Vedat Türkali

BİR GÜN TEK BAŞINA

EVEREST

Vedat Türkali
Bir Gün Tek Başına

1919'da Samsun'da doğdu. Asıl adı Abdülkadir Pirhasan'dır. Ortaöğrenimini Samsun Lisesi'nde yaptı. Yüksek öğrenimini 1942'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamladı. Maltepe ve Kuleli Askeri liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1951'de siyasal eylemlerde bulunmakla suçlanarak tutuklandı. Askeri mahkeme tarafından dokuz yıl hapis cezasına çarptırıldı. Yedi yıl sonra koşullu olarak serbest bırakıldı. Rıfat Ilgaz'la birlikte Gar Yayınları'nı kurdu. 1960'ta *Dolandırıcılar Şahı* ile ilk senaryo denemesini yaptı. *Otobüs Yolcuları, Üç Tekerlekli Bisiklet, Karanlıkta Uyananlar* gibi önemli filmlerin senaryolarını yazdı. 1965'de senaryosunu yazdığı *Sokakta Kan Vardı* ile yönetmenliği de denedi.

Kurgusu, anlatım tekniği ve gerçekçi yaklaşımıyla çağdaş edebiyatta bir aşama olarak nitelendirilen *Bir Gün Tek Başına*'yı *Mavi Karanlık* izledi. *Yeşilçam Dedikleri Türkiye* ve *Tek Kişilik Ölüm*'le roman uğraşını sürdürdü. Vedat Türkali, *Dallar Yeşil Olmalı* adlı oyunu ile TRT 1970 Oyun Ödülü'nü, *Bir Gün Tek Başına* ile Milliyet Yayınları 1974 Roman Yarışması'nda Birincilik Ödülü'nü ve 1976 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazanmıştır. *Dolandırıcılar Şahı, Otobüs Yolcuları, Üç Tekerlekli Bisiklet, Şehirdeki Yabancı, Karanlıkta Uyananlar, Bedrana, Kara Çarşaflı Gelin*'in senaryolarını yazdı. *Sokakta Kan Vardı, Korkusuz Aşıklar* ve. *Kopuk* filmlerinin ise senaryolarını yazarak yönetmenliğini yaptı.

Senaryolarını yazdığı *Karanlıkta Uyananlar* (1965) ve *Kara Çarşaflı Gelin* (1977), Antalya Film Şenliği'nde En İyi Senaryo Ödülü'nü almış; yine senaryolarını yazdığı *Bedrana* ve *Güneşli Bataklık* filmleri de Cariovy Vary Film Şenliği'nde Cidale ve İşçi Sendikaları Özel Ödülü'nü kazanmıştır. Vedat Türkali'nin, yayımlanmış başlıca eserleri:

Bir Gün Tek Başına (Roman 1974),
Eski Şiirler, Yeni Türküler (Şiir, 1979),
Üç Film Birden (Senaryo, 1979),
Mavi Karanlık (Roman, 1983),
Eski Filmler (Senaryo, 1985),
Bu Gemi Nereye (Yazılar, 1985),
Yeşilçam Dedikleri Türkiye (Roman, 1986),
Tek Kişilik Ölüm (Roman, 1990),

Ölmedikçe (Yazılar, 1999),
141. Basamak (Oyun),
Güven (Roman, 2 cilt, 1999),
Komünist (Anı, 2001),
Özgürlük İçin Kürt Yazıları (1996),
Tüm Yazıları Konuşmaları (2001),
Bu Ölü Kalkacak (Oyun, 2002)
ve Dallar Yeşil Olmalı (Oyun, 2002).

VEDAT TÜRKALİ
Bir Gün Tek Başına

Türkçe Edebiyat 67

Kapak tasarım:
Utku Lomlu

Dizgi:
Hülya Fırat

1. Basım: Ekim 2004
ISBN: 975 - 289 - 187 - X

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Tel: (212)674 97 23 Faks: (212)674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
Genel Dağıtım: Alfa, Tel: (212) 511 53 03 Faks: (212) 519 33 00
e-posta: everest@alfakitap.com www.everestyayinlari.com

BİR GÜN TEK BAŞINA

BİRİNCİ BÖLÜM

I

İkinci katın merdivenlerine gelince durdu. Bir yorgunluk vardı üstünde. Bir iş de yapmadım bugün, havalardan belki de. Basamakları ağır ağır çıkmaya başladı. Sağ eli alışkanlıkla cebine girdi, anahtarı çıkardı. Üçüncü kata gelmişti. Durdu, kapıya, zile, üstte çakılı numaraya baktı. Ne sersem herifim ben, ilk geliyorum sanki. Anahtarı uzattı, yavaşça kilide soktu, döndürdü. Durdu. Kapı zilinin yanındaki adına takılmıştı. Heceledi. Böyleydi; içinde bir ağırlık duydu mu kendi adına kızardı en çok. Ne güzel adlar var dünyada. İçeri girdi, ağır ağır kapıyı kapattı.

— Kenan!..

Gözün aydın Nerminciğim, akşam oldu kavuştuk.

— Benim...

Tabak çanak tıkırtıları, yağ cızırtıları...

— Kusura bakma canım, gelemiyorum. Ellerim yağlı...

Ses çıkarmadan terlikleri geçirdi ayağına. Bir şey mi dedim gelmedin diye? Severim seni Nerminciğim, biliyorsun; gelmesen de severim biricik karıcığım. Salona geçti, koltuğa bıraktı kendini. Soyunup dökünmeye, yıkanmaya gücü yoktu. Uzandı, raftan bir kitap aldı. Yararı olur böyle durumlarda. Bir şeyler okursun. Dalar gidersin. Her şeyi unutursun çoğu kez. “Sadece okumaya yarıyorsa kitaptan iyi afyon yok!..” Sarp derdi ama, en çok da kendi okurdu hergele. Başka ne işe yarasın kitap?.. Bedri Rahmi’nin şiirleriydi elindeki. “Boşuna da alabalık boşuna” diyordu. Birkaç dize daha okudu isteksiz, yerine koydu. Ezbere biliyordu çoğunu. Boşuna da alabalık boşuna!.. Duvardaki Brueghel resmine takılıp kaldı. Bir dergiden kesmişti. Ne herif şu Brueghel!.. Nasıl alaylı bakar böyle acılı dünyaya?.. Şu iskeletlere bak!..

— Merhaba canım...

Nermin ellerini kurulamış, ovuşturarak geliyordu. Gülümseyerek baktı karısına. Nermin eğildi, dudağının kıyıcığından öptü karısını.

— Ne o? Bir şeyin var senin...

Saklayamazsın ki kadınlardan. Soğuk mu kaçtı?..

— Yorgunum biraz...

Kuşkulu baktı Nermin.

— O kadar mı?

— O kadar...

Başka ne olsun? Yorgunluk dendi mi iş güç, bulaşık, çamaşır senin için. Ya o hiç bitmeyecek sanılan şey. Brueghel resmine takılmıştı yine. Bir Kenan'a, bir resme baktı Nermin. Uzandı, düzeltti eğri duran resmi. Gülerek döndü Kenan'a:

— Hiçbir şey de kaçmaz gözünden, dedi. Kadın toz aldı mı hep böyle bırakır. Temizlik vardı bugün, biliyorsun...

Nasıl da anlarsın!.. Kalkalım, çatışacağız yoksa.

— Zeynep nerede?

— İçerde, ders çalışıyor. Gelir gelmez odasına kapandı. Sorma... Öğretmen ders vermiş!.. Ama ne şeker oldu Kenan. Siyah önlük, beyaz yaka...

— Gördüm...

Yatak odasına yürüdü koridordan.

— Çabuk ol da yiyelim Kenancığım. Her şey hazır...

Ses çıkarmadan geçti yatak odasına. Kapıyı kapattı. Yatağa uzanıvermek geliyordu içinden. Giysi dolabını açtı, aynada kravatını gevşetti ağır ağır. Tam çözüyordu ki Nermin kapıyı araladı.

— Soyunma Kenancığım, dedi çekingen, unuttum söylemeyi, Rasimler geliyor bu akşam. Refiş telefon etti demin.

Önce anlamamış gibi durup baktı karısına. Dudaklarını oynattı, güçlükle çıkıyordu sözler.

— Olmaz demedin mi? Bu gece olmaz demedin mi?

Bakıp duruyordu Nermin.

— Ne bileyim, sen...

Sonunu getiremedi. Yavaşça çekti kapıyı. Kenan ne yapacağını bilmeden kaldı bir an. Sonra yürüdü kapıya; boynunda gevşemiş kravatı sallanarak koridoru geçti. Allah hepinizin belasını versin! Rasim'inin de, Refiş'inin de, senin de... Telefonu çevirirken sövgüler kızgınlığın yarısını götürmüştü. Rasim çıktı.

— Rasim!..

— Sen misin? Söyle...

— Bize gelecekmişsiniz.

— Gelmeydim mi?

— Gelmeyin...
— Ne bokun var yine?
— Hemen yatacağım, iyi değilim.
— Kalkma bir daha da...
— Eyvallah!..
— Dur ulan kapatma. İki laf edelim.
— Halim yok.
— Hay patla!.. Yarın uğra bana...
— Olur...

Kapattı, kurtulmuştu. Hiç yoktan bir şey bu da... Yemek odasına baktı. Bekliyorlardır. Kravatını sıkıştırdı, odaya girdi. Yoktu kimse. Masaya oturdu. Biraz sonra Nermin, elinde yemekle göründü mutfaktan. Zeynep'e seslendi. Gülümseyerek bakıyordu Kenan'a. Niye böyledir bu kız? Gülümsemek zorunda mısın Nerminciğim?

— Senin gibi olamıyorum ben, dedi Nermin, Kenan'ı över gibi. Nasıl diyeyim gelmeyin?

Sakın olma benim gibi Nerminciğim; bir de sen oldun mu benim gibi, tamam. Zeynep girip de Kenan'ın yanağından öpücükler alınca bir şeyler değişecek gibiydi, değişmedi yine de. Zeynep oralı değildi. Şişkin yanağını boşaltıp Kenan'a baktı.

— Anlaşılıyor babacığım, dedi, sınıfı geçeceğim...

Nermin güldü birden. Kenan da gülümsedi ilk kez. Nermin, bunu beklermiş gibi kesik bir kahkaha attı. Zeynep'e baktı.

— Nasıl anladın kızım, dedi, ilk günden?..

Zeynep gülmüyordu.

— Çok seviyor öğretmen beni, dedi aynı inanmışlıkla. En öne aldı beni...

Tabak, çatal sesi, ağız şapırtısı başladı yine. Nermin, sessizliği bölmek ister gibi:

— Yarın akşamüstü inelim de, dedi, bir şeyler alalım seninle. Zeynep'in de pabucu yok...

Kenan üzüm yiyordu dalgın.

— Yarın işim var, dedi soğukça, sen alıver...

Sözünü bitirmeden telefon çalmaya başlamıştı. Zeynep fırlıyordu ki Nermin çekip oturttu.

— Sen yemeğini bitir bakayım...

Nermin'in yardımına yetişmişti telefon. Ağladı ağlayacaktı Kenan'ın sözüne. Alışık değildi bu davranışlarına Kenan'ın. Eskiden... Başını eğip kalktı masadan. Zeynep yemeği bırakmış, içerdeki konuşmaya kulak kesilmişti.

— İyiyiz anneciğim. Kenan da iyi, saygıları var... Sormayın, öyle şeker oldu ki anneciğim...

— Anneannem!., diye fırladı Zeynep.

Kenan yalnız kalmıştı. Kalktı, yatak odasına geçti çabucak... Ağır ağır soyunup ev giysilerini geçirdi. Ellerine baktı. Yıkanmamıştı eve gelince. Bu pis ellerle yemeğe oturduk. Neler derdik Zeynep yapsa!.. Her şeyimiz yalan... Yatarken yıkanırım artık.

Ağır ağır salona geçti. Nermin bulaşık yıkıyordu. Çanak, tabak sesleri, su şırıltısı. Daracık ev. Daracık mı?.. Anadolu'dan gelince Erenköy'de, kaynanasının evinde oturmak zorunda kalmışlardı dört yıl. Nasıl bayram etmiştik bu beş odalı evi bulunca, hem de Şişli'nin göbeğinde. Şimdi de ne daracık... Böyleyiz işte... Ne yapalım böyle olmayalım da?.. Değişeceğiz; yasa bu... Ne şiirler yazdık, ne söylevler çektik bir zamanlar. Değişmeyen tek şey değişmektir de bu ülke niye değişmez? Öööööyle durur! Değişmedi mi? Daha ne olsun? Değişti işte!.. Öfff, çileden çıkıyor adam... En iyisi düşünmemek!.. Kötü toprağa düşmüşüz bir kez. Başka ülkedekiler bizden daha mı güçlü sanki?.. Bu ülke... Başlama yine... Kitaplığın üstündeki Cumhuriyet'i aldı. Amerika, Nato, Kızıllar, Vatan Cephesi, Menderes, İnönü... Resimler, yazılar, dizi dizi karalar... Bıraktı gazeteyi. Elinde tepsi ile Nermin görünmüştü kapıdan. Kahveyi uzatırken:

— Çok selam söyledi annem, dedi... Göreceği gelmiş, hafta sonu gelseniz, dedi.

Kenan kahveyi yudumlamaya başladı ses çıkarmadan. Nermin bekler gibi durdu bir an, ağır ağır çıktı. Belli etmemeye çalıştı bir kırgınlığı var gibiydi. Kenan bir süre baktı ardından. Bu kız da bana küser. Ne yapsın?.. Bir-iki yudum kahve iyi gelmişti. Telefon çalmaya başladı birden... Sinirlenmeden kalktı, gitti telefona, koşarak giren Nermin'i görmemiş gibi eğildi, duvar dibindeki fişi çekti yavaşça, oracığa bıraktı. Yine aynı umursamazlıkla yerine dönerken dikilmiş kalan Nermin'e baktı.

— Zeynep yattı mı?

Bir an durdu Nermin yutkunur gibi;

— Yıkanıyor, dedi yavaşça, şimdi yatacak.

Döndü, çabucak çıktı odadan. Kenan dalgın bakıyordu ardından. Ne yapalım Nerminciğim? Sen de kırgın ol biraz. Ben nasıl kırgınım biliyor musun? Her şeye, herkese, başta kendime. Ne suçun var senin? Bende iş yokmuş. İki tokatlıkmış demek bütün direncim, inancım... Bu kadarı da çok! Bir şey yitirmedim ki inancımdan. Tokat da vız gelir. İnandım mı, koydum mu aklıma, her şey vız gelir. Müfettişe nasıl direndim Konya'da? Yalnız müfettişe mi? Bütün kente direndim tek başıma... Kentin kodamanlarına... Yıldırabildiler mi? Yolumu mu kesmediler, dövmeye mi kalkmadılar? Vız gelir bana... Bir not koparabildiler mi? Kimin oğlu olursa olsun, çakar, ne yapalım? Alır tasdiknamesini, o kadar. Bırak şimdi, o başka. O dayak da başka... Benzer mi... Polis müdürlüğündekine? Elin kolun bağlı, geçmiş karşına bir sürü namussuz herif; "Vatanı satıyorsun ha, ulan puşt, ulan eşşoğlueşşek," diye. Şırraaak, şırraaak. Ayağa fırladı birden. On beş yirmi yıl önce genç bir üniversiteli iken yediği iki tokat ara sıra böyle yeniden patlıyor gibiydi yüzünde. Hele son günlerde öyle sıklaşmıştı ki çıldırmaktan korktu bir ara... Her seferinde de yirmi yıl öncesinin tam tersine, yılgınlık, ürkü değil, gittikçe artan bir kızgınlık, bir başkaldırma kaplıyordu içini. Hele biri, o namussuz, o kalın kaşlı polis, o orospu çocuğu... Yorgunlukla çöktü koltuğa yeniden, başını arkaya yasladı, gözlerini kapatıp kaldı öylece. Biraz sonra kapı açılıp da Zeynep "iyi geceler" demek için girdiğinde, dalmış gibiydi. Zeynep babasına doğru çekingen bir-iki adım attı. Arkadan gelen Nermin tuttu Zeynep'i.

— Bırak canım, diye fısıldadı, baban yorgun, gel!..

Yavaşça çektiler kapıyı. Kenan gözlerini açıp bir süre anlamsız baktı kapıya. Zeynep'i de görmek istememişti ilk kez. Kalktı koltuktan, çabuk çabuk yürüdü, koridoru geçti. Yatak odasına girince hemen köşede, pencere yanındaki küçük çalışma masasına oturdu. Lambayı yaktı. Dün gece başladığı bir Dostoyevski romanına uzandı. Sonra birden elinin tersiyle itiverdi. Çekmeceden kâğıtları çıkardı. Baskıdaki bir muhasebe kitabının provaları idi bunlar. Matbaacı sıkıştırıp duruyordu. Bugün de gelmişti. Şunları bitirebilsem ne iyi olacak. Keşke ben almasaydım üstüme. Pekâlâ Matmazel yapıyordu. Ukalalık... Karıştırmaya başladı kâğıtları. Nermin'in girdiğini duymamıştı. Nermin, ağır ağır bluzunu çıkardı. Yatağı açtı. Kenan bir baktı, kâğıtlarına döndü yine. Nermin, Kenan'a doğru durdu.

— Çalışacak mısın?..

— Şu düzeltmeleri bitireyim diyorum.

Bir an sessizlik oldu. Nermin kararsızlık içinde bir kocasına, bir yastığa baktı. Tam soyunacağı sırada vazgeçmiş gibi Kenan'a yaklaştı. Eğildi, arkasından, şakaklarından öptü birdenbire.

— Neyin var canım? Ne olursun biraz konuş benimle... Konuşalım. Eskiden seninle biz...

Sonunu getiremedi. Üzüntüyü yenmeye çalışan bir sevecenlik vardı yüzünde. Kenan dönmüş bakıyordu.

— Ne konuşalım?

Buz gibi soru karmakarışık etmişti Nermin'in yüzünü.

— Ne mi konuşalım?..

Bir an bakıştılar. Kenan kararlı, sanki çok haklıymış gibi dimdik bakıyordu. Nermin'in dudakları titredi. Hep böyle olurdu. Ağlamaktan korkarak başını çevirdi. Kenan'ı da en çok kızdıran şeydi bu. "En çirkin saldırış," derdi buna. Nermin de bildiği için bunu, saklamaya çalışır, beceremezdi. Döndü, yatak örtüsünü çekti, yorganı düzeltti. Sesindeki titrekliği örtmeye çalışıyordu.

— Demek konuşacak hiçbir şeyimiz yok Kenancığım? Ne mutlu sana eğer gerçekten böyle düşünebiliyorsan, rahatsan böyle...

Tıkanıyordu. Kenan umursamazlıkla baktı. O kadar çok konuştuk ki. Hepsi boşuna. Umudum kalmadı artık.

— Rahatım, rahatımın bozulmasını da istemiyorum.

Ara sıra böyle çatıştıkları olurdu. Eskiden "bıkkınlık kavgası" derdi Kenan buna, alaya alarak. Fakat 1959'un sonbaharında başka nedenleri olduğunu da iyice anlamaya başlamıştı. Yalnız on dört yıllık evlilikle yıpranan değil, bu evlilikle birlikte bitti, yok oldu sandığı şeyler de kımıldıyor, aralarına giriyordu artık.

— Yine ölü gördün galiba...

Acı bir alayla söylenen söz Kenan'ı deliye döndürmüştü. Ayağa fırladı. Böyle korkunç anlarında olduğu gibi kekelemeye başladı.

— Evet... Ölü gördüm yine...

Nermin ürktü, bu durumu yaratmak istememişti. Arkası dönüktü Kenan'a. Düzeltme, önleme çabası içinde pek de düşünmeden:

— İstersen başka yere taşınalım, dedi. Şişli Camisi'nin önünden geçtikçe ölü görür insan.

Kenan bağırmaya başladı:

— Yolumuzu değiştirelim, rahat edelim. Biz görmedik mi tamam... Bizim rahatımızdan daha önemli ne var bu dünyada?

Nermin döndü, kesik kesik soluyordu. Kenan'la karşı karşıya gelmiş iki düşman gibiydiler.

— Ne demek istiyorsun anlamadım. Ben miyim rahatından başka bir şey düşünmeyen?..

— Düşündüğünü mü sanıyorsun?

Nermin kaskatı kaldı.

— Ne budalasın... Sen ne budalasın... Sen...

Sonunu getiremedi. Birden döndü, hıçkırarak yatağa kapandı. Sarsıla sarsıla ağlıyordu. Kenan deliye dönmüştü. Fırladı birden, başucuna dikildi. Tırnakları avucuna geçecek gibi yumruklarını sıkmış, dişleri kenetlenmişti. Bütün göğsünü kaplayan bir ağrı içinde bağırmaya başladı:

— Sus, sus diyorum. Anlıyor musun?.. Sus... Kötü bir şey çıkacak elimden, sus diyorum.

Öyle garip, öyle sağlıksız bir bağırıştı ki bu, hıçkırıklarını tutmaya çalıştı Nermin. Göz ucuyla, çekinerek Kenan'a baktı, kocasının yüzünü hiç bu kadar dağınık görmemişti. Ürktü. Bitkin başını yastığa bırakıverdi. Hıçkırıklarını zorla tutmuş, derin derin içini çekiyordu. Boşalıvermişti Kenan. Ağır ağır döndü. Pencereye doğru bir-iki adım attı. Az kalsın hiç yapmadığı bir şey yapacak, öldüresiye dövecekti karısını. Durumunu böyle apaçık görünce yıkılıverdi birden. Karyolanın ayakucuna ilişti. Ne içinde, ne dışında bir şeyi görmeden öylece kaldı bir an. Sonra yavaş yavaş ayılır gibi bakındı. Masa, gölgeli lamba, kitaplar, perdeler, Nermin'in iç çekişleri belirdi ağır ağır. Bir şeyler söylemek, bağırmak geliyordu içinden. Kalktı. Nermin'e döndü. Nermin de doğrulmuştu. Arkası dönük, mendilini çıkardı; gözlerini, sonra gürültüyle burnunu sildi. Yatağı iyice açtı, soyunmaya başladı. Artık bu çatışmayı bitirmeye kararlı olduğu belliydi. Yine kavgadan kaçmıştı. Kenan, çakılıp kalmıştı sanki. İşte böyle yarım bırakır insanı. Ne olur sonuna kadar savaşsan... Haksız olduğumu göstersen. Kırsan, yıksan beni. Ya da benim gerçeğimi biraz sen de duysan. Bak yastığı bile nasıl düzeltir. Umutsuz bir saldırıya geçti Kenan:

— Herkes rahatsız, her şey karmakarışık ülkede; biz rahatız ya, oh...

Nermin eteğini çıkarıyordu. Çatışmak için yoklandığını anladı. Bir an durdu, oyuna gelmekten kaçıyordu. Yine de tutamadı:

— Kendi dertlerimizden kurtulamıyoruz, bir de bütün ülkenin derdini yükleneceğiz.

Ne kolay, ne rahat söyleyivermişti. Doğruluğuna da bir şey diyemezsin? Öylesine pratik, kestirme, içten... Kenan, ne diyeceğini bilmeden bakıyordu. Her söyleyeceği gülünçtü, söylevcilikti artık... Vıcık vıcık, kaygan bir alanda adım atmaya korkan pehlivan gibi zınk diye kalıvermişti. Kımıldasa düşüp rezil olacaktı sanki. Nermin bir an sutyen, kilotla kalmıştı. Her vakit yakın, kendinin bildiği bu sıcak, dipdiri çıplaklık bir kartpostal düzlüğünde, soğukluğundaydı. Nermin, çabucak geceliğini giyiverdi, yatağa girdi, yorganı çekti. Sağına dönmüş, yüzünü yastığa bırakıp öylece kalıvermişti. Yapacak bir şey yoktu ki artık. Tek başına sürdüreceksin. Kenan, ağır ağır masasına döndü. Demin düzeltmeyi düşündüğü kâğıtları iteledi. Ne olduklarını da unutmuştu. Bir an öylece kaldı... Düşüncesizce uzandı, masa lambasının düğmesine bastı. Yaptığı işi lamba sönünce anlamıştı. Yine bastı düğmeye. Birden yayılıveren ışığı değil, beyaz duvar ve kitaplar üzerindeki abajurun gölge çizgisini görüyordu. Bu çizgi, işte, ışığın öte yana geçmesini önlüyor. Karanlıkta öte yan. Bu çizgi olmasa karanlık da olmayacak. Bu çizgi... Zihni haylaz bir yumurcak gibi elinden fırlayıp kaçıyordu. Zorla yakalayıp çekiştiriyor, yine kaçıyordu elinden. Yaşamım bu kara çizgi üzerinde... Off... Baba'nın bir sözü geldi aklına: "Taşları sürekli dönen bir değirmendir kafa dediğin, ya evlat, arasına bir şey koymadın mı kendi kendini öğütür, sakatlanır. Ya evlat!" Her sözünü böyle "ya evlat"la bitirirdi. Yine sürgünde midir ki? Şimdi 70'inde falan olmalı. Beyaz saçları, köşemsi buruşuk yüzü, ışıklı alnı, küllerin örtemediği bir kıvılcım gibi parıldayan gözleri, ufak tefek yapısını aydınlatır, bir görkem kazandırırdı. Elli yıldır savaşıyor adam. Yaa evlat... Birden durdu, bir ses duyar gibi olmuştu. Nermin'in kısık hıçkırıkları idi bunlar; yorganı ağzına çekmiş, için için ağlıyor olmalıydı. Öyle anlamsız geldi ki bu sesler ona, dönüp bakmadı bile. Unutuverdi. Ne kadar geçtiğini anlayamadı, bir süre sonra kendini dün akşam başladığı romanın ortalarında buldu, "...koşması... Şiir olarak ne var bunda? Hani bunun zekâsı, insanın görmediği inceliği nerde?.. Ahlak nerde?.. Şaşıyorum doğrusu!.." Yejevikin hayran hayran: "Sana bu sözler için yüz ruble borcum olsun, Foma Fomiş!" dedi. Sonra bana eğilerek: "Acaba zırnık verir miyim ona?.." diye fısıldadı. "Ama ne yaparsın, herife yaltaklanmak lazım... Ama ne yaparsın herife yaltaklanmak lazım, ama ne yaparsın herife yaltaklanmak

lazım, ama ne yaparsın herife yaltaklanmak lazım, ama ne yaparsın herife yal...” Kitabı itti, birden ayağa fırladı. Tekme atmak geliyordu içinden lambaya, masaya... Ama ne yaparsın... Durulmaya çalıştı. Nermin’e döndü. Yaklaştı. Uyumuş olmalıydı. Ağzına kadar çektiği yorgan belli bir düzenle, soluma sesiyle ağır ağır kalkıp iniyordu. Yavaşça eğildi. Nermin’in yüzünde kurumuş gözyaşları, alnına, şakağına yastığa dağılmış gür kumral saçlar, etli dudaklarının üstündeki minicik burun birden kızgınlığını dağıtıvermişti. Demek iş gözlerde. Apaçık baktılar mı, hele bir şey soruyormuş gibi baktılar mı tamam... O zaman arkasını dönse de bakar, “Kendi derdimizden kurtulamıyoruz, bir de bütün ülkenin derdini mi yükleneceğiz?” der bakar. Öteki odaya gitse yine bakar. Şimdi de bakıyordur. Nermin kesik kesik içini çekti birden. Sanki yeniden ağlamaya başlayacakmış gibi gerildi yüzü. Dudakları titrer gibi oldu. Kenan’ın irkilmiş bakışı altında bir an kaldı öylece, sonra yine düzenli solumayla birlikte gelen uyku... Kenan’ın ta içinde birçok şey değişivermişti sanki. Zavallı kızcağız... Kim çeker benim kahrımı senden başka?.. Ağır ağır çıktı odadan, banyoya girdi, şofbeni yaktı, suyu açtı. Büyük bir gürültüyle akan suya baktı, elini tuttu, ılıktı tam istediği gibi. Fakat yine de bir türlü giremiyordu suyun altına. Değişmek istemiyorum da ondan. Bu suyla birlikte içindeki her şey akıp gidecek. Sonra yavaşça girdi. Hiçbir şeyin akıp gideceği yok. Ne kolay öyle! Korkaksın da ondan. Her şey hemen değişiversin istiyorsun. Sanki daha mı iyi olurdu?.. O zaman da peşinden koşar, bir türlü yetişemezdin. Şimdi de geri kalıyorum; bak şimdi de... Altından çekiliverdi, çok kızmıştı su. Gözlerindeki sabunları akıtmak için uzattığı eli bile zor dayanıyordu. Sende iş yok oğlum. Bu sıcak, beriki soğuk... Öteki sert, beriki yumuşak... Ömrünce sınırda kalacaksın. Sende iş yok oğlum, sende iş yok... Biraz ferahlamıştı. Şofbeni ayarladı, tekrar girdi suyun altına. Her vakit böyle olurdu. Sonunda dönüp dolaşıp kesinlikle kendini suçladı mı bitirirdi. Söyleyecek söz kalır mı? Ben, böyleyim... Bitti... Artık savunma bile boşuna. Değil mi ki değişmez... O vakit bırakırsın yaşamayı kendi yoluna, yürür gider. Sonra yine kımıldamaya başlar birikenler. Sonra yine kızgın su. Ya da bir diş ağrısı. Ola ki bazı görmeden bastığın asfalta yayılmış yemyeşil bir balgam. Bir vapurun kaçması... Tutunarak koştuğun dolu bir tuvaletin kilitli kapısında kalıvermen... Yirmi yıl önce de müdüriyette patlattıkları iki tokatla bitiverdik. Sende iş yok oğlum, sende iş yok... Haksız mı Rasim?.. Yalan mı söyledikleri?.. “Eline sağlık o herifin, iki tokatta adam etmiş seni,

haddini bildirmiş... Yoksa kim bilir ne boklar yerdin de altından da kalkamazdın.” Sonra pis kahkahası... Doğru, kalkamazdım... Sudan çıkıp da buğulu aynayı eliyle silince alnına yapışmış saçlarına takıldı. Yüzündeki su damlacıklarını sildi. Doğru mu söylüyorum gibisine gözlerine baktı, yeşil yeşil, anlamsız. Peki bu ülke hiç mi?.. Birden vazgeçti her şeyden. “Kendi derdimiz yetmiyor, bir de ülkenin derdini...’” Gördün mü ne güzel oluyor böyle?.. Ne rahat... Kurulanırken ıslık çalmak geldi içinden... Olmadı... Ses çıkmıyordu, bükemiyordu dudaklarını sanki... Yaşlandım, artık kolay atlatamıyorum kendimi... Üstünde bornozu ağır ağır çıktı banyodan... Yatak odasına geçti. Nermin uyanır gibi olmuştu. Bir şeyler mırıldandı uyku arasında, sonra yavaşça öteki tarafa döndü, yine uyumaya başladı. Bütün gün öyle yoruluyor ki... Allah kahretsin bu ev işlerini... Yatağın kenarına ilişti. Yastığa dağılmış gür saçları... Titriyormuş gibi duran minicik kulak memesi... Ne çok sevdim bu kızı... Yine de seviyorum. Bir kez çok güzelsin... Yalnız ağladığın zaman çirkinsin. Her şey bitip de seni ağlar düşündüğümde de güzelsin. Hele sıcaklığın... Üşümek nedir bilmeyen dudakların... Yavaşça uzanıverdi, yüzünü yastığa koydu, bir uyku soluması içinde kımıldayan karısına bakmaya başladı. Ne suçun var senin?.. Ağlayıp zırlayan bir çocuğa isteklerinden vazgeçsin diye verilen elmaşekeri kadar suçsuzsun. Ama sen beni yedin isteklerimden vazgeçmem için. Çocuğu yiyen elmaşekeri... “Kimine para, kimine kadın, kimine hapis yaaa evlat...” “Devran kurnaz yaaa evlat...” Suçlusun! En az benim kadar suçlusun! Koskoca Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü’nü bitirmiş kız... “Devletlerarası denge”yi ne güzel bellemiştin... Unutturuncaya kadar... Belki de unutmamışsındır. Sen bana unutturdun... “Devran kurnaz yaaa evlat!” En son sözü bu olmuştu Baba’nın. 1946’da otobüste rastlamışlardı. Nermin’leydiler. Yeni evlendikleri günlerdeydi. Evlenmelerine biraz takılmış, sonra adresini vermiş, “Gelin,” demişti. Unkapanı’nda, indiği arabaya dönüp bakmadan kalabalığa karışmıştı. Kalabalıkta uzaklaşan bembeyaz saçlı başı... “İstersen gidelim”, demişti Nermin. “O ki bu kadar sevip saydığın biri.” Ah, gitme demeliydin ki... Tartımlı soluması yavaşlayıp durmuştu Nermin’in. Uyandı mı? Suçüstü yakalanma korkusu. Bir an geçti öylece. Ağır ağır döndü Nermin. Yüz yüzeydiler; gözlerini araladı. Kocasının öylece kendine baktığını görünce anlamsız bir-iki kırpıştırdı gözlerini. Dudaklarını alışkanlıkla kımıldattı, bir öpücük gönderdi. Kinsiz, kavgasız, ola ki sevgisiz. Gözlerini kapattı, öylece kaldı,

sonra yine açtı ağır ağır. Baktı, baktı... Bilinçliydi artık. Sevgiyle dolu bir gülümseme kapladı yüzünü. Bir uykuda unutmuştu olup bitenleri, öylece bakışıyorlardı. Hangisi başlamalıydı önce? Her vakit Nermin başlar, ben yitiririm. Uzandı, gülümseyen yüzünü okşadı Nermin'in. Sımsıcaktı. Saçları, omuzları, avucuna sürtünen yüzü, kondurduğu yumuşak, minicik öpücüğü... Bekleyen bir kadının karşı konulamayacak çağrısı Kenan'ı bir mutlulukla sarmış, ezip yamyassı etmişti bütün yalnızlığını. Ötesi alışkanlıkların yinelenmesiydi tez elden. Yalnız her seferinde bizi kuşatan yepyeni bir şey yapıyormuş sanısı... Oburca tüketim savaşına dönüşmüştü her şey. Son yıllarda nerdeyse unuttukları, her kımıldanışın zevke döndüğü yitiklik içinde süresiz kaldılar. Sonra yine aynı sözleri başladı Nermin'in: Canım benim... Bir tanem benim... Kenan'ın yüzünde yorgun, minicik öpücükler.

— Niye bırakmadın beni? Ya gebe kalırsan?..

Gülümsedi, sokuldu Nermin. Aldırmazmış gibi yaptı.

— Ne yapalım, dedi. Düşünme bunu... Bakarız bir çaresine...

Sonra yine mutlu öpücükler...

— Canım benim... Sinirlerin bu yüzden bozuluyor zaten... En zararlı şeymiş erkek için yarım bırakmak...

Kenan, sıcak, terli yüzü yastıkta, öylece kaldı. Sinirlerim bu yüzden bozuluyor ya Nerminciğim. Kendini esirgemeden bırakıvermen kurtardı beni. Sıcak sözlerin, öpücüklerin... Hele minik kızları da içerde mışıl mışıl uyuyorsa... Onlar ermiş muradına! Boşuna uğraşıyorsun Nerminciğim. Ölü gördüm ben. Uyumalı artık.

II

Sabah on bire doğru çıktı evden. Hiç bu kadar geç kalmazdı. Nermin de şaşırmıştı.

— İstersen gitme bugün, dedi. Kendini iyi bulmuyorsan...

İyi bulmuyorum kendimi, evde kalamam.

— Bir şeyim yok, dedi. Biraz fazla uyudum.

Çığırtkan satıcıların kol gezdiği sokakta, dalgın, ağır yürüyüp caddeye çıktı. Güneşte ıslak asfalt, Şişli Camisi'nin nemli duvarları, minaresi, kubbesi, dizi dizi taksiler, şoförler, gelip giden kalabalık,

bağrışmalar, gürültüler, her şey, yepyeni bir günü tüketme yarışındaydılar. Ne kızmıştık şu camiye yapılırken. Oysa pek iyi işte... Ya şu yıkılası çirkin apartmanlar. Duraladı; Şişli Alanı'ndan kıvrılan arabaların arasında Rasim'in Citroen'i çıkıvermişti birden. Kısa süren bir şaşkınlıktan ayıldı, yandaki manava giriverdi. Kalabalıktı dükkân. Sırtını caddeye döndü, muzlara, elmalara, portakallara baktı bir süre; sonra yine caddeye döndü ağır ağır. Nereye gider bu herif buralarda? Bizedir. Erkenden işyerine de uğramış sabahleyin; telefonla Matmazel söylemişti. Birilerine çarparak ilerdeki muhallebiciye yürüdü. Telefona gitti, numaraları çevirdi. Zil uzun uzun çalıyordu. Yanlış numara mı düştü? Sonunda açılan telefondan Nermin'in ince, titrek "aloo" su...

— Nerminciğim, benim... Dinle!..

— Alooo, Kenan, sen misin?..

— Evet Ner...

— Hayrola, nerdesin sen?..

— Muhallebiciden... Dinle... Rasim bize geliyor galiba. Arabayla geçti.

— Haa, kapı çalıyor, bir dakika canım...

Sövüp saymamak için güç tuttu kendini. Yalnız sertçe:

— Bırak şimdi kapıyı, dedi. Rasim'dir. Benim nereye gittiğimi bilmediğini söyle. İşyerine de hiç uğramayacakmış dersin.

Nermin susakaldı. Kapının zili sürekli duyuluyordu telefonda.

— Anladın mı?

— Peki canım...

Sesi umarsızdı. Kapattı Kenan. Bir salep söyledi. Caddeye bakan bir masaya geçti. Alana, yollara karşı sıcak salebi yudumlamaya başladı. Yirmi yıl önce şu alan... Tramvaylar gelir dönerler şööööle, alanı ölçer gibi. Otobüsler de yok. Savaş yılları. Ne günlerdi!.. Cami de yoktu daha. Asfalt da... İlk kez Eminönü'ne dökmüşlerdi asfaltı. Selami şiir yazmıştı... Endüstriymiş asfalt! Bütün Türkiye, işçi sınıfının nasırlı elleriyle dökülecek asfaltı bekliyormuş!.. Okudukça coşuyordu, biz dinledikçe... Ne günlermiş... Citroen alana girdi birden, hızla geçip gitti Taksim'e doğru. Uğurlar olsun Rasim Bey!.. Bugünlük kurtulduk. Akşama, yarına en geç, damlarsın. Bugün olmasın da... Yeğniklikle çıkıp yürümeye başladı Taksim'e doğru. Ne dedi herife Nermin? Nasıl dedi?.. Kızarıp bozarmıştır. Yutar mı o tilki Rasim... Cehenneme... Bugünü bozamadı ya... İstanbul'u

İstanbul yapan sonbahar günlerinden biriydi. Öğretmenlik yıllarında Anadolu'da düşlerine giren günler. Sınıfta cama yaklaşır, sırtı çocuklara dönük dalıp giderdi çoğu kez. Mavinin, güneşin, koşuşan insanların, araçların delice yarışına karışıp gittiğiniz günler. Cezaevine atılmak korkusunu iliklerine kadar duyduğun günler!.. Ne olmuş duymuşsam? Duydum diye ben yolumdan hiçbir gün... Bırak şimdi, şu kıza bak sen!.. Sarışın bir kız gidiyordu önü sıra. Takılayım mı peşine? Çüş, bu yaşta mı? Az yapmadık gençlikte. Beş-on yıl sonra da Zeynep yürüyecek caddelerde böyle. Kimler takılacak peşine?.. Kaç kez kovdu beni peşine düştüğüm kızlar. Utanırdık utanmasına, yine de yapardık. Hele bir seferinde Üsküdar'da bir kız, kız da ne kızmış ya, açtı ağzını, hem çarşının ortasında, ağız da ne ağızmış ya... Aklına gelince kızardı yine. Bir tek Rasim'e anlatmıştı olayı. O zevzek herif bile önemli bir giz gibi saklamıştı. Nermin'in yanında anlaştırmaya kalkmıştı bir kez; Üsküdar'dan geçiyor iken diye türküye başlamıştı. Kenan'ın kötü bakışı ile kapatmıştı hemen. Kötü oğlan değildir, aslında. Kötü olsa ne bok yiyecekti, Allah bin belasını versin. Bunca yıllık arkadaşlık. Ta Üsküdar'da Selimiye'den, mahalleden, ilkokuldan, sonra Galatasaray'dan. Babam Tokat'tan Üsküdar Nüfus Memurluğu'na atandığında dokuzunda filandım. Otuz yıl geçti demek. "Ulan," derdi Rasim, "İhsaniye'deki bizim çürük evle sen kaldın eskilerden, senin gibi hıyarın kahrı çekilir mi yoksa?" Kim kimin kahrını çekiyor? Aşağılık hergele. Paradan başka değer tanıdın mı? Toparlandı. Dudakları oynuyor, kendi kendine konuşarak yürüyordu. Geçen iki çocuğun bakışı ile ayılmıştı. Deli sanmışlardır. Akıllı kim ki bu dünyada? Altında son model araban, önüne geleni çiğnedikçe keyifleniyorsan akıllısın. Hıyarlığı bırak oğlum, çiğnenmeyeceksin, trafiğin kuralı bu. Rasim'in öğüdü de bu!.. Sayende çiğnenmeden geldik bugüne dek Rasim kardeşim, neyse... Çiğnenmeden mi?.. Niye sayesinde hem?.. Oğlana pislik atarsın ikide bir, kendine baksana sen!.. Ne yaptı Rasim? Ne mi yaptı? Herkes bir şey yaptı. Nermin'in annesi, şu ak saçlı herif, şu taşıtlar dolusu insan... Zeynep bile... Herkes, hepsi bir şeyler yaptı... Ne çirkin yapı bu Harbiye de. Yıkacaklarmış. Yıksınlar. Bir bölümü de askeri cezaevi. Baba da burda kalmıştı sürgüne gitmeden önce. Üniversitede tutuklanınca bizimkiler de burada kalmıştı yıllarca. Biz kurtardık paçayı, neyse! Kurtardın ya!.. O kalın kaşlı polis, iki tokatta kurtarıverdi seni! Demek vatanı satıyormuşsun, dayağı yiyince vazgeçtin. Zavallı Selami yedi asıl dayağı. Nerdedir ki

şimdi? Bir ara Bakırköy'de dediler. Fıttırmış oğlancık. Sanki tam akıllıydı da!.. Ama ben... Ölü gördük yine!.. Daha on altı bin lira borcum var Rasim'e. Ona sorarsan sildim diyor. Batırmadığıma şükrediyor bugüne kadar. Kitapçılığa başladığının yılında iki bin lirayla gitmişti Rasim'e, borcunu ödeyecekti. Almadı. Sövüp saydı da üstelik.

— Git bir hovardalık et şu parayla da gözün gönlün açılsın hıyarağası, diyordu. Bunlar para mı ulan?.. Ben bunun beş katını at yarışlarına verdim geçende. Tut ki sana oynadım bu kez de, hangi yarışı kazanırsın sen, kanı bozuk beygir... Hangi yarışı kazanırım ben? Yarışmadım ki hiç. Nasıl yarışırsın boyuna kaçarsan hıyarağası?.. Durdu, bakınmaya başladı boş boş. Bilincine varmıştı. Rasim gerçekten oynadığı at gibi görüyordu kendini. Kazanmamı istiyor. Mayasında var oğlanın kumarcılık, çamurunda... Ortaokuldayken daha, ikide bir kaçar, Karacaahmet'te mezar aralarında zar atardı itdaşları ile. Bende bir uğursuzluk var! Kanıp bir kez takıldım peşine, öyle bir dayak yedik ki... Selimiye'nin ünlü kabadayısı Sadri bastı. Çoluk çocuğun okuldan kaçıp kumar oynaması kanına dokunmuş!.. Paralarımızı aldı. Bir de temiz dayak... Kumara da o dayakla tövbe ettin. Bir dayakla buluyorsun doğru yolu!.. Kalın kaşlı polis de, "Ulan eşşeoğlueşşek, demek vatanı... " deyip iki de tokatla doğru yolu buldurdu sana kuzu kuzu!.. Rasim, o dayaktan sonra ne dayaklar yemiştir. Yine oynuyor. Şimdi de sana oynuyor. Kazanırsan sevinecek. Kazandık sayılır. Ev kirası, işyeri kirası, Burak'ın, Matmazel'in ücreti, bizim harcadıklarımız, yuvarlanıp gidiyoruz işte... Öğretmenlikte böyle rahat oldu mu hiç? Paramız bitiverirdi daha ayı yarılamadan. Kasaba borç, bakkala borç, Nermin yüzünü kızartıp annesinden bir şeyler koparır, açıklar kapanır bir süre. Sonra yine... Ama içimle barışıktım. Halkın yoksulluğunu duyuyorduk. Savaşıyordum da... Sevsinler savaşanı... Zengin, fakir çocuklarına tam bir eşitlikle Fuzuli, Yahya Kemal öğretiyordun!.. Hiç değilse kendimi aldatıyordum, şimdi o da olmuyor! "İnsan âlemde hayal ettiği müddetçe yaşar." İşte senin afyonların! "İstanbul'u duydum daha bir kerre sesinde... " Büyük ozan. Güzel söylemiş. Deli dervişlere döndün Yahya Kemal dizeleriyle. "Baktık geceden fecre kadar ellerde - Yıldızlara yükselen kadehler gördük." Peki Nâzım? O büsbüyük ozan. Niye ondan dizeler mırıldanmıyorsun? Onu da mı unutturdular iki tokatta? Yasaklar böyle ezip kalıba sokar işte. Ne yapalım, kalıba sokanların gözü kör olsun!.. Amiin!.. Bu amin de nerden çıktı? Kargışa başladık kocakarılar gibi! Amiin! Amin dua içindir be! Duaya da

olur, kargışa da. Konya’daki mevlit geldi aklına. “Allah bu kutsal toprakları komonizm belasından... “ Amiin diye bağırmadılar mı? Allah bu ülkeyi kalıplara sokup ezenleri... Amiin!.. Tutamadı, gülmeye başladı birden. Tutmaya çalıştıkça arttı gülmesi. Hay Allah, rezil olacağız. Sinirleri boşalmış, güldükçe gülüyordu. Bir tanıdık görse. Taksim’in ortasında kendi kendine gülerek yürüyen bir adam. Delirdi diyecekler... Sebep olanların gözü kör olsun, amiiin! Nasıl atsam kafamdan? Amiiin!.. Taksim Anıtı’na doğru dönüp baktı durdu bir süre. Gözleri kör olsun, amiin!.. Gülmüyordu artık. Gülünecek ne var? Kimin gözleri kör olacak? Sen kendi korkaklığını bilinmez kişilere kargış yağdırmakla örtbas edeceğini mi sanıyorsun? Böylece yiğit olacaksın hıyarağası! Bu hıyarağası da Rasim’den bulaştı ağzıma. Kimden bir şey bulaşmadı ki?.. Beyoğlu bugün de çirkin mi çirkin. Hangi gün sevdim ki?.. İstanbul demek Boğaz demek, Haliç, Sultanahmet, Süleymaniye demek... Beyoğlu olmasa ne yitirir İstanbul? Meyhane, kerhane, batakhane... Ya sinemalar? Bu sinemaların yeri yok muydu Anadolu’daki özlemlerinde? Yoktu. Şehzadebaşı’ndaki sinemalardı daha çok. Ferah, Turan, Milli, Hilal... İki, bazı üç film, öğlende girer akşama çıkardık. Beyoğlu’nda da bir durgunluk var bugünlerde. İnsanlarda, vitrinlerde! Apaçık işte!.. Bir şey bekleniyor sanki bezginlikle! Boş ver oğlum böyle inceliklere. Sen bekliyorsun bir şeyler. Sen de beklemiyorsun bir şey ya işte!.. Kimse bir şey beklemez bu ülkede. Herkes kendi dümeninde, yoluna bakıyor. Beyoğlu’na kaldı Türkiye için bir şey beklemek!.. Beyoğlu Rasim demek! Rasim ne bekler; çıkarını, vurgunu. Rasim Beyoğlu’nu bekler. Beyoğlu kimseyi beklemez. Bitmeyecek bu yol, dolmuşa atlamalı. Yarıda yoruldun yine, tabansız herif... Dolmuşta yorulmuyor muydun? Her yerde yorulurum bu kafayla. İşte Haliç, işte Fatih sırtları, Süleymaniye... Bir süre İstanbul’dan mı kaçsam yoksa? Çekilsem bir kıyıya, uyusam uyuşanı... Dolmuştan inince kuşkuyla bakındı çevresine. Sirkeci’nin araba akımında Citroen’i bakıştırarak Babıâli’ye yürümeye başladı. Köfteci, aşçı, işkembeci, kitapçı, kâğıtçı... Aşağı yukarı koşturan taşıtlar, insanlar... Ebussuut Caddesi’ne girerken koca bir kamyonun yolunu kesen tepeleme yüklü arabayı çekmek için nallarıyla granit parkelerden kıvılcımlar çıkaran ağzı köpüklü beygirler. Dünyayı yönettiklerini sanan çalımlı trafik polisleri. Dağınık, düzenli kitapçı vitrinleri. Kitapçı, kitapçı, kitapçı... Kaç yılın kitapçısı şu herif... Ak saçlarıyla tezgâhın ardındadır yine. Daha biz öğrenciyken yaşlı başlıydı. Bazı toplatılmış kitapları ondan

isterdik gizlice. Şöyle bakar, “Yarın uğrayın bir,” derdi. Ertesi gün paketlenmiş kitabı alırdın. Polise bildirirmiş, izlerlermiş. Öyle bir söz çıkmıştı sonraları. Dedikodu diyen de oldu. Namuslu adammış, yapmazmış öyle şey. Yapar. Her şey beklenir bunlardan. Böyle pezevenklerle dolu Türkiye. Topunun sülalesini... Yine gizli kitap isteyen var mıdır bu heriften?.. Gizli kitap da kalmadı ki ülkede. Ne değişti şu Babıâli’de yirmi beş yıldır? Değişmedi mi? Sürümleri yüz binlerle ölçülen basın nerden gelirdi aklına? Entertipler, rotatifler, ofsetler, tifdruklar... Caddelerde, ara sokaklarda bitiveren koca koca hanlar, kâğıda, mürekkeple, satılık kafalarla beslenip semiriyorlar gün günden. Köstebek gibi karanlığı eşeliyorlar. Bir yere varacak bu gidiş. Bekle, varacak!.. Hiçbir yere varılmaz bu ülkede oğlum; öööyle gider. Gitmez, gitmez... Ta içimden inanmasam bir yere varılacağına, nasıl duyardım bu tedirginliği iliklerime kadar? Eski huysuzluğun, geçimsizliğin! Küsüşmediğin, bıkıp yüz çevirmediğin kim var, ne var? Nermin’den de bıktın, ipe sapa gelmez şeyler uyduruyorsun şimdi bir sürü. Açıkça söylesen olmaz! Kaç babayiğit var şu yeryüzünde asıl nedeni küt diye söyleyiveren. Asıl nedenimiz buraya gelmekti işte sabah evden çıkınca!..

Eski bir hanın girişine derinlemesine sıkıştırılmış -Rasim’in aracılığı ile hava parasız olmuştu bu iş. Han sahibi kadını bilmem nerden tanırmış-ana caddeye hemen çıkılan bir ara sokağa küçük bir camekânla bakan, güneşsiz günlerde neonlarla aydınlatılır büyükçe bir yerdi. Her türden kitapla dolu demir rafların kapladığı duvarları, döner merdivenle çıkılan küçük asma katındaki basık yazıhanesi, kâğıt, mürekkep, toz kokan serinliği ile izbe bir Babıâli kitapçısı. Üniversite bitirmiş aydının, namuslu memuriyetten bıkkınlıkla düşlemeye başladığı, bağımsız, başına buyruk geçim tezgâhı.

Burak, şişman bir kadına kitaplar gösteriyordu. Kenan’ı görünce bir şeyler diyecek oldu, yürüyüp yukarı çıktı Kenan. Biri aramıştır. Arasın... Matmazel masasındaki kâğıtları topluyordu. Kalktı. Sözcükleri çeke çeke:

— Çıkıyordum ben de, dedi. Günaydın. Hanımefendi gelmeyeceksiniz demiş. Ben de...

— Arayan oldu mu?

— Rasim Bey uğradı demin. Matbaadan düzeltmeleri istediler. Bir de kâğıt işi biliyorsunuz!..

— Düzeltmeler yarına kaldı...

Kenan yerine geçti, kendini yorgunca bırakıverdi koltuğa. Matmazel bir şey diyecek oldu, döndü kâğıtları toplamaya koyuldu. Her şeyi vaktinde eksiksiz yapar cadı!.. Buruşuk, sevimsiz yüzü, el attığı işin gereğince yumuşar, sertleşir, gerilir, porsur; her işi yüzü ile yapar sanki. Rasim bulmuştu bunu da. Babası Ermeni, annesi Beyaz Rus ya da Gürcüymüş. Hıristiyan Gürcü... Dört yüz alır ayda. Öğlene kadar gelir: Muhasebe, matbaa, alım satım ne varsa hepsine bakar; 12'ye doğru gider. Böyle iki yeri daha varmış akşama kadar. Matmazel gitmek için kalkmıştı ki telefon çaldı. Kenan kadına el etti bak diye, uzanırken de ekledi.

— Yok de... Kim olursa...

Kadın yadırgayarak baktı önce.

— Alööö. Buyrun Rasim Beyefendi...

Kenan'ın yüzüne bakıyordu. Kesinlikle elini sallıyordu Kenan yokum gibisine.

— ... Gelmedi Rasim Beyefendi... Gelmedi. Bilmem... Örüvuar.

Kapattı. Soğuk sırıtışla baktı Kenan'a.

— Anlamışsa ayıp oldu.

— Olsun.

— Müsaadenizle...

— Güle güle...

Gitti. Kenan da kalkmaya davrandı. İnip Burak'a bakayım. Yeniden bıraktı kendini, kaldı öylece. İrkilerek ayıldı Rasim'in sesi ile; Burak'la konuşuyordu.

— Yukarda değil mi?

— Şimdi geldi efendim.

Anlamış demek. Yalnız duyan, dinleyen değil, telefonda gören, belki de koku alan türden bu herif. Merdivenleri çabucak çıkmış, alaylı gülüşüyle dikilivermişti.

— Senin kıvıracağın şey mi ulan, bu numaralar? Hem de bana. Hem de Matmazel'in ağzıyla...

— Şimdi geldik işte.

— Yok canım, inandım!.. Kalk kalk hadi... Önce aç karnını doyurayım. Konuşacaklarım var...

Meraklanmıştı ya! Peşime bunca düştüğüne göre.. Ağırdan aldı yine:

— Neymiş?..

— Ananın ...mış... Öldüm açlıktan, kalk.

Burak'a bir-iki şey söyledi Kenan, çıktılar. Yokuşu inerlerken sıra sıra dizili gazeteler gözüne ilişti. Sabah gazete görmüştü evde. Yine de yeni görüyormuş gibi bakardı sokakta asılı gazetelere. Kocaman başlıklarla rıhtımdaki olayları veriyordu hepsi de. Çanakkale'den dönen CHP heyetini karşılayan gazeteciler tutuklanmış. Rasim çekti kolunu.

— Bırak şu pezevenkleri be... Beter olsunlar.

— Beteri var mı?

— Olmaz olur mu? Bakarsın yer bulunmaz lokantada!..

Değişecek değil ya bu herif.

— Gel seni Liman Lokantası'na götüreyim de işkemben bayram etsin.

— Uzaklaşmayalım o kadar, dedi Kenan. Döneceğim hemen...

— Sıçmayayım nazına. Araba var.

Sokağa dönünce Citroen çıkıverdi önlerine. Arabada başladı Rasim.

— Hıyarlığı bırak da iyi düşün ulan. Düşünecek yanı da yok ya. Bakarsın Bolşevik damarın tutar!..

Anlaşıldı herifin nerden açacağı. Aynı hikâye.

— Bak Rasim, dedi Kenan. Olmayacak şeyler için varma üstüme. Bildiğin gibi değil. Kırarım.

Rasim kendi dalgasındaydı her zamanki gibi.

— Bilmediğim neyin var ulan? Ne bok yesen kıramazsın. Git istersen bizim karının kapısına kasketini as!.. Bolşeviklik bize de bulaştı gördün mü?

Senin karıya kasket asmayan kaldı mı diyecekti az kalsın. Desem de çok umursar ya. En iyi o bilir Refiş'in nymphoman'lığını. Bilmeyen de yok. Yine de söylenmez. Bayılır bana Bolşevik demeye. Hem de böyle aile, namus şakalarıyla... Nermin'in ağırbaşlılığını mı kıskanır?..

— Neyin var?

Dönüp Kenan'ın bulanık bakışlarıyla karşılaşınca bir şeyler sezinlemiş olmalıydı. Sırıtmayı bırakmıştı. Trafiği kollar gibi bir süre sessiz sürdü. Kenan duymamış gibiydi. Dönüp bir kez daha baktı.

— Neyin var dedim.

— Bilmiyorum, dedi Kenan. Uykusuzum biraz...

Sırıttı yine; bir yan bakış attı Kenan'a.

— Uyutmuyor mu Nermin? dedi. Tanrı yardımcın olsun Kenancığım. Bunca yıllık nikâhlı karı da her gece çekilmez...

Başka bildiği yok ki herifin. Cüzdanı, karnı, bir de orası. Bir açtı mı bırakmaz da. Geldik bereket. Kalabalık turistler vardı lokantanın bir köşesinde. Pencere yanında bir masaya geçtiler. Tek tük yemek yiyenler vardı öteki masalarda. Rasim selamlaşacak, el sallayacak epeyi adam buldu yine. Garsonlar pervane gibiydiler. Şef garson hatır sordu... Adam nasıl saygılı. Daha önce birkaç kez geldik buraya. Nermin'leydik birinde. Yüzümüze bakmadı herifler.

— Ne içelim?

— Bilmem, dedi Kenan. Pek bir şey istemiyorum ben...

Ona bakma gibisine garsona bir göz etti Rasim. Masayı donatıverdiler. Salatalar, karidesler, soğuk etler, çerezler. Şölen sofrasına dönmüştü. Levrek buğulamaları da gelecekmiş. Buzlu Kulüp rakıları kadehleri buğuladı beyaz beyaz.

— Gelelim şerefe!..

Kadehi kaldırmış alaylı bakıyordu Rasim. Kenan da kaldırdı, soğuk gülümseyerek baktı aynı alayla:

— Senin şerefine içelim!., dedi.

Aldırmazlıkla sırıttı Rasim.

— Hastir ulan, dedi. Şerefim merefîm yok benim. Senin anladığın şeref bu canım masaya sıçmak! Haydi, merhaba.

Bir dikişte nerdeyse yarıladı kadehi! Ne çok içer bu herif. Şişeleri devirir, bana mısın demez. İçkiye, sigaraya on iki yaşında başlamış olmakla övünür. Kenan'ın minicik rakı yudumuna baktı.

— İçmesini de bilmezsin, dedi.

Neyi bilirsin ki? Edebiyat dedik, o da boş çıktı. Hani kitap yazacaktın? Yazsana. Yazarlar, sanatçılar toplansın yörene. Hepsi aç köpeklerin. Topla işyerine. Ara sıra karınlarını doyur. Allah Allah diyorlar, iki günde üne kavuştururlar seni.

— Yazacağım...

Alaylı baktı Kenan'a.

— Neyi bilirsin de yazacaksın?

— Seni!..

Alaylı gülüşünü bekliyordu Rasim'in olmadı. Tersine ciddileşti birden, durgunlaştı.

— Beni çok mu tanırsın? dedi, yavaşça.

Sonra yine eski Rasim. Kafası takılmıştı Kenan'ın, Rasim'i de tanımıyorsam. Nasıl da güvenli söyledi ama. Tam tanımıyorum belki de... Ne biçim dünya bu, bakar körler miyiz ne?

— Dinle beni, diye başladı yine.

Kenan'a dikmişti gözlerini.

— Dinliyor musun?

— Söyle...

Ağır ağır başladı. Önemli demek.

— Bak Kenancığım!..

Duralar gibi oldu. Önündeki rakı kadehini yana iteledi yavaşça. Yakalayacağı kuşu ürkütüp kaçırmamanın yolunu araştırıyor gibiydi.

— Öyle bir dönemdeyiz ki Kenancığım, gemisini kurtaran kaptan, oğlum... Kesme sözümü. Sen iste, isteme, alışmışım, senin gemiyi de düşünürüm ben.

Bir yudum aldı rakısından, içtenlikle konuşuyordu. Duygulu bir yanı vardır. Alaya vurdu yine.

— Keşke karım olsaydın kolaydı, boşar kurtulurdum!..

Karides, salata tikindi iki çatal dolusu. Aldı yine:

— Sana kötü haberlerim var oğlum dedi. Hanı yıkıyorlar bugün yarın... Babıâli'de böyle işyeri kolay bulamazsın sen. Ayağını yere bas. Sen bu kafayla gittikçe öyle bir iş ayarlamaya kimsenin gücü yetmez.

Söylediklerinin etkisini ölçmek için gözlerini bir süre dikti Kenan'a. Kenan aldırmamış gibi peynir parçasını çiğniyordu ağır ağır. Demek hanın yıkılacağını muştulayacakmış!..

— Öğretmenliği de çıkar aklından, diye aldı yeniden. Sicilini gözümle gördüm Ankara'da. Yaşattıklarına şükür seni!..

Bir an sessiz kaldılar. Kenan'ın iştahı açılmış gibi tıkınmaya başlamıştı. Durdu bir ara Rasim'e baktı.

— Evet, dedi. Sonra?..

— Sonrası senin bileceğin oğlum, dedi. Yaşlandığımızı unutma. Karını, çocuğunu düşünme diyelim; sen ne olacaksın? Yaşlılıkta sürünmek var...

Kenan'ın durgunluğu yüreklendirmiş olmalıydı, yukardan güvenle bakıyordu. Kenan aynı durgunlukla aldı yavaşça.

— Demek bu herifler böööle kalacaklar tepemizde diyorsun!.. Kıyamete kadar böööle...

Rasim düş kırıklığına uğramanın kızgınlığı ile parladı birden.

— ... e sürülecek akıl varsa sende, ben anırırım eşekler gibi. Ne boka yarıyor ulan, o okumaların senin? Haa, söylesene... Senin kafana göre değişeceğini mi sanıyorsun bu ülkenin? Hıyarağası... Sürüneceksin namussuzum...

Her zamanki Rasim'di artık. Dinlemeden konuşan, bol bol sövüp sayan Rasim.

— Dinle ulan dalyaprak!..

Kesip ayağa fırladı birden. Masanın yanından geçen bir kalantorun eline uzandı eğilerek. El sıkıştılar.

— Nasılsınız Rasim Bey?

— Arz-ı hürmet ederim beyefendi... Duacınızım...

— Bilmukabele... Afiyetler olsun efendim...

— Allah ömürler versin beyfendi...

Kenan şaşkın bakakaldı. Rasim'in böyle cafcaflı, eski biçim kibarlığını aklı almamıştı. Rasim eğildi, giz verir gibi kıstı sesini.

— Kim bu adam biliyor musun? dedi.

— Hayır, dedi, Kenan. Ben senin kim olduğunu düşünüyorum.

— Düşün, anlarsın belki!..

Anlaşılacak neyin var senin ulan, pis köpek. Aptallık etme, bilmediğin bir yanı var demek. Külhanbeyi ağzı da var herifte, Osmanlı çelebisi ağzı da... Fırlayıp adam eteklemekteki ustalığına bak. İkiyüzlü köpek. Ne iki yüzü? Bir yüzü bile yok herifin.

— Ünlü bankacı Razi Bey bu, dedi, yavaşça. Kuyruğumuz elinde pezevengin bugünlerde. Bir gerisini öpmediğimiz kalıyor... Nerden düştü buraya?

Yediği boku açıkça söylemesi sevimlilik verir bu oğlana. Küçüklükten kazanılmış şeyler bunlar. Okulda öğretmenlere gider, yalvarır yakarır, bin bir yalan uydurup ağlar, dilenir, numara alırdı. Gelir ballandırarak da anlatırdı üstelik. Başkası yapsa en azından alay konusuydu çocukların; o dinletirdi, hem de ilgiyle.

— Öpmüşsündür, dedi Kenan.

— Öptüm. Var mı bir diyeceğin. Şap şap diye öptüm, iki kıyısını da bıngıl bıngıl!.. Senin gibi hıyarağaları sözlere tapar böyle. Öptüm, dedi, yok efendim, yaladım dedi. Biz sözünü ederiz, siz gerçekten yalarsınız. Yersiniz bile... Sizi sözler ürkütüyor, yediğiniz boklar değil...

Bozulmuştu Kenan. Dik dik baktı.

— Hangi boku yedik ulan? dedi... Söylesene!..

Rasim alaylı alaylı bakmaya başladı yine.

— Payınızı almadığınız bok var mı? dedi.

Tut masayı, geçir kafasına deyyus oğlu deyyusun. Lüks lokantada donatılmış masa, liman görüntüsü payımızı aldığımız boklar demek. Yalan mı? Doğru mu? İçi ile barışmak için suç ortağı arar bunlar. Suç ortağı oluyoruz işte... Saatine baktı Kenan.

— Kaçma numarasına kalkma, dedi Rasim. Konuşacağımız var daha.

— Bana bak Rasim, dedi Kenan, sesi titreyerek. Hani Üsküdar'da dövüşmüştük seninle...

— Otuz yıl oldu be, unutmadın mı yediğin dayağı?..

— Belki yine döversin. Tıpkı öyleyim işte ben. Vazgeç. Ben buyum... Belki de sürünürüm dediğin gibi. Elimden tutmuş tutacak senden başka da kimsem yok; onda da haklısın. Hiçbir şey değişmez yine de. Yok Vatan Cephesi'ne gireceğim, yok kâğıt tahsisi verecekler... Bu namussuz, bu alçak herifler, orospu çocukları koruyacak beni de param olacak, işim sağlama bağlanacak... Söyleyeceğin bunlar... Şu kadehe zehir koyman bana erkekçe geliyor, inan!.. İstersen bakma bir daha yüzüme. Son olsun, burda ayrılalım.

— Biliyorsun yapamayacağımı, eşşoğlueşşek!..

— Ben yaparım ama, inan ki...

— Bok yaparsın...

Sustular bir süre. Rasim kadehini ağır ağır kaldırıp baktı bir.

— Senden her şey beklenir zaten, pis Bolşevik, dedi.

III

İşyerine geldiğinde saat beşti. Kalabalıkçaydı. Burak sıkışmıştı. Hemen satışa geçti. Kitap için tam alışveriş ayları. Kimi de gelir, ne olmayacak, ne saçma sapan kitaplar sorar. Her aranan kitabı satsak işimiz iş!.. Şu hanın yıkılması gerçekten kötü haber. Nerden çıktı? Belki de atıyorlar. Geçenlerde çıktı buna benzer bir haber, ardından kiralara zam geldi. Yine böyle bir şeydir belki de. O zaman Rasim inanmamıştı, işine bak demişti. Demek şimdi gerçek. Yıkılmadık yer bırakmıyorlar İstanbul'da. İstimlak öç almak gibi bir şey halktan. Bu blokun toptan kalkacağı öteden

beri söylenir. Demek şimdi... Rasim'e uzun boylu soramadım, herif tilki; ilgimi gördü mü, yakaladım diyecek. Ola ki Nermin'in de haberi var. Telefonla konuştular belki de. Rasimler geliyor derken sesinde bir şeyler yok muydu dün gece?.. Belki de yersiz kuşkum. Pek sevmez Rasim'i... Sevmez, ama bizimle ilgili bu. İşimin bozulmasından, üzülmemden ödü patlar. Sorduğuna bak dangalağın!.. Baskısı kalmadı efendim o kitabın. Sahaflara bakacaksınız. Rica ederim. Güle güle... Aman, yıkılırsa yıkılsın, babamın hanı değil ya... Değil de, ne halt ederiz? Daha bir sürü borç. Nasıl ilgilenmesin Nermin?.. Tek dayanağımız. Bizde daha çok meslek kitapları bulunur efendim. Karşı kitabevine bir sorun. Güle güle. Verelim efendim. Burak şu lügatleri indir. Daha var nasıl olsa, yarın yıkacak değiller ya. Bir ben miyim? Bu kadar insan var handa, bir yer buluruz. Böyle merkezde olmazmış da. Epeyi tanındık, içerlerde bile olsa gelen gelir. Köşeye baktınız mı efendim? Orada vardır varsa. Evet, eski baskı. Rasim'le kavga etmedik ya, kavgalıdan beter ayrıldık. İyi oldu. Anladı köpek benden iş çıkmayacağını. Nasıl dayanırım ben bu Rasim'e? O bana nasıl dayanıyorsa bunca yıl, öyle... Aslında kötü oğlan değildir... İki liranız var mı efendim? On lira vereyim size. Peki, kime kötü diyeceğiz? Ben miyim kötü? Rasim kötü mü düşünüyor benim için? Kendisi için ne düşünüyorsa, benim için de onu düşünüyor. Başka ne gelir elinden? Ayın ikisinde ödenecek bono beş bin miydi? Onu denkleriz de, sonra yaş biraz. Bir şey olur elbet. Nerden çıktı şu hanın yıkılması? Bir dakika verelim efendim. Burak, bak beyefendiye. Peki bu han yıkılırsa... Amaan, altında mı kalacağım. Ülke yıkılıyor. Yıkılmaz. Peki kim yıkılıyor? Rasim'e göre ben, bana göre Rasim!.. Rasim'in yıkılmaz sandıkları. Direnç işi bu. Yıkılacak kuşkusuz, ama önce bizi yıkarlar. Yine mi yüreksizlik? Yüreksiz mi konuştun Rasim'le? Buzlu rakıyla, levreği, karidesi atıştırdıkça yüreklendim!.. Payını almadığınız bok var mı? Burak ben yukarı çıkıyorum, sen bakıver artık.

Saat yediye geliyordu. Koltuğa çöktü, sızar gibi dalmıştı ki telefon sesi ile ayıldı. Nermin'di. Zeynep'e çorap alacaktım ya... Anımsatmış...

— Çıkıyor musun?

— Birazdan.

— Gelirken manava da uğrar mısın? Çıkmadım ben...

— Olur.

Olur uğrarım. Elli sandık üzüm alayım. Kırk elli kavun, karpuz!.. Muzlar başladı, yeşil yeşil, hevenklerle yükleyeyim hamala. Diz evin her

yanına. Karides, levrek mevrek de getireyim. Hepiniz alınız payınızı bu boklardan!..

— Kasaya bakacak mısın ağbi?

Burak sabırsızlanıyordu. Akşam lisesine gidiyor. Bende düşünce yok ki. Kendimizden başka neyi düşünürüz? Topumuzun...

— Sen git Burakçığım, geç kaldın...

— Şey ağbi, rahatsız mısınız?

— Yooo, içkiden, biraz baş ağrısı yaptı.

— Geçmiş olsun, iyi akşamlar...

— Güle güle...

Burak'ın peşi sıra indi o da. Kasayı açtı. İyi toplamışız bugün. Bu tomarın beşte biri bizim. Han yıkılmazsa bir yıla kalmaz toparlanırdık. Sezdi mi ne itoğluitler?.. Yüzlükler, ellilikler, onluklar, beşlikler. Bir de beş yüzlük. Desteleyip cüzdanına yerleştirdi. Namussuz para. Kahpe para... Tatlı para, kalleş para, düşman para, dost para... Kravatlısı, mintanlısı, kürklüsü, kasketlisi, dindarı, orospusu, hergelesi insanlar gibi tıpkı. Işıkları söndürmeyi unutmayalım yine. Hep böyle biri çıkar gelir tam kapatırken. Yok efendim kalmadı. Vitrinde mi? Bir tek kalmış demek. Çocukta vitrinin anahtarı. Yarın... Vermeyeceğim ulan eşşoğlueşşeğin karısı. Yukarda tonla var. As yüzünü... Han yıkılıyor...

Kepengi çekip anahtarı cebine atınca kuş tüyü gibi yeğniklik duydu içinde. Akşam alacasında, cebinde kabarık cüzdanla, ağır ağır şu yokuşu inmenin bir tadı yok mu? Yok de bakalım... Zeynep'in şeyini unutmayalım. Şu köşede olacak. Kapanmadan. Kapanmış mı? Kapanmış. Niye böyle erken? Her akşam geçerim, açıktır. Geciktik mi bugün? Yarına artık. Böyle sallanırsan manav da kapatır. Şişli'ye dolmuş da dert bu saatte. Nedir bu yaşamak dediğimiz be! Avara kasnak, dön dur, yirmi dört saat bitti!.. Bütün yirmi dört saatler bitti mi sen bitersin. Herkesin derdi aman bitmesin! Bir bok oluyor sanki de, aman bitmesin!.. Bugün de bitti işte...

— Uğurlar olsun Sait Bey!

— Eyvallah efendim...

Öldü dememişler miydi bu oğlana?.. Nereye gider böyle ağır ağır.

— Geçmiş olsun, hastaymışsınız...

— Sağ ol. Yatuk biraz... Heybeli'deydim. İyiyim şimdi.

— Nereye böyle?

— Ben mi? Şey...

Şaşırmıştı Sait bu ilgiye. Kenan, öteden beri tanıdığı bu adama pek az yakınlık göstermişti. Şiirlerini sever, okurdu eskiden; yıllar var ki onu da unutmuş gibiydi. O da şiir yazmıyordu arak. Günlük ekmek parası derdindeki veremli adam, Babıâli'de ne yaparsa onu yapıyordu.

— Gazetede tashihten param var biraz. Söz vermişlerdi.

— Bir uğrayayım dedin...

— Bizim Osman'a bırakmışlarsa...

Gülümsedi. Yalan söylüyor, belli. Ya da inancı yok bırakacaklarına. Biraz daha şaşır bakalım Sait Bey.

— Yarın gidersin, dedi Kenan, kaçmaz. Gel bir yerde şöyle iki kadeh... Oturup biraz dertleşiriz hem...

Nereden çıkardın gibisine şöyle bakıp gülümsedi Sait.

— Bize içki yasak, dedi. Kaçırmamak için de ekledi hemen:

— Oturalım bir yerde istiyorsan...

Sen istemiyorsun ya, katlan bakalım Sait Bey!.. Ben de sana bir masa donatayım. Rasim bana, ben sana; sen de kim bilir kimlere... Rasim'e daha büyükler donatıyor. Payımıza düşeni koparıyoruz her bir boktan. Bir akşam yemeği kopardın kötü mü? İçki yasakmış, şişeler gelsin de görürüz. Sait'le sözleşmiş gibi, İstasyon Lokantası'nın yolunu tuttular. Onurlu adam derler Sait'e. Parası ya da paralı arkadaşı olmadıkça meyhaneye uğramazmış. Meyhanelerde sayılıyor belli ki. Boş masa bulmak kolay olmadı yine de. Sağa sola kaydırıp istasyona bakan camın dibinde bir yer açtılar. Tren kalkmak üzere. Koşuşanlar... Hamallar. Trenciler. Gözlerini ileri dikmiş ağır ağır yürüyen bir polis.

— Rakı mı? dedi garson. Kenan, Sait'e baktı.

— Bir ufacık kadeh de dokunur mu Sait Bey?

Yüzünde her zamanki babacan gülümseme.

— E, o kadar olacak... dedi. Garson da gülüyordu.

— Siz bakmayın beyefendi, dedi. Sait ağbimiz damacanayla içer, yine bir şey olmaz evelallah!..

Adamı böyle öldürür bu herifler. Bir ufak Yeni Rakı geldi. Buzlar, sular, sodalar. Hiçbir mezeyi çevirmedi Kenan. Masada koyacak yer kalmamıştı. Izgaraları da ısmarladılar. Güngörmüş Sait, hep aynı gülümsemeyle bakıyordu. Düğün değil, bayram değil, ne yapacak eniştem? Tam başlayacakları sıra iki genç göründü kapıda. Uzaktan sevindiler gibi. Sait el etti. Çekingen baktı Kenan'a, masa onundu.

— Çok iyi çocuklardır, dedi. Gazeteci... Biri Anadolu Ajansı'nda çalışıyor, biri Akşam'da...

— Çağırsana, dedi Kenan.

Çağırmaya kalmadan gelip oturdular.

— Kenan Bey, dedi Sait. Eski arkadaşlarımızdan.

— Engin Erbil Akşam'dan...

— Sadi Yılbak. Şimdilik ajanstayız biz de... Daha kaç gün yaşatırlar bakalım!..

Gülüştüler. İkisi de esmer, orta boylu, yakışıklı sayılır; yine de birbirine benzemeyen delikanlılardı. Kenan sevinmişti geldiklerine. Uyarmalarına kalmadan garson eksikleri tamamlayıverdi. Kadehler kalktı.

— E, merhaba...

Daha ilk yudumları almışlardı ki Sadi başladı. Adnan Bey şu zıkkımı bile rahat içemiyormuş artık. Anlatacak çok şeyi vardı belli ki... Polis korkusu azalıverir meyhanelerde. Hemen her çağda iktidarlar, sarhoşlarla gizli bir anlaşma yapmış gibidirler. Konuşun, edin; meyhanede kalsın. Birazını da eve saklayın isterseniz. Ama sokağa, alanlara, işyerine, hele fabrikalara aslaa!..

— Ankara kaynıyor, dedi Engin.

Sadi atıldı.

— Ne Ankara'sı be, bütün Türkiye kaynıyor... Gitmez ağbi, göreceksiniz, bir yerinden patlayacak!..

Hay Tanrı iyiliğinizi versin çocuklar!.. Siz nerdeydiniz bugüne kadar? Kenan coşkuyla kaldırdı kadehini:

— Şerefinize çocuklar!..

— Sağ olun...

Kadehi sonuna kadar içti Kenan. Başı dönmeye başlamıştı. Bir şeyler söylesinler diye ağızlarına bakıyordu çocukların. Sait pek az konuşuyor, ara sıra rakısını yudumluyor, herkese, her şeye kısık gözlerle gülümsüyordu. Seni Tanrı gönderdi Sait!.. Oh be... Şu gençlere bak!.. Pırıl pırıl... Gitmez bu iiiş, patlayacak bir yerinden.

— İlerdeki mutlu günler için çocuklar!..

Üçüncü şişeyi açtıklarında daha saat dokuz bile yoktu. Biraz sonra çirkince bir kızla bir oğlan daha geldiler masaya. Kız Akademi'de, oğlan Teknik Üniversite'de, Mimarlık son sınıftaymış. Adları da... Doğru dürüst

duymadı bile adlarını Kenan. Adları ne olacak? Gelsinler, toplansınlar bu masaya hepsi... Dağılmasınlar hiç...

— Hoş geldiniz çocuklar!.. Şerefe...

— Şerefe!..

Çocukların hiçbirinde sarhoşluk belirtisi yoktu daha. Aşkolsun çocuklar, dayanıklıymışsınız. Bana bakmayın. Öğlende başladık biz. Gelsin de görsün Rasim hergelesi. Zeynep'in şeyleri vardı... Bir de manav demişti... Kapanmıştır... Surdan bir telefon ederim Nermin'e... İsterse o da gelsin... Görsün çocukları. Dilleri biraz çetrefil yalnız. Hele şu çirkin kız ne diyor böyle?

— Bireysel nedenlere indirgediniz mi... Çelişkili toplumsal sorunların öznel...

Son sözü de kaçırdım. İçkiden belki de. Anlayacağım ya, alışık mı değilim ne, biraz... Söz şiire geldi. Eski bir şiirini okuttular Sait'e. Kenan'ın sevdiği bir şiirdi. Fabrikada ayağı ezilmiş bir işçiyi anlatıyordu. Pek durmadılar. Kız şiir okudu. En genç ozanlardan birininmiş. Tersliği var gibi... Belki de içkiden bana öyle geliyor. "Yaprak ölüleri kanadında tüten mavi sincap..." mı dedi ne?.. Buna benzer dizeler... Yanlış duymuş da olabilirim!.. Bir ara Sait, Nâzım'dan söz etti. Kenan da bir şeyler söylemek istedi. Nâzım, Türkiye proletaryasının kurtuluşu davasında... İnkılapçı sanatçının halk kitleleriyle... Beynelmilel işçi hareketinin... Serbest nazmın Türk edebiyatında... Yabancı yabancı bakıyorlar gibi. Saygılılar yalnız. Pek durmadılar. Nâzım'ı pek azı okumuş. Mimarlık'taki çocuk, Sermet'miş, o biliyor. Hem de iyi okumuş gibi. En bilinçlileri de o belki... Yeni şiirlere geçtiler. Ne kadar da yeni ozan varmış. Utanır gibi oldu Kenan. Yıllardır sanat - edebiyat dergilerinin varlığını bile unuttuk. Hele gençlerin çıkardığı... Tartışmaya başladılar bir ara. Engin'le Sermet, toplumculuk kamuculuk deyip duruyorlardı. Kamuculuğu anlamamıştı Kenan, sormayı da yediremedi. Bir süre dinleyip yordamla çıkardı. Komünizm olacak. Dayanamadı.

— Kusura bakmayın çocuklar, dedi, dilinize ısınamadım. Niye hep yeni sözler?.. Anlaşılamayan...

Uydurma diyecekti, diyemedi. Biraz şaşırmış gibiydi ötekiler. Neymiş anlaşılmayan söz? Kenan'ın demin kullandıkları belki... Sait alaylı gülümsemesiyle yavaşça böldü sessizliği.

— Polis anlamasın diye, dedi.

Bir gülme koptu. Kenan da bayılmıştı bu söze. Çirkin kız kadehini kaldırdı:

— Sait Ağbi'nin şerefine!..

İçtiler. Yine içtiler. Sermet'le kız kapıştı bir ara. Tartışmada dürüst davranmıyormuş Sermet. Bir büyük şişe daha açıldı. Mezeler yenilendi. Izgaralar geldi. Trenler geldi. İnsanlar boşaldı. Trenler ayrıldı. Lokomotif sesi, düdük sesi, insan sesi...

— Politik öngörüşten yoksun kişilerin...

— Tümünü karalayamazsın tiyatronun...

— Neyimiz var Batı'dan esinlenmeyen?

— Sanat politikanın duygulara izdüşümü bence.

— Öyle ama, Batı'dan öğrendiklerimizle...

— İçtenlikle söylemiyorsun. Sen Batı'da okumadın mı?

— Okumakla...

— Ayrıntılar önemli değil kuşkusuz...

Masalar tek tük boşalmaya başlamıştı. Bazılarında hesap görülüyordu. Bir ara bizimki ne tutar gibisine düşünecek oldu Kenan. Rakamlar da duyduğu sözler gibiydi; parça parça... Hay Allah, hiç böyle olmamıştım. Sarhoş muyum şimdi? Değilim de... Hiç bu kadar içmedimdi. Ne tadı. Sarhoş filan değilim... Tezgâhta telefon var, kumbaralı. Bir telefon ederim Nermin'e. Gelsin isterse... Demin ettim ya telefon... Etmedim mi? Manav kapandı derim. Zeynep'in de... Han yıkılacak zaten. Sıçmışım hanına... Toplumsal nedenlerle dürüst davranmıyorlar... Hergele Rasim... Çirkin ama kız, nohut gibi burnunun ucu da, peynir alıyor. Vay hergele, demek han...

— Kenan Ağbimizin şerefine içelim...

Sadi'ydi. Kızla Sermet, kendi havalarında, tartışmaya batmışlardı. Duymuyorlardı. Ötekiler kadeh kaldırdı. Kenan ayağa kalktı sallanarak. Kadehi aldı. Önemli şeyler söylemeliydi!..

— Çocuklar, dedi.

Durdu. Dili dolaşıyordu. İstediğimi bir türlü... Hay Allah... Çocuklar...

Sermet'le kız da kadehleri almışlardı, bakıyorlardı.

— Çocuklar!..

Sonunu getiremiyormuş gibi kaldı yine. Yutkundu. Gözü kapıya takıldı, gülümsedi birden. Sallandı yavaşça.

— İşte Nermin de geldi... dedi.

Kapıya döndü hepsi. İçeri ağır ağır bir kız girmiş, durmuş kapıda, onlara bakıyordu. Bir kahkaha koptu. Bayılmışlardı Kenan'ın sözüne. Birkaçı alkışlıyordu coşkulu... Yinelemeye başladılar.

— Yaşşşa Kenan Ağbi!..

— İşte Nermin de geldi!..

Kapıdaki kız bozulur gibi olmuştu. Sermet el salladı. Şaşkınlığını yenmek ister gibi gülümsedi kız, çekingen, ağır ağır masaya yaklaşmaya başladı. Masadan ayrılmak ister gibi yaptı Kenan. Bir-iki adım atacaktı Nermin'e doğru... Olmadı. Çöküvermişti sandalyesine. Ötekiler gülüyor, yer açıyor, bir şeyler konuşuyorlardı Nermin'le!.. Sait'le Sermet'in arasına oturttular. Sermet tabağını, bardağını verdi.

— Aç mısın?

— İçer canım.

Bir şey diyemeden, şaşkın bakıyordu Kenan. Biraz zayıflamış mı Nermin? Gözleri daha mı açıktı ne?.. Meyhanede görmedim ki yıllardır! Çok mu içtim ben?.. Eğildi Nermin'e yavaşça:

— Geç kaldın!., dedi.

Kız baktı Kenan'a, gülümsedi. Yadırgamışa benzemiyordu pek. Meyhane burası...

— Gelmeye niyetim yoktu, dedi.

— Ben de geç telefon ettim!.. Kız yine gülümsedi. Ötekiler kendi havalarına dalmışlardı.

— Güçlük çekmedin ya? dedi Kenan.

— Güçlük mü?

— Burayı bulmada.

— İlk kez geliyorum ama, İstasyon Lokantası deyince Sermet... Sormadım bile.

Kenan buğuları dağıtıp bazı şeyleri birbirinden ayırmak için çabalayıp duruyordu. Hay Allah... Ne kadar da güç!.. Şimdi bu Nermin de Sermet'in çatalıyla... Yoksa...

— Kızgın mısın bana yoksa? dedi, yine yavaşça eğilip.

Kız aynı yumuşak gülüşle bakıyordu Kenan'a.

— Kızgın mı? Neden?..

Kenan da gülümsemeye çalıştı, gözlerini kırpıştırarak. Yeniden toparlanmaya çalıştı.

— Sonra her şeyi anlatacağım Nerminciğim, dedi.

Kız iyice şaşırmış baktı, baktı; birden gülmeye başladı. Sinirleri boşalmış gibi gülüyordu ki usulca toparladı kendini; tatlı yumuşak gülümsemesine döndü. Yine Sadi'ye baktı.

— Beyefendi beni birine benzetiyor olmalı, dedi.

— Kusura bakma ağbi... Tanıştırmadık değil mi? Herkes kendi havasında... Günsel... Sermet'in arkadaşı, Felsefe'den...

Arkadaşı mı? Şaka mı, sarhoşluk mu? Bugün de herkes... Öğlende bu kadar içmemiştim. Şimdi bu kıza ben...

— Nermin... dedi, kekeler gibi...

— Çok mu benziyorum?..

Niye gülerek bakıyor hep? Saçmalama... Kafamın içi...

— Benziyor musun? Kime?..

Üstelemekten kaçınır gibi Günsel dönüp Sermet'le bir şeyler konuşmaya başladı. Ara sıra yine gülümseyerek bakıyordu Kenan'a. İçkisini yudumluyordu. Kenan durgunlaşmıştı. Kendisiyleydi bütün uğraşı. Çevreyi mi görüyordu, içindekileri mi? Öyle tatlıydı ki karıştırmak, boşuna yorgunluktu ayırma çabası, mutsuzluktu. Gözlerini yumdu Kenan, başını önüne eğdi, kaldı. Bir süre geçmişti ki tamdık bir çağrı ile ayılır gibi açtı gözlerini. Nermin demek şiir okuyor, ben bu yeryüzünde böyle güzel... Nâzım'ın demek şiir... Vay canına... Bellemiş. Akrep gibisin kardeşim... Şiir ortalarına varmıştı...

— Ve bir yanardağ gibi korkunçsun kardeşim...

Gözlerini şaşkın açmış, ağzı bile yarım açık kalakalmış gibiydi Kenan. Şiir güzel, güzeldi. Asıl çarpıcılığı sade, özentisiz, apaçık okunuşundandı yine de... İçkinin de kırbaçladığı coşkularını güçle tutuyorlarmış gibi sessiz soluksuz dinliyorlardı hepsi.

— ... Söylemeye dilim varmıyor ama. Kabahatin çoğu senin kardeşim!..

Günsel, son dizeyi söyleyip de şiiri acı, kesin bir yargı bildirisi gibi bitirince, bekledikleri boşalmadan, gevşemeden yoksun, sessiz kaldılar bir süre. Sonra ağır ağır şaşkınlıktan ayılıp yeniden havalarına döndüler. Yalnız Kenan ayılamıyor gibiydi. Dudaklarını kımıldatıyor, dizeleri yinelemeye çalışıyor, beceremiyor, onları da karıştırıyordu. Gocuklu celep kaldırınca sopasını, salhaneye koşarsın midye gibi sen yaşşa kabahatin çoğu Nerminciğim akrep gibisin kardeşim... Güçle toparladı kendini, artık çekingen bakan Günsel'e eğildi yine:

— Bu kadar mı? dedi. Yok mu başka? Ben biliyorsun bu şiir... Başka belledin mi?

Günsel, ne diyeceğini bilemiyormuş gibi baktı bir süre; sanki demiş olmak için;

— Birçok yeni şiir var... dedi yavaşça.

Gülmüyor, durgun bakıyordu daha çok. Acımayla sürdürmek gereği duymuş gibi ekledi:

— Sevdiniz şiiri değil mi?

Sorudaki anlamsızlığa takılmış gibi, baktı Kenan.

— Biliyorsun ben bu şiiri... Nerminciğim, dedi... Ne kadar çok... Oku yine... İstersen oku... Sen...

Dayanamamıştı Günsel, gülümsedi.

— Bağışlayın, dedi. Kime benzediğimi bilmiyorum ama... Günsel'im ben.

Sonra Kenan'ın oyununu bozmaktan kaçıyormuş gibi içki kadehini kaldırdı sıcak gülümsemeyle:

— Şerefe!., dedi.

Kenan da gülümsemeye çalışarak kaldırdı kadehini, bir yudum alıp bıraktı.

— Vay canına, dedi yavaşça... Ne güzel!..

Gözlerini dikip, mutlu, dalgın bir gülümsemeyle Günsel'e bakmaya başladı. Tedirginlik vermişti. Kızardı, şöyle bir ötekilere baktı Günsel. Kenan oralı değildi. Hiç kimse de oralı değildi, kendi havasındaydı herkes.

— Ne güzel, diye yineledi Kenan...

Artık boşalmaya yüz tutmuş lokantada bir şeyler aranır gibi bakındı.

— Hay Allah, dedi. Çıksak şöyle sokaklara, yürüsek yürüsek gece... Nasıl var mısın?..

Günsel yine ötekilere baktı yardım bekler gibi:

— Bilmem, dedi yavaşça. Arkadaşlar isterse...

Son birkaç masadakiler de kalkınca lokanta boşalmıştı. Şef garson çekinerek yaklaştı. On ikiyi geçiyormuş saat. Garsonlar sandalyeleri masaların üstüne yığmışlar, yer yer ışıkları söndürüyorlardı. Meyhane kovulması. Kalktılar. Kenan şefe el etti. Sermet'le Engin'in karşı durmasına bakmadan, sarhoş inadıyla aldı faturayı, beş yüzlük sıkıştırdı arasına, garsona verdi. Gelenleri de saymadan, tabakta bir onluk bırakıp pantolonunun cebine tıkıştırdı.

Dışarıya, serin geceye çıkınca açılır gibi oldu Kenan. Kurtulmak istemediği bir sanrıdan kopmakla kopmamak arası kısa bir süre daha yaşadı. Sonra Allah'ın belası gerçek... Günsel, Sermet'in koluna girmişti. Eziklik duydu. Sallanarak yaklaştı Sait'e, kolundan tuttu:

— Sağ ol Saitçiğim, dedi... Çok sağ ol... Ne güzel...

Sait, hiç değişmeyen, kısık gözlü gülümsemesiyle başını salladı yavaşça. Sen sağ ol mu demek ister? Anladım ne bok olduğunu mu? Ne adamdır bu?.. Kenan gözlerini önde, Sermet'in kolunda yürüyen Günsel'e dikmişti yine. Sermet meyhanede kızla başladıkları tartışmayı sürdürüyordu. Kızın suçlamasına karşı çıkıyor, içtenlikle davrandığını kanıtlamaya çalışıyordu bağıra çağıra. Günsel başı önde, dinliyor mu, dinlemiyor mu, Sermet'in kolunda yürüyordu ağır ağır. Taşıdığı güzel şeylere çocuksu umursamazlık, attığı her adımda belli ediyordu kendini. Kenan'ın donuk bakışından daha tedirginleşmiş gibi Sermet'e döndü:

— Ne yapıyoruz? dedi.

Sirkeci'nin, gece yarısında daha da büyümüş bomboş alanında, herkesin uyku sözünden çekindiği uykulu, kısacık anı yaşıyorlardı.

— Yukarı mı çıksak?

Böyle mi dendi, ya da kim dedi? Belli bile olmadan bir taksiye doluştular. Büyükçe bir arabaydı. Kenan'la Sait'i öne oturtmuşlar, beşi de arkaya geçmişti. Günsel kapı dibinde, Sermet'in dizindeydi yarı yarıya, Kenan'ın tam ardındaydı. Tutunmak için ön koltuğa, Kenan'ın sırtına doğru dayamıştı kollarını. Ara sıra soluğunu duyar gibi oluyordu Kenan. Ötekiler de iç içe, kucak kucağa, geceleri sarhoş kalabalıklarını avlamada ustalaşmış şoförün yerli yersiz şakalarıyla gülüşerek gidiyorlardı.

— Yusufa değil mi?

— Yusuf'a, Yusuf'a...

— Ben kızgınım eşşoğlueşşeğe ya...

— Boş veer, iyi oğlandır... Toplumcular arasında bir kez...

— Bence o, toplumcudan çok...

Meyhaneyi arabaya taşımışlardı. Sermet konuşurken elini, kolunu oynatıyor, öteki uçtaki Engin'e yetişmek ister gibi kımıl kımıl eğiliyor, her seferinde Günsel'i öndeki Kenan'a biraz daha itiyordu. Kenan sızmış gibiydi. Meyhanedeki Nermin sorununu çözmenin küskünlüğündeydi sanki. Konuşmalara da kızıyordu. Zır zır, hep aynı şeyler. Ayıldık demek. Yandaki

kelebek camı araladı. Birden anımsamış gibi geriye döndürdü başını, dalgın bakan Günsel'e:

— Dokunuyor mu? dedi. Kapatayım mı?..

— Yooo... İyi geldi...

Kenan'ın dönüşünde, sesinde, iki sözcüğünde bile belli olan değişiklik, Günsel'i iyice yadırgatmış olmalıydı. Meyhanedeki oyun bitmiş, gerçek başlamıştı. Şakası olmayan gerçek... Garip adam değil, basbayağı bir adamdı karşısındaki. Kır düşmüş sakaldan, yarı açıkladığı bir gizi örtbas etmek ister gibi bakışı, ola ki sarhoşluktan gelen içtenliği ile çekici bir adam belki de...

Beyoğlu'nun karanlık, arka sokaklarındaydı Yusuf! Işıksız bir kapının önünde durdular. İstanbul'u o kadar iyi bilirdi, yine de bıraksalar bu sokakta, yolu çıkaramazmış gibi geldi Kenan'a. Ne kenttir şu İstanbul... Güm güm yumrukladıkları kapı açıldı, merdivenlerden indiler. Loş kuytularında, ufacık masalarda, kadın erkekli birilerinin kımıldadığı, bir köşeye Amerikan bar sıkıştırılmış, ara sıra hafiften teyp müziği duyulan, dar, uzun bir mahzen, özenti bir yeraltı meyhanesiydi burası. Kızlı oğlanlı birileri fırlıyor coşkuyla karşılıyordu gelenleri.

— Vay koçum!..

— Nerdesin be?..

— Ulan senin...

— Hop dedik...

Sarılmalar, sarhoş öpüşmeleri. Kızlı oğlanlı koca bir kalabalık oluvermişlerdi. İzbe bir oda açıldı bir köşede. Doluştular tezden. İki küçük gaz lambası yakıldı. Çeşidi sandalyelerle çevrili, eski biçim, upuzun bir masa vardı ortada. Çevrelendiler hemen. Islak duvarlarda karışık imzalar, çizgiler, resimler... Şaşkın kalıvermişti Kenan, ilgilendiği yoktu kimsenin. Günsel'e bakındı; ilerde, Engin'in yanındaydı. Sermet'ten uzakta... O da benim gibi olmalı. Pek az kişiyi tanıyor ya da... Günsel de ona mı bakınmıştı ne, göz göze geldiler. Kaçırdığı filan yok gözlerini. Niye demin bana öyle geldi? Nasıl etsem de şu araya giren oğlanları?.. Hergeleler... Yerli sinemacıymışlar, biri asistan, öteki oyuncu olacak konuşmalarından. Tiyatrocu mu yoksa? Fitil gibi ikisi de; burunlarını görmüyorlardı. Sarhoşluk çirkin. Ben de mi böyleyim? Değilim... Baksana, ne dedikleri belli değil. Senin belli miydi? Öğlende başladım ben. Onlar ne vakit başladılar kim bilir? Ellerinde birer şişe şarap... Şansını eğildi Kenan'a bir

şeyler söyledi. Bağıra bağıra konuşmalar içinde ne dediğini de ayıramazsın, kimin dediğini de. Yoksa bir şiirden dize mi söyledi oğlan? Kenan baş salladı gülümseyerek. O da onu bekliyormuş gibi sırıtarak şarap şişesini dikti kafasına. Yanlış yapmadık demek!.. Yanlışı yok bunun. Duyduğun sözü sen de herkes gibi yanındakinden say, söyle bir şeyler!.. Testilerle şarap getirdiler; şarap içilirmiş burda. Fıstık, leblebi tabakları. İzmaritlerle dolup taşmaya başlayan tablalar. Ağırlaştıkça ağırlaşan sigara dumanı, alkol, küf, soluk kokusu... En diplerde elinde şarap bardağı ile Sait'i gördü bir ara. Yorgun, bitkin bir gülümsemeyle başını ağır ağır sallıyor, daha doğrusu, ikide bir düşen, çöküveren başını dirençle kaldırıyordu. Engin, Sadi, Sermet, çirkin kız, kızlı erkekli, birbirine benzeyen, benzemeyen başka yüzler; öğrenci, ozan, ressam, yazar, eleştirmen, tiyatrocu, sinemacı, müzikçi, her şeyci, hiçbir şeyci... Toplumcu, toplumcu, toplumcu... Bu kadar toplumcu böyle yeraltından başka nerde toplanabilir! Biri koluna dokunmuştu Kenan'ın. Döndü; kibrit istiyordu bir kız. Parmaklarının arasındaki sigarayı ağzına yalan tutmuş, öte yanındaki oğlana da söz yetiştiriyordu: "Nasıl düşünebiliyorsun biçimsiz içeriği?.. " Sonra yine karıştı duydukları Kenan'ın... Kamucularla aslında diyalektik seninkisi düş sanatta içerikten ayrı bağımsızlık savaşlarında yapıttan önemli... Kız bir daha baktı Kenan'a, anlamıştı kibriti olmadığını, uzandı boylu boyunca yaslandı Kenan'a, iki ilerdeki oğlanın elinden sigarasını alıp yaktı; yanındakiyle çeneye döndü yine. Taptaze bir dişinin umursamaz sürtünmesi, bir şeyler kımıldayıvermişti Kenan'ın içinde. Günsel'de orda... O da mı sıkılıyor benim gibi... Yoo içiyor... Bir şeyler konuşuyor... O da şimdi eğilip sigarasını yakar birine yaslanıp!.. Yapmamalı!.. Sana soracaktı!.. Bana niye sorsun? Sermet'e sorar. Sermet de yok ortalarda, nereye gitti ki?.. Birer ikişer köşelerdeki masalara dağılmaya, yeni yeni kişilerle kucaklaşıp çeneye başlamışlardı. Kalkan kalkmış, Günsel'le araları boşalıvermişti. Gitsem mi yanına? Ayıp mı olur? Herkes yapıyor ya... Herkese benzeyen hangi yanın var senin kart herif. Ne ararsın burda?.. Kıza da neler dedim lokantada. Alay etmiştir içinden. Hiç de öyle görünmedi. Neyin varmış alaylık? Öğleden beri iç iç, kolay mı? Kalkıp eve mi gitsem? Boş ver: O ki öğleden beri... Ne öğlesi be? Dünkü öğleden beri... Vay canına... İçeceğim sabaha kadar... Rekorum olsun benim. Yaklaşsam şu kıza. Çok uzak bir yer sanki: Şuracık. Ah bu benim saçma onurum! Korkaklığım deme de... Şimdi biri gelip çöküverecek. Gelsin... Baksana

kıza... Anlatıp duruyor yanındaki oğlana. O da kimin nesi. Şiir okuyordur belki de... Akrep gibisin kardeşim... Bu kadar güzel şiir okuyan kız... Pek içkiyle başı hoş değil mi ne, bir şeyler yiyor sadece. Yooo, içiyor işte... Kötü şarap ya, içeyim ben de... Tam bardağı kaldırdığı sıra, Günsel baktı gülümsedi, Kenan'ın yalnızlığına üzülmüş gibi baktı, bir şeyler söyledi. Duymamıştı Kenan. Yaklaşmak için davranınca birden kalkıp elinde bardağı, boş sandalyelerden kayıverdi Kenan'a doğru. Nasıl olmuştu bu iş; yan yanaydılar?..

— Sıkılmışa benziyorsunuz, dedim...

Söyleyecek bir şey aranır gibi durdu Kenan. Evecenlik bastı mı silinir kafam. Yakaladı neyse...

— Tam sıkılıyordum ki yetiştiniz, dedi.

Günsel'e mi çekingenlik bastı bu kez? Kızarmıştı. İçkidendir. Gülümsedi.

— Sağ olun, dedi.

— Siz de. İçelim mi?

Bardağı sonuna kadar dikmişti Kenan. Kız bir küçük yudum alıp bırakmış, Kenan'ın içişine bakıyordu.

— Seviyorsunuz içkiyi?

Duraladı Kenan. Suçlama mıydı bu?

— Aylardır içmemiştim, dedi...

Savunmasını sürdürmek ister gibi ekledi hemen...

— Çok mu içkici görünüyorum?..

— Yoooo, dedi Günsel gülerek. Benim pek aram yok da...

Saldırı sırası Kenan'a geçmişti.

— Nasıl olsa aranız olacak, dedi.

Açıklamama gerek var mı gibisine bakıyordu. Yoktu, anlamıştı Günsel. Çevreye ağır ağır şöyle bir göz gezdirdi.

— Sanmam, dedi. Ben pek az gelirim buralara. Bu ikinci filan... Sevmem...

Öylece bakan Kenan'ı görünce ekledi.

— Sermet getirmişti yine bir kez.

Sermet adını ağzından kaçırdığına pişman olmuş gibi kaldı bir an, şarap bardağı ile oynar gibi yapmaya başladı.

— Nişanlınız mı?

Sorulur mu bu be?.. Adam olmam ki ben!.. Sersem, eşşek herif!.. Hıyarağası değilsin de nesin?.. Ne desin kız? Düzeltmek çabasıyla aldı hemen:

— Şeeey, dedi çekinerek, sormamış olayım isterseniz.

Gülümsedi Günsel. Kızarmıştı da. Nasıl karşılayacağını bilmiyor gibiydi o da.

— Yooo... Önemli değil, dedi. Sormuş olun da... Alaylı, taptaze bir gülüşle tamamladı:

—... Ben söylememiş olayım...

Kenan da gülüyordu. Niye bu kadar zeki bu kız? Nermin de... Nermin mi zeki? Durgundur! Bu da durgun... Benzeyen yanları belki de... Sonra da bu sessiz gülüşü...

— Daha biz de bilmiyoruz ne olduğumuzu...

Ağırlık, acılık filan yoktu sesinde. Öylece söyleyivermişti.

— Hadi içelim, dedi, aynı durgun gülümseyişle... O ki geldik, içelim...

— İçelim, dedi Kenan da.

Sonuna kadar içip yeniden doldurdular bardakları. Kenan şarap testisine uzanınca, Günsel karşı çıkmamış, yardımcı bile olmuştu. Sevmeye mi başladı içkiyi? Yine başım dönüyor... Ya saçmalarsam akşamki gibi? Biliyorum, Nermin değil ki... Bir paket Bafra çıkardı Günsel cebinden.

— İçmiyorsunuz sanırım... dedi... Ben de içmem ya... Canım mı sıkılıyor bugünlerde ne?.. Siz?..

— Bıraktım, dedi Kenan, kızın uzattığı sigarayı alırken. İki pakete çıktımdı bir ara...

Günsel kibriti vermedi Kenan’a. Önce kendininkini yaktı, sonra Kenan’a uzattı yanan kibriti. Öyle doğal yapmıştı ki Kenan eğilip yaktı sigarasını, bir soluk çekti. Oh, mis gibi. Demek bu mereti bırakmamışım ben daha. Nasıl da sardı!.. Günsel anlamış gibi.

— Eski tiryaki olduğunuz belli, dedi gülerek.

Kenan dalgın:

— Öyleyimdir, dedi... Yakalanmaya göreyim, kolay kopamam tutulduklarımdan...

Günsel yavaşça gözlerini mi kaçırdı ne? Ne dedim ki? Öyle bir biliyorsun ki ne dediğini. Bir yudum aldı şaraptan.

— Çok sevindim, dedi. Kaçığın biri sanıp da uzaklaşmadınız benden.

Günsel anlamamış göründü.

— Neden?..

Kenan pişman olmuştu gene bu konuyu açtığına ya, dönemedi. Kekeler gibi:

— Akşam... Lokantada, dedi... Bağışlayın!.. Çok saçmaladım, biliyorum...

Gülmesini bekliyordu Günsel'in, o çok ciddiydi tersine.

— Kötü bir şey demediniz ki, dedi. Duyguluydunuz biraz, o kadar...

Yumuşak, inandırıcıydı sesi. Güç vermiş, yüreklendirmiş gibiydi Kenan'ı.

— İlk kez bu kadar içtim, dedi, gülümseyerek. Şimdi iyiyim...

Günsel yenemediği merakını saklamak ister gibi çereze uzanırken önemsizce soruvermiş göründü:

— Arkadaşınız mıydı?

— Nermin mi?

Kenan şaşalar gibi oldu bir, sonra kurnazlıkla baktı kıza:

— Siz sormuş olun da... Ben söylememiş olayım, dedi.

İçkiden mi ne, Günsel, ummadığı kadar çok güldü, duruldu sonra...

— Ödeştik, dedi.

Kolaydı ödeşmek!.. Bir şey diyemedi Kenan. Dostluğu geliştiren her söz güzeldir. Doğrudur da!.. Ukalalığı bırak, ödeştiniz!.. Karın olduğunu söyleyeceksin de ne olacak? Söylemedin de ne değişti?.. Niye sakladın hem? Hiiiç, ona nispet olsun diye. Ödeştik demek. Onun Sermet'i, benim de Nermin'im var. Bir de Zeynep... Belki onların da olmuştur! Terbiyesizlik etme; pırıl pırıl kız belli... Bir, lokantadaki gibi olsam yine. İç bakalım, olursun belki. O da olmalı ki... O da Sermet'i mi görsün sende?.. Çok da benziyoruz ya!.. Mavi gözleri, sarı saçları, direk gibi boyu... Onun Nermin olmasına benim isteğim bile gerekli değil... Hem niye isteyeyim? İstemiyorum ki... Bak yine düşürdü... Kumral saçları böyle kayıverdi mi... Başı ile savurdu mu yavaşça... İşte...

— Yapmayın öyle!..

Kenan'ın ağzından kaçıveren bu sözler üstlerine çöken dalgınlıktan ayırıvermişti ikisini de. Önce şaşırmış gibi oldu Günsel. Ne diyeceğini bilemedi. Öylece kaldılar bir süre. Kenan'ın yüzünde, gözlerinde gittikçe belirginleşen çocuksu ürkeklik sert bir emir gibi çıkıveren sözleri

yumuşatmış, acımayla karışık bir sevecenlik yaratmıştı Günsel'de. Gülümsedi:

— Olur, yapmam... dedi.

Sonra çıkardığı bir-iki tokayla, ikide bir düşüveren saçlarını tutturuverdi. Hem de önemsemeden; karşısındakine bir şey veriyormuş yapmacığına düşmeyen bir kolaylıkla. Sarsılır gibi oldu

Kenan. Tutkuya dönüştü dönüşecek bir istekle yanıyordu; öpmek geliyordu içinden kızı. Kalkıp kaçsam mı? Rezil olacağım... Yaşlı hovarda! Erkeksi değil öyle, yüzünü avuçları arasına alıp rastgele öpmek... Minik burnunu, dudağının kıyıcığını... Zeynep'i öper gibi... Ben Nermin'i bile böyle ara sıra... Ya tutamazsam kendimi? Bir de çıngar meyhanede...

— Bende de olur bazı, dedi Günsel, bir şeye takılıveririm.

Demin tutuşturduğu tokayı sıkılar gibi yokladı saçını. Sigarasını tablaya bastırdı. Ne olur bir şiir okuyuverse şu kız... Söylesene! "Şiir okur musunuz?", "Edebiyatı sever misiniz?" konuşmalarına başla!.. Yine de tutamadı kendini:

— Ne güzel şiir okuyorsunuz? dedi.

— Şiirler güzel de... dedi Günsel. Kenan birden yeniverdi korkusunu.

— Okusanız... dedi yavaşça. Günsel durgunlaştı, sonra:

— Kırılmazsanız, dedi okumayayım... İzin verin de...

Toparlanmaya çalıştı Kenan:

— Yooo, dedi. Nasıl isterseniz.

Bir sessizlik oldu yine. Günsel sigara yakarken.

— Burada güzel değil o şiirler, dedi.

Kırk yıllık tiryaki gibi derin bir soluk çekti sigaradan.

— Çirkin oluyor burda okumak, dedi. Ya da ben alışamadım...

Çirkin mi oluyor burda okumak? Şiirleri okumanın güzel olduğu yerleri de biliyor demek... Bu kız...

— Felsefe'deydiniz değil mi?

Güldü:

— Evet, dedi. Felsefe'deyim... Beş yıldır Felsefe'deyiz... Kısa bir sessizlikten sonra, haklı da olsa, kendini savunmak zorunda kalmanın sinirliliği ile gülümseyerek;

— Tezimi onaylamıyorlar, dedi. Geçen yıl bitirmem gerekiyordu.

— Teziniz mi? dedi Kenan.

Bir soluk daha çekti sigarasından, başını salladı yavaşça.

— Aşırı buluyorlar, dedi... Manacılığa kaçıyormuş tutumum. Demek gerçekten bu kız... Anlamamış mıydın hıyarağası!..

Bir-iki sözle içine ürperti veren bir ışık yanmıştı Kenan'ın. O da konuşmak, anlatmak istiyor, uygun sözcüğü bulamıyordu bir türlü. Sessizliği Günsel bozdu yine.

— Amaaan, dedi, bitireceğim de ne olacak?..

Umursamaz görünmenin örtbas edemediği bir üzüntüyle ekledi:

— Nasıl olsa, iş filan verecekleri yok...

Karamsarlık değil gerçekçilik vardı sözünde. Kenan ortak yanlarını açıklamak ister gibi:

— Öyle düşünmeyin dedi... Sürüp gidecek mi ki bu?..

— Benim de kuşkum yok bu konuda ya... dedi Günsel.

Bir süre dalgınlıktan sonra saklayamadığı bir acılıkla yavaşça ekledi:

— Ne vakit?

Özlemi artıran bir acılıktı sesindeki. Ne vakit? Gerçekten, ne vakit? Geleceğinden hiç kuşkumuz yok ya, ne vakit?

— "Nerden, nasıl geleceğini bilmeden Gelecek dehşetli güzel günlere inanıyordu..."

Dizeleri ağır ağır okuyuvermişti Kenan.

— Doğru okudum mu? dedi... Pek şiir tutamam ya...

Günsel yine dalgın durdu bir süre. İçten acı, alaylı:

— Biz meyhanelerde beklerken mi gelecek? dedi.

Aynı durgunlukla ekledi hemen:

— Hem ben, nerden nasıl geleceğini bilmek isterim...

Bir şey diyemiyordu Kenan. Beni de suçluyor bu!.. Biz buralarda beklerken mi?.. Buralarda ya da şuralarda; beklemekten başka ne yaptım bu yaşa?.. Bu kız her sözü ile kafamdaki tabloyu karalayıp yeni çizgiler çekiyor?.. Kızdırıyor insanı, ukala bu kız?.. Yıllarca yalnız, kaskatı beklemeden, meyhanede böyle bir gece beklemenin mutluluğunu nerden bilir bu?.. Sigarası, tokası, minicik burnu... Sen bir gün Nermin'e...

— Şimdi nerdesiniz? dedi Günsel. Kenan anlamamış gibi bakıyordu.

— Hangi okuldasınız?..

— Öğretmenlik yapmıyorum, dedi Kenan... Kitapçıyım...

— Kitapçı mı?.. Öğretmen dediler de...

Öğretmen demişler. Kim demiş? Üstelemedi Kenan.

— Babıâli'de, dedi, ERKEN Kitabevi... Yukarda Han'a girerken.

Bir tanıdıkla karşılaşmış gibi baktı Günsel.

— Yabancı gelmiyordu yüzünüz, dedi. Bir-iki kez uğramıştım sizin oraya. Genç bir çocuk var.

Sevinmişti Kenan.

— Burak, dedi. Satışa bakar. Ben daha çok yukarıdayımdır.

— Merdivenle çıkılan bir yer.

— Evet...

— Uzaktan görmüş olmalıyım sizi, dedi...

Daha bir yakınlaştılar sanki.

— Ben de Felsefe'denim dedi Kenan. Ama hep edebiyat okuttum. Kadro yoktu...

Daha bir şeyler söyleyecekti ki bir kalabalık üşüşüverdi.

— Haydin, gidiyoruz...

Sormaya bile kalmadan, kalabalıkla birlikte kapıda buldular kendilerini. Yağmur çiseliyordu. Sermet, Günsel'in koluna girmiş, ağırdan sallanarak anlatıp duruyordu bağıra çağıra:

— Amma doldu... Her gece böyle değildir. Sıkıldım namussuzum. Sen sıkılmadın mı? Burasını seveceksin bak... Biraz başımız dinlenir. Erken daha, ben seni bırakırım... Bir ufak konyak o kadar...

Günsel ses çıkarmadan yürümeye çalışıyor, ıslak, parıltılı taşlarda kayıp düşmemek için kolundaki içkili adamı dengelemekten başka şey düşünmüyor gibiydi. Kıskançlıkla içi içini yemeye başlamıştı Kenan'ın. Ne oluyorsun? Ne bileyim, ne oluyorum... Çok seviyor çocuğu. Niye sevmesin? Genç, sırım gibi oğlan. Genç ikisi de... Seni mi sevecekti? Daha neler... İmreniyorum, o kadar... Yasak mı o da?.. Sevmesi doğal oğlanı!.. "Daha ne olduğumuzu biz de bilmiyoruz... " dedi ya; o da doğal!.. Bu çağın en güzel şeyi!.. Ne olduğumuzu bildik mi başlarız kırık dökük sürünmeye... Sarhoş filan da değil it, özellikle yaslanıyor Günsel'e. Biz de Nermin'le daha ne olduğumuz... Bir ufak konyak da ben içerim şimdi. Ulan Sait ne yedi canlıymışsın be!.. Bak sallanıyor hepsi, genç bunlar... Biliyor musun, ne güzel böyle bir genç kıza bırakıvermek kendini, direncini duymak yanıbaşında senin için?..

Sermet bir başkasının koluna girmiş, kızlı oğlanlı birilerine Ankara'ya gitmekten, pasaport işinden söz ediyordu. Yalnız yürüyordu Günsel. Döndü, hemen arkasındaki Kenan'a gülümsedi:

— Yürüyoruz işte, dedi... Sokaklarda yürüyelim demiştiniz...

Evet öyle demiştim. Delikanlıyı yasla göğsüne de yürü demedim!..

— Aslında ben de çok severim yürümeyi, dedi Günsel. Hem de çok severim...

— Ama geceleri... Sokaklarda...

Sermetler'in şamatasından uzaklaşmak ister gibi yavaşlattı adımlarını:

— Evet, dedi, geceleri... Sokaklarda...

Bir duyguyu bölüşmenin mutluluğuyla Kenan'ın bir şeyler demesini önler gibi ekledi hemen.

— Romantik aslında... Küçük-burjuva duyarlılığı. İçki düşkünlüğü gibi bir şey...

Tastamam ukala bu kız! Suçlamadığı bir şey yok. Doğru mu, değil mi? Ona baksana sen! İşine gelmiyor değil mi? Niye gelmesin? Sermet'i suçluyor!.. Sermet'i suçluyor? İliklerine kadar sevinçle doldu. Öyle ya, Sermet'i suçluyor... Pekii, sana ne oluyor? Hiiiç!..

Beyoğlu Caddesi'ni kesip yukarı sokaklara geçiyorlardı. Barlardan, pavyonlardan çıkan sarhoşların, orospuların, cinsel sapıkların, ne idüğü belirsiz bir sürü karanlık kişinin, artık tek tük geçen arabaların caddesiydi Beyoğlu. Gece kulüplerinin, barların, ara sokaklara kustuğu renk renk neonlar, kapılarında bekleşen taksiler, uyuklayan şoför, bir sövgü, bir haykırış, bütün bunları örtmeye gücü yetmezmiş gibi ağır ağır çiseleyen yağmur; ıslak, ışıltılı sokaklar; Kenan'ın duyarlılıkla baktığı her şey, gerçek kimliklerine Günsel'in yargısı ile kavuşmuşlardı sanki. Hiç de değil; küçük-burjuva duyarlılığını bilmiyor muyum ben? Kibritle oynayan çocuk bu kız; yangın çıkarır! Kibriti nerden geçirmiş eline?..

Ölü bir ışık altında belli belirsiz bir kapıya vuruyorlardı yine. Dönüp karaltılı sokaklara baktı Kenan. Kaçsam ben, girmesem! Nermin de bu saatte... Günsel önündeydi. Islak saçları, öne eğik başı, pardösüsünün altında belli belirsiz kalçaları, taşıdıklarını umursamayan dimdik, kımıltılı bacakları, minicik topuklu pabuçları... Küçük-burjuva duyarlılığımız... Niye kaçmıyorum?.. Gerçekten de sessizmiş burası.

— Siz?

Garsona uyanır gibi baktı Kenan. Ötekiler söylemişlerdi.

— Votka, dedi. Limon, votka...

Bilinen yerlerdendi burası. Basık, minderli koltuklar, yer masaları; leblebi, fiştik, tuzlu badem tabakları, sigara tablaları, içki bardakları, teyp

müziğine karışan fısıltılar, gülüşmeler, duvarlarda deniz kabukları, ağlar, boyalı su kabakları, hepsi, her şey dumanlı karanlığa batmış, can çekişiyor... Biz buralarda beklerken mi gelecek?.. Günsel eğildi:

— Bir şey mi dediniz? dedi. Şaşalar gibi oldu Kenan, toparlandı.

Yan yana düşmek için çekingenliğini yenip Günsel'i izlemiş, aralarına kimsenin oturmasına izin vermemişti. Günsel de yardımcı olmuştu. O da istiyordu demek. Basık bir yer sofrasını sıkı sıkıya çevrelemiştiler. Sermet yeni bir tartışma sürdürüyordu.

Egzistansiyalizmin ileri bir anlamı varmış bizim ülkede... Bizim aptallar anlamıyormuş bunu. Bizim aptallar kim? Hepsi burda değil mi bizimkilerin?.. Birileri atılıp karşı çıktı. Bir kız Sermet'i tuttu. Kibrit isteyen kız değil mi?.. "Sartre döndü ya, Camus'nün bir yazısı vardı geçenlerde, egzistansiyalizmin yepyeni açıdan... " Sait bile bir şeyler söyledi bu konuda. Sermet birden Günsel'e döndü.

— Söylesene bir şeyler, dedi. Biliyorum sen karşısın. Niye susuyorsun? Hasta mısın?..

Niye böyle saldırıyor kıza bu oğlan?.. Umursamaz baktı Günsel:

— Dinliyorum, dedi. Canım istemiyor konuşmak.

Sermet üstelemedi, dönüp başladı ötekilere bir şeyler anlatmaya. Dinlediği de yok bu kızın; Sermet'e kızıyor. Yoksa? Bayılırsın işine geldiği gibi yorumlamaya. Dal tadı düşlere! Ne düşüm olur bunlarla benim?.. Sermet'e sevgi, anlayış, sevecenlikle dolu kız. Belli ki güçlü nedenlerle bağlılar. Bu saatte Nermin...

— Kenan Bey yayımlar!..

Sait'ti. Sermet'e söylemişti. Sermet elinde kocaman konyak kadehi:

— İsterseniz yapayım size, dedi. Bir ayda tamam! Kenan anlamamıştı. Sait açıkladı:

— Sartre'dan çeviri yapıyor. Basar mısınız diye...

Kenan ne diyeceğini bilemiyordu. Gözü ondaydı herkesin. Günsel bakıyordu, önemlisi.

— Basmam, dedi birden. Ben Sartre basmam...

Bir sevinç parıltısı mı geçmişti Günsel'in gözlerinden?.. Çok istiyordu ya, yayına başlayacağı yoktu aslında. Düşünüyor, kuruyor her gün daha ağır basan kâğıt sorununu hesaplıyor, bir türlü çıkamıyordu içinden. Doğruldu Sermet.

— Sartre basamaz mısınız? dedi.

İstediğini tam istediği yerde eline geçirmiş gibi bakıyordu. Herkes de, biraz dışlarında kalmış bu yaşlı adamla Sermet'in kapışmasını bekliyordu sanki. Bir sözle kudurtabilirim bu oğlanı. Günsel'e baktı. Bildiğin gibi mi yap diyor ne?.. Aşağıdan aldı yine de.

— Kim için basacağız Sartre'ı? dedi.

— Anlamadım, dedi Sermet. Ne demek kim için? Okuyucu.

— Okuyucu için Sartre okumaktan çok daha önemli şeyler var bugün ülkede...

Doğru söylediğim besbelli, mutlu bakıyor Günsel.

— Biz de biliyoruz onu, var, dedi Sermet, biraz yukardan. Ama Sartre okumak isteyecekler de var...

Daha söylemesine kalmadan kesip attı Kenan.

— Ben onlar için kitap basmam...

Önce kızgın, sonra acımasız, alaylı vuracak gibi baktı Sermet.

— Ne ettiler de sizi böyle küstürdüler, dedi. ONLAR?..

Bu oğlan terbiyesiz. Kavga çıkarmak istiyor it. Kafası da dumanlı. Sevgilisinin yanında yumruklamak istiyor beni belki de. Filmlerdeki gibi. Film oğlanı zaten. Yapsa ya öyle bir şey!.. Gülümsedi Kenan:

— Kimseye küskün değilim, dedi. Tartışmak bile gereksiz bu konuyu. Bırakmıyordu Sermet.

— O ki tartışma açıldı, söyleyin nedenini, dedi. Niye basmazmışsınız?

Günsel masaya eğilmiş kibritle oynuyordu. Sıkılmış, dinlemiyor gibi... Kenan da birden bunaldığını duydu bu gergin havadan. Gevşeme çabasıyla gülümsedi Sermet'e; yumuşak aşağıdan bir sesle:

— Kâğıt yok, dedi birden...

Hiç beklemediği bir şey oldu Kenan'ın. Gürültülü bir kahkaha kopardılar hep birden. Sermet da bayılmıştı... En küçük bir alınganlık göstermeden ağız dolusu gülüyor; "Kâğıt yok!" diye yineleyip duruyordu o da ötekiler gibi... Kötü oğlan değil bu!.. Hırçın biraz... Yakışıyor da... Günsel de gülüyordu. "İşte Nermin de geldi!.. " dedi Sait. Onu da yinelemeye başladılar. Kâğıt yok... İşte Nermin de geldi... Beklemedikleri her söz "Çoook tatlı!" oluveriyordu içkili ortamlarında.

— Kenan Ağbi'nin şerefine!..

Biri söyleyivermişti ya. Sermet herkesten önce kaldırmıştı kocaman konyak kadehini. Biraz çekingen, içine kapalı, yine de kendilerine yakın

buluyor olmalıydılar Kenan'ı... Bir-iki daha söyleyip gülüştüler, sonra yine bir şeylere daldı herkes. Günsel isteksiz yudumladığı konyak kadehine bakıyordu. Kenan votkasını bitirmişti, bir votka daha istedi.

— Siz de votka içsenize...

Biraz da söz açmak için söylemişti Kenan. Başını kaldırıp baktı Günsel:

— İçeyim, dedi, gülümseyerek. Yavaşça ekledi sonra:

— Başım dönmeye başladı nasıl olsa... İyice dönsün bari!..

Her sözü mutluluk veriyor bu kızın. Başım dönüyor... İyice dönsün bari... Ya gerçekten iyice dönerse? Dönsün!..

— Korkmayın, dedi, başınızın dönmesinden...

Niye böyle söylemişti sanki? Düzeltmek ister gibi ekledi hemen:

— Yalnız değilsiniz...

— Önemli değil, dedi Günsel, yalnız da olsam...

Kafa tutmak bir tür. Her şeye mi kafa tutuyor bu kız?.. Bu söze karşı ne demeli şimdi?.. Kenan'ın tedirginliğini sezinlemiş miydi ne, mırıldandı Günsel, kendi kendine gibi:

— "Yalnız" sözüne vereceğimiz anlama bağlı bu, dedi. Önemli de oluyor bazı...

Kenan donuklaşmıştı. Ara sıra da olsa, bu da biliyor demek "yalnız"ın anlamını. Bilmez. Nerden bilecek. Daha hiçbir şeyi bilmez. Sözcüklerini bilir!.. Günsel, Kenan'ı dalgınlığından uyandırmak için ırgalar gibi kaldırdı kadehini.

— İçecektik, dedi, gülümseyerek...

Yapacak neyimiz var başka? İçeceğiz... Kenan sonuna dek dikti kadehini. Yenisini söyledi. Günsel minik bir yudum almış, bırakmıştı. Sigara yaktı. Sermet'e bakıyordu. Sinirli gibi. Ne kadar iyi saklıyor duygularını!.. Sermet'e kızıyor belki de. Nasıl da anladın! Bir daha da bakmayacakmış yüzüne!.. Sana gelecekmiş!.. Bana niye gelsin... İçkimi içiyorum ben!.. Bakarsın bir gün... Nermin uyumuştur, Zeynep...

Beşinci votkayı yarılayınca çevresindeki, kafasındaki bulanık resimler sallanıp iyice karışmaya başladı. Günsel'e bir şeyler anlatıyor, kız uysallıkla dinliyordu. Dinliyor muydu, başka şeyler mi düşünüyordu? Kenan fakültedeki anılarından açmıştı: Eskiden Felsefe'de... Bir gün Profesör Reichenbach... Von Aster'in tercümanıydı o herif. Faşist mi faşist...

Almanya’dan yeni gelmiş... Hitler Almanyası... Değişir mi o pis herifler?.. Seminerde bir gün... Niye ikide bir dönüp Sermet’e bakıyor bu kız?

— Sıkıldınız mı?

— Yooo, dedi Günsel, sıkılır mıyım?.. Ama artık içmeyin isterseniz.

— İçmeyeyim mi?.. Ama ben bir gün Nerminciğim daha şimdi bir kadeh daha tamam ondan sonra herif faşist mi faşist...

Birkaç kadeh sonra yine Nermin geldi, sonra yine Günsel geldi... Öyle tatlı gülüşü var ki bu kızın. Sermetler kalktılar mı ne?.. Kavga filan değil... Engin, Sadi, kibrit isteyen kız Boğaz’a gideceklermiş sabah şimdi güneş doğarken!.. Köşeye kadar Sermet de sigara alıp konyağı döküverince, hasta filan değilmiş Nermin, Günsel yani... Ben aslında Günsel’in yardımı olmasa da... Garson niye koluma girdi?

Sokaktaydılar. Yeni ışımış Sıraselviler yolundaydılar. Taksim’e doğru... Yağmur durmuş, tatlı bir sonbahar sabahının uyanışı başlamıştı. Ağırca sallanıyor gibiydi Günsel de. Yanında güçlükle ayakta duran Kenan’ın konuşmak, bir şeyler anlatmak çabası, bitmez tükenmez bir tutku gibi, bulanık, kırık dökük, mutlu acılı sürüp gidiyordu. Sermet de yoktu görünürde. Çocukları bırakıp hemen... demişti. Birkaç adımda bir durup başlıyordu Kenan.

— Bak Nerminciğim, şu sokağı dönelim şimdi. Seni bırakıp evine, bir araba, ben doğru, bırak gitsinler... Anladın mı?.. Gitsin onlar bırak... Biliyorum sen Günselciğim, pis faşist herifler bir gün fakültede yürümek dediğin güzel bu sokaklarda. Vay canına çok mu içtim... Tıpkı senin gibi, artık bırakamam, çok aradım ben Nerminciğim bak gelir Sermet... Ondan sonra... Tiksiniyorum. Bu küçük-burjuva duyarlılığımız... Senin gibi ben de. Biraz da beni tutuver, istiyorum ki düşmeden nasıl bırakırım ben seni... Değil mi?.. Artık beni... Düştü düşecek sarsıldı Kenan. Kolundan tuttu Günsel. Bıraksa düşecekti. Bir kez daha sarsılınca koluna girdi. Güçle tutuyor gibiydi. Biraz kızgın, şaşkın yöresine bakındı. Bomboştu sokaklar. Araba filan da yoktu görünürde. Kenan dönüp kolundaki Günsel’e baktı... Şaşkın, mutluydu. İstemediği için ayrılmıyordu sanki. Konuşmuyor, konuşamıyor gibiydi de artık. Yavaşça kaldırdı elini, kızın koluna girmiş elinin üstüne koydu, avucuyla kapattı... Ayılmaya, artık düşün değil, gerçeğin mutluluğuna erişmeye çabalıyor gibiydi. Baka bir an Günsel’e:

— İnan bana, dedi... Sen pırıl pırıl... İnan bana...

Ta içinden kopup gelen bir şeyler söylemek istiyor, hemen yitiriveriyor gibiydi bulduklarını... Acı duyuyor gibiydi beceriksizliğinden...

— İnan bana... Ben... Önemli Günselciğim... Yalnız olmak... Çok önemli... Bilmezsin...

Taksim'den doğru hızla gelen bir araba birden yavaşladı, duruverdi biraz ilerilerinde. Bir adam indi içinden. Günsel umutla, biraz da çekinerek baktı adama. Adam önce şaşkın durmuş, sonra birden gülmeye başlamıştı. O pis gülüşle hem de... Niye geliyor bu herif böyle sırıtarak?.. Adam ağır ağır yaklaştı, başını yana eğip aynı sırıtık yüzle baktı bir süre.

— Sabahlar hayrolsun, dedi.

Kenan gözlerini kıstı, bir şeyler yapmak ister gibi kımıldadı. Dudaklarını oynattı. Bir çabayla Günsel'den kurtulup kolunu kaldırdı birden,

— Hassiktir puşt!., dedi.

Fakat vurmak ister gibi savurduğu koluyla birlikte, ıslak caddeye yüzü koyun kapaklanıvermişti. Citroen'inden inen, ilkyardımda, trafik kurbanları arasında Kenan'ı aramaya giden Rasim'di.

IV

Kenan ilk kez görüyormuş gibi bakıyordu odaya. Günlerdir hep böyle açıyordu gözlerini. Avize, resim, duvarda gömülü giysi dolabı, köşedeki ufak masa, tuvalet aynası, kalın perdeler, tül, cam, kapı... Nermin'in sesi geliyordu içerden. Telefonla konuşuyor. Başını kaldırmak istedi Kenan, yastığa düşüverdi başı. Gözlerini yine dolaştırmaya başladı odada. Bilinçliydi artık. O dayanılmaz sancılar da bitti. Biraz sonra Nermin gelecek, yandaki sandalyeye oturacak bir süre bir şeyler söyleyecek. İlaç verecek. Kopuk kopuktu her şey. Olup bitenleri bağlayamıyordu bir türlü. Başında ağrı, midesinde sancı yalnız... Bir de öğürerek içtiği ilâçlar, içilen her şeyden tiksinti duyuyordu. Önce alkol koması demişlerdi. Mide spazmı dediler, safra kesesi dediler... Kan zehirlenmesi diyorlardı şimdi de... On gün hastanede kalmıştı. Nermin geliyor, şimdi ilaç verecek. Elinde gazetelerle kapıdan girdi Nermin. Süzülmüştü, solgundu. Gülümsemeye çalışıyordu yine de. Hemşirecilik oynuyor zavallı!..

— Uyandın mı? Uyuyordum demek. Giyinip gitsem. Niye gitmiyorum?..

— Ne var gazetelerde...

Yatağa Kenan'ın yanına ilişti Nermin. Gülümsedi.

— Saçma sapan bir sürü şey, dedi...

Elini Kenan'ın saçlarında dolaştırdı sevecenlikle.

— Ağrı filan yok değil mi? dedi. Kalmadı...

— İyiyim...

Yüzünü okşadı ağır ağır. Eğilip yanağına bir öpücük kondurdu. Sıcacık...

— Bir şeyler hazırlayayım, dedi. Acıkmışsındır...

Acıkmak mı? Bir şeyler yemek ister insan bazı ya, hemen yemek ister. Acıktım dersin... Tamam, acıkmak...

— Yemeyeceğim, dedi Kenan...

— Olmaz, süt iç bari... İlaç alacaksın, aç karnına olmaz...

Gazeteleri sandalyeye bırakıp çıktı. Gözleri takılıp kalmıştı

Nermin'in ardından. Hay Allah, ne geceydi be!.. Gece miydi? Ağır ağır netleşiyordu her şey, sonra yine bulanı veriyordu. Günsel vardı. Bir ara Nermin'i çağırıp sormak geldi içinden. Hani Günsel vardı, aradı mı hiç?.. Sana benzeyen kız... Ama gerçekten benziyordu... Saklama içgüdüsüyle tuttu kendini. Çağıracak gücüm de yok ki... Acaba Nermin biliyor mu? Neyi biliyor mu? Şeyi... Hani Rasim... Rasim bir şeyler saklıyor Nermin'den. Sulu sulu kaş göz ediyor hani şey dedi eğilip... Amaaan, bırak şimdi eşşoğlueşşeği... İşte Nermin de geldi! Elinde süt bardağı ile içeri girmişti Nermin. İçmek mi yine...

— Hadi bakayım, ekşitme yüzünü öyle...

Kolunu Kenan'ın başının altına geçirdi, aşırı nazlayarak kaldırdı, içirmeye çalıştı sütü... Yarısını içebilmişti ancak.

— Korkuyorum, dedi Kenan... Kusarsam...

— Peki canım...

Bardağı komodine bıraktı, sandalyeye geçti... Gazeteleri açtı, şöyle bir baktı.

— Görmek istiyor musun?..

Basanı salladı Kenan, kalkmaya davrandı. Yardım etti Kenan'a, sırtını yastıklarla besledi. Bir an durdu Kenan. Bu kadarcık bir çabayla bile yorulmuştu. Yine içinde bir şeyler sallanmaya başlamıştı sanki. Durmasını

bekledi bir süre. Nermin'in kucağına bıraktığı gazeteleri aldı, baktı. Görüyor, okuyor, anlam çıkaramıyordu. Menderes Washington'da Eisenhower'la... Menderes... Tamam Menderes... Başbakan... Başbakan Menderes, dün Washington'da Başkan Eisenhower tarafından... Kabul edi...

— Ne oldun, dedi Nermin kaygıyla...

— Hiç...

— Yat, yat canım... Ben sana dedim... Daha... Ben okuyayım.

Kenan gazeteleri bırakıp öylece kaldı bir süre. Üzgün bakıyordu Nermin.

— Yok bir şeyim.

Bu kız içtenlikle üzgün. Dayanılmaz sancılar arasında bir de Nermin'in sürekli ağlamasıydı unutamadığı. Şimdi de gülüyor hep!.. Günsel miydi ağlayan yoksa?.. Hani meyhaneden çıkıp da Sermet'le... Bütün bunları biliyor mu Nermin? Konuştuk mu? Yooo, ne var konuşacak?..

— Okuyayım mı?..

— Sen bilirsin, dedi Kenan... Oku...

— Yoksa senin ateşin mi var?..

Elini Kenan'ın alnında, yüzünde gezdirdi, göğsüne sokup tuttu. Sonra Zeynep'e yaptığı gibi dudakları ile yokladı alnını. Kenan bu aşırı

ilgiden kurtulmak ister gibi çabukça:

— Yok bir şeyim, dedi, yok... Oku...

Yüzündeki gülümseme kaybolmuştu Nermin'in; tasalı, kaygılı aldı gazeteleri.

— "... İngiltere'de seçimlerin Muhafazakâr Parti tarafından kazanılmış olması Ankara siyasi çevrelerinde olumlu..."

Seçimleri mi kazanmış Muhafazakârlar... Demek Labor Parti... Allah belalarını versin onların da... Seçimler. 57 Seçimlerinde Demokratlar. Bizde acaba yeni seçim... Demek Muhafazakârlar... Bu Nermin'in mırıl mırıl okuyan sesi. Şiir okurken de: Akrep gibisin kardeşim... Korkak bir karanlık içindesin... Kabahatin çoğu senin... Benim...

— O şiiri okusana...

Nermin durdu baktı. Anlayamamıştı...

— Hangi şiiri?..

Lokantadaki diyecekti, tuttu kendini Kenan.

— Hani Nâzım'ın... Akrep gibisin kardeşim... Söylemeye... dilim varmıyor...

Yorulmuş gibi durdu. Nermin şaşkın gülümsedi.

— Bilmiyor musun o şiiri?

— Bilirim, ama belleğimde yok... Nerden çıkardın şimdi?

Bir an bakıştılar öylece. Donuktu Kenan’ın gözleri...

— Hiiiç... dedi, aklıma geldi...

Nermin bir şey demeden gazeteye döndü. Üzüntülüydü belli ki. Düşüncelerindeki böylesi kargaşaya bir anlam veremiyordu Kenan’ın...

— Adnan Menderes dün Dallas’ta “Rusların barışçılığına inanmamak... Hür dünya için asıl tehlikenin Rus... Ankara’da, birer yıl hapis cezası verilen gazetecilerden... Atina’da başlamış bulunan üçlü askeri görüşmeler... Makarios-Grivas anlaşmasının...”

Yine dalgadaki sandal gibi bir şeyler kımıldıyordu Kenan’ın içinde. Yine mi bulantı başlayacak?.. Yumdu gözlerini. Nermin kendini kaptırmış gibiydi... Bütün bu olayları sadece okuyor bu kız... Sesli, sessiz... Gözleriyle, bir de ağzı ile... O kadar... Gerisi yok... Peki nasıl tarih öğretmeni oldu? Benden çekindiği için susuyor aslında... Devletler dengesi diye bir başlasa... Kırdım ezdim o yanını. İyi mi ettim? Yerine bir şey koyamadıkça... Kendin geçtin yerine!.. Bıraksaydım açıklasın her şeyi, bütün dünyayı, devletlerarası denge açısından! Dayanamıyordun. Şimdi buna dayansana... Nelerine katlanıyor o senin?.. Seviyor... Ben de severim... Yoksa bunca yıl... Şu şiiri de bir bellese...

— Kapı, dedi Nermin. Gazeteleri bırakıp kalktı.

— Annemdir... Zeynep’le çıktılardı... İlacını da vereyim. Yoruldun, sen de dinlen artık...

Çıktı. İçerden, koridorun derinliklerinden karışık sesler geldi kısa bir süre. Zeynep’in kendine koşan ayak seslerini bekledi Kenan. Nermin dönmüştü.

— Kapıcı, dedi... Postayı dağıtıyormuş...

Sarsılır gibi oldu Kenan. Doğrulmaya çalıştı. Saklama içgüdüsüyle yine tuttu kendini. Nermin’e bakıyordu gözlerini dikmiş. Birden elini uzattı.

— Zeynep’in dergisiydi, dedi Nermin.

Bir an öylece durdular. Anlamamıştı Nermin. Gülümsedi.

— İçerde bıraktım, dedi. Zeynep’in dergisini mi okuyacaksın?..

Kenan bozulmuştu. Bağırmak geliyordu içinden. Saklıyor mektubu. Yalan söylüyor. Mektup geldi. Burak’tan almıştır adresi. Tanıyorum demişti... Gençten bir çocuk bakıyor satışa... Nermin korkarak yaklaştı.

— Ne oldu? dedi.

Kenan gözlerini yumdu karşılık vermemek için.

— Yat canım, yat... Yorduk seni... Uyuman gerek... İlacını al...

Uysallıkla yaptı Nermin'in dediklerini, bitkin uzandı yatağa, inceden bir ter boşanmıştı. Ah bu küçük-burjuva duyarlılığın... Yatakta sevgilisinden mektup bekleyen fotoroman kahramanı. Karısı, yavrusu ile fedakâr genç kız arasında bocalayan soylu ruhlu erkek... Kötü adam da Rasim!.. Senden iyi kötü adam mı olur hıyarağası?.. Kötü adam bile olamazsın!.. Niye böyle düşüyorum ben? Düşmek mi bu?.. Hiç düşmek olur mu?.. Şimdi bir sürü neden korsun ortaya, yüceldiğini bile tanıtlarsın. Rasim'e de anlat istersen? Ballandırarak anlat... Yaparsın bu gidişle. Beklenir senden. "Piliç gibi kız," der Rasim, "yanında görünce anlamıştım." Şu Nermin benden değerli... Kafası karışık değil hiç olmazsa. Dümdüz... Evet, dümdüz... Ne yapalım, işte. Çakul çukul değil ya senin kafan gibi... Günsel bile alay eder seninle. Senin bu küçük-burjuva duyarlılığın... Kapılar kapandı, açıldı. Derinlerden bir süre sesler geldi... Sonra Zeynep'in ayak sesi... Nermin alçaktan:

— Girme kızım girme, diyordu... Uyuyor baban...

Çocuk bir şeyler söylüyor, karşı koyuyor, mızıldanıyordu.

Sonra uzaklaştı her şey. Düşte bile kurtulamamıştı mektup konusundan. Yine her şey karmakarışık... Yine Nermin... Yine Rasim... Günsel... Günsel... Gözlerini açtı, kapı aralanmıştı yavaşça. Nermin'di, döndü.

— Uyanmış, dedi buyrun...

Nermin'in arkasından çıkıveren Rasim'i görünce irkildi Kenan. Nermin gülümseyerek yaklaştı.

— Bak Rasim geldi, dedi. Kenancığım... Buyrun...

Sandalyeyi gösterdi Rasim'e. Yatağa, yorgana çekidüzen verdi. Rasim oturmadan yalancıktan kaşlarını çatıp baktı:

— Ne o ulan, dedi. Bitmedi mi naz daha?..

— iyiyim...

— Yok daha iyi olma... Başucunda pervane gibi kız. Hani değer herif olsan!.. Nasıl ödeyeceksin bakalım Nermin Abla'nın emeklerini?..

Nermin'e göstermeden, gizlice göz kırpıyordu alaylı. Oturdu. Övgüden sevindiği belliydi Nermin'in. Göstermemeye çalıştıkça kızarıyordu.

— Bırakın bu sözleri şimdi, dedi. İyi olsun da o...

Kenan iğrenerek baktı Rasim'e. Fakat güçsüzdü işte. Güçlü olsam ne olacak? Bir bakıma haklı herif. Ah aşağılık erkek milleti biz!.. Niye erkek milleti Rasim milleti... Sen çok mu iyi boksun?.. Bak şu zavallı kıza... Her şeyden habersiz, öyle nasıl içtenlikle… Rasim dilini çıkaracak nerdeyse arkasından... Haberi olacak ne var? Çok mu büyük giz saklıyorsun? Hem de bu Rasim'le ortak!.. Bu Rasim'le...

— Kaçırdın ulan diyordu, Rasim... Sana öyle bir gömme töreni yapacaktım ki bütün gazetelerde...

— Allah aşkına yapmayın, dedi Nermin... Sizin bu şakalarınızdan...

Rasim oralı değildi. Nermin duymamak için odada toparladıklarıyla dışarı fırlarken:

— Ne şakası be, diyordu. Kocaman punto, kara kara duyurular bütün gazetelerde... Meyhanede içip çatlayarak ne şehit ne gazii, azılı Bolşeviklerden...

Yan gözle baktı kapıya:

— Kaçırdık, dedi sırıtarak... E anlat bakalım ulan. Geldin ifade verecek duruma.

— Polis gibi konuşuyorsun, dedi Kenan, asık yüzle. Soğuk, alaylı baktı Rasim:

— Hah şöyle, dedi, hiç çıkmasın içinizden polis korkusu... Kimdi ulan o yanındaki?..

Birden yüzü allak bullak olmuştu Kenan'ın. Öylesine ki Rasim de şaşırmıştı.

— Ne oluyorsun be? dedi yavaşça...

Kenan kekeler gibi:

— Kapat diyorum sana, diyebildi, kapat...

Rasim daha da şaşkın dönüp baktı dinler gibi:

— Yok kimse ulan, dedi... Söyler miyim?..

Kenan'ın dağınık yüzüne şaşkın, biraz da korkmuş gibi baktı bir süre, konuyu değiştirdi hemen. Kapıyı göstererek:

— Gerçekten güç bu kızın hakkını ödemek, dedi.

O geceyi anlatmaya koyuldu. Kenan gelmeyince Nermin deliye dönmüş; ne halt edeceğini şaşırmış kızcağız... Telefon etmedik yer bırakmamış. Emniyet, karakollar. Önce bütün tanıdıklar.

— Olacak, biz de Boğaz'a gitmiştik o gece. Eve girerken telefon, gece yarısı...

Rasim günlerdir beklediğini yakalamış, bütün biriktirdiklerini ayrıntılarıyla anlatıyor, aslında pek de sevmediği Nermin'in, saygıya nasıl hak kazandığını tanıtlamakla bir tür borçluluk görevini yerine getiriyordu.

— Refiş'le geldik. Görülecek durumdan çıkmıştı kızcağız... Bir-iki yere telefon ettim. İlkyardıma edeyim dedim bir de. Kimliği bilinmeyen birinden söz etmezler mi? Ağır yaralı... Esmer, orta boylu, gözleri yeşil, zayıf, gri elbiseli... Hiç kuşkum kalmamıştı. Bir şey söylemedim bunlara. Bir arkadaş var bizim, telefonu yok, ona uğrayacağım, dedim. Atladım arabaya...

Nermin elinde kahve tepsisi ile girmişti. Sinirli baktı. İstemiyordu bu konunun açılmasını belli ki. Rasim kahvesini alırken bağlayıverdi sözünü.
—...Zatıâlinizin o sabahki ince övgüsüne kavuştum...

Nermin kendine de kahve yapmıştı; bir yudum aldı, sözü değiştirmek ister gibi:

— Refiş gelmeyecek mi? dedi...

— Bilmem, konuşmadım, dedi Rasim. Telefon ederiz şimdi. Hazırlansın, onu da alalım, sizi bir Boğaz'a götüreyim. Akşam yemeğini...

Nermin birden karşı çıktı.

— Kiiim, ben mi?

— Ne varmış?.. Günlerdir bittin be kardeşim. Şöyle bir-iki saat hava alıp...

Hemen kesiverdi Nermin:

— Rica ederim... Bırakın...

— Anneniz evde... Kenan da dinlenir...

Kenan biraz da merakla dinliyordu, gitmesini söyleyecekti ki:

— Annem Zeynep'i Sibeller'e götürdü, dedi Nermin. Yaşıtıymış... Geç gelirler... Aslında da olmaz... Bırakamam Kenan'ı.

Yorgun yüzünde bir gülümsemeyle Kenan'a baktı.

— Haftaya birlikte gideriz... dedi. Rasim eski zevzekliğiyle başladı yine:

— Haftaya kadar böyle yatacak mı bu herif, loğusa develer gibi?..

Kenan da gülmeye başlamıştı. Nerden bulur bu sözleri... Nermin de gülüyordu.

— Bana bak, dedi Rasim, yarın geleceğim, yatakta görmeyeyim seni. Adam gibi giyin, tıraşını ol, köşende otur... Burası dingonun ahırı değil! Yat yat, ne oluyorsun?..

Sonra gülerek bakan Nermin’e döndü:

— Yeter şımarttığın senin de... Herif meyhanelerde sabahlasın, sen de yolunda kül kömür ol...

Nermin gülmeye çalışıyordu. Acılığını saklayamadığı bir şakayla kesti.

— Canı sağ olsun!.. Felekten bir gece çalmış kırk yılda bir...

— Buyur, dedi Rasim. Elâlemdeki talihe bak!.. Biz yapsak gözümüzü oyarlar... Okulda, mahallede de böyleydi bu herif... O yapardı, dayağı ben yerdim...

Nermin kapatmak ister gibi yaklaştı Kenan’a, elini alnına koydu gülümseyerek:

— Bırak çocuğun yakasını, dedi, ateşi çıkacak... Bir daha yaparsa düşüneceğiz sopa işini...

— Ah Tanrı o günleri gösterecek mi bana?

Rasim oyunu bitirmiş gibi gülmeye başladı, kalktı yaklaştı Kenan’a,

— Hep böyle dört ayağına düşersin, dedi... Hadi eyvallah. Var mı bir isteğin?..

— Yok, sağ ol!..

— Düşünme hiçbir şeyi... Ben yine uğrarım...

— Sağ ol!..

Kapıdan çıkarlarken Nermin’e,

— Bacı biraz da kendine baksan, eliyordu. Oğlanı bırakıp seni yitirmeyelim... Tanrı korusun!..

Şakayla karışık gürültülü konuşmalar Kenan’ı hem yormuş, hem de iyiden iyiye uyandırmış gibiydi. Güçlendirmişti bütün ilişkileri; yeni bağlar, yeni ilmekler atılmıştı. Aynadaki tozlar uçuvermişti de kendisini, çevresini daha iyi görüyordu şimdi... Yeniden sıralamaya başladı olayları. İşyeri, satışlar, kâğıt sorunu, “Kâğıt yok!..” Han, han yıkılacaktı. Yıkıldı belki de. O kadar oldu mu?.. Ne günüydü ben Sait’le lokantaya... Sirkeci’de... Ulan kimdi o kız diyor hergele... Nasıl tıkadım ağzına... Saygılı olmasını öğrenmeli zevzek köpek. Hele Günsel’e. Nermin’in getirdiği süte uzandı, yudumladı; daha güçlü yaslandı ardına. Kenan’daki değişikliği Nermin de anlamıştı. Sandalyeye oturmuş, sevinerek bakıyordu.

— Ne oldu han? dedi Kenan. Yıktılar mı?

Duralar gibi oldu Nermin.

— Yoo, dedi, nerden çıkardın?..

— Rasim söylemişti.

— Bilmem, dedi... Sözünü etmedi.

Kenan, Nermin'in sakladığı bir şeyleri yakalamak ister gibi dikmişti gözlerini. Nermin oralı değil görünüyordu. İşyerinde her şeyi Rasim yürütmüş, uğrayıp denetliyormuş akşamları. Üzülecek hiçbir şey yokmuş Kenan için. Kâğıt işini çözümlemişler. Muhasebe kitabı ciltteymiş... Tadı bir masal gibi gülümseyerek anlattı bunları... Sonra biraz çekinerek baktı Kenan'a. Kızardı sanki. Günah çıkartır gibi:

— Kenancığım, dedi, ben tanımazmışım bu Rasim'i. Kaba saba görünüyor ya, altın gibi yüreği var. Bilmeden haksızlık ediyor insan bazı...

Kenan gülümsedi. Gülmek, çok çok gülmek geliyordu içinden. Hay şu insanlar!.. Çıkarlarımızdan, hem de günlük çıkarlarımızdan başka ölçü yok ki elimizde; vermemişler ki... Hele bir vermeye kalk; taşa gömsünler!.. Nermin kahve fincanlarını toplayıp çıkarken:

— Kardeşin olsa bu kadar yapar mıydı bilmem, dedi. Benim var işte...

Kenan bakakaldı ardından. Günsel de kardeşinden söz etmemiş miydi? Bu benim bildiğim Hasan belki de... Ne vardı o kadar içecek?.. Yoksa karıştırıyor muyum yine?.. Ağabeyim, dedi ya; sürgündeymiş. Odur. Delifişek, nereye varacağı belli olmaz bir oğlandı. Küllük'ten, Adliye Kıraathanesi'nden çıkmazdı. Görünmez oldu. Demek sonra... Biraz eşeledin mi eski bir tanıdık çıkıyor ortaya. Ne ülke be. Biz kırk kişiyiz... Sermet'le de akraba çıkarmışız!.. Nasıl bulacağım peki? Neyi? Günsel'i. Arayacak mıyım? Arama istersen?.. O gelir belki. Kitabevini biliyor. Merdivenle çıkılıyor hani... Gelmiştir belki de. Garip kız biraz. Kestirmek kolay değil ne yapacağını. Ne kadar yakınlaştı o gece. Canı sıkılıyordu da ondan. Sermet'e kızıyor. En küçük bir yapmacığı yoktu. Görecek durumdaydın da sen!.. Her şeyi görüyordum. İçkiliydim ya, bilincim... Şimdi bile güvenecek bilincin var mı?.. Yalnız iyi koca arar kadın dediğin, sonra da elinden kaçırmamaya bakar... mış... Rasim deyyusu ne der başka? İtoğlu it, zevzek pezevenk... Sermet iyi koca... Günsel de... Ne yakınlığı be, yakınlık mı gösterdi kız sana?.. Sokağa çıkmıştık, kolumda değil miydi bir ara ben... Vay canına... Demek. Niye düştüm sonra ben? Fakülte'ye giderim. Ne arar Fakülte'de. Sait'ten alırım adresini. Bulurum diyecek bir şey. Sait nerdedir peki?.. Kızı bulup özür dilemek borç oldu zaten! Ayıp ettik; hiç değilse bir sağ olun... Sonra bir daha da... Evli adamsın ulan. Ne olmuş evli adamsak?.. Bir sağ olun derim önce, sonra da... Belki rastlaşırız ara sıra! Onların bütün

çevresi tanır beni zaten. Sorduysa, her şeyi anlatmışlardır şimdi. Durumu şüpheli bile demişlerdir belki de. Bok herifler; bayılırlar ona buna pislik atmaya... En azından ne korkaklığım kalmıştır, ne de kaçaklığım. Belki de başını çevirir kız beni görünce. Oysa ben... Baba'yı tanırlar mı? Baba'yı kim tanımaz be? Bir daha o kızı görmemen gerek budala! Kapandı bitti bu iş... Derdin eksik de... Tu Allah belanı versin senin! Dert ha... Nermin üzgünmüş. Han yıkılacakmış, Zeynep ishal olmuş... Bir de ülserin çıksaydı tamam... Kabağın kızartması dokunur da haşlaması dokunmaz... Sıcacık yuvacığında, canım kardeşim Rasim'in de yardımıyla, bütün bu dertlerden kurtulup mutlu mutlu... İşte Zeynepler geldi! Kapı açıldı, Zeynep çekingen baktı, sonra koştu Kenan'a, sımsıkı örgülü saçlı minicik başını uzattı.

— Öpeceğim seni babacığım, dedi.

Cıvıl cıvıl bir kız çocuğunun bütün sıcaklığı ile yüzünün her yanına öpücükler kondurmaya başladı. Bir anda çok şeylerden sıyırmış, çok şeylere batırıvermişti Kenan'ı; yitirdikleri ile kazandıkları arasında şaşkına çevirmişti... Nermin'le annesi de girmişlerdi. Zeynep'e gülümseyerek bakan Nermin, mutluluğunu belirlemek ister gibi,

— Yeter kızım, dedi, yoracaksın babanı...

V

Sirkeci'de dolmuştan inip de şöyle bir çevresine bakınınca yıllar olmuş gibi geldi görmeyeli. Bir aydı oysa ki... Tam iyileşip işe başlaması bir ayı belki birkaç gün geçmişti. İyileştikten sonra da bir süre bırakmamıştı Nermin. "Hiç var mı bu âlemde nekahat gibi... " Evden çıktığından beri bu dize düşmüyordu dilinden. Yahya Kemalcilik mi başladı yine? İliklerine işlemiş. Bir yanını çürüten bu senin. Küçük-burjuva duyarlılığımız! Kalabalık caddeye baktı bir daha. Artık bu cadde benim için hep Günsel'le lokantadan çıktığımız gecenin caddesi. Sermet'in kolunda... İşyerine bir an önce varmak için çabuklaştı. Varır varmaz ondan haber alacaktı sanki... Uğramış mıdır? Burak'tan nasıl sormalı? Basbayağı soracaksın, ne varmış? Beni şöyle şöyle bir kız aradı mı?.. Yüzümden anlayıverirse? Ne var ki ne anlayacak bu budala? Hem ne olurmuş anlarsa? Kötü şey mi sevmek?.. Sevmek mi?.. Unuttuğu çok önemli bir şey birden aklına gelmiş gibi durdu. Nasıl çıkmıştı bu kocaman söz ağzından? İyice gülünç olurum ben bu

gidişle. Meyhanede bir kız gördüm, vuruldum. Önce kız dalga geçer seninle. Hele öteki oğlanlar nasıl işletirler kim bilir? Ya Sermet? Günsel gibi incelik gösterip küçük-burjuva duyarlılığı da demez. Ne der?.. Ne derse der... Ötekiler de yerler istedikleri boku... O piçlerden mi korkacağım be? Sevmekten söz açmak yersiz. Daha kızı doğru dürüst tanımıyorum bile... Sonra ben evli barklı... Uğramış mıdır acaba?.. Hana yaklaştığında ivecendi bayağı... Yine de ağır ağır girdi kapıdan. Eski işyeri! Burak, iki delikanlıya kitap gösteriyordu. Yaklaştı, elini sıktı gülerek...

— Hoş geldiniz Kenan Bey, geçmiş olsun...

— Sağ ol Burakçığım...

Kısa kesip pardösüsünü astı hemen, gelen bir adama kitap gösterdi. İşe koyulmuştu. Gözü kapıdaydı. Sanki şimdi çıkıp gelecek Günsel... İşlek bir saatti. Burak'la baş başa kalamıyorlardı bir türlü. Yukardan Matmazel inince öğlen olduğunu anladı. Matmazel, hastayken eve de gelmişti bir-iki kez. Yeni bir şeyleri yoktu konuşacak. Bir-iki sözle ayrılıp gitti.

— Hadi sen yemeğe git, Burak.

— Siz ağbi?

— Sonra yerim ben.

Nasıl ayrılırım ben burdan? Günsel geliverir, bir de ben olmam. Tam Burak çıkıyordu ki arkasını döndü; raflardaki kitapları düzeltir görünerek:

— Beni arayan oldu mu hiç Burak?., dedi.

— Arayan mı? Arayanları ben Matmazel'e söylüyordum, size bildirecekti.

— Onlardan başka, soran filan?..

— Yok ağbi. Kâğıda yazıp veriyordum Matmazel'e, size gelirken...

— Peki...

Burak'a döndü ağır ağır, yiyecek bir şeyler ısmarladı.

— Olur ağbi...

Bu ağbi sözü de birine dokunur adamın... Çocuğu bozmayayım diyorum... Kimse aramadı ağbi... Olanları söyledim ağbi... Başka yok ağbi... Boşuna saklama ağbi!.. Kimi beklediğini biliyorum ağbi!.. Gerçekten anladı mı acaba?.. Yüzündeki sırıtık anlam yeni değil ki... Her zaman öyledir bu oğlan... Ama bir «eyler sezmişe benzeyen bir bakışı da var!.. Hiç bekleme ağbi!.. O kız seni aramaz ağbi!.. Peki ben nerden bulurum?.. Önce bilinenlerden başlayalım. Kapıyı kapatmış, gizli bir işe koyulmuş gibiydi. Yüreği küt küt atmaya başladı. Telefonu açtı, gazeteyi aradı. Engin Erbil'i

isterken sesi titriyordu. Bilmem ne bakanı ile Anadolu gezisindeymiş; bilmiyorlarmış ne vakit döneceğini. Kapattı. Biraz durulmuştu. Sadi'yi aradı. Ayrılmış ajanstan. Zaten söylüyordu. Belki de çıkardılar oğlanı... İçine bir acı çökmüştü. Sait'in nerde olduğunu Sait bile bilmez... Belki de sanatoryuma düştü yine... Garsonun getirdiği yemek tepsisini koydurttu. Bir lokma almak gelmiyordu içinden... Ağzında zehir gibi bir acılık, gözlerinde yanmaya benzer bir şey, içinde sanki yaşadıkça sürüp gidecek bir ağırlık, bir kapkaranlık... Böyle mi düşünmüştü bu ilk günü?.. Sadece bu pis dükkân, bu pis kitaplar, bu pis, hem de birbirinden pis, birbirinden itoğluit alıcılar... Sanki okurlar kitapları da... Okusalar ne olacak?.. Kapatıp kitabevini, çekip gitmek geliyordu içinden... Hani yıkacaklardı bu hanı?.. Niye yıkmazlar?.. Ya Günsel gelirse?.. Daha saat iki bile olmadı. Burak kapıdan görününce tepsiye baktı. Şimdi herif gelip kaplara... Kompostoyla pilavdan aldı biraz. Bir parça eti zorla çiğneyip yuttu. Sonra geçti koltuğuna, öylece çöktü. Kapattı gözlerini. Biraz sonra gelen garson, Kenan'ı uyuyor sanmış, tepsiyi usulca alıp çekilmişti. Aşağıda günlük alışveriş sesleri başlamıştı yine... Kenan yalnız gözlerini değil, bütün duygularını sımsıkı kapatmış, bütün duyarlılığını kulaklarına vermişti sanki... Yeryüzündeki sesleri süzüyor, bir tek sesi bulup çıkarmaya çalışıyordu. "Olur, yapmam," diyen, "Burda güzel değil bu şiirler," diye acılaşan, "Siz bana sorun da ben söylememiş olayım," diye gülen... Bir benzeri bile yoktu sanki yeryüzünde... Bir kez nasılsa duyduğu bir sesti bu, şimdi yitikti; bir daha da duymayacaktı artık. Hiç duymayacaktı... Zoraki bir benzetme çabasıyla bir-iki kez fırladı yerinden. Oyun içinde gibi... Bir-iki kez telefon çaldı bu ara... Umutla atıldı. Saçma sapan herifler... Saçma sapan işler... Saçma sapan sesler... Çıksam mı acaba? Fakülteye bir uğrarım. Belki bir tanıdık rastlar bakarsın. Ne olmaz ki bu dünyada?.. Günsel ilk kez nasıl çıkıverdi karşıma?.. Artık duramayacak gibiydi, fırladı. Nermin de söylemişti. "Kapama kendini oraya," demişti. "Sinirlerin bozuluyor." Burak'a bir yere kadar gideceğini, akşamdan önce döneceğini, arayıp soran olursa tutmasını ya da kimliğini, nerden bulabileceklerini öğrenmesini söyledi.

— Olur ağbi.

Ağbinin de senin de... İt... İşyerinden çıktı, dönüp baktı hana... Yıkılacak demek... Çıkıp bir konuşsam... Öteki işyerlerinin de haberi var mı acaba?.. Boş ver... Zaten sinirliyim... Temelinden yıkılsın isterse... Yine de

ayakları gitmiyordu bir türlü. Ya kitabevine uğrarsa da beni ararsa?.. Çığırtkan akşam gazetelerinden aldı bir tane. Cağaloğlu'na doğru yürüyor, gazeteyi karıştırıyordu bir yandan da. Lunik III, Ay'ın görünmeyen yüzünün resmini çekmiş... Bilmem kim gelmiş... Bilmem kim demiş ki... Sonra ağır ağır ayılır gibi, demin bir bakıp geçtiği haber üstünde durmaya başladı. Ay'ın resmi... Hem de görünmeyen yanı... Demek ki çevresinde dönüp... Bütün bu basanlar bir yere götürecek bizi... Birden bakındı... Geçenler olmuştu yanından... Döndü: İki genç kızdı. Ya oysa?.. Arkadan tanıyamazdı ki... Birden koşmak geldi peşlerinden... Değildir canım... İşte aşağı kıvrıldılar. Öylece kaldı bir süre... Başka gelip geçenlere bakındı... Bir tek tanıdık bile yoktu. Ağır ağır yürürken elindeki gazeteye şöyle bir baktı yine... Demek Lunik III. Şimdi Rasim çıkmalı ki karşıma, "Aklın, düşüncen Bolşevik başarısında," diye tuttursun.

Uğurlar olsun, Kenan Bey. Yukarı kattaki bir ithalatçıydı. Kâğıt, mürekkep, matbaayla ilgili şeyler, filan... El sıkıştılar. Tatlı bir Ermeni...

— Eyvallah (adını getirememişti) beyefendi.

— Geçmiş olsun. Nasıl oldunuz?..

— İyiceyim, sağ olun.

— Kusura bakmayın, arayamadık.

Sanki kırk yıllık dostluğumuz var da... Ermeni vurgusu ile tamamladı.

— Malumu aliniz, iş güç...

Yüzü kızarıyordu gülerken.

— Yaaa, dedi Kenan. Hanı da yıkıyorlarmış.

Ermeni donup kalmıştı birden:

— Hanı mı yıkıyorlar?.. Bizim hanı yıkıyorlar?..

Kenan şaşırdı. İş olsun diye, biraz da Ermeni'ye dert ortağı olmak için söyleyivermişti. Ermeni öyle bir irkilmişti ki Kenan pişman oldu.

— Nerden duydunuz ki?.. Ka ben yeni görüştüm iki hanın sahibesiyle. Kontratomuzu yeniledik idi. Olsa bana söylemez?..

Ermeni'yi atlatması epey zor olmuştu. Konuşmasını bilmem ki zaten... Ne vardı lap diye atacak bu sözü?.. Demek daha kimseye duyurmuyorlar. Yalnız Rasim öğrendi. Şeytanın yattığı yeri bilir hergele... Şimdi Ermeni ortalığı karıştırmasın... Hem de karıştıracak. Belki başka dümenler de var işin içinde... Kazıkladılar Ermeni'yi. Yaparlar. O da onlara yapar. Onlar da ötekilere... Demek Lunik III, Ay'ın görünmeyen yüzünü... Ne dünya be!.. Ay'ın gizli yüzü görülüyor, Ermeni'yi kazıklıyorlar, ben

Günsel’i arıyorum... Durdu. Türbedeydi. Nereye gidiyorum ben?.. Fakülteye... Gerçekten delirdin galiba... Ömründe görmediğin yapıya gireceksin, kapı kapı bir kız arayacaksın. Hem de “Fakülteye uğramıyorum artık,” diyen bir kız. Yanan Zeynep Hanım Konağı, Vezneciler’deki eski Edebiyat Fakültesi geldi aklına... Sonra Fındıklı’daki yapı... Kaç kişiydik ki?.. O zaman bile, bulmak kolay şey miydi?.. Bir kızı aramaya gelen jandarma teğmeni nasıl alay konusu olmuştu... Sormaya başladın mı, dört yanını alacak bir sürü kızla oğlana söz anlat... Sen daha Burak’ın yüzüne bakamıyorsun, sorarken. Ya Günsel nasıl karşılar böyle bir aramayı?.. İyice kaçırıyorum mu ipin ucunu?.. Durdu, gelen geçen taşıtlara baktı bir süre. Hepsi dolu dolu... Koşuşturanlar, sallanarak gelip gidenler... Karşıda gazoz içen bir çocuk, burnunu kaşıyan bir adam, bir kocakarı, kızlı oğlanlı turist kılıklı bir genç topluluğu... İşte bu yaşamak. Herkes kendi işinde, kendi yolunda oğlum. Döndü, ağır ağır kitabevine doğru yürümeye başladı. Kendime bir çekidüzen vermem gerek. Benim yaptığımı gerçekten on sekizinde delikanlılar da yapmıyorlar artık. Bazı şeyleri apaçık gör, söyle, doğru olanı uygulamasını da bil. İstersem yapabilirim bunu... Yapmışımdır da... Kahramanlık anılarını düşleyen eski askerler gibi geçmiş günlerde verdiği önemli kararları, attığı güçlü adımları, çetin günlerdeki direncini gözden geçirmeye başladı. İstersem yine yapabilirim. Yapma istersen! Yapma da sokaklara fırla böyle serseriler gibi... Kız peşine düş... Lunik III, Ay’ın görünmeyen yüzünün... Okumuyorum da doğru dürüst... Neler tasarlamıştın kitapçılığa başlarken?.. Sartre basmazmış... Ağzını açtın mı çalımından geçilmiyor. Ne yapıyorsun? Hiç... Kitabevine yaklaşırken iyiden iyiye düzelmiş sayıyordu kendini. İyi geldi açık havada biraz yürümek. Kapıda Rasim’le karşılaştı.

— Nerdesin?..

Kitabevi boştu. Burak rafları düzeltiyordu. Kimse aramadı ağbi? Yalnız Rasim Bey... Gördük Rasim Bey’i... Bu oğlan biraz geri zekâlı mı ne?.. Rasim’de bir durgunluk var gibi... Yukarı çıktılar. Rasim’e söylesem mi Ermeni’nin tepkisini? Dayanamadı:

— Yukarda Ermeni’ye rastladım...

Rasim önce anlamadan baktı, sonra:

— Haaa, dedi, Babikyan... Kâğıtçı...

Hanın yıkılacağını kaçırdım ağzımdan. Şaşkına döndü. Yeni kontrat yapmışlar onunla, öyle bir şey dememişler.

Rasim’in kızacağını ya da sinsi sinsi güleceğini sanmıştı, olmadı; karşılık bile vermedi. Bir süre durdu, sonra konuyu değiştirmek ister gibi başka şeylerden söz açtı. Bir şey var oğlanın ağzında ya... Biraz durgun gibi... Rasim’in böylesi çok az bulunur! Kim bilir ne dalgası var?..

— Senin işler nasıl?..

Kenan, biraz da iş olsun diye sormuştu.

— Bombok, dedi Rasim, Ankara’ya gitmek gerek. Sarpa sardırdılar bizim ilaç işini. Döviz vermiyorlar.

— Verecek dövizleri mi var ki?..

— İsterlerse öyle bir bulurlar ki... Aklın ermez senin.

Gerçekten de akıl erdirmek güçtür Rasim’in işlerine. Yapmadığı yoktur. Elmadağ’da bir yazıhanesi vardır. Bir Yahudi’yle ortaktır. Ama her işi Rasim çevirir. Yalnız paranın çoğu Yahudi’den olmalı. Birkaç firmaları vardır, kendilerinin, karılarının üstüne. Rasim, Hilton’dan çıkmaz. Amerikalılarla sıkı fıkıdır. Yöneticilerden, sözü geçen herkesi tanır. Demek onu da sıkıştırıyorlar böyle ara sıra...

— Peki niye vermiyorlar?

Dalgın baktı bir süre.

— Verecekler, dedi, verecekler de... Bizden de bir şeyler beklerler. Bu kez çok bekliyorlar.

Sonra güldü, eski hergele Rasim’in gülüşüydü.

— Karşılıksız olur mu? Anan babana bedava ne verdi?

— Ne istiyorlar?

— Ankara’ya gidip öğreneceğiz. Bir tek imzanın bile fiyatı bazı öyle yükselir ki...

En doğal şeylerden söz ediyordu. Sonra konuyu değiştirmek ister gibi:

— Bırak bunu, dedi, hadi gidelim mi artık?..

Kenan ne diyeceğini bilemedi.

— Yemeğe bizdesiniz bu gece... Refiş sana bir perhiz yemekleri yaptı, ben de fitim öyle perhize...

Rasim ayağa kalkmıştı. Kenan saatine bakıyordu.

— İyidir, biraz erken gidelim. Bok mu var burda? Burak ayarlar işleri. Fişek gibi oğlan... Hadi yallah...

Rasim merdivenlerden iniyordu. Kenan ayrılamıyordu bir türlü... Ya Günsel gelirse?.. Daha altı bile yok. Asıl bu saatten sonra akın eder

öğrenciler, aydınlar, memurlar... Nerden çıktı bu yemek dalgası da?.. Ama sabah öyle bir şey dedi galiba Nermin. Dinleyecek gibi değildim ki... Rasim bağırmaya başlamıştı. Kenan merdivenlerden indi ağır ağır. Bir ihtiyar bir şeyler soruyordu. Burak'a, kitaplara bakıyordu. Bir çocuk geldi; sonra birisi daha... İşte birer ikişer yine başladılar. Şimdi bir de bakarsın ki...

Rasim, pardösüsünü koluna tutuşturuvermişti Kenan'ın; kolundan çekercesine yürütürken, alaylı;

— Biz çıkıyoruz oğlum dedi, sana emanet burası. Patronun gözü arkada kalmasın.

Burak alışık olduğu şakaya, alışık olduğu biçimde sırıtırken Kenan'ın bir şey demesine kalmadan:

— Merak etmeyin, dedi, arayan olursa...

Rasim öyle çekiyordu ki gerisini bile duymadan kendini caddede buldu. Rasim söyleniyordu.

— Kim arayacak bu adamı be?.. Rasim enayisinden başka kim arar?..

Rasim'den her gün duyduğu bu sözler nasıl da koymuştu birden... Sürüklenir gibi yokuşu inerken başını oraya buraya çeviriyor, göz pınarlarına birden doluveren yaşları geçiştirmek için ne yapacağını bilemiyordu. Kim arayacak beni Rasim hergelesinden başka?.. Bir şeyler anlatıyordu Rasim. Arabada da anlattı durdu. Bereket öylesine kendi havasındaydı ki Kenan'ın bu acı, ağlamaklı, komik durumu gözüne ilişmemişti bile. Bankayı da kafeslemiş! Ben şimdi Ankara'ya gidersem, önce kotadan... Transfer işi... Döviz tahsisi problem... Benbanaste'nin adamı var... Hilton'da dün akşam... Daha olmadı telefon açacağız New York'a. Tahlil raporları tamam... Hay Allah, ne der bu herif?.. Ne anlatır?.. Nerden bileceğim?.. Bu heriften başka kimse aramaz ki beni. Rasim asansörde uyanabilmişti ancak...

— Bu ne surat ulan, ölü evine mi gidiyorsun?..

Kenan toparlandı.

— Yemek bizden çıkacak, herifin tafrasından geçilmiyor.

Anahtarı kapının kilidine sokarken ekledi:

— Karıların yanında surat et de sıçayım çarkına bu akşam... Zehir olsun gecemiz.

Salona geçtiler. Kenan bir koltuğa çöktü hemen. Rasim kayboldu. Refiş de yoktu görünürlerde... Mutfaktadır. Ayazpaşa'da bir apartmanın yan yana iki çatı katını almış, birleştirip tam kata çevirmişti. Bütün Marmara'yı,

Boğaz’ı görürdü. Dışarda İnsaniye, Salacak, Üsküdar, Kızkulesi, gemiler. Beylik İstanbul görüntüsü. İçerde, kendine göre zevkli, ama daha çok pahalı döşenmiş yeni, kocaman bir apartman katının ağırlığı... Halılar, şömine, en modern oturma, yemek odası takımları, kristal avizeler, vazolar, ağır sigara tablaları, veyyözler, tül ve kadife perdeler, iki akvaryum, klasik tablolar... Bir burjuva evi için akla gelen her şey, aman bu da eksik kalmasın diye, yerli yerine konmuş gibiydi. Kenan gerçekten bir sıkıntı duyardı bu evde. Nermin bayılıyordu. Bir keresinde tartışmışlar, Kenan’ın da sinirli bir gününe çatmış, ağzına geleni saymış, kızın ne zevksizliğini, ne burjuvalara imrenmesini bırakmıştı. O gün bugün Nermin, beğenir görünmekten bile çekinirdi bu evi. Kenan karşı kıyılara daldı bir süre. Biraz sonra zil sesiyle ayıldı. Dinledi kapıyı. Nerminler gelmişlerdi. Annesi de gelmişti Nermin’in. Refia, Kenan’dan özür dileyerek Nerminler’le birlikte girdi salona. Zeynep babasına sarıldı. Kaynanası gülüp hatır sordu. Nermin yanaklarından öptü Kenan’ı.

— Telefon ettim, “Şimdi çıktılar,” dedi Burak. Biz de hemen yola düştük.

— İyi ettiniz.

— Kuzum, Rasim nerede?.. Refia’ydı soran.

— Bilmem, dedi Kenan, içeri geçtiydi.

Refia biraz şaşırmış gibi bakınıp çıktı. Nermin hep Kenan’a bakıyordu.

— Aklım sendeydi bütün gün. Açayım, sorayım dedim, sinirleneceksin...

Kenan ne diyeceğini bilemedi bir an, sonra:

— Düşünme artık beni, dedi, iyiyim...

Rasim göründü Refia’yla. Saçları ıslak, kumral suratı kızarmış, yeni gömlek, yeni elbise... Hemen bir duşa girmiş de... Refia Kenan’dan özür dileyecek oldu.

— Ne var özür dileyecek be, patlamadı ya, otursun...

Refia kızarmıştı. Gülmeye vurdu.

— Aman bu adamın şakaları...

— Ne şakası be... Herif gelmiş diye pis mi kalacağız?

Nermin de gülüyordu. Rasim’in hiçbir şeyi batmıyordu ona artık.

— Hem suç onda, beni temizliğe alıştıran o. Evlerine giderdim yatmaya, zorla ayak yıkatırdı. Biz o zaman, evelallah en erken on beşte bir

ayak yıkardık.

Refia tiksintiyle gülerken;

— Aman, pis, dedi, kapat artık... Rasim de gülüyordu.

— E, hoş geldiniz, efendim, dedi, kusura bakmayın...

Artık konukluk başlamıştı. Bir süre hep birlikte havadan sudan söz edildi. Sonra kadınlar kendi dünyalarına geçiverdiler. Terziden, berberden, söz açtılar. Nermin’in annesi dinliyor, Zeynep’i oyalamak için Refia’nın verdiği bir albümü karıştırıyordu kızla. Rasim, Kenan’a bir yazlık ev tasarısı anlattı, ilgilenmediğini görünce, susup kadınları dinler görünmeye başladı. Viskisini yudumluyordu. Ötekiler yemekten önce bir şey içmek istememişlerdi. Refia ara sıra kalkıp içerde kadının yemeği hazırlamasına bakıyor, hemen dönüyor, yarım bıraktığı bir konuyu tamamlıyordu. Kenan rahat koltuğa gömülmüş, tam bir sessizlik içinde, öyle bakıyordu. Bir ara akvaryumlara takıldı. Kocamandı biri. Püsküllü, saçaklı, irili ufaklı balıklar, yeşile çalan su, garip bitkiler, hava kabarcıkları... Bak nasıl yanaştılar birbirlerine, fısıl fısıl konuşuyorlar mı ne? Gülerler mi acaba? Büyücek, sakallı bir balık başını cama dayadı, bir süre baktı dışarı, sonra hızla dönüp kaçıverdi. Ne güzel... Kaçıverdi...

— Efendim, buyrun...

Refia yemeğe çağırıyordu. Yemek salonuna geçtiler. Kenan Nermin’e baktı. Nermin, denetim altında olduğunu biliyormuş gibi salonun, hele masanın ancak yabancı filmlerde rastladığı parlaklığına ilgisiz görünmeye çalışıyordu. Fakat annesi, ilk kez yemeğe oturduğu bu evdeki sofra önünde şaşkına dönmüş gibiydi. Güngörmüş kadındı oysa... Ama böylesini görmemişti belli ki... Yalnız Zeynep, gözlerini kocaman kocaman açıp:

— Aaaa, o ne anneciğim? dedi.

Çocuk ilk kez görüyordu ıstakozu. Gülüştüler. Kenanlar daha önce bir çok kereler yemeğe gelmişlerdi buraya. Her zaman iyi şeyler hazırlardı Refiş. Böylesine özenli bir sofra beklemiyordu yine de. Neler yoktu ki... Mayonezli, mayonezsiz her türden soğuk etler, haşlanmış, özel biçimde pişirilmiş balıklar, tavuk söğüşler, peynirler, peynirler, salata türünde sayısız mezeler, karidesler, midye dolmaları... Kaçak ithal malı Fransız keteni örtü üstündeki ithal malı Çekoslavak porselen tabaklarda yine ithal malı sayılabilecek -çoğu yabancı mutfaklarından alınmış şeylerdi- birçok yabancı içki, peynirler, salamlar, bir sürü yiyecek. Kenan’ınkiler de özel

pişirilmişti. Refia, Kenan'ın Çerkez tavuğunu bile acısız olarak, az yağlı hazırlamayı unutmamıştı.

Bilmem hangi doktorun diyet kitabından yararlanmış. Sonunda masa Refia'nın bir tür hüner gösterisi olmuştu. Bu konuda gerçekten de eşi bulunmazdı doğrusu... Yıllardır yanından ayırmadığı yaşlıca bir kadından başka da yardımcısı yoktu. Rasim gülerek:

— Refiş'in sözü vardı. "Kenan iyileşsin, bir gece elimle masa donatacağım," demişti.

Kenan, Nermin teşekkür ettiler. Nermin heyecanlanmıştı, Kenan da duygulu göründü. Aslında biraz duygulanmıştı da... Herkesin ne içeceği konuşulmaya başlandı. Kenan, "Votka," demişti. Rasim yine sululaştı, tersledi birden.

— Yok öyle şey, dedi. Moskof içkisi içemezsin benim evimde...

Gülüştüler, Kenan da gülmüş göründü. Rasim üsteledi.

— İllallah bu Bolşevikler'den, masamıza da rahat yok, herif karşıma geçip...

Sonunda hepsi birden, ulusal içki, rakı olsun, dediler. Refia, yanındaki Kenan'a:

— Bu kırmızı çizgili tabaktakiler, sizin dedi, hepsinden alabilirsiniz korkmadan...

— Teşekkür ederim.

Güldü Kenan. Kırmızı çizgili!.. Refiş Hanım'ın inceliği mi bu da, yoksa rastlantı mı?..

Refia, Kenan'a rakı korken, Nermin hemen uzandı, bir parmaktan çok konmasına izin vermedi. Onu da iyice sulandırdı.

Refia:

— Ben, bizim Mahir'e de sordum telefonla, dedi, yemek arasında, soğuk da değilse, rakı, votka içebilirmiş.

Mahir, Refia'nın akrabası, ünlü bir hekimdi. Kenan'a da getirmişlerdi yatarken. Refia'yla başka ilişkileri olduğunu söyleyenler de vardı. Zaten kimle söylenmezdi ki Refia... Rasim kadehini kaldırdı:

— Hadi önce şu adamı çıkaralım aradan, dedi.

Kenan'a baktı gülerek; ötekiler de kaldırdılar. Rasim, birden değişivermiş gibi, beklenmedik kadar tatlı, yumuşak, içten bir deyişle:

— Çok uzun yıllara Kenancığım, dedi. Karınla, çoluğun çocuğunla, çok uzun, çok mutlu yıllara... Hepimize büyük geçmiş olsun.

Nermin, bir tuhaf olmuştu. Son yorgun günlere, gecelere tam karşıt bir ortamda söylenen bu sözler gergin sinirlerindeki düğümleri bir anda çözüvermişti. Kendini tutmasa hıçkırıklarla, sarsıla sarsıla boşalıverecekti sanki. Kenan'a da geçmiş gibiydi bu duygululuk. Yutkundu, kekeler gibi:

— Teşekkür ederim Rasimciğim, dedi, sağ ol; hep birlikte iyi günlere...

Ağzından dökülen sözlerin bilincine varınca hemen gülmek geldi içinden, hem ağlayacak gibi oldu. İyi günlere... Hem de Rasim'le birlikte(!) Başka?.. Hemen içti. Bardağın yarısı boşalmıştı. İçtiğine su demek daha doğruydu ya, Nermin ürkmüş gibi:

— Aman Kenancığım, dedi, biraz yavaş olsan...

Karşılık vermeden bir süre sessiz kalan Kenan'ın da şu andaki kendi mutluluğunu yaşadığına mı inanmıştı ne?.. Böyle içivermesini de buna bağlamış olmalıydı. Gülümseyerek baktı. Kenan'la göz göze geldikleri anda, Nermin'in göz pınarlarındaki iki damla yaş birikmişti. Bir süre öylece kaldı, sonra ağır ağır başını önüne eğdi. Kenan bir kez daha, ağlamak mı, gülmek mi bilemediği duruma düşmüştü. Ortak bir duygululuğun yarattığı çok kısa bir sessizlikten sonra yemeklere övgü, bu yıl kışın erken geleceği, Zeynep'in buraya gelmek için nasıl tepindiği, yarın okula gitmeyeceği, Nermin'in annesinin artık evine dönmek istediği, bütün günlük konuşmalar sırasınca ortaya konmuştu. Refia Nermin'in annesine döndü:

— Ah teyzeciğim, dedi, arkanızdan da söylemişimdir. Sizin gibi bir annem olsa da, hani nasıl derler, bir elim olmasa... Ah yalnızlık...

Kadın bir şeyler demek istedi, beceremedi, kızardı. Rasim, bütün sululuğu ile atılıverdi.

— Allah korusun kız, dedi, hem kaynana, hem de tek kollu karı... Biraz da bizi düşün...

Ters ters bakan Refia'yı söyletmeden bir kahkahayla kadehini kaldırdı:

— Bakmayın dediğime Melahat Hanım, dedi, sizin gibi bir kaynanam olmasını yürekten isterdim. Sağlığınıza...

— Sağ olun efendim.

Rasim kadehi masaya bırakırken:

— Ama nerde bizde o talih?., dedi. Ne var ne yok hepsini bu herife vermiş Allah. Bari değerini bilse...

Melahat Hanım gülümseyerek baktı Kenan'a:

— Haksızlık ediyorsunuz oğluma, dedi.

Kenan teşekkür yollu gülümsedi. Kaynanası ile ilişkileri hep böyle yumuşak, biraz uzak, saygılı olmuştu. Refia:

— Siz bakmayın teyzeciğim Rasim'e, dedi. Sululuk etmeye bayılır Kenan Bey'e, arkasından da toz kondurmaz.

Sonra kıskanıyormuş gibi ekledi:

— Kimseyi de sevmez onu sevdiği kadar.

Masada herkesin bildiği, inandığı bu sözler yeniden bir duygululuk yaratmıştı. Kısa süren sessizliği Rasim bozdu.

— Bir şey değil, inanacak oğlan, dedi, peki sen yok musun karıcığım?..

Refia bir şey demedi, üstünde de durulmadı, gülüşüp geçtiler. Kenan, inceler gibi bakmaya başladı. Refia pek az şey koyduğu tabağındaki yiyeceklere, çatalın ucuyla dokunuyor, aldığı minicik lokmaları bile çoğu kez ağzına götürmeden bırakıyordu. Şişmanlama çekincesine de benzemiyor. Acılı bir kız bu... Aman ne acılı ya... Acı da buna kalmış... Kenan pek sevmezdi Refia'yı. Daha doğrusu hiç sevmezdi. "Orospu" derdi içinden. Ama bu herife göre karı işte... Damdösyon, sonra kolejde okumuş. Daha okuldayken çocuk düşürmüş. Bir adamla kaçmış, bilmem nerde

Rasim'le karşılaşmışlar, bir süre nikâhsız oturup sonra evlenmişlerdi. Çocukları olmuyordu, olmazmış da... Düşükten, kürtajdan bilmem nesini yitirmiş. Çok uğraştılar, birkaç kez Avrupa'ya, hekimlere götürdü Rasim. Sonunda bıraktılar. Orospuların çocuğu olur mu?.. Göz çekecek kadar güzel kadındı. Yeşil gözleri, gür, kapkara saçları, pürüzsüz mat teni, en iyi ölçüler içindeki dişi yapısı ile her girdiği yerde ilgiyi çekerdi. Akla durgunluk veren bir becerikliliği vardı üstelik. Çoğu giysilerini kendi diker, en ünlü terzilere bir şey diktirecek olsa, akıl verir, yol gösterir, saygıyla dinletirdi. Rasim, Refiş'in bütün yaptıklarını bilir derlerdi. Bir tür ruh hastası sayıyordu kadını belli ki... Nymphomanie... Erkek değişimi, giysi değişimi gibi bir şeydi Refia için. Son günlerde Rasim'in ortağı Benbanaste'nin yeğeni, cılız bir Yahudi oğlanla söyleniyordu. Tanıştıklarının ilk günlerinde Kenan'a istekli davranmış, yüz bulamamıştı. Kenan, Nermin'e açmamıştı bunu, kimseye de... Fakat o günden sonra daha az gitmişler Rasimler'e, Nermin'in gidip gelmesini de engellemişti. Birinde Nermin dikelmiş, "Yoksa Refia'dan bana da huylar bulaşacağından mı korkuyorsun?" demişti. Kim bilir, niye olmasın?..

— Dalmış yine, bizi dinlediği yok ki...

Kenan ayıldı birden. Rasim'di, ötekiler de ona bakıyorlardı.

— Duydun mu ne diyor Melahat Hanım?..

Kenan şaşkın bakındı bir süre.

— Bağışlayın, dalmışım, dedi. Kaynanasına döndü:

— Buyrun?..

Bir sessizlik oldu. Melahat da duralamıştı, nasıl desem gibisine, Rasim'e baktı, yardım ister gibi...

— Bir iş sözü etti de Rasim Bey, birlikte yapın dedim ben de...

— İş sözü mü?..

Kenan anlayamamıştı. Düşünürmüş gibi şöyle bir durdu. Daha doğrusu bir anlam verememişti. Bunca yıllık kaynanasının iş konusunda ağzını açtığını duymamıştı bugüne dek. Rasim Bey bir iş sözü etmiş de... Kenan baktı, Nermin sanki göz göze gelmek istemiyordu onunla. Bir şeyler mi dönüyor burada? Rasim'e baka:

— Bilmem, dedi, nasıl işmiş?..

Rasim gözlerini Kenan'a dikmişti. İçkisini yudumladı:

— Büyük iş, dedi, daha doğrusu büyük occasion, ama bilmem ki senin aklın yatar mı?..

Kenan, bir kez daha baktı ötekilere, sanki, Zeynep'le kendisinden başka herkes biliyordu konuyu. Kim bilir belki Zeynep de duymuştur, yanında konuşmuşlarsa... "İyi bildin, yatmaz, aklımın yatmadığı işe de yokum," gibisine bir karşılıkla tersle şunları... Sonra dinlemeyi yeğledi...

— Aklımı yatırmaya çalış bakalım.

Ötekiler sanki derin bir soluk almışlardı. Gergin bir hava dağılmış, herkes merakla, umuda, konuşmanın nasıl iyi şeyler getireceğini bekliyor gibiydi...

— Bir matbaa işi, dedi Rasim.

— Niye aklım yatmasın matbaa işine?..

— Yatmasına yatar da...

Yine bir yudum aldı içkisinden... Yine gözlerini dikti Kenan'a...

— Ankara'da, dedi, matbaa, bir bakanlıkta daha doğrusu...

Yine durdu. Kenan'ın tepkisini bekliyordu sanki... Kenan, tabağındaki yiyecekleri çatalıyla ağır ağır toplamaktan başka bir şey düşünmüyor gibiydi. Rasim'e bakmadan ağzına götürdü çatalı, yine aynı ağırlıkla çiğnemeye başladı.

— Nasıl şeymiş bu; bakanlığın matbaasını mı alacağız?..

Rasim, umduğundan yumuşak gördüğü Kenan'a baktı bir, sonra tam bir güvenle çabucak anlatmaya koyuldu...

— Öyle gibi bir şey, daha doğrusu pek de değil...

Matbaa resmen hurdaya çıkarılacakmış, ama aslında çok iyi durumdaymış. Burada, isterlerse Ankara'da hemen kurup başlayabilirlermiş. Birden Sartre basma tartışması geldi Kenan'ın aklına. Bir ara ivecenlik duyar gibi oldu içinde. Kitap yayımlama işini düşündü yeniden. Bu köpeklerden yararlanıp istediğimiz kitapları basarız. Bırakırlar da...

— Peki bedeli?..

Bedel sözünü hemen dar anlamına çekti Rasim. "Pek önemli sayılmaz," eliyordu. Hepsini ayarlayabilirlermiş, el altından kapatacaklarmış. Hemen bir anlaşma imzalayıp 5 yıllık baskı işini alacaklarmış bakanlığın. Oradan alınacak para zaten matbaanın uzun vadeli olacak borç bonolarını rahat karşılarmış. Kenan güldü birden. Hepsi ona bakıyorlardı. Sinsi bir alayla:

— Öterse iyi düdük, dedi.

Anadolu'da duyduğu bir sözdü. Hepsi güldüler. Yalnız Rasim gülmedi. Biraz kuşkulu baktı Kenan'a:

— Sen "İyi düdük" de, öttürmesi bizden...

Kenan, Rasim'e döndü birden:

— Şimdi de benim aklımın yatmayacağı yanını anlat bakalım, dedi.

Önce bir yutkundu Rasim, anlayamamıştı Kenan'ın tutumunu, bir türlü yargıya yaramıyordu.

— Bilmem, dedi, biraz kuşkulusundur da...

— İyi ya, kuşkulanacak yanını söyle.

— Kuşkulanacak bir yanı yok aslında.

Bir şey diyemiyordu. Kenan, dimdik bakmaya başlamıştı. Soğuk bir hava esti, bir gerginlik oldu.

— Bakanlık bize el altından bedava matbaa verecek (!) biz de...

Rasim birden kesti:

— Büyütme, dedi, bedava değil. Biz de bir şeyler koyacağız. Hem de epeyce...

Kenan bitirmek ister gibi:

— Koyacak beş paramız yok bizim, dedi, senden de almam, versen de...

Yine sessizlik oldu önce... Rasim de susmuştu. Sonra bir şey oldu: Nermin'in annesinin sesi duyuldu ağır ağır:

— Böyle önemli bir konuda para işini düşünmeyin oğlum, dedi.

Kenan iyice şaşırmıştı. Kaynanasına baktı. Kadın her vakitki sadeceliği, sessizliği içinde tamamladı:

— Sizden başka kimim var benim?.. İşi yapmaya bakın, bir kolayı bulunur.

Melahat Hanım kızarmış gibiydi sözünü bitirirken. Kenan, Nermin'e baktı, o da heyecanlıydı, kızarmıştı. Kenan ne diyecek diye bekliyorlardı. Ne desindi?.. Demek bütün bu yemekler, çağırmalar, hazırlıklar, konuşmalar, gülücükler, hepsi bunun için ayarlanmıştı. Bir anda her şey yeniden bulandı kafasında. Konuşulan konuyu bile unutmuştu sanki. Terlemeye başlamıştı ince ince... Ne denirdi?.. Olmaz denirdi, olur denirdi, hepsine birden ana avrat sövülürdü, bütün bu masa başlarına geçirilirdi, kalkıp boyunlarına sarılınırdı, masa üstüne çıkıp şıkır şıkır oynanırdı...

— Eksik olmayın, dedi, bir düşünelim bakalım...

Refia hemen kadehini kaldırdı, sevinçle:

— Ben bu işi olmuş sayıyorum, dedi, başarınıza...

Hepsi içtiler, Kenan içmedi yalnız.

— Aman içmesin, dedi Nermin, çok oldu.

Rasim, Kenan'dan kuşkuluydu belli ki, ötekilerin iyimserliğini de pek bozmak istemiyordu. Genel konuşuyormuş gibi ağır ağır:

— Çok çok iki yıl sıkıntı çekersin Kenancığım, ondan sonra artık sırtınız yere gelmez.

Bu sözleri daha çok Nermin'i, annesini Kenan üstüne baskıyla görevlendirmek için söylüyordu sanki... "Sırtınız yere gelmez," derken şöyle bir arkasına yaslanıp bakışıyla, "Siz de böyle eve, böyle yaşama kavuşursunuz," der gibiydi. Kenan, Nermin'e baktı. Kız sevincini saklayamıyor, saklamayı da artık gereksinmiyordu, işin pek derinliğine gitmeden bir-iki daha söylendi Rasim, sonra usulca konuyu değiştirdi. Belli ki bu gece bu kadar yeter diye düşünmüştü. Zeynep'in uykusu gelmişti. "Bir yere yatıralım," dediler.

— Olmaz, dedi, Nermin; kalkarken çok huysuzlanır. Zaten geç oldu Kenan da yorgun...

Kenan nasıl yorgun olduğunu taksiye girip de kendini şoförün yanındaki koltuğa bırakıverince anladı. Nermin, annesi, Zeynep arkadaydılar. Rasimler'den çıkıp köşedeki taksi durağına gelinceye dek hemen hiç konuşmamışlardı. Nermin çekiniyordu bir şeyler söylemekten. Kenan günün olaylarını kafasından geçirmeye çalıştı bütün düzlüğü içinde. Nasıl çeşidi, çelişkili bir yığındı bu... Hele sonuncusu... Bakanlık el altından, Rasim'in en az günde 10 kez "Bolşevik" diye takıldığı Kenan'a matbaa verecekti. Kuşkulanacak bir yanı da olmayacaktı bunun... Yoksa Rasim?.. Polis mi diyecekti, diyemedi. Olsa ne yapar bana ya, öyle bir tutumu da yok oğlanın. Sonra nerdeyse beşikten beri tanıdığım herif. Kaynanamız da finanse edecek... Olmaz değil... Aslında iyi kadındır. Gün görmüş, çok acı çekmiş, uysal... Karikatürlerdeki kaynana tipinin tam karşıtı... Nermin uysallığını annesinden almıştı. Yüzce, yapıca da benzerlerdi. "Ağabeyim babama çekmiş," derdi Nermin. Babaları Ragıp Bey, Nermin daha ortaokuldayken ölmüştü. Kenan tanımamıştı. Zaten ayrılmışlar annesiyle. Aşırı bencil, kadına düşkün, evini, çocuklarını, günlük keyfinden başka hiçbir şeyi umursamayan bir avukatmış. Bir kadına kaptırmış sonunda her şeyini, Mersin'de inmeyle ölmüş. Melahat Hanım'la oğlu karşılıklı bir nefret içindeydiler. Oğlan Ankara'da bir Amerikan pazarı işletiyordu. Sayılı kişilere kadın aracılığı ettiği, Amerikalılar'la kaçakçılık yaptığı söylenenlerin en hafifiydi. Selim, Nermin'in ağabeyi, annesiyle pek az kalmıştı. Daha ortaokuldayken babası, oğlanı askeri okula yatılı vermişti. Lisede alaya çıkardılar. Annesi ile yıllarca, hemen de hiç buluşmamıştı. Babasının ölümünden sonra çıkıp gelmiş, varını yoğunu elinden almaya, evini bile sattırmaya kalkmıştı kadının. Sonra koptular. Melahat Hanım'ın Zeynep'e aşırı düşkünlüğünü anlıyordu Kenan. Evini, birkaç parça arsasını, Üsküdar'daki bir-iki dükkânı, nesi varsa hepsini, Zeynep'e bırakacağını söylemiş Nermin'e; ağabeyinden korkuyormuş yalnız. Gerçekten her şey beklenirdi heriften. Demek kendince böyle bir çözüm buldu kadıncağız... Bana yardım; Zeynep'e yardım. Ama bilinmeyen çok yanları vardı daha bu işin. Han yıkılacaktı!.. Hiç açmadı Rasim. Demek günlerdir pişirip kotarıyorlardı!.. Sonra Nermin... Bir kanıksama ile her şeyi iteledi... Temiz bir yatağa uzanıvermek, uyumak uyumak... Bu kaçışı da beğenmedi. Bu değildi istediği. Kelebek cama uzandı, araladı. Yüzüne çarpan soğuk yel kendini kaptırmak istediği oyuna yardımcı olmuştu. Günsel üşür mü acaba?..

— Kapatayım mı, dokunuyor mu?..

— Yooo, dedi Nermin, nasıl istersen... Sana dokunmasın da..

Kenan ürperdi. “Yooo,” sesiyle istediği düşü yakalamıştı. Gözlerini kapattı bir an... Eroinciler de böyle demek... Mutlu yanılgı!.. Bizim bu küçük-burjuva duyarlılığımız...Bu “Yooo,” diyen seste bile niye böyle öldürücü bir benzerlik var?.. Peki neye yarıyor bu benzerlik?.. Hiç!.. Ayrılıklarının daha iyi ortaya çıkmasına... Hastalığı boyunca da en çok düşündüğü bu olmuştu. Arabadan inince, benzerliğin bütün ayrıntılarını saptamak ister gibi Nermin’e bakmaya başladı. Apartmanın önünde, evde, Zeynep’i yatırdıkları küçük odada hep Nermin’i izledi. Gözlerini ayırmıyordu. Nermin’in de gözünden kaçmamıştı bu; önce şaşırmış, sonra doğal olarak, kadınca bir yorumla mutluluk duymaya başlamıştı. Hastalık günlerindeki uzaklığın yarattığı sabırsızlıktı bu... Odalarına çekildikleri vakit çabucak soyundu gülümseyerek, saçlarını açtı. Ceketini karyolaya atmış öylece bakan, kendini bekleyen (!) Kenan’a yaklaştı ağır ağır. Durdu, düşen saçlarını başıyla atıverdi birden.

— Yapma öyle...

Şaşkın kaldı Nermin. Anlamamıştı; yabancı gibiydi Kenan’ın sesi. Ürkek durdu bir an. Çıplaklığından utanıyordu sanki... Sonra yine uysallıkla gülümsedi. Yüreklenmiş gibiydi. Yavaşça sokuldu Kenan’a:

— İnandım iyileştiğine, dedi, artık her şeyime takılırsın!..

Mutlu bir acılık vardı sözlerinde, bakışında... Bütün oyunu bozulmuştu Kenan’ın. Ellerinin içine aldığı yüzüne baktı, baktı Nermin’in... Nermin dolacak gibiydi nerdeyse, öylesine duyguluydu. İçkinin de etkisiydi belki.

— Canım, dedi, canım benim... Seni nasıl seviyorum bilmezsin.

Bilmez olur muyum Nerminciğim? Bilmez olur muyum?.. Ben de seviyorum. Bir de şunlar olmasa aramızda. Bu kadar çok şey olmasa... Rasimler, Melahat Hanımlar, hanlar, matbaalar, bakanlıklar olmasa... Şu sıcaklığını duyduğum pırıl pırıl yüzle aramızdaki minicik boşluğa doluşanları görüp bir başkaldırsan!.. Nerminler olmasa aramızda!.. Hıçkırarak ağlamak geldi içinden. Zor tutuyordu kendini. Nermin’in anlayacağından korktu, yüzünü, gözlerini kaçırmak için yavaşça sarıldı... Sonra sımsıkı sarıldı, düşerken bir dala tutunmuş gibi... İstekli, çıplak bir dişinin bütün sıcaklığı kuşatıvermişti Kenan’ı. Direnci kalmamıştı artık. Bir boşluğa, tutunduğu dalla birlikte, düşüverdi...

VI

Günler, haftalar geçti. Rasim, birkaç kez Ankara'ya gitti, geldi. Matbaa konusuna kimse değinmiyordu daha. Melahat Hanım evine dönmüştü; Nermin de Kenan'ın huysuzluğunu bildiği için baştan beri kaçmıştı konuşmaktan. Kenan birkaç kez, "İçyüzünü sorup öğreneyim," dedi. Sonra, onlar açmadıkça kalsın diye düşündü. Her şeyimle yenik düşmüşüm, nasıl başlarım böyle bir savaşa? Bir-iki Sirkeci Gar Lokantası'na uğradı. Tanıdığı bir tek kişi yoktu. O gece gittikleri kulüpleri çıkarmaya çalıştı günlerce. İsimleri bile kalmamıştı aklında... Yerlerini araştırmak için Beyoğlu'nun arka sokaklarını dolaştı. Sonunda fakülteye de gitti bir gün. Bomboş koridorlar, odalar, salonlar, amfiler... Üniversite tatilde olduğu için soracak kimse bulmak bile güçtü. Bir-iki gence rastladı, onlara da soramadı bir türlü... Üniversite açılışında olaylar çıkacağını yazmaya başlamıştı gazeteler. Açılış gününde gitti. Üç ayrı yerde, üç ayrı tören yapılıyormuş. Sel gibi doluşan kızlı oğlanlı genç yığınların arasında kendini yitirmiş gibi dolaştı bir süre. İlericilerin töreniydi bu. Yoktu Günsel. Sonunda en kötü yolu denemek kalmıştı. Rasim'e soracaktı. Günsel'i nasıl bıraktı o gün? Bir ipucu verebilirdi belki. Günlerdir bunu tasarlıyordu. Nasıl sormalı? Hiç açık vermeye gelmez Rasim'e. O cıvık, yılışık yüzüne dayan sonra... Bir Ankara dönüşü uğramıştı Rasim. Kenan, hem Rasim'in matbaa konusunu açıvermesinden duyduğu çekingenliğin, hem Günsel'i sorma tedirginliğinin çelişkisi içinde bocaladı bir süre. Bereket Rasim, matbaa işini hiç açmıyordu. Muhasebe kitabı beğenilmiş Milli Eğitim Bakanlığı'ndan "ticaret okullarına yardımcı kitap" olarak önerilmesine uğraşıyormuş. Yalnız bazı engeller... Falan filan...

— Sana bir şey soracağım, dedi Kenan.

— Çabuk sor, kalkacağım, daha işim var. Akşam uçağına da yetişeceğim.

Az kalsın vazgeçecekti, sonunda toparlandı.

— Şey, dedi, inan ki ben de bilmiyorum kim olduğunu, hani "Bir kız gördüm," diyordun benim yanımda...

Rasim birden anlayamadı, sonra ayıldı...

— Haaa, o gün... Eeeee...

Kenan yine dağılmıştı, yeniden bir çabayla, önemsemez görünerek:

— Ne oldu o gün? dedi, merak ettim de...

Hiç de sululaşmadı Rasim. Belki hastalığında gördüğü ilk tepkinin sonucuydu bu. Düşünür gibi durdu...

— Valla, yardımcı oldu, dedi, zorla arabaya koyduk seni. "Birini bekliyorum," diye kaldı orada... Zaten senden başka kimseyi görecek durumum mu vardı benim?..

Bir sessizlik oldu. Kenan, bir tek söz etmekten bile korkuyordu artık.

— Niye sordun?

Gözlerini kaçırmaya çalışıyordu Rasim'den. Anlayacak her Şeyi...

— Hiiiiç...

Rasim kalktı, şöyle bir baktı Kenan'a çantasını alırken.

— Bulduralım istersen, dedi.

Kenan, tıkanmış gibiydi. Rasim çok kısa bir süre karşılık bekler gibi durdu, sonra birden eski sulu Rasim havasında:

— Tadı damağında mı kaldı, yoksa cüzdanı mı kaptırdın? dedi. Dua et, iyi haberlerle döneceğim Ankara'dan.

Ne iyi haberi olur bu herifin? Pişmanlık duymaya başlamıştı yalnız kalınca. Belki de buldurabilirdi kızı. Yapamayacağı şey var mı hergelenin? Tekin değildir bu herif. Sonra birden kuşkuya düştü. Yoksa?.. Öyle ya, polisten başka kim bulabilir aradığını bu ülkede?.. Tanıdığı vardır bir kez. Bu kadar geniş çevresi olan, karışık iş çeviren bir adamın polisten tanıdığı olmaz mı?.. Ya ilişkileri?.. Ulan ne hıyar herifsin sen. Sanki bir bok yediğin var da özel adam koyacaklar peşine... Yüreksiz... Gülmeye başladı, kendi kendine... Gerçekten de Günsel'i bulmanın en kestirme yolu bu... Polis kuşkusuz tanıyordur. Ağabeyi sürgünde, tutumu Marksist!.. Rasim Bey kardeşimizin aracılığı ile getirip birinci şubede hemen buluşuveririz, olur biter! "Bulduralım istersen..." Zevzeklik olsun diye söyledi Rasim, beni işletmek için. Kalktı. Önce bir Nermin'i arasam. Akşam için bir şeyler diyordu yine... Saate baktı: Daha erken, inip Burak'a yardımcı olmalı. Birden donup kaldı. Evet o sesti. Günsel'di bu... Yukardan satış yerine dönüp baktı deli gibi. Arkası dönüktü kızın. Burak'tan kitaplar alıyordu. O açık renk pardösü üstünde. Yüreği duracak gibi olmuştu Kenan'ın. O'ydu işte. Sonra başkaları girdi içeri. Burak onlara giderken Günsel yazıhaneye döndü hafifçe. Görmüştü Kenan'ı. Gülümsedi. Şimdi nasıl ineceğim buradan ben? Ne diyeceğim?.. Rezil olurum kendimi tutamazsam.

Merdivenlerden ağır ağır indi, yaklaştı kıza. Aslında nasıl indiğini bile bilmiyordu, uyurgezer gibiydi. Durdu. Bir şey söylemesi gerekti. Bir an şaşırır gibi oldu Günsel de. Sonra gülümseyerek elini uzattı Kenan'a...

— Merhaba, dedi, tanıdınız mı beni?..

Tanımak mı? Delirmiş bu kız... Boğazı kupkuruydu Kenan'ın. Kekeler gibi.

— Günsel, dedi.

Günsel gülümseyerek bakıyordu. Suskunluğunu kuşkusuna vermişti Kenan'ın.

— Evet, Günsel, dedi.

Nermin değilim demek istiyordu. Öyle iyi biliyorum ki artık Nermin olmadığını... İstediğin kadar bak öyle gülerek, saçlarını at geriye...

— Neredeydiniz?..

Günsel birden karşılık vermedi. Beklemediği bir soru olmalıydı. Kenan'daki durgunluğu çözüyordu besbelli... Aşırı ilgidendi, unutma filan değildi. Kızardı hafifçe...

— Bir ara yoktum buralarda, dedi, ağabeyim hastalanmıştı.

Kenan kekeler gibi:

— Yaaa, demek ağabeyiniz, geçmiş olsun, diyebildi.

Kısa bir sessizlik oldu yine. Günsel havayı dağıtmak ister gibi tezgâhta duran kitapları karıştırdı şöyle bir.

— Bunlara baktım ben de, dedi...

Kenan toparlanmıştı. Satış yerine geçti. İktisatla, tarihle ilgili şeylerdi Günsel'in gösterdiği kitaplar. Bir-iki kitap daha çıkardı Kenan. Aslında yaptığının tam bilincinde bile değildi. Günsel'in istediği bir şeyi yapmak... O bile değil... Bir şey yapmak sadece... Bütün kitapları indirmek belki de... Burak'ın araya girmesini önlemek...

— Teşekkür ederim, dedi Günsel. Şu işime yarayacak belki... Türkiye iktisat tarihiyle ilgili bir eski kitaptı bu... Loncalarla filan... Alayla ekledi:

— Ünlü tezimiz için...

Kenan, bir şey sormak istedi, sonra vazgeçti. Besbelli bir acılık vardı bu alayda.

— Size şunu da vereyim öyleyse...

Osmanlı'dan önceki Müslüman Türk devletlerinde yönetimle ilgili belgesel bir kitaptı. Kocaman bir şey, hem de çok pahalı, Günsel kitabı ilgiyle karıştırıyordu. Kenan, yaptığı işin bilincine o zaman vardı.

Basbayağı satıcılıktı bu... Korkunç bir utanca kapıldı birden. Hem de en pahalı kitabı sürmeye çalışıyormuş gibi... Oysa ki dünyanın bütün kitaplıklarını bağışlayabilirdi. Peki şimdi ne yapacağım?.. Nerden bilecek para almayacağımı ondan?.. Hem de bakalım o ister mi böyle bir şey?.. Terlemiş gibiydi. Günsel, kitabı çevirip arkasına baktı. Fiyatını görünce, usulca bıraktı. Gülümsedi. Yavaşça:

— İlginç, dedi, ilerde alırım belki.

Kenan kesin bir davranışla kitapları Burak'a uzattı paket etmesi için.

— Niçin ilerde?.. Size yararlı olur bu kitap, dedi.

Günsel ne diyeceğini şaşırmıştı... Durgunlaştı, gülümsemeye çalıştı...

— Ama diyebildi...

Kitapları paket eden Burak'a baktı, eliyle bir şeyler yapmak ister gibi uzandı...

— Olmaz, kalsın, şimdi olmaz, dedi.

Günsel'deki bu karışık, tedirgin, giderek utangaç davranışlar Kenan'a güç kazandırmıştı. Aşağılık duygusundan kurtulmuştu sanki. Oh, artık yönetim bende! Artık sen benim gözümün altındasın. Artık seni kurtarabilirim zor durumdan. Burak, yaptığı paketi Günsel'e uzatırken Kenan:

— Lütfen kabul edin. Kitabevimde ilk kez karşılaşmamızın küçük armağanı olsun.

Günsel ne diyeceğini bilmeden kalmıştı yine. Kenan aynı güvenli bakışıyla üsteledi:

— Kırmayın beni...

Günsel bir şey diyemeden aldı. Teşekkür etmeyi bile biraz sonra akıl edebilmişti.

— Sahaflara baktınız mı?.. Tek tük oraya düşer size yararlı kitaplar. Ne güzel buldum.

— Uğruyorum, bir şeyler çıkıyor ara sıra...

Sonra bir ad verdi Kenan. Eski bir tarih profesörünün şimdi sayısı tükenmiş bir kitabı... Günsel bulamamış...

— Bana da gerekli o kitap, dedi. Hadi isterseniz birlikte bakalım işiniz yoksa...

— Yooo, dedi Günsel, aslında yolum öyle...

Kenan pardösüsünü aldı hemen. Alıcılara kitap gösteren Burak'a işyeri için bir şeyler söyledi, döndü, Günsel'i göremedi. Önündeki bir anlık

boşluk çılgın etmişti Kenan'ı... Deli gibi fırladı. Caddede hemen orada durmuş bekleyen Günsel'le karşılaştılar. Yüzü öylesine karışmıştı ki şaşırdı kız. Bir şey diyecek oldu, diyemedi.

— Gittiniz sandım, dedi Kenan. Günsel karşılık vermedi.

— Yürüyelim mi?..

Ayılır gibi baktı Günsel...

— Ben hep yürürüm, dedi.

Cağaloğlu'na doğru çıkmaya başladılar. Kenan deminki dağınık yüzle yakalanıvermekten bütün gücünü, üstünlüğünü yitirmişti sanki. İyice sezdi bu kız aşırı ilgimi... İyi oldu... Anlamalı artık... Yoksa nasıl anlatırım her şeyi?.. Neyi anlatacaksın?.. Hadi başla, sokaklarda sevginden söz aç. Onu nasıl aradığını filan... Kıza bedava kitap da verdin. Bir acı kapladı içini... Bağlamıştı kendini; özgür değildi. Karşılık istemekti her söyleyeceği... Aylardır düşlediğim şu mutluluğu bütün boyutlarıyla yaşamayacak mıyım?.. Verdiğim ne ki?.. Ama, öyle değil işte. Yıkılası değerler nasıl kuşatmış bizi?.. Yöremiz tuzakla dolu.

— Size büyük teşekkür borçlarım var, diye başladı, bir sürü de özür dilemem gerekli belki de...

— Yok canım, dedi Günsel, büyütüyorsunuz.

Bir süre durdu.

— Hastalanmışsınız da... Kenan durdu birden, kıza baktı.

— Duydunuz demek...

Günsel önüne bakarak yürüyordu, göz göze gelmek istemiyordu sanki. Bir süre karşılık vermedi. Sonra yavaşça...

— Söylemediler mi? dedi, bir kez uğradımdı kitabevine.

Mutlulukla kızgınlığın böylesine karışımını hiç tatmamıştı Kenan. Demek, o aptal Burak... Yanılmıştı...

— Bir yaşlıca kadın vardı, dedi Günsel. Bir sabahtı. Sizden ayrıldıktan birkaç gün sonra...

— Matmazel, dedi Kenan...

Demek o cadı unutmuştu. Bağışlamayacağı hiçbir suç yoktu şu anda... Yaşlı kadıncağız!.. Aklından çıkmış demek...

— Bir ay kadar yattım. Günsel üzgün baktı.

— Özür dilemek bana düşüyor, dedi. Burada yoktum, bağışlayın...

Nuruosmaniye'ye sapmışlardı. Sıra sıra turist otobüsleri dizilmişti caddede. Daracık yaya kaldırımında her adımda biriyle karşılaşıp yol vermek, birbirlerinden ayrılmak zorunda kalıyorlardı. Bütün bu kesiklikler Kenan'ı sinirli ediyordu. Söyleyecek ne çok şeyi vardı.

— Ağabeyinizi tanıyor muyum?., dedi. Kız ilgiyle baktı.

— Hasan vardı bizim devrelerde. Tıbbiyede okudu bir ara.

Günsel gülümsedi.

— Ağabeyim okumadı. Orta'dan ayrılmış, dedi. Teknisyendi. Elektrik teknisyeni... Taşkızak'taydı son kez...

Kenan utanmıştı birden. Yanılgısına değil, her duyduğu kişiyi aydın düşünmesine, çevresindeki diplomalılar arasına yakıştırıvermesine... Küçük-burjuva kafamız işte... Günsel, gönlünü almak ister gibi.

— Hem ağabeyim sizden epeyi yaşlıdır... dedi...

Caminin kapısına gelmişlerdi. Kenan, Çemberlitaş Sokak'ını gösterdi.

— Şuradan gitsek?..

Kız uysallıkla sapıvermişti hemen... Kenan tamamladı.

— Pek sevmem Kapalıçarşı'dan geçmesini de...

Aslında bu sonbahar akşamının renkleri, ışıklarıyla sokakta, yanında görmek istiyordu Günsel'i. Bir zamanlar fakültede yaptıkları gibi... Yan yana yürümek... Birden koluma girse şimdi... Günsel anlamış gibi gülümsedi... Kenan ürperdi. Korkunç bir sezgi var bu kızda!..

— Merak ettim, dedi Günsel. Kimdi o gün sizi arabasına alan?.. Akrabanız olduğunu söyledi ya...

Kenan tedirgindi.

— Çok eski bir arkadaşım, dedi, akrabam filan değil.

Günsel'in gülümsemesi Rasim'e ettiği sunturlu sövgüyü düşünmesindendi belki de. Kenan ne diyeceğini bilemedi. Günsel özür diler gibi baktı.

— Tutamadım sizi, çok kötü düştünüz.

Öylesine doğal anlatıyordu ki her şeyi, Kenan bir utanma, çekinme duygusuna düşmemişti. Günsel aynı doğallıkla gülümsedi.

— Gücüm yetmedi, ben de çok içkiliydim.

Sonra yüzünü buruşturdu. Kızmış gibi.

— Hay Allah, dedi, ne geceydi...

Hiçbir şey konuşmak istemiyordu Kenan. Aralarına birilerinin -niye Sermet'in demiyorsun?- girmesinden korkuyordu. O gece yoktu artık. Her şey bugündü. Dünyanın en önemli günü bugündü. Bir süre konuşmadılar. Kenan, yola, Atikalipaşa Camisi'ne, yolun hemen kıyısındaki sebile, insanlara, dünyaya, artık akşama yüz tutan güne, sonra yanında sessiz yürüyen bu kıza, mutluluğu bile küçümsediği bir duyguyla bakıyor, konuşmakla bir şeyler yiteceğini sanıyordu.

— Okudunuz değil mi bugünkü gazeteleri?..

Kenan, duyduğunun anlamını bile düşünmeden:

— Okudum, dedi.

Sonra niçin sorduğunu anlamak ister gibi kıza baktı.

— Uşak Valisi emir vermiş İnönü'yü öldürmeleri için...

Kenan öylesine dalmıştı ki kendi yarattığı dünyaya, birden yadırgadı Günsel'in sözünü. Az kalsın, "Versin, bize ne?" diyecekti. Bir utançla ayıldı.

— Ecelleri geldi, ne halt edeceklerini bilmiyorlar, dedi Günsel. Sonra ağır, üzgün bir sesle:

— Bize ne yapmaz bu herifler, dedi. İsmet Paşa'yı öldürmeye kalktıktan sonra!..

Nasıl da ustalıkla değinivermişti. Korku filan yoktu sesinde. Ülkenin gerçeği bu... Ecelleri geldi. Bize neler yapmazlar?.. Matbaa verirler bize!.. Hem de bakanlık eliyle!.. Utanca batmıştı. Borçluluk duygusuyla baktı kıza. İnsan böyle biriyle her şeye başkaldırabilir. Hem de üstüne giderek, çiğnenmeden...

— Teşekkür ederim, dedi birden...

Günsel bir anlam verememişti, baktı.

— Bana güç kazandırıyorsunuz, dedi Kenan, yanımda olmanız, konuşmanız...

Sesindeki titremeyi gizlemeye çalışarak.

— Sizi nasıl günlerce aradım bilemezsiniz, dedi.

Sonra kızı tedirginliğe düşmekten kurtarmak ister gibi açıkladı:

— Konuşacak o kadar şey var ki...

Günsel susuyordu. Kenan da bir şey demedi artık. Çok mu ileri gittim?.. Söylenmeyecek şeyler mi bunlar?.. Kaçıracak mıyım kızı?.. Yanında yürüyen Günsel'e bakıyor, her adımından bir anlam çıkarmaya çalışıyordu. Hiç de tedirgin görünmüyordu. Daha çok düşünceli... Kafası bir

şeye takılmış gibi. Ama hiç bakmıyor da... Sahaflara gelmişlerdi. Günsel Kenan'a döndü:

— Konuşmaktan başka nemiz var ki?., dedi.

Eleştiri, özeleştiri, yergi, savunma, başkaldırma, ola ki bencil' bir mutluluk, her şey vardı bu sözlerde. Söylenişindeki bütün sadeliğe, vurgusuzluğa karşı çarpıcı acılık, bu çelişkili karışımdan geliyordu: Konuşmaktan başka nemiz var ki?.. Ya ondan da yoksunsak?.. Her şey güzel bu kızla birlikte... Sahafları dolaşmaya başladılar. Aradıkları kitabı buldular bir yerde. Cildi filan bozuk, dağınıkça idi. Çok da para istiyordu adam. Kenan aldı kitabı. Günsel'in kitaplarıyla bir paket yaptırmak isteyince Günsel kesinlikle karşı çıktı.

— Artık bu olmaz, diyordu.

— Tamam, dedi, olmasın. Kitap benim. Okuyup bana getirirsiniz. Ben şimdi bakamam zaten.

Günsel'in yine gelmesini sağlamıştı böylece... Bir-iki daha bakınıp çıktılar. Çınaraltı'ndaydılar. İlk karaltılar çökmeye başlamıştı. Artık kararlıydı Kenan...

— Oturalım mı şurada, çay içelim?..

Sonra Günsel'in karşı koymasını önlemek ister gibi:

— Üşür müsünüz yoksa? dedi.

Duvar dibinde, kuytuda boş bir masaya doğru giderlerken Günsel gülümsedi.

— Üşümem, dedi. Sivaslıyım!..

Kenan da gülüyordu. Ünlü fıkrayı anlattı hemen. "Soğuğa nerelisin demişler, aslen Erzurumluyum ya Sivas'ta eğlenirim, demiş" Günsel çok güldü. Duymamış.

— Ben de aslen Sivaslıyım ya, İstanbul'da eğlenirim, dedi. Yıllardır İstanbul'dayım.

Sonra Kenan'a sordu:

— Siz?.. Kenan gülerek,

— Kendimi bildim bileli İstanbulluyum, dedi. Ama soy Burdur'dan geliyor. Memurdu babam, Üsküdar'a yerleşmişler.

Günsel, Bafra paketini çıkardı.

— İçer misiniz?

Kenan da aldı, sigaraları yaktı.

— Çayı çok severim, dedi Günsel. Hele sigarayla...

Şekersiz içiyordu. Önce bekletti, biraz soğuyunca bardağı sol eline aldı, artık hiç bırakmadı, yöresine bakarak ağır ağır yudumlamaya başladı.

— Çok geçerim, ama hiç oturmamıştım buraya, dedi, güzel yermiş.

Kenan durgunlaşmıştı.

— Çok yıllar dolaştık bu kahvelerde, dedi. Her köşesinde anılarımız var.

Anılarımız sözündeki çoğulluk bir dalgınlık mı yarattı Günsel'de?.. Çok kısa süreli bir takılma... Sonra yine aynı gülümseme ile baktı Kenan'a...

— Anılarınıza çok bağlı görünüyorsunuz, dedi.

Kenan ne diyeceğini bilemedi. Doğruydu. Eleştiri anlamına mıydı bu?.. Alay mıydı yoksa?.. Anlamak ister gibi bir süre gözlerini ayırmadı Günsel'den.

— Bazı anılardan kurtulamazsınız, dedi.

Oysa ki "Sen daha bu duyguları bilecek yaşta değilsin," demek geçmişti içinden. Belki de hiç bilmeyecek. Benim yaşıma gelince de... Öylesine yürekli çiziyor ki yolunu. Dönüp üzgün bakacağı tek anısı olmayacak. Saçmalıyorum. Kesinlikle hayır. Yiğit kız bu...

— Bütün bu anıların ortak kişileriyle birden koptuk, biliyor musunuz?..

Sesindeki yalnızlık etkiledi Günsel'i, ilgiyle dinliyordu. Kenan bir yol arıyormuş gibi bakındı.

— Ağabeyiniz kaç yıl yattı?..

— Bilmem, birkaç kez girdi çıktı. En son sekiz... Şimdi Muğla'da iki yıl genel güvenlik gözetimi... Raporu var, uğraşıyor, belki gelecek buraya...

Günsel sözün nereye gideceğini kestirmeye çalışıyor gibi bakıyordu.

— Biliyor musunuz, ağabeyinizin arkadaşlarının çoğunu tanırım ben...

Çayını unutmuştu Kenan, bir-iki çektikten sonra sigarayı da atmıştı elinden.

— Öğrenciyken birliktik onlarla. Yaşamım boyunca birlik olacağıma inanıyordum. Bir şey yitirmiş değilim inancımdan...

Kenan birden durdu. "Nasıl anlatsam?" der gibiydi. Günsel'in, kımıldamadan bakan gözleri vardı karşısında. Yalan söylediğimi sanacak. Kaçırdı gözlerini kızdan, yavaşça.

— Ayrıyız, işte, dedi.

Günsel bir şeyler sezinlemiş gibi önüne baktı bir süre... Kenan soğuk çayını yudumlamaya başladı. Işıklar yanmıştı. Günsel'in ardından geliyordu ışık. Yüzü karanlıktaydı.

— Şöyle geçer misiniz?

Günsel anlamıştı, gülümseyerek Kenan'ın gösterdiği yere kaydı, Kenan:

— Karanlıkta bir yüze konuşmayı sevmem, dedi. Hele senin yüzün hiç karanlıkta olmamalı...

İlk kez "sen" demişti. Yadırgamış görünmedi Günsel. Kenan sevindi. Acı bir gülümseme ile:

— "Korkağın biri," diyorsunuz içinizden, dedi.

Günsel öylece bakıyordu, sonra çayını yudumladı, yine durdu bir süre.

— Doğruymuş sezgilerim, dedi. O geceden sonra çok düşündüm sizi. Acı çektiğiniz belliydi. Yargıya varacak kadar çok insan tanımadım. Ama korkak kişi böylesine açıklıkla anlatabilir mi?..

Bir bir, ağır ağır söylemişti bunları. Kendi kendine söyler gibi. Bir şeyler yapmak istiyordu Kenan. Öpmek olmazdı ya, tutmak, elini sıkmak, avuçlarının arasına almak hiç değilse, sımsıkı kucaklamak... Niye yapamayız bunları?.. Gözlerinde bir yanma duyuyordu. Ellerini kımıl kımıl dolaştırdı masa üstünde. Günsel'e uzatamıyordu bir türlü. Sonra isyanla mırıldandı:

— Bütün güzel şeyler yasak, dedi. Bu pis dünya...

Günsel duygululuğunu belli etmekten çekinir gibi başını eğdi yavaşça, bir sigara aldı, dudaklarına sıkıştırdı, sonra birden aklına gelmiş gibi Kenan'a da uzattı. Kenan bilinçsizce yaktı sigaraları. Daha durulamamıştı.

— Demek inanıyorsunuz bana, dedi. Sizi yitirmekten öyle korktum ki...

Bir süre sessiz kaldılar. Birkaç yudum çay sigara... Kenan borçlulukla bakıyordu.

— Yalnızlıktan söz etmiştiniz bana o gece, dedi, biliyor musunuz?.. Hiç unutmadım o sözünüzü... Çok önemli bazen... Gerçekten çok önemli... Artık beni yalnız bırakamazsınız, değil mi? Tek başına bırakamazsınız...

Günsel kızarmıştı. Kenan bunları çocuksu denecek bir arınmışlıkla söylüyordu; sorumsuzca... Böylesine bir içtenlik önünde en azından saygı

duyulurdu. Bir şey diyemedi.. Aslında söylemek istediği çok şey varmış gibi yudumdu, sonra vazgeçti.

— Anlıyorum sizi, dedi. Eski arkadaşlarınızı da arayın isterseniz... Onlar da anlayacaklardır.

Yepyeni bir yola çıkarmış gibiydi Kenan'ı. Yine de kuşkuluydu Kenan.

— Bilmem anlarlar mı?., dedi. Güvenlerini yitirdim.

Günsel duymamış gibi durdu bir süre.

— Çoğu geldi, dedi... Kimleri tanıdığınızı bilmiyorum ya, burdalar çoğu...

44'te, 45'te, 46'da ve sonra 51'de tutuklananları konuşmaya başladılar. Kenan eskilerin çoğunu tanıyordu. Ama 51'deki 200'e yaklaşan kalabalıkta, eskiden kalma üç-beş kişiden başkası yabancıydı. Günsel de ya ad, ya kişi olarak tanıyordu çoğunu... Ağabeyi 36'da, 44'te, 51'de tutuklanmış. Baba'yla uzun yıllar yatmışlar.

— 44'te Sivas'taydık daha, dedi. Küçüktüm. Yalnız bir kez annemle Ankara'ya gittik ağabeyime... Mahkemeleri vardı. Sonradan tanıştıklarımın kimisi orada, görüşme yerindeydiler. Hepsi şendi, gülüyorlardı. Annemin günlerce ağlamasını anlamamıştım. Hiç de kötü bir yere benzemiyordu.

Günsel, gülümseyerek ağır ağır anlatıyordu. Kenan'a o gece, lokantada okuduğu dizeler kadar etkili geliyordu söyledikleri. Soluğu kesilmiş gibi dinliyordu. Günsel, çayını yudumladı.

— 46'da buradaydık, dedi. Harbiye, Sultanahmet cezaevlerine birçok görüşme günü annemle gittim. Artık bir şeyler birikmeye başlıyordu çocuk kafamda.

Biraz durdu, yüzündeki gülümseme çekilmiş, dudaklarında acı bir kıvrım kalmıştı sadece. Sanki artık kapatmak istiyordu bu konuyu.

— 51'de çok uzun sürdü, dedi. Ertesi yıl annem ölmüştü. Ben götürüyordum ağabeyimin yemeklerini... O yıllarda büyüdüm. Beş yıl kadar sonra onlar Adana'ya giderken ben de dünyayı tanıyordum artık...

Kısa bir süre dalgın durdu, sonra yine gülümseyerek baktı Kenan'a... Koca bir epopeyi bir solukta bitirivermişti. Yalın, özentisiz... Kenan, bir şey diyemeden kaldı bir süre. Peki ben ne anlatacağım şimdi?.. 44'te müdüriyete aldılar, iki tokat attılar. Sonra... Bugüne geldik... Olduğu gibi söylemeliyim. Onun gibi yalın. Apaçık tanısın beni.

— 44'te beni de aldılar... Birkaç gün kaldım müdüriyette...

Günsel ilgiyle baktı.

— Sedat'la ilişkim olduğuna inanmışlardı... Gerçekte de yoktu ya... Bir de bizim Selami vardı.

— Sonra?..

— Sonra bıraktılar.

Günsel baktı bir süre...

— Bir şey yaptılar mı?..

— Yooo, bir-iki tokat, filan...

Kenan çok önemli bir sınavı başarıyla atlatmış gibi sevindi. "Bir-iki tokat filan" sözündeki küçümseme, baskıyı önemsememe, tam istediği biçimde, tonda olmuştu. Hani içtenlikle davranacaktın?.. Alışmışız, taranıp süslenmeden çıkamıyoruz kişi önüne... Yalan bir şey söylemedim ki. Dosdoğru anlattım işte...

— Çok yiğit adam Sedat Ağabey, dedi Günsel. Çok çekti o da...

Kenan, tutuklanmamış bazı kişilerin adlarını sordu. Bir an durdu Günsel.

— Tanımıyorum, dedi. Belki adlarını duymuşumdur.

Gizliliği bile ustalıkla... Hayır, değil, sapsade yapıyor bu kız, özentisiz. Her an uyanık, her davranış doğal. Yalnız sesinde bir çekingenlik mi vardı?.. Yeni kurulan bir dostluğu yıkmadan aşma çabasından geldi belki de... Niye güvensiz bana?.. Yine de tutamadı kendini Kenan:

— Baba'yı tanıyordunuz, dedi. Nerelerde şimdi?..

— Burada, Kocamustafapaşa'da oturuyor.

Kenan, bir istekte bulunmaktan çekiniyordu. Gizlemeye çalıştığı dayanılmaz bir kıvranma içinde susmaya başladı. Günsel sezmiş olmalıydı.

— İsterseniz gidelim bir gün, dedi, ben de görmek istiyorum. Ağabeyimi sorup duruyormuş.

Nasıl da incelikle çözüvermişti. Kenan, bir şey diyemedi bir süre. Sonra:

— Ben de bunu isteyecektim senden, dedi.

İkinci kez "sen" diyordu kıza. Günsel aynı tatlı gülümseme ile bakıyordu. "Anladığımı görmedin mi?.. Açıklamanın ne gereği var?.. " gibi bir bakıştı bu. Bu kız beni küçümsüyor. Benim yaşımın olgunluğu onda, onun çocuksuluğu bende... Benimle istediği gibi oynuyor. Ama her şey bu istekte... Ömrüm boyunca oynasın benimle böyle...

— Benim hocamdır o, dedi Kenan. Her şeyi o duyurdu bize ilk kez...

Günsel saygılı bir sessizlikle önüne baktı.

— Kimin hocası değildi ki o?., dedi.

Sonra göz ucuyla yandaki masaya usulca gelip oturmuş bir adama baktı bir... Kenan da görmüştü. İzliyorlar mı?.. Günsel davrandı:

— Kalkalım mı?., dedi. Geç oldu.

En tatlı uykusundan sarsılarak uyandırılmış gibi oldu Kenan. Saat yediye geliyordu. Karanlıkla birlikte iyice serinlik basmıştı. Kalktılar. Beyazıt Alanı'na doğru yürümeye başladılar. Kenan garsona para verirken, Günsel'le alana doğru birkaç adım yürüdükten sonra dönüp baktı masadaki adama, öyle oturuyordu. Esmer, cılız, koyu elbiseli...

— İzliyorlar mı?..

— Bilmem, dedi Günsel. Boş duracak değiller ya... Sonra gülerek ekledi:

— Ağabeyimden yeni geldim, sağ olsunlar, merak ederler şimdi!..

Kenan, izlemeye aldırmaz görünmüştü ya, içinde ezilme gibi bir şey duymuştu. Kolan vurulmuş bir salıncakta tepelerden inerken duyulan şey... Günsel'e baktı, kız deminki incecik alayını bile unutmuştu, oralı değildi. Duygularını saklamakta ustalaşmış. Devrimci heyecan bu, duyulmadan olur mu?.. Şimdi nasıl ayrılacağım ben bu kızdan?.. Sabaha kadar birlik olmak varken... Beyazıt Alanı yangın yerine döndürülmüştü. Günlük alay konusuydu herkesin. Bir yerden inerlerken yardımcı olmak için elini tutmak istedi Günsel'in. Vermedi elini. Atlayıverdi. Ne olurdu sanki minicik elini tutuverseydim?.. Avuçlarımın içinde kalsaydı bir süre... Demek kaçınıyor benden...

— Ne vakit gideceğiz Baba'ya?..

Günsel bir şeyler hesaplar gibi durdu bir süre.

— Cumartesi olur mu? dedi.

— Tamam, cumartesi.

Önce kitabevine gelsin diyecekti, sonra olmaz, dedi içinden. Günsel de anlamış gibi.

— Deminki kahvede buluşalım isterseniz, dedi. Saat...

Kenan'a sorar gibi bakıyordu.

— İki iyi mi? dedi Kenan.

— Tamam, ikide... Ben şuradan Kocamustafapaşa'ya bir dolmuşa...

— İzin verseniz de götürsem sizi.

Kenan bir türlü kopamıyordu. Sesindeki titremeyi bile saklamaya gereksinmeden kesmişti kızın sözünü. Günsel kesinlikle karşı çıktı.

— Yok, dedi. Sizin de işiniz var biliyorum.

Kenan bir şey diyemedi. Kız tam o anda çıkıveren bir dolmuşa, Kenan'ın elini sıkmaya bile vakti bulamadan, atladı. Arabanın camından sesleniyordu.

— İyi akşamlar... Cumartesi... İki...

Uzaklaşan arabadan, arkaya dönüp el salladı. Kenan öylece bakakaldı bir süre. Cumartesi... İki... Sonra bir yazgıya boyun eğer gibi boş gözlerle yöresine bakındı. Karşıya geçip işyerine bir telefon... Birden durakladı. Demin yanlarındaki masada oturan adam Kenan'ın ilerisinden hızla geçmiş, Aksaray'a doğru giden arabalardan birine atlamıştı. Donup kaldı Kenan. O adam mıydı gerçekten? Bir şey yapmak istedi. Seslenmek, koşmak, bir arabaya atlamak, "Günsel" diye bağırmak... O tepelerden inen salıncaktaki eziklik duygusu bütün içini kaplamıştı. Sonra o duygu birden keskin bir yitirme acısına dönüşüverdi. Gitmişti Günsel... Yine ne adresini biliyorum, ne yerini...

VII

Cumartesiye varmak yeniden bir işkence olmuştu Kenan'a. Günsel'den ayrıldığı akşam, işyerine gelinceye kadar kendine sövüp durmuştu. Bütün gün çene çal da kızın nerede oturduğunu bile doğru dürüst öğrenmeden ayrıl. Kitabevine gelince, Burak, Nermin Hanım'ın birkaç kez aradığını söyledi. Bakışında bir gariplik vardı gibi... Kenan hiçbir şeyi umursayacak durumda değildi. Nermin Hanım'ı bile... Daha merdivenleri çıkarken telefon yeniden başlamıştı. Nermin'di. Kenan'ı kızdırmaktan çekinerek merak ettiğini söylüyordu. Neredeydi?..

— Bunalmıştım, biraz dolaşmaya çıktım, çok iyiyim, dedi Kenan.

Alacağı şeyleri de unutmamıştı. Burak duymuş olmalı idi konuşmaları... İşyeri bomboş, sessizdi. Ne kadar ağır konuşsa duyardı Burak. Karısını atlatan kocaydı. Biraz sonra hesabı almaya inince, oğlanın gözlerinden hep, "Buydu demek aramasını beklediğin... Karıyı da atlatıverdin... " diyen sinsi gülücükler görecekti. Burak'a gitmesini seslendi yukardan. Yalnız kalınca yaklaşıp aşağı tezgâha baktı. Günsel'i orda ilk

gördüğü anı düşündü. Nasıl da olmuştu bu iş?.. Ama yine gitmişti işte... Peşinde de o pis herif. Yoksa alıp götürmüşler midir Günsel'i?.. Peki, ne yaparım o zaman ben?.. Yine o boşluk duygusu, salıncakta tepelerden aşağıya kaymadaki boşalma, iç ezikliği. Sonra bu duygu iyice yerleşti. Azalıp çoğalıyordu sadece, hiç geçmiyordu. Günsel'i bir daha hiç görmemek korkusuyla dayanılmaz acıya; çıkageldiği günün anısıyla mutluluğa dönüşüyordu bazı; ama hiç geçmiyordu. Belki de buydu aradığım. Tatlı işkence!.. Bu inişli çıkışlı duyguyla yaşadı günleri. Cumartesi sabahı hazırlanırken Nermin, öğleden sonra birlikte çarşıya çıkmalarını isteyince, terslememek için güç tuttu kendini. Bilmiyor muydu; cumartesileri bir yere ayrılabilir miydi o?.. Ses çıkarmadı Nermin. Pek geç kalmasınmış yalnız; akşama annesi, yemekten sonra da Refişler geleceklermiş belki. Rasim bugün Ankara'dan dönüyormuş. Refiş telefon etmiş akşam. Bir şey demedi Kenan. Ne hazırladılar yine?.. Kapıda Nermin, kollarını Kenan'ın boynuna doladı, sevgi dolu bakışla gülerek:

— Çok sinirlisin, dedi. Ne olursun üzme kendini... Her şey düzelir...

Aynı sıcaklıkla yüzünün her yanına öpücükler kondurdu, öyle bıraktı kapıdan. İdeal zevce!.. Konya Öğretmen Okulu'nun Müdürü sık sık böyle derdi Nermin için. Bir yıl öğretmenliği vardı Nermin'in burda. Doğumdan sonra ayrılmıştı. Fransızca, Arapça iki sözcükten övgü: İdeal zevce... Müdürün dili de tuhaftı: C'leri ve Z'leri birbirine yakın ve J gibi söylüyordu. İdeal jevje!.. Evde aralarında da söyleyip gülüştükleri olurdu. Benim ideal jevjem!.. Kenan şakayı sıklaştırınca, Nermin işi alınganlığa döker, kızmış gibi yapar, "Zaten sana bir şey beğendirilmez ki," derdi. Aslında Nermin gerçekten de ideal zevceydi. Son kertede dürüst, evine, eşine bağlı, başka da hiçbir şeye bağlı değil! Annesiyle babasının serüveni onda bir tür, kocasına (Kenan'a) tapma içtepisi yaratmıştı.

Bugüne kadar Nermin'e hiç yalan söylememişti Kenan. İlişki kurduğu kadınları bile -zaten çok bir şey değildi- açıklamıştı. Evlendikten sonra da ciddi bir şey olmamıştı. Yalnız bir kez, bir iş için gittiği Ankara'da, dul bir öğretmenle -yine içkili bir geceydi- yatmıştı. Büyük yerinme duymuştu sonra da. Epeyi üzüntülü günlerden sonra Nermin'e de anlatmıştı. Nermin, günlerce için için ağladı. Dürüst davrandığı için kötü bir şey diyemiyordu. On gün kadar uzak durdu Kenan'dan. Sonra unutmuş gibi göründü. Yalnız bir süre sonra:

— Senden bir şey isteyeceğim, dedi. Ne olursun, bir daha böyle bir şey olmasın.

Sonra kızararak ekledi:

— Duymak istemiyorum böyle bir şey, dayanamıyorum.

Ondan sonraki yaşamları dümdüzdü. Nermin kendini mutlu sayıyordu. Elde ettikleri onun ölçülerine tastamam uygundu. Domuzluk bende!.. Suçun kendisinde olmadığına tam inandığı için böyle alaya alabiliyordu. Günsel'in geldiği günden bu yana da zaman zaman her şeyi daha kolaylıkla karşılıyordu. Kendini sımsıkı boğan daracık giysiler gevşemiş gibiydi. Kitabevinde, öğlene kadar yukarda bir şeylerle uğraşır göründü. Cumartesileri Matmazel de gelmezdi. Saat bire doğru çıktı. Çemberlitaş'ta ayaküstü bir şeyler tikindi. Oyalanmak için ağır aksak yürüyordu. İçinde artan o eziklik... Saat geçmek bilmiyordu. Bir buçuk bile olmadan Beyazıt'a varmıştı. Daha kırk dakika vardı. Sağa sola bakarak biraz daha sallandı. Ağır ağır geçti alanı. Uzaktan Beyazıt Medresesi'ne baktı. En sevdiği yapıtlardan biriydi. Bir girsem mi?.. Kapalıdır. Beyazıt Camisi'ne döndü. Küllük Kahvesi'nin yerine baktı. Eski günlerini düşledi bir süre. Hay Allah, yedi dakika olmuş. Sonunda gidip buluşacakları yerde oturmaya karar verdi. Bir kahve içerim. Ya gelmezse?.. Gelmeyecekse?.. Daha yarım saat var. Hava da serin. Acaba hastalandı mı o gün?., incecik bir pardösüyle oturdu. Ne düşüncesiz herifim, kapalı bir yere götüremez miydim?.. Neresi var ki kapalı?.. Al muhallebiciye götür bari!.. Beyazıt Camisi'nin duvarını geçip de Çınaraltı'na dönünce, gözlerine inanamazmış gibi baktı, kaldı. Günsel o akşamki yerlerinde oturmuş, çay yudumluyor, bir yandan da önündeki kâğıtları karıştırıp bir şeyler yazıyor, notlar alıyordu. Kenan'ı görmemişti. Kenan, kuşkuyla saatine bakarak yürüdü. Yanlış mıydı?.. Durmuş muydu?.. Ama alandaki saatler de öyleydi. Günsel, Kenan'ı görünce, gülerek:

— İşim vardı fakültede, dedi. Erken bitti. Hem çay içeyim dedim, hem de şunlara baktım.

Kâğıtları toparlayıp çantasına koyuyordu.

— Yazık, dedi Kenan, ben de yarım saattir vakit geçirmek için yollarda, alanda sürtüp duruyordum.

Aynı açık renk pardösü vardı Günsel'in üstünde. Saçlarını arkada toplamıştı.

— Kalkalım mı hemen?..

Kenan öylesine dalmıştı ki kızın yüzüne, duymamış gibiydi. Günsel, anlayınca önce kızardı, sonra gülümseyerek ekledi:

— Siz de bir şeyler için de öyle, isterseniz...

Kenan bir şey demedi yine. Biraz sonra:

— Niye adresini bırakmadın?., dedi. Çok korktum. Nerden bulurum seni?..

Sonra kızın karşılık vermesine sıra kalmadan ekledi:

— O akşamki adam peşine düştü, seni izliyordu.

Hep "sen" demişti. Kız bir an düşündü, gülümsedi.

— Büyütmeyin, dedi. Olağan bunlar.

Sonra önüne baktı:

— İzlesinler, bir şey yaptığımız yok ki...

Kenan bir şey diyemedi. "Hemen korkuya kapıldı," diyecek. Nasıl anlatsam?..

— Birlikte olunca büyütmem, dedi, ama ayrılınca hemen kötü şeyler doluşuyor kafama...

Yavaşça tamamladı.

— Senin için...

"Seni seviyorum" diyemezdi ya!.. Sesindeki titremeyi de önleyememişti. Günsel, tedirgin kaldı bir an, sonra ayağa kalktı. Kenan da kalkmıştı.

— Teşekkür ederim, dedi Günsel. Aklınıza gelen en kötü şeyi olmuş sayın, ona göre yol arayın kendinize...

Kenan sarsılmıştı. Günsel, acımasız vurduğunu anlamış gibi gülümseyerek sımsıcak bir sesle açıkladı:

— Başka türlü nasıl var oluruz bu toplumda?..

Alandan Aksaray yoluna doğru yürümeye başladılar. Konuşmadılar bir süre. Kenan dalgındı. Bir toplumda var olmak. Bunun savaşını yapıyoruz gerçekten de... Ama bunun bilincine bile şu minicik kız eriştirdi beni... Hem de kafama vurarak...

— Baba bizi bekliyor, dedi Günsel. Haber gönderdim. Gidip de bulamazsak diye...

Her şeyin en doğrusunu, en uygununu tam vaktinde düşünen eksiksiz bir makine bu kız! Dünya'nın en "güzel" makinesi!.. Dolmuş beklerken Kenan, Günsel'e belli etmeden, göz ucuyla yöreyi kolluyor, o akşamki adamı arıyordu. Dolmuşa binerlerken de yanlarındakilere kuşku ile baktı.

Günsel hiç ilgilenmemiş göründü. Yalnız Aksaray'da dolmuş değiştirirlerken, Kenan'ın davranışından aklına gelmiş gibi, o da öyle bir bakındı. Arabada pek az konuştular. Etyemez'in biraz ilerisinde, sağdaki sokaklardan birinin başında indiler. Günsel, arabanın gitmesini bekler gibi bakınarak oyalandı. Kuşkulanacak kimse yoktu görünürde... Sokağa saptılar. Bir süre sustu Günsel, sonra:

— İnsan bazı kuruntuya da kapılıyor, dedi.

Kenan şaşırmıştı, kendini savunmak zorunda kalmış gibi duraladı:

— O akşamki kuruntu değildi.

Günsel bir şey demedi önce, sonra düşünceli:

— Olabilir, dedi.

Çimentonun, tuğlanın yer yer delik deşik ettiği eski İstanbul başlamıştı. Bahçeli, bahçesiz, kireç sıvalı, kiremidi, tahta evler, tuğla yapılar, daralan, genişleyen iç içe sokaklar...

— Biz de buraya yakın oturuyoruz, dedi Günsel. Elini iç yanlara doğru sallayarak:

— Daha ilerde, öte yanda büyük yol var.

— Adresiniz?..

Günsel gülümseyerek baktı Kenan'a:

— Olur, yazarız, dedi.

Sonra Kenan'ın korkusunu anlamış gibi ekledi:

— Merak etmeyin, ben unutmam.

— Teşekkür ederim. Kiminle oturuyorsunuz?..

— Teyzem var burada. Emekli ilkokul öğretmeni, bir de yeğenim... Ağabeyimin oğlu... Babam öldükten sonra geldik buraya. Ustaydı, cer atölyesinde bir kazada öldü.

"Oldu mu?" der gibisine baktı Kenan'a...

— Yengeniz?.. Günsel duraladı.

— Yengem yok, dedi.

Kenan soramıyordu. Bir süre sonra Günsel,

— Kaçtı, dedi. Ağabeyim tutuklanınca bir adamla kaçtı.

Söylemekten tedirginlik duyduğu belliydi. Hemen gülmeye vurdu. Kenan'a baktı; işin alayındaymış gibi:

— El kızına güven olmuyor, dedi.

Kenan da gülümsedi. Konuyu hemen değiştirmek istermişçesine:

— Teyzenizin çocuğu yok mu?., dedi.

— Hiç evlenmemiş teyzem. Yaşlı kız!.. Bir de ablam var Sivas'ta. Evli. Ağabeyimden küçük... Bütün aileyi tanıdınız işte...

Sonra Kenan'ın başka bir şey sormasını önlemek ister gibi:

— Geldik, dedi.

Çocukların oynadığı arsayla sokak arası bir boşluğun yanında dizili eski evlerden birinin önünde durdular. Ucunda bir makarayla sarkık ipi çekip kapıyı açtı Günsel. Karanlıkça bir avluya girdiler. İlerdeki tahta merdivenlerden çıktılar. İkinci kattaki odalardan birinin kapısını vurdu hafifçe... Bir terlik sesi duyuldu, kapı açıldı. Bembeyaz saçları, kırışıklıkları iyice artmış alnı, fosforlu gibi parıltısı ile yüzündeki bütün yaşlılık anlamını siliveren yeşil gözleri, yuvarlak, güçlü çenesi, geniş omuzlu sağlam yapısı ile Baba göründü. Bir an baktı gelenlere. Çocuksu bir gülümseme yayıldı yüzüne...

— Merhaba!.. Buyrun.

Sonra dönüp içerdeki bir odaya doğru yürüdü. Eski büyük evlerden, konaklardan bozulmuş, çokça görülen bir tür tahta apartman dairesiydi burası. Pardösülerini astılar, pabuçlarını çıkardılar. Dizili terliklerde kadın terliği yoktu. Günsel, düz terliklerle biraz daha minikleşti. Bu loş, tahta avlu, yüksek kapılar, kireç badanalı duvarlar, şıpıdık terlikler eski tanıdık sıcaklığı ile sarıvermişti Kenan'ı. Üsküdar'daki evleriydi bu... Baba'nın ardından girdiler. Ağaçlı bir bahçeye bakan, basma perdelerin sarktığı iki pencereli büyükçe bir odaydı. Duvarlar ilk bakışta hepsi dağınık, parça parçaymış gibi görünen ciltsiz kitapların doldurduğu raflarla çevriliydi. Aralarındaki tek tük ciltler, ötekilerin eskiliğini daha çok ortaya çıkarıyordu. Yanda borulu bir gaz sobası, köşede üstü dağınık kâğıtlar, kitaplar, gazetelerle dolu geniş bir tahta masa vardı. Baba masayı topluyordu. İşini çabucak bitirip döndü. Önce Günsel'in, sonra Kenan'ın elini sıktı. İnsanın bütün elini kavrayan, böylesine yaşlı bir adamdan umulmayacak güçte bir sıkıştı bu.

— Hoş geldiniz, buyrun.

İki eski koltuğu gösterdi. Kendi, pencere önündeki kerevetimsi bir yere geçti. Yastıkla besledi sırtını... Sonra o sıcak, çocuksu gülüşüyle baktı, Kenan, sabırsızlanmıştı. Kendini tanıyıp tanımadığını belli eden ne bir davranış, ne bir söz vardı. Dayanamadı:

— Tanıdınız mı beni? dedi.

Bir an baktı Baba, sonra gülerek takıldı:

— Sizin gibi yaşlı mıyım ben? dedi. Bu yaşta unutursak!..

Gülüştüler. Sanki belleğini yoklamak için zaman kazanmıştı.

— Kenan'dı değil mi? dedi. Felsefe'dendiniz, öğretmendiniz Anadolu'da.

Kenan sevinmişti. Baba, belleğinin gücünü kanıtlamak istermiş gibi baktı.

— Otobüste görüşmüştük en son, dedi. Karınız vardı, tanıştırdınızdı.

Kenan, kımıldamadan kalıvermişti. Günsel'e bakamıyordu. Baba belleğini yeniden sınava çeker gibi gözlerini kıstı, bulmaya çalışarak:

— ... Neydi adı?., dedi.

Bir sessizlik oldu. Günsel gözlerini önüne eğmişti. Kenan yavaşça:

— Nermin... dedi.

Gizleyecek hiçbir şeyi kalmamıştı artık!.. Çırılçıplaktı, üşüyordu.

— Bak, onu unutmuştum, dedi Baba... Sonra yine gülerek baktı Kenan'a:

— Yaa evlat, dedi, işte böyle... Bizi unutmayanları unutmuyoruz. Nerdesiniz şimdi?..

Baba, Kenan'ın evini, karısını, çocuğunu, işini biliyormuş da açığa çıkarmak için kasıtlı üsteliyormuş gibi sordu, öğrendi. Kalkıp kaçmak geliyordu içinden Kenan'ın. Kaçmak, bir daha da Günsel'e bakmamak. Hiç bakmamak... Nasıl bakabilirdi ki... Baba, hiç oralı değildi. İstediği şeyleri birer birer anlatıyor, düşündüklerini söylüyor, arada bir de "yaaa evlat" diyordu. Sonra Günsel'e döndü: Hasan'ı konuşmaya başladılar. Kenan, yavaşça döndürdü başını, Günsel'e baktı. Bir ara göz göze geldiler. Hiçbir değişiklik yoktu. Gülümseyerek bakan Günsel... Daha da bir çöküntü oldu Kenan'da. Umursamıyor demek. Niye umursasın, budala?.. Nesisin sen?.. Bir yaşlı tekir kedi köşeden odaya bakındı, isteksizce miyavladı, kerevete yaklaştı. Günsel'le konuşmaya dalmış Baba'ya baktı. Baba, kediye döndü birden:

— Ne o?., dedi. Gel bakalım Şaziment Hanım.

Kedi kerevete sıçradı. Baba, kucağına aldı. Okşamasıyla hemen uyumaya başladı hayvan. Baba'nın, hayvanları, hele kedileri çok sevdiğini duymuştu Kenan. Bu bahçeye bakan pencereler, eski kitap dolu raflar, kucağındaki kedisiyle kerevete yaslanmış ihtiyar, her şeyiyle bizden bir tablo gibi geliyordu Kenan'a. İhtiyar konuşmaya başlayınca, bütün bu eskilik, tutuculuktan arınmış, soylu, köklü, dipdiri bir yeniye

dönüşüveriyordu sanki... Uzunca durdu Hasan’ın durumu üstünde. En ince ayrıntılarına kadar her şeyi tek tek sordu. Biliyordu, sağlık durumu gerçekten kötüydü Hasan’ın. Böbrekleri ve karaciğeri bozuktu.

— Asıl kötüsü, sürgünde işsizlik, dedi.

İlgiyle dinliyordu Kenan. Günsel, Sivas’taki evlerinin kirasını ağabeyine yolluyordu. Üç yüz lira kadar bir şeydi.

Kendisi ne yapıyordu? Kenan’ın yanında bu konuyu konuşmaktan tedirgin gibiydi.

— Teyze Hanım’la yuvarlanıp gidiyoruz, dedi. Bakalım benim iş de olursa... Bugün uğradım, daha bir şey yokmuş.

Fakültede bir kitaplıkta memurluktu söylediği... Pek umutlu olmadığı belliydi. Ama durmak istemiyordu üstünde... Kendinden söz etmekte isteksizdi. Önemli olan sürgündeki ağabeyi idi. Baba durgunlaştı, sonra yine yüzündeki o babacan gülümseme ile baka.

— Geçenlerde Aksaray’a gidiyordum, dedi, bir turist kız -sonra öğrendim, İngilizmiş- uzatmış elini “Pus Pus Pus” deyip duruyor. Baktım bir kedi, şaşkın bakmıyor, ne der bu kız gibisine. Zavallıcık nereden bilsin İngilizceyi?.. Neyse araya girip Türkçeye çevirdik!.. Uysal bir hayvancağızmış, geldi, kız aldı kucağına, okşadı. Karnını yokladı. “Yazık,” dedi. “Aç hayvancık.”

Sonra bana döndü: “Too many cats in Turkey... Not killed, nor fed,” dedi. “Türkiye’de çok kedi var, ne kimse öldürüyor, ne kimse yemek veriyor!” Hepsi gülüştüler. Baba ağır ağır ekledi:

— Bizde sürgün de öyledir, dedi, ne öldürürler, ne yemek verirler.

Daha çok gülmeye başlamışlardı. Günsel, ağabeyinin sürgündeki kedisini anlattı.

— Sizden ona da geçmiş, dedi, kedi sevgisi...

Baba, acılığını iyice gizlediği gülümsemeyle:

— Cezaevinde yıllarca başka kimse uğramaz yanımıza, dedi, fedai gibi bunlar dalar içeri!..

Kucağındaki kediyi okşadı. Sonra “fedai” sözünden çağrışım yapmış gibi.

— Kedilerimiz Osmanlı kaldı, dedi. Ne feslerini attılar, ne bikini giydiler!.. Suratları bile eski harflerle yazılıdır. Bizim Şaziment’inki sülüstür!.. Devrimlerimizi umursamadı bunlar!..

Özlü bir anlağın ürünü olan her sözünde tatlı acı karışımı bir alay yatıyordu. Bir sessizlik oldu.

— Teyze yok mu?., dedi Günsel.

— Fatih'te, yeğeni hastaymış... Gelir.

Sonra güldü.

— Bekleyemem dersen, çayı vurursun hemen.

— Onun için sormadım, dedi Günsel gülerek, ama yapayım.

— Yoksa, kahve mi isterdi Kenan Bey?..

Teşekkür etti Kenan.

— Çay dedi.

Günsel çıktı. Babayla birden yüz yüze kalmışlardı. Önce bir tedirginlik duydu Kenan. Fakat ihtiyarın dost yüzü, gülümseyen gözleriyle karşılaşınca hemen duruldu. Baba, söz açmak isteği ile mırıldanır gibi:

— Ne diyorsunuz bu gidişe siz? dedi. Nereye varacak bu iş?..

Birden kalıverdi Kenan. Hiç beklemediği bir soruydu bu. Bir şeyler söylemek için toparlandı. Baba, Kenan'ın tedirginliğini anlamış gibi, önüne bakıyor, sorduğu şeyi unutmuş ya da karşılık beklemiyormuş gibi ağır ağır kediyi okşuyordu.

— Bilmem, dedi Kenan, iyiye gitmiyorlar sanırım, belki yeni seçimlerde bir şeyler olur.

Baba susuyordu. Kenan çekinir gibi durdu, sonra birden:

— Bu konuda asıl sizi dinlemek isteriz, dedi. Sizin yargılarınız önemli.

Hiçbir tepki göstermedi Baba, sanki duymamıştı. Biraz sonra başını kaldırdı.

— Kimsenin yargısı önemli değil bu ülkede!., dedi.

Gözlerinde hep o acı gülümsemeyle bakıyordu.

— Bizim yargılarımız, ülkeyi hep aştı.

Sonra yine kedisine döndü, okşamaya başlarken yavaş bir sesle:

— Bekleyelim, bir kez de ülke yargılarımızı aşsın, dedi.

Sonra yine gülerek baktı Kenan'a. Günsel girmişti içeri. Babanın son sözlerini duymuş olmalıydı, sessizce oturup dinlemeye başladı.

— Okumuşsunuzdur, geçende Adnan Bey'in bir konuşması vardı. Kırklareli'nde olmalı. "Hesap vermeye hazırız," diyor. Rahat konuşuyor. Ona göre, bu hesabı almaya kalkışacak güçler yok ülkede...

Yine sustu bir süre. Gözlerini bir noktaya dikti, çok kısa bir süre kaldı öyle, yavaşça:

— Sonra ne olur bilmem ya, dedi, ülke sanırım bu yargıyı haydi haydi aşacak.

İyimserlik değil, matematik bir doğrunun açıklanmasındaki kesinlik vardı sesinde. “Sanırım” sözü bu kesinliği daha da pekiştiriyordu. Zaman zaman başını kaldırıp yeni görüyormuş gibi ayrı ayrı yüzlerine bakarak aynı sesle sürdürdü konuşmasını:

— Tam anlamıyla, batmış bezirgân durumundalar. İçlerinden, yüreklerinin içinden biliyorlar bunu. Bilmezden gelerek kurtulacaklarını sanırlar. Şimdi birinin çıkıp onlara bu durumu açıkça bildirmesi kalıyor. Kim çıkacak?.. Soru bu...

Başı ile masasını gösterdi.

— Yeni bütçe dolayısıyla istatistikleri karıştırıyorum bugünlerde. Sayılara bakıyorum. Tıpkı Osmanlı’nın son günleri... Sığınmışlar düvel-i muazzamaya. Ağzının içine, eline bakıyorlar. Süründürmeye bayılıyor onlar da... Ne ondurur, ne güldürürler. Yüz yıla yakın var ki, ülkede dönemselleşti bu. Tam böyle anlarda, birilerinin ayranı kabarır. Duman ederler ortalığı... Vatan, millet derken bir bakarsınız eski hırsızlar yine yerlerini almışlar. Bir tür oyun. Tefeci-bezirgân, finans-kapital ortaklığının indi bindi oyunu.

Sustu, bir sessizlik oldu. Günsel çıktı. Baba gülümseyerek baktı Kenan’a...

— Kötümser sanmayın beni, dedi. Sonra biraz düşündü.

— Aslında iyimserlik de kötümserlik de gerçeklerin içinde var, dedi. Bizim seçmemize, çabamıza bağlı her şey...

Sonra kalktı kucağındaki kediyi uyandırmadan, usulca bıraktı kerevete; masasına geçip bir şeyler aramaya başladı. Biraz sonra kedi uyanıp bakındı. Tembel tembel gerindi. Yavaşça indi kerevetten, odadan çıktı. Elinde çay tepsisiyle demin çıkan Günsel girdi. Baba söyleniyordu aranırken:

— Şu duruma bir bakın, dışardan yalvar yakar aradıklarının kaç katını, Amerika çıkarına harcıyorlar içerde, dışarda... Ne hesaptır, ne akıldır bu?.. Öyle bir içli dışlı finans - kapital oyunu ki ülkeyi, hem yardım diye dışarıya el açtırır, hem o yardımı esirgiyor görünerek süründürür, hem de yardımın en büyüğünü o koparır, alır ülkeden. Böylesine rezil, çelişkili durum...

Günsel, Kenan'a çayını vermiş, Baba'nınkini kerevetin yanına bırakmış, kendi çayını da alarak usulca yerine geçmişti. Söylenenleri kaçırmadan dinlediği, düşündüğü, kafasının hep duyduklarıyla dolu olduğu belliydi. Kenan da dinliyordu, fakat aklının yansından çoğu Günsel'e takılıydı. Bir-iki, göz göze gelecek kadar yürekli buldu kendini, konuşmalarla içine daldığı dünya dışındaki her şeyle ilgisini yitirmişti bu gözler. Belli ki kız, konuşmaları sadece dinlemiyor, bütün boyutlarıyla yaşıyordu. Bencilliğinden tedirginlik duymaya başlamıştı Kenan da. Bir-iki daha baktı Günsel'e, sonra konuya döndü yavaş yavaş. Biraz çaba harcadı önce, bir süre sonra Kenan için de artık Baba'nın tutkuyla üzerinde durduğu toplum sorunlarının dışındaki her şey önemini yitirmişti. Baba, söylenerek elinde bir tomar yazılı kâğıt, broşür, kitapçıkla yerine döndü; gözlüğünü taktı. Yaşı filan silinmişti. 18 yaş coşkusunda bir delikanlıydı konuşan... Söylediklerini, ortaya koyduğu sayılarla açıklıyor, ülkenin, yardım adı altında nasıl çok az şey alıp pek çok şey ödediğini açıklamaya çalışıyordu. Bu konuda hazırladığı yazısından parçalar okudu. Sonra durdu, gözlüğünü çıkardı. Kenan'a, Günsel'e baktı, çayına dönerken:

— Yaaa evlat, işte böyle, dedi. Bizi yardımla hatırdılar!..

Günsel gülümsedi, sonra takılmak ister gibi:

— Zaten batık değil miydik? dedi.

Baba çayını karıştırdı, bir yudum aldı. Düşündü bir an.

— Ayrı bir durum vardı ortada, dedi. Mustafa Kemal komprador burjuvaziye vurdu. Pre-kapitalist tefeci-bezirgân yapıyı değiştiremedi. Devletçiliğimiz, hangi iyi niyetle yapılmış olursa olsun, bu zümrelerin egemenliğini pekiştirmekten, göbeklerinden bağlı oldukları finans-kapitali semirtmekten başka işe yarayamazdı. İş Bankası grubunun gücü burdan geliyor. Ne görüyoruz bugün? En geri tefeci-bezirgân zümrelerle, kapitalizmin en son aşamasının emperyalizmin, kucaklaşıp tepindiği bir ülke... finans-kapital saltanatı. İş Bankası grubunun baş mimarı Celal Bey'in başta bulunması rastlantı değil... Kim verdi bu fırsatı onlara? Tarihin iki büyük avallığı: Birincisi -yağmaya katılmış, suç ortaklığı etmişleri bir yana bırakırsak- yönetimi elinde tutan sivil, asker bürokratların dar görüşlülüğü, bir soy kafasızlığı, ikincisi harpten hemen sonra ülkeye yöneltilmiş Stalin, Molotof politikası... Bunlar olmasa bu yola düşmeyecek miydi bu tefeci-bezirgân, finans-kapital toplumu? Tarihte zorunluluklar da vardır, sorumluluklar da...

Bir an daha durdu, çayını yudumladı bir-iki. Sonra Günsel'e döndü.

— Perşembenin gelişi çarşambadan belliydi ya, ülke daha böylesine apaçık vatan satıcılarına kaptırılmamıştı. Bu atom çağında, Amerikan üsleriyle donattılar ülkeyi. Şaka değil bu iş!.. Birkaç yıl önce Bulganin'in bir mesajı vardı bunlara; biliyorsunuz, üç tane hidrojen bombası bizi millet olarak haritadan silmeye yetiyor.

Bir süre dalgın sustuktan sonra:

— Belki namuslu askerlerimizin gözlerini açar bu gidiş, dedi. Tek umut onlarda görünüyor.

Günsel, boş bardakları toplarken, acı bir gülümsemeyle:

— Halkın gözü ne vakit açılacak? dedi. Bu kez yine baktım da halk öylesine uykuda ki... Çıkın Anadolu'ya umutsuzluk çöküyor içinize...

Sonra hemen düzeltmek ister gibi:

— Umutsuzluk değil tabi, dedi. Bir an üzgün durdu.

— Ama ne vakit? dedi.

Elinde tepsiyle çıktı. Baba bir şey demeden dalgın duruyordu. Şaziment yine açılan kapıdan içeri, deminki yerine sıçramıştı. Baba okşamaya başlamıştı kediyi. Kenan "Ne vakit?" sözüyle Günsel'i ilk gördüğü akşamı yaşadı bir an. Ne vakit?.. O vakti bir bilebilsek!..

Günsel girip de çayları verirken Baba anlatmaya başladı yine:

— 32'de Elazığ cezaevinde bir Memedimiz vardı bizim. Kara, kavruk oğlan. Sovyet sınırındaki bir karakolda askerlik yapmış. Sonra gelmiş memlekete; bir gün kahvede, "Rusların karakolları fena değildi, aç değildiler," gibi bir söz etmiş. "Komünist oldun," deyip bizim yanımıza tıktılar bunu. Beş vakit namazında. Cin gibi bir oğlan. "Okuman yazman var mı?" dedik. "Harfleri tanıyorum da birbirine vuramıyorum," dedi. Okuyamıyordu. Epeyi kaldı bizimle... Bir gün "Ne vakit gözü açılacak, ne vakit gerçekleri görecek bu halk," gibisine dertleşiyoruz. "Baba," dedi, "bu millet de benim gibi, harfleri tanıyor da daha birbirine vuramıyor."

Tatlı bir anının çağrışımı ile bir gülümseme yayılmıştı yüzüne... Günsel, Kenan da güldüler. Günsel:

— Daha aydınlarımız vuramıyor harfleri birbirine, dedi. Baba, yüzünde hep aynı gülümseme ile;

— Aydınlarımıza bakma, dedi. Zavallıcıklar...

Günsel kendini tutamamış gibi, sinirli, acımasız bir sesle:

— Bağışlayın beni, dedi, hiçbir zavallılıklarını görmüyorum ben. Bireysel çıkarları peşinde koşuşan bir sürü böcek...

Kenan, bu sövgüde kendi payına da bir şeyler düşmüş gibi oldu bir an. Baba bir şey demedi; çayını yudumladı. Gözleri bir yere takılı kaldı bir süre. Kenan başını önüne eğmiş, öylece kalmıştı. Ortada suçlanan kişiydi sanki... Baba, birden:

— Ben gerçekten acırım aydınlara, dedi. Çıkarlarını aştıkları da görülmüştür. Fakat yiğitlikleri, özverileri de yürekler acısıdır. Hiç değilse bir süre çırpınır durur, zavallıcıklar!.. Sonunda bakarsınız bezmişler, ya da çürümeye başlamışlar. Nedeni öyle basit ki ancak bizim aydınımız göremez onu... Sınıf yoktur ardında... Karıştırmayın sakın... Ülkede sınıf yok değil, bizim aydınlarımız sırtını vermesini bilmez sınıfa... Dramı da bu... Toplumu sınıflar değiştirir, kişiler değil ki... Tek başlarına uğraşır durur zavallıcıklar. Düşman kurnaz. Okul kitaplarını bile hep, tek başına aydının yiğitliklerine övgü ile doldurmuştur. Namık Kemal, Tevfik Fikret... Bir gün Nâzım'ı da böyle bir övgüyle budayıp kitaplara sokarlarsa şaşmayın!

Acı bir gülümsemeyle baktı, sonra yavaşça ekledi:

— Devrimci teori, ancak devrimci sınıfla birlikte çözüm getirir. Neyiz ki biz, ardımızda sınıfımız olmazsa?..

Bir sessizlik çöktü birden. Kenan bir şeyler demek istiyordu. Fakat söyleyeceği her şey suçluluğunu artıracakmış gibi söze başlamıyordu bir türlü. Günsel bozdu sessizliği:

— Yalnız, insan öyle bir duyguya kapılıyor ki, dedi, sınıfımızın daha bizden hiç haberi yok.

Sonra acı bir gülümseme ile ekledi yavaşça:

— Sanki hiç de olmayacakmış gibi...

Kenan da bunu demek istemişti. Borçlukla baktı Günsel'e. Suçlamıştı onu ya, işte savunmasını da yapıyordu. Yargıç ne diyecek bakalım? Baba, kedisini okşuyordu. Sessizlik uzamıştı yine. Günsel, sinirli bekledi bir süre, sonra aynı sinirlilikle gülerek:

— Yanlış anlamayın beni, dedi, güvensizlikle suçlamayın.

— Birinci sözünde bir gerçek payı var, dedi Baba. Ama ikinci dediğinle suçlanabilirsin.

Sonra ağır ağır başladı:

— Tefeci-bezirgân, finans-kapital saltanatı öylesine bir baskı yarattı ki ülkede, emekçi sınıfları, işsizlik, yoksullukları ile bile yolunu bulamıyor

bir türlü. Bu, gerçek. Bizim sınıfa dayanma çabamızın teori planından pek öteye gidemeyişi de bu yüzden. Burda iki yol çıkar karşımıza. Ya sorunu böyle koyup işi pratiğe geçirmenin umudu, uğraşıyla güçleniriz ya da bir çöküntüye kaptırırız kendimizi. Yapacağımız seçim kişiliğimizi belirler.

Sonra bir süre ikisine de ayrı ayrı baktı.

— Okumuşsunuzdur, dedi. Ankara'da bir şirketin işten çıkardığı 550 kişilik bir işçi yığını 3 Kasım'da Çalışma Bakanlığı önünde gösteri yaptı.

Sonra gülümsedi:

— "Bu kadarcık mı?" demeyin sakın, dedi. Türkiye işçi sınıfının geçmişinde böyle nice olay var. Hem kocamanları. Bütün bu birikimlerin toplamı er geç ortaya konur bir gün. Finans-kapitalin baş oyunudur bu. Geçmişimizden koparır bizi. İşçi sınıfının her yaptığı "ilk" diye yutturulur.

Kimi için için, kimi alev alev, ama hiç sönmeden sürekli yanan bir ateş gibiydi ihtiyar. Biraz sokulmanız yetiyordu ısınmanız için. İçindeki güvensizliğin yerini, daha pek tanımlayamadığı güçlü bir direnç almıştı Kenan'ın. Aynı konular üzerinde birçok kez durdular. Kenan artık Günsel'in kadınlık yönüne duyduğu ilgiyi bile unutmuş gibiydi. Bir ara Baba, belli belirsiz bir alayla:

— Sermet Bey neler yapıyor yine, teori planında?., diye sordu. Günsel önemsemez göründü.

— Bilmem, dedi, bir şeyler yapıyordur herhalde.

Baba'nın demin söyledikleriyle öylesine doluydu ki Kenan, bu konuşma üstünde bile uzun boylu duramadı. Baba'nın eski yayınları söz konusu edildi. Cezaevi anıları... Dışarda kapının açıldığını, birilerinin geldiklerini duyduklarında ortalık kararmaya başlamıştı nerdeyse...

— Buyrun, içerdedir... diyen bir kadın sesiyle kapıya döndüler.

Orta boylu, zayıfça, kırçıl saçlarını tepesinde toplamış, güler yüzlü bir kadın, arkasında iki kişi ile içeri girmişti. Hepsi ayağa kalktılar. Günsel'in "teyze" dediği, Baba'nın karısı Hatice Hanım'dı. Ötekiler de Baba'yı görmeye gelmiş biri dokuma, biri tütün işçisi iki eski arkadaşıydı. Günsel'le de tanışıyorlardı. Yolda rastlamışlar Hatice Hanım'a... Kenan'la tanıştırdılar. İşçilerle Baba konuşuyordu artık. Eisenhower'in o günlerde Türkiye'ye gelişinin anlamını soruyordu işçiler. Gazeteler "iyi niyet ziyareti" diyorlardı. Tütüncü tatlı bir Rumeli ağzıyla:

— Abe, iyi niyetli olsa gelir mi buraaaa? diyordu. Niçin vardır dedim altında bir hangi tilkilik...

— Hem de tilkiliğin büyüğü var.

Baba gülümseyerek anlatmaya başladı. Amerika'nın Ortadoğu'daki çıkarlarını, ülkenin durumunu açıklıyor, dünya politikasındaki gelişmelere değiniyor, işçilerin ara sıra sordukları sorulara kısa, apaçık karşılık veriyordu. Kenan yine daldı bir süre. İşçilerin konuşmaları yer yer duygulandırıyordu adamı. Ta içinden yakalayıp sevinçle, şaşkınlıkla güldürdüğü de oluyordu. Yine de bir küçümseme ile dinlediğinin bilincine vardı birden. Öyle yalın şeylere takılıyordu ki doğruları bunlara anlatmak, açmak, kavratmak dünyanın en güç, ola ki en üstesinden gelinmeyecek sorunu gibi göründü Kenan'a. Her şey en yalına indirgenmişti kafalarında. Dört köşe, takur tukur bir gerçekti gördükleri. Aklarla karalar vardı yeryüzünde. Griler yoktu. Bunlar anlayacaklar da!.. Hem sıradan iki işçi de değil bunlar. Ya ötekiler?.. Yüz binlerle, milyonlarla sayılanlar?.. Bütün dünyaları yüz sözcük içinde olanlar?.. Bütün bu duygularını Baba'nın anlayıvereceğinden korktu birden. "Sınıfa dayanmayan aydın" diye suçlayıverecek şimdi beni. Günsel de katılır ona... Bunları uyarmaya Baba sabrında, ustalığında kaç kişi gerek?.. Bunalma duydu içinde, içgüdüsel biçimde saatine baktı, kaç olduğunun bilincine varmadan başını kaldırdı, kendini kollarmış gibi bakan Günsel'le göz göze geldiler. "Kalkalım mı?" gibisine bir bakışma geçti aralarında. Kenan, sözün bir yere varmasını bekledi bir süre. Uygun bir anda izin isteyerek kalktı. Hatice Hanım yemeğe tutmak istedi. Teşekkür etti Kenan. Baba, yine bekleyeceğini söyledi; işçilere döndü hemen. Çıkarlarken bir kız, bir oğlan işçi kılıklı iki genç giriyordu içeri.

Saat altıya geliyordu. Ortalık iyice kararmış, akşam serinliği basmıştı. Bir süre konuşmadan yürüdüler. Kenan döndü:

— Evine bırakayım seni, dedi. Buralarda demiştin.

Aslında pek de istekli söylemiyordu bunu. Evine gidivermesini değil, birlikte olmalarını istiyordu. Günsel adımlarını yavaşlattı, düşünceli idi. Biraz sonra,

— Yolunuzdan etmeyeyim sizi, dedi. Zaten geç kaldınız.

Kenan karşılık vermedi bir süre, sonra:

— Nasıl istersen, dedi. Bir işim yok benim ya...

Belki de gelmemi istemiyor evine. Kenan dönüp geriye baktı Bomboştu sokak. Baba'yla konuşmalarının yarattığı dünya yavaş yavaş çekip gitmiş, Kenan'ı yine yanında yürüyen bu kızla Günsel'le baş başa

bırakmıştı. Ağzını açamıyordu bir türlü. Ya kötü şeyler söylerse Günsel?.. Nermin'i, Zeynep'i, her şeyimi öğrendi. Zaten evli olduğumu biliyordu herhalde. Parmağındaki yüzüğü görmedi mi?.. Saklıyor muydum ki?.. Evli olmasam, Nermin'le evli olmasam ne anlamı vardı benim için bu kızın?.. Babalar'dan çıkınca hemen çekip yakındaki evine gitmediğine göre demek ki o da beni böylece...

— Burdan mı binersiniz?

Caddeye çıkmışlardı. Kenan şaşkın kaldı birden. Demek gidiverecek. Baktı kıza. Bir şey söylemedi önce... Sonra çocuksu bir yalvarmayla:

— Ne olursun, yürüyelim biraz, dedi. Konuşmak geliyor içimden.

Günsel bir şey demedi. Yürümeye başladılar. Bir köprüyle tren yolunu geçip deniz kıyısındaki yola vardılar. Kenan bir-iki kez dönüp baktı. Kuşkulanacak bir şey görmedi.

— Üşüyor musunuz?

— Hayır, dedi Günsel.

Onda da bir durgunluk vardı sanki... Kenan birden:

— Öğrendiniz işte, dedi, Nermin'in kim olduğunu.

Birden bir acı çöktü içine. En uygunsuz sözü ettim yine. Bir süre geçti.

— Biliyordum, dedi Günsel.

Kenan şaşkın kalmıştı. Doğru mu söylüyor gibisine yüzüne baktı Günsel'in.

— Nerden?

Günsel nasılsa ağzından kaçırdığı bu sözdeki hafifsiliğin, o anda bilincine varmış gibi kızardı.

— Kitabevine uğradığımda o yaşlı hanım söylemişti, dedi Kenan Bey hasta, isterseniz Nermin Hanım'la konuşun, hanımı ile," dedi.

Sonra artık konuyu kapatmak istiyormuş gibi:

— Biraz garip bir kadın o, dedi. Pek sevmedim.

Ne diyeceğini, nerden başlayacağını bilemiyordu Kenan. Sessizliği Günsel bozdu yine.

— Nasıl buldunuz işçileri?

Demek daha Baba'nın evindeki dünyadan çıkmamıştı. Durgunluğu kafasının sürgit ordaki olaylarla, konularla dolu olmasındandı. Ya da Nermin konusundan kaçıyordu. Kenan bir şey söylemiş olmak için:

— Uyanık kişilere benziyorlar. Bilinçliler.

— 46’nın sendikacıları bunlar. O dokumacı çok işkence gördü... Recep... Ayaklarında hâlâ falaka ipinin yeri var.

İçinde yine o eziklik duygusu belirmeye başlamıştı Kenan’ın. Günsel’e belli etmemeye çalışarak dönüp arkalarına baktı. Tek tük gelip gidenler vardı caddede. Ara sıra bir kamyon ya da otomobil geçiyordu. İzleyen olursa dünyada anlaşılmaz. Günsel birden:

— Herkesi, her zaman izleyecek kadar memur yoktur ellerinde, dedi.

Kenan utanmıştı. Korkak damgasını yedik. Alay ediyor. İçimi okuyor bu kız benim.

— Haklısın, dedi. Korkaklığıma ver. Biraz sonra ayrılacaksın benden. Ben bütün gece, sonra bütün günler seni düşüneceğim. Başına bir şey geldi mi diye.

Günsel ses çıkarmadı. Duygulanmış mıydı?.. Hoş, yolda da hiçbir şeyi anlamanın olanağı yoktu.

— İşçiler için de dosdoğru söyleyeyim duyduklarımı sana. Her şeyimi tam içtenlikle konuşmak istiyorum seninle. Olduğum gibi tanı. Umut değil, umutsuzluk verdi bana işçiler.

Günsel dönüp baktı birden. Şaşmış gibiydi. Kenan aldırmadan sürdürdü:

— Suçla beni istersen... Bunlar en bilinçlileri. Nasıl işliyor kafaları?.. Hiçbir ayrıntıyı göremiyorlar. Baba gibi bir adam bile gösteremiyor bunu onlara. Sonra, nasıl diyeyim? Ne olursun anla beni. İnançsız değilim ben. Hele seninle...

Sonunu getiremiyordu. Kişisel duygularıyla anlattığı şeyleri iyice birbirine karıştırmaya başlamıştı. Sonunda her şeyi Günsel’e bağlıyordu. Sustu; öylece yürüdüler. Bir süre sonra Kenan’a döndü Günsel:

— Ayrıntılar, bizim küçük burjuva dünyamızda önemli, dedi. Onlar için gerekli değil ki...

Bir an durdu, sonra Kenan’ı önlemek içinmiş gibi hemen başladı:

— Baba’nın haklı olduğu yan bu galiba, dedi. Biz çok önemsiyoruz kendimizi. Bir şeyler öğrendikçe büyütüyoruz kendimizi gözümüzde. Anayolu unutuyoruz, çürüyüp gidiyoruz ara sokaklarda. Ayrıntı bu işte... Sizi suçlamak için söylemiyorum. Ben de öyleyim çoğu kez.

Biraz daha yürüdüler sessizce, yavaşça tamamladı:

— Kimi de kurtuluyorum o bencillikten. O zaman mutluyum.

Kenan mutsuzdu. Anlatamamıştı dediklerini. Günsel yanlış anlıyordu onu. Kendinin de öyle olduğunu söylemesi bir şeyi değiştirmez. Gönül almak bir tür... Bencil değilim, onları daha güçlü görmek istiyorum sadece. Dünyayı daha iyi kavrar, yargıları daha yerinde... Kenan birden başladı:

— Fransız işçisi Balzac okurmuş. Sözgelişi... Tarih koşulları çok ayrı, biliyorum. Nasıl anlatayım?.. Güçlü olsunlar, gerçekleri her yanıyla görsünler istiyorum. Bir savaş nasıl kazanılır başka türlü?..

Günsel birden baktı Kenan'a. Sanki sinirlenmişti:

— Devrimi edebiyatın sınırları içinde düşünüyorsunuz da ondan, dedi. Fransız devrimini yapanlar, 17 devrimini, Çin devrimini yapanlar da bu Balzac okumayanlar!.. Ola ki hiç okumayanlar.

Sonra gülümsedi:

— Baba'nın Memedi'nin sözü geldi aklıma. Gerçekten iş orda: Bir harfleri birbirine vurmaya başlasa bu halk... Gerçeği su gibi sökecek. Olayları bütün acılığı ile ama ayrı ayrı yaşıyorlar daha... Deminki işçiler harfleri vuruyor birbirine. Ama iş yığınlarda...

Kenan, bir büyülü sözcükle, yığınlar sözcüğü ile, yavaş yavaş ayılmış gibi oldu. Gördüğü iki işçiydi. Küçümseme duygusunu yaratan da bu... Bir yığınların bu duruma geldiğini düşün. O zaman çok şey değişiveriyor birden... Günsel'e baktı. Gözümdekj perdeleri kaldırıyor bu kız benim. Birden kızın elini tuttu Kenan.

— Ne olur beni bırakma Günsel, dedi. Kimseyle böyle konuşmadım ben. Belki budalayım, ama inan ki dürüstüm. Şaşırmak istemiyorum yolumu... Yalnız yakalıyorlar beni. Bırakma artık. Sensiz hiçim. Çevremdeki her şey sırtımda. Tek başıma ezecekler beni.

Bütün bunları öyle bir coşkuyla, birbiri ardına dizivermişti ki, kız ne diyeceğini bilemedi. Bir sevginin açıklanması mı? Bir yardım isteği mi? Bir süre el ele yürüdüler. Biraz sonra Günsel usulca çekti elini, pardösüsünün cebine soktu. Kenan konuşmuyordu. Yeni yapılmış sahil yolunun deniz yönünde dalmış gidiyorlardı. Konuşmadan uzunca bir süre geçti. Hafif bir lodos vardı. Karanlık denizin hışırtısı, tek tük geçen taşıtların motor sesi... Uzaklarda bir fener yanıp sönüyordu. Kenan ayılmış gibi dönüp baktı Günsel'e. Yüzünü görmek, ama pırıl pırıl bir ışık altında görmek için kıvrandı. Ne düşünür bu yüz? Bana nasıl bakar bu gözler?

— Acıyarak değil mi?

Günsel döndü Kenan'a,

— Anlamadım, dedi.

— Gözlerini görmek istiyorum, acıyarak bakıyorsun değil mi? Kızma bana sakın, ona bile razıyım ben... Ne olurdu bu yollarda bol ışıklar olsaydı!..

Günsel durdu birden. Kenan da durmuştu. Öylece bakıyordu kız. Niye acıyayım size? dedi. Atın onu kafanızdan. Kimi, şaşırdığım oluyor. Ama elinden tutulacak bir çocuk saymanız kendinizi, sonra ikide bir yıkılışlara düşer gibi olmanız -aklım o geceye takılıyor da- bencilliğinizdenmiş gibi geliyor bana. Hem de aşırı bencilliğinizden. Çocuksu bir şey; hep oyuncak arıyorsunuz sanki...

Kenan sarsılmıştı. Kız bunları öylesine kesinlikle, acımasız söylemişti ki... Karşılıklı bakışıyorlardı. Günsel'in loş ışık altında zaman zaman parlayan gözlerinde, Kenan'ın kafasına vurduğu buz gibi gerçeğin soğuk parıltısından başka bir şey yoktu. Dimdik bakıyordu kız. Kenan, yıkıldığını, hem de bu kızı deli gibi sevdiğini sanki o anda anlamıştı. Ama şimdi bunları mı söyleyecekti?.. Evet bu kız haklı. Haklı olabilir ya niye bu kadar sert, kızgın?.. Günsel döndü, ağır ağır yürümeye başladı.

— Bağışlayın beni, dedi birden, erkekleri tanımıyorum. Ama tanıdığım kadarı ile kendilerinden başka şey gördükleri yok. İçtenliğinizi yadsımıyorum. Yürekten inandığınız besbelli. Ama yüreğin içinde de kendinize, sizin -çıkarlarınız demiyorum- özel tutkularınıza kocaman bir yer ayırmadan edemiyor olmalısınız. En azından anılarınızın özel yeri olmalı. İnançlarınızla bunları nasıl ayıracaksınız birbirinden?.. Daha doğrusu nasıl bağdaştıracaksınız? Her zaman gönlümüzce değil ki işler... Karınızı tanımıyorum, ama o gece söylediklerinizden çıkarabildiğim, pek de kötü kişi olmadığı, uzun yıllar arkadaşlık ettiğiniz, ortak anılarla dolu olduğunuz. Bir de...

Günsel burada bir an durdu. Benzeşmelerinden söz edecekti de uygun görmemiş miydi?

— Bırakalım ötesini... Uzun yıllar evli olduğunuza göre, hele arkadaşlığınız fakültede başladığına göre, sizi biliyor, düşündüklerinizi de paylaşıyor olmalı. Değilse, yine suçlu sizsiniz. Yüreğinizdeki yeri niye böldünüz biri için?..

Kenan sessizce dinliyordu. Diyecek bir şeyi yoktu ki... Tam bir işçi gibi düşünüyor bu kız. Aklarla karalar var onun için... Günsel yine başladı:

— Arkadaşça eleştirimi hoş göreceğinizi umarım, dedi. Belki beni hiç ilgilendirmemesi gereken şeylere karıştım... Başka size nasıl yardımcı olabilirim ki?..

—Sigara var mıydı?

Günsel çantasından Bafra paketini çıkardı. Kendisi almadı. Kenan yaktı sigarasını. Durdu, ayağını kenarda bir taşa koydu.

— Aramızda, nerdeyse yirmi yıl var Günsel, dedi. İnsanlar belli bir birikim olmadan kimi şeyleri anlayamazlar. Bu da bir yasa... Fakat kimi insanlar için birikim diye bir şey yok sanki... Her biriken şey bu kişileri biraz daha çürütüyor. Umduğumuzdan uzak yönlere düşmesini sağlıyor. Nermin bu, işte... Yıkılışımı iyi görmüşsün. Bencilliğime bağla istersen. Ama bu bencillikle başkaları için bir şey var.

Biraz durdu, sigarasını içti bir süre. Derin derin çekiyor, iyice içinde tutup dalgın duruyordu. Günsel gözlerini Kenan'a dikmiş, söyleyeceklerini kaçırmaktan korkuyormuş gibi dinliyordu.

— Düşüncelerimi bildiği, her zaman paylaşmak değilse bile, beni büyük umutlara düşürecek kadar yakınlık gösterdiği de doğru. Ama o kadar işte... Bunca yıldır değişen, gelişen hiçbir şey yok. Bu düşünceler onun için gençlikte var olan, sonra da ara sıra söz konusu edilen, yaşam çizgisine bulaşmasına kesinlikle izin veremeyeceğimiz şeyler. Belki öyle de değil, hemen unutulacak şeyler. Yaşarken, konuşurken bile. Bilincine varamamış öneminin... Belki de beni karısından bıkmış herifin biri gibi görüyorsun. Bir sürü şeyler uyduruyorum bu durumu örtbas etmek için. Ben de kadınları çok tanımam, ama çoğunda daha büyük bencillik var galiba... Gönlünce kocası olmak, onu elinden kaçırmamak!.. Nermin'e hiç yalan söylemedim bugüne kadar. Hiçbir şey saklamadım. Bir tek seni!

Tıkanır gibi durdu birden. Yine sigarasını çekti derin derin... Yürümeye başlarken:

— İstersen suçla beni, dedi.

Sessizce yürüyorlardı. Kumkapı mendireğine yaklaşıyorlardı. Kenan baktı, yine bir anıya yakalanmıştı. Bir akşam karanlığında Nermin'le gelmişlerdi fakültedeyken bu mendireğe. Sıcak ekmek, peynir, helva vardı ellerinde. Mendirek, bu yol böyle değildi. İnsanlar yine böyleydiler, sevişebiliyorlardı burda. Uzun uzun öpüşmüşlerdi. Ayak sesleriyle ayrılıp sonra yine sarılarak, sımsıkı sarılarak... Günsel'e baktı birden. Kucaklamak,

öpmek için anlatamadığı bir istek duymaya başlamıştı. Nermin mi yaratmıştı bu isteği?.. Yanında Nermin olsa öpmek istemezdim ki...

— Suçlamak için konuşmadım, dedi Günsel. Bu aşağılık toplum öylesine yamru yumru ediyor ki insanları... Kadınlar için söylediğiniz de doğru. İnsan sevgisi çamura batmış. Nasıl arınacak?.. Öylesine pis ki her şey...

Kenan’ı silkeleyip ayıltmıştı bu sözler. Bir yalnızlık, mutsuzluk vardı kızın sesinde... “Her şey pis” derken kendi payına düşen temiz bir şey kalmadığını da mı açıklamış oluyor? Sermet bu yargıların dışında mı? Yine kendime yontuyorum. Kenan ne diyeceğini bilemeden bir an bekledi. Sonra tutamadı kendini.

— 15 yıl kadar önce yine böyle bir akşam Nermin’le gelmiştik buraya, dedi. Ben ona birçok şeyi anlatıyordum daha. Faşizmin saldırgan savaş yıllarıydı. Söylediklerimi ilgiyle dinliyordu. Ya da bana öyle görünüyordu. İnsanlar için savaşacaktık. Birlikte olmanın mutluluğu bizim için ancak bu savaşla vardı. Kimse ayırmayacaktı bizi. Öylesine tutkulara kapılmıştım ki, böyle kızgın bir potada yabancı bir çekirdeğin canlı kalacağını, usul usul boy atıp serpileceğini, beni de buz gibi bir çürümeye götüreceğini mi düşünecektim?

Ağır ağır yürüyorlardı. Günsel başı öne eğik, Kenan’ın kısık sesle anlattığı şeyleri büyük bir ilgiyle dinliyordu. Uzaklardan bir deniz motorunun sesi duyuluyordu. Taşıtlar kesilmişti. Koca yolda ikisiydiler. Kenan, Günsel’in bir şeyler söylemesini bekler gibi sustu. Bir süre ayaklarının sesini duyarak yürüdüler. Kenan mırıldanır gibi:

— Düşman üstüne yürüyen biriyle mutluluğu bölüşmek istedim, dedi. Yüreğimin bir parçasını, bilinçsiz de olsa, o düşman için ele geçirenlerle değil. Dürüst bencillik değil mi bu?.. Başkaldıran bir bencillik... Kahpe bencilliğe başkaldıran... Tatmayan bilmez bu acıyı... Belki de hiç tatmayacaksın sen. Akıllı atıyorsun adımlarını...

Bir süre daha sessiz yürüdüler. Günsel, özentiye düşmekten sakınır gibi kuru bir sesle:

— Gerçek payı olmalı sözlerinizde, dedi. İnsanlar üstüne yargıya varmak öyle güç ki... Anlıyorum sizi. Övgüden de hoşlanıyor insan. Ne denli gerçek bilmem? Keşke sizin dediğiniz gibi olsam ben... Üff bilmiyorum, nasıl karmakarışık olmuşuz...

Kenan şaşırmıştı, ilk kez böyle güçsüzdü Günsel. Saklamıyordu da... Saklayamıyor. Üstüne yürümek olur mu bu durumda?.. Uzunca bir süre sustular. Yorulmuş gibiydiler. İyice ağırlaşmışlardı.

— Beni korkutan da bu, dedi Günsel yavaşça. Arapsaçı gibi yan sokaklarda anayolu yitirmek.

Yakalandığı tuzaktan kurtulma çabasında gibi gülümsedi birden.

— Gördünüz mü yine tuttu aydın hastalığımız...

Kenan susuyordu. Günsel asık yüzlü havayı dağıtmak istiyormuş gibi:

— Ağabeyim bu konuda da haklı mı ne? dedi. Aklı başında arkadaşları vardı, bilinçli kızlar. “Onlarla evlen,” dediler kaç kez. “Tanrı esirgesin,” dedi. “Onlarla hükümet baş edemiyor, ben ne halt ederim?..”

Gergin sinirleri birden boşalıveren Kenan, gülmeye başladı. Günsel de gülüyordu.

— Evliliği öyle almak erkekler için daha mı gerçekçilik yoksa? İki kez evlendi ağabeyim. İkisi de sıradan, bilinçsiz kızlardı. Birincisi öldü, ikincisi kaçtı. Her ikisinde de biz daha çok üzüldük ondan. Bilmiyorum, belki de bize belli etmedi.

Bir süre sustular. Sonra Günsel saygıyla:

— Hiçbir şey alıkoyamadı onu devrimci eylemden, dedi. İşçi oluşundan geliyor besbelli. Tek başına kalmıyor ne yapsa...

Kısa bir sessizlikten sonra yavaşça ekledi:

— Ödümüz patlıyor bizim yanlış arkadaştan, bizi kemiriveriyor çünkü, yapayalnız bırakıyor.

Sessizlikte adımlarının sesini duymaya başlamışlardı yeniden. Günsel açıklama zorunluluğu duymuş gibi:

— Çok şakacı, tatlı bir adamdır, dedi. Ağabeyimi tanımanızı çok isterdim. En aykırı sözü bile batmaz.

Kenan bir süre sustu, sonra yavaşça:

— Ben de çok isterim, dedi. Belki beni de kandırır, Nermin’den ayrılırım. Mahalleden iki kız bulur, evleniriz.

Günsel sözün sonunu duyunca, kendini tutamamış, bir kahkaha atmıştı. Deminki ağır hava artık iyice dağılmış, aynı konulara alaycı biçimde deyiniverecekleri yeni bir ilişki doğmuştu aralarında. Günsel’in gülmesi kesilmemişti daha. Kenan da gülmeye başladı yeniden; şakayı sürdürüyormuş gibi:

— Siz de elinizi çabuk tutarsanız, dedi, Sermet Bey’le!.. Üç düğünü birlikte çıkarırız.

Günsel duraladığını belli etmemeye çalıştı önce. Kenan kızın göstereceği tepkiyi kolluyordu. Gözlerini dikti... Umduğu etkiyi yapmıştı sözleri. Günsel gülümsüyordu sadece. Bu gülümsemede deminki kahkahadan pek az şey kalmıştı. Birden baktı Kenan’a:

— Yok canım, dedi. Belki biz o kadar bekleyemeyiz.

Kenan ne diyeceğini bilmeden kalıverdi. Gözlerinin içinde alaylı bir gülümseme ile bakıyordu Günsel... Öylece kaldılar bir süre. Beceriksiz bir oyuna kalkmış, yüzüne gözüne bulaştırmıştı. “O ki benimle oynamaya kalktın katlan bu acıya” diyordu kız! Kenan döndü, yürümeye başladı.

— İşin alayındayız, dedi Günsel. Bizim bir arkadaşın sözü vardır, “Evlenmek de boşanmak kadar ciddi iştir,” der. Evlenmeyi hiç düşünmüyorum.

Biraz sonra ağır ağır ekledi:

— Hele Sermet’le...

Kenan kısacık bir anda öylesine sarsıntılar geçirmişti ki kendini tepeden tırnağa mutluluğa batıracak “hele Sermet’le” sözünü bile kavrayamadı birden. Bir şeyler demek istedi, beceremedi. Sonra kendinin de bir anlam veremediği sözler çıktı ağzından:

— Bağışlayın beni, dedi. Sizi üzmek istemedim.

— Üzüldüğümü nereden çıkarıyorsunuz? dedi Günsel. Dönüp dolaşıp kendimize bağlıyoruz her şeyi... Baba haklı!..

— Sermet de uğrar mı Baba’ya?

Günsel dalmış gibiydi. Kenan yavaş yavaş tatmaya başladığı mutluluğu sağlama bağlamak ister gibi üsteledi:

— Sermet’in kuramlarından söz etti Baba demin, pek çıkaramadım ya, yakınlık duymuyormuş gibiydi.

Bir süre sonra Günsel:

— Pek yakınlık duymazlar, dedi. Sermet kendince eleştirir Baba’yı. “Kendince” sözcüğünde saklanmak istenen yumuşatılmış bir küçümseme vardı; “aklınca” anlamına alınabilirdi.

Kenan bastırdı:

— Yersiz mi eleştirileri?

— Eleştiri olduğuna inanmıyorum ki, dedi. Duygusal, ayağı havada şeyler. Ülkeyi tanımıyor ki...

Kenan soluğu kesilmiş gibi dinliyordu. Mutluluğa batmıştı artık. Ah bencil herifi.. Günsel oralı değildi, dalmış ağır ağır yürüyor ve anlatıyordu:

— Biraz Fransa'da kalmış, iki yıl kadar. Sonra Mimarlık'a yazılmış burada... Kafasında ne varsa Fransa prizmasından geçiyor.

Önceleri ilginç, inandırıcıydı benim için... Baba'ya, ağabeyime çok şey borçluyum. İnsan bağışıklık kazanıyor bu soy hastalıklara. Ağabeyim de hoşlanmaz Sermet'ten. "Meyhane devrimcileri" der. Biraz acımasız bir yargı ola ki... Ama gerçek payı büyük. Sustu, sonra alaylı bir sesle:

— Çok merak ediyorum, dedi. Fransa'da bütün devrimciler alkolik mi?..

Kenan birden o geceyi düşündü. Yalnızlıkları, baş başalıkları anlam kazanmaya başlamıştı şimdi. Artık küçümseyerek düşünüyordu Sermet'i. Günsel ileri gittiğini anlamış gibi gülümseyerek:

— Çok mu çekiştirdim? dedi. İyi çocuktur. Bakmayın, ben biraz aşırıyım. Daha doğrusu yargıları yanlış kullanıyorum. Alkolik denmez Sermet'e...

Sonra sıkılmış gibi kesti birden.

— Bilmiyorum, bir aykırılık var işte...

Kenan bir süre sonra yavaşça:

— Haklısın, dedi, çok bencilim ben...

Günsel anlamıştı, tedirgin bir sessizliği yaşadılar bir an. Yanlarından bir taşıt geçti. Kumkapı mendireğine varmışlardı. Demin duydukları motorun sesi, şimdi iyice yakınlarında idi, mendireğe giriyordu. Kenan durdu birden, yanındaki bir kayaya ayağını attı, uzaktan Anadolu kıyısının ışıklarına takılmış gibi baktı bir an, sonra yanında duran Günsel'e döndü. Günsel kaçınma çabasındaymış gibi birden:

— Gitsek artık, dedi. Geç oldu.

Kenan baktı bir an, olanağı kalmamıştı dönüşün. Varılmalıydı. Sesindeki kısıklığı, titrekliği saklamaya bile gereksinmeden:

— Niye hep dolaylı yollardan öğreniyoruz birbirimizi? dedi.

Günsel bir şey diyemiyordu, güçsüzlüğünü örtmekten başka kaygısı yoktu sanki... Öylece bakışıyorlardı. Kenan daha da kısık bir sesle, kendi kulağına bile bambaşka, tanınmaz gelen bir sesle:

— Hiç kuşkum olmayan bir şey söyleyeceğim sana, dedi. Seni seviyorum.

Öylece kalıvermişlerdi. Nasıl söylenmişti bu söz? Sorumluluğun ağırlığı ikisinin de omuzlarındaydı şu anda. İkisi de bunun bilincindeydiler. Kenan tıkanır gibi:

— Beni anla, Günsel, dedi. Sevmenin ne olduğunu bilerek seviyorum seni. Günsel kımıldadı, gözlerini kaçırdı yavaş yavaş... Bir şey diyemiyordu Kenan, Günsel'in ağzından çıkacak sözü bekliyordu. Bir süre durdu, umutsuzluğa kapılmıştı birden. Benim olamaz bu kız. Böylesi güzel, her kımıldanışında beni böylesi mutluluğa eriştiren şeyi bırakmaz bana bu aşağılık dünya!..

— Açıklığı savunuyordun, dedi, beni cezalandırmayı düşünme sakın.

Günsel heyecanını bastırmak içinmiş gibi gülümsedi. Kadınca bir şey yoktu bu gülümseyişte, çocuksu bir şaşkınlığa benziyordu.

— Yooo, dedi. Bir şey düşündüğüm yok... Bilmiyorum.

Yine sustu. Yürümek istermiş gibi yaptı. Kenan omuzlarından tuttu birden. Günsel iyice şaşırmıştı sanki. Korkuyla bakıyor gibiydi. Kurtarmak ister gibi yaptı yavaşça... Kenan'ın sımsıkı avuçlarındaki minicik omuzları kımıldamıyordu bile... Mutluluk mu, acı mı Kenan'ın bir türlü kavrayamadığını bir şeyler vardı gözlerinde. Ürkeklik vardı... Gözlerinin derinliğine bakıyordu Kenan.

— Kurtar beni, dedi. Ne olursun kurtar beni!.. Seni seviyorum.

Bir an öyle kaldılar. Sonra Kenan öpmek isteğiyle yanmaya başladı. Önce yavaşça, sonra birden kendine çekti kızı. Fakat Günsel, o minicik yapısından umulmayacak bir dirençle, hızla geri çekildi. Kenan'ın elinden kurtaramamıştı kendini. Öylece kaldılar. Heyecandan soluk soluğaydılar. Günsel titrek, boğuk bir sesle yavaşça:

Yapmayın, dedi. Ne olursunuz yapmayın. Bırakın beni. Kenan'ın elleri umutsuzlukla, acıyla gevşedi. Kız ağır ağır çekildi. Sustu bir an, önüne baktı. Ne yapacağını bilemiyor gibiydi. Yanında öylece, yıkılıvermiş duran Kenan'a döndü, sıklaşan soluğunu tutmaya çalışarak fısıldar gibi:

— İşin kötüsü, ben de istiyorum, dedi.

Sonra başını uzaklara çevirdi. Duyduğu, gördüğü her şey kara bir bulut ardındaydı Kenan'ın. Biçimlendirmenin, anlamını çözmenin olanağı yoktu. Günsel'in sözlerini içinden söylemeye başladı. Yavaş yavaş başını çevirdi. Anadolu kıyısındaki ışıklar biraz önce de vardı. Kumkapı mendireği, mendireğe girmiş motor... Karanlıkta birbirine karışan takaların, motorların gölgeleri vardı. Hepsi vardı. Günsel de vardı. "İşin kötüsü ben

de istiyorum”... Bu yoktu... “İstiyorum” diyor... Ama kötüymüş... Neymiş bu?.. Benimle öpüşmek kötü şey... Birden döndü kıza... Bulutlar dağılıvermişti...

— Haklısın, dedi. Evli, çocuklu, senden çok yaşlı bir adamla öpüşmek kötü şey... Sevmek de...

Sustu, konuşmadan öylece bakan kıza yaklaştı biraz. Tutmak, öpmek isteği duymuyordu artık. Günsel de kımıldamadan güvenle bakıyordu. Tam Kenan söze başlayacağı anda birden:

— Hepsi vız gelir bana bunların, dedi. O ki istiyorsunuz açıklayayım. Sermet de yok benim için.

Bu kez kızgınlıktan titriyormuş gibiydi sesi. Başını çevirdi ağır ağır... Sanki gözleri dolmuştu da Kenan’ın görmesini istemiyordu. Sonra aynı titrek sesle:

— Niye bu kadar yükleniyorsunuz bana? dedi. Yalnız siz misiniz yardım arayan?.. Günsel susmuştu. Gücünü yitirdiğini gizlemek için susmuştu sanki...

Kenan ne diyeceğini bilemiyordu. Yoksa ağlıyor mu bu kız?..

— Günsel!..

Bir sözcük daha çıkmıyordu Kenan’ın ağzından. Boğazı kurumuş, gırtlağına bir şey tıkanmış gibiydi. Öylece kaldılar bir süre. Kenan yavaşça uzandı kıza, ürkütmeden, yanlış anlaşılmaktan korka korka uzattı ellerini, usulca tuttu kızı, omzuna doğru çekti. Öylesine içtenlikle, yumuşak, dostça yapmıştı ki bunu, Günsel uysallıkla sokuldu.

— Bağışla beni, dedi Kenan, seni seviyorum, inan bana... Seninle birlik olmaktan başka bir bencilliğim yok benim. Her günüm seninle dolu, seni gördüğümden beri.

Bir süre öylece kaldılar. Yanağını usulca kızın saçlarına sürdü, mutluluktan tıkanır gibi oldu. Minicik yüreğinin atışlarını duyuyordu sanki... Sonra Günsel yavaş yavaş çekildi. Döndü baktı Kenan’a... Ne diyordu bu gözler? Kenan bir türlü çözemiyordu. Günsel yavaşça, kesik kesik:

— Gideceğim şimdi, dedi. Ne olursunuz beni tutmayın, peşimden de gelmeyin. Bırakın biraz... Söz veriyorum, sizi arayacağım... Görüyorsunuz ben de içtenlikle davranıyorum size karşı.

Kenan ne diyeceğini bilemeden kalmıştı... Kız öylece baktı bir an... Sonra boğuk, kararlı bir sesle:

— Hoşça kalın, dedi.

Birden döndü, hızlı adımlarla karşıya geçti, karanlıkta uzaklaşmaya başladı. Kenan bir kez daha inler gibi:

— Günsel!., diyebildi.

Kız çabucak karşıdaki demiryolu köprüsünün altından Kumkapı'ya giden yola sapmıştı. Yoktu artık. Öylece kalmıştı Kenan. Artık bir adım atamam. Bitkindi, çok üşüyordu. Kocaman farları ile bir kamyon geçti.

VIII

Kenan köşesine büzüldüğü taksiden, Şişli Camisi'ni görünce ayıldı. Burda ineyim. Eve kadar yürümek, toparlanmak gerek. Saat dokuza geliyordu. Nermin kim bilir ne durumdadır şimdi? Nermin'i şimdi düşünebilmişti. Şoföre durmasını söyledi, indi arabadan. Günsel gittiğinden beri içgüdüsel biçimde yapıyordu her şeyi. Karanlıkta yolun kıyısında Günsel'in ardından bakarak ne kadar kaldığını da bilmiyordu. Her şeyiyle inmeli gibiydi. Sonra nasıl olmuştu da ordan boş bir taksi geçmiş, nasıl durmuş, nasıl binmişti bu arabaya?.. Sirkeci'ye gelince ayılır gibi olmuştu. 8.30'u görmüştü Gar'ın saatine bakınca. O zaman kitabevine gitmenin saçmalığını düşünmüş, "Şişli", demişti. Rasimler de gelecekti bu akşam. Nermin'le ilk ağızda yüz yüze gelmekten iyi. Çok kötü şeyler yapabilirim. Ya yine toplanıp tuzak kurmuşlarsa?.. İyi ya savaş istiyorsun. Savaşamam ki... Böyle bitik girilir mi savaşa?.. Yatmak, uyumak en iyisi. Rasimler gelmemiş olsalar...

Hemen telefon ederim gelmesinler diye... "işin kötüsü ben de istiyorum." Ne kötülük var bunda?.. Arayacakmış beni. Aramasın, dayanamayacağım sonra... Aramazsa dayanamayacağım. Baba'nın evi var artık. Gider bulurum. Peki Nermin'e ne diyeceğim? Bağırırım, "Bütün suç sende," derim. Ağlar. Ağlasın, kötü mü?.. Ben ağlayamıyorum bile... Rasim Ankara'ya gitti, döndü demek. Uçağı düşmüş olsa!.. Ne kazalar oluyor. Peki öteki yolcular?.. Nasıl ölüyor insanlar... Günsel varsa uçakta?.. Ben de varımdır o zaman. "İşin kötüsü ben de istiyorum." Alay etti benimle. Sermet'i de umursamıyormuş. Asıl bencil kendisi. Böylece bağıracağım yüzüne, "Bencilsin," diyeceğim. Karanlıkta bırakıp gittin beni. Ya peşinden o lacivert giysili herif geliyorduysa? Karanlıkta birtakım adamlar geçti ya...

Onlardı belki de... Bir düzine birden takılmışlardır peşine... Şimdi belki de bir hücreye atmışlardır. Peki niye?.. Olmaz. Söz verdi “geleceğim” diye. Evinin sokağını dönünce apartmana baktı. Işık yok gibi geldi önce. Sonra perdelerin iyice çekildiğini anladı. Sokakta Citroen yoktu. Demek gelmediler daha... Apartmanın kapısı açıktı. Kapıcı çöpleri alıyordu dairelerden. Açılıp kapanan kapılar, bidona boşaltılan çöp kovalarının takırtısı, merdivenlere yayılmış çöp kokusu. Kapıcı yukarı katlardaydı, karşılaşmadılar. Anahtarı çıkardı, kapıyı açtı? Nermin’i buldu karşısında. Pencereden mi gördü?.. Ayak, anahtar sesinden belki... Yüzü soluk, dağınık, gözlerinde belli belirsiz bir kızartı vardı. Yine de gülümsemeye çalışıyordu. İdeal zevce!.. Yüzündeki gerginliği yumuşatma çabasıyla baka Kenan’a.

— Hoş geldin.

— Merhaba!..

Başka bir şey söylemeye, sormaya kalkışmamıştı bile...

Kenan’ın donuk yüzü, bu konudaki bütün hazırlığı bozuvermiş gibiydi. Pardösüsünü aldı Kenan’ın, astı.

Kenan’ın peşinden salona girdi. Melahat Hanım koltuktan kalktı. Gülümsemeye çalışıyordu.

— Hoş geldiniz Kenan Bey.

— Hoş bulduk. Siz de hoş geldiniz.

— Merak ettik!..

— Eksik olmayın, yok merak edilecek bir şeyim.

Zeynep koşup geldi koridordan. Sarıldı babasına. Kenan da gülümseyerek okşadı kızını.

— Sen daha yatmadın mı?

— Yarın okul yok ki babacığım.

Kenan yatak odasına girdi. Nermin de arkasındaydı. Kapıyı kapattı Nermin. Kenan soyunurken bir şeyler sormak isteğiyle bakmıyor, fakat bir türlü karar veremiyor gibiydi. Kenan’ın böyle durumlarda çok kırıcı olduğunu bilirdi. Annesinin yanında olay yaratmaktan titizlikle kaçınırdı. Hiçbir şey sızmamalıydı bu odadan. Hele annesine... Mutluluk düşü bozulmamalı. Kapıya döndü yavaşça:

— Hadi Kenancığım, masada bekliyoruz.

Kenan’ın aklına yemek konusu o zaman geldi.

— Yemediniz mi?

Nermin sustu bir an, sonra yavaşça:

— Zeynep'i yedirdim, dedi. O da beklemek istedi ya...

— Peki başlayın, geliyorum.

Nermin yavaşça kapıyı kapattı. Ağzında bir acılık vardı Kenan'ın. Sigaralardan mı?.. İçinde bir kazıntı duyuyordu, fakat yemek düşüncesi bile yabancıydı. Anlamsız, tanımadığı bir şey. Önce girip bir duş yapsam, dedi. İyi gelecekti. Sonra masada beklediklerini düşündü. Ellerini yıkadı çabucak, yemek odasına geçti. Zeynep anneannesinin dilimlediği portakalları yiyordu. Nermin tabaklara bir şeyler koyuyordu. Kenan da başladı yemeğe. Bir ara Melahat Hanım:

— Onlar da gecikti, dedi. Saat 10'a geliyor nerdeyse...

Yine bir sessizlik oldu. Demek Rasimler gelecek. Nermin portakala uzanan Kenan'a:

— Yemesen, dedi, ekşi portakallar. Ben sana pelte yaptım... Önce zeytinyağlı biraz...

— Doydum...

Kenan uysallıkla bıraktı portakalı. Önüne konan pelteden aldı. İş olsun diye yapıyordu her şeyi. Kapı çalındı. Zeynep fırladı önce. Nermin kalktı, kapıya gitti. Kenan hiç kımıldamadı. Melahat Hanım'la karşılıklı, birbirlerini bilmiyorlarmış gibi dalgın bir şeyler yiyorlardı sadece... Rasim'in, Refiş'in, sesi duyuldu,

— Geldi mi? diyordu Rasim. Nerdeymiş köpek?

Nermin'in fısıltı biçiminde bir şeyler söylediği anlaşılıyordu. Fakat Rasim aldırmazlıkla daldı odaya.

— Bırak be, dedi, sen bu herifi çok şımartıyorsun.

Kenan'ın yanına oturdu.

— Nerdeydin ulan? dedi. Bütün gün ara babam ara... Öğlende çıkmışsın. Var bir bokluk bu işin altında ya, bakalım bir gün çıkar kokusu.

Sonra peşinden odaya giren Nermin'e döndü:

— Erkek milletine güven olmaz bacı, dedi. Böyle yere bakanlardan korkulur namussuzum. Yularını sık bu herifin.

Nermin sesindeki titremeyi gülmesiyle örtmeye çalışarak:

— Merak etmeyin, dedi. Bir şeyi çıkarsa size söyleyeceğim önce, cezasını siz vereceksiniz.

Rasim aynı sululukla:

— Nerden duyacaksınız? Ne hinoğluhindir bu herif...

Nermin güvenli, fakat yine de acılı bir sesle:

— Yooo, o kadar haksızlık etmeyin, dedi. Benden bir şey saklamaz o... İstese de saklayamaz...

Kenan hiç aldırmıyormuş gibiydi. Kalktı masadan, Rasim'e baktı; tam bir umursamazlıkla:

— Ne haber? dedi. Hoş geldin.

— Hoş bulduk. Gel bakalım, haberlerim iyi...

Kenan salona geçti, Refiş'in elini sıktı. Nermin kahveleri getirdiğinde Rasim İstanbul'a gelecek büyük bir Rus kemancısından söz açmıştı. İgor Bezrodni iki konser verecekmiş.

— İkisine de götüreceğim sizi, diyordu Rasim, bu Bolşevik'in uyuzunu kaşıyalım biraz.

Kenan kahve ile sigara aranınca Nermin şaşırmış gibi baktı.

— İç ulan, dedi, Rasim. İster zengin ol, ister fukara, yemekten sonra yak bir cigaraaaa.

Rasim’in uzattığı Amerikan sigarasını istemedi, masadaki Bafra paketinden aldı. Melahat Hanım’ındı paket. Kenan artık bir şeyler beklemeye başlamıştı. Güçlü de buluyordu kendini. Biraz sonra Rasim, Melahat Hanım’a döndü:

— Sizin iş oldu sayılır, Melahat Hanım, dedi. Bir dahaki gidişimde bakanın imzasından çıkmış olacak. Söz aldım.

Sonra ekledi:

— Söz verdik, söz aldık. Ellisini çıkardık gözden...

Kenan öylece bakıyordu. Rasim, Kenan’a döndü:

— Böylece konuştuğumuz matbaa işi de gerçekleşiyor.

Kenan sigarasını çekti derin derin, dalgınmış gibi baktı Rasim’e:

— Anlamadım, dedi, ne matbaa işi?..

Bir sessizlik oldu önce. Rasim biliyordu malını!.. İşi zevzekliğe vurmaya da kalkışmazdı. Yavaşça başladı anlatmaya:

— Gerçi uzun boylu konuşmadık, şöyle bir açmıştık sana, hani bizde, o gece... Bir pürüz vardı Melahat Hanım’ın işinde, onun çözümünü bekledim.

Sonra uzun uzun, ayrıntılarına kadar anlatmaya başladı. Melahat Hanım’ın Alemdağ yöresinde bir toprağını kamulaştırmışlar. Bir türlü çıkmıyormuş bedeli. Önce elli bin değer biçmişler. Melahat Hanım ona da razı olmuş. Yine de çıkmamış bir türlü. Sonunda Rasim’in tanıdığı, Ankara’daki bir avukatı vekil yapmışlar. Rasim de uğraşmış, değerini artırmış önce... Şimdi 190.000 lira kadar bir şey geçecekmiş ellerine. Yalnız elli bini bu işi yapanlara gidermiş. 25 de avukat alırmış. Melahat Hanım’ın eline de böylece 115.000 lira kadar bir para geçecekmiş. Nasıl olsa gözden çıkardığı bu parayı matbaa işi için veriyormuş. Bu bir... Sonra... Bakanlıktaki matbaa işi de böylece... Olayın baş yanını biraz biliyordu Kenan. Bir-iki kez duymuştu Melahat Hanım’dan. Rasim’in sözünü birden kesti:

— Elli bin liralık toprak, nasıl yüz doksan bin oldu?

Rasim soğuk bir sesle:

— Gerçek değerini buldu, dedi. Sonra takılır gibi başladı yine:

— Hem orasına karışma, her işin yolu var. Sana mı öğretelim bir de?..

Kenan birden kesti:

— Peki, bu parayı benim alacağımı kim söyledi sana?..

Buz gibi bir sessizlik çöktü birden. Kenan gözlerini dikmişti Rasim'e, kıstırılmış bir kedi gibi bakıyordu. Atlayabilirdi. Rasim ustaca bir dönüşe kalktı aklı sıra:

— Öyle bir şey demedik, dedi. Parayı sen alacak değilsin. Melahat Hanım alacak. Para onun. Bu parayı da Zeynep'e veriyor. Sen de Zeynep'in babası olarak almak durumunda olduğun bu parayı, yine kızının geleceği için önerdiğimiz matbaa işine yatırabilirsin. Şimdi onu konuşacağız.

Yine bir sessizlik oldu. Nermin bu konunun açılmasını artık istemiyormuş, gelecek büyük tatsızlıkları sezmiş gibi, ne yapacağını bilemeden, heyecanla yutkunarak sağa sola bakmıyordu. Melahat Hanım da kaygılıydı. Yalnız Refiş, gözlerini Kenan'a dikmiş, tatlı bulmaya başladığı bu oyunu bakalım nasıl sürdürecek bu adam gibisine, yüzünde gülümsemeye benzer bir ilgiyle bakıyordu. Rasim de kaygılıydı belli ki... Kenan elindeki sigarayı bastırdı tablaya, sonra döndü kaynanasına:

— Demek siz alıyorsunuz böyle bir parayı?., dedi.

Melahat Hanım şaşırmıştı, zaten konuşmasını fazla beceremeyen bir kadındı. Ne varmış bunda gibisine bakındı. Kenan aynı ağırlıkla başladı.

— Biliyor musunuz o parada tüyü bitmemiş yetimin hakkı var. Hani dindarsınızdır diye söylüyorum. İçinizdeki Allah korkusu önleyemiyor mu böyle bir hırsızlıktan yararlanıp, milletin parasını çalanlarla ortaklık etmeyi?..

Melahat Hanım allak bullak olmuştu. Alışık değildi Kenan'dan böyle ağır sözler işitmeye... Ağlamaklı bir sesle:

— Rica ederim Kenan Bey... diyebildi.

Nermin ne yapacağını bilemeden kalmıştı. Bir şeyler söylemek istiyor, beceremiyordu. Dili tutulmuştu sanki... Refia eğlencesini bulmuştu. Rasim, Kenan'a baktı.

— Biraz saygılı olsana ulan, dedi. Yaşlı annenize o ne biçim söz?..

Kenan istediğine kavuşmuş gibi döndü Rasim'e, yaralı kedi atlayacaktı artık kendini sürekli kovalamış bu pis çomarın üstüne:

— İyi söyledin, dedi. Sen de saygılı olacaksın bundan sonra. Çirkef işlere Zeynep'in adını bulaştırdığını duyarsam dünyanı karartırım senin, Rasim!..

Rasim'in bir şey demesine kalmadan, patlamış gibi kalktı. Elini kolunu sallayarak, yumruk sıkarak, avaz avaz bağırarak başladı:

— Sabır bırakmadınız be!.. Bir avuç utanmaz rezil tayfa tutmuş ülkeyi. Evimde de rahat yok. Çocuğuma da rezil edecekler beni. Zeynep bir gün suratıma mı tükürsün istiyorsunuz? Sizin suratınıza sıçılsa umrunuzda değil... Bana bak Rasim...

Nermin ayağa kalktı birden, ağlamaklı bir sesle yalvarır gibi:

— Rica ederim Kenancığım, ayağını öpeyim Kenancığım... diyebiliyordu sadece. Zeynep sinmiş, babasına dikmiş gözlerini, korkuyla bakıyordu. Melahat Hanım inmeli gibi kalmıştı. Yalnız Refia oyunun en heyecanlı yerindeydi. Rasim yine işi pişkinliğe vurmuş gibi sırıttı. Nermin'in eteğini çekti hafifçe:

— Bırak söylesin, açılır, dedi.

Kenan sinirden tıkanır gibi oldu, sonra yine başladı birden:

— Bakanlıkları soyacaksınız, çalacaksınız, matbaa kuracaksınız, ben de size suç ortaklığı edeceğim. Devlet malı ulan bu, bu fukara milletin parası... Yanınıza kalacak mı sanıyorsunuz? Haaa, söyle bana!.. Sehpalar kuracak ulan bu halk size... Geberenlerinizin mezarına sıçacak. Bakmayın bugün sustuğuna. Hep böyle mi gidecek?.. Rezil herifler be...

Kenan soluk soluğaydı. Rahatlamıştı. Şöyle bir bakındı. Nermin ağlıyordu. Melahat Hanım bembeyazdı. Zeynep babasının ilk kez gördüğü bu durumunu kavrayamamış, ama çok korkmuştu. Birden o da ağlamaya başladı. Nermin o zaman ayılmış gibi fırladı, Zeynep'i aldı, bir şey söylemeden susturmaya çalışarak içeri, odasına götürdü. Rasim aynı sırıtık durumda, pişkince bakıyordu Kenan'a... Refiş oyuna bayılmıştı. Utanmasa alkışlayacaktı. Ne heyecanlı!.. Kenan ağır ağır oturdu. Bütün gövdesinde bir titreme vardı. Bir sigaraya daha uzandı, aldı. Kibriti aradı; Rasim uzattı kibriti. Kenan hırsla çekip aldı birden, yaktı sigarasını. Derin bir soluk aldı sigaradan. Söyledikleriyle tütünün sıcak tadı, taa içinde birbirine karışmıştı. Rasim de yaktı bir sigara, sonra döndü Kenan'a:

— Ben seni bilirim, namusuna da saygım var Kenan.

Kenan birden tersledi:

— Bana bak, dedi. Artık kapat bu konuyu...

Rasim hemen aldı yine:

— Yooo, dedi, diktatörlüğe kalkma! Biz seni dinledik. Bir anamıza sövmediğin kaldı. O ki düşünceye saygı söz konusu, sen de beni dinleyeceksin.

Sigarasından bir daha çekti, sonra başladı yine:

— Huyundur öteden beri, ya dinler görünür dinlemezsin, dinlersen de hemen parlarsın sözün sonunu almadan. Bizim sana suç ortaklığı önerdiğimizi nereden çıkardın?..

Bir sessizlik oldu. Kenan anlamadan bakıyordu. Zaten artık hiçbir şeyi anlayacak durumda değildi. Öylece baktı yine de... Ne diyordu bu?.. Rasim aynı rahatlıkla başladı...

— Zeynep'in babası olduğun için ilk kez sen gelirsin akla, onun için sana söyleniyor bunlar. Ama zorunlu değil bu...

Kenan ne dediğini kavrayamıyordu bir türlü. Rasim gözlerini dikmiş öylece baktı bir süre. Sonra yine usulca:

— Unutma ki Zeynep'in yalnız babası yok... Annesi var, anneannesi var. Çok mu güvenlisin Zeynep'in de senin kafanda olacağına?.. Ya tersi olacaksa... ki ben öyle olacağını sanıyorum. Annesi de öyle sanabilir... Anneannesi de... Dünyayı ille de kendi kafanca düşünmek senin bileceğin şey... Ama başkalarını da buna zorlamak, onları yokluğa düşürmek senin anladığın insanlığa da aykırı gelmiyor mu?..

Aslında Kenan söylenenlerden hiçbir şey anlamıyordu; bakıyor, duyuyordu sadece...

— Bir hırsızlık, bir suçluluk içtepisine kaptırmışsın kendini. Neresindeymiş bunun suç?.. Suç olsa, devletin polisi var, yargıcı var, yasası var. Sen tek başına bunlara bekçilik mi edeceksin aklın sıra?.. Dünyada iki tür insan var oğlum, akıllı davranıp kazananlar, akılsızlık edip kazanamayanlar. Seçmek herkesin kendi bileceği iş... Seni sevmesek, düşünmesek umurumuzda bile olmazsın ya, şimdi bir de çocuğun var.

Rasim sustu. Hava sanki yumuşamış, Kenan gerilemişti. Melahat Hanım bu aradan yararlanmak ister gibi:

— Niçin böyle diyorsunuz evladım, verilen parayı almayalım mı?., diyebildi.

Kenan ağır ağır döndü, Melahat Hanım'a bir baktı. Melahat Hanım bin kez pişman olmuştu dediğine... Kenan kısılmış bir sesle:

— Alın Melahat Hanım, dedi. Kimsenin size karıştığı yok.

Sonra aynı ezici bakışla ekledi:

— Bu herifin sözleri de umurumda değil benim. Malımı bilirim ben. Ama o aldığınız para ben yaşarken bu eve girmez.

Kadın kekeler gibi yaptı, bir şeyler söylemek istedi. Rasim yetişti:

— Sen delisin be, dedi, "Sizden başka kimsem yok," diyor kadıncağız, sen hâlâ...

Kenan tersleyerek kesti Rasim'in sözünü...

— Var, var, dedi. Niye olmasın? Ankara'da oğlu var. Tam ona göre bir para bu...

Bu son vuruş iyice yıkmıştı Melahat Hanım'ı; durduğu yerde sallanır gibi oldu, sonra başladı ağlamaya, kalktı hemen salondan çıktı... Giderken de söyleniyordu hıçkırıklar arasında:

— İyilik et, kötülük bul. Benim yazgım bu...

İçerde kapılar açıldı, kapandı. Nermin annesini odasına götürmüştü. Hıçkırıklar geldi içerden, sonra ayak sesleri yine... Nermin deli gibi girdi salona, Kenan'ın üstüne yürür gibi geliyordu. Birden bağırmaya başladı:

— Annemi ağlatamazsın... Anlıyor musun?.. Ağlatamazsın annemi. Zaten bütün ömrünce ağlamış kadıncağız.

Sonunu getiremedi, hıçkırıklara boğularak koltuğa çöktü. Refia, Rasim kalktılar, çevresini aldılar Nermin'in... Nermin, Kenan'ın bugüne dek hiç görmediği biçimde avaz avaz ağlıyordu... Refia çantasından kolonya çıkardı. Durduramıyorlardı bir türlü... "Olur böyle şeyler", "Geçer canım", "Kötü bir şey demedi" yollu sözlerle Nermin'i durultmaya çalışıyorlardı. Kaynanasının acılı durumu, Nermin'in sözleri, ağlaması, Rasimler'in önleme, araya girme çabaları Kenan'da en küçük bir üzüntü uyandırmamıştı. Tersine gülmek geliyordu içinden. Tam bir Ermeni melodramı!.. Annemi ağlatamazsın!.. Okulda bir arkadaşları vardı. Bu Rasim de bilir, neydi adı?.. Sonra gazeteci oldu. Ortaoyunu, taklit filan yapardı. Üsküdarlı... Onun oyunları vardı böyle... Zo mayrik ki ağlamışsa zatınızı istemooor, ben de istemooorum... Benim sebebi hayatım validem... Kenan ağır ağır kalktı koltuktan, sigarayı bastırdı. Şöyle bir baktı bu tatsız melodrama bir kez daha, sonra:

— Allah cezanızı versin!., dedi.

Çıktı salondan, Refia arkasından bakıyordu Kenan'ın. Nermin durulmaya başlamıştı. O da şimdi bir utanca kapılmışa benziyordu. İçini çekiyor, ara sıra gürültüyle burnunu, kıpkırmızı gözlerini siliyor, toparlanmaya çalışıyordu.

Kenan yatak odasına girdi. Soyundu, banyoya geçti. İçinde öyle bir yeğnilik vardı ki bir sürü pisliği derisine atmıştı sanki... Şimdi onlardan da kurtulurum. Şofbeni yaktı, duşu ılıştırdı. Geçti altına, sabunlandı. Su

akıtmaya başladı, öylece kaldı. Çıkmak istemiyordu. Ilık suların kuşattığı gövdesinde sabunlarla birlikte bir sürü kara düşünce de akıp gidiyordu. Biraz daha, biraz daha... Her şeyi unutmuştu. Düşünülmeden yaşanan dünyadaydı, zamansız dünya... Sırtına bornozu geçirip de banyodan çıkarken salondan gelen mırıltılı konuşmaları, belli belirsiz ayak seslerini duymasa hiç ayrılacağı yoktu o dünyadan... Odaya geçerken kafasında sıralanmaya başladı olup bitenler. Yine de bir türlü duramadı üstünde... Silik şeyler... Kurulandı, aynaya baktı bir ara. Yüzünde derinleşmeye başlayan çizgilere baktı. Yirmi iki yaşındaki genç kızı öpmeye kalkan herif bu!.. Nerdeyse kızım olacak... Nasıl bırakıp gitti beni... Zeynep geldi birden aklına. Korkup ağlamıştı. Canım kızım... Annesi de anneannesi de ağladığına göre ben kötü adamım artık... Melek yavrunun bütün sevdiklerini ağlatan kötü baba!.. Tamamlandı Ermeni melodramı!.. Kanepenin köşesine büzülmüş, şaşkın, korku dolu gözlerle iri iri kendisine bakan Zeynep dikilmişti karşısına... Acılı bir sivilce kabarıvermiş gibi oldu içinde... Büyüyünce anlarsın dedi... Ya anlamazsa?.. Rasim deyyusu!.. Zeynep de onlar gibi... Tavan üstüne çökecekti birden. İçeri gitmek, hepsini dövmek, paralamak geldi içinden. Rasim’in gırtlağını sıkıp bu pis tükürüğünü yalatmak gerek ite... Yine duşa mı girsem?.. Bornozu attı üstünden. Çırılçıplaktı, bunalıyordu. Tuvalet masasından Nermin’in kolonyasını aldı. Doldurdu avucuna, yüzüne, ensesine, omuzlarına sürdü. Dolu şişeyi yarılamıştı. Yavaşça yatağa gitti, öylece uzanıverdi. Giyinmeye gücü yoktu. Düşüncesi bile bunaltıyordu giysilerin. Biraz sonra ürperme duymaya başlayınca, yorganı çekti üstüne, arkaüstü, gözü tavanda öylece kaldı bir süre. Sonra her şey silindi.

Gözlerini açtığında odada sabahın ilk ışıkları, bir de belli belirsiz hıçkırık sesleri vardı. Yattığı gibi uyuyup kalmıştı. Hep iyi şeyler görmüştü düşünde. Ne olduğunu çıkaramıyordu ya, hep iyi, hep güzel şeylerdi. Günsel’in ağabeyi olmalı, güler yüzlü bir adamla denizde yüzüp durduklarını anımsadı birden. Günsel nerdeydi?.. Kulağına yine gelmeye başlayan hafif hıçkırık sesleriyle apaçık bilinç alanına geçti birden. Gözlerini gezdirdi tavanda, duvarlarda; sonra başını çevirdi ağır ağır, yanında yüzü kendisine dönük Günsel, şey Nermin kıpkırmızı, dolu gözlerini dikmiş öylece bakıyordu. Yorgunluk, acı, yalvarış vardı bu gözlerde...

Uyumamış mı yoksa?.. Kenan'ın bakışıyla daha içlenmişti. Hıçkırık sesi daha da arttı. İçini çekerek korka korka ağlıyordu sanki... Kenan bir anlam veremedi önce... Daha içindeki yerlerine dönmemişti akşamki olaylar. Çabuk bir tepki gösterecek kadar ilgi duyamıyordu. Niye ağlıyor?..

— Niye ağlıyorsun? dedi yavaşça.

Sesinde olaya uzaklıktan gelen belli bir yumuşaklık vardı. Nermin'in yüzü daha da karıştı. Büyük bir hıçkırık nöbeti ile bir kımıldanışta Kenan'a sokuldu birden, yüzünü yüzüne yapıştırdı. Hem öpüyor, hem de hıçkırarak:

— Bağışla beni, birtanem benim, ne olursun bağışla beni, diyordu. Gözyaşlarıyla ıpıslak yüzünü büyük bir mutlulukla Kenan'ın yüzüne sürmeye, sıcak, etli dudaklarını yüzünün her yanında ateşli öpücüklerle gezdirmeye başladı.

— Sinirlerim bozuk benim de... Seni nasıl seviyorum bilemezsin, öleyim daha iyi seni kıracağıma...

Sonra yine öpücükler, iç çekmeler... Yan yana ayrı şiltelerde yatıyorlardı. Nermin yorganını eğreti çekmişti üstüne, yarı belinden yukarısı açıktı. Geceliğinin önünden taşkın göğüsleri görünüyor, bu sımsıcak, dolgun şeyler her kımıldanışında Kenan'ın omuzlarına, göğsüne sürtünüyordu. Kenan dinlenmiş sağlıklı, çıplak erkek gövdesindeki uyanma ile hazza batmaya başlamıştı birden... Eskiden de yaptığı gibi dudaklarının kıyısından öptü istekle... iç çekişleri azalmıştı artık Nermin'in... Mutlulukla dolu bir sessizlik içinde eski alışkanlıklarıyla bekledi onu bir an... Şimdi Kenan güçlü erkek kollarıyla kuşatacaktı onu... Sabaha kadar hıçkırarak beklediği anı yaşayacaklardı. Bir kez daha öptü Kenan. Fakat içinde diriliveren istekle birlikte akşamki bütün olaylar da pislikleri, gülünçlükleriyle üşüşüvermişti. Cennetle cehennemin sınırında çakılıp kalmıştı. Nermin bu kararsız durumdan kurtulmasına yardımcı olmak için elinden tutar gibi minicik bir-iki öpücük daha aldı yüzünden, sonra ağır, duygulu bir sesle mırıl mırıl başladı:

— Hiç ister miyim ben senin üzülmeni?.. Sana kuru bir söz gibi geliyor... İnan ki ölürüm ben senin için... Canım benim. Görmüyor muyum çektiğini?..

Taa içine düştü Kenan'ın... Yenilgiyi duymaya başladı. Demek görüyor çektiğimi. Niye olmasın?.. Yıllarca birlikte duymadık mı birçok şeyi?.. Ne kadar çok anlattım. Beni tanır kuşkusuz. Biraz daha sokulan Nermin'e baktı. Bu sıcaklık dolu gözler, bu güzel yüz, daha yıpranmaktan

çok uzak bu olgun kadın sokulganlığı... Günsel değil bu, olamaz da... Ama Nermin işte... Benim Nerminim... Beni karanlıkta tek başıma bırakıp gitmeyen Nerminim. Bir öpücük daha aldı ıslak dudağının kıyısından. Savaşa sokamadınsa biraz da senin suçun var demektir. İnsan bu, niye olmasın?.. İşte sana yepyeni bir arkadaş... Saçlarını ağır ağır okşadı karısının. Nermin mutluluğa gömülmüştü. Mırıl mırıl başladı yine... Sanki taa derinlerden geliyordu sesi.

— Ben böyle olmasını istemedim, diyordu. Biliyorsun annemin Zeynep'e düşkünlüğünü...

Olayın öyküsünü anlatmaya başlamıştı ağır ağır. Aslında bir yıldır söz konusu ederlermiş bu işi Rasim'le annesi... Nermin atlatmış. Hanın yıkılması sorunu çıkınca (bu ilk çıkan söylenti olacaktı) Nermin de korkmuş, ne yapsın?..

— İnan ki o konuda da daha çok sen üzüleceksin diye korkuyorum, diyordu. İşini yitirip de yine annemlere gitmek zorunda kalırsak, biliyorum ne duruma düşeceğini... Aslında büyütüyorsun ya... Öptü öptü Kenan'ın yüzünü, gülümsedi ilk kez. Yapmacık

bir taşlamayla:

— Ne yapayım, kötüsün işte... dedi.

Yine sıcak öpücüklerle donam Kenan'ın yüzünü...

— Bu durumun beni daha çok üzeceğini düşünmedin mi? Nasıl bilmezsin sen Rasim'in ne it olduğunu?..

Nermin bir suçluluk duygusuyla baktı önce... Kenan'ın kırılıvermesinden ödü kopuyordu belli ki...

— Haklısın... Kızma bana Kenancığım. Öylesine iyi davranıyor ki sana. Ne de olsa eski arkadaşın. Yanlış anlama beni. Hele hastalığında... Biliyorsun ben eskiden ne derdim sana?..

Kendini bağışlatmak, Kenan'ı kırmamak için sürekli bir şeyler anlatmayı gereksiniyordu sanki...

— Ben sana her zaman demişimdir, dedi Kenan. Eski arkadaşım, şu bu... Ama bizim ilişkimiz yine de bir soy coexistans... Öyle demedim mi?..

— Dedin biliyorum, dedin Kenancığım da...

Kenan dertleşmek isteğiyle kesti birden:

— Sonra sen sanıyor musun ki o herifler bize ödünsüz bir şey verirler?.. İşlerin iğrençliği bir yana, elini versen kolunu alamazsın. Kim bilir başka neler gelecek ardından?..

Nermin kararlı ve kesin:
— Hiçbir şey gelemez, dedi. Sonra açıklamak ister gibi ekledi:
— Sana bir şey gelemez.
Kenan sustu bir süre. Nermin de bir şey demiyor, sadece ağır ağır yüzünü sürüyordu Kenan'a... Mutlu günlerin yakınlığını yaşıyorlardı.
— Köpek, yüz bulsa Vatan Cephesi'ne girmemi isteyecek nerdeyse...
Bir süre sustular yine. Nermin yavaşça:
— İsteyemez senden, dedi.
Kenan anlamamıştı. Bir eşeleme içgüdüsüyle sordu yine de...
— Nasıl isteyemez?..
Nermin bir an durdu; sonra çekingen, fakat güvenli bir sesle:
— Rasim'le çok tartıştık bu konuyu, dedi. Ben kesinlikle karşı çıktım. Sana sözünü bile etmeyecekler.
Sonra yavaşça ekledi:
— Gerekirse bizi yazın, dedim.
Kenan neye uğradığını anlamadan baktı, kekeler gibi:
— Yoksa... diyebildi.
Nermin korkuyla, çekingenlikle inler gibi:
— Ne olursun beni anla, birtanem, dedi. Duymanı bile istemiyordum senin.
Soğuk bir ter basmıştı Kenan'a:
— Anlat, dedi, anlat...
Nermin yutkundu önce, Kenan'a baktı ürkeklikle, ağır ağır:
— Başka bir türlü çözümü yokmuş, dedi.
Sonra yine durdu bir süre, yine yutkundu, kısılmış gibi duran gözlerine baktı Kenan'ın, yavaşça açıkladı.
— Bir kâğıt getirdi Rasim. Annemin, benim, annemin bunak ahretliğinin, bir de Zeynep'in adını yazmış.
Nermin, bunak ahretliği, Zeynep'i, işin nasıl küçümsenecek bir gülünçlükte olduğunu belirtmek için alayla bastırmaya çalışarak söylemişti.
— İmzaladınız!..
Kenan'ın ağzından, zorlukla, hırıltı gibi çıktı sözcük... Nermin çocuksu bir suçluluk ya da suçsuzlukla bakıyordu korkarak. İçtenlikle:
— Sana yüklenmelerine izin veremezdim, dedi. Sonra birden yüreklenmiş gibi ekledi çabucak:

— Biliyor musun, yoksa kitabevini bile yıktırmaya kalkışabilirlermiş, dedi. 6 - 7 Eylül'deki gibi...

Şaka değildi; önce boğuvermek geldi Nermin'i içinden. Sonra kaskatı, bütün duygularını yitirmiş gibi kaldı. Nermin anlamıştı Kenan'ın nasıl yıkıldığını, yine ağlayacak gibi sarıldı Kenan'a, öpücüklere boğmaya başladı.

— Kenancığım birtanem benim...

Kenan, Nermin'in dağınık, kumral saçlarına karışmış ellerini ağır ağır çekti, arkaüstü döndü yavaşça... Bir perdeyi bitkinlikle kapatır gibi:

— Uyuyalım artık, dedi, çok yorgunum.

IX

Günler geçiyordu çelişkili duygulara bata çıka. O günden sonra Nermin'le çatışmaya düşmekten kaçındı Kenan. Boşunaydı... Acımak, tiksinti duymak, kızmak boşunaydı. Nasıl olsa artık duramam Nermin'le. Ayrılmamız kaçınılmaz. Daha o sabah kesinlikle karara varmıştı bu konuda. Ama nasıl?.. Anlama yeteneği bile yok bunu Nermin'in. Sonra Zeynep... İçi bir tuhaf oluyor insanın... Rasim'le ilişkilerini kesmeyi de düşündü. O da boşunaydı. Gerekli bile bu oğlan benim için. En azından Nermin'in ne olduğunu ortaya çıkarmaya yaradı! Bencil herif, kurtulmama yaradı desene! Turnusol kâğıdı gibi bir şey... Bulunsun elimde!.. Kendimi denememe, direncimi, güvenimi ölçmeme de yararlı... Sonra... Hadi, çekinme... Söyle dosdoğru... Hiç kimse yok şu aşşağılık toplumda elimden tutacak!.. Haklı yanı var itin.

İlişki kesmekten filan da anlamaz o... Bırakmaz yakamı... Sürünmek de bizim için!.. Kitabevini kapatmak düşüncesi ile dolup boşaldı bir ara. Ne yaparım?.. Elimdeki diploma kasap kâğıdı kadar bile işe yaramaz... Almanya'ya mı gideyim işçi olarak?.. Bir ara iyice düşündü bunu... Hem de yapamayacağını bile bile!.. İçtenlik konusunda esmeye başladın mı kırılmadık cam bırakmazsın... Söylesene Günsel'i bekliyorum diye... O da içtenlikten söz etti... Sevgiden değil... Söz veriyorum, arayacağım sizi... Nerde? Her geçen gün benim üstüme yıl gibi çöküyor... Nerden bilecek böyle şeyleri o, yirmi iki yaşında... Hani Fransızcadan çeviriler yapacaktın?.. Galatasaray'ı bitiren çoğuları gibi Kenan da Fransızca

bildiğine inandırdı. Gerçi yıllardır bırakılmış bir dil, ama bir başlarsam, hem geliştiririm, hem de belki kendimi yemekten kurtulurum biraz. En sonuncusu bu olmuştu vardığı kararların... Üçü bir arada (Melahat Hanım erkenden gitmişti) geç vakit ettikleri kahvaltıdan sonra Zeynep'i gezmeye götüren Nermin döndüğü zaman üç saate yakın olmuştu. Kenan daha ikinci cümleyi çıkaramamıştı. Anlıyordu da, daha doğrusu anlıyorum sanıyordu da, Türkçesini yazmaya geldi mi duruveriyordu kalemi. Denediği de Simenon'un polisiye bir romanıydı. Yazmaktan vazgeçti, eskiden de yaptığı gibi okuyup geçmeye başladı. Birkaç gün de öyle oyalandı. Nermin'in kadınlığı ile iyiden iyiye ilgisini kesmişti. Karıkocalığının zorunlu sonucu sanki aklına bile gelmiyordu Kenan'ın...

Nermin de çekingendi. Oldum bittim çekingendi bu konuda... Her vakit bir utangaçlığı olmuştu... Şimdi bu utangaçlık ürkekliğe dönüşmüştü. Bazı geceler sokulmak için denemelere girişiyor; Kenan'dan bir şeyler bekliyor gibi bakmıyor, sonra umutsuzlukla çekilip köşesine bir uyku, ya da sabaha kadar süren bir uykusuzluk içinde yatıp kalıyordu. Günsel'i bekliyordu Kenan çözüm umudu ile... Olaylar da öylesine koşuşmaya başlamıştı ki ülkede... Meclis'te gürültülü toplantılar oluyordu. Bir Puliam sorunu çıkarmıştı basın. Hükümet, Basın Enstitüsü'nün protestosuna yayın yasağı koymuştu. Gazeteciler yargılanıyor, cezaevine konuyor, gazeteler kapatılıyordu. Bir sabah sansür çağının başladığını muştular gibi birçok İstanbul gazetesi boş, beyaz sütunlarla çıktı. Amerika'da Türk basın rejimine çatan yayınlar vardı. Muhalefet durumu protesto ediyordu. Beceriksiz çırpınmalarla bir şeyler yapıyor görünmekten öte bir varlığı da yoktu aslında muhalefetin. Artık ne idüğü belli olmuş 59 yılı ağır ağır son günlerini yaşıyordu. Kenan bütün bu çalkantılar ortasında geleceklerden umutlu mu olmak, yoksa iyice umutsuzluğa mı düşmek gerektiğinde kesin bir yargıya varamadan, daha çok kendi sorunlarıyla kapalı bir yaşam içinde bekliyordu sadece. Neyi bekliyordu?.. Günsel'i... Günsel'in getireceklerini... "Yardım arayan yalnız siz misiniz?" demişti. Demek o da arıyor... Kimden?.. İnsanlar niye böyle, hep yaslanacak birini arıyorlar?.. Sınıfa yaslanmasını bilmiyorlar da ondan, diyor Baba... Saçma... O da her şeyi çözdüğünü sanıyor yuvarlacık bir sözle... Nerde sınıf?.. Sallanıp duruyor ülke, biz sınıfı bekliyoruz?.. Günsel'i bekliyorum ben. Rasim de yoktu görünürlerde. O geceden sonra Refia'yla uğradılar işyerine bir gün. Şey için geçmişler de bu yana. Garip. Refia'nın hiç geldiği yoktu. Kenan'a

da soğuk bakıyordu iyice. Rasim de artık o eski sululuklarıyla sataşma numaralarını bırakmış, daha ağırbaşlı oynuyordu. Korkuyor itoğluit. Anladı her şeyi göze aldığımı. Nermin'i bile sormadılar. Rasim Ankara'ya gidip geleceğinden söz etti. İşler bombokmuş Ankara'da. Ayakları suya değecek eşşoğlueşşeklerin. Aptal oğlan değil Rasim. Muhalefete kızar, İsmet Paşa'ya saygılıdır. İktidarın yanındadır. Hoş, politik sorunlara değindiği pek az görülür ya... Ülke sallanıyor. İktidardakiler sallanıyor. Herkes bir şey bekliyor. Ben Günsel'i bekliyorum.

Bir öğleüstü döndüğü vakit Burak'la konuşan arkası dönük genç bir adam vardı işyerinde... Önce çıkaramadı. Burak'ın bakışıyla o da kapıya dönünce, bir kısa kuşkulu bakıştan sonra tanıdı, Sermet'ti. Ağzında pipo, kolunda çanta, çantadan fırlamış mimarlık araçları, gönyeler, cetveller... Bıyık bırakmıştı... Kenan önce bir tuhaf oldu... Bir türlü karar veremedi nasıl davranacağına... Sermet gülerek yaklaştı...

— Merhaba, dedi, burasıydı demek...

Kenan elini uzattı... El sıkıştılar... Sermet'in yüzünde hep o sırıtma diyorum ya -haksızlık- gülümseme!..

— Nasılsınız?..

— Teşekkür ederim, dedi.

Sermet, Burak'a dönüp elindeki kitabı verdi.

— Şunu sarın, dedi.

Statik hesaplarıyla ilgili bir kitaptı... Kenan indirimli aldı parasını. Sermet önemsememişti, teşekkür bile etmedi...

— Oturmaz mısınız? Saatine baktı.

— Biraz vaktim var, dedi.

Yukarı çıktılar. Kenan örtmeye çalıştığı bir heyecanla bakıyordu Sermet'e. Kitap alma numarası bunun... Niye geldi?

— Geçmiş olsun, hastalanmışsınız galiba, o gece, dedi, Günsel söyledi.

— Geçirdik... Biraz fazla kaçırmışız... Yaşlılık ne de olsa!..

Sermet gülerek baktı.

— Harcamayın kendinizi, dedi, nereniz yaşlı sizin?..

Oğlan taş atıyor! Bilmiyor muyum ne haltlara kalkıştığını demek ister... Niye geldi bu?.. Hem sormaktan korkuyordu Günsel'i, hem de can atıyordu. Tuttu kendini... Çay söylediler...

— Günsel'i görüyor musunuz?..

Kenan ne diyeceğini bilemedi... Oralı değilmiş gibi davranma çabasıyla sigara çıkardı. (Artık paket taşıyordu, Bafra paketi.)

— Çok var görmedim, dedi. Siz?..

Sermet aynı gülümseyişle bakarak:

— Ben de, dedi...

Doğru söylemiyor hergele. Beni işletiyor... Dün akşam belki de gece birlikteydiler besbelli... Benden esirgediği dudaklarını bu çıyan gibi oğlanın. -Yakışıklı işte, saçmalama- pis, salyalı ağzına -sıçayım ağzına-. Sus ulan ne pis herifsin... İyi ettim...

— Akşamları çıkmıyor musunuz artık?..

Kenan uyanır gibi:

— Zaten pek çıkmam, dedi... Öteden beri çıkmam... O gece nasıl oyduysa...

Güldü... Sermet de güldü...

— Çok kişi çarpıldı o gece, dedi... Biliyorsunuz Sait kanama geçirdi... Yine sanatoryumda... Mine (hangisiydi acaba?) safra kesesi sancısıyla yattı günlerce...

Niye anlatıyor bunları? Bir şey var bu oğlanda... Çıkar oğlum şu dilinin altındakini diyeyim mi şuna? O da görmüyormuş Günsel'i... Yalan... Birlikte dalga geçmeye mi başladılar benimle ne?.. Soytarı olduk bu hergelelere. Sermet kalktı, yine uğrayacağını söyleyip gitti. Kenan asıl o zaman kıvranmaya başladı... Niye geldi... Günsel'le görüşüyorlar... Hastalığımı anlatmış ona da... Demek ki... Niye kovmadım? Kovmak olmazdı da bir güzel alaya almak, ya da buz gibi durmak... Ucuz kitap ver!.. Yukarı buyur edip bir de çay içir sen!.. Zift içsin hergele... Bir parmak da bıraktı dibinde... Böyle züppeleri niye sever kızlar? Sersemliklerinden. O gün, ertesi gün dayanılmayacak bunaltılı günler geçirdi yine. Ertesi akşam Galatasaray'da bir meyhaneye girip içmeye kalkıştı, vazgeçti sonra. Bir de evde olay yaratmak niye?.. Ertesi günü Babalar'a gitmekti en iyisi. O zaman rahatladı. Çoktandır uyumadığı kadar iyi uyudu o gece. Sabah biraz geç gitti işyerine. Saat on bire geliyordu. Niyeti biraz durup kitabevinde, sonra çıkıp bir şeyler yeyip Babalar'a gitmekti. İşyerine gelince bir paket uzattı Burak...

— Bunu bir Hanım bıraktı, dedi... Sizinmiş... Hani buraya kitap almaya gelmişti bir kız...

— Günsel...

— Evet Günsel Hanım...

Kenan şaşkınlığını saklamaya çalışarak pakete uzanırken:

— Nerde şimdi? dedi...

— Yarım saat oluyor. Sizi sordu... Arayacakmış yine...

Kenan üzüntüye batıvermişti bir anda. Yüzünü Burak'tan gizlemeye çalışarak hemen döndü, elinde kitapla yukarı çıktı. Allah kahretsin, yarım saat önce gelemezdin değil mi? Uyu essek gibi... Burada da Matmazel'in yoluk suratı. Sonra bir umutla paketi açtı hemen. Sahaflardan aldıkları kitaptı. Ciltletilmiş, pırıl pırıl olmuştu... İyice araştırdı kitabı, yazı filan yoktu içinde. O gün yemeğe çıkmadı öğleyin. Sigara içti bol bol. Artık iyice sigaraya başlamıştı. Nermin buna da çok üzülüyordu. Yalvardı bile birkaç kez içmesin diye. Koltukta öylece sızmıştı bir ara. Ne kadar sürdüğünü bilemiyordu. Bir gürültüyle uyandı. Rasim masasına vuruyordu.

— Bu saatte, ne uykusu ulan?.. Esrar mı çekiyorsun, nedir?..

Karşısına oturdu. Kenan'a bakıyordu... Gerçekten ya da ustalıkla üzgün görünüyordu.

— Yemeğe de çıkmamışsın öğlende...

— Yaaa, dedi Kenan, biraz geç kahvaltı ettim de acıkmadım... Yer misin, sandviç?..

Rasim kesti birden...

— Sandviçle olmaz kalk seni bir yere götüreyim de bir şeyler ye... Gebereceksin başımıza...

Kenan aldırmadı, Burak'a iki peynirli sandviçle çay, Rasim'e de kahve söyledi...

Rasim yine babacan oyunlara başlayacaktı besbelli.

— Oğlum, dedi, ne oluyorsun, dünya yıkıldı da sen mi kaldın altında?.. Biraz kendine gel... Ben senin kadar eşşek inatlı, durup dururken rahatını tepen herif görmedim...

Kenan hiç istemiyordu bulaşmak çirkefe. Bir başlarsa, sille tokada kadar götürebilirdi işi!.. Sinir sınavı bir tür...

— Sizin Bolşevikliğiniz bu demek... Onun için bütün dünya yaka silkiyor sizden... Kendine böyle yapan, başkasına ne yapmaz be!

Gülmek geliyordu Kenan'ın içinden. Güldü de belli belirsiz... Gözünden kaçmamıştı Rasim'in...

— Gülersin hergele, dedi... Allah size tırnak vermesin, uyuzdan da kurtulmayın... Şu bakışa bak herifteki, önce beni asar...

Gerçekten asar mıyım bu herifi? Aşamam ya, şu herifin sehpaya giderken ağlayıp sızladığını, ya da altına pislediğini görmenin bir hoşluğu var!.. Sonra da "hastir" deyip kovmak... Sen kim asılmak kim ulan!..

— Ne vakit yıkıyorlar hanı?..

Kenan kahvecinin getirdiği çayla sandviçe başlarken tepeden iner gibi sormuştu. Niye sormuştu o da pek bilmiyordu ya...

Rasim şöyle bir baktı, elindeki kahveyi yandaki masaya bıraktı. Nasılsa açık vermiş kurnaz bir diplomat gibi başını kaldırdı...

— Anladık efendim, dedi. Yıkılacağı filan yok hanın... Ben uydurdum. Belki aklın başına gelir de doğru yolu bulursun diye... Ama sende o yetenek nerde, hıyarağası?..

Kenan şaşırdı. Demek bu da numaraydı... Nermin'e baskı diye kullanmıştı. Yutturmuştu da... Bir de bende denedi, sökmedi. İçine bir sevinç, bir mutluluk doldu. Savaş kazanmanın mutluluğu. Rasim kahvesinden bir yudum aldı:

— Hanın yıkılmasına kalmadan sen yıkılacaksın bu kafayla...

— Sizin yıkılışınızı görmeden gitmeyeceğim...

— Matmazel bilançoyu çıkarsın da önce durumunu gör...

Karşılıklı bakışıyorlardı ki donuk donuk, telefon çalmaya başladı... Kenan isteksiz uzandı telefona...

— Buyrun, dedi. Nermin'in sesiydi ama...

— Kenan Bey'i! İstiyorum! diyordu...

— Söyle... Nermin...

Bir duraksama oldu telefonda. Kenan Bey'i istiyorum... O zaman ayıldı birden... Günsel'di bu... Ne diyeceğini şaşırdı... Rasim karşısında oturmuş kurt gibi bakıyordu öylece...

— Bağışla beni, dedi. Sen misin? (Adını da söyleyemiyordu Rasim'in yanında.) Söyle... Nerdesin? Niçin aramadın?.. Kitabı da bırakmışsın... Biraz oturmaz mı insan?..

Bunları çabuk çabuk, heyecanla, Rasim'den kaçırır gibi söylüyordu... Günsel neşeli bir sesle:

— Özür dilerim, diyordu, duramazdım, çok geç kaldımdı işe.

İşe geç mi kalmıştı?..

— Dün başladım daha... Hani kitaplıkta memurluk vardı... Oldu...

Kenan telefon hemen kapanacakmış gibi korku içindeydi... İşi filan umurunda değildi...

— Akşam geleceksin değil mi?.. Bekliyorum...

Bir sessizlik oldu telefonda.

— Bir başka gün...

Kenan nerdeyse ağlamaklı bir sesle:

— Ne olursun?., diyebildi.

Bak nasıl bakıyor eşşoğlueşşek... Nerden geldi bu hergele karşıma... Telefonda yine bir sessizlik oldu... Sonra Günsel'in o uysal sesi dünyanın en tatlı müziğini gönderdi Kenan'a:

— Peki...

— Burada bekleyeceğim...

Yine bir sessizlik...

— İsterseniz Çınaraltı'nda olsun, dedi Günsel. Altıda gelirim...

— Altıda...

— Hoşçakalın...

— Güle güle...

Günsel telefonu kapatmıştı. Tere batmıştı Kenan da... O da kapattı telefonu. Rasim'e açık vermemeye çalışmıştı aklınca. Şaşkınlık, sevinç, hergelelik, itiş kakış tam bir cümbüş içindeydi Rasim'in gözlerinde... Bir kahkaha atıp kalktı ayağa...

— Ulan kimdi o? dedi.

Kenan toparlanmaya çalıştı... Nasıl davransam... Tersleyeyim şunu bir... Kestirip atayım.

— Bir tanıdık...

Rasim, Kenan'ı iyice kıstırdığı güvencesiyle yüklendi:

— Nasıl tanıdık ulan, cıvıl cıvıl kadın sesiydi o... Sonra ya senin sesin, yüzün, konuşurkenki durumun... Şimdi durumun...

— Ne var durumumda?..

Rasim keyifle oturdu yerine, bir sigara yaktı, kahvesinden bir yudum aldı. Kenan'ın gözlerinin içine bakarak güldü yine:

— Şimdi anlaşıldın, dedi. Arpacı kumrusu gibi düşünmeler. Esrar kavanozuna batmış bakışlar... Huysuzluklar...

Kenan da sinirli güldü birden, tutamadı kendini, sonra toparlanmaya çalıştı. Sevincinden bir oynamadığı kalmıştı Rasim'in. Kahvesini bitirip kalktı, Kenan'a yaklaştı. Ciddiydi şimdi...

— Sevindim, dedi. Namussuzum sevindim... Oh şööööyle beee... Dört karısı olmasa efendimiz bile peygamberlik edemezdi... Dinamit Açısına

döndün yıllardır hıyarağası... Yap...

Kenan birden kesti.

— Ne yapması be?..

— Bırak numarayı ulan. Bilirsin benden sır çıkmaz... Yap diyorum sana, o kadar... Dünyanın tadını al, moralin düzelsin.

Sonra bir an düşündü.

— Altıda buluşacaksın... Nerede?

Kenan ne diyeceğini bilemeden durdu bir an, sonra başını çevirdi...

— Saçmalama.

— Liseli oğlanlar gibi muhallebiciye gidemezsin ya... Belli yeni başladığın bu işlere... Utanma, utanma...

— Kapat artık...

— Olur, kapatayım. Kadının bir yeri yoksa bu kışta kıyamette kaldın gitti sokaklarda... Birkaç otel var, ama hem pahalı, hem tehlikeli... Her kadınla gidilmez.

Ne itoğlu ittir bu herif, içinden geçenleri okur insanın... Bunlar mı geçti içimden?.. Yok ne geçti?.. Geçmediyse de geçecek!.. Rasim cüzdanını çıkardı, şıngır mıngır bir sürü anahtarın arasından birini ayırıp uzattı...

— Al, dedi, benim bir küçük yerim var...

Kenan ne diyeceğini bilemeden kaldı, bir irkilme duydu içinden...

— Sok kıçına onu, dedi. Rasim ciddi:

— Başüstüne, dedi.

Gülünçlü biçimde eğilip anahtarı arkasına götürdü, sahiden kıçına sokuyormuş gibi yapıp cebine attı, sonra doğruldu.

— Aklınızda olsun... dedi. Başınız dara düşer de aramaya kalkışırsanız, gelir bu kıçımdan alırsınız...

Sonra ciddileşti. Kenan'a yaklaştı:

— Nermin'i merak etme, dedi. İstersen sabaha kadar gelme bu gece, onları oyalarım ben, telefon ederim, alırım belki... Bizim arkadaşlarla rastlaştık, bırakmadılar, derim... İstersen şimdi telefon edelim...

Rasim'in telefona uzanmış elini sertçe tutup çekti Kenan...

— Bırak, dedi. Her işe de burnunu sokma!

Rasim aldırmadan baktı bir süre, sonra yavaşça:

— Şu herife bak, dedi. Pezevenlik ederiz. Yine yaranamayız...

— Pezevenklerle işim yok benim...

Rasim de bozulmuş gibi kalktı, umursamazlıkla:

— Hıyarağası, dedi. Kendi pezevenkliğini kendin yap bakalım. Çantasını aldı:

— Yüzüne gözüne bulaştırırsın yakında, dedi, o zaman da gelme bana...

Sonra yaklaştı, uzanıp Kenan'ın yanağından makas aldı, dostlukla güldü...

— Gel ulan gel, dedi. Eşşoğlueşşek gel... Kim tutar senin elini benden başka...

Tam çıkarken, döndü birden...

— Ben niye geldim bugün buraya? dedi. Kenan güldü:

— Başıma bela olmaya...

Rasim gülmeden baktı, sonra yavaşça:

— Hadi kalsın, dedi, ağzının tadını bozmayayım... İyi eğlenceler... Üşütme kendini sokaklarda!..

Gitti... Kenan birden meraka kapıldı. Gerçekten niye geldi bugün bu oğlan?.. İlle de bir neden aramak gereksiz Rasim'in gelişine ya, kendi dedi... Bir ara peşinden koşup sormayı bile düşündü... Amaan, kim bilir ne boktan şeydir... Kasılmasını da sever hergele... Bak hanın yıkılması yalanıyla nasıl tedirgin etti beni günlerce... Gerçekten bela bu herif... Anahtarı alsa mıydım?.. Utanmıyorsun değil mi Günsel'i Rasim'in garsoniyerine... Bir duysun da suratına tükürsün kız senin. Nermin'e telefon edip etmemeyi düşünmeye başladı... Etmeyecekti... Etmeyeceğim... Zaten dokuzdan geçe Günsel de kalmaz... Beklesin... Peki nereye gideriz?.. Dışarda da yağmur başladı başlayacak. Kar da yağabilir... Yağsa keşke, bu pis yağmurdan daha iyidir. Altıya doğru çıkarım... Burak'a beni ararlarsa...

Çınaraltı'na vardığında daha beş buçuk filandı. Çok soğuktu hava, kemiklere işleyen pis bir yağmur yağıyordu. Kahve bomboştu. Yağmur altında koşuşan birkaç kişiden başka şey görünmüyordu ortalıkta. Yalnız çınarın dibindeki camlı kulübede belli belirsiz birileri vardı. Kazancılara doğru yürüdü, biraz oyalandı, dönerken sol kolunda sarkan kocaman çantasıyla Beyazıt Alanı'na doğru gelen Günsel'i gördü. Koyu renk bir manto vardı üstünde. Çabukça yürüdü. Günsel caminin duvarından kahveye dönerken karşılaştılar. Yağmur altında saçları, yüzü ıpıslak Günsel şaşırmış gibi baktı, gülümsedi, mantosunun cebinden çıkardığı elini uzattı...

— Merhaba, dedi.

Uzatılan eli iki eli arasına aldı Kenan, gözlerini ayıramıyormuş gibi bir süre bakıp kaldılar öylece... Elleri sımsıcaktı kızın...

— Niye, dedi, niye bu kadar uzattın?..

Günsel takılmak ister gibi bir gülümseyişle:

— Hemen mi anlatayım?., dedi. Islanıyoruz...

Kenan duymuyormuş gibiydi. Gözleri Günsel'in gözlerine çivilenmişti.

— Beni yine bırakıp gidecek misin karanlıklarda?..

Kenan iki omzundan tuttu kızın, öylece bakıyordu. Aralarından akıp giden binlerce yağmur damlacığı bu boşluğu yabancı her duygudan arıtma çabasındaydı sanki. O işi bitirip Günsel'in gözlerindeki alaycı gülümsemeyi de silip götürdüler... Günsel yağmur altında karşısında dikilmiş bu yaralı adama baktı bir süre... Sonra yavaşça:

— Hayır, dedi. Bırakmayacağım...

Kenan inanamıyormuş gibiydi. Kımıldamıyordu. Yaklaşan ayak seslerinin Günsel'deki tedirginliği olmasa hiç ayılamayacaktı belki de! Kız omuzlarını çekti yavaşça, birileri geçti alana doğru. Yan yana yürümeye başladılar. Kenan koluna girmek istedi Günsel'in. Bir türlü yenemediği çekingenlikle kolunu tuttu. Günsel baktı Kenan'a, sonra mantosunun cebinden çıkardı elini, o girdi Kenan'ın koluna. Gülümsedi, istediğin bu muydu gibisine. Artık mutluluk başlamıştı. Alanda aşağıya doğru yürüyorlardı. Nereye gitsek? Kenan ne diyeceğini değil, ne düşüneceğini bile şaşırmıştı.

— Aşağıda pastane gibi bir yer var, orada biraz oturalım isterseniz.

Günsel'di, demek düşünebiliyordu. Kenan uyanır gibi baktı kıza, solunda asılı duran kolunu sıkıca bastırdı dirseğiyle.

— Bırakmam artık seni, dedi.

Günsel gülümsedi:

— Sekize kadar bırakmayın...

Sekiz mi? Kenan durdu birden. Alanın, yağmurun tam ortasındaydılar. Demek gidecek. İki saat sonra gideceksin demek...

— Sekize kadar mı?

Günsel üzülmüş gibi bakıyordu...

— Daha geçe kalmayayım, dedi. Aslında bugün olmamalıydı.

Sonra gülümsedi yine, alaylı ekledi:

— Teyze Hanım'la aramı açmayın. Haber vermedim. Üzülür.

Teyze Hanım mı? Bir de evde kalmış kızları düşüneceğiz! Kenan bir şeyler demek istiyordu. Yağmur altında kımıldamadan kalmıştı. Bu kız deli eder beni. Niye başkaları dolaşır aramızda?.. Günsel de kalmıştı öylece... Kenan mırıldandı:

— Hiç bırakmayacağım seni artık, dedi. Ne bu gece, ne de... hiç hiç hiç...

Demin cami köşesinde yaşadıklarını bir kez daha yaşıyorlardı. Senin gözlerinde de mutluluk var işte. Pastaneye de gitmem. Kaçıracağım seni...

— Unut her şeyi. Söz de verdin, bırakamazsın artık.

Sonra birden elini tuttu kızın, sürükler gibi yürümeye başladı. Bir araba çevirdi aşağıda. Yağmurdan kurtulup da arabada yan yana, şöyle bir bakıştıkları an, Günsel'de bir ürkeklik belirdi.

— Nereye?

Şofördü soran. Sana ne hayvan herifi. Sür işte.

— Taksim...

Günsel bir şey diyememişti. Sorar gibi baktı Kenan'a. Kenan ıslak elini tuttu kızın, avuçlarında ısıttı bir süre, sonra yavaşça yoldaki gibi koltuğunun altına çekti kolunu. Günsel sol yanında, sanki yüreğine yaslanmış, başını da uysallıkla Kenan'a düşürmüştü hafifçe. Yağmur altındaki ışıklı yollar akıp gidiyordu iki yanlarında. Büyünün bozulmasından korkar gibi konuşmadan Taksim'e kadar öylece kaldılar. Ne konuşmak, ne başka hiçbir şey bu mutluluğun artmasına bir şey katamazdı Kenan için... Beyoğlu Caddesi'ni geçip de Taksim'e geldiklerinde, arabanın yavaşlamasına kalmadan Kenan şoföre yavaşça:

— Rumelihisarı, dedi.

Günsel ne diyeceğini bilmeden önce saatine, sonra dönüp Kenan'a baktı. Mutluyum diyordu, üzgünüm diyordu, istiyorum diyordu, yapmasak diyordu... Kenan yalnız istediklerini görüyordu bu bakışlarından... Bencilim, ne yapalım. Yüz binlerce yıldır bencilim böyle, var oldukça da bencil olacağım! Senin yaşlı teyzenin kimsesizliği acılarımdan sımsıcak ellerindeki yalnızlığıyla ürker gibi gözlerinin ışıl ışıl karanlığın ötesindeki Boğaziçi'nin bütün mavileri saklanıp ıslak koyu mantosu kuşatıvermiş çırılçıplak lokantalardaki minicik masalar var ya... Günsel sıkılmış gibi kımıldadı. Kolunu çekti yavaşça. Kenan'a baktı:

— Biliyor musunuz, dedi. Basından yargılananlar dün elliye yakınmış, burda, İzmir'de...

Kenan daha uyanmamıştı... Öylece baktı bir süre. Sıcacık kolunun yeri boşaldı.

— Yargılananlar mı?.. Haa... Aslında pek bir şey yazdıkları da yok...

Günsel güldü:

— Şah'la Diba'yı verdiler ya. Evlenme törenlerini. Sonra Towsend'in yeni aşkını da...

Birden kızarır gibi oldu. Hemen sustu. Arnavutköyü'nü geçmişlerdi. Kenan'a baktı yavaşça:

— Nereye gidiyoruz? dedi.

— Rumelihisarı'nda bir lokanta var.

Bir şey demedi Günsel. Bir süre sonra yavaşça sordu:

— Geldiğiniz bir yer mi daha önce?

— Değil...

Daha önce geldiğiniz yer mi? Değil... Nermin'le geldiğiniz yer mi? Değil... İlk kez seninle geliyorum işte. Yok canım, öylece sordu. Duygusallıklara düşer mi bu kız? Ama... Bırak şimdi...

— Önünden geçerdim ara sıra. Birden burayı düşündüm...

Günsel saatine baktı. Sıkılmaya başladı demek. Kolumu da bıraktı. Çekip gidecek yine... Tutamazsın ki, istemiyor belki oraya gitmek. Tutarım... Küçükbebek'i geçmişlerdi ki Kenan birden durdurdu arabayı, indiler. Yağmur yoktu burada. Kar bekleyen İstanbul havasıydı. Geri dönüp lokantalara doğru, giderlerken Günsel isteksiz bakındı...

— Canım hiçbir şey yemek istemiyor, dedi.

— Yürüyelim mi?

— Bilmem...

— Üşümez misin?

Günsel güldü sadece. Beyazıt'ta geçende konuştuklarını düşünmüş olmalı... Rumelihisarı'na doğru yürümeye başladıkları sırada baktı Kenan'a...

— Üşürsek gideriz bir yere, dedi.

Yürümek bu bıçak gibi havayı sevdiriyordu insana. Kenan, Günsel'e yaklaştı, koluna girmesini bekledi. Biraz sonra Günsel usulca tuttu kolunu, sonra biraz daha sokuldu, iki kolu ile sarar gibi yaptı, sol koluna asılı yürümeye başladı Kenan'ın. Sonra gülerek, tatlı bir takılma ile:

— Beni şimdi evde beklerler, dedi. Biz de buralarda sürtelim bakalım.

Kenan:

— Beklesinler, diyebildi sadece... Sonra heyecanını bastırmaya çalışarak:

— Biliyorsun, dedi. Bencilim ben...

Günsel sessiz yürüdü bir süre. Duymamış gibiydi... Sonra ağır ağır:

— Bugün Ticari İlimler Akademisi'nin Talebe Cemiyeti kongresi vardı, dedi. Polisle çatışmalar olmuş. Bizim çocuklar var orada. Bu akşam gelirler bana.

Kenan ayılmıştı da ne diyeceğini bilemiyordu. Özür mü dilesem?.. Ama benim hiç mi hakkım yok bu dünyada?.. Öğrenciler polisle akşam Kocamustafapaşa'daki evin Günsel'e bu yürümeden daha mutlu bırakıp gidemez ki beni...

— Anladınız mı şimdi, dedi Günsel, gerçekten bencillik oluyor bizimki...

Kenan başkaldırmayla diretti birden.

— Olsun, dedi.

Günsel gülümsedi:

— Seni de suç ortağı yaptım işte.

Kenan dirseği ile sımsıkı bastırdı kızın kolunu...

— O ki artık karanlıkta bırakıp gitmeyeceğini söyledin. Beni suçluluktan kurtarıncaya kadar sen de suçlu olacaksın. Ne yapayım? Hep ben mi yalnız kalacaktım bu yeryüzünde?.. Doğaya bile aykırı bu...

Günsel gülerek dinliyordu Kenan'ı. Bebek gerilerdeydi. Deniz kıyısında, rıhtımdaki son boş bankların yanında geçiyorlardı. Denizin soğuk hışırtısı ile ara sıra geçen taşıt araçlarının motor sesleri arasındaki karanlıktaydılar. Günsel gülerek:

— Neymiş doğaya aykırı olan? dedi.

Kenan durdu, baktı Günsel'e, Günsel şaşırdı. Yüzündeki gülümseme dağıldı birden. Keşke sormasaydım gibisine baktı. Yürümeye başlayacağı sırada Kenan yavaşça:

— Benim seni sevememem, dedi. Günsel durdu, Kenan'a baktı yine...

— Başka yasalar da var doğada, dedi. Bitmiyor ki bununla.

İşte yine bırakıp gidecek beni. Öylece bakışıyorlardı... Dostça mı bakıyordu bu kız, düşmanca mı? Acı şeyler mi söyleyecek yine... Bu arabanın farları da... Niye karanlığa düştük yine... Kenan bir acı duymaya başlamıştı birden... Başka yasalar da var.

— Haklısın yaşlıyım, dedi Kenan.

O zaman bir şey oldu. Günsel'in yüzünden bir irkilme geçti, içtenlikle üzgün mırıldandı birden:

— Ah, her şeyi kendi açından...

Bitirmedi. Yavaşça kaldırdı kollarını, Kenan'ın omuzlarına koydu. Yüzünü yaklaştırdı, baktı öylece. Kenan sonrasını bilmiyordu. Önce şaşkın, sonra delice öpmeğe başladı kızı. Hızla gelip geçen arabaların farlarını filan da unutmuşlardı. Işığa, karanlığa batıp çıkıyorlardı. Kendini öylesine yitirmişti ki Kenan, dudaklarını sımsıkı kapattığı kız tıkanır gibi olmaya başladı... Yarı baygın iteledi Kenan'ı, soluk soluğa başını arkaya attı biraz, ürkek baktı... Bitkindi.

— Soluğum kesildi, yapma düşeceğim, diye mırıldandı. Kenan biraz daha sıktı kollarında. Bir şeyler söylendi.

— Düşürmem seni, dedi. Benimsin...

Sonra yine öpücükler, kollarında sıkmalar... Bir ara ayrılır gibi oldular. Yakındaki bir kırık sıraya çöktüler... Aynı şeyler, daha da coşkularıyla dopdolu, orada da sürüp gitti bir süre... Yıllardan beri gelen evlilik yaşamının yarattığı alışkanlıklarla Kenan, bir ara bütün bilinç kurallarını aşıp kırık sıra üstünde Günsel'le yatıvermeyi bile düşündü. Düşünmeyi gereksindiren bir şey de değildi ki bu. Haftalardır biriken yıkıntıların, karısının yanında sürekli örtbas ettiği cinsel dürtülerin bir patlamasıydı... Günsel'in mutluluğu artık korkuya dönüşmüştü. Kız bir ara kurtardı kendini, sendeleyerek kalktı sıradan; ayakta duramıyor gibiydi. Kenan da kalkıp tuttu. Hafiften bir yağmur başlamıştı. Kolunu beline doladı kızın. Ayılmıştı artık o da... Bir utanma duydu...

— Bağışla beni, seni nasıl seviyorum bilemezsin...

Göğsü inip kalkıyordu Günsel'in... Kenan kendini tutmaya çalışarak kızı göğsüne bastırdı hafifçe.

— Sakın benim için kötü şeyler düşünme, dedi. Yavaşça ekledi:

— Ölürüm sonra...

Günsel bir şey demedi. Yorgunlukla yaslanmıştı Kenan'ın göğsüne. Birkaç adım attılar öylece. Günsel bitkin mırıldandı:

— Gidelim artık.

Kenan donup kaldı birden, kızı sıktı göğsünde, fısıldar gibi:

— Nereye? dedi.

— Bilmiyorum... Oturalım bir yerde...

— Peki canım, nasıl istersen...

Yine de öyle olmadı... Deliler gibi öpüşmeler başladı yine; Günsel'in her vakit istekle baktığı yuvarlacık omuzlarını, belirsizmiş gibi duran görüntüsü içinde dipdiri genç kız göğüslerini, incecik belini, sert kalçalarını, acımasız pençesinden geçirmeler başladı. Belki biraz da yaşlılık içtepisinin sonucuydu bütün bunlar. Başkaldırma, bir tanıtlama çabasıydı. Günsel gerçekten bayılmış gibiydi kollarında.

— Seviyorsun beni değil mi, diyordu Kenan. Söyle ne olursun? Seviyorsun değil mi?..

Sağlıklı olmaktan çıkmıştı Kenan'ın sesi... Öpmeyi bıraktı bir ara. Baygın gibi duran kızın başını ellerinin arasına aldı. Çiseleyen yağmur altındaki ıslak yüzüne baktı öylece, inler gibi:

— Söylemiyorsun demek... dedi.

Günsel uykuda gibiydi. Gözlerini araladı soluk soluğa, bitkin bir sesle:

— Seviyorum, dedi. İnan bana seviyorum!

Sonra inip kalkan göğsünü çekmeye çalıştı Kenan'dan... Gene bitkin bir sesle mırıldandı:

— Oturalım bir yerde, ne olursun?..

Kenan aynı sağlıksız sesle üsteliyordu boyuna,

— Gene söyle, çok çok söyle. Seviyorum... Söyle...

Günsel gözlerini iyice açıp baktı Kenan'a, daha belirgin bir sesle:

— Seviyorum, dedi. Seviyorum seni, seviyorum!

Uzaklaşıp yakınlaşan motor seslerine bulanmış Kenan, inanamıyormuş gibi kımıldamadan bakıyordu kıza... Karanlıklı, ışıklı, yağmurlu, denizli, rıhtımlı, ıslak sıralı bu kış gecesinin bıçak gibi soğuğunda tutkularının ateşinden başka her şeyi unutmuş bakıyordu. Bir tür şaşkınlık, bilinçsizlik, tapınma, güvensizlik belki de... İşte seviyor beni... Boğaz'dan gelen bir taksi yakınlarında yavaşlamıştı, birden; alaylı bir ses:

— Taksi, dedi...

O zaman ayılıp bakındı Kenan. Sendeler gibi bindiler arabaya. Şoför bir şey sormadan sürdü. Günsel yorgunlukla Kenan'a yaslanmış, karanlık denize dalmıştı. Kenan ağır ağır kolunu okşuyordu Günsel'in... Arnavutköy'e gelince durdurdu arabayı, Günsel önce bir şey diyecek gibi oldu, sonra bitkin bir uysallıkla Kenan'ın elini tutup indi arabadan. Kıyıdaki bir lokantaya girdiler. Hemen de kimseler yoktu lokantada. Bir-iki masada birileri sadece. İçerinin sıcak havası kuşatıveriyordu insanı. Deniz üstünde

dipteki bir masaya gittiler. Kenan mantosunu çıkardı Günsel'in. Kendi de soyundu çabucak. Karşılıklı oturdular. Günsel utanıyor gibiydi. Gözlerini kaçırıyor, hep denize bakıyordu. Kenan kızın masa üstündeki ellerini aldı, buz gibiydi, ısıtmak için ovalamaya başladı avucundan. Garson listeyi uzatmıştı.

— Bir şeyler getirin işte, dedi Kenan. Sonra Günsel'e baktı, yavaşça:

— İçeriz değil mi? dedi.

Günsel anlamamış gibi bakındı, şaşkınlıkla, yavaşça,

— Bilmem, dedi, yine mi içeceğiz?

Kenan yiyecekleri söyledi çabucak, iki duble de rakı, sonra Günsel'i yatıştırmak için gerekliymiş gibi,

— İlk kez geliyorum buraya, dedi.

Bir şey diyecek gibi oldu, sustu yine. Günsel gülümseyerek döndü. Yavaş yavaş durulmaya başlamıştı. Artık çekinmeden bakıyordu Kenan'a. Hem o ılık gülümseyişi ile... İçki, yiyecekler gelince, tabağına bir şeyler koymasını bekledi Kenan'ın. Kadehi aldı, gülerek baktı, hafifçe kaldırdı, bir şey demesini beklemeden içti. Kenan gözlerini ayıramıyordu yine. Kadehi kaldırışı, içişi, bırakırken gülümseyerek bakışı... Kenan da içti.

— Konuş ne olursun, dedi, öğrenmek istediğim o kadar şey var ki...

— Daha kaldı mı? dedi Günsel.

Tedirginlik geçirir gibi oldu bir süre, sonra kızardı. Ondan sonra da toparlandı iyice. Hiçbir yabancılık yoktu artık bakışlarında. Bir silkinme yetmişti erkek pençesinde ezilmiş ürkek kızdan kurtulmaya. Mutlu bir şaşkınlığa düşmüştü Kenan da... Bir-iki yudum daha içtiler. Günsel çantasına uzandı. Kenan anlamışla ti, hemen Bafra paketini çıkardı cebinden...

— Siz de başladınız mı? dedi Günsel.

Kenan ses çıkarmadan yaktı sigaralarını. Sonra kırgın bir sesle,

— Kalmış demek ki, dedi öğrenmek istediğim şeyler...

Günsel durakladı.

— Siz olmaktan kurtulamadık!..

Günsel yine kızardı, güldü birden.

— Durmayın üstünde, dedi. Ağız alışkanlığı... Geçecek...

Kenan öylece bakıyordu yine.

— Hemen geçsin, dedi. Günsel uysallıkla,

— Pekiyi, dedi, sen nasıl istersen...

— İstediklerimi yapacak mısın?..

Günsel şaşkın kaldı bir süre. Ne diyeceğini bilemiyordu. Yine gülümsedi yavaşça.

— İsteyeceğin şeylere bağlı bu!..

Kenan dalgın:

— Neyi isterim ki ben, dedi, senden başka!..

Günsel durgunlaştı. Bir süre denize daldı, sigarasını içti... Kenan da sigarasını içiyor, öylece bakıyordu kıza.

— Dinle beni Günsel, dedi.

Kız yavaşça dönüp baktı. Kenan sessiz, fakat güvenli başladı.

— Gelip geçici bir tutku sanma bunu... Aramızda büyük yaş farkı var... Bu da önemli değil. Akıllıca bulmayabilirsin. Sensiz olamam ben artık...

Yine heyecanlanmıştı, kısık bir sesle sürdürdü:

— Benden daha akıllısın... Yardım et bana... Ama sensiz hiçbir şey olmayacağımı da bil... Bırakma beni...

Sonra tıkanır gibi ağır ağır ekledi.

— Gecikmeden korkarım ben. Söylerken utanır gibiyim... Niye sonraya kalsın? Evlenmez misin benimle? Ne olursun hemen karşı çıkma... Başka çözümü yok ki! Zaten bir türlü kurtulamıyorum... Aşşağılık içtepisi eziyor beni... Beni işte... Anlatamadım değil mi? Seni seviyorum...

Sustu. Günsel sessiz, yüzünde hiçbir tepki izi vermeden dinliyor, öylece bakıyordu Kenan'a. Kenan kızın kötü bir şey söyleyivermesinden çekinir gibi başladı yine kesik kesik:

— Evliyim, çocuğum da var... Ama o evde... Ah bilemezsin, kurtulmam gerek... Sensiz ne yaparım ben?

Sonra sustu. Öylece dalgın kaldılar bir süre. Sigaralarını bitirdiler. Kenan bir şey sormaya korkuyordu. Kızın konuşmaya başlamasından da korkuyordu. Gözlerini kaçırıyordu. Günsel sigarayı bastırdı...

— Senden daha akıllı olduğumu nerden çıkarıyorsun? dedi. Görünüşe kanma. Birbirimizden aşağı kalır yerimiz yok duyarlılığımıza kapılmakta...

Sonra Kenan'a baktı öylece...

— Seni ben aramadım mı? Karanlık yollara düşmedim mi seninle öpüşmek için?.. Akılla ne ilgisi var bunların?.. Görüyorsun işte direnemedim.

Belirsiz acı bir alayla sürdürdü:

— Ama bana sorarsan, düşündüm, aklımca bir sakınca görmedim gelmekte. Bari sen de inandırma beni bu akıl yalanına...

Sonra yakınır gibi yavaşça:

— Böceksi bir yanımız var işte, dedi.

Kenan içi titrer gibi dinlemişti. Fısıldadı birden:

— Yoksa üzgün müsün? Günsel dalgın:

— Yooo, dedi, güzel, hem de çok güzel...

Bir yudum aldı içkisinden. Gülerek baktı Kenan'a. Neşeli, alaylı bir gülüştü bu. Deminki ezikliğe bir başkaldırmaydı.

— El kızına güven olmuyor ya, dedi, bana güvenmeni isterim!..

Sonra durgunlaştı yine:

— Seni bırakabilecek olsam gelmezdim. Aklından at onu...

Kenan'ın masa üstündeki sol elini aldı, sevgi ile okşadı. Sonra iki dirseğini masaya koydu gülümseyerek. Avucuna aldığı bu eli yüzüne yaklaştırıp sürdü hafifçe.

— Neler çekiyor insanlar, dedi, bazı şeylere katlanmasını bileceğiz. Yok başka çaremiz...

Sonra yavaşça ekledi:

— Evlenmeyi düşünecek durumda değiliz... Kim bilir daha neler bekliyor bizi... Zorlamalara da kalkma...

Elini yavaşça bıraktı Kenan'ın, durgun bir sesle:

— Ben de anlatamadım değil mi? dedi. Nedenini bile tam bilmiyorum ya, seni seviyorum...

Kenan tam bir suskunlukla bakıyordu. Günsel ağırlaşmaya başlayan havayı dağıtmak ister gibi birden güldü, alaya başlamıştı yine.

— Sağ ol!., dedi. Aslında hiç de kötü bir kısmet değilsin... Evli, çocuklu olman biraz düşündürür belki ya, yakışıklılığın bütün eksiklerini örtüyor yine de... Hem şimdi modaymış... Kızlar evli erkekleri ayartıyorlarmış...

Kenan utanmış gibi gülümsedi, başını çevirdi. Günsel sevgi ile bakıyordu. Bir ara dalar gibi oldu, yine toparlandı, mutluluk dolu bir gülüşle:

— Boşuna büyüklük taslama, dedi, sen büyümemişsin... Bu çocukluğuyla bir de ikinci evliliğe kalkıyor. Hem de birincisinden kurtulmadan...

Yapmacık, özentiliydi sesi, Kenan gerçekten utanmaya başlamıştı. Gözlerini kaçırdı, kızardı bile. Şakayla yakalamıştı Günsel, Kenan'ı. Alaylı bir gülümsemeyle üstelemeye başladı:

— Ne oluyorsun, dedi. Korkma, öpüştük diye üstüne kalmadım hemen... Biraz bekle bakalım... Görürsün nasıl temizletirim ben sana namusumu!..

Bir şeyler söylemek istiyor, beceremiyordu Kenan. Günsel birden ciddileşti. Duygululukla tuttu elini:

— Sakın değişme, dedi, hep böyle kal!..

Bir suskunluğa düştüler yine. Günsel birden gevezeliği sürdürmek ister gibi:

— Bak, dedi, ilgisizliğini bağışlamam. İşimi hiç sormadın...

Hemen anlatmaya başladı:

— Bilmezsin nasıl sevindim. Hiç, ama hiç umudum yoktu. Hâlâ anlamış değilim, nasıl oldu? Bizim Handan'a sorarsan... Handan'ı tanımıyorsun? Ta Sivas'tan... Doktor çıkıyor bu yıl... Kötü kız sayılmaz... Aşırı doktor yalnız... Şey diyor Handan, dekanlıkta biri varmış, iyi adammış... Ne bileyim ben, oldu işte... Şu tezi de bir onaylasa adam, sınava da iyi hazırlanırım, kitaplıktayım bütün gün.

Cıvıl cıvıl anlatıyor, gülüyordu...

— Elime de dört yüz elli lira geçecek... O kadar param hiç olmamıştı... Bıktımdı Teyze Hanım'ı kesmekten... Ama biz geç kalıyoruz değil mi?

Saat dokuza beş vardı. Kenan izin veremezdi bu kadar güzel şeyin bozuluvermesine. Tersler gibi diretti:

— Olmaz, gidemezsin...

Günsel şaşırmış gibi durdu, birden alaycı kız oluverdi yine:

— Zor evlenirim ben seninle, dedi, daha şimdiden başladın!

Kenan mutluluktan şaşkındı. Niye ağlayacak gibi oluyorum? Allah belamı versin benim... Kadından ayrı yanım kalmadı... Bak şu kıza... Günsel yine ciddileşti:

— Asıl önemlisi, fakültede çocuklarla her gün ilişki kurabilmem... Bayıldım bu işe...

Dalgın kaldı birden. O zaman yakaladı Kenan. Bütün bu şen, cıvıl cıvıl görüntü aslında hep bir şeyleri gizlemek çabasıydı. Bu çabada kendisi için yapılmış olanları da sezinliyordu Kenan. Aslında da neşeli bir kızdı

besbelli; ama üstlerine öylesine ağırlığı olan şeyler çökmüştü ki, neşeli, bu cıvıl cıvıl görün tüyü ortaya çıkarmak için Günsel'in böyle sürekli bir çaba, belki de büyük bir savaş yürütmesi gerekiyordu her seferinde. Savaş biter bitmez yine...

— Ağbini soracaktım? Yaptırabildi mi işini?

Günsel dalgın başını kaldırıp baktı. Sonradan anlamış gibi:

— İstanbul'a olmaz diyorlarmış, dedi. Belki İzmir'e, bakalım...

Sonra yine sustu. Pek bir şeyler de yememişti...

— Niçin yemiyorsun?

Ayılır gibi doğruldu, gülümseyerek baktı:

— Yedim, dedi.

İçkisinin son yudumunu da aldı. Kenan artık tutamıyordu kendini.

— Günsel, dedi.

Günsel anlamış gibi durdu, önce baktı, sonra başını önüne eğip bekledi.

— Sermet geldi bana biliyorsun değil mi?

Günsel durgun baktı Kenan'a.

— Nerden bileyim? dedi.

Gözlerini ayırmıyordu Kenan'dan. Öylece bakışıp kaldılar bir süre. Kenan donuk bakıyordu.

— Öğrenmek istiyorum, dedi.

Günsel gülümsedi; alaycı kız oluvermişti.

— Koca adam, kıskançlık oyunlarına kalkıyor, dedi. Sonra durgunlaştı, yavaşça ekledi:

— Öğrenmen gerekli hiçbir şey kalmadı dedim, değil mi?..

Öylece bakıştılar... Günsel'in yüzü acımasız bir yargıç gibi soğuklaşmıştı.

— Hiç yola çıkmayalım, dedi, bana güvensizsen...

Kenan konuşmak, bir şeyler söylemek değil, öpmek öpmek istiyordu yine. İçini dışını saran dayanılmaz bir çağrıydı bu. Elini tuttu kızın, sıktı avuçlarında.

— Peki, dedi, ben şimdi seni nasıl bırakırım?.. Söyle, ne olursun söyle... Seni seviyorum de, bir şeyler de... Seni bırakmayacağım bu gece de!.. Seninim de... Senin olacağım de... Hiç hiç...

Sonunu getiremedi. Sesi yine sağlıksızdı. Boğuk boğuk... Günsel anlamıştı Kenan'ın düştüğü bunalımı. Yakınmadan çok uysallık dolu bir

bakışla:

— Ne olursun beni de düşün biraz, dedi. Senin de benim elimden tutman gerekli.

Ondan sonra pek konuşmadılar. Kenan bir türlü yenemiyordu kendini. Saat ona geliyordu.

Günsel kalkmak isteyince artık karşı koyamadı. Lokantanın önüne çıktıklarında yağmur durmuş, yine o kar bekleyen gece havası başlamıştı. Bir-iki adım yürüdüler. Günsel koluna girdi hemen. İki koluyla sardı yine.

— Haydi, dedi. Güçlü ol. Seni seviyorum. Güzel günler gelecek. Bize de bir şeyler düşer.

Bir taksiye bindiler. Arabada öylece gittiler bir süre... Sonra Günsel yavaşça:

— Biliyor musun, dedi. Baba da hastaymış biraz. Önemli değil dediler ama, yaşlı adam.

Belki Kenan'ın ilgisini başka yönlere kaydırmak içindi bu...

— Gidelim mi yine bir gün?

Kenan algısız bir yüzle baktı önce,

— Nasıl istersen, dedi. Gidelim.

Yine sustu, daldı Kenan. Günsel'e de ağırlık, bir eziklik çöktü yavaş yavaş. Başını omzuna dayadı Kenan'ın, öylece kaldı arak. Boş yollarda uçar gibi giden arabanın içinde bütün yalnızlıklarıyla ayrılığı yaşıyorlardı. Kenan Taksim'de şoföre, "Kocamustafapaşa'ya," deyince, Günsel karşı çıktı.

— Hayır, dedi. Aksaray. Sonra Kenan'a baktı, yavaşça:

— Bağışla beni, dedi. Aksaray'da ayrılmamız gerek. Zaten çok araba var bizim oraya... Buradan bile dolmuşla gidebilirdik... Neyse!..

Sonra Kenan'ın elini alıp dudaklarına götürdü.

— Ben sana telefon ederim, dedi. Kenan irkilmiş gibi baktı birden.

— Yarın.

Günsel gülümsedi:

— Yarın, dedi. Merak etme, her gün.

Sonra çantasından kalem, ufacık bloknot çıkardı, bir şeyler yazdı. Ev, iş adresi, çok zorunlu olmadıkça kullanılmamasını istediği iş telefonuydu.

— Telefon bitişik odada. Daha çok yeniyim. "Başladı" demesinler.

Aksaray'da indiler. Kenan paraları verirken Günsel baktı, sonra:

— Bu kadar çok para harcamana da izin yok artık, dedi. Bu son...

Dolmuşa doğru yürürlerken gülümseyerek:

— Böyle havaya gidecek parası olmaz devrimcinin, dedi. Sonra Aksaray Alanı'ndan dolmuşa atlayıp yapayalnız bıraktı gitti Kenan'ı! Bir süre kendine gelemedi Kenan. Saraçhanebaşı'nda bir arabaya bindi. Köşesine yığılıp kaldı arabanın. Hep aynı şeyler dolanıyordu kafasının içinde. Toparlanamıyordu bir türlü. Sinirleri yay gibi gergindi. Şimdi Nermin çıkacak karşıma. Oyunun acı, pis yanı başlıyor... Tatlısına bile dayanacak gücüm kalmamıştı ki. Kapıyı açıp da girince, evi karanlık buldu. Paltosunu asıp içeri geçti. Nermin yatmıştı. Kenan'ın ayak sesleriyle ışık yandı yatak odasında. Kenan girince Nermin yataktan kalkıyordu. Uyuyamamıştı daha. Açılan ışıktan kamaşan gözlerini kırpıştırarak baktı. Örtmeye çalıştığı bir gerginlik vardı yüzünde...

— Hoş geldin, dedi...

— Hoş bulduk...

Birden şaşırdı Kenan. Nermin'den ayıramıyordu gözlerini. Sıcak bir yatak kıyısında ayakta durup bekleyen yarı çıplak dişinin çağrısı her yanını allak bullak eden dürtülerle bütün duyumsuzluklarını kabartıvermişti. Nermin'in bir şeyler sorup öğrenmek isteyeceği bile geçmiyordu kafasından. Zorla çevirdi başını, çabucak soyundu. Pijamasını giyip banyoya geçti. Öyle kaldı bir süre. Şofbeni yaktı. Önce ılık, sonra soğuk su akıttı üstünden. Durulamıyordu bir türlü. Bir minicik kız, içinde zincirlerinden boşalttığı kızgın canavara bırakıp gitmişti onu. Evlilik koşullarının uzun yıllardır yasalaştırdığı sonuçtan başka her çaba bu canavarı biraz daha azdırmaktan başka şeye yaramıyordu sanki. Delikanlılık çağının boşalımları bile geldi aklına, bulantıya karışık bir utanç duydu içinde. Çabukça kurulandı, pijamasını giydi yine. Odaya geçti. Nermin tuvaletin önünde aynaya bakıyordu. Yüzü süzgündü.

— İyi eğlendiniz mi?

Kenan ne diyeceğini bilemeden kaldı birden. Aklına geldi.

— Rasim mi telefon etti?

— Ben aradım... O da arayacakmış...

Nermin'in kolonyasını alıp sürmek iyi gelecekti. Yaklaştı. Nermin de kalktı. Kenan'a baktı, isteksiz, kırık dökük gülümsedi. Uzandı. Pijamanın düğmelerini yanlış iliklemişti. Göz göze gelmişlerdi. Nermin elini uzatınca. Yakalanmıştı Kenan. Kadınlık içgüdüsü birden sezivermişti her şeyi, artık kurtuluş yoktu. Sımsıkı sarıldılar bir anda. Kenan ancak uzanıp komodin üstündeki lambayı söndürebildi. Karanlıktaydılar. Deli gibi düşmüşlerdi

yatağa. Işığın karartılması kadar Kenan'ın saldırısı da bulanık bir şaşkınlık yaratmıştı Nermin'de. Yeni, yabancıydı ikisi de. Öteden beri güçlü bir erkekti kocası. Ama güçlü olmanın ötesinde tanımadığı biçimde vahşice bir şeydi bu seferki. Saldırıydı düpedüz. Bir ülkeye girmiş barbarın düşman karısına saldırısıydı bu. Kenan yitirmişti kendini. Nermin önce karşı koyacakmış gibi bir şeyler fısıldadı...

— Kenan, Kenancığım...

Sonra o da yitirdi her şeyi. Amansızca oynanan bu sadist oyun bitince, avını paralamış yaralı bir hayvan gibi yığılıverdi Kenan. Zevkten çok acılarla birlikte de olsa Nermin, haftalardır yitirdiği erkeğini ele geçirmenin mutluluğundan öte hiçbir şeyi umursamayacak kadar bitikti. Mırıldanır gibi oldu bir-iki, uyuyup kaldı. Kenan dikenli bir bataklığa uzanmıştı sanki. Suçluluk duygusuyla uyuyamıyordu bir türlü. Yüreğine saplanmış bir acıyla güldü. Birbirine tıpatıp benzeyen iki sevgilim var!.. Biri Vatan Cephesi'ne yazıldı, öteki yıkmaya çalışıyor...

İKİNCİ BÖLÜM

Hey yavrum, kim getirdi seni bu ülkeye 1960 yılı?.. Akıllılar mı, akılsızlar mı? Umudular mı, umutsuzlar mı? Korkaklar mı korkusuzlar mı? Mutlular mı, mutsuzlar mı? Çullular mı, çulsuzlar mı? Soyanlar mı, soyulanlar mı? Kutsal Regaip Kandili yılbaşına rastladığından beri battık. Pavyonlar, kulüpler hepsi içerde o gece... Yedi bin lastik işçisi de açıkta... Gidin de sizi Saidi Nursi Efendiniz kurtarsın... Özel otosu ile Ankara'da kiraladığı evine girerken toplan bir sürü piç kapı önüne, yuhala sen kutsal adamcağızı!.. Hepsi Sağır'ın başının altından çıkıyor... Belli ki seçimler yakın... Mucize yarattık diyor, başka şey demiyor ilk Müslüman başbakan... Köylüler de tutup altın mala ve pulluk armağan ettiler... Sayın Konyalılar, bütün zorluklar yenildi... Rahat durmuyor ki Sağır... Adana'da bir gövde gösterisi... Demirgıratsın, Halksın, üçü ağır on yaralı... İstanbul'da gericiliğe karşı yürüyüşe geçecekmiş bir avuç hergele... Azın eşşoğlueşşekler, baba fırını has ekmek çıkarıyor... Ben Tarsus'un Bağlarbaşı köyünden Dede Ali... Beş yaşındaki oğlumu sana adadım Sayın Menderes, Allah seni bize bağışladı Londra'daki uçak kazasından, kurban olsun sana benim kara gözlüm. Bismillahirrahmanirrahim... Alın şu saldırmayı herifin elinden... Vah yavrucak.

Senin adın ne bakayım? Kemal Bey, öğrenimi ile ilgilenin bu çocuğun... İki buçuk milyon çocuk varmış okula gidemeyen. El ele çalışalım vatandaşlarım... Bütün özgürlükler var ülkede. El ele nurlu ufuklara!.. Elden ne gelir? Fırtına!.. Üç şilebi birden karaya oturttu Karadeniz'de... Kefken'de, Karaburun'da... Azdı yine Sağır, altı ay içinde seçim olacak diyor... Ulan bu namussuz hükümet... Yollar kapanmış... Ülkeyi karakış dondurdu kardeşim... Eğri çıksa hükümetten bilirsiniz... Gericiliği hükümet beslemiyor mu? Daha geçenlerde Menderes, Saidi Nursi ile... Arkadaşlar, vermesinler izin, biz de üniversite bahçesinde toplanıp, İstiklal Marşı ile başlayıp... Bok toplanırsınız. Zaten elli altmış kişiydiler... Otuz beşini içeri attık, bir güzel sille tokat, bir-iki de cop kıçlarına... Meriç, Ergene, Tunca dört metre birden yükselmiş. Sel gidiyor Trakya'da... Üçü de zehirlenmiş işçilerin... Bilgisizlik!.. Kalorifer bölümünde yatmış eşşek herifler. Rektör olarak son kertede üzgünüm olaydan. Ben çağırmadım polisi. Üniversiteye

hiçbir zaman polis giremez... E, ne olacak şimdi? Bakan “girer” diyor... Giremez... Girer... Giremez... Girer... Efendim girer de, polis giysileriyle girerse ayıp olur... Yakışık almaz... Kılık değiştirir... Doçent olur girer, profesör olur girer... Asistan olur... Öğrenci kolay girer zaten... Üç gün önce bir denize girdik Mersin’de. Bak şu Tanrı’nın işine. Üç cinayet, üç trafik kazası, Ege’de sel... Büyük Sahra’ya kar yağmış!.. Avrupa’da soğuklardan iki yüz kişi ölmüş... Galatasaray: 2 Fenerbahçe: 1. Fener’in golünü Lefter penaltıdan attı. Soyunma odasında iki takım da ağladı kardeşim. Spor-Toto çıktı. Devrimler süs değildir diyor İnönü... Yüce Türk devriminin tarihsel kökenleri üstünde tartışmayı açmadan önce... Telefona bakın... Evet gazete efendim, buyrun... Yazın hanımefendi... Salihli.»» Milyoner efendim... Ciddi adam... Vasiyeti bu... Tabutu taşıyacak dört güzel kıza yüzer bin lira bırakıyor. İlk başvuran güzel kız Gölcük’ten “M.A.” efendim... Bakın şöyle diyor... Naçiz vücudunuzu hamil tabutunuzu nahif omuzlarım üzerinde büyük bir huşu ile ebedi istirahatgâhınıza tevdi etmeyi kendime şerefli bir vazife addediyorum... Yüz bin... Siz de böyle bir şeyler yazın... Yirmi beşinci oldunuz şimdilik İstanbul’dan... Jüri çok ciddi... Noter Mithat, Avukat Hüseyin, Tüccar Muzaffer, Sarraf Kemal, zevk sahibi vatandaşların takdirine, ham ervahların takbihine mazhar olan bendeniz Salihlili Hacı Mehmet Kayahan... Keçiyi tutayım derken trenin altında parça parça Zeytinburnu’nda... B.M. Meclisi’nde dün birbirine girdi yine millet... Kavga dövüş... Kemal Satır’la Turhan Feyzioğlu çıkmışlar kürsüye... Amerika Türkiye’ye yeni silahlar verecek... Türkiye’de kurulacak füze rampaları için gelen Amerikan heyetindeki uzmanlar incelemelerini bitirince üslerin kurulmasına başlanacak... Edirne’yi sular bastı... Caravelle uçağı düşüp de Ankara’da 41 kişi ölünce tek bir kadın kurtuldu, o da Türk... Tanrı Türk’ü korusun. Sosyalist Partisi dün resmen kuruldu. Naim Toksöz, Atıf Akgüç, Alaeddin Tiridoğlu (4 Aralık 1945 doğumlu (!) Solcu Tan gazetesini yakmışlardı hani o gün), İhsan Üngör, Şemseddin Düler... Başlıca dayanağımız gençler zorbalığa kalktılar. Doğru söylüyor Menderes. CHP seçimsiz iktidar istiyor. Ne seçimle, ne seçimsiz bir daha zor görürsünüz siz o koltuğu... Dünyayı başınıza yıkacağım... Viski ile bar karılarının ayağı yıkanıyor demiş Meclis’te CHP’liler... Nenize viski sokmak ülkeye?.. Asma köprü yarın ihale edilecek. Ortaköy’le Beylerbeyi arasındaki köprü 1965’te trafiğe açılıyor... İsmet Paşa İstanbul’da “Gideceksiniz!” dedi. Heriflerde söz mü bitti nedir, bizi dolamışlar dillerine... Alman Frankfurter neue

Presse, Felemenk Courant, İsviçre Gazette de Lausanne, Avusturya Albeiter Zeitung, İsveç Svenska Daghladet, İngiliz Times, Manchester Guardian, News Chronicle, American Arizona Republic, Phoenix Gazette, Washington Post, Türk basın rejimine saldıran yazılarla dolu... Indianapolis Star sahibi Pulliam her yıl dört burs adamış Türk basınına, hükümete nispet... Ankara'da asılırken ipi koptu Adana canavarının. Asmayın beni savcı bey, ayağınızı öpeyim. Yuuuuuuuuu. Memurlara zam, pamuklulara yüzde yirmi zam düşünülüyor. Kızılırmak yer yer dondu. Zeytinburnu'nda iki polis sarhoş olduğu için bir manavı dövüp 35 lirasını alınca... Muhalif Yeni Sabah gazetesi sahibi Safa Kılıçoğlu'na saldırdı bilinmez kişiler... Bir İngiliz ajansı (Londra Forum Service) serbest bir seçimde Demokratik Parti yenilir diyor. Doğal yenilmesi kardeşim. İbne hakem, göz göre göre ofsayta gol dedi... DP'liler grev hakkına karşı da, CHP'liler yanaymış... Afyon'da maden çöktü, on iki ölü. Bohçacı diye kapıyı çalanlara uyanık olun. Hırsızlık ediyorlarmış... Samatya'da iki kadın yakalandı... Karakolda ağladılar. Bankaların kredisi kimlere gidiyor? diye soruyor bir gazete. Şişli'de, Taşlıtarla'da öldürmeler... İstanbul'da kar, Suriye çölünde kar... Batacağız... Kar, fırtına... Yollar, uçaklar durdu hepsi... Isı ~7... Bütçe encümeninin toplantısında açıkladı DP'liler: Uluslararası Basın Enstitüsü solcuymuş... 25 basın duruşması var... İki on dört boyundaki Uzun Ömer öldü. Hay patlama 1960 yılı. Bakalım daha neler çıkacak başının altından. Şubata yeni başladık.

X

Günsel gazeteyi yanına bırakıp koltuğundaki dereceyi çıkardı. 38.8... Bir sürü sülfamit - penisilinli ilaçlar almıştı. Başındaki ağrı da geçmiyordu bir türlü. Bugün ikinci gündü. Doğruldu yatağında, sırtındaki yastıkları düzeltti. Saate baktı. Üçe geliyordu... Bakkala kadar gitsem, telefona, yolda düşer miyim?.. Deliye dönmüştür şimdi. Bir gün önce buluşacaklardı Kenan'la. O sabah 39.5 ateşle uyanmıştı. Gecesinden belliydi. Her yanı kırılıyordu yatarken. O da hastalanmış olmasın. İyice üşüttük. Ben soğuğa dayanıklıyımdır oysa... Ölçüyü kaçırdık. Haftalardır, akşam karanlığında ya Boğaz'da, ya Yenikapı kıyı yollarında dolaşıyorlardı... Bu kışta kıyamette. Öpüşmek için karanlığın basmasını bekleyip boş yollara düşmekten başka

çare yoktu! Günsel hem utanç, hem mutluluk duyuyordu düşünmekten. İyice yağmur yemişlerdi son günü. Cankurtaran yakınında bir kahveye sığınmışlar, bir sürü adamın yadırgılı bakışları altında üst üste sıcak çaylar içerek ısınıp kurunmaya çalışmışlardı... Hemen ayrılıp eve gelmek, üst baş değişmekti en akıllıca iş. Akıllıca mı? Günsel gerçekten büyük tutkuyla bağlandığını her geçen gün daha iyi anlıyordu. İlk karşılaştıkları geceden beri Kenan önce sinsi, sonra açıkça el koymuştu bütün duygularına... Hem de Sermet'i çiğneyerek!.. Sermet mi... Haa şu bizim Sermet!.. Onunla böyle değildi ama... Yemin ederim ki değildi!.. Devrimci namusum üstüne yemin ederim ki!.. Ağbimin en büyük yemini. O da hastaymış. Böbreklerinden bir şey çıkmasa adamcağızın... Mektup da yazamadım daha. Sonra Baba'ya da uğrayıp... Uff bu baş ağrısı. Yanda komodinin üstündeki aynayı alıp yüzüne, dudaklarına baktı. Ateşten kurumuştu. Diliyle ıslattı. Nasıl öpüyordu?.. Yamyam bir bebeğin anne memesine saldırması gibi! Kenan'dan ayrıldıktan sonra sokakta, evde herkese çekinerek bakıyordu. Şimdi anlayacaklar... Şişmiş dudaklarım. Kabarmış... Sermet'le de öpüşmüşlerdi... Hatta yazın bir kez plajda büyük özel kabinde cinsel oyunlara bile kalkışmışlardı. Zaten ilk anlaşmazlıkları da burada başlamıştı. Seviyordu Sermet'i. İstekle de doluydu... Ama yine de bir türlü yenemediği bir korku, bir çekingenlik vardı üstünde. Yapmak düşünmek kadar kolay değilmiş!.. Yakınlık, anlayış bekliyordu Sermet'ten. Yardımcı olmasını... Sermet için başkaymış sorun. O kendinden güvenli, yukarıdan bakışıyla bir soy devrimcilik hakkıydı Günsel'den alacağı! Fransa'da böyle sorun yokmuş kızlar için. Günsel'in şaşkın bocalamasına, yenemediği çekingenliğe soğuk soğuk bakmış: — Evlenme sözü mü bekliyorsun? demişti...

Birden dünyası kararmıştı Günsel'in. Kötü bir şey demek, ağlamak gelmişti içinden. Sermet kendi havasındaydı. Fransa'da kızlar... Hay batsın sizin Fransanız! Birden Sermet'i itmişti, bir daha da gitmemişti plaja, kabine filan. Günlerce üstüne düşmüştü Sermet. Birkaç kez yalvarmıştı... Nasıl olsa evleneceklerdi! O zaman daha da bozulmuş...

Hayır, demişti. Evlenmeden yok böyle şeyler. Nikâhta imzayı koruz, alırsın hakkın olanı! Burası Türkiye!..

İnatçılığı ünlüydü Günsel'in. Bir kez olmaz dedi mi tamamdı... Daha küçükken ne dayaklar atmıştı babası bu yüzden. Eşşoğlueşşek, anası kılıklı!.. Giderek evlendikten sonra da bir süre kıvrandırmaya aklına koymuştu Sermet'i. Sen görürsün it! Aman, iyi ki görmedi! Demek ki

sevmiyormuşum ben bu oğlanı. Kenan'ın, hiçbir şeyi batmıyor böyle. Bencilliği, saçmalığı, tutarsızlığı yok mu?.. Bazen güldürüyor bile insanı. Ama öyle içten ki... Özünde bir arınmışlık var. Çektiği acılardan belki de!.. Aslında her şeyiyle tedirgindi Günsel. Kolay değildi bir kızın evli, çocuklu bir adamla ilişki kurması. Ne suçu var bu adamın?.. Herkes yanılabilir... Deniz kıyısında Kenan öpmek isteyince karşı koyamayacağı bir istek duymuş, daha Sermet'le ilişkisini kesmediği için de korkuya, yıkıntıya düşmüştü birden.

Sermet'le ilişkisini kopardı koparacaktı o günlerde... Daha koparmamıştı ki! Sermet'e anlatmak da kolay olmamıştı bu durumu. Kenan'dan ayrıldığının ertesi günü, Sermet'e artık hiçbir ilişkileri kalmadığını, başkasını sevdiğinin bilincine vardığını söylemiş, umduğunun kat kat üstünde direnciyle karşılaşmıştı. Sermet kadınca bir oyun, kıskandırma numarası saymıştı önce. Evlenme işini çabuklaştırmak için tuzak belki de!.. Sonra da eni konu çarpılmıştı. Kırılan erkeklik onuru da karışıyordu işe. Ne yapalım? Fransa'da kızlar böyle! Günsel Sermet'ten sonra da ne yapacağını bilememişti. Günlerce tedirgin dolaşmıştı. Birkaç kez telefon etmeyi düşünmüş, bir seferinde rehberden numarayı çıkarmış, telefonu çevirmiş, Kenan'ın sesini duyunca kapatmıştı. Sermet'le ilişkisinde hiç duymamıştı bu korkuyu. O doğaldı da bu yasaktı! Kitabı da posta ile göndermeyi kurdu birkaç kez... Ama söz vermişti, arayacağım diye!.. Sonunda -tam bilincinde değildi ya- işe girmesi ile bu direnci de yıkılıvermişti. Öğrenci filan değil, çalışan kadındı artık, istediği ile gönlünce ilişki kurmasında ne sakınca vardı? Evli erkek olsun isterse... Bu açıklamayı Kenan'la ilişkiyi kurduktan sonra yapmıştı böyle açık!..

— Uyandın mı?

— Hımmmm...

Teyzesiydi. Romatizmalı kalın bacakları üstünde sallanarak elinde limonata bardağı ile girmişti odaya.

— İçicen mi?

— Sonra içerim. Eline sağlık. Koy şöyle...

Nahide Hanım, teyzesi, altmışını geçkin, çirkince, donuk yüzlü, kumral eskisi, sağlıksız bir kadındı...

— Ateşin var mı?

— Düşmüş biraz...

Teyzesi ile ilişkileri hep böyle bir-iki sözcük olurdu genellikle... Bazen bir şeye kızar uzun uzun söylenir. Günsel karşılık vermezdi çoğu...

— Üşüyor musun?

— Hayır.

— Soğuk burası. Isıtmıyor mu bu?..

Günsel'in odasında elektrik sobası yanıyordu. İçerde, salondaki kömür sobası yetmiyordu burayı ısıtmaya. Yatak odalarında ancak hastalık durumlarında kullandıkları bir elektrik sobaları vardı. Teyzesi on yıl önce ilkokul öğretmenliğinden emekliye ayrıldığı yıllarda, Sivas'ta payına düşen bir ufak dükkân satıp üstüne de eline geçen toplu parayı ekleyerek almıştı burasını. Üçüncü katta iki yatak, bir küçük sandık odası, bir büyücek salonu. Ölüm korkusuna kapılmıştı geçen yıl, zorla Günsel'in üstüne yaptırmaya kalkışmıştı evi. Ağbisine kalmamalıydı! Belli olmazdı, hükümet alırdı ellerinden! Günsel günlerce bu korkusunun saçma olduğunu, ağbisine, ablasına ayıp kaçacağını söylemiş, yatıştıramamıştı bir türlü. Ağbisinin de pek umurundaydı ya! Belki de yalancıktan böyle diyordu Nahide Hanım... Günsel'e olan aşırı düşkünlüğünden. Ağbisini onunla bir tutmamıştı hiçbir zaman. Sivas'taki ablasını da hiç sevmezdi. Günsel'e sevgiyle saygı karışığı bir bağlılığı vardı. Sonunda diretti kadın, mahkemeye başvurup evlat edindi Günsel'i. Gençliğinde teyzesinin bir-iki erkek serüveni geçirdiğini duymuştu. Ama evlenememişti... Sonuncusu çok ciddiymiş. Deniz üsteğmeniymiş. Evli çıkmış. Nahide Hanım evlenememesinden hiç yakınır görünmez.

— Aman derdi, koca, koca... İyi bir şey olsa gonca gül olurdu adı.

Uzanıp gazeteleri aldı Günsel'in yatağından. Gözlüklerini takıp gazetelere baktı.

— Gözleri kör olsun, dedi. Bak neler yapmışlar İsmet Paşa'ya Konya'da... Sürünecek bu herifler, sürünecek...

Koyu İnönücü'ydü teyzesi. Ağbisi ile bir olup bazen kızdırırlardı eskiden. Şimdi takılmıyordu Günsel. Yaşlanmıştı kadıncağız. Hasta... Konya'da İnönü'yü karşılayanlara gaz bombaları atılmış, yaralananlar olmuştu büyük kavgalarda. İşler bir yere gidiyor ya, bakalım!.. Ufff başım çatlayacak...

— Kara kız gelecek mi senin?

— Bilmem gelir belki...

Kara kız dediği Handan'dı. Bu eski okul, sıra arkadaşı, Cerrahpaşa'da stajdaydı; doktor çıkıyordu bu yıl... Hemen her akşam bir uğrardı...

— Turgut nerede? Suratını astı teyzesi.

— Ne bileyim, dedi, sokaklardadır. Oyundan baş aldığı var mı? Baba olmadı mı...

Turgut, ağbisinin oğluydu. Dokuz yaşında Kocamustafapaşa mahallelerinde başıboş büyüyordu. Ağbisinin isteği de buydu. Sıkmayın oğlanı derdi, ben de mahallede büyüdüm. Günsel korkulara düşüyordu ara sıra. Nerde eski mahalleler? Ama çocuk pek kötü değildi... Okul durumu da iyiydi. Yalnız okuldan çıkınca ortalık kararıncaya kadar arsada çocuklarla oyundan alamıyordu kendini... Her yanı kir pas, yara bere, düşerdi eve. Kötü dayak yemişti bir keresinde de. Acaba teyzeme versem telefon numarasını Kenan'ın, bakkala kadar bu şiş ayaklarla... Biliyorum şimdi, ne kuruntulara düşmüştür koca bebe!.. Ah canım... Seni nasıl seviyorum... Bu pis ateş. Yoksa sen de mi yatıyorsun? Ne yaparım o zaman ben? Telefon da edemem evine. Peki, neye varacak bu durum? Ufffff, bitirecek beni bu baş ağrısı... — İyileş de şu kitapları yeniden bir düzelt... Baksana. Ses çıkarmadı Günsel. Teyzesinin titizliği belliydi ya, kitaplar da gittikçe yığılmaya başlamıştı odada. Yetmiyordu bu küçük oda Günsel'e. Duvarda küçük kitaplık, bir-iki resim, ufacık masası. Bahçeye bakan bir pencere önündeki divanı. İki de sandalye sığabiliyordu ancak. Daha ilk öpüştükleri gece evlenmekten söz açınca Kenan, niye öyle aşırı heyecanlandım! Belki borçluluktu biraz da! Anladı belki de... Demek hoşuna gidiyor insanın. Nasıl içtenlikle konuşuyor. Acımayla sevgi hep birbirine dönüşüyor içimde sanki. Ne acıması be. Meyhanede ilk geceydi o... Acıma deyip duruyordum ya, aslında daha orada çarpılmıştım. Hiç değil! Değil de bir gün geçmeden düştün adamın işyerine, Nermin'i öğrenince de... Belki de Nermin'i seviyor! İlaçların da mı etkisi kalmadı? Bu gece ateşim daha da çıkacak galiba... Ufff... Yalan söylemiyorsun değil mi? Kızar şimdi. Canım benim. Ne yapacağız peki?.. Niye bu kadar güvenlisin bana? Nasıl çözerim ben böyle karışık bir yumağı?.. Hele sensiz. Sensiz mi? Kapı mı çalıyor? Birden doğruldu yatakta. Turgut olacak. Teyzesi kapıya gitmişti. Kulak verip dinledi. Handan'dı gelen. Gülerek girdi.

— Kız rosbik, düşmedi mi ateşin daha?

Nabzına, diline baktı, beylik iki şey sordu. Çantasından enjektörü çıkarırken,

— Dön bakalım poponu, dedi. Kötü üşütmüşsün sen.

İğneyi yaptı, başucuna oturdu.

— Sokulma, sana da geçecek...

— Bir şey olmaz, şerbetliyiz biz. Şu limonatanı iç!

Hastanedeki olayları anlatmaya başladı. Günsel'in kafası öylesine doluydu ki söylediğini izleyemiyordu bile. Teyzesinin çıktığı bir sıra,

— Senden bir şey isteyeceğim, dedi Günsel. Bakkala kadar gidip telefon eder misin?

— Kime?

Ne diyeceğini bilemedi; zaman kazanmak ister gibi, telefon numarasını almak için,

— Şu çantamı verir misin?..

Handan kalktı, yazı masasının üstündeki çantayı aldı, Günsel'e verirken kapının zili çalmaya başladı. Böyle deli deli Turgut çalar ancak. Turgut'un sesiydi...

— Babaanne, bak bu adam halamı arıyor...

Günsel çantayı aldı Handan'dan, kapıyı dinlemeye başladı. Kenan'ın sesiydi... Günsel'i soruyordu.

— Buyrun efendim, diyordu teyzesi, burda... Rahatsız biraz da...

Yüreği duracak gibi oldu Günsel'in. Çantayı açtı, hemen tarağını çıkarıp saçlarını düzeltmeye çalıştı. Handan bir şey anlamamıştı...

— Kime telefon edeceğim?

— Kalsın... İstemez.

Günsel'in heyecanlı davranışları birden gözüne çarpmıştı kızın. Bir anlam veremedi önce. Biraz sonra Nahide Hanım girdi;

— Kenan Bey'miş, sana gelmiş...

Kenan, üzgün, heyecanlı bir yüzle kapıda durdu bir an, sonra çekingen bir gülümsemeyle, gözleri Günsel'de içeri girdi... Heyecanını örtmeye çalıştığı bir sesle:

— Merhaba, dedi. Geçmiş olsun.

— Sağ olun. Hoş geldiniz.

Handan bir şeyler sezinlemişti bir anda... Kenan'la tanıştırıldılar. Teyze kapı ağzında kalmıştı. Handan'la, Kenan'ın oturmasıyla oda dolmuştu zaten... Hastalığı, ateşi filan sordu Kenan.

— Gripal bir durum, dedi Handan. Üşütmüş. Yaygın da ortalıkta. Üç-beş gün dinlenmesi gerek. Yarın düşebilir ateş.

Kenan gözlerini Günsel'den alamıyordu bir türlü. Günsel hem mutluydu, hem çekiniyordu Handan'dan, teyzesinden.

Handan kesin yargıya çoktan varmıştı. Demek Bay Sermet'in pasaportunu Fransa'ya vize eden bu! Sermet'i sevmediği için Kenan'a yakınlık duymuştu.

— Bağışlayın beni, dedi Kenan, hiç aklıma gelmedi hastalık... Hastaya çiçek filan getirilir...

Günsel hastalığını unutmuş gibiydi. Başı da ağrımıyordu işte.

— Önemli mi? dedi. Siz geldiniz ya, yeter...

Siz'li biz'li konuşurken gözlerinin içindeki alaylı bakışlara daha da bir yakınlık içindeydiler. Handan kalktı.

— Ben izin isteyeceğim. Hadi, geçmiş olsun şekerim... İlaçlarını unutma. İşyerine uğrarım, gerekirse raporunu da alırım. Çıkma birkaç gün bakalım.

— Eksik olma... Handancığım.

Elini sıkarken Kenan'a göstermeden "yutmadım" anlamına bir göz kırptı Günsel'e. Ateşler içindeki yüzü, biraz daha kızardı Günsel'in. Kenan'la el sıkışıp çıktı Handan... Odada birden yalnız kalmışlardı. Teyze, Handan'ı geçirmeye gitmişti... Artık korkusuz, baskısız bakıyorlardı... Kenan sımsıcak elini aldı birden Günsel'in öptü öptü... Çekmek istiyordu Günsel...

— Yapma, diyordu fısıltı ile, sana da geçecek... Ne yaparız sonra?

— Canım benim, birtanem benim... Nasıl korktum bilemezsin. Hasta ettim seni... Bende olayım...

— Olma, sakın olma... Çekil ne olursun, gelirler şimdi... İşte...

Teyzenin ayak sesi ile uzaklaştı Kenan. Odaya girmiş kahveyi nasıl içeceğini soruyordu Nahide Hanım. Önce içmek istemeyecekti, kahve içmek ilaç içmek kadar tatsızdı şu anda... Birden ayıldı:

— Orta rica edeyim, dedi.

Yine yalnız kaldılar. Kenan uzandı, koridorda ayaklarını sürüyerek uzaklaşan hastalıklı kadının peşi sıra baktı, sonra Günsel'in yatağına geçti birden, ateşler içinde yanan şaşkın kızı kollarına aldı, dudaklarını, saçlarını, yüzünü, boynunu, açılıveren omuzlarını yumuşak öpücüklerle donattı bir anda. Günsel mutluluktan ne yapacağını bilemiyordu. Direncini hemen yitirivermişti. Bitkin fısıltılarla bir şeyler demek istiyor, beceremiyordu bir

türlü. Kenan yine teyzenin ayak sesleriyle geçti yerine. Günsel soluk soluğa toparlanırken yavaşça:

— Ah delisin sen, diyebildi ancak.

Kenan çekilip iliştiği sandalyede gözlerini Günsel'den ayırmadan daha kanamamış gibi bir öpücük gönderdi yavaşça, fısıldadı:

— Evet, deliyim.

Nahide Hanım kahveyi verdikten sonra Handan'ın kalktığı sandalyeye geçti. Kenan'ı gözaltına alıp söylenenleri kaçırmadan dinlemeye başladı. İkisi için de sıkıntılıydı durum. Bir şeyler mi sezinlemişti kadın? Hiç neden yokken Sermet'i sordu Günsel'e. Günsel'in ateşi yükseliyordu belki de. İyice bitkinleşmişti. Ortalık kararmaya başlamıştı. Kapı yine deli deli çalındı. Nahide Hanım kapıya gidince Kenan, ürkek gülümsemeyle bakan Günsel'in ellerini aldı, avucunu, parmaklarını öptü.

— Gitmem gerek değil mi? dedi. Peki, nasıl bırakayım böyle? Yarın gelsem kovar mı teyzen beni?

Günsel gülümsedi.

— Ben de isterim ama, dedi, görüyorsun.

İçerden teyzeyle Turgut'un sesleri, bağrışmaları geliyordu. Günsel avutmaya çalıştı.

— Yarın düşerse ateşim... Öbür gün ararım. Arayamazsam gel...

Kenan kalktı, uzanıp kapıdan baktı yine. Günsel heyecanlanmıştı, döndü usulca, Günsel'in ateş gibi yanan kuru dudağına yumuşacak bir öpücük kondurdu.

— Beni seviyorsan hemen iyi ol...

— Sen de koru kendini.

Kenan, Nahide Hanım'la kapıya doğru giderken koridorda Turgut'la karşılaştı... Oğlanın dağınık saçlarını karıştırdı gülerek.

— Hadi eyvallah delikanlı...

Karşılık vermedi Turgut. Fırça saçlı, çirkince, cingöz bir oğlandı. Elleri soğuktan, kirden kara kara çatlaktı. Nahide Hanım sinirli bağırdı.

— Sana banyoya gir dedim... Şuna bakın, kılık kıyafet köpeklere ziyafet...

Kenan güldü. Tam kapıya vardıkları sıra kapı çalındı. İkisi kız, üç genç gelmişti Günsel'e. Nahide Hanım buyur etti gelenleri. Hastalığını bilmiyorlarmış Günsel'in. Nahide Hanım'ın elini sıkıp da kapıdan çıkarken

Kenan'ın gözü, aklı gelenlerde, Günsel'deydi. Ayağı geri geri gidiyordu. Kıskanıyordu gelenleri. Günsel'in yanında olacaklar...

— Güle güle efendim, yine buyrun...

Nahide Hanım gelenleri ağırlayabilmek için biraz da çabuk yolcu etmişti Kenan'ı, kapıyı kapattı hemen. Çocuklar Günsel'in odasına girdiklerinde Günsel dalmış gibiydi. Gelenlere baktı şöyle bir, gülümsedi.

— Uzak durun, dedi. Şakası yok... Bulaşır.

Eğreti oturdular. Oğlan kapıda ayakta duruyordu. Üniversite bahçesinde gericiliğe karşı izinsiz yürüyüşe kalkışıp emniyette dövülenlerdendi. Belli belirsiz Karadenizli ağzı ile konuşuyor, Günsel'e abla diyordu. İktisat ikideymiş. Kızlar Edebiyat Fakültesi'ndendiler. Günsel'le bugün buluşmak için önceden sözleşmişlerdi. Ülkedeki son politik gelişmeler üstüne konuşacaklarmış. Durumu görünce biraz sonra kalktılar; yine uğrayacaklardı. Önemli gelişmeler oluyormuş öğrenciler arasında. Günsel giden çocukların ardından dalıp kaldı bir süre. Geleceğini bile unutmuştu bugün onların. Sözleşmişlerdi oysa ki. Hem de gerçekten önemliydi bu ilişkiler. Gittikçe de artırıyordu önemini. Ama ben sadece onu düşündüm bütün gün. Yoksa... Kuşkulara düşecekti. Onunla ilişkilerimiz bencilliğe itiyor bizi. Sevmekten, sevilmekten öte her şeye kapanıp bir gün... Ne yapayım? Seviyorum... Seviyorum ama... Daha şimdiden bireycilik. Hem de onu eleştirirken, şimdi sen... Şeytan demek ki bu... Şeytanım benim. İyi şeytanım. O da, ben de aşırıya kaçıyormuşuz. Birlikte ele ele!.. Elin erkeği ile! Açıkça söylesene, evlenmek istiyorum diye. Başlama... Sermet'ten mi geçti? Doğal değil mi evlenmeyi istemem? Hep böyle mi sürüp gidecek? Benim o... Benim... Senin! Şimdi Nermin'e gitti. Adamın karısını da kıskan bakalım. Ne demekmiş karısı!.. Peki ben nesiyim? Düşünmemek gerek böyle saçmalıkları! Ateşim çıkıyor galiba... Daha ilk görüşte Nermin sanmıştı beni. Ya onu seviyor da... Hani burjuva romanları vardır. Meğer karısını çok severmiş de... Hıh, gülünç... Ta yüreğinden devrimci o. Başka türlü sevemezdim ki zaten. Bir gün görsem Nermin'i... Ya da resmini filan... Nasıl söyleyeyim? Hayır istemiyorum! Demek ki içtenlikle davranmıyorsun ona. İstediğim her şeyi verecek misin deyince niye apışıp kaldın?.. Yuvarlak bir-iki sözle atlattım bereket. Meğer o... Ne bileyim? Ben de sandım Sermet gibi. Bırak şu oğlanı be... Ufff bu baş ağrısı. O da erkek kızım. Bir şeyler isteyecek senden. Toy kız numaralarını bıraksana. İstemesin, ne olur istemesin... Peki sen? Ben de

istemeyeceğim. Patlamadım ya... Zaten duruyoruz işte!.. Cezaevindekilerin canı yok mu? Çözemeyeceğimiz bir sürü yeni dert açarız başımıza. Burası Türkiye... Ama o Sermet değil ki. Nasıl unuttum çocukları ben bugün? — Çok mu hastasın halacığım?

Kapıda duruyordu Turgut. Nahide Hanım'ın bağırması duyuldu içerden...

— Sana girme dedim o odayaaaaaa!..

Turgut hiç aldırmadan öyle bakıyordu Günsel'e. Ayaklarını yıkamıştı, yalınayaktı. Saçları kirpi gibiydi. Günsel gülümsedi...

— Yarın geçer Turgutçuğum...

Nahide Hanım'ın sinirli söylenmeleri sürüp gidiyordu içerde. Turgut hiç duymuyormuş gibiydi.

— Hadi git de içerde derslerine bak canım...

Turgut bir süre daha baktı Günsel'e, sonra:

— Olur, dedi.

Tam gidecekken dönüp;

— Öğretmen bizi sinemaya götürecek, dedi.

Günsel karşılık vermeden baktı, gözlerini kırptı gülümseyerek... Turgut gitti. Niye kanım kaynıyor bu çirkin oğlana? Anasına benziyor daha çok. Ama çirkini... Ne olacak bu çocuk? Anasının umurunda değil. Bırakamam ki ben. Anası da ne fingirdek şeymiş. Ah bu ağbim! Ne geniş adam!.. Genişliğinden mi acaba? Kapalı kutu... Her seferinde de sorar gülerek. Ne yapıyor Gülsüm Hanım? Ne yapsın herifle oturuyor... Şoförmüş, her gün de dövüyormuş... Bir gün kıracağım ağbimi bu yüzden. Terslemek geliyor içimden. Bu kızı bilerek aldı. Bütün Kasımpaşa biliyormuş. Söylemişler de. Ağbisi iyi arkadaşıydı. Cezaevinde birlikte yatmışlar. Ama kız... Ne kızı be!.. Bak neler takılıyor kafama... Erkek toplumuna koşullanmışız bir kez. Her haltı eder erkekler, erkek olur. Kızlar kız bile olamaz!.. İyi etmiş... Sermet'le oluverseydi ne yitirecektim sanki?.. Amaaaan, iyi ki olmadı. Ama o, Nermin'le her gece... Hep bu ateşten. Böyle saçmalıklara düşmem ben... Karısıysa ne yapayım?.. Nasıl yapar böyle bir şeyi? İki yüzlü o da işte... Beni sevdiğini söylüyor, sonra gidip Nermin'le... Pis bir şey bu... Pis bir şey... Hepsi pis insanların. En pisi de o... Beni sevdiğini söylüyor... Yalancı. Bencil. Oh olsun, yaşlı da! Nasıl unuttum çocukların bugün geleceğini. Bireyci küçük-burjuvalar gibi...

XI

Bir haftadan önce düzelememişti Günsel. Bu arada Kenan üç kez eve gitti. Bir seferinde Handan vardı yine. Çok yakınlık gösterdi Kenan'a. Günsel'e söylemişti. Sonuncu gelişinde Sermet çıkıyordu evden. İçerde karşılaştılar. Kenan kıskançlıktan da öte kapkara duygulara kapıldı bir anda. Oğlan alayla bakıyordu sanki. Hele elindeki paketlere!.. Günsel'e sezdirmemek için çok uğraştı, ama olmamıştı. Cin gibi kız, bir şey saklayamazsın ki... O gün hiç öpmedi Günsel'i. Ateşi düşmüş, yorgun, neşeliydi oysa ki... Teyzesi odadan çıktığı zaman soğukluğunu örtmeye çalışarak gülümser gibi bakıp durdu sadece. Ama Günsel gülüyordu. Hem de alaylı gülüşüyle... Gözlerinin içinden. Nahide Hanım Sermet'e de kahve yapmıştır! Ne yapalım? Deliyim...

— Utanmıyor musun böyle şeyler düşünmeye?

Öylesine irkildi ki Kenan, Günsel kahkahalarla gülmeye başladı. Şeytanın ta kendisi değilse bu! Nasıl anladı?.. Hem de suçüstü.

— Bir şey düşündüğüm yok... Günsel durmadı üstünde.

— Peki.

Bu kız bana eziyet etmek istiyor ama, niye? Sürekli politik sorunlardan söz açtı Günsel. Sovyetler savaşa inanmıyordu artık. İki milyon askeri terhise başlamışlardı. Ekonomik savaş ağır basacak demekti. Yığınların üretime gerekli emeklerini orduda bekletemezlerdi boşu boşuna. Savaş tekniğindeki üstünlüklerine de inanıyorlardı besbelli. Güdümlü silahlarda çok güçlü olduklarını Amerikalılar da söylüyor. Mikoyan, Havana ile ticaret anlaşması yapmış. Küba'nın Sovyetler'e yanaşması dünya politikasında... CHP'nin gensoruları Meclis'te kavgalarla...

Bugün buluşma kararı ile ayrılmışlardı sonunda. Kenan ayağa kalkınca Günsel Kenan'ın elini almış sevgiyle öpmüş, yüzüne sürmüştü. Nahide Hanım'ın ayak sesleri olmasaydı Kenan da deli gibi kucaklayacaktı onu, yalvarıp özür dileyecekti belki de...

Saate baktı Kenan. Gecikmedi ama, ya bulamazsa burasını. İyi tanımladım, sonra bulunmayacak bir yer değil ki... Tepebaşı'nda bir pastane! Camın önünde oturmuş kahvesini içiyor, gözlerini yoldan ayırmıyordu. Biraz ısınmıştı havalar, lodostu. Ama artık sokaklarda

dolaşmaya paydos. İşte o değil mi? Günsel yolun karşı kıyısından bakınarak geliyordu. Kenan'ı gördü birden, yolu geçti iki yanına bakınarak pastaneye girdi. İyice süzülmüştü. Gülümsüyordu. Arka masalardan birine geçtiler. Karşılıklı oturdular. Pastane oldukça kalabalıktı. Hemen elini avuçlarına aldı Günsel'in. Bakıp kaldı kıza... Günsel de gülümsüyordu. Yorgundu. Atamamıştı hastalık görüntüsünü üstünden. Günsel elini çekmek ister gibi yaptı.

— Paltomu çıkarayım. Sıcak burası...

— Çıkalım!

— Çıkalım mı?

Bir şey diyemedi Kenan, vazgeçmiş gibi elini bıraktı Günsel'in. Paltosunu çıkarmasına yardımcı oldu, yandaki koltuğa bıraktı. Karanlık basmaya başlamıştı. Kıyı yollarında dolaşıp öpüşme vakti. Günsel gülümsüyordu.

— Yorgunluğu atamadım daha...

— Ah yavrucuğum benim, bitirdi ateş seni.

Çay, turta söylediler...

— Teyze Hanım nasıl?

Kenan iş olsun diye sormuştu.

— O da seni sordu.

— Yoksa bir daha almayacak mı beni eve?

Güldü Günsel:

— Öyle bir şey demedi! Kimmişsin? Ne iş yapıyormuşsun? Nerden tanımıştım? Ağbimi de tanıyor muymuşsun?..

Şaşırdı kadıncağız! Hiç kimse bizim eve öyle çiçekler, kolonyalar, çikolatalar, kitaplar taşımaz ki... Sonra takıldı gülerek;

— Emekçi evini burjuvalaştırdın! Çikolatalar Turgut'a yaradı.

— Bütün güzel şeyler burjuvaların mı?

— Daha bir süre öyle!

— Peki, sen kiminsin?

Günsel durdu bir an, başka şeyler söyleyecekti, yapamadı...

— Senin, yalnız senin...

Kenan öyle mutlu bakıyordu ki duygularını saklamak için başını çevirdi Günsel, sonra önüne baktı. Sen benim değilsin ama, başkasıyla bölüşüyorum seni... Bölüşemiyorum bile. Hay Allah. Sinirlerimi bozdu bu hastalık benim. Kenan irkildi birden. Gözleri mi dolmuştu Günsel'in?

— Günsel!..

Günsel başını kaldırdı yavaşça. Kenan birden durdu...

— Niye öyle geldi bana? Sanki ağlayacakmışsın gibi...

Alaylı gülüyordu Günsel:

— Ağlamamı mı istiyorsun yoksa?

Kenan bir şey diyemedi. Garsonun getirdiği çayları içmeye başladılar. Günsel birden konuyu değiştirip politik sorunları açtı. Öğrenciler gelmişlerdi. Yarın işe başlayacaktı, çocuklarla önemli kararlara varacaklarını sanıyordu. CHP'li gençler diyorlarmış ki... Kenan dinlemiyor bile... Onun aklında hep...

— Sana bir şey diyeceğim.

Günsel baktı, bardağı çatalı bıraktı. Kenan'ın sesinden önemini kavramıştı sanki. Kenan nasıl söyleyeceğini bilemiyor gibi kaldı bir an, yutkundu, sonra birden karar vermiş gibi, elini cebine soktu yavaşça, bir anahtar çıkardı. Çekinerek uzatıp tuttu. Günsel anlamamıştı...

— Ne bu?..

Kenan kekeler gibi oldu, yutkundu.

— Bir arkadaşın yeri. Evi yani. Burada yokmuş o. İstersen... Günsel ne diyeceğini bilemeden kalmıştı. Öyle bir yerinden yakalamıştı ki... Kenan çekingenliği yenmek ister gibi üsteliyordu:

— Hasta ettim seni sokaklarda... Kızmadın değil mi? Susma, ne olur?

Günsel çayını aldı, yudumladı. Ne diyeceğini bilemiyordu. Öylesine istiyordu ki, korkuyordu... Sonunda yavaşça:

— Sen nasıl istersen, dedi.

Kenan üstünden büyük bir yük atmış gibi:

— Ne iyisin...

Hemen çıkıp bir taksiye bindiler. Ev dediği Rasim'in garsoniyeriydi. Sonunda dediği oldu hergelenin, gidip kıçından aldık anahtarı! Günsel bilse... Teşvikiye'de küçücük salonlu, bir buçuk odalı kaloriferli bir çatı katıydı. Bir gün önce Rasim'in arabasıyla gelip görmüşlerdi. Rasim yolda sulu şakalar yapmış, Kenan tersleyememişti bile. Suç ortağı olduk bu pis herifle... Ama ne yapayım? Önce kendi aramaya kalkmış bir ev. Uygun yer bulmak çok zordu. Ya çok pahalıydı, ya bekâra vermiyorlardı, ya göze batar yerdeydi. Hele oturulacak biçime sokma ayrı bir dertti. Becerememişti. 300'e imiş burası. Bir yıllık peşin ödemiş Rasim... Ufakmış ona. Başka bir yeri varmış şimdi. Burası da temmuza kadar yedek duruyormuş öyle...

— İstersen temmuzda sana devrederiz, demişti. Şimdilik konuğumuzsun! Temmuza kadar nasıl olsa çözerim Nermin sorununu...

— Burada durun...

Evin bir sokak ilersinde indiler. Günsel koluna girip sokuldu. Akşam soğuğu basmıştı iyiden iyiye. Karanlık sokakta konuşmadan yürüdüler. Arabada hiç konuşmamışlardı. Günsel üzgün gibi... Kim bilir, belki daha önce de Sermet'le. Sus be!.. Peki ne yaparsın öyleyse... Ne mi yaparım? Bilmiyorum ki... Kapıda kimseyle karşılaşmadılar. Kimsenin kimseyi tanımadığı, merdivenlerinden çıkarken yaşanmıyor duygusunu veren yerlerdendi. Çatı beşinci kattaydı. Soluk soluğa vardılar. Anahtarı uzatıp da kapıyı açarken heyecandan elleri titriyordu Kenan'ın. İçerisi ılıktı. Kenan kapıyı kapatıp Günsel'e dönünce ne diyeceğini bilemeden kaldı. Günsel minik salona, dışardaki terasa, terastan görünen ufacık Boğaziçi'ne, geniş Levent Balmumcu sırtlarına bakıyordu. Salonda halı, kanepe, koltuklar, boş küçük demir kitaplık, eski bir radyo, pikap, yanında barımsı ufacık büfe, bardaklar, duvarda bir Renoir reprodüksiyonunun çıplak tombul kadınları, masa, lampater, her şeyi yerli yerinde, ölçülü biçiliydi... Kenan paltosunu çıkarması için uzanınca Günsel yürüyüvermişti öylece. Ağır ağır evi dolaşmaya başladı. Kenan da arkasındaydı. Minicik, boş bir karanlık oda, bir arsaya bakan büyük pencereli yatak odası, iki kişilik geniş karyola. Yastıklar, örtüler, komodinler, lambalar. Duvara gömülü boş, küçük elbise dolabı... Sonra mutfak, ufacık buzdolabı, ocak, tabaklar, bardaklar... Banyo, şofben, tuvalet... Geri döndü ağır ağır, Kenan ne yapacağını bilemiyordu. Salona geldi, anlamsız baktı Kenan'a. Gidecek... Kımıldamıyordu Kenan. Hayır... Günsel ağır ağır paltosunu çıkarırken, soğukça bir sesle:

— Yeni mi tuttun? dedi. Kenan bir soluk almıştı...

— Hayır... Ben tutmadım, dedim ya...

Günsel çıkardığı paltosunu atıverdi bir koltuğun üstüne:

— Kimin garsoniyeri?

Kenan donup kalmıştı. Bir sözcük bütün suçluluğunu bağırıveriyordu. Haksız mı? Kenan da ağır ağır çıkardı paltosunu, yavaşça bıraktı koltuğa. Eşarbını da atıverdi.

— Rasim'in.

Günsel oturdu yavaşça... Kenan da ilişti karşısına...

— Daha önce gelmiş miydin?

Günsel çantasından sigara çıkarırken önemsemeden şöyle bir soruvermiş gibi söylemişti.

— Daha önce mi?.. Dün geldik Rasim'le... O bırakacakmış aslında...

Kenan başkaldırma gereği duymuş gibiydi...

— Kötü şeyler mi düşünüyorsun benim için?..

Günsel sigarasını yakıp içine çekti.

— Hiçbir şey düşünmüyorum...

Sonra gülümsedi:

— Soğuktan kurtulduk işte.

Kırılmış gibi bakıyordu sanki. Kenan birden kalkıp yaklaştı kıza, sigarasını alıp tablaya bastırdı. Sonra yakalayıp hızla kaldırdı, Sımsıkı kollarıyla sardı, öpmeye başladı.

— Niye bana eziyet etmek istiyorsun sen. Niye, niye?.. Seni seviyorum, ölebilirim senin için. Biliyorsun bunu, onun için mi öldürmek istiyorsun beni...

Deli gibi öpüyordu. Günsel kollarını Kenan'ın boynuna dolamıştı.

— Sus, diyordu, sus... Yaşamanı. Çok çok yaşamanı...

Bütün sözleri, fısıltıları, önce birbirine karıştı, sonra iyice yitirdi gücünü. Ateş gibi öpücüklerle soluk alışları duyuluyordu sadece. Kısa, kesik kesik... Kenan kollarında kaldırdı Günsel'i öpücüklerine ara vermeden, ağır ağır yatak odasına götürdü. Karyolaya bıraktı yavaşça. Tuzağa düşmüş yaralı bir ceylan gibi ürkek bakıyordu kız. Hiçbir şey görmüyordu Kenan. Baş döndürücü bir tutku içinde, ceketini, gömleğini çıkarıp atıvermişti, çıplaktı üstü. Ellerini kemerine götürürken kaldı. Günsel soyunmuyordu. Utanca kapıldı birden... Şaşırdı. Tutkuları öylesine ağır basıyordu ki kızıp bağıracakmış gibi oldu, toparlandı. Yatağın üstüne ilişip Günse'le sokuldu. Tekrar kollarına aldı kızı... Öptü, yavaşça:

— Çok mu kötüyüm ben?..

Günsel boynuna sarıldı birden...

— İyisin, dedi. Çok iyisin...

Yine öpüşme çılgınlığına kapıldılar. Ağır ağır soymaya başladı Günsel'i... Hiçbir zorluk çıkarmayan uysal kızdı artık. Biraz sonra, denemelerden geçmiş erkek ustalığı ile yirmi iki yaşındaki genç kız coşkusunun karmakarışık olduğu bir tutkulu savaşta çırılçıplaktılar. Bütün bir yaşama süresince beklediklerini yaşayacaklardı. Kızgın bir duvara çarpmış gibi oldu Kenan... Sendeledi...

— Yapma... Ne olursun... Yapma...

Günsel inliyor gibiydi. Tutkularının acımasızlığı ile bu inilti arasında bulanık yalpalamaya başladı Kenan. Esirgiyor kendini! Eksiklik, yarım bırakılmışlık, yılların getirdiği evlilik düzeninde çoktan unutulmuş, kuraldışı şeylerdi. Yıkıntı, başkaldırma, çözümsüzlük içinde düşe kalka bocalayıp durdu uzunca bir süre... Sonra yay gibi gergin sinirlerinde çöküntüye benzeyen bir boşalmayla yarı doyumsuz soluk soluğa yıkılıverdi. Günsel'in göğsüne... Yüzünü kızın inip kalkan çıplak göğsüne yatırmış öylece duruyordu. Kulağının dibinde deli gibi koşan bu minicik yürek yavaş yavaş omuzlarından geçip saçlarında dolaşan ürkek eller, incecik parmaklar bütün öteki duygulardan soymaya başladı Kenan'ı. Bir tek şey belirdi kafasında. Her zaman ilkel bulduğu bir duygu!.. Demek daha... Ben ne sanmıştım oysa ki... Sermet'le...

Buna mı seviniyorsun? Utanç duygusuyla tedirgin kımıldadı... Benim olmak da istemedi işte...

— Kızgın mısın bana?

Günsel'in çekingen sesiyle ayılmıştı. Ağır ağır yüzünü sürmeye başladı kızın dimdik göğüslerine, yorgunlukla doğruldu, kıza baktı. Basbayağı bir korku vardı Günsel'in gözlerinde. Üzgün, suçlu, ezik biraz da... Kalkıp kollarına aldı kızı. Göğsüne bastırdı, sıktı, öpücükler dolaştırdı saçlarında...

— Sana nasıl kızarım ben?..

Günsel borçlulukla sokuluyordu.

— Asıl sen beni bağışla, dedi Kenan... Seni hiç düşünmüyor gibiyim. Bencilim hep...

Bir sessizlikten sonra yavaşça ekledi:

— Ne çok düşünüyorum oysa ki...

Sonra bir kez daha yaşadılar bu yarım mutluluğu. Bitkin kaldılar. Uykuya mı dalmışlardı ne uzunca bir süre! Önce Günsel fırladı. Oda karanlık olmuştu. Bir ürperme duydu içinde. Kenan uzanıp başucundaki lambayı yaktı. Saat yediye geliyordu...

— Daha erken, şofben yanıyor, istersen...

Günsel giysilerini toparlayıp banyoya giderken Kenan, loş ışıklar altında yürüyen çıplak kıza bakıyordu. Benim, ama benim olamıyor bir türlü. Şu kız bile kurtaramıyor kendini saçma inançların batağından. Sen kurtardın mı? Niye bu kadar ikiyüzlüyüz? Bağırıp çağırıp içtenlikle

başkaldırmamanın çöküntüsü ile dalıp dalıp gidiyordu. Neye varacak bu? Neye mi varacak? Senin vardıracağın sonuca. Haksız mı Günsel? Haksız!.. Haksız diyen var mı?.. Ne bileyim ben. Peki, o nerden bilsin? Düşünen, direnen, yiğitlikle kafa tutan kişiliğinin altında yüreği kuş gibi ürkek, minicik bir kız bu!.. Sen çözemedikten sonra... Günsel giyinmiş çıktı banyodan. Ufak bir havluyla saçlarını kurutmaya çalışıyordu. Kenan kalktı, giysilerini almadan yürüdü. Günsel'le karşılaştılar. Kollarını omuzlarına sardı kızın, öylece baktı yüzüne. Nasıl seviyorum bu gözleri, dudakları, bu uçlarını Nermin gibi -Nermin kim?- koparmadığın kaşları. Sana benzeyen hiç kimse yok bu yeryüzünde. İnan ki doğru söylüyorum. Niye yasaklıyorsun bana kendini? Günsel, Kenan'ın göğsüne dolamıştı kollarını. Öpücükler aldı sert kıllı göğsünden, yüzünü dolaştırdı.

— Üşüyeceksin, dedi. Burası pek sıcak değil. Ben giysilerini veririm, gir sen...

Giyinip salona geçtikleri vakit yedi buçuktu. Aranıp ışığı yaktı Kenan, bir koltuğa oturdu. Günsel ağır ağır gitti, başını balkonun camına dayadı, dışarılara bakmaya başladı. Çepeçevre karanlık içinde yakınlı uzaklı ışıklar, parıltılar vardı... Denizin görülebilen mendil kadar bir parçasından ışıklı bir gemi geçiyordu. Gelmese miydim buraya? Hiç ayrılmasak mı buradan? Böyle olmamalıydı ilk buluşmamız. Nasıl?

— Yiyecek içecek bir şeyler koyalım buraya değil mi?..

Günsel duymamış gibi döndü. Sigara içiyordu Kenan.

— İçer misin?

— İçerim.

Yaklaştı, Kenan'ın sigarasını alıp içmeye başladı. Kenan sigara yakıyordu. Günsel yakınında bir koltuğa oturdu.

— Acıktın mı?

— Biraz.

— Hadi gidip bir lokantaya...

Günsel birden kesti...

— Bağışla beni canım. Bu akşam olmaz.

Saatine baktı...

— Geç bile kaldım. Çocuklar gelecek.

Kenan birden bozulmuş gibiydi, tuttu kendini. Sigarasını içti sinirli.

— Sermet de gelecek mi?

Günsel öylece bakıyordu...

— Bilmem. Belki gelir.

Sıkılmış gibi kalktı. Sigarasını bastırdı. Mantosuna uzandı. Böyle mi ayrılacaklardı? Kenan uzanıp tuttu kızı, çekti, kucağına oturttu; mantosunu atıverdi yandaki koltuğa. Kollarını beline doladı. Üzgün bakmaya başladı kıza. Günsel de gülümseyerek bakıyordu. Niye alaycı bakar bu kız bana hep?

— Nasıl kıskanmayayım seni? O kadar gençsin... Sonra o kadar güzelsin ki... Ödüm kopuyor seni bana bırakmayacaklar diye!..

Günsel bir şey demeden baktı bir süre. Gülümsemiyordu artık. Birden kollarını Kenan'ın başına doladı öptü öptü öptü... Gözlerini kapatmıştı Kenan. Bütün yüzünde dolaşan sıcak öpücükten bir sünger, içindeki kapkara duyguları silip götürüyordu. Dudakları... Bu yumuşak sıcacık dudakları, soluğu... Gözlerini açtı. Günsel gülümseyerek bakıyordu karşısında.

— Bu kadar aptal olmasan sevmezdim ki seni!..

Kenan ne diyeceğini bilemiyordu... Günsel yalvarır gibi baktı:

— Yeteri kadar yükümüz var, dedi, ne olursun ağırlaştırmayalım.

Diyecek bir şey bulamıyordu Kenan. Yavaşça kucaklayıp çekti kızı, sımsıkı bastırdı göğsüne... Öylece kaldı bir süre...

— Bağışla beni, dedi. Demedim mi sana? Senin kadar akıllı değilim ben... Görüyorsun işte!.. Bağışla beni...

Saçlarını öptü ağır ağır.

Evden çıkmaları sekizi bulmuştu... Merdivenlerde bir kocakarıyla karşılaştılar. Oralı olmadı kadın. Karanlık, kimsesiz sokakta Teşvikiye'ye doğru ağır ağır yürüdüler. Günsel sımsıkı tutuyordu Kenan'ın kolunu... Bırakmak istemiyordu sanki.

— Bir anahtar daha yaptıralım istersen... Sende dursun.

Günsel susuyordu. Kenan üstelemedi... Işıklı, büyük yola çıkacaklarında Günsel bıraktı kolunu... Köşedeki dolmuş durağına yaklaşırken:

— Yarın arayamazsam merak etme sakın, dedi, öbür gün buluşuruz...

Günsel gittikten sonra Kenan her seferinde olduğu gibi korkunç bir yalnızlık duygusuna kapıldı yine. Artık bu işi bitirmem gerek. Haklı kız. Üstümüzdeki yükü azaltmadan kımıldamak değil, soluk almak bile güçleşiyor bazı. En büyük yükten kurtulmalıyım önce... Şişli dolmuşuna bindi. Arabada tasarlamaya başladı. Nermin'le nasıl konuşacağını. Bir ara

yazıp bırakmayı düşündü. Uzun uzun yazıp ayrıntılarıyla anlatıp durumlarını, kesin kararını bildirmek. Yüz yüze konuşmaktan çekiniyordu. Ne sulu gözlüdür bilirim. Şimdi ağlamalar, hıçkırıklar, ayılıp bayılmalar. Olsun, yine de yüz yüze konuşup anlatmak, kandırmak onu, bu işin yürümeyeceğine inandırmak daha doğru olacak. Olmadı, başkasını sevdiğimi açıklarım... Yoksa... Araya kadınlık onuru girdi mi umulmaz bir dirence kalkabilir... En iyisi... Sakın sakın söylememeliyim... Hem Günsel için de kötü... Merdivenleri çıkarken kesin sonuca varmıştı artık. Kapıyı açıp da Nermin'in zoraki gülümsemesini gördükten, yatak odasına girişlerine kadar geçen, her geceki o ağır, o artık yaşanmayan, o daha boğucu bir gerçeğe -yatak odasına- geçişi beklemekten başka bir anlamı kalmamış süreyi, Kenan bu gece biraz daha dayanılır buldu. Umut vardı, heyecan vardı sonunda; artık dolmuş bir çileydi çekilen...

Yemek, bulaşıktan sonra Zeynep'i yatırdı Nermin, sonra biraz radyo dinledi. Kenan gazetelere bakıyor, daha doğrusu bakar görünüyordu. Nermin kalktı, içeri geçiyordu ki Kenan yavaşça:

— Seninle konuşmak istiyorum Nermin, dedi.

Nermin döndü, ağır ağır gelip karşısındaki koltuğa oturdu. Kenan belli etmemeye çalışıyordu, ama umduğundan çok heyecanlanmıştı. Bir sigara yaktı, bir-iki soluk çekti... Nermin ses çıkarmadan bekliyordu.

— Aklı başında kişileriz Nermin, dedi, birbirimizi suçlamalara, küçültmelere kalkmanın anlamı yok...

Bir daha çekti sigarasından. Sonra Nermin'e bakarak, ağır, kesin,

— Görüyorsun, bu işi yürütemeyeceğiz, dedi, ayrılmamız gerek...

Nermin sarsılmıştı. Bir şeyler diyecek gibi oldu. Dudaklarını oynattı. Şimdi başlayacak ağlamaya... Hayır, öyle olmadı. Birden toparlandı Nermin. Dimdik bakıyordu. Yüzü gerilmiş, gözleri donuk... Kenan biraz ara verdi, sigarasından çekti. Sustu bir süre. Nermin koltuğa yaslandı yavaşça, gözleri Kenan'da:

— Evet, dedi, seni dinliyorum... Konuş...

Kenan kuşkuyla baktı bir an, sonra ağır ağır anlatmaya başladı:

— Çok düşündüm Nermin... Bir çözümümüz yok bizim... Kötü bir kişi saymazsın beni değil mi? Kolay olmadı böyle bir sonuca varmam... Çocuğumuz var, ortak anılarımız var... Hiç değilse bu noktada anla beni... Dayanma olanağım kalmadı artık... Tutmaya kalkma beni sakın...

Sonra Nermin'in onurunu kırmaktan çekinir gibi yavaşça ekledi:

— Sevmiyorum seni... Duramayacağım bu evde... Bundan başka her şey senin istediğin gibi olsun... Bilirsin ta içimden saygı duyduğum bir yanın var... Ama hepsi bu!

Sustu. Bunları ağır ağır, Nermin'in tepkilerini kollayarak söylemişti. Nermin şaşırtıcı bir soğukkanlılıkla dinliyordu. Karşılık vermeden bakıyordu Kenan'a. Uzun uzun baktı. Kenan tedirginlik duymaya başlamıştı. Birden kımıldadı Nermin, dirseğini kanepenin kıyısına dayadı, bir süre baktı:

— Bu kadar mı?., dedi. Sonra yavaşça ekledi:

— Zaten bekliyordum böyle bir şey... Şaşırtmadın beni... Ama ben seni şaşırtacağım belki...

Sustu. Gözlerini Kenan'dan ayırmadan uzun uzun baktı yine:

— Seni bırakmayacağım, dedi.

Öylesine kesinlikle söylemişti ki Kenan donup kalmıştı.

— Sen hastasın Kenancığım... Bir bunalım geçiriyorsun. Pek inanmıyorum ya, inansam da umurumda değil beni sevmemen... İkimize yetecek kadar sevgim var benim...

Yine durdu. Tam Kenan bir şeyler söyleyecekti ki hemen başladı:

— Seni sevmeseydim de bırakmazdım...

Uzunca süren bir sessizlik oldu yine. Kenan ne diyeceğini bilemiyordu. Karşısında Nermin değil, dirençle konuşan bambaşka bir kadındı. Gözlerini Kenan'dan ayırmadan tek tek, hece hece bastırır gibi:

— Bilemezsin sen bu acıyı, dedi.

Ağır ağır kalktı, bir sigara aldı masadan, yaktı, içine çekti. Çok az yaptığı bir şeydi sigara içmek... Kenan bir şeyler demek istiyor, toparlayamıyordu bir türlü. Nermin aynı kesinlikle aldı yine:

— Zeynep'i babasız bırakacak kadar bencil olamam, izin vermem... Senin olmana da kesinlikle izin vermem.

Gözleri doldu hafifçe. Tez atlattı. Yine o soğuk, dimdik bakışıyla başladı:

— Annemin neler çektiğini bilirim... Ama o benim neler çektiğimi bilmez...

Bir kısılma olmuştu sesinde.

— Bizi babasız bıraktığı için bütün küçüklüğüm için için anneme lanet etmekle geçti... Biliyorsun babam da kim!.. Sen ne yapsan ondan aşşağılık olamazsın...

Bütün direncini tüketmiş gibi acınacak bir yumuşaklıkla:

— Yoksa Zeynep'i benden ayırmaya mı kalkacaksın? dedi. Başka evde olan baba, baba değildir...

Kısa bir sessizlik daha oldu. Nermin kararlı kalktı. Sigarasını bastırdı. Gidecekken durdu, baktı Kenan'a. Apacı bir şeyler dolaşıyordu gözlerinin içinde.

— Öyle mutlu yıllar yaşadım ki, dedi, hastalığına da katlanırım ömrümün sonuna kadar...

Döndü, ağır ağır çıktı odadan. Kenan hiçbir şey düşünemeden kalmıştı.

XII

Kenan'dan ayrıldıktan sonra Günsel dolmuşta büzüldüğü köşesinden karışık duygulardan uzun süre kurtulamadı. Dağınıklık vardı duygularında, düşüncelerinde, her şeyinde; bakışlarında bile. Toparlanmam gerek... Böyle gidilmez... Kenan'a yalan söylemişti. Eve gitmiyordu. Silahtar'la Eyüp arasında bir ev tanımlamışlardı, işçilerle buluşacaklardı bu gece. Ağbisinin çok eski bir arkadaşının evi idi. Karısı, sonra iki işçi daha geleceklermiş. İkisi ile yeni tanışacaklardı. İyi çocuklarmış. Bir gün önce Baba'ya uğramış, onu da söylememişti Kenan'a. Güvensizlikten değil, gereksizlikten!.. Gülümsedi. Bir sözü vardı ağbisinin. Bir tuhaf da söylerdi. Essükûti hayrünminel dırdır! Küçük yaşından beri alıştırılmıştı susmaya. Müdüriyet, cezaevleri kapılarından... — Yetti dağınıklık. Herkes bir köşesinden kaldırmalı, derdi Baba. Örgütsüz hiçbir şey olmaz... Yiğidikler yapmışsın, dayanılmaz acılara katlanmışsın, ölmüşsün tek tek, bir örgüt içinde olmadıysa bunlar, boş... Kimsenin kimseden haberi bile olmaz. Birikim de yapamazsın. Çektiğinle kalırsın. Aydınlarımızın çilesi işte...

Tanıdığı çevrelerle sık sık buluşmak, onları uyanık tutmaya çalışmak da bir işti. Günsel de bunu yapma çabasındaydı. Kendi bile küçümseyecek gibi oluyordu bazı bu buluşmaları. Tohumda elma ağacı yatıyor... Tohum mu bu? Kuşkun mu var? Yıllarca çekilen işkenceler, baskılar, hapislikler, sürekli polis kovalamaları öylesine yılgınlık yaratmıştı ki en namuslu kişiler bile "örgüt" sözcüğünden ürker olmuşlardı. Faşizmin iyice kuduzlaştığı böyle bir dönemde düzenli bir örgüt çalışması söz konusu değildi. Ama

yitmemek, çürümemek, ilerdeki sağlıklı birleşime yarayacak birikim için yararlı çabayı göstermek en gerçekçi, en akıllıca eylem gibi görünüyordu. Hele öğrenci kaynaşmalarının yoğunlaşmaya başladığı bugünlerde... Ağbisine olan sevgi, güven, kapıları açıyordu Günsel'e. Günsel'i de seviyorlardı. Kadınlı erkekli birçok yaşlı işçi cezaevleri kapılarında, müdüriyet önlerinde daha parmak kadar çocukken aralarında gördükleri Günsel'i ellerinde büyümüş sayıyorlardı. İnsancıllığı, içtenliği, onlara yürekten yakınlık göstermesi öylesine gönüllerini kazanmıştı ki biraz da duygusal bir bağla bağlıydılar... — Abe çok hakikatlidir, hiç unutmaz bizi!.. En azından buydu Günsel için bölüşülmüş yargı. Ortaköylü bir tütüncünün bir gün deyiverdiği bu sözler arkadaşları arasında da şaka, takılma konusu olmuştu. Daha bilinçliler daha da güvenliydiler. Ağbisinden olacak, Günsel'in gizli; önemli ilişkileri bulunacağını kuranlar da az değildi. Acı acı gülerdi bazı. Bunlar beni ne sanıyor?.. Daha küçük yaşlardan beri ağbisinin öğrettiği devrimci marşları bazı onlarla birlikte söylemek, Nazım'dan bir şiir okumak, günün politik konularını tartışıp açıklamak, özel sorunlarına ilgi göstermek, becerebilirse yardımda bulunmak, onların gözlerinde büyüttüğü bütün bu şeyler, Günsel'in yalnız yaparken mutluluk duyduğu değil, yapmazsa yaşamının tadı, anlamı kalmayacağına inandığı şeylerdi. Benden bir şey aldıklarını sanıyorlar! Her şeyi onlar veriyorlar bana oysa ki! Unkapanı'nda indi, yürüdü biraz, bir köşeden iki peynirli sandviç aldı, otobüse bindi. Otobüs itiş kakıştı. Arkada pencere dibinde bir yere sıkıştı, sandviçleri yemeye başladı. Yollarda dura kalka sallanarak giden otobüsün arkasında sürekli akan, loş, karanlık, ışıklı sokaklar, kapanmış, kapanmakta olan işyerleri, ağır ağır ya da koşturarak giden kadınlı erkekli akşam kalabalığı, yorgun işçiler, çocuklar, bir kedi, birden çıkıveren bir deniz, mezarlık, cami, bütün bu görüntü yığınını inceli kalınlı çizgilerle ara sıra bölen çatana, vapur, motor sesleri; Günsel'i, her vakit olduğu gibi en tanıdık, en yakın, en içinde duyduğu bir ortamla çevreleyivermişti. O niye yok bu ortamda? Gerçekten de Kenan yoktu burada. İrkilir gibi oldun birden. Çözüm aradı. Nedense Sermet geliyordu aklına. O da olmamıştı hiç... Yoksa Kenan da mı? Sonra ağır ağır, tek tek, bildiği her şeyi ile yargılar gibi, ayrıntılarıyla elden geçirmeye başladı Kenan'ı, Kenan'la ilişkilerini. Haksızlık ediyordum az kalsın! İlk karşılaştıkları lokantadan, dolaştıkları meyhanelere kadar burjuva, yarı burjuva her yer, ya bir rastlantı ya da bir zorunluluk olarak girmişti

yaşamlarına. Ne kökeni, ne alışkanlıkları, ne inandığı şeyler, ne de zevki o yerlerin adamı olmasına uygun değil Kenan'ın. Bizi yaklaştıran da bu olmadı mı daha ilk gecemizde?.. Ama Sermet, istese de kopamaz oralardan. Fransa'da öyle çünkü... Romanlardan bilir yoksulluğu! Bir de sokaklarda dilenen çocuklar... Varlıklı soydan gelmek kolay kurtulunamayan bir bağ. Sonra... Aman, Sermet de nerden çıktı. Hep O'nun yüzünden... Koskoca aklı başında adam -aklı başında mı?- bayağı kıskanıyor. Ya oğlanın yeniden benimle evlenmeye kalktığını duysa! Ben de daha az budala değilim ya!.. Garsoniyere girdiklerinde bayağı kötü duygular kaplamıştı Günsel'i. Düşünmekten şimdi bile utandığı kuşkular doluvermişti içine!

Hiç hoş bir şey değildi böyle bir yere gitmeleri. Ama ne yapsın? Ne yapalım? Ben de çok terbiyesizim bazı... Daha önce geldin mi deyiverdim. Nermin'le gelecek değil ya! Kasıtlı da söylemedim, öylece söyleyiverdim işte. Hiç onda ikiyüzlü çapkın erkeğe benzer... Belli olmazmış derler ya... Çok mu tanıyorsun öylelerini? Hay Allah, bak nelerle tutturuyorum yine... Demek onun için esirgedin kendini, güvensizsin. Güvensizliği kaldı mı be! Yine de korkuyorum işte. Ne bileyim ben. Gebe kalmak da var sonra. Amaaan at şunları artık kafandan. Ne pis karı oldun. Bitti işte. Teşvikiye'deki lüks garsoniyerden Haliç'teki işçi evinde devrimciliğe! Kafanı olsun temizle bari. Oh, temizledim!.. Çok kolay da!.. Gerçekten de kolay değildi bütün bu çözümsüz sorunların kargaşasından dümdüz, aydınlık bir yola çıkıvermek Günsel için. Kenan'ın çelik parmaklarının, mengene avuçlarının, canavar dudaklarının, dişlerinin acımasız damgası mutluluk veren ağrılarla sürgit gezinip duruyordu gövdesinde. Biliyordu şimdi; göğüslerinde, her yanında çürükler vardı. Düşündükçe utanır gibi oluyordu. Yarım kalmış ilişkilerin, sürekli duyumsuzluğun yarattığı sinirlilik de doğaldı. Tam bir çıkmazdayım aslında. Söylemekten değil, düşünmekten bile kaçıyorum. Ama gerçek bu. Peki neye varacak bu iş? Ne bileyim ben. Ufff... Yine takılmaya başladım bozuk plak gibi... Şimdi Nermin'le o... ikimizi de yönetecek işte! Senin kadar terbiyesiz kız!.. Ama, hep ben mi kötüyüm, haksızım?.. Değilim. İyi biliyorum ki değilim. Bir başına bütün bir topluma karşı çıkamazsın. Önce işçiler tükürür adamın suratına. İyi ki izin vermedin. Biliyorum bunu, izin vermemem gerek... Onun kadar ben de acılıyım. O eve de artık hiç... Yok hiç olmaz, çok az gideceğim... Ne yapsın? Ne yapayım? Ne yapalım?.. Patlamadın ya... Yapılacak o kadar iş var ki... Tut kendini biraz. O da tutsun. Çok tutar da...

Evli adam... Kapat artık be... Rasim'in garsoniyerinden işçi evinde devrimci eyleme! Eyüp'ten, mezarlıktan birkaç durak sonra indi otobüsten, saate baktı, dokuza beş vardı. Dokuzda gelirim demişti. Buluşma saatlerindeki titizliği de ağbisinden geçmeydi. Beş dakikada bulurum evi. Önce denizi sağa alıp fabrikalara doğru yürüyüp...

— Hoş geldin!

Işığa doğru yaklaşınca tanıdı.

— Hoş bulduk Şevket ağbi... Niye yoruldunuz, ben bulurdum.

— Zorluk çekerdin. Çamur...

Şevket ağbi dediği uzunca boylu, esmer, yüzü basıklarla dolu, sivri burnuyla sağ yanağı arasında kocaman şark çıbanı olan, kasketinin yanından beyaz saçlar taşmış, kara kaş, kara göz bir adamdı. Koyu renk paltosunun cebinden çıkarıp Günsel'e uzattığı eli soğuk, kemikliydi... Çabuk çabuk yürüyordu. Günsel zorluk çekiyordu yetişmekte. Kötü de olmuyor, ısınıyorum. Konuşmadan yürüdüler bir süre, sonra solda toprak bir yokuşa saparlarken Şevket dönüp yolun iki yanına baktı, çamurlu yoldan yukarı doğru çıkmaya başladılar. Ev yakındaydı hemen.

— İşte şu görünen... Işık var...

Sonra yukarı doğru çıkan yolu, dağınık gecekonduları gösterdi. Evin kapısına vardıklarında Günsel dönüp yer yer ışıklarla süslü, gece vardiyasındaki fabrika dumanlarının karanlığı dağıtır gibi yayıldığı Haliç'e baktı. Bir gemi ışıldağı Halıcıoğlu'nu yalıyor, tek ışıklı motorlar kayıp gidiyordu yer yer. Sesler, gürültüler, homurtular...

— Buyrun...

Bir kadın sesi ile döndü Günsel. Çatık kaşları, dudağının kıyısındaki iri kara etbeni ile Şevket Ağbi'nin karısı Fatma Abla'ydı. Girdi; kucaklaşıp öpüştüler kadınla. İkinci katta, basma perdelerle sımsıkı kapanmış iki pencereli, tavandan sarkan ufak bir ampulün aydınlattığı büyücek bir odaya çıktılar. Üstü yastıklarla dolu divanda, tahta sandalyelerde oturan iki kişi, bir de 15 -16 yaşlarında kız vardı odada... Sıcaktı. Odun sobası yanıyordu... Şevki Ağbi tanıttı:

— Remzi... Faik... Bu da Faik'in nişanlısı Sevil... Çorapta çalışıyor... Bunlar da... Faik, Defterdar'da dokumacı, Remzi Demirdöküm'de... Eee, oturun bakalım...

Fatma Abla mantosunu alırken Günsel'e sordu:

— Aç mısın? Bak Allahını seversen doğru söyle...

Günsel güldü:

— Yedim, sağ olun, bu zamana kalınır mı?

Pencere önündeki divanın köşesine oturttular Günsel'i, Şevket arkasını yastıklarla besledi.

— Rahat et...

— Rahatım ben Şevket Ağbi... Sağ olun...

Hepsi büyük ilgi gösteriyorlardı Günsel'e. Gözlerinin içine bakar gibiydiler. Önemli konuktu. Fatma, ağbisini sordu. Günsel'in söylediklerini hepsi cankulağıyla dinliyorlardı. Şevket ilk kez gülümsedi. Ağbisi ile 46'da cezaevindeki yaşamları ile ilgili bir-iki anıyı, tatlı bir fıkra gibi anlattı. Bir gün hamama götürmüşler bunları da...

Günlük sorunlar açıldı sonra. Nereye varacaktı bu işler?.. Günsel, Remzi ile Faik'e döndü:

— Asıl size soralım, dedi, üretimdesiniz, işçiler ne diyor? Önemli olan o...

Tedirgin bir sessizlik oldu önce. Remzi sıkılmış gibi idi. Faik bir şey söylesin diye bakındı. Kösemen, kırmızı suratı biraz daha kızarmıştı Faik'in, birden:

— İşin önemini bilmiyor daha onlar, dedi, onlar da bakıyor siz ne diyeceksiniz...

Acı bir gülümseme geçti yüzlerinden...

Sonra yavaş yavaş, birbirlerinden güç alır gibi özlemli yakınmalara, umutlu, umutsuz açıklamalara başladılar karşılıklı. Muhalefetin gensoru önergeleri ile Meclis'te süregiden kavgalar konuşulurken Şevket kızgınlıkla tükürür gibi:

— Allah belasını versin o muhalefetin, dedi. iktidardayken öyle pislettiler ki ülkeyi şimdi kendileri de geberip gidecek o pisliğin içinde...

Fatma kapıya yakın çömeldiği minderden:

— Bir ayrı yanları mı var ki, dedi, üstlerinden teker geçmiş...

Şevket, Günsel'e baktı:

— Ağbin ne diyor? dedi.

Günsel gülümsedi:

— Ne desin, biz ne diyorsak o da onu diyor...

Sonra ekledi yavaşça:

— Bekliyor... Herkes gibi bekliyor o da...

Şevket dalgın:

— 46’da biz dokumacılar örgütlenmeye başlamıştık, dedi. Ferit Ağbi vardı rahmetli... Nur içinde yatsın... Sendikacı. Gece gündüz aç susuz, sabahlara kadar tüzükler hazırlar. Yaşlı adam da... Dur durak yok... Ölürsem böyle öleyim çocuklar diyordu... Nasıl gelişti birden sendikalar biliyor musun? Hem sendika; öyle bugünkü gibi arpalık değil... Ne oldu sonra? Bu Sağır bir gecede tuz buz ettirdi her şeyi. Kaburgasını kırdılar ağbinin. Süründürdüler yıllarca cezaevlerinde... Demokrasi yapacaklarmış pezevenkler!.. Halksız, işçisiz demokrasi olur mu be? Koyun sürüsü ettiler milleti... Ah bu Sağır... Hani gazetede görüyorum da, geçende taşlatmışlar kafasını yaracaklarmış, oh olsun dedim; sen ektin bunları, biç bakalım şimdi... Hep bize mi olacak? Şu kadar acımam valla... Şimdi de tutturmuş özgürlük diyor... Allah bir dediğine inanman bu Sağır’ın ben!..

Şevket’in acımasız yakınmasına Günsel sevgiyle gülümseyerek bakıyordu.

— Ağbim biraz ayrı düşünüyor ama, dedi.

Şevket durdu birden, inanamıyormuş gibi baktı Günsel’e:

— Pek çatmıyor şimdilik İnönü’ye... Onun kafasına da dank dedi bazı şeyler diyor.

— Hasan mı diyor?..

Günsel evet anlamına aynı dostça gülümsemeyle bakıyordu... Şevket homurdanır gibi:

— Unutmuş galiba kaburgasının acısını, dedi. Kin tutmasını bilmez ki zaten...

Remzi çekine çekine baktı:

— İyisin de Şevket Ağbi, dedi, bu İsmet Paşa düşmanlığı sapıttırıyor işçileri, hadi “demokrat” olup çıkıyorlar... Şimdi değişti Türkiye...

Şevket karşılık vermedi, gözleri bir noktaya takılı dinlemeye başladı yine. Sözlerini doğrulayan bir-iki örnek verdi Remzi. Ağır ağır, ama bir işçiden umulmayacak kadar derli toplu anlatıyordu. Kumral, geniş yapısına uyan bir ses kalınlığı vardı.

— Bizim Malatyalılar Paşa der, başka demezler; ama onun dışında on sekiz il dolaştım; işçiye, Paşa deme de ne dersen de! Demirkıratlıkları da oradan geliyor... Başka yol bilmiyorlar ki... Ya o, ya bu!..

Günsel:

— Nasıl, dedi, genel bir uyanma var mı işçide?

Remzi kararsız durdu:

— Valla kardeş, dedi, bizim işçi belli olmuyor, ne desek yalan... Bakıyorsun doğru doğru gidiyor yolda “komünistlik” sözü duydu mu da öyle sapıtıyor ki aklın durur... Kafasına saplamışlar bir kez Zaloğlu Rüstem Pehlivan olsan kolay sökemezsin... Ama var, eskisi gibi değil, bir uyanma var...

— Peki bu çektikleri, dedi Günsel.

— Çektikleri mi? Köyde çektiklerinin yanında burası zemzem... Çoğu köyden yeni gelmiş zaten...

Faik aldı birden:

— Bir şeytan girmiş beyinlerine!.. Sendika diyorsun herif komünistlik diyor, hakkını ara diyorsun komünistlik diyor... Grevin sözünü bile ettirmiyorlar zaten... Geri kardeş, geri... Daha Çok ister...

Günsel’in içine acı çökmüştü. Nasıl konuşuyor bu işçiler?.. Nasıl konuşacaklardı ya... Masal mı anlatsınlar? Uydurma başarı öyküleriyle kendinden mi geçirsinler seni? Hadi sen de bir şiir oku şunlara! İşte gerçek bu. Bu sevimsiz gerçeği sevimli yapmak için savaşmaya gücün var mı? Senin görevin bu işte!.. — Size akıl vermeye kalkacak değilim, dedi Günsel... Çok mu ister, az mı ister hiç belli olmuyor o... Kar bastırdı mı insan hiç kalkmayacak sanır. Küçükken ben halıda çalıştım Sivas’ta. Küçük kızları çalıştırırlar zaten çoğu karın tokluğuna. Toz, toprak, pislik, hastalık... Bilirsiniz... İşçilerin durumu, her şey umutsuzluk verir insana. O çocukluğumla ben bile görürdüm işçilerdeki yanlışlığı. Öyle korkardım ki... Nasıl kötü bakarlardı bize ağbim yüzünden! Şimdi hepsi selam gönderiyor. Sivaslı çocuklar söyledi, çoğu kısa bir süre sonra bulmuşlar yollarını!

— Doğru, dedi Fatma. Bizim millet biraz avanaktır. Bekler bekler, ama birden açar gözünü. Hiç belli olmaz. Türk’ün aklı demişler ya...

Gülüştüler. Günsel öyle sevinmişti ki Fatma’nın desteğine. Ödü kopmuştu yalanını anlayacaklar diye. Sivas’taki işçilerden böylesine iyi haber geldiğini uydurmuştu. Mahalleden bir-iki selam gelmişti. Halıda birlikte çalıştıkları bir komşu kızından söz etmişti birisi. Gelişme göstermiş. Kocası çok iyi çocukmuş da... Biraz daha umut girmişti odaya. Tereciye tere sattık!..

— Yok canım, dedi Faik. Nasıl olsa açacaklar gözlerini ya bizim sıkıntımız, şimdilik biraz sallanıyorlar...

— Sallansınlar, dedi Şevket. Başka yolları var mı?

Çaylar geldi. Daha bir yakınlık oldu. Şevket sigara uzattı, almadı Günsel. Canı da öyle istiyordu ki... Kızların sigara içmesini hoş görmezler işçiler. Ama işçi kızların çoğu da içer gizli gizli. Belki şu bile içiyordur.

— Sen hiç konuşmuyorsun.

Sevil utanmış gibi gülümsedi, esmer yüzü kızarıvermişti.

— Ne konuşayım ablacığım, dedi. Dinliyorum işte... Bilmem ki ben...

— Bilmez olur mu? Hep bildiğin şeyler bunlar...

Sevil daha da kızarıp başını önüne eğdi.

Faik sırasını yakalamış gibi:

— Biz de size onu diyeceğiz ablası, dedi. Kitap mitap bize biraz... Okumak istiyor Sevil ama... Yok ki...

Yutkundu:

— Sonra elinden tutup da öğretmek ister. Hani sizinle biraz...

Sözünü tamamlamaktan çekiniyor gibiydi. Günsel hemen yetişti:

— Çok sevinirim, bana da gidip gelsin, ben de uğrarım. Kitap işi zor biraz... Onun anlayacağı şeyler yok bende. Ama... Okuması ne kadar?

— Orta birden ayrıldım...

— Güzel.

Hep orta birden ayrılmışlardır; ilkokulu bitirdik demezler!

— Peki ben bakayım da, bir şeyler buluştururum sanıyorum.

Şevket ilgiyle izliyordu.

— Ekonomi-politikler vardı. Segal... Jean Baby... Onlardan...

— Daha anlamaz ki Şevket Ağbi. Zaten onları bulmak da kolay değil. Saklandı, yakıldı biliyorsunuz. Soluk aldırmıyorlar ki millete... Herifler kitap düşmanı...

Sonra gözlerini açmış dinleyen Sevil'e döndü yine.

— Başka arkadaşların da var mı?

Kız ne diyeceğini bilemeden baktı.

— Ahretliğim vardır benim, köyden, o da çoraba girecek.

Faik karıştı, Kırklareliliymişler. Bir yıl önce gelmişler. Faikler'e komşuydular. Dayısı arkadaşıymış. Falan filan... Sevil çekinerek tamamladı.

— Fabrikada çok kimseyi tanımam daha. Bakacam ama...

Kızın bu sözü çok hoşuna gitti Günsel'in. Bakacam ama... Akıllı kıza benziyor. Şimdi üç çocuk doğurturlar üst üste, gör!

— Yalnız çok uyanık olmak gerek Sevilciğim. Herkese açılma sakın. Bizden duyduklarını, kitapları, yazıları çok güvenmeden hiç kimseye

göstermek yok...

— Merak etmeyin, dedi Faik. Akıllıdır. Güvenirim ben. Bana sormadan hiçbir şey yapmaz!

Remzi birden atıldı:

— Doğru söylüyor kardeş, dedi. Na böyle polis kaynıyor her yan...

Bir süre sustular. Günsel aldı yine:

— Polise karşı uyanık olmak gerek de, aşırı tedirginlik de elimizi kolumuzu bağlamamalı. Bir şey yaptığımız yok ki! Şöyle bir araya gelmek, konuşmak suç sayılmaz yasalara göre. Tanıdıklarımızla ilişkilerimizi yitirmemeliyiz. Yavaş da olsa yenilerini kazanmaya bakmalıyız. Ben size diyeyim, bu adamlar gidici. Arkasından ne geleceği biraz da bizim çabamıza bağlı. Çok büyük kaynaşma var öğrencilerde. Bütün ülkede... Yarın bakarsınız başka gelişme olur, işçileri uyarmak, birer ikişer de olsa, bu birikime bir şey katmalarını sağlamak, hiç belli olmaz, ummadığımız kadar iyi yerlere götürür bizi. Düşe kapılmayalım da, küskünlüğe de düşmeyelim! Partilerarası çatışmalara da ilgisiz kalamayız. Biz ikisinin de ne mal olduğunu biliyoruz gerçi, ama bu çatışmayla onlar bile ne doğuracaklarını göremezler. Siz daha iyi bilirsiniz ya Şevket Ağbi. Öteki ülkelerde de böyle olmuş bu işler, değil mi? Kim olursa olsun, o ki bu azgın faşizme karşı görünüyor; şu ya da bu biçimde savaşıyor, eskiden şöyleydi böyleydi deyip önüne çıkmayalım... Biz yine aklımızda tutalım. Bilmem anlatabildim mi? Sürekli değişiyor her şey, yasa bu? Ağbim de bunu diyor işte. Kişisel kinle iş göremeyiz ki?..

Ağır ağır anlatmıştı. Sustu, bekledi. Şevket Ağbi'yi kızdırmak ya da kırmak istemiyordu. 46'da en büyük işkenceyi gören oydu. Tabutlukta kalma rekoru onda derlerdi. Günsel'in söylediklerini saygıyla dinlemişti hepsi, ama geçerlilik kazanması Şevket Ağbi'nin onayına bağlıydı! Yaşlıydı o, eskilerden! Bakalım o ne diyecek? Şevket uzun uzun sustu, sigarasını çekti bir-iki, sonra:

— Doğrusun, dedi. Bizim biraz canımız yanık. Ölçüyü kaçırıyoruz belki de. İşçiler çıkarlarının bilincine tam varıncaya kadar çilemiz bu bizim. Bu partilerin indi bindisini kollayıp duracağız. Bakkal hesabı!.. Bakalım, sonunda bir şey olur belki...

Apacı bir durgunlukla sustu. Ötekiler de sustular bir süre. Düşünüyor gibiydiler.

— Valla, dedi Faik. Bir şey olsa da işçileri dünyada karıştırmazlar. Yine memur, aydın, üniversiteli filan. Halk Partililer daha çok korkuyor işçiden. Hep kendi aralarında olsun bitsin, gözü açılmasın işçinin...

Bir sessizlik oldu... Faik ekledi:

— Hoş işçinin de karışmaya gönlü yok ya...

— Bir de ordu var, dedi Günsel...

Remzi hemen karşı çıktı:

— Aman kardeş!.. Askerin ne yapacağı belli olmaz.

Faik güldü:

— Askerde yediği dayağı unutamıyor bu da, dedi.

Güldüler. Günsel gülmeye karşı çıkıyormuş gibi:

— Amerikan üsleriyle doldurdular ülkeyi, dedi, yenilerini de kuruyorlarmış. Bir nükleer savaşta bittik. Askerler de görür bunu. Bunları da anlatmak, yaymak gerek işçilere...

Sonra yavaşça ekledi:

— Bakalım, bir şey olacak!

Bir sessizlik başladı. “Olacak” neydi? Adını koyacak durum bile yoktu ortada. Herkesin kafasında belirsiz bir şey. Bu kadarını konuşmak bile ileri gitmek olmuştu. Bu ölçüsüzlükten çekinmiş gibi susuvermişlerdi birden... Saat on bire geliyordu... Günsel kalkmak istedi... Üstelemiyorlardı. Yolu çok uzundu.

— Bize Nâzım’dan bir şiir oku da öyle, dedi Şevket. Bırakmam yoksa...

Gülüştüler... Hiç içinden gelmiyordu Günsel’in, ama nazlanmış olacaktı.

— Okuyayım... Hangisini?

— Sen bilirsin.

İstiklal Savaşı Destanı’ndan Karayılan’ı okumaya başladı. Ağzının içine bakıyorlardı Günsel’in. Bir ara gözü kapının yanındaki minderde oturan Fatma’ya ilişti, gülecek gibi oldu. Bağdaş kurmuş öne arkaya ağır ağır sallanıyordu dinlerken. Küçükken annesi ile gittiği mevlitler gelmişti aklına. Şiir bitince hepsi ibret dersi almış gibi baş sallayıp birbirlerine baktılar. Bir daha, bir daha... Günsel kıramadı. Üst üste bir-iki şiir daha okudu. Yorulmuştu da artık...

— Ağzına sağlık, dedi Fatma. Yeter yormayın kızı.

Hepsi ayrı ayrı övgülerde bulunuyorlardı. Hem şiirlere, hem okuyana...

— Nasıl sevdin mi?

Günsel, Sevil'e sormuştu gülerek. Utanıp başını önüne eğdi kız, karşılık vermedi.

— Sen de okumak ister misin?

Kız yine sıkılgan gülümsedi...

— O kaaa sözü ben nerden bulayım?

Hep güldüler, kız daha da utandı. Günsel kalktı. Diretmesi para etmedi, Şevket Ağbi otobüse kadar Günsel'le indi. Ötekiler kalmıştı. Zaten yukarı Taşlıtarla'ya çıkacaklarmış. Yola inerlerken Günsel bir arınmışlık duyuyordu içinde. Karanlık Halic'e, Kâğıthane'ye, fabrikalara baktı. Dev bu karanlıkta uyuyor. Uyanacak kuşkusuz. Ama ne vakit?..

— Bunlar iyi çocuklar. Epeyi de çevreleri var...

— Gösterdiğiniz güven için çok sağ olun Şevket Ağbi. Ben yine gelirim. O kıza da bir şeyler buluştururuz. Tez uyanacağa benzer.

Şevket ses çıkarmadı. Ayrılırken:

— Hasan'a selam yaz, dedi. Yumuşamasın, yumuşamasın... Herifler bize yumuşuyor mu?

Günsel güldü...

— Olur yazarım...

XIII

Otobüste, koltukta sallana sallana bir yorgunluk çöktü üstüne. Gözleri kapanıyordu. Unkapanı'nda, Aksaray'a dolmuşlara geçerken verdiği paralar dışında hep gözleri kapalı, yarı uykuluydu. Dolmuşlar evin on beş yirmi metre ötesinden geçiyorlardı. Sokağın içindeydi apartmanları. Arabadan inip de eve doğru yürürken biraz açılmıştı. Hastalığı tam atamadık. Ben bu kadar tez yorulmam. Yarın da erken kalkacağım. Sokak biraz karanlıktı. Apartmana yaklaşınca bir karaltı gördü kapıya yakın. İrkildi. Bomboştu sokak. Güvenli bir sokaktı; çoğu geceler geç gelirdi, korku düşmezdi içine. Yavaşladı. Karaltı onu görünce kımıldadı, yaklaşmaya başladı... Sermet'ti...

— Merhaba.

— Sen misin, merhaba. Ne o, bu vakit?

Sermet ne diyeceğini bilemedi önce.

— Akşamdan geldim. Demin çıktım sizden... Teyzen yattı.

Günsel ne diyecek diye bakıyordu. Sarhoş ola ki!..

— Yürüyelim mi biraz?

— Çok yorgunum. Bir şey mi var?

Sermet bir şey demeden bakıyordu.

— Biliyorsun ne olduğunu.

Günsel sıkılmaya, kızmaya başlamıştı.

— Yeni bir şey yok demek!

— Seninle konuşmalıyız.

Günsel sustu önce, sonra kurtulmak için:

— Yarın gel istersen kitaplığa, dedi. Konuşuruz bir ara.

Sermet bir süre baktı yine, sonra kucaklamak ister gibi birden uzandı Günsel'e. Omzundan tutmuştu, Günsel silkinip kurtuldu.

— Sen deli misin Allah aşkına?., dedi. Git başımdan, yorgunluğum bana yetiyor zaten.

Kızgınlıkla yürüdü kapıya doğru, sonra döndü birden...

— Sana hiç yakışmıyor bunlar Sermet, dedi.

Sermet karşılık vermeden çivilenmiş gibi duruyordu kıza bakarak. Bütün sinirleri gerilmişti Günsel'in. Anahtarını çıkarıp apartman kapısını açtı, içeri girdi, kapıyı kapattı, otomatiği yakıp merdivenleri çıktı. Nesini sevmişim ben bu herifin: Katlarının kapısını yavaşça açtı, el yordamıyla mantosunu astı, pabucu çıkarıp terlik taktı ayağına. Alacakaranlık salona girdi, ışığı yakmadı, kızgınlıkla pencereye yaklaştı. Sermet donmuş gibi duruyordu orada. Acıma, üzüntü, kızgınlık, şaşkınlık dolaşıp durdu Günsel'in içinde. Birazcık da onur, sevinç? Hayır, yok! Peki!.. Biraz sonra Sermet, ağır ağır uzaklaşıp köşeyi döndü. Hasta mıdır nedir? Hasta filan değil, sevdiğinden de değil... Erkeklik onuru kırıldı budalanın. Kaçan balık büyük olur. Yakışıklısın, paran da var, kız mı yok sana? Yoo, istediği olacak ille!.. Olmayacak... Günsel tam pencereden ayrılacaktı ki birden durdu. Karşı sırada biraz ilerdeki apartmanın kapısından bir adam çıkmıştı. Günsellere baktı, sonra çabuk çabuk uzaklaştı yola doğru. Fötr şapkalı, koyu renk paltolu, sinsi görünüşlü. Kim oturuyordu orada? Yoksa bizim evi mi gözetliyorlar? Olabilir. Karşı sırada bir polis var demişlerdi zaten. Bakkal da polis emeklisi. O da hemen köşede. Gözetlesinler bakalım. Belki de Sermet'i izliyorlar!.. Amaaan!.. Bittim yorgunluktan. Saat de? On ikiyi

beş geçiyor... Ooo... Işığı yakmadı, alışkanlıkla yürüdü koridorda, teyzesiyle Turgut’un yattığı odanın önünden geçti usulca, odasına girdi, ışığı açtı. Çabucak soyundu, geceliğini giyerken, göğsüne, omuzlarına baktı, morarmıştı. Ürpermeye benzer bir şey geçti içinden. Biri görecekmiş gibi iyice kapattı geceliğini. Koridordaki ışığı yakmadan tuvalete geçti. Dişlerini ovarken aynada gördü çürükleri. Yine bir tuhaf oldu. İyi ki kış. Giysiler hep kapalı. Ağzını da biraz kapatmalı bu canavarın! Dudaklarımla. Terbiyesiz... Ay, uyuyacağım şimdi. Şimdi o Nermin’le, Nermin’inden de! Odaya dönüp de tam yatacağı sıra masada duran mektup gözüne ilişti. Yazısından tanıdı, ağbisindendi. Çoktandır mektup almamıştı. İzmir damgalıydı. Demek İzmir’e geçti. Zarfı çabucak yırttı. Yatağa yatıp okumaya başlamıştı ki içerden oda kapısının açıldığını, koridorda ayağını sürüyerek teyzesinin geldiğini duydu. Nahide Hanım, yavaşça kapıyı açtı, baktı önce, Günsel’in mektup okuduğunu görünce usulca girdi içeri...

— Ağbinden mi?

— Ağbimden...

Yaklaşıp sandalyeye ilişti.

— Ne diyor?

Günsel şöyle bir göz attı mektuba:

— İzmir’e göndermişler. İyiymiş. Ellerinizden öpüyor. İş de bulmuş, daha uzun yazacakmış...

Günsel mektubu yastığının altına koydu. Teyzesi öylece duruyordu. Bir şey diyecek... Hep böyle susup yere bakar önemli saydığı bir şeyi konuşacaksa. Çürükleri görmüş olmasın! Yorganı çekti, kollarını içeri soktu.

— Sermet buradaydı...

Günsel bir şey demedi. Nahide Hanım bir an sustu, sonra yine aynı biçimde üsteler gibi:

— Koptunuz mu iyice? dedi.

Bunları konuşacak durumu yoktu, ama teyzesini de hiç kıramazdı.

— Evet...

Yine sessizlik oldu. Nahide Hanım kalkmakla kalkmamak arası bir davranıştan sonra, dayanamamış gibi.

— Evli değil mi? dedi. O adam...

Günsel bir çekingenlik duymuştu içinde. Anlamazmış gibi:

— Hangi adam? dedi.

— Kitapçı demiştin.

Nasıl kapatsam bu konuyu?

— Evet...

— Çocuğu da varmış...

Nahide Hanım öylece duruyordu. Kızıyordu artık teyzesine. Sermet'le bir şeyler konuştular demek ki... Bu oğlan deli vallahi. Babasını yollayıp teyzemden istetse beni ya!..

— Çok mu seviyorsun?

Nahide Hanım deminden beri yere diktiği başını kaldırmış, yan gözle Günsel'e bakıyordu. Hay Allah, bütün uykum dağılacak!.. Sinirden patlar insan. Gece yarısı ihtiyar kızın merakı. Romanları bitirmiştir. Yine bir-iki roman bulmalı buna. Nahide Hanım bir süre baktı. Günsel susuyordu. Romatizmalı bacakları üstünde doğruldu zorlukla. Giderken yavaşça:

— Sakın acımaya filan kalkma, dedi. Karısıymış, çocuğuymuş!.. Ayağını sürüyerek giderken kendi kendine söylenir gibi:

— Sana kimse acımaz sonra, dedi.

Kapıyı yavaşça çekti, koridorda uzaklaştı. Günsel gülünç durumun bitmesine sevinmekten başka hiçbir şey düşünmeden uzanıp başucundaki ışığı kararttı, gözlerini yumdu... Bitkin uyumuştu.

Deliksiz bir uykudan, sabahleyin teyzesinin oda kapısını açmasıyla uyanmıştı. Saat sekiz olmuştu. Yataktan fırladı. Çok iyi dinlenmişti. Evde işlerini bitirirken, yolda, dolmuşta hep bir gün önceki olayları geçirip durdu kafasında. En kötülerini bile hiçbir üzüntü duymadan, belki buruk bir tatla düşünmüştü. Kötü bir şey de yoktu ya, var mıydı? Sermet'in saçmalığı... Aman, bitti gitti. Bugün damlar mı?.. Belki. Kenan'ı, işçileri düşündü. Birlikte gidebilsek nasıl mutlu olur o da... Biliyorum uçar sevincinden. Çocuk gibi adam. Ah, canım benim... Bütün gün kitaplıkta, raflarda kitap bakınırken de dünkü olaylarla doluydu kafası.

— Sizi istiyorlar...

Tamam damladı Sermet. Ama o girerdi. Günsel kitap bekleyenden izin isteyip çıktı salondan. Aranır gibi baktı... İlerde koridorun ucunda bekleyen Kenan'ı görünce heyecanlandı. Koşar gibi gitti yanına. Günsel'i görünce Kenan da ağır ağır yaklaşmıştı. Günsel iyice yakına gelince şaşırdı, korktu da. Kenan hasta gibiydi... Hiç böyle görmemişti onu. Yüzü sapsarı, tıraşı uzamış, gözleri kuytuya kaçmıştı sanki...

— Neyin var senin?

Birden elini tuttu, başka da bir şey yapamazdı ki burada! Gelip geçenler. Kenan gözleri bir noktaya saplanmış gibi bakıyordu Günsel'e. Günsel iyice korkmuştu. Avucundaki elini silkeler gibi sıktı yeniden.

— Söyle, neyin var canım? Hasta mısın?

Kenan ancak kendine gelebilmiş gibi kımıldadı, başını çevirdi, gözlerini kaçırıyor gibi koridora baktı.

— Bağışla beni Günselciğim, dedi. Hiç gelmek istemiyordum ama... Dayanamadım. Günsel ne diyeceğini bilmeden bakıyordu. Kenan gözlerini yine çevirip Günsel'e sapladı, boşalmış gibi gözlerle baktı bir süre,

— Bırakmıyor yakamı Nermin, dedi. Ayrılmazmış benden.

Önce bir yükten kurtulurmuş gibi oldu Günsel. Kafasında tam biçimlenmemiş çok daha kötü şeyler uçuşuvermişti. Daha kötü mü? Kurtulduğunu sandığı yükü omuzlarında duyuverdi birden. Hem de iyice yerleşmiş olarak. Bir soluk aldı, sevgiyle gülümseyerek baktı Kenan'a...

— Hay Allah, dedi. Canım benim... Nasıl korkuttun beni...

Kenan'ın suçlu çocuk gibi bakışı her vakit olduğu gibi hemen boynuna sarılmak özlemi doldurmuştu içine. Niye olmaz? Kenan öylece baktı, sonra tıkanır gibi ciddi mırıldandı:

— Bırakacak mısın beni?..

Günsel güldü birden.

— Çocuksun sen, dedi!..

Sonra gelip gidenleri kolladı, uygun bir anda Kenan'ın elini çekti, avuçlarını öpüp, yüzünü sürdü çabucak.

— Saçmalama. Kimseden izin beklemedim seni sevmek için.

Başka bir şey demesini önlemek ister gibi ekledi:

— Hadi git şimdi. Saat beş buçukta aşağı kapıda bekle beni!.. İki saat var daha... Önce gidip bir güzel tıraş olmazsan bak o zaman bırakırım... Saçların da çok uzamış!

İyice sakladığı acılı bir gülüşle baktı Kenan'a, dudaklarıyla bir öpücük gönderdi yavaşça. Ayrıldılar. Günsel yine koşarak işine dönmüştü. Kenan koridorda ağır ağır yürüdü. Günsel'in söylediği iki söz borçlulukla doldurmuştu içini. Güvenle değil ama!.. Senin kendine güvenin yok budala! Önce kendini busene sen! Nasıl tanıyamıyoruz kişileri... Yıllarca yan yana yaşıyoruz, yatıp kalkıyoruz, bir de bakıyoruz bambaşka biriymiş o. Hiç aklıma gelir miydi Nermin'in böylesine kararlı direnci? Niye ağlayıp sızlamadı? Başka Nermin'di o... Bu yenisi... Yine bir yıkılma duydu

içinde!.. Kendimi de tanımamıştım. Ah zavallı ben... Demek imzalardım! Dün gece Nermin demirden dirençle karşı çıkıp da konuşmasına bile izin vermeden, sözlerini bir yasa gibi ortaya koyunca tam bir yıkıntıya düşmüştü Kenan. Sonradan düşündükçe kendine yediremediği, bir türlü bağışlayamadığı, ta içinden ezildiği şey, o anda Nermin'i haklı buluvermesiydi. Aralarındaki çatışmanın Nermin'in gönlünce sonuçlanması Kenan'ın bir imzasına kalsaydı, belki de o anda hemen! Hayır hayır, bu kadar aşağılık, bu kadar çamurdan olamam ben. Öylesine bir yenilgi ki bu... Merdivenleri inip yola çıktı. Beyazıt'a doğru yürümeye başladı ağır ağır. Çok yorgundu. Bütün gece salonda kanepe üzerinde yıkılıp kalmış, sabaha kadar sigara içmiş, ortalık ışırken 15-20 dakika kadar kendinden geçmişti sadece. Gece yarısı Nermin gelmişti salona.

— Hasta olacaksın, demişti. Git içerde yat. Beni istemiyorsan gelmem yanına... Zeynep'in yanına giderim. Yarın uyurum. Boşuna diretme, hadi...

Hiçbir karşılık vermemişti. Sigarasını içmişti. Nermin'in gözleri de kıpkırmızıydı. Belli ki ağlamıştı içerde. Ama eski, ağlayan Nermin değildi. Yerleştiği siperden bir adım bile geriye atmamaya yeminli yiğit bir savaşçı gibi bakıyordu. Haklılığına öylesine inanmış ki... Boşuna bakma öyle, sevmiyorum ben seni. Sevemem de... O demindi... Gülünç senin yiğitliğin. Bir anda oldu bitti. Artık imzalamam. Öldürseler de imzalamam. Senin gibi Vatan Cephesi üyeliğine imza koymaktan ayrı yanı yok onu imzalamanın. Hem tastamam aynı. Yaşamayacağım seninle. Uzun süre bakıp karşılık bekledi Nermin. Kenan hiç konuşmadı. Nermin bir şey daha diyecek gibi oldu, sonra döndü, gitti içeri, bir daha da gelmedi. Kenan ortalık ışıyınca öylece çıkmıştı evden. Sokaklarda gezindi. Sigara aldı. Taksim'e kadar yürüdü. Eptalefos'a çıkıp çay içti. Ne yapacağını, ne edeceğini bilemiyordu bir türlü. O yenilgiye nasıl düştüm birden. Demek ki ben... Demek benim çöküvermem hep böyle sıkıca bir tokada bağlı. Çökmedim işte, çökmedim... Of Günselciğim, ne olursun ara beni... Önce işyerine gidecekti, sonra ondan da caydı. Kitaplık onların, benim değil ki... Annesinin, Rasim'in parasıyla çıktı ortaya. Ama sen çalıştın. Öyle demişti Rasim, Matmazel'in yıllık bilançosundan sonra: Memur gibi aylığını kazanıp yemişsin burada. Batmadın ama ne uzadın, ne kısaldın. Böyle giderse batarsın... Batayım... Bundan çok nasıl batarım. Peki Günsel ararsa. Babıâli'ye çıktı, sonra ara sokaklara saptı. Gitmeyeceğim. Saat ikiye kadar

bilinçli bilinçsiz dolaşıp durdu sokaklarda. Çemberlitaş’taydı. Bir muhallebiciye girdi. Bir şeyler getirtti, bir-iki alıp bıraktı. Köşede otururken başını duvara yaslayıp dalmıştı bir ara. On beş yirmi dakika kadar kalmış öyle, sonra tramvay gürültüsüyle sıçrayarak gözlerini açmıştı. Garson bakıyordu. Esrarcı filan mı sandı?.. Sonra Günsel’e gitmişti. Konuşurken gözlerine bakmaya bile utanmıştı bir ara. Anlar o kız... Korkmuşsun yine sen, der... Yenilmişsin... İmzalatmışlar. Nasıl borçlulukla doluydu Günsel’e. Ben nasıl onun gibi olacağım? Yenilgi nedir bilmiyor ki... Hiç kimse de öğretemez ona yenilgiyi... Sen kimsin, Günsel kim? Yazık değil mi, kandırıyorsun kızı da... Ne kadar kandırırsın ki, çok geçmez çıkarır foyanı o kız. Kimseden izin beklemedim seni sevmek için... Hiçbir şey için izin beklemez ki o kimseden. İzin beklemek senin işin budala... Ömrünce izin bekledin. Bekliyorsun da... Fakülteden çıkarken çiseleyen yağmur artmıştı. Çarşıkapı’da bir berbere girdi. Koltuğa oturdu. Aynada yüzüne baktı. Nasıl çökmüşüm bir gecede. Uykusuzluktan. Değil, yenilgiden... Hem de Nermin’e!.. Ne yenilgisi be... Savaş yeni başlıyor. Yeni mi başlıyor? Değil mi?.. Bir umut belirdi içinde. Gerçekten de yeni başlıyordu savaş. O içindeki herif var ya, hani seni yenik gösteriyor hep, onun oyunu bunlar. Kenan sanıyorsun hani bazı elini kolunu bağlamak için. Ben yenildim... Hep de yenilirim. Yenilirsin sen... Diretemezsin. Kaçman gerek... Nermin bile diretir de... Sen.. Ben mi? Hangi Kenan? Bu mu? Eğildi, yüzünü iyice yaklaştırdı aynaya, gözlerinin içinde bir şey aranır gibi dalmıştı...

— Soğuktan oluyor, bayım. Bende de var, bakın!

Berber eğilmiş, kendi yanağındaki lekeye benzer bir şeyi gösteriyordu... Soğuktan mı, değil mi?

Sönüvermiyor mu içindeki ateş? Nermin’in bir üfleyişi yetmedi mi? Yetse böyle mi olurdum?

Berberden çıktığında biraz değişmiş buldu kendini. İşbilir berber, saçlarını yıkamış, friksiyon yapmış, uzun uzun ovalamıştı başını, şakaklarını... Daha yarım saatten çok vardı Günsel’le buluşmalarına. Bir telefon edeyim hiç değilse işyerine. Telefon arandı, birkaç kişiye sordu, sonunda bir emlakçıda buldu. Çevirdi numaraları. Beklemek gerek, Burak aşağıda. Hemen açıldı. Rasim’in sesini duydu birden...

— Alo... Buyrun efendim.

Ne arar bu herif orada şimdi? İyi ki gitmemişsin. Nermin bir şeyler dedi belki de... Rasim’in sinirli bağırması yeniden duyuldu.

— Aloooooooo...

Kenan yavaşça kapattı telefonu...

Beş buçukta fakültenin kapısındaydı. Hava bulutluydu, iyice kararmıştı. İlk kez karşılaşacaklarmış gibi heyecanlıydı. Biraz sonra merdivenlerden koşar gibi inen Günsel göründü. Yüzünde o sıcak gülümseme... Yaklaştı Kenan'a, elini tuttu, tıraşını denetliyormuş gibi yüzüne saçlarına bir baktı:

— Hah, dedi. Tam istediğim gibi... Bir daha da öyle görmeyeyim seni...

Uzandı koluna girdi Kenan'ın. Aksaray'a inmeye başladılar. Kenan ne diyeceğini bilemeden susuyordu. Günsel de ilgisizmiş gibiydi. Bütün gösterişi ile örtmeye çalıştığı, yine de yenemediği bir durgunluk vardı üstünde.

— Dinler misin beni?..

Günsel önüne bakarak yürüdü bir süre, sonra yavaşça:

— Başka kimi dinlerim ki, dedi.

Kenan anlatmaya koyuldu akşamki olayları. Hiçbir heyecan belirtisi göstermeden, kupkuru, sanki hiç yaşanmamış gibi anlatışına kendi de şaşmaya başlamıştı. Nermin'in sözleriyle düştüğü çöküntüyü anlatırken, Günsel başı önüne eğik, ağır ağır, dinlemiyormuş gibi yürümüştü. Kenan susunca dönüp baktı:

— Bu kadar mı?

İşte anladı her şeyi. Sakla bakalım.

— Bu kadar!., dedi Kenan.

Değil bu kadar, değil... Aldatıyorum seni. Korkuyorum kaçıvermenden, iğrenerek bakmandan. Küçük-burjuva duygululuğuma tükürmenden korkuyorum. İmzalayıverdim Vatan Cephesi bildirisini. Hem de budala bir kadının söyleviyle. Alanlarda bilinçsiz, kara kalabalıkları da duygusal söylevlerle böyle kandırıyorlar. Onlardan biriyim işte! Hem de aydın, hem de bilinçli!

— Zorlamalara kalkma demedim mi sana, niye bu kadar üstüne varıyorsun?.. Sabırlı olacağız!

Günsel durmuş gülümseyerek bakıyordu Kenan'a... Aksaray'a gelmişlerdi. Kenan ne diyeceğini bilmiyordu, işte ayrılıp gidecek şimdi... Günsel bir süre baktı, sonra takılır gibi:

— Ben de budalanın biri sanmıştım, dedi. Akıllı kadınmış. Böyle adam bırakılır mı?

Sonra ciddileşti, arabalara bakındı...

— Hadi gidelim artık, dedi.

Kenan'ın bir şey sormasına kalmadan Taksim dolmuşlarına yürüdü. Arabada hiç konuşmadılar. Koluna girmiş, tıpkı ilk geceki gibi başını Kenan'ın omzuna yaslamış, dalgın durmuştu... Taksim'de dolmuş değiştirdiler. Kenan'ın taksiye binme isteğine karşı koydu. Teşvikiye'de indiler. Suskun yürümeye başladılar. Sokağın başında durdu Günsel!

— Bir şeyler alalım, dedi. Acıktım ben, öğlende pek az yedim.

Yürüdü, köşedeki mezeciye girdi, birçok yiyecek sardırdı. Bir şişe şarap aldı. Kenan parasını vermeye kalkışınca, kesinlikle önledi.

— Yeter senin açıldığın, dedi. Benim de param var artık.

Bir sürü de meyve aldı manavdan. Muz, portakal, elma... Elleri kolları paketlerle, kesekâğıtlarıyla dolmuştu ikisinin de... Günsel çok neşeli görünüyordu. Kenan'ı da uydurmuştu kendine. Deminki ağır havayı dağıtmışlardı artık. Apartmana girdiler. Merdivenlerde hafif bir çığlık attı Günsel. Portakallar düşüyordu elinden. Günsel birden saklambaç oynayan çocuklar gibi ürkek bakındı kapılara. Duydular! Kenan yetişti, basamaklara düşen iki portakalı aşağılara gitmeden yakaladı. Sonra parmaklarının ucuna basarak sessizce çıktı. Kenan kapıyı açıp da soluk soluğa içeri girdikleri vakit enikonu yorulmuş gibiydi ikisi de. Paketleri hemen orada küçük masaya bırakıverdiler. Kenan ışığı yaktı. Günsel bir koltuğa çöktü. Derin bir soluk aldı gülerek...

— Of, ihtiyarlamışım!..

Kenan ayakta durmuş, üzgün bir gülümsemeyle bakıyordu. Günsel de bir süre baktı. Sonra kalktı yavaşça mantosunu çıkardı ağır ağır, götürüp askıya astı. Kenan da çıkarmıştı paltosunu. Elindeydi, öylece duruyordu. Gözleri Günsel'de. Günsel yaklaştı durdu, baktı. Sonra sokuldu, kollarını yavaşça kaldırıp boynuna doladı Kenan'ın. Kenan elindeki paltosunu bırakıverdi. Sımsıkı kucakladı kızı. Öpmüyor, sokulmak, sığınmak isteğiyle, ta içine sokmak ister gibi göğsüne bastırıyor, yüzünü Günsel'in dalgalı kumral saçlarına sürüyor, sürüyordu. Ateşli bir hastalıkta sayıklıyormuş gibiydi.

— Ne olursun bırakma beni!.. Hiçim ben sensiz, hiçim...

Sonra birden her şey isteklere dönüşüverdi. Çılgınlar gibi öpüşmeye başlamışlardı yine. Kenan kendini tutmak istedi önce. Bağımlı, suçluydu. Her direnci, biraz daha kendinden geçmesine, her türlü sorumluluk duygusunun beceriksiz yalanlar gibi anlamını biraz daha yitirmesine yarıyordu sadece. Kollarını birbirlerinin beline sımsıkı doladılar, ağır ağır yatak odasına geçtiler. Kenan eğilip komodin üstündeki masa lambasını yaktı. Tutuktu, şaşkındı. Günsel sokuldu, uzanıp Kenan'ın ceketini çıkardı. Gömleğini açtı. Yüzünü sert kıllı göğsüne sürdü. Sonra döndü ağır ağır soyunmaya başladı. Kenan öylece bakıyordu. Günsel soyunmuş, saçlarını açmış, sımsıcak çıplaklığının bütün girinti çıkıntılarını gölgeleyen loş odada dayanılmaz yalın bir çağrı gibi uzanıp yatağa yaslanmış, Kenan'da o her vakit atılma duygusu yaratan ürkek, uysal bakışı ile bekliyordu. Birden bütün tutukluk bağlarını koparıverdi Kenan. Biraz sonra çırılçıplak savaşta geçmişle bütün ilişkilerini kesip atmışlardı. Günsel, Kenan'ın son direncini de yıkmak ister gibi soluk soluğa fısıldadı:

— Canım benim... Seninim ben... Seninim...

Hiçbir şey esirgemeden bütün cömertliği ile kendini öylece Kenan'a verdi. Yastığa yıkılan yorgun başı, inip kalkan göğsü ile Kenan yeniden bir suçluluk içtepisine düşmüş gibi Günsel'e bakıyordu. Günsel derin bir iç çekişle gözleri boşlukta dalgın kalmış, sonra başını ağır ağır yanında uzanmış bekleyen Kenan'a çevirmiş, sanki ta içindeki bir üzüntüyü gizlemek ister gibi göz kırpıp gülümseyerek yorgun bir öpücük göndermişti. Yavaşça sokuldu, dağınık kumral saçlı başını göğsüne dayadı Kenan'ın.

— Suçluyor musun?

Günsel karşılık vermeden biraz daha sokuldu. Yüzünü Kenan'ın göğsünde dolaştırdı gülümseyerek, acılıkla takılır gibi mırıldandı:

— Seni onlara mı bırakacaktım?

Suskun kaldılar. Uzun, çok uzun bir süre kaldılar öylece. Kenan uyur gibi dalmıştı. Günsel değiştiğini biliyordu. Ufacık bir acıya bağlıymış hepsi. Şimdi bu acı daha da küçülmüş, içinde bir yerde düğümlenmişti sanki. Kadınım artık... Karısı değilim... Yoksa hiç mi?.. Günsel birden çekildi Kenan'ın göğsünden...

— Bir şeyler yiyelim mi? dedi. Ben çok acıktım.

Sonra karşılık beklemeden kaydı yataktan. Kenan da doğrulmuştu. Günsel durmuş, örtüdeki pembe lekelere, anlamını kendisinin de bilmediği beceriksiz bir gülümseyişle bakıyordu. Bütün gürültü bunun içinmiş!

Değiştim mi şimdi?.. Kenan da indi yataktan, çekingen durdu bir an, sonra kendini savunmak içinmiş gibi kucaklamak isteğiyle uzandı. Günsel sıyrılıvermişti. Lekeli örtüyü çekip alırken alaylı gülümseme çabasıyla:

— Hemen yıkayıverelim şurasını, dedi, suç delilleri kalksın ortadan!..

Artık bir şey duymak istemiyormuş gibi öylece banyoya geçti. Şofbeni yakmış, örtüdeki lekeleri lavaboda yıkıyordu ki Kenan geldi, duşu akıttı, girdi altına. Günsel'i de yavaşça çekti kolundan. Günsel bu oyuna şaşırmış gibi gülüyordu... Örtüyü lavabonun kıyısına bırakıvermişti. Birlikte ılık suyun altındaydılar. Buldukları oyun önce sımsıkı kucaklaşmayı, öpüşmeyi, sonra kaçınılmazı getirdi yeniden. Kenan kollarına aldı Günsel'i, üstlerinden ılık sular damlayarak banyodan çıkardı. Duş bomboş aktı.

Yemeğe oturduklarında sekize geliyordu. Masayı birlikte hazırlamışlardı. Peynir, salam, dil, tereyağı, Rus salatası, yeşil zeytin, füme balık, sosis, cips, ekmek, şarap, meyveler. Salondaki ufacık masanın üstü dopdoluydu... Günsel güldü:

— Şu Rus salatasının adını Amerikan porsiyon yaptılar... Ne sersem herifler, Tanrım!..

Kenan şarabı açtı. Bardaklara koydu. Gözleri Günsel'de kaldırdı bardağını acılıkla,

— Seninle bu geceyi evimizde kurmuştum hep dedi. Çıkmasınlar karşımıza artık, hangi savaş kazanılmaz ki bu güçle!.. Hiç bitmeyecek mutluluğumuza!

Günsel bir şey demedi, uysallıkla kaldırmıştı bardağını, gözlerini kırptı gülümseyerek, içtiler. Büyük bir açlıkla yiyorlardı. Günsel'i çocuk gibi beslemek istiyordu Kenan. Ekmeğe yağ sürüyor, sandviçler yapıyor. Günsel'e uzanıp ısırtıyor, sonra kendisi yiyordu. Tabaklar dolusu meyve soydu. Çok geçmeden şarap da etkisini göstermeye başladı.

— Bir şiir okumaz mısın?

Günsel önündeki soyulmuş elmalardan birini aldı.

— Okumam, dedi.

Sonra elmayı yemeye başladı... Kenan şaşırmış gibi bakıyordu.

— Gerçek mi?

— Gerçek...

Kenan bir şey demedi. Anlamamıştı. Kırılmak için bir neden sayılır mı bu? Günsel ciddi baktı Kenan'a.

— Bak canım, dedi. Sıkılıyorum artık ben şiir okurken... Zaten havalardayız... Şiir de iyice ayağımızı yerden kesiyor... Gülünç ediyor çoğu kez bizi... Romantik zavallılar oluyoruz. Konuşma biçimimizi bile etkiliyor...

— Nâzım da mı?

— Nâzım da!.. Belki de en çok o!..

Sonra dalgın söylendi:

— Burada mutluyuz işte... Bir de şiir çok değil mi?., insanın içini bayıltır!.. Şiir bir kaçış oluyor... Kaçmak için neden var mı?..

Günsel belli belirsiz gülümsüyor gibiydi.

— Düşünmemiştim bunu, dedi Kenan. Haklısın belki!..

Dalgın kaldılar bir süre. Ağır ağır şaraplarını içtiler. Günsel başını kaldırdı.

— Bak Kenancığım, dedi, pek çok seviyorum seni... Bilemeyeceğin kadar çok... Karın olmak en büyük mutluluğu verir bana...

Şarabını yudumladı. Kenan kımıldamadan bakıyordu.

— Böyle şeylere inanmam, ama yine de söyleyeyim, ilk gününden daha, bir duygu vardı içimde... Sanki olanak dışı bir şeymiş... Metafizik kafamızın ürünü bu, biliyorum. Kurtulamıyoruz, koşullanmışız. Niye olanak dışı olsun?.. Hem nasıl duyacağım olacağını olmayacağını?.. Boş şey... Seni seviyorum... Uff, şarap dokundu biraz...

Günsel gülerek sustu. Kenan kalktı, Günsel’i almak, kucaklamak, öpmek istiyordu...

— Ne olursun otur... Yine şiir karıştırma!.. Konuşmak istiyorum sadece, seninle karşılıklı olmak istiyorum.

Kenan bir an durdu ayakta, öylece baktı kıza, sonra ağırca oturdu yerine.

— Şimdi dinle beni. Kıskanıyorum seni karından... İçtenlikle konuşuyorum işte... Sen Sermet diye tutturuyorsun... Ne ki Sermet?.. Oysa ki -adını söylemek istemiyorum- o... Bana yaklaşman bile ona benzememle oldu. Bak ne diyeceğim şimdi... Uff, dur biraz... Başım döndü... Darılmıyorsun bana değil mi?

Bardağın sonuna kadar içti. Kenan hiçbir şey diyemeden kalmış gibiydi. Günsel aldı yine,

— Sakın yanıltmasın bunlar seni... Kıskançlık çözüm değil... Yolumuzu çizmeliyiz biz seninle... Bak, sarhoş gibiyim, yine söylüyorum

işte... Zorlamalara kalkma... Belki kolay olmayacak bu iş... Bir tek bağ değil... Anlayacağım seni, sabırla bekleyeceğim... Seni hiç kırmak istemem... Bak görürsün. Ufff, hadi sen de konuş... Çenem açıldı benim. Zorunlu değil karın olmam... Senininim ben...

Günsel yine içti...

Öyle bir durgunluk çökmüştü ki Kenan'ın üstüne, ağzını açmaya gücü yoktu. Uykusuzluk, yorgunluklar, heyecanlar, korkular, mutluluklar, sonra Günsel'in bu yepyeni konuşması deli etmişti Kenan'ı. Bir tek şey geliyordu aklına, kucaklayıp öpmek, sıkmak kollarında Günsel'i. Ona da izin yok!

— Bırakmayacağım seni bu gece... dedi Günsel. Ne yapalım? Hep ben mi bekleyeceğim?.. İlk gecemiz bu... Teyzem de beklesin... Herkes beklesin biraz... Biz o kadar bekleyeceğiz. Beklemek... Hep beklem... Uff, uykum var benim... İyi oldu, hiç konuşma sen... Yatalım artık...

Günsel gözleri kapalı kalktı sallanarak... Kenan da kalktı hemen, kolunu sırtına dayadı Günsel'in, ağır ağır yatak odasına girdiler. Salondan gelen ışıkla alacakaranlıktı oda. Günsel uyumuş gibiydi. Kenan yeşil kazağını çıkardı uyandırmadan. Eteğini çıkardı, Günsel'i usulca yatırdı. Sutyen, kiloda uzanıvermiş kıza istekle baktı. Zorla tuttu kendini. Kıyamazdı. Üşür mü?.. Kollarımda tutarım hep. Üşütmem. Günsel'in yanına uzandı, yorganı çekti üstlerine, sonra usulca kaldırdı Günsel'in yastığındaki dağınık saçlı başını, koluna aldı. Öylece kaldı bir süre. Günsel'in soluk alışlarını dinledi, tertemiz çocuksu yüzüne baktı uzun uzun. Sonra gözleri kapandı onun da. Günsel karanlıkta gözlerini açınca irkildi birden. Yanında biri vardı... Bir erkekle... Mutluluk korkuyu bastırdı birden. Kenan baygın gibi uyuyordu. Ağır ağır inip kalkan göğsü, soluğu... Ayrıntıları toparlamaya çalıştı kafasında. Beceremedi. Uyandırmaktan çekinerek yüzünü yaklaştırdı Kenan'a, yine daldı. Gözlerini yeniden açınca Kenan vardı karşısında. Çıplak göğsü, ıslak taranmış saçları, sürekli üzgün görünen yeşil gözleri ile Kenan. Yanına ilişmiş, eğilmiş Günsel'e. Yavaşça kollarını uzatıp boynuna sarıldı Kenan'ın. Daha ilk öpücükle, yeni çılgınlığa düştüler. Gün başladı. Günsel tuvaletten çıkıp da saçlarını firketelerle tuttururken Kenan giyinip karyolaya oturmuş, dalgın duruyordu. Uyanır gibi baktı kıza;

— Uzun uzun ayrıntılarına kadar her şeyi konuşacağız seninle Günsel, ancak sen bir çözüm getirebilirsin... Birlikte...

Günsel gülerek kesti:

— Konuştuk ya... Akşam söyledim ben her şeyi... Yoksa beni sarhoş mu sandın? Yalandı o... Sarhoş numarası yaptım sana... Konuşmak için iyi oluyor... Dinleyen de saçmalıyor der nasıl olsa!..

Günsel saçlarını tutturmaya çalışırken alaycı gülüyordu. Kenan küskünlükle bakıyordu sanki. Günsel birden yaklaştı, dizine oturdu, ufacık öpücükler gezdirmeye başladı Kenan'ın yüzünde.

— Konuşacağız canım, dedi.

Birden irkilerek kalktılar. Kapının cırtlak zili çalıyordu. Günsel gerçekten de korkmuştu önce, sonra alaycı bir gülüşle:

— Basıldık, dedi.

Kenan kalktı, ağır ağır kapıya gidip açtı. Günsel de ardı sıra gitmiş, görünmeden dinlemeye başlamıştı. Kapıcıydı herhalde.

— Kenan Bey sizsiniz değil mi? Aşağıda arabada Rasim Bey bekliyor sizi...

Kenan kapıcıyı savdı, kapadı kapıyı. Döndü. Günsel'le karşılıklı durmuş, bir şey demeden bakıyorlardı birbirlerine. Çirkin bir gonk sesiyle tatlı bir düşten uyanmışlardı. Önce Günsel toparlandı.

— Zaten çıkmamız gerekti... Saat sekiz...

Kenan, Rasim'in niye geldiğini kestiriyordu aşağı yukarı. Gece gitmeyince Nermin...

— Peki, öğleden sonra telefon et bana!

Günsel ses çıkarmadı. Kenan ceketini aldı yatak odasından, giyindi. Paltosunu giyerken Günsel yardımcı olmak istedi, bırakmadı. Günsel'e baktı, kucakladı birden, öptü. İlk gecenin sabahında Rasim'le karşılaşmaları geldi aklına.

— Haksız mıymışım bu herife sövmekle?

İsteksiz güldü, tekrar öptü Günsel'i.

— Bir sabahımızı bile çok gördüler... Ara beni. Benim biricik kadınım...

Günsel durmuş, içinde biriken acıyı örtmek içinmiş gibi gülümseyerek bakıyordu. Kenan çıktı, yavaşça çekti kapıyı. Günsel bir süre gözlerini ayıramadı kapıdan. Sonra ayılır gibi bakındı. Sessizlik ürkütücü geldi birden. Korkmuş gibiydi. Neresi burası? Kenan da yok. Kapıya gitti, kuruntulu gibi yokladı; kapalıydı. Uyardı kendini. Ne var korkacak? Biliyordu bunun korku olmadığını. Bu kadar tabansız mıyım ben? Parmak kadar kızlar dağ başlarında gerillacılık yapıyor!.. Aman, ne de yakıştı

burada şimdi? Benzetme de böyle olur! Ne benzetmesi be!.. Akşamdan kalan masayı toparladı. Kirli tabakları, çatalları, bardakları mutfağa taşıdı. Kalan yiyecekleri dolaba koydu, şofbeni yaktı. Bulaşıkları yıkamaya başladı. Dalıp gitti işe bir ara. Daha küçükken ev işlerinde yardıma alıştırılmıştı. Teyzesine de yardımcı olurdu çoğu kez. İşte burası da benim evim. Yeni evimiz. Şimdi nerdeyse Kenan gelir, yemeği yetiştirmeli!.. Ah seni küçük-burjuva!. Biraz dizginler gevşedi mi özlemin sırıtıveriyor hemen!.. Saçma!.. Ne var bunda küçük-burjuvalık! İşçi, devrimci karı kocalar başka türlü mü?.. Lenin'in karısı bulaşık yıkamadı mı, yemeğe beklemedi mi kocasını?.. Asıl küçük-burjuvalık bütün bunlara tepeden bakıyor görünüp... Ne aptalsın! Senin mi bu ev?.. Kenan'ı da alıp götürdüler. Evi var onun. Karısı var! Sen onun... Tabağı vurup kırmak geldi içinden. Metres sözü kadar tiksindiği pek az şey vardı. Burjuvalar gibi!.. Hem de en çirkef yanları... Salona geçti. İçinde sürekli kımıldayan bir acıyla bakınmaya başladı her yana. Tül perdeler, koltuklar, lambalar, Renoir'ın çıplak kadınları, ilerdeki yatak odası, buz gibiydi hepsi. Ağlamak geliyordu içinden. Gülünç şey!.. Biliyorum gülünç olduğunu. Koltuğa çöktü. Tutamıyordu kendini, boğazında bir Şeyler düğümleniyor, hıçkıracak gibi oluyordu. Kızıyor, bu anlamsızlığa başkaldırmak istiyor, gülmeye çalışıyor, beceremiyor, o zaman daha çok bunalıma düşüyordu. Birden fırladı, banyoya koştu, lavaboda yüzünü yıkamaya başladı. Ilık duş geldi aklına; hem vakit yoktu, hem de soyunmaktan korkuyordu sanki. Bol bol yüzüne çarptığı soğuk su sinirlerini biraz yatıştırmıştı. İyice kurulandı, aynaya baktı, saçlarını taradı. Çıkacağı sıra, akşam yıkayıp kuruması için radyatöre bıraktığı örtü ilişti gözüne, önce ürkmüş gibi başını çevirdi; çabucak çıkmak istedi banyodan. Sonra birden kararlı durdu, dönüp baktı örtüye. Uzandı, kurumuştu. Çekip aldı, yatak odasına geçti. Oda dağınıktı. Aynı kaçma içgüdüsüne orda da direndi. Durup baktı bir an. Örtüyü serdi. Yatağı, odayı düzeltti. Sonra ağır ağır çıktı evden...

XIV

Kenan merdivenlerden inerken tasarlamıştı Rasim'le neyi, nasıl konuşacağını. Biraz da iyi oldu bu. Ayrılma işinde yardımını sağlarım belki de... Nermin'i son günlerde sever görünüyor ya... Onun sevgisine!..

Yardımını esirgemez benden... Rasim arabada, gözü kapıdaydı. Kenan'ı görünce alaylı güldü. Kenan dolaştı arabanın ardından, kapıyı açtı, yanına geçti Rasim'in.

— Böyle azgınlığı teneşir bile paklamaz ulan!..

Konuşurken gülmüyordu. Yüzünde üzgün denecek bir gerginlik vardı. Rasim'de çok az rastlanır. Kenan sigara yaktı.

— Bana ver onu.

Kenan yanık sigarayı Rasim'in ağzına iliştirdi. Kendi başka yaktı. Rasim Teşvikiye'den Maçka'ya doğru sürmeye başlamıştı.

— Yalan söylemekten anam şey oldu benim de... Ama artık yutmuyor Nermin...

Bir süre daha sustular. Rasim yine aldı:

— Bütün gece deliye döndü kız!

Kenan sigarasını çekti, dumanı bıraktı uzun uzun, sonra yavaşça:

— Artık dönmez deliye, dedi. Bir kez akıllı davransın yeter...

Rasim bu belirsiz sözden bir şey çıkaramamış gibi sustu. Oysa ki apaçık bir şeyler bildiği... Tilkilik ediyor aklınca...

— Nermin'den akıllı karı olur mu be?.. Bütün akılsızlığı senin gibi hıyarağasını sevmesi zavallının.

— Akıllılık edip vazgeçsin bu sevgiden.

Bir sessizlik oldu. Kenan yavaşça ekledi:

— Yürümeyecek!

Rasim dönüp bir baktı, anlamamış mıydı, yoksa bilmez anlamaz oyununda mıydı?..

— Ne demek o?

Kenan birden açıkladı.

— Ayrılacağız.

Rasim yavaşça durdurdu arabayı. Maçka yolunun sağına çekti. Bağladı... Dönüp baktı Kenan'a.

— Ne dedin? Anlamadım?

Kenan da dönmüştü ona. Bir süre baktı, sonra kesinlikle:

— Ayrılacağım diyorum Nermin'den...

Rasim, Kenan'ı inceliyormuş gibi baktı baktı, sonra ciddi:

— Hiç karşı koyma, dedi. Seni bizim Nami'ye götüreceğim şimdi...

Sonra arabayı sürmeye davrandı.

— Kim Nami?..

Rasim yeniden döndü Kenan’a:

— Ruh ve sinir uzmanı. Aslında seni zırdelilere bakan bir akliyeci görmeli ya!

Kenan aldırmadı.

— Bırak bu şaklabanlığı, dedi. Kararım kesin. Çaban boşuna olur...

Rasim karşılık vermeden baktı yine. Sonra birden işin alayındaymış gibi,

— Yoksa, dedi. Karıya mı tutuldun?

Karıya tutulma sözü, Rasim’in deyişi batmıştı Kenan’a. Sustu. Rasim bu sessizliği kendince yorumlamıştı; gülmeye başladı. Önce biraz sinirli, biraz da zoraki başlayan bu gülme gittikçe yükseldi. Kahkahalarla gülüyordu. Yolun kıyısında duran araba içinde gülen bir adam, gülmeden sinirli sinirli sağa sola bakan bir adam yoldan geçenlerin de ilgisini çekiyordu.

— Sür şu arabayı.

Rasim aldırmadı. Gülmesini zor tutuyordu.

— Eşşeklik bende ama... Bilmeliydim senin gibi hebennekanın tuzağa düşüvereceğini. Çaylak herif... Hay Allah...

Rasim kendini alamıyor, Kenan’a bakıp bakıp gülüyordu. Kenan bozulmuştu.

— Bana bak Rasim, sıçtırma ağzına şimdi... Sür şunu!

Rasim zorla tutmaya çalıştı kendini...

— Haklısın... Neyse...

Rasim birden ciddileşti, sıcak ilgi gösterme çabasıyla,

— Bak Kenancığım, dedi. Olur böyle şeyler, başından ilk kez geçtiği için... Daha çok toysun. Herkese olur bu... Ver şu sigarayı. Evde bırakmışım...

Sigarayı alıp yaktı. Sonra ciddi durdu bir an, Kenan’a döndü.

— Çoğaltacaksın, dedi. Başka çaresi yok. Daha doğrusu bir tek çok basit çaresi var. Bak anacığım, hemen tepinmeye kalkma. Dünya güzeli görünüyor sana biliyorum şimdi. Ama ikinciyi, üçüncüyü, dördüncüyü tattın mı, gözlerindeki perde kalkıverir. Bak ben seni bir yere götüreceğim, gör kadınları.

— Kapat ulan, kapat diyorum!

Kenan öylesine bağırmıştı ki Rasim ürktü birden. Kenan’ın ateş saçar gibi açılmış gözleri, gergin suratı, atılacakmış gibi öne eğik göğsü Rasim’i

iyice şaşırtmıştı. Korkmuştu da. Öylece bakıştılar bir an. Rasim kendini anlayışlı göstermekle görevli sayıyormuş gibi yavaşça döndü, arabayı sürdü. Yine de tutamadı kendini.

— Biraz daha çabala, tam Lombrozo'nun katillerine döneceksin...

Bir süre sessiz gittiler. Dolmabahçe'ye iniyorlardı. Lombrozo mu? Nerden çıktı bu? Hukuka gitti ya bir süre!..

— Kim bu kadın?

Kenan karşılık vermedi. Zaten bütün sinirleri allak bullaktı. Ne kadar az konuşsa o kadar iyi... Bugün bir sonuç alınmaz bu heriften.

— Kim bu kadın dedim?

Kenan bir süre daha sustu. Duramadı yine de.

— Senin için önemli olan Nermin'le yaşamayacağım.

Yokuşu inmişler, stadyuma dönüyorlardı ki Rasim yine yavaşça arabayı yolun kıyısına bağladı:

— Bunun bir nedeni olmalı Kenan... Tepemi attırma benim... Başkasıyla yattın diye karı boşanmaz... Hem de Nermin!..

Kenan aldırmıyormuş gibi ileri bakıp susuyordu. Rasim sesini yumuşatmaya çalıştı.

— Yine yardımcı olmak isterim sana, ama benim de bilmem gerek.

Kenan döndü, kararsız baktı bir süre. Rasim ağzından çıkacak sözü bekliyordu sanki.

— Anlayamazsın ki söylesem, dedi. Anlayabilsen yapmazdın...

— Ne demek bunlar? Anlayacak şey söylemiyorsun ki... Ne yapmazdım?

Kenan ne diyeceğini bilemeden kaldı bir süre. Boşu boşuna çene yor bu herife... Yine de açıklamak gereğini duydu.

— Vatan Cephesi'ne sen yazdırmadın mı Nermin'i?

— Demek söyledi!..

Bir sessizlik oldu önce, Rasim birden toparlandı.

— E, ne olmuş? Kenan baktı bir süre.

— Dedim ya anlayamazsın...

— Kızın ne suçu var, ben girdim beynine... Beni boşa!..

Kenan soğuk bir sesle:

— Suçlu saymıyorum seni, dedi. Kimin ne olduğu çıktı ortaya... Teşekkür bile gerek sana.

Rasim'in yüzü değişti birden; başkaldırmayla, küçümsemeyle dolu bir bakışla:

— Sende şu kadar akıl varsa havlarım ben, dedi. Vatan Cephesi imiş. Sıçmışım Vatan Cephelerine... Manyak pezevenkler tutturmuşlar bir Vatan Cephesi. Bizi de alın dedik... Ne olmuş bir imza verdik diye?.. Ağzına sıçayım hepsinin... Sen de bir başka deli... G... mü istiyorlar ulan senden?

Kenan gözlerini dikti Rasim'e, tükürür gibi bir sesle:

— En değerli yerini istiyorlar eşşek herif, dedi... Kafanı istiyorlar. Nerden bileceksin bunu sen?.. Kafan yok ki...

Düşmanca bakıştılar bir süre, sonra Rasim döndü, arabayı sürerken,

— Sevsinler senin kafanı, dedi... Benden paso, yürüt bakalım işlerini kendi kafanla... Sana değil, Nermin'e yardım etmem gerek... O ki kızcağız benim yüzümden...

Sonunu tamamlamadan sustu. Kabataş'a doğru gidiyorlardı.

— Öteki olanları da söyledi mi bari?

Kenan döndü baktı...

— Ne olanı?

Rasim bir süre sustu.

— Ağbisinin geldiğini, annesine, Nermin'e etmeye kalkıştıklarını!..

Kenan şaşırmıştı. Ne diyor bu herif? Belki de yine bir oyunu... Bir şeyler uyduruyor, aklınca beni... Bana ne!..

— Duymadım... Neymiş o?

— Sen duyma diye çok diretti Nermin... Bir gün açacaktım hani sana, beyimizin keyfî bozulmasın dedik...

Sonra sustu. Kenan iyice meraktaydı, sormuyordu yine de.

— O hırt Selim duymuş Alemdağ'daki toprağın satıldığını... Gelmiş Melahat Hanım'a tabanca çekmiş... Size gelip Nermin'e baskı yapmaya kalkmış... Nermin kovmuş evden. Daha bir sürü şey... Oğlan tam çirkef... Ankara'da öğrendim, arkasını öyle yerlere dayamış ki! Daha doğrusu öyle yerlere pezevenklik ediyor ki...

Rasim durdu, şöyle bir baktı Kenan'a, sanki içinden geçeni anlamış gibi alaylı tamamladı:

— ... Benim pezevenkliğimin gücü yetmez!

Kenan umursamamıştı pek. İt dişi domuz derisi derler Anadolu'da... Ne bok yerlerse yesinler...

— Daha bitmedi... Oğlan mahkemeye başvurup anasının bunadığını, hacir altına alınmasını istedi... El altından da annemin mallarını eniştem komünistlere yardım için kullanıyor diye veryansın ediyor... Bir gün kitabevini polis basıp da aramaya kalkarsa şaşma!

Kenan bir sigara yaktı. Karaköy'e gelmişlerdi. Sıkılmaya başlamıştı. Bilemezsin ki ne kadarı doğru. Belki de beni yıldırmak ya da yumuşatmak için atıyor hergele. Herifte oyun, düzen tonla... Rasim, Kenan'daki sallantıyı sezmiş gibi üstelemeye başladı.

— Zavallıların bir tek güvencesi sensin... Sen de vur tekmeyi bakalım... Bir de insanlıktan, vicdandan söz açarsınız... Sizin Bolşevik vicdan bu demek? Bu alçaklığımla ben yapamam! Nermin gibi bir kıza...

Kim bilir belki de sen haber vermişsindir Selim'e... Kışkırtmak için... Boğuşsun varlıklılar!.. Bolşevik kafası değil mi?

Kenan birden kesti:

— İneyim ben burda...

— Eminönü'nde inersin... Unkapanı'na döneceğim.

Artık konuşmadılar. Eminönü'nde indi Kenan. Buz gibi ayrıldılar.

Mısırçarşısı'ndan geçti. İşyerlerine, gelip geçenlere baktı bir süre. Ağır ağır yürüyordu. Rasim'in anlattıklarını düşündü Nermin'i düşündü. Aklına hep Rasim'in evin anahtarını isteyiverme olasılığı takılıyordu. Ne yaparız sonra Günsel'le bu kışta? Günsel!.. Bütün bedenini saran bir istekle ürperdi. Yeni evlendiği günlerdeki gibi tıpkı. Zorlamalara kalkmayacağız diyor. Peki, nasıl çıkacağız işin içinden? Kitabevine gidip gitmemek için karara varamıyordu bir türlü. Gitmeyip ne yapacağım? Günsel'le konuşup bir plan çizmeden ne yapsam yanlış olur. Hem bugün arayacak beni. Kararlı yürüdü.

Kitabevine girdiğinde Burak gözü kapıda öylece duruyordu. Kenan'ı görünce heyecanlandı. Tedirginlikle gözlerini kaçırıyordu Kenan'dan. Belli ki evdeki dırıltıyı sezinlemişlerdi. Matmazel, o her vakitki sırıtık bakışı ile kalktı masadan.

— Nermin Hanım gelir gelmez aramanızı söyledi...

Kenan ses çıkarmadı. Aslında yapılacak bir sürü de iş vardı. Yeni kitaplar almışlardı satış için. Kitap yazarı bir doçent ikide bir uğrayıp hesap istiyor, ödeme bekliyordu. Geçen aylardan takıntılar vardı bir sürü. Matmazel yapıyordu işleri ya, ödemenin kesinleşmesi Kenan'ın inceleyip onaylamasına bağlı idi. Birçok hesap öylece duruyordu. Bazıları kitaplarını çekip almak, başka kitapçılara vermekten söz etmişler Burak'a. Kenan'ı çoktandır görebildikleri yoktu ki. Akşamüstleri -yazarlar bu saatte uğrarlardı çoğu- Kenan çekip gidiyor, her iş Burak'a kalıyordu. Bereket oğlan namuslu idi. Bütün hesapları doğru görünüyordu. Akşamları kasayı bile o kapatıyor, ertesi günü veriyordu Kenan'a. Doğru mu veriyor? Nerden sayarsın bu kadar kitabı? Doğrudur herhalde!.. Telefon çaldı. Matmazel baktı...

— Evet hanımefendi, geldi... Kenan Bey! Nermin Hanım...

Önce kaçmak geldi içinden Kenan'ın. Kadının uzattığı telefona baktı. Bir süre durdu. Matmazel başını deftere gömmüştü, belli ki dinliyordu.

Üstünde öyle bir ağırlık var ki Kenan'ın...

— Efendim!..

İç çekişe benzer bir şey, sonra Nermin'in titrekliğini önlemeye çalıştığı yorgun sesi.

— Rica ediyorum bir şey söyle... Bir şey söyle bana...

Kenan durdu bir süre.

— Ne var ki? Biliyorsun, söyledim her şeyi...

— Öldürmek mi istiyorsun beni?

Bir sessizlik, sonra hıçkırığa benzer bir ses:

— Her şeyi yapmakta özgürsün Kenan.

Belli ki hıçkırığını tutmaya çalışıyordu Nermin. Bitkin bir ses, gittikçe azalan bir ses duyulmaya başladı...

— ... Akşamları evine gel... Yalvarıyorum sana... Gel akşamları! Benim için gelme, Zeynep için... Söz veriyorum, odanda yalnız bırakacağım seni... Gözüne batmayacağım...

Sonunu tamamlayamamıştı belli ki... Hıçkırıklarını duyurmamak için ağızlığı kapatmış olmalıydı... Yavruna dön!

Al bir Arap filmi... Kenan bir an durdu. Ne diyeceğini bilemiyordu. Karşıda sinsi karı defterleri işliyor!..

— Akşama doğru ararım seni!..

Bir süre bekledi. Nermin bir şey demiyordu. Usulca kapattı telefonu. Koltuğa çöktü. Bağırmak, herkese sövüp saymak, kırıp dökmek geliyordu içinden. Başına bir ağrı oturmuştu. Ağzı zehir gibiydi. Aç karnına üst üste içtiği sigaralardandı. Öldürmek mi istiyorsun beni? Ben neden öldüreyim... Ama kendisi ölebilir insan! Hep ölür zaten insanlar... Kadınlar da... Nermin ölse... En iyi, en soylu, en keskin, en sorumsuz kurtuluş... Kendiliğinden ölüvermesi... Birden ayağa fırladı. Gerçekten de ölmesini istiyordu Nermin'in... Ağlarım bile... Ne pis, ne saçma şeylere gidiyor insanın kafası... Ne pis, ne de saçma! Basbayağı doğru...

— Bir aspirin var mı yanınızda?

— Vereyim...

Her vakit aspirin bulundururdu Matmazel!.. Çıkardı, verdi.

— Açsanız, ekşime yapar... Sizin mideniz de...

Sana ne benim midemden eşşoğlueşşek... Aspirini atıverdi masa üstüne, aşağı indi. Burak bir gence kitap gösteriyordu. Günsel ne yapıyordur; saat on bire geliyor... Nasıldı dün gece?

Fakültededir şimdi. Öğleden sonra... Solunda, kalçasına yakın minicik benler.

— Ağbiciğim merhaba...

Kenan döndü. Kapıda, -kimdi bu?- birden adını çıkaramadı. Şu Akşam'da çalışıyordu hani, o gece hep birlikte... Engin Erbil...

— Merhaba Engin Bey, buyrun...

Kenan'ın elini uzun uzun sıktı. Gözlerini kırpıştırarak gülüyor... Nerden çıktı bu şimdi? Arayınca bulunmaz...

— Çoktandır uğrayacağım... Hep aklımdasınız... İstanbul'a girmek yasak oldu bize!.. Anadolu'da gezilerdeyiz.

— Buyur yukarı... Oturalım biraz... Bir kahve...

— Sağ ol ağbiciğim... Gazetede bekliyorlar... Akşama Ankara'ya gidiyorum yine... Ayaküstü uğrayayım hiç olmazsa dedim...

— Sağ olun, iyi ettiniz ama, oturup bir konuşsaydık...

— Uğrayacağım ağbicim, söz...

— Nasıl gidiyor?

— Vallahi ne diyeyim!.. Kaynıyor her yan ki bildiğiniz gibi değil... Bakalım neye varır?..

Ayaküstü, Uşak, Adana, Konya olaylarını anlattı kısaca. Çoğu gazetelerde çıkmıştı. Ne haberler vardır bu oğlanda daha. Bütün kulis bunlarda. Her yan kaynıyor. Çıplak uyudu kollarımda. İnanılır şey değil, Konya'da halka gaz bombaları... Çırılçıplak duşun altında... Kaçta çıktı evden?

— Peki nereye varacak dersiniz sonu?

— Daha onu bilen yok ağbi... Allah sonumuzu iyi etsin... Hoş, ne olsa bundan iyidir ya... Siz nasılsınız? Yahu o geceyi hiç unutmuyorum. Döneyim de yine bir...

— Kenan Bey, telefon...

Matmazel'di. Engin sözünü kesip baktı Matmazel'e. Sonra izin istedi. Kenan yukarı koştu.

— Kim?

— Söylemedi. Nermin Hanım galiba!..

— Efendim...

Günsel'di. Matmazel evrakları toparlıyor, çıkmaya hazırlanıyordu...

— Bir dakika bekler misin? dedi Kenan. Telefonu kapatıp Matmazel'e baktı.

— Bir diyeceğin var mı bana?

Çek git demekti bu... Kadın bir-iki fatura koydu masaya.

— Buna bir bakın... Ötekiler de çekmecede. Yarın tamamlarım listeyi... Muhasebe kitabının ikinci baskısı için de...

Hay senin muhasebe kitabından. Karı kasıtlı uzatıyor.

— Eksik olmayın Matmazel. Yarın konuşuruz. Güle güle...

Bir kovmadığı kalmıştı. Ama pişkindi o... Sırıtarak selam verip indi. Kenan telefonu açtı.

— Kusura bakma canım, anladın değil mi?.. Söyle!.. Dün geceden sonra!.. Haklı...

Günsel, Rasim'i merak etmişti. Ne konuşmuşlar.

— Burada olmaz canım... Akşam kaçta?

Bu akşam mutlaka çok erken gitmem gerek diyordu Günsel...

— Biraz erken çıkamaz mısın?

Günsel sustu bir süre. Düşünüyordu, bir şey diyemiyordu. Sonra bir dakika izin istedi. Kenan epeyi bekledi. Soluk soluğa geldi.

— Oldu, dedi. Dörtte fakültenin kapısından al beni...

Burak bir gün öncenin hesaplarını verdi. Yemeğe çıkmadı Kenan. Bir şişe süt getirtip içti. Faturalara, ödemelere, giren çıkan kitap listelerine baktı. Üçü geçiyordu, Burak'a gerekli şeyleri söyleyip ayrıldı. Acıkmıştı iyice. Beyazıt'a dolmuşla çıktı. Önce lokantada bir yemek... Biraz daha beklesem mi? Belki Günsel'de... Şehzadebaşı'na doğru yürüdü, gezindi. Dörde beş kala kapıdaydı. Günsel koşarak indi merdivenlerden; solgun gibiydi.

— Neyin var?

Gülüyordu...

— Hiçbir şeyim!.. O kadar iyiyim ki!.. Ben bir şey yemedim öğlende. Kumkapı'ya inelim, bir lokanta var yol üstü...

Sonra gülerek ekledi.

— Bugün bendeniz... Bir arabaya atlayalım, vakit geçmesin.

— En geç altıda çıkmalıyım yalnız...

Hiç kimse yoktu lokantada. Pencere dibinde bir masaya oturdular. Yemek isteği de kalmamıştı Kenan'da. Konuşacağı şevlerin tedirginliği çökmüştü üstüne. Mezeye benzer yiyecekler, iki duble rakı getirttiler. Balık söylediler. Kenan bir şeyler yedi ağır ağır, sonra anlatmaya başladı. Anlattı, anlattı... Günsel hiç kesmeden dinliyordu. Kenan en küçük ayrıntılara

giriyordu bazı, Nermin'le nasıl tanıştıklarını, soyunu sopunu, Konya'daki yaşamlarını, çocuklarını, birbirlerine nasıl davrandıklarını Nermin'i aldatıp söylemesini, sonra İstanbul'a gelişlerini, Nermin'in öğretmenliği bırakmasını, annesi ile ilişkilerini, işsiz kalışını, kitabevini kurmalarını da anlattı. Sustu. Sigara yaktılar. Sessiz dalgın durdular bir süre. Günsel düşünüyordu. Kenan en güvendiği yargıcın ağzından çıkacak sözü bekliyordu sabırsızlıkla. Bir süre daha suskun kaldılar. Sonra Günsel ağır ağır,

— Bak canım, dedi. Böyle bireysel bir sorun için savaşa giremeyiz daha... Güçlü değiliz yeteri kadar. Bu kadın bırakmayacak seni...

Dalgın durdu bir süre...

— Hem haklı da kendince... Neyse... Bırakmayacak. Söylüyor da... Ne yapabiliriz? Sabırla beklemek var. Ta ki anlasın bu işin olmayacağını... Anlayabilirse!.. Kurtulabilsen umurumda değil aslında. Ben çalışıyorum. Bizim evde olur giderdi şimdilik... Okur, çeviri filan yapardın... Dinlenirdin bir süre... Teyzem tedirginlik vermez. Ama...

Uzun uzun düşündü. Dalgın durdu. Sonra gülümseyerek baktı Kenan'a.

— Bu denklem bu bilinenlerle çözülmez, dedi. Bekleyeceğiz...

Küçükten beri içinde yoğrulduğu ortam gerçekçi bir sağduyu kazandırmıştı. Uzandı gülümseyerek Kenan'ın elini avuçlarına aldı.

— En büyük dert bizim başımızda değil ya!.. Yapılacak o kadar çok iş var ki... Direncimize bağlı bu da... Dayatan kazanacak... Kötü mü, bir sınavdan geçiyoruz işte! Başarıyla atlattık mı daha güvenli oluruz. Neyleydim! Ortaya çıkmaktan kaçacağız bir süre... Yeraltı çalışacağız!

Acılıkla gülümsedi:

— Türkiye bu! Bütün güzel şeyler yeraltında!

Sımsıcak dudaklarını avuçlarında gezdirdi Kenan'ın, büyük bir istek uyandırdı içinde. Eskisi gibi değildi. Başka bir şey vardı bu öpücüklerde artık... Kadınım bu, benim... Niye koşarak evimize gitmiyoruz? Niye hemen... Günsel anlamış gibi bıraktı elini, sigara arandı. O da aynı duygularla doluvermişti besbelli. Yirmi dört saat dolmadı daha birbirimizin olalı...

— Adam biraz yumuşamış görünüyor. Vizeyi alabilsem tezden, haziranda bitirirdim. Daha bir sağlam olurum kitaplıkta da...

Kenan ses çıkarmadı. Ortalık iyice kararmıştı. Şimdi nerdeyse kalkacağız. Peki sen nasıl...

— Biricik kadınımsın sen benim. Akşamki sözlerini düşündüm de... Sakın kendini öyle bunalımlardan. Hiçbir ilişkimiz kalmadığını doğrulamaya gideceğim Nermin’e... Umudu kalmamalı! Bana bak. Dimdik bak... Gözlerini kaçırma... Sevdiğime yalan söylemem. Karım filan değil o benim... Benim bir kadınım var... Anla beni ki güçlü olayım...

Elini alıp öptü Günsel’in. Günsel alaycı gülüyordu sanki,

— Bırak bu romantikliği birtanem, dedi. Bebek değilim ben... Hem açmayalım da bu konuyu. Boş ver bunalımlarımıza. Üstünde durma artık; sıkıntıya düşersin, ben de yıkılırım. İnsan içinde bulunduğu ortama göre insandır. Koşullar bu!.. Ne yapalım... Seviyorum seni... Yazık ki o da karın. Şimdi dinle beni…

Çeşidi fakültelerde öğrenciler arasında gelişmelerden açtı uzun uzun. Gruplar vardı. Hocalar arasında da eğilimler vardı, şu ya da bu gruba... CHP’liler bir şeyler yapmak istiyorlardı. Yarın bir toplantı olacaktı. Çekingen davranmasalar biraz... Kenan dinler görünüyordu. Aklı başka şeylerdeydi oysa. Bana inanmadı galiba... Karın senin diyor. Niye anlamıyor bu kız beni... Demek benim içtenliğimden kuşkusu... Belki o da Sermet’le...

— Ooooo altıyı geçmiş. Kalkalım canım...

Lokanta kalabalıklaşmıştı. Çabucak çıktılar. Günsel geç kaldığına bayağı üzgündü. Kenan diretmesine bakmadan, birlikte sürelerini kısaltacağı için biraz da istemeyerek bir taksi çevirdi. Aksaray’da indiler. Günsel ayrıldı. Yarın arayacaktı. Kenan ne yapacağını bilmez gibi kaldı bir an. Saat yediye geliyordu. Kitabevine mi gitsem. Peki sonra... Saraçhane’ye doğru yürüdü. Kararsızdı. Günsel’in konuşmasından beri de kırgın, üzgündü biraz. İnanmıyor bana... Nermin’e haklı diyor... Ne demek bu? Romantiklik... Benim kadar gerçekçi olabilir misin sen? Minicik kız kalkmış bana... Bütün duygularına kafa tutuyor bu kız. Belki de duygusu yok. Eşşek budala, sende yok duygu... Hıyarağası... Şişli dolmuşuna atlayıverdi. Kafası yine bulanmıştı. Karışık duygulardan kurtulunca bir tek şey, bir tek istek, Günsel sarıveriyordu her yanını. Giderek bir ara delice şeyler geçti kafasından; arabaya atlayıp evine gitmek... Günsel’i yalvarıp almak, Teşvikiye’ye gidip kapanmak. Dün geceyi yaşamak yeniden... Bencilim... Günsel beni öyle iyi tanıdı ki... Niye seviyor beni?.. Seviyor

mu?.. Peki nasıl bekleyelim diyebiliyor? Ne yapacağız beklemeyip de? Nermin işini bitirmeliyim. Bana düşer bu. Ne desin kız?.. Ben bekleyemem, hemen boşa karını? Nasıl bağlarlar bizi böyle kıskıvrak? Apartmanın kapısına gelince bütün düşüncelerden sıyrılmak ister gibi durdu bir ara. Derin bir soluk aldı. Sağa sola baktı. Bir yoğurtçu geçiyordu. Bir kadın çıktı karşı apartmandan. Bir adam geliyordu sokağın başından. Kenan önce aldırmamıştı, sonra işkillendi. İçeri girdi. Kapıyı kapattı. Otomatiği yakmadan bekledi. Sokağı gözetlemeye başladı. Adam ağır ağır gelmiş, apartmanın kapısına bakmış, uzaklaşmıştı. Paltolu, kasketli, gençten biriydi. Kenan görünmemek için kapının kıyısındaki boşluğa kaymıştı. Biraz daha bekledi. Sonra kapıya çıktı baktı. Adam yoktu. Tedirgin bakındı bir süre. İzliyorlar demek. Hırsız da olabilir ya... Boyuna soygun oluyor yörede. Kim bilir belki de... Amaaan... Ağır ağır çıktı merdivenleri. Anahtarı kapıya soktu, içerde bir ayak sesi duydu hemen. Kapıyı açtı, Nermin karşısındaydı. Gözleri kıpkırmızı, yüzü iyice solgun, ama yine de dik bakışlı... Direten, inatçı, ortaya yeni çıkmış Nermin'di. Kenan durup baktı. Bir şey demedi. Öyle geliyordu ki azıcık güçsüz görünüverse Nermin boynuna sarılacak, başını göğsüne dayayıp hıçkıra hıçkıra ağlayacaktı. Zor tutuyordu kendini. Kırık bir sesle:

— Hoş geldin, dedi.

Kenan bir şey demedi önce, paltosunu çıkarırken yavaşça:

— Hoş bulduk, dedi.

Nermin bir şeyler daha diyecekmiş gibi dudaklarını kımıldattı. Sonra kısık bir sesle:

— Teşekkür ederim, dedi.

Birden başını döndürüp içeri gitti. Zeynep odasından koşup geldi, babasına sarıldı. Onda da tedirginlik vardı sanki. Bırakmak istemiyordu Kenan'ı. Yerli yersiz sorular soruyordu. Konuşmasında, zorluyormuş gibi görünen aşırı gülmelerinde belli bir sinirlilik vardı. Yemeğe oturdular. Kenan meyve yedi biraz. Nermin üstelemedi. Hiçbir şeyde üstelemiyordu. Yalnız Zeynep'e sinirlendi. Durup dururken huysuzluk ediyormuş!.. Hiçbir şey yememiş daha! Kenan kalkıp salona geçti. Koltuğa oturdu. Olmayacak. Nasıl yürütürüm bu işi ben... Hem de süresiz. Bir kitap çekti raftan. Şimdi Günsel... Bir daha konuşsam mı Nermin'le... Boşuna... Kız saplantı içinde besbelli. Çekip gitsem burdan. Rasim'e yalvarsam, o evi bana bıraksa! Günsel'le bir oraya... Nasıl yerleşir kız seninle oraya... Bencil herif... Kız

apaçık söyledi. Bu iş temizlenmeden olmayacak. Ölmek demişti Nermin... Zavallı... Acıyor musun? Kendine acı... Sen öldürecek değilsin... Üzülürüm. Gerçekten üzülürüm. Mutlu yıllarımız oldu. Ne eşşek herifsin sen be... Mutlu yıllar ha... Uyuduğun, uyuşturulduğun yıllar... Birden kalktı. Deminden beri açmadan tuttuğu kitabı rafa bıraktı, salondan çıktı. Koridorda tuvaletten çıkan Zeynep'le karşılaştı. Sarıldı yine çocuk. Beni sen yatır babacığım, diye tutturdu. Binde bir yaptığı şeydi. Kenan kucağına aldı, öptü, odasına götürdü. Kapıda bir daha kucaklayıp öptü...

— Çok yorgunum kızım, büyüdün artık, kendin yat bakayım...

Zeynep huysuzluğa başlayacaktı, Nermin geldi hemen, kızı odasına sokup kapıyı kapattı, fiskos bir şeyler söyleyip susturdu. Kenan yatak odasına girmişti ki Nermin'in ayak seslerini duydu koridorda. Buraya gelecek... Ya bana yaklaşırsa... Günsel'in alaylı gülüşünü gördü birden. Belki de o da Sermet'le!.. İçine bir ağırlık çöküvermişti. Kapı açıldı, Nermin girdi. Kenan arkası dönük duruyor, dönüp bakmaktan korkuyordu sanki...

— Affedersin, fırçamı buraya getirmiş Zeynep...

Çabucak gitti, tuvalet masasının üstündeki saç fırçasını, daha bir-iki şeyi alıp çıkarken kırık dökük bir sesle:

— İyi geceler, dedi.

Kenan yatağın kıyısına ilişti. Bitkin, yorgun, çökmüş gibiydi. Bir işkenceye başkaldırır gibi yerinden fırladı ayağa. Ne yapacağını bilmiyordu. Gülünç, çirkin, anlamsız, dayanılmaz geliyordu her şey. Gardırobu açtı. Yalnız kendi giysileri vardı. Nermininkiler boşaltılmıştı. Şifonyer de öyle... Hem durulur gibi oldu, hem daha büyük bir yalnızlığa düşüverdi bir anda. Hapsedilmişti buraya... Tuvalet masası da boşaltılmıştı. Peki bu kız ne kadar dayanabilecek? Onun sinirleri benden daha mı sağlam? Daha şimdiden bitkin. Yeniden ayak seslerini duydu Nermin'in. Dinledi. Nermin tuvalete girip çıktı. Koridordaki ilaç dolabını açtı. İlaçlar alındı kondu, arandı. Sonra yine kapatıldı dolap. Mutfağa gitti, su doldurdu bir bardağa. İçti. Kenan heyecanla izliyordu. Gecenin sessizliği içinde en ufak tıkırtı bile kimliğini saklayamadan yayılıveriyordu ortalığa. Zeynep'in odasına girdi. Bir süre sonra kapının camındaki ışık söndü. Kenan durulmuştu biraz. Olayları yeniden sıralamaya çalıştı kafasında. Çok yorgundu. Odaya gelmemesine öylesine sevinmişti ki... Çok sevinmişti. Hem nasıl sevinmişti. Korkuyordun. Yaklaşsa dayanamayacaktın ki... İstiyorsun kadını. Ben mi?

Acımaktan başka bir şey yok içimde. O da... Ölmesini istedim. Birden kalıverdi olduğu yerde. İlaç dolabından ne aldı o? Yoksa... Suçlayacak gibi oldu kendini. Hiç doğal değil kızın durumu. Yaparsa... Odadan çıktı yavaşça. Koridoru yaktı. İlaç dolabına gitti, açıp baktı bir süre. Dolap karmakarışıktı. Zeynep'e verilen ateş düşürücü ilaçlar, vitaminler, aspirin tüpleri... Tamam aspirin almıştı. Nezle damlaları, Zeynep'in kuvvet, öksürük şurupları... Nymbutal... Uyku ilacı. Sonra ishale karşı... Geçen yaz hastalanmıştı Zeynep de... Bir Nymbutal daha. Kuşkuyla bakmaya başladı. Yoksa... Hemen açıp baktı, tüpün biri dolu, ötekinde birkaç tane kalmıştı. Ara sıra alırdı Nermin. Peki şimdi?.. Haklı... Başka nasıl uyunabilir ki... Bir tane aldı haptan. Dolabı kapattı.

XV

Günsel kendini olayların akışına bırakmıştı. Her günü, her saati dopdoluydu. Zeytinburnu CHP Kadınlar Kongresi polisçe basılıp da itiş kakış arasında teyzesinin ayağı incinince ev işleri de ona kalmıştı. Zaten güç sürüdüğü romatizmalı ayağını uzun bir süre hiç oynatamadı kadıncağız. Handan Cerrahpaşa'da hocalara gösterdi, film filan aldılar. Kimi çatlak var, alçıya koyalım, dedi, kimi karşı çıktı; derken bir iyileşme görülmeye başlayınca dinlenme, masaj, ilaç yeterli bulundu. Akşama kadar söylenip duruyordu yattığı yerde:

— Başlarına gelecek var bu heriflerin göreceksiniz. Utanmadan üstümüze saldırdı polisler. Bana baksana sen oğlum, demeye kalmadı, ayı gibi ayağıma bastı.

Her gün ezik, şiş ayağı merhemlerle ovalayan Handan belli etmemeye çalışarak alayla gülüyordu.

— Peki o size ne dedi teyzeciğim, siz "oğlum" deyince?

— Ne diyecek, görmüyor musun dediğini?..

Handan biliyordu polisin ne dediğini. İlk günü ağlayarak söylemişti kadın. "Hasiktir kaltak cadı," demiş polis. İlk gün söyleyiverdi bu sözleri Nahide Hanım, sonradan yinelemek istemiyordu bir türlü. Handan ara sıra kışkırtıyordu söyletmek için. İlk üzgün günlerden sonra Günsel de güler olmuştu bu takılmalara. Handan onlarda kalmaya başladı bir süre. Salondaki açılır kapanır kanepede yatıyordu. Yoksa işlerin altında ezilip

kalırdı Günsel. Turgut da uslanmış gibiydi. Okuldan dönünce daha çok evde kalıyor, yardımcı bile oluyordu. Nahide Hanım oğlanı bezdirinceye kadar öğütler vermeye kalkmasa onun yanında da duracaktı. Eski günlerin ilkokul marşlarını öğretmeye kalkmıştı.

Ben bir Türküm and içerim
Yaşamaktan vazgeçerim
Yine giymem el malını
İstemem Lahur şalını
Ayıp mıdır aba giymek
Biraz kalın kaba giymek
Beni süs püs aldatamaz
Düşman bana mal satamaz...
Satamaz!..

Handan'la Günsel mutfakta dinliyorlardı gülerek.

— Okulda da böyle mi söylerdin babaanne? diyordu Turgut. Kadının sesi, söyleyişi o kadar kötüydü ki en çocuksu soru bile alaya dönüşüyordu. Gülmekten kırılıyordu Handan.

— Seni de bu marşlarla büyüttü değil mi bu karı? dedi. Şimdi anlaşılıyor niye rüküş olduğun.

Handan hep takılırdı Günsel'in giyim kuşamdaki umursamazlığına, daha doğrusu beceriksizliğine. Giysilerini genellikle teyzesi dikerdi.

— İyi giyinmek iyi para işi, derdi Günsel.

— Zevk işi, kızım, zevk işi, diye terslerdi Handan. Bu karı sende zevk bırakmamış. Bir de ağabeyin. Doldurmuş kafana takur tukur düşünceleri. Güzelsin, rüküşlüğün daha çok göze batıyor. Benim gibi kara kuru olsan neyse...

Fakültede giyim kuşam, süs püsten başka bir şey düşünmüyor görünen bir sürü kızın arasında batacak kadar kötü giysileri ayrı biçimde göze çarpmasına yarıyordu Günsel'in. Kasıtlı bulanlar bile vardı bu tutumunu. Yapmacıkmış, ilgi çekmek içinmiş. Sermet de öyle vurulmuştu! Bir gün fakülteye gelmiş bir arkadaşıyla, bakmış ki bir güzel kız var, o da dökülüyor kılıksızlıktan. Bunu çok sonraları kızdırmak için söylemişti. Bütün çocukluğu, ortaokul, lisedeki genç kızlık çağları ağır bir yoksulluk içinde geçmişti Günsel'in. Sonraları biraz düzelme olmuştu durumlarında.

O zaman da çoktan aşmıştı giysi konusunu. Yalnız çok temizdi. Titiz denecek kadar temiz. Güzel olduğunu duymaya öyle alışıktı ki, artık bir şey söylemiyordu bu sözler ona. Sivas'ta parmak kadar çocukken başlamıştı yöredekiler. "Bu kızı bırakmazlar", "Çok durmaz bu kız." Çevredeki bu konuşmalardan hem hoşlanır, hem korkardı bazı bazı. Sonunda bir akşamüstü, yandaki sokakta, çeşme önünde kocaman bir oğlan arkasından yakalamış birden, yeni belirmeye başlayan göğüslerini sıkmıştı. Karanlık, kimsesiz sokakta bağıramamış, elindeki yarı dolu güğümle korkudan titreyerek kaçar gibi gelmişti eve. Evde herkes, ertesi gün Sivas'tan ayrılmanın, İstanbul'a gitmenin hazırlığı içindeydi. Denkler, sepetler, bavullar... Kimseye bir şey söyleyemedi. Bu olay büyük bir korku, tiksinti yaratmıştı Günsel'de. Uzun yıllar yanına erkeklerin sokulmasına izin vermeyişi bundandı belki. Sermet'e kadar. Sermet'le de ilk öpüşmeleri güç, basbayağı güç olmuştu. Bir gün Sermet... Üff, yine nerden çıktı bu oğlan?.. Kenan'la öylesine doluydu ki oysa, içine bazı bazı bir korku düşürüyordu sevginin böylesi. Çoktandır bir sırasını kolluyordu, Handan'a gebe kalmamak için neler yapması gerektiğini soracaktı. Bazı şeyler okumuştu bu konuda. Konuşup öğrenmek başkaydı yine de... Bunca yıllık arkadaşından bile çekiniyor, bir türlü açılamıyordu. Önce Handan'ın bir sürü açık saçık şakasına katlanmak gerekirdi. Handan cinsel konularda Anadolu mahalle kadınlarının edepsiz şakacılığı ile doktorlukta her şeyle yüz göz olmanın verdiği umursamazlığı, aldırmazlığı kaynaştırıvermişti. Sözleri Günsel'e dokunur, hele ara sıra erkeklerin yanında bile çekinmeden apaçık sövgülere kalkması irkilme yaratırdı. Ne söylese boştu, Handan aldırmaz, bildiğini okurdu. O yüzden Kenan'la sık karşılaşmalarından öyle korkuyordu ki... Olmayacak bir söz ederse Kenan'ın yanında?.. Hem de eder. Ederse ne olur? Olmaz işte. Bu da benim romantik yanım. Öyle pis gerçekçi olmaktansa... Neresi gerçekçilik bunun? Pek nazik adam sayılmaz ama, ağabeyimin bir gün bile kaba saba sövdüğünü duymadım. Hangimiz onun kadar gerçekçi olabiliriz, Handan mı? Mutfakta bulaşık yıkıyordu Günsel. Handan iğneleri kaynatıyor, bir yandan da bir doçenti çekiştiriyordu. Kadın-doğumcuymuş, gelen kadınlara "atlamaya" kalkıyormuş. Günsel anlamamıştı. İlk kez duyuyordu atlamak sözünü.

— Terbiyeli olalım dedik. Yani senin anlayacağın...

— Anladım, anladım, dedi Günsel, kes...

Bir hastabakıcıyı gebe mi bırakmış ne, doçent?.. Şimdi de... Günsel sırasını yakalamışken örtülü biçimde bir şeyler sorup öğrenmeye kalkıştı gebe kalmamak konusunda. Handan şıp diye anlamıştı. Dönüp baktı dik dik:

— Kız delirdin mi yoksa?., dedi.

— Hişşşt!..

Günsel kızgın, ürkek bakındı, içerden duyabilirlerdi.

— Aman, dedi Handan, ne yüreksizsin be. Kocakarı umursamaz, oğlan küçük, anlamaz. Hem ne varmış bunda?.. Darısı başıma.

Gülüyordu. İnsanların bazı kusurları olurmuş. Apandisit, sünnet, hemoroit, kızlık zan, bademcik...

— Başlama yine... Öööö dedim senin bu doktorluğundan.

Handan ısrarlı sorularıyla kırık dökük anlattırdığı şeylerden Günsel'le Kenan'ın bütün ilişkilerini öğrenmiş, kendince de genişleterek dört başı bayındır etmişti öyküyü. Biraz daha alaylı sözler ettikten sonra büyük bir gerçekçilikle, Günsel'in merak ettiği şeyleri bazı ayrıntılarına kadar anlattı. En çok, belirli günlerde uzak durma yolunu salık verdi. Aslında pek güvenilmezmiş ya... Ama o günlerde kesinlikle yapmamalıymışlar.

— Sakın bindirme herifi o günlerde, diyordu. Umursamazmışlar ya, erkek korumalıymış asıl. Sonunda da:

— Helal olsun eniştemize, dedi. Oh, iyi etmiş, o sümüklü oğlan (Sermet'e hep böyle derdi) yiyecek diye ödüm kopuyordu.

Dinlerken bile kızarıp duruyordu Günsel. İstediklerini şöyle bir öğrendikten sonra sözü değiştirdi. Handan'a kalırsa saatlerce işlerdi bu konuyu.

— Dün de Rize'de yüz tekniker yürümüş, okudun değil mi?

Handan karşılık vermedi.

— Geçen hafta da Ankara'da, İstanbul'da yürüdüler, dedi Günsel, polis dağıtmıştı. Adana'da coplamışlar çocukları.

Durdu, yine de sessizlik olmuştu. Handan hiç umursamazmış gibi, ilaç ampulünü kesiyordu. İlacı iğneye çekerken:

— Halk Partililerin marifeti, dedi.

— Olsun, yine de önemli bir şey.

— Anlamam, şu kocakarıyı yürütmek önemli şimdi benim için, dedi Handan. İspirtoladığı pamuk ve iğneyle çıktı.

Günsel kızmıştı. Bir şeyler söyleyecek oldu, vazgeçti. Handan içeri gitmiş, Nahide Hanım'la şakalaşmaya başlamıştı bile. Anlamıyorum bu kızı. Kendisi de anlamamış galiba. Bir bakarsın iyi iyi gider, bir bakarsın dünyanın en bencil, en umursamaz insanı. Kökeninden geliyor. Kolay mı, hacı kızı; Sivas'ta manifaturacılık yapan, ortadan epeyi üstün durumda, bağlı, bahçeli bir aileden bundan iyisi mi çıkacaktı?.. Soy sop koyu demokrat. Her Şeyi de soyla, kökenle açıklamak olmuyor ya. Ağbisinin bir arkadaşı geldi aklına, milyoner bir ailedenmiş. Yıllardır cezaevlerine gire çıka... Günsel dışardan gelen bir sesle irkildi birden:

— Ne o, kirpi kafalı herif!..

Ağbisinin sesiydi. Günsel heyecanla fırladı, kapıda Turgut'a takılan ağbisini görünce şaşkın kaldı birden. Hiç beklemiyordu. Epeydir mektup geldiği de yoktu. Demek... Turgut babasına sarılmıştı. Hasan oğlanı havaya kaldırdı birden, gülerek baktı bir:

— Bu ne pislik be, ebenden sonra kimse yıkamadı mı seni?

Oğlanın iki yanağından şapırtıyla öptü, bıraktı. Günsel bulaşıldı ellerini sakınmaya çalışarak sarıldı ağbisine.

— Hoş geldin Hasan Ağbi!..

Elinde boşalmış iğnesi ile Nahide Hanım'ın yanından çıkmış Handan'dı.

— Hoş bulduk Handan. Cevahir Hanım'ı mı tamir ediyorsun?

Cevahir Hanım diye takılırdı Nahide Hanım'a. Hiçbir şakası, takılması batmazdı. Teyzesinin yanına girdi. Hepsi peşi sıra doluştular. Nahide Hanım da önce sevinmiş, sonra birden ağlamaya başlamıştı. Sarılıp öptü yanaklarından, şakaya boğdu. Duruldu kadıncağız. Hasan özetledi hemen. Bir hafta izin vermişler. Teyzem hastalandı demiş. İyi bir savcı varmış. Çalıştığı elektrik mağazasının sahibinin de tanıdığı. Bugün cumartesi, demek haftaya pazara kadar buradaymış. Günsel sevincini yitirmeye başladı birden. Haftaya pazara kadar. Kenan'la rahat buluşmalarına önemli bir engeldi. Düşündüklerinden hem utanıyor, hem kafasına takılmasını önleyemiyordu. Ne bencilim. Yıllardan sonra evine gelmiş, hem de böyle bir adam... Ben de keyfimizi engelleyecek diye... Handan kalacaktı evde, o da Kenan'la gidip geç vakit dönecekti. Şimdi bütün düzen bozulmuştu. Gidip telefon mu etsem? Ya da Handan'la haber mi?.. Handan nasıl kalacak burada? Yatacak yer yok. Üff, ne saçma şeylerle kuşatılmışız.

— Çok değişmişsin sen, Günselciğim.

Ağbisi, her vakit ta içinden gülen gözlerini dikmişti. Günsel kızardı birden. Anladı her şeyi, bakışlarına baksana adamın. “Benden bir şey saklayamazsın, bir haltlar etmişsin sen,” diyor.

— Öyle mi?.. Bilmem, bugünlerde biraz yoruldum.

Bıyık altından gülen Handan, nerdeyse kekeleyecek Günsel’e yardımcı olmak ister gibi, alayla,

— Eeee, büyüdü ağbisi, dedi.

Günsel daha çok kızardı. Hay bu kız!.. Demin anlamadıysa şimdi anlamıştır adam her şeyi. Hasan, şefkatle, sevgiyle baktı biraz daha, sonra yavaşça,

— Hiç küçük olmadı o benim için, dedi, her vakit büyük.

— Ah benim de böyle, beni şımartan bir ağabeyim olsa!..

Handan içtenlikle söylemişti. Onun bir ağbisi vardı, evlere şenlik!.. Yobaz, kafasız, tam tüccar. Sivas’taki manifatura mağazasına o bakıyor şimdi. Handan’a parayı gönderen oydu. Yılda bir gelir, bir-iki hafta kalır, kızın tadını tuzunu bırakmaz, çeker giderdi. Handan bir an önce doktor olup evin ekonomik baskısından kurtulmak özlemiyle çalışıyordu yıllardır.

— Eeee, Cevahir Hanım’ı ne vakit ayağa kaldıracaksın?

— Bir şeyi kalmadı, siz gitmeden iyice yürür. Sanırım haftaya filan...

Hasan teyzesinin sağlığı ile ilgilendi. Çiğnenme olayını sordu. Handan ne yaptı etti, Nahide Hanım’a anlattırdı. Polisin ne dediğini de tekrarlattırarak. Bıyık altından gülüyordu Handan. Hasan gülmedi. Duruk, soğuk baktı bir an, sonra Günsel’i şaşırtan bir rahatlıkla:

— Hastir eşşoğlueşşek, diyemedin mi sen de? dedi. Sonra gülümsedi:

— Ne geldiyse Paşa yüzünden geldi başımıza. Ne işin vardı CHP’lilerin kongresinde?

Günsel ağbisine bakıyordu. Yorgundu, şakaklarındaki kırlar artık bütün başını sarmış, göz kıyıları iyice kırışmıştı. Bal rengi gözlerdeki canlılık, umursamazlık, acı-tatlı karışımı sürekli gülümserliğin yarattığı değişmez güven duygusundan başka her şey, tam bir yıpranmanın, maddedeki çöküntünün belirtilerini taşıyordu. Gerçek bir hastalığı var belki de...

— Böbreklerinizin filmini aldılar mı?

— Aldılar, yok bir şey, dedi Hasan. Sen boş ver bunlara da Günselciğim, neler oluyor burda, onu anlat bakalım.

— Konuşuruz. Anlatacak o kadar çok şey var ki...

Handan tamamladı.

— Hepsini anlatamaz.

Günsel ağbisinden kaçırarak yan gözle kötü kötü baktı Handan'a. O umursamadan gülüyor. Kıskançlık sarmış bu kızı. Bir erkek de şu bulsa!..

— Önce size bir şeyler hazırlayayım, açsınızdır.

Hasan karşı çıkmadı. Mutfakta Günsel, Handan'ı azarlayacakken kız kesti birden.

— Ne oldu senin bu akşam gitmen?

Günsel bir şey diyemiyordu.

— İstersen git yine. Ağabeyin kötü karşılamaz. Arkadaşlara daha önce verilmiş bir söz, deriz. Ben varım nasıl olsa. Yatmayı da şöyle ayarlarım: İçerde teyzenin odasında, oğlanın yerinde yatarım. O da dışarda babası ile.

Günsel'in içinden Handan'ı kucaklamak geliyordu. Ne candan kızdır.

— Gitmem olmaz Handan. Surdan bir telefon edeyim. Pazartesi buluşuruz. Çok isterse yarın buraya gelsin. Ağbimi sorup duruyordu.

— Burda mı yatacaksın herifle? Süs için buluşmuyorsunuz ya!..

Çileden çıkacak gibi oluyordu Günsel. Ama kız dosdoğru konuşuyordu. Yalan mı? Bırak da adamı karısıyla... Allah kahretsin beni. Ne pis şeylerle doluyum yine... Nermin'le hiçbir ilişiği kalmadığına yemin etmişti Kenan. Haftada birkaç kez Teşvikiye'deki kata gidiyorlar, sevişiyorlar, konuşuyorlardı. Bir anahtar da Günsel'de vardı. Bazı o daha önce gidip yemekler hazırlıyor, akşam birlikte yiyorlar, gece yarısına doğru Aksaray'a kadar getiriyordu onu Kenan.

— Dalıp gitme yine, karar ver.

Günsel karşılık vermeden ağbisinin yemeğini hazırlıyordu.

— Sen galiba sevmiyorsun bu herifi.

Günsel hırsla baktı Handan'a. Kız ciddiydi.

— Ben birini sevsem, değil ağabeyim gelmiş, babam mezardan çıksa, koşar giderim. Böyle aptal aptal da düşünmem.

Günsel'i dinlemeden çıktı, içeri gitti. Günsel bir süre baktı ardından, sonra dışardaki masanın örtüsünü yaymaya, tabak, çatal koymaya başladı. Böyle bir ağbisi yok ki... Doğal böyle düşünmesi. Sonra asıl önemlisi, aşk kadar, aşktan da önemli bir şeyi yok ki; erkeğe susamış bu kız!.. En sıcak özlemle Kenan'ı düşündü birden. Ama hayır, gitmeyecekti. Ağbisini engel

gibi düşünüp de gelmesinden üzülmüş olmanın bencilliğine başkaldırmayı bir tür sınav, görev sayıyordu. Handan'ın yargısıyla yaşayacak değilim. Ne vakit anladı ki beni o?.. Yemeğini verdikten sonra ağbisinden izin istedi, Handan'ın bakışına aldırmadan çıktı, köşedeki bakkala gitti. En doğrusunu yapıyorum kuşkusuz. Ağabeyim değil ki o yalnız, en sevip saydığım arkadaşım, öğretmenim. Bakkalda kimse yoktu. Asık suratlı polis emeklisi, gözlüğünü takmış bir deftere bir şeyler yazıyordu. Telefonu çevirdi Günsel, bekledi. Herifin kulağı telefonda. Şimdi nasıl anlatsam? Bir de huysuzlanırsa? Hem yapar da... Telefon uzun uzun çaldı. Meraklanmaya başlamıştı ki Burak çıktı. Kenan Bey eve gitmiş, Zeynep çok hastaymış. Doktor gelecekmiş. Söylermiş aradığını. Günsel şaşkın kaldı bir an. Beklemediği bir şeydi bu. Zeynep'e de üzülmüştü. Yabancı biriyle nasıl konuşurum? Biraz durakladı. Kekeler gibi, her yanından sırıtan bir yalanla kapattı telefonu. Kenan Bey kusura bakmasınmış, kitabı bugün getirememiş. Ağabeyi gelmiş Günsel'in. Gizlilik oynuyoruz. Zeynep hasta, eve doktor gelecek. Demek çok ciddi bir şey. İçine bir sıkıntı yerleşti birden. Eve dönünce Handan çıktı karşısına:

— Ne o dedi usulca, paparayı yedin mi heriften?..

Günsel, Handan'a patlamamak için güç tuttu kendini.

— Her şeyi de bilirsin.

Handan merakla bakıp durdu. Günsel hiçbir şey söylemedi, tamam, oldu, dedi. O kadar. Bir-iki saat sonra bir kez daha gidip aramayı aklına koymuştu. Yediye doğru filan. Başka bir şey düşünemez oldu ilkin. Aklı hep Kenan'da, Zeynep'teydi. Resmini görmüştü bir kez. Çok güzel bir çocuktu. Bizim çocuğumuz da ona benzer mi?.. Yine saçmalamaya başladın. Ya ölürse Zeynep?.. Kötü mü olur? Kadından kurtulmamız kolaylaşır işte. Ben çok rezil, çok alçak... Hastalıkla ölmez çocuk. Minik, tatlı çocuk. Sakın ölmesin. Ben öldürmüş gibi olurum. Ah bu çelişkiler.

— Senin bir derdin var.

Ağbisi dikilmişti karşısına. Günsel afalladı, gülmeye vurdu, toparlandı birden.

— Dertsiz olunur mu böyle zamanda?..

Hasan biraz daha baktı. Acıyla karışık bir tedirginlik vardı gözlerinde.

— Deminden beri yanındayım, bir şeyler soruyorum, duymuyorsun bile.

Elinde güya düzelttiği bir kanepe yastığı ile kaldı öylece. Nedenini kendi de bilmiyordu, ama ağbisinin boynuna sarılmak, hıçkıra hıçkıra ağlamak geliyordu içinden.

— Bir arkadaşımın çocuğu, ağır hastaymış da... Ona üzüldüm belki de...

Hasan biraz daha baktı öylece. İnanmamış mıydı?.. Kanepeye oturup yaslandı. Günsel'in elindeki yastığı aldı, sırtına yerleştirdi.

— Her şeyi böylesine dert edersen, dedi, tamam. Yarı yolda kalırsın. Türkiye'de hastalanıp ölen binlerce çocuk var. Hem de bakımsızlıktan, yoksulluktan.

— Turgut için de aynı mı düşünürsünüz Hasan Ağabey?..

Handan karışmıştı birden. Hasan gülerek baktı. Sonra sesini yapmacıktan incelterek peltek peltek, Handan'a benzetir gibi, yineledi:

— Turgut için de aynı mı düşünürsünüz Hasan Ağabey?.. Saçma sapan konuşacağına git de çayı koy. Hem baksana şu canavara, ölecek göz var mı?..

Sobanın yanında öylece bakan Turgut'a el etti.

— Gel buraya bakayım. Anlat kaç dayak yedin mahallede?

Okulu sordu Hasan, bir ara annesini sordu. Görüyor muydu?.. Bir-iki kez görmüş, o kadar. Görünüşte oğlan pek umursanıyordu annesini. Çay hazırlanıncaya kadar baba oğul konuştu. Sonra bir araya geldiler, eski günlerden, Nahide Hanım'ın hastalığından, Turgut'tan, Günsel'in işinden, Handan'ın yakında alacağı diplomadan, bunamış babasından, manyak yobaz ağbisinden, Sivas'tan, Sivaslılardan konuştular.

— İyi ki ağabeyin bize gelmene karışmıyor.

— Elinde olsa karışır da, öteye de geçer, dedi Handan. Üzgün durdu bir an, sonra ekledi.

— Bilirsiniz, bir tek sizi sevmezler bu evde. Size de borçlular ne de olsa. Doktora götürüp beni ölümden kurtardınız gece yarısı. Annem sonuna kadar unutmadı onu. O kadar çok anlattı ki bir tür vasiyet oldu eve...

Hasan keyifli gülerek sordu:

— Ne diyordu Hacı Sami Efendi... Söyle, söyle...

Birçok kez duyduğu şeyi yineletmek istiyordu. Sivaslı ağzıyla bastıra bastıra ihtiyar babası Hacı Sami'ye benzeterek:

— Beg eyi, beg gozel adam emme gafasının içi poh!.. dedi. Kahkahalarla güldüler. Handan, Günsel'e baktı:

— Daha bu kızı bilmiyorlar.

Günsel dalgınlaşmıştı yine. Saat altıya geliyordu. Nahide Hanım uyanmıştı. Handan yanına gitti.

— Siz yorgunsunuz ağabey, uzanın isterseniz biraz. Ben de bir şeyler almaya çıkayım. Akşama bir isteğiniz?..

— Olmaz olur mu?.. Seninle baş başa kalıp uzun uzun konuşmak.

Handan'ın yanında rahat konuşamıyorlardı. Öğrenmek istediği birçok şeyi soramamıştı daha.

— Biz seninle Baba'ya kadar uzanalım istersen. Handan kalır evde.

Günsel bir şey diyemedi. Evden ayrılmak istemiyordu. Sanki her an Kenan gelecekmiş gibi bir duygu içinde.

— Yarın sabah uğrarız, isterseniz.

Sonra Handan'ı işaret ederek:

— Konuşabiliriz yine. Pek az gelişme gösteriyor ya, dürüst kız.

Hasan, Günsel'in gitmek istemediğini anlamıştı, üstelemedi. Gülerek baktı:

— Öyleyse bir kafa çekeriz seninle.

— Oldu.

Günsel, Turgut'u yanına alıp çıktı. Köftelik kıyma, böbrek, beyin, salata, turp filan aldı. Turgut'la gönderdi. Sonra heyecanla bir sokak ilerdeki eczaneye geçti. Oradan rahat rahat konuşabilirim. Çevirdi numaraları. Telefon uzun uzun çaldı yine, açan yoktu. Biraz sonra tekrar çevirdi, bu kez de meşgul işareti veriyordu. Biraz daha bekledi, tekrar çevirdi. Yine uzun uzun çaldı. Açılmadı. Öylesine bozulmuştu ki... Aklına olmayacak şeyler geliyor, ne yapacağını bilemeden öylece bekliyordu. Bir adam geldi telefon etmeye, Günsel çekildi. Tam döneceği sıra birden karar verip telefon rehberini aldı. Kenan'ın ev numarasına baktı. Adam ikinci kez telefon ediyordu. Adam bıraktı telefonu. Günsel aldı, sinirli sinirli çevirdi numaraları. Telefon çalmaya başlarken yüreğinin küt küt attığını duyuyordu. Biraz sonra açıldı. Ağır ağır konuşan, ince, pürüzsüz, renkli, nazik bir kadın sesi duyuldu.

— Buyrun efendim.

Tam bir hanımefendi sesi. Günsel tıkanmış gibiydi. Öylece kaldı bir an. Telefondaki ses aynı durgunlukla yineledi:

— Alooo!.. Buyrun efendim.

Günsel birden toparlandı, çabuk çabuk sordu:

— Afedersiniz kiminle konuşuyorum efendim?
— Ben Nermin, Semra sen misin?
Günsel yine kalmıştı. Kapatamıyordu da...
— Alooo!.. Yine toparlandı.
— Orası neresi efendim?
— Kenan Bey'in evi.
— Afedersiniz, yanlış.
— Rica ederim efendim.
Telefonu kapattığı zaman her yanı tere batmıştı. Eczaneden çıkınca ağır bir yükten kurtulmuştu sanki. Kısa bir süre sonra da daha ağır bir yük altına düşmüş gibi oldu. Niye açtım sanki bu telefonu?.. Nermin'le de tanıştık. Bana benziyormuş. Nesi benzer bu kadının bana?.. Tam bir hanımefendi. Yoksa Kenan alay mı ediyor benimle?.. Ne aptalım!.. Ya öteki erkekler gibi bir aptal kızı kandırdım, eğlenip gidiyoruz bir süredir, diyorsa?.. Ölürüm. Kolaydı. Ölmem, bir bok da olmam. Nasıl yapar böyle bir şeyi o?.. Demek Nermin bu. Bir de resmini isteyeceğim Kenan'dan. Görmem, hiç değilse resmini görmem gerek. Peki ne olacak bu işin sonu?.. Üfff, cehenneme kadar... Ne bileyim ben, düşünecek şey kalmadı da... Ağbime olur dedim ya, Handan'ın yanında nasıl anlatırım Baba'yla, Şevket Ağbilerle, öteki işçilerle ilişkilerimi?.. Saçmaladım. Alooo, buyrun efendim. Demek Nermin...Eve geldiği zaman ağbisi kanepeye uzanmış uyuyordu. Mutfağa geçti. Akşam için hazırlıklara başladı. Biraz sonra Handan da geldi yardıma. Hiç konuşmadan köfte hazırlıyorlar, salataları, turpları yıkıyorlar, beyni ateşe koyuyorlardı.
— Yine somurttun.
Günsel karşılık vermedi. Birden hatırlamış gibi:
— İçkileri unuttum, dedi. Turgut'a bakındı...
— Telefona kadar gideceğim, dedi Handan, alırım. Yurda sorayım bir; mektup, havale var mı?..
Handan çıkınca kendini kuşatan karmakarışık düşüncelere, duygulara iyice, denetleme korkusu da olmadan, battı gitti... Handan içkilerle döndüğünde, saat sekize geliyordu. Mektuplarını almaya gitmiş yurda. Biraz da milletle çan çan etmişler. Ağbisi de kalkmıştı. Masayı Handan'la birlikte hazırladılar. Önce Nahide Hanım'ın yemeğini verdiler. Handan'ın gitmesi bütün işi Günsel'e yıkmıştı ya, yine de sevinmişti. Rahatça dalmış, düşünmüş, alışkanlıkla daha çabuk bitirmişti mutfaktaki işleri de.

— Çok iyi geldi biraz uyumak, dedi Hasan. Otobüs yoruyor insanı.

Zevkle donatılmış masaya bakıp kaldı bir süre, bir şey demedi. Yemeğe neşeli oturdular. Rakı içeceklerdi. Domates suyu da almıştı Handan. Hasan hiç bilmiyormuş domates suyuyla rakıyı. Takıldı:

— Demek böyle buluşlara yoruyorsunuz kafanızı, sizi burjuvalar!..

Gülüyordu.

— Hımmm, her akşam bir damacana içtiğimiz için... Üçüncü ya da dördüncü rakı içişiydi bu Handan'ın. Bira, ara sıra şarap içerdi. Fakat rakıya karşı sürekli bir çekingenlik duymuştu. Küçükten beri üstündeki ev baskısının yarattığı çekingenlik. Kadınların rakı içmesi çok kötü görülürdü ailede. Şarabı herkes için en kötü görürlerdi ya... Tövbesi kabul değilmiş!

Hasan kadehini kaldırdı:

— Hadi, merhaba!., dedi. İyi günlere.

— İyi günlere!..

Turgut'a da bira koymuşlardı. Oğlan bir yudum alınca yüzünü buruşturup bıraktı. Gülüştüler. Handan da rakıyı başka türlü içmiyordu.

— İlk rakıyı bu kızın zoruyla içtim Hasan Ağbi, geçen sene.

Aslında Günsel de içkici değildi. Handan'ın anlamsız direneni yıkmak için zorla içirmişti.

— Desene o da başladı, dedi Hasan. Soydan bekriyiz. İlk rakıyı bana babam vermişti. Turgut'tan büyük değildim.

— Bana da siz vermiştiniz ağabey.

— Oh, iyi etmişim. Gerçek çocuklar, domates suyuyla iyi sarıyor bu zıkkım. Alıştırın beni böyle burjuva şeylerine!.. Tanrı bağışlasın... Bu kadar günahın altından nasıl kalkacağız bakalım?..

Zaman tatlı gevezeliklerle geçiyordu. Turgut sayıklamaya başladı, içeri yolladılar. Sonra değiştireceklerdi yerini. Nahide Hanım da uyumuştu. Üçü masada ağır ağır yiyorlar, bir şeyler söyleniyor ortaya, gülünüyor, Hasan Handan'a, Handan ara sıra Günsel'e takılıyor, bir bakıma anlamsız bir bakıma sıcak, yakınlık dolu bir masa başının alçakgönüllü mutluluğunu bölüşüyorlardı. Kapı çalındı birden. Yüreği hop etti Günsel'in. Kenan bu. Günsel'in, zil sesiyle sıçrar gibi olmasına gülerek bakan Hasan:

— Tamam, dedi, bekliyordum zaten. Sermet Bey'dir bu.

Handan bir kahkaha attı, kapıyı açmaya giderken:

— Ne de bilirmişsiniz ya, dedi. Sermet Bey'in pabucu çoktan dama atıldı.

Kapıcıydı. Çöpe gelmişti. Günsel hem kendine, hem Handan'a kızıyordu. Başım dertte bu kızla. Şimdi ister misin ağbime her şeyi?..

— Ne bileyim ben, bize bir şey söylenmiyor ki artık.

Ağbisinin yalancılıktan bir kırgınlıkla söylediği sözler Günsel'i etkilemişti.

— Bir şey sakladığım yok sizden ağbi, dedi. Bakmayın bu zevzek kıza. Çuval gibi ağzından eskiyecek.

İçki Handan'ı daha da açmıştı. Hadisene, anlatsana, der gibi Günsel'e bakıyordu. Günsel'in sinirlendiğini, gözlerini kaçırdığını görünce iyice bastırdı.

— Hani ağabeyinden bir şey saklamazdın? Ben mi söyleyeyim istiyorsun?

Günsel birden kızgınlıkla:

— Söyle, ne duruyorsun?., dedi. İyi ki bir yüzkaram yok yanında.

— Yüzkaram mı? Ne yüzkarası be?

Hasan şaşkınlıkla pek de anlamadan, gülerek baktı bir süre; Günsel'in gerçekten üzüldüğünü anlayınca, gerginleşmeyi önlemek için kadehini kaldırdı.

— Bir türlü ısınamadığım Sermet Bey'in pabucunu dama atan kişinin sağlığına.

Handan da birden ekledi:

— Kenan Bey'in onuruna.

— Evet Kenan Bey'in onuruna.

Günsel, çekingenlikle, olup bittiye baş eğerek kaldırdı kadehini. Handan'ın uzatmasıyla çın çın yapıp içtiler.

— Yaşşa, Hasan Ağbi, ben de hiçbir gün ısınamadım o sümüklü oğlana.

Bir süre çatal bıçak sesi, kısılmış radyodan gelen müzik duyuldu sadece. Hasan bir açıklama bekliyor gibiydi Günsel'den. Günsel susuyor. Handan da nasılsa bu suskunluğa saygısızlık etmek istemiyormuş gibi bekliyordu. Sonunda Hasan bozdu sessizliği.

— Kim bu? Nasıl birisi? Söylemende bir sakınca yoksa Günselciğim?..

— Yooo!..

— İyi bir adam olmalı, asıl iyisi de Sermet belasından kurtardı Günsel'i.

Günsel iyice kızmıştı. Sertçe döndü Handan'a.

— Kuzum nedir senin bu oğlana düşmanlığın? Sermet'i savunmak aklımdan geçmez ya, neyini biliyorsun sen?

Handan aynı kızgınlıkla karşılık verdi:

— Senin bildiğinden biraz çoğunu.

— Yok canım!..

Bir süre birbirlerine dikip gözlerini, sertçe bakışıp kaldılar.

— Düşün istediğin gibi, dedi Handan, paçanı kurtardın önemli olan o...

Ölü bir sessizlik oldu. Günsel ne diyeceğini, nasıl bir yargıya varacağını bilemiyordu bir türlü. Kız iyi kız, yalan da söylemez biliyorum. Ben de sezinlemiştim bir şeyler. Peki bu kadar mı itti bu oğlan?.. Demek gerçekten aptalım ben. Bir-iki kez ağlayacak gibi oldu, tuttu kendini. Saçma, Sermet için mi?.. Kendim için, belki de Kenan için. Hasan uzunca bir durgunluktan sonra:

— Erkekler konusunda düşlerden koru kendini Günselciğim, dedi. Genellikle böyledirler. En devrimcileri bile. Kadını kandırıp yararlanmak bir soy övünme, böbürlenme konusudur aralarında.

Günsel acı acı güldü.

— Doğru, dedi, bilgisizim bu konuda. Devrimci dendi mi açık, dürüst... Sonunu getiremedi. Konuşsa ağlayacaktı. Biraz bekledi, geçiştirdi. Sonra acılıkla:

— Peki kime inanacağız? dedi. Erkeğin devrimcisine de inanmadıktan sonra... Kim bilir belki Kenan'da...

Handan kesti birden.

— Sanmam, dedi, çok tanımıyorum ya, acı çekmiş, deneylerden geçmiş bir adama benzer. Hem ne kadar olsa sümüklü oğlan kadar soytarı olamaz.

Acaba?.. Ama onun da hanımefendi bir Nermin'i var. Alooo, buyurun efendim!.. Şimdi Nermin'le yatak odalarında... Kapı çalınıyor. Günsel en küçük bir tepki göstermedi. Handan fırladı, kapıyı açtı. Kenan'dı. Kırmızı güllerden bir buket, bir de şeker kutusu vardı elinde.

— Buyurun Kenan Bey.

Hasan da kalkmıştı ayağa, gülerek yürüdü kapıya doğru.

— Merhabalar, dedi Kenan, çok geç oldu biliyorum. Pencerede ışık görmezsem dönerim dedim. Hoş geldiniz Hasan Bey. Sizi öyle merak

ediyordum ki yarını bile bekleyemezdim, çok sözünüzü etti Günsel... Hanım... Hasan bir duraksamayla eklenen hanım sözüne takılır gibi gülerek:

— Günsel Hanım da şimdi sizin sözünüzü ediyordu, dedi. Siz de hoş geldiniz. Şöyle buyurun.

Kenan gösterilen yere geçerken:

— Keyfinizi bozmuyorum ya... dedi.

— Tersine, dedi Hasan, tam keyifli oluruz şimdi.

— Sağ olun!..

Yerleştiler. Rakı verdiler Kenan'a. Günsel soğuyan köfteleri ısıtmaya kalkıştı. Kenan bırakmadı. Kalkılmazmış böyle masadan. Tokmuş da...

— E, merhaba, hoş geldiniz.

Hasan kadehini kaldırmıştı, Kenan da kaldırdı. Heyecanlıydı. Tam bir içtenlikle:

— Hoş bulduk, dedi. Gerçek bir devrimci tanımanın verdiği mutlulukla içiyorum. Merhaba.

Hasan içtikten sonra, Kenan'a baktı, uzanıp elini Kenan'ın masa üstündeki eli üstünde koydu dostça. O belirsiz gülümsemesiyle:

— Bakın, dedi, bizim eski arkadaşın bir sözü vardır: "Gerçek devrimci, yolunu hiç sapıtmadan bitirendir" der. Bir devrimci ölmeden, yani son sözünü söyleyip de kavgadan çekilmeden yargıya varılmaz. Gerçek devrimci midir, değil midir bir şey denemez. En son anda sapıtıp bütün geçmişini yıkanlar çok görülmüştür. Devrimcilikte emeklilik hakkı yoktur.

Sonra elini çekerken daha tatlı gülerek ekledi:

— Yine de sağ olun övgünüz için. Duymak hoşuna gider insanın. Hani, söyle tatar ağası, yalansa da hoşuma gidiyor, demiş.

Kenan ne diyeceği bilemedi, kekeler gibi:

— Estağfurullah, diyebildi.

Handan gülleri vazoya koyup masada Hasan'a yakın bir yere yerleştirmişti.

— Ne güzel güller, dedi Hasan, az gördüm böylesini, ateş gibi.

Günsel durgunluktan kurtulma çabasıyla birden:

— Çok merak ettim, dedi, neymiş Zeynep'in hastalığı?

Birden pişman da olmuştu sorduğuna. Hasan gizleyemediği bir şaşkınlıkla önce Günsel'e baktı, sonra Kenan'a döndü yavaşça. Soru Kenan'ı da tedirgin etmiş gibiydi.

— Üşütmüş dedi doktor. Bağırsaklarını da bozmuş, Dün abur cubur yemiş olmalı. Tifodan korktuk önce.

Kenan konuşurken ilgiyle dinleyen Hasan'ın yüzünde, Günsel'in göz ucuyla, üzüntüyle, çekingenlikle izlediği bir gölge gezindi. Bir an sessizlik oldu. Günsel bir şeyler söylemek istedi, beceremedi. Ağbisine bakmaktan korkuyor gibiydi. Yaa işte böyle, adam evli, çocuğu da var. Hanımefendi bir karısı... Alooo, buyrun efendim... Ortalığa birden çöken donukluğun nedenini bulmuş gibi:

— Geçmiş olsun, dedi Hasan. Çocukların hastalığı hemen kaygı verir insana; tez atlatırlar bereket.

Yine de sürüp giden donukluk Günsel'den de çok Kenan'ı etkilemişti. Gözlerini sürekli kaçırıyordu. Günsel'den bile... Handan bile durgunlaşmıştı. Hasan dalgındı. Ne düşünüyordu ki? Kalkıp gitmek, bir an önce kurtulmak için can atıyor gibiydi Kenan. Günsel kararlı, sigara paketine uzandı, aldı ağbisine de uzattı. Önce ağbisinin sigarasını yaktı, sonra kendininkini. Bir soluk çekti. Dumanını üflerken, her şeye kafa tutar gibi başını kaldırıp dosdoğru baktı Kenan'a.

— Çok iyi ettin geldiğine, dedi. Aklım sende kalacaktı pazartesiye kadar. Sonra yine telefon ettim senin oraya, kimse çıkmadı.

Eve telefon ettim, karınla konuştum, diyemezdi. Oh, rahatlamıştı. Kenan şaşkınlık, borçluluk, sevinçle baktı Günsel'e.

— Ben de merak edecektim, dedi. Teşekkür ederim. Burak hemen eve açıp söyledi bana. Çok iyi yaptın telefon etmekle.

Handan gözleri bir Günsel'de, bir Kenan'da sevinerek dinlemiş, sonra da gözlerini Hasan'a dikmişti. Hasan sımsıcak bakıyordu Günsel'e. İçtenlikle:

— Akıllı kızım o benim, dedi, kötü bir şey yaptığını görmedim. Hep iyi şeyler yapar.

Handan kadehini kaldırdı.

— İşte bu kızı bunun için seviyorum ben, dedi. Günsel'in sağlığına!..

Utanmış gibiydi Günsel.

— Sağ olun, dedi.

Handan açıklamamıştı ya, ötekiler biliyordu ne olduğunu "bunun için"in. Hele Kenan öyle biliyordu ki... Özlemle bakıyordu Günsel'e. Ilık hava esiyordu artık. Günsel aşırı neşelenmişti.

— Hadi çocuklar, dedi Hasan, türkü söyleyelim. Kulağımın pası silinsin.

Günsel:

— Çok bağırmayalım, dedi.

Uyarmayı teyze, Turgut için sanmışlardı önce. Günsel ekledi:

— Alttakiler de, üstekiler de çok dinci. Kutsal ramazanda cümbüş yapıyorlar, derler.

— Aman, bok yemişler, dedi Handan.

Ağzından kaçırmıştı birden ya, umursamamıştı; öyle rahattı. Hepsi güldüler. Handan aynı rahatlıkla:

— İçimden gelirse, kalkar, bir de oynarım, dedi.

— Bir Madımak oynatmadan bırakır mıyız seni? dedi Hasan.

— Dur Hasan Ağbi, önce şu şeyi söyleyelim.

Birbiri peşi sıra türküler başladı. Kenan pek azını biliyordu. Söylemesini hiç bilmiyordu. Beceriksizliği, çekingenliği tüm mutluluğa batmasını önleyememişti. Handan'ın sesi güzeldi. İnce, tatlı, Anadolu zevkinde bir söyleyişi vardı. Günsel de güzel söylüyordu. Çok rahattı. Hep gülüyordu söylerken. Hasan'ın tam tersi. Hasan işi çok ciddiye alıyordu sanki. Türkü söylerken de emekçiydi. Ama en güzeli birlikte söylemeleriydi. Belli ki çok söylemişlerdi bir arada. Madımak'ı söylerken:

— Kalk kız Sivaslı, dedi Hasan.

Handan yalancılıktan nazlanma numaraları yaptı, köy kızları gibi. Günsel'e bakıyordu çekinerek. Günsel, Kenan'ı şaşırtan bir yüz, ses değişikliği yaparak Sivaslı bir yaşlı kadın ağızıyla:

— Gak giz gak, dedi. Sırayı bozma, iki dönüver ortada, âdet yerini bulsun.

Handan birden fırlayıp bir oyun tutturdu. Gülünçlü, benzetmeli bir oyundu. Kahkahalarla gülüyorlardı hepsi. Sonunda o da kan ter içinde gülerek yıkılır gibi oturdu yerine. Günsel bütün sorunlardan kurtulmuştu da her şeye tepeden bakıyordu sanki. Biraz da içkinin etkisi mi?.. Hiçbir şeyi umursamadığını tanıtlamak ister gibi:

— Biliyor musun ne konuşuyorduk... dedi, sen gelmeden?..

Kenan nerden bileyim gibisine gülümseyerek bekledi. Mutluydu. Öyle mutluydu ki...

— Ağabeyim diyordu ki devrimci erkekler bile kızları kandırırlarmış hep. Sonra övünürlermiş yaptıklarıyla.

Bir sessizlik çöküverecekti yine. Hasan önlemek ister gibi, biraz da zoraki bir kahkaha attı.

— E, oldu mu Günselciğim?.. dedi. Size bir sır vereyim dedim, rezil ettin beni. Erkekleri ele veren gammazın biri diyecek Kenan Bey şimdi benim için.

Kenan durgunlaştı önce. İstenmeyen sessizliği Hasan'ın babacan sözleri de önleyememişti. Handan merakla izliyordu. Günsel aynı biçimde, gözlerini dikmiş Kenan'a, biraz meydan okur, biraz sınavdan geçirir gibi acı, alaylı bir gülümsemeyle bakıyordu. Biliyorum, hiç de seviyeli bir davranış değil. Olsun. Böyle pis yanlarım da var benim işte... Ne yapalım?.. Hanımefendi değilim... Benden iğrenme, seni çok çok... Sakın ölmesin Zeynep. Alooo, buyurun efendim. Hadi bir şeyler söyle. Ne olursun bir şeyler... Kucakla sımsıkı, öp beni. Kimse umurumda değil.

— Erkekler için ağbinin dedikleri gerçek, dedi Kenan. O kadar ki bir şey yapmamış bile olsalar, uydurup övünürler.

Hiç alınmışa benzemiyordu. Gülümseyerek ekledi: — Devrimcilerin de böyle olacağını sanmam. Şaka etmiş olmalı Hasan Bey. İnsan hem devrimci olur, hem de yol arkadaşının onuruyla oynar, yalan söylerse ona!.. Çok ters değil mi?.. Pis bir şey. Devrimciliği, toplumun çirkefliklerinden arınma yolu diye biliyoruz. Daha da pis olur böylesi.

Günsel, gözleri Kenan'da bir yudum aldı içkisinden. Bir şeyler demek istedi, vazgeçti. Nasıl mutluyum biliyor musun?.. Bunları duymak istiyorum senden. Hep bunları. Biliyorum havada sözler. Neler anlatırdı Sermet de... Yine mi o it?..

— Şaka söylemedim, dedi Hasan. Var öyle devrimciler. Sözleriniz dosdoğru da, yaşamın mantığı daha başka. Çok daha çelişkili. Sizin dediğiniz insan tipi, devrimci tanımına en yakın tutumda sayılır belki. O da bir yanı ile. Kızmayın bana. Devrimci, pratikte başardığı işle belli olur. Sözgelimi, o pisliklerle dolu dediklerinizden ne yiğit, ne başarılı kişiler çıkmıştır. Sizin tanımınıza tıpatıp uyanlardan da ne pısırıklar, ne yüreksizler, ne dönekler...

Çok ciddi, kesin konuşuyordu. Sonra yine o babacan gülümsemesiyle baktı Kenan'a.

— Kadın haklarına, tam saygılı yüreksizlerden, onların biraz canını yakan yiğit devrimci yeğdir bence. Bilmem siz ne dersiniz?

Günsel bozulmuş gibiydi. Doğru söylüyor ağabeyim. Niye hep doğru söyler?.. Deminden beri susan Handan birden:

— Hay patlasın öyle devrimci, dedi.

Günsel de, Kenan da durgunlaşmış gibiydiler. Handan ters ters baktı Hasan'a:

— Şimdi size göre o sümüklü oğlan devrimci mi yani?., dedi.

Hasan önce anlamamıştı kimin sözünü ettiğini. Bir an durdu, sonra yüzünü ekşitti.

— A kızım, dedi, devrimcilerden söz ediyoruz, sümüklü oğlandan değil.

Sonra aynı sertlikle ekledi:

— Bak, belki de onun ettiği haltlar devrimci olmamasından geliyor.

Kenan kimin sözü ediliyor dercesine baktı Günsel'e. Günsel durgun:

— Sermet, dedi. Bu kız hep, sümüklü oğlan der.

— İyi bulmuş, dedi Hasan, tam oturmuş.

Handan kalktı masadan, koltuğun kenarına koyduğu şeker kutusuna giderken:

— Devrimciymiş, dedi. Hem beni kazıklayacak, hem de aynı yolda yürüyeceğim onunla. Anlamam öyle devrimcilikten.

Hasan gülerek:

— Adama kızıp yoldan mı ayrılacaksın? dedi. Yoluna gidersin sen de. Kazıklanmadan, yolunda. Yol o kadar büyük ki ona da yer var, sana da. Adam için düşmüşsen yola, başka...

Handan şeker kutusunu açtı.

— O kadar incesine aklım ermez, dedi. Tatlı yiyelim, tatlı konuşalım... Oooo!.. Hem de Madlen çikolata... Aman efendim... Buyrun.

Önce Kenan'a uzattı. İstemedi o.

— Şöyle koy da, dedi Günsel, isteyen alsın.

Handan, Hasan'a döndü:

— Bakalım buna ne buyuracaksınız?., dedi. Bir kutu domates suyuna burjuvalık dediniz, artık bu bilmem ki ne olur?

Hasan güldü,

— Ne olur? dedi. O da burjuvalık olur. Nicelik ayrımı var biraz.

— Söyleyin, söyleyin ağbi, dedi Günsel. Tam burjuva evi yaptı burayı Kenan. Çikolata yemekten sivilceler çıkardı senin oğlan. Nereye saklasam buluyor.

Kenan durgundu. Ara sıra bakıyor, sonra kendini tutamıyormuş gibi dalıp gidiyordu. Çikolataları yerken:

— Oh canıma değsin, dedi Handan, ne güzel şeymiş burjuvalık!

Uzunca bir durgunluktan sonra Hasan'a döndü Kenan, baktı bir süre. Hasan da bakıyordu. Hepsi susmuşlardı. Bir şey bekliyorlardı Kenan'dan. En çok da Günsel bekliyordu. Heyecanlanmıştı.

— Ters geliyor bana söyledikleriniz, dedi Kenan. Tam karşıt düşüncedeyim ben.

Başını çevirdi Hasan'dan sessizce önüne baktı, sonra ağır ağır ekledi:

— Pısırık, beceriksiz olmayı yeğlerim, yalancı, dalavereci olmaktansa. Hem de en yakınıma...

Bir an sustu, sonra çabucak tamamlamak gereğini duymuş gibi:

— Döneklik ayrı şey, dedi. Bence asıl dönekler de o yarım yamalak kafalarıyla başarıya koşan, beceriklilerden çıkar. Dönmeden doruğa çıkmışlarsa sözgelimi, rastlantı saymak gerek. Koşullar işine yaramıştır. Yengi en haklının, en doğrunun mudur her vakit?.. Kısa sürede yani... Asıl önemlisi uzun süre...

Bir sessizlik oldu yine. Hasan dalmış gibiydi. Günsel hem seviniyordu, hem de karar veremiyordu doğruluğuna bu savın. Ağbisinin dediği daha... Birden başladı Hasan:

— Böyle düşünür insan ilk yola çıktığında. Sağlıklı olan da bu belki. Ama öyle şeyler görür ki ister istemez değiştirir yargılarını. Gördüklerimizle çelişmese kucaklayacağım sizi. Belki içkinin etkisi, Günsel'e çok düşkünlüğümden belki.

Sonra gülerek bakıp kadehini kaldırdı.

— Sağlığınıza Kenan Bey, dedi. Çok sevindim sizi tanıdığınla. Yanlış anlamayın beni, kadınlara dürüst davranmayanlar daha büyük devrimci olur demek istemedim.

Gülüştüler. Tam içeceklerdi ki Handan atıldı:

— Size bir şey söyleyeyim mi Hasan Ağbi, dedi. Siz dünyanın en iyi ağbisisiniz. Hasan bir babacan kahkaha atarken:

— Aaa olmadı, dedi. Balkanlar'ın ve Ortadoğu'nun diyeceksin, dünyanın olur mu?.. Türkiye'desin.

Günsel'de bir burukluk vardı sanki. Kenan'a baktı, ara bulmak ister gibi:

— Kadınlara diye koymamak gerek sorunu bence, dedi, en yakınındaki kadına, en yakın yol arkadaşına demek daha doğru.

Hasan bir şey demeden bakıyor, gülüyordu Günsel'e... Ne diye karıştırırsın? Tatlıya bağladık işte, der gibiydi. Günsel de buna başkaldırmıştı? Ne var tatlıya bağlanacak? Acı da olsa dökülsün ortaya. Bu kadar dayanıksız mıyım? Bencil küçük-burjuvalar gibi. Kenan büyük bir devrimci olsun da isterse beni kandırmış olsun demek istiyorum. Bok dersin!.. Bir sessizlik oldu yine. Sonra Hasan kesin biçimde sonuca vardırmak ister gibi:

— Aslında pek aklım ermez ya bu işlere, dedi, bir kadınla bir erkek... Çözebildikleri kadar çözerler. Dışardan gazel okunmaz. Genel yargılarla sonuca varılmaz bence.

Sonra döndü Günsel'e,

— Oldu mu Günsel Abla?., dedi.

— Olmadı, o ki istemiyorsunuz kapatalım. Konuşmakla da varılmıyor sonuca.

Sonra konuyu sürdürmelerini önlemek ister gibi:

— Ortak tanıdıklarınız olacak belki de ağbi, dedi. Kenan 46'dakilerin çoğunu tanıyor. Arkadaşları varmış.

Heyecanını belli etmemeye çalışarak bazı adlar söyledi Kenan. Hasan kimilerini duymuştu. 44'te gittiği için o tutuklamada cezaevindeydi bir Anadolu kasabasında. Hasan'ın saydığı isimleri de Kenan tanımıyordu. Ortak tanıdıkları bir Baba çıkmıştı. O da çok eskilerden.

— Birlikte gittik, dedi Günsel, hatırladı Baba.

Hasan ses çıkarmadı. Kenan anlam vermeye kalktı Hasan'ın susmasına. Müdüriyetteki olayı duymuş da belli etmek istemiyor gibi geliyordu Kenan'a. 44'te o da varmış. Kurt bu adam. Kenan fakülteden çıkışlarını, öğretmenliklerini, kitapçılığını söyleyiverdi şöyle bir. Sonra saatine baktı.

— Ooo... Yarıma geliyor, dedi. Siz yorgunsunuz da...

Hasan karşı çıktı hemen.

— Öyle iyiyiz ki sakın bozmaya kalkmayın. Uyudum bugün. Hem sözüm bitmedi. Konuşulacak çok şey var daha.

Günlük olaylar, ülkenin bulunduğu durum konuşulmaya başlandı. Olayların yoğunlaştığına, beceriksizce, bir yöne çekilmek istendiğine değindi Hasan.

— Geçenlerde, dedi, gazetelerde yine bir yaygara vardı, görmüşsünüzdür. Yakalanan komünist şebekesinden söz ediyorlardı. Bir anlam veremedim. Ad filan da yazmamışlar.

Günsel'e baktı sorar gibi.

— Tutuklanan kimse de yok, dedi.

— Duymadım, dedi Günsel. Gerçi kimseyi görmedim bu günlerde ya, kötü haber tez yayılır.

— Bir oyun hevesindeler yine. Öyle çıkmazdalar ki onu da beceremiyorlar. Dünya yumuşama peşinde, barış istiyor; bunlar nerden hır çıkarırız diye bakıyorlar. Şantaj politikasına bağlı yaşamları. Daha ne kadar sürer?..

Kruçof'un Paris'e, Adenauer'in Amerika'ya gidişi, zirve hazırlıkları, Camp David görüşmelerinde Kruçof ile Eisenhower arasında kararlaştırılan Batılı, Doğulu beşer devletin Cenevre'de silahsızlanma görüşmelerine başlamaları üstünde uzun uzun durdu. Sonunda yine de tam mutlu bir sona bağlayamamanın acılığı ile gülümsedi.

— Savaş yok, dedi, ama gerginliği sürdürmekte çıkarı olan büyük güçler var. Bunlar da ona bağlamışlardır ülkeyi. Daha bir süre kan kustururlar bize. Ama sonları iyi görünmüyor. Pek uzak değil belki de...

Kenan mutlulukla dinliyordu. Saygıyla... Hasan'dan her duyduğu şey, acı da olsa, umutla dolduruyordu içini. Yumuşaklıkla sertlik karışımı bir inandırıcılık vardı sesinde. Kenan'ın gazetelerde şöyle bir görüp kanıksamış gibi geçiriverdiği küçüklü büyüklü olayları nasıl ustalıkla değerlendiriyor, yerli yerine koyuyor, en karışık görünen soranları beklenmedik anda birden çözümleyiveriyordu. Vardığı bütün sonuçlar kuşkulardan arınmıştı, kesindi, apaydınlıktı. İki çukurda sürekli ışıyan gözlerle, kemikli, nasırlı iki yiğit eldi sanki bütün bu güzel ürünlerin yaratıcısı. Onun dışındaki her şey yardımcıydı sadece. Niye daha önce tanımadım?.. İşçinin böylesini görüp dinlemenin mutluluğu yüceltiyor insanı? Günsel'in gözleri Kenan'daydı. Nasıl demedim mi ben sana?.. İşte bu benim ağabeyim, der gibiydi. İki kat mutlulukla bakıyordu Kenan'a.

— Gidecekler, diyorsunuz, dedi Kenan, buna ben de inanıyorum, ama nasıl?.. Kimler götürecek?..

Hasan soruyu bekliyormuş gibi karşılık verdi hemen.

— Ahmet Emin Yalman'ı bile içeri tıktılar. Türkiye eski Türkiye değil. Ankara'da, burada, Rize'de, teknikerler yürüdü. Adana'dakileri copla

dağıttılar. Halkçılarla, Demokratların kavgası mı bu yalnız?.. Uşak'ta, Konya'da İsmet Paşa'ya yapılanlar?.. Gaz bombaları... Aralarındaki çelişkiler öylesine sert, derin ki dışlarında bir götürücü beklemeye gerek yok sanıyorum. Daha biz güçlü değiliz. Daha doğrusu gerçek güç olan yığınlar içinde örgütlü değiliz yeterince. Bu kapışmayla bize de bir yer açılacak sonunda.

— Demek oturup beklemekten başka yapacak işimiz yok şimdilik, dedi Kenan.

— Öyle de değil. Her çağda, koşullara göre yapılacak bir işi vardır devrimcinin. Beklemek olur mu boşu boşuna?..

Kenan sözün buraya gelmesini kolluyormuş gibi gözlerini Hasan'a dikti. Bir açıklama bekliyor gibiydi. Hasan sessizdi. Öylece kaldılar bir süre sonunda Kenan zorunluk duymuş gibi:

— Ne yapabiliriz ki... dedi. Sözgelimi ben nasıl yararlı olabilirim?..

Öylesine düpedüz sormuştu, öylesine içtenlikle bakıyordu ki belli yadırgamamıştı Hasan.

— Bilmem, dedi. Koşullarınızı bilmiyorum.

Günsel'e baktı sorar gibi, Günsel'in başı önündeydi. Handan'a baktı bir, sonra yine Kenan'a döndü gülerek:

— Günsel benden daha yetkili bu konuda, dedi. Onunla konuşmalıydınız.

Kaçamak yola sapmış izlenimini silmek içinmiş gibi, Hasan, o babacan gülüşüyle aldı yine:

— Konuşuruz daha Kenan Bey, dedi. Her şeyi de bir gecede çözecek değiliz ya.

Ötekiler de gülmeye başlamışlardı. Kenan biraz durdu, sonra birden kalktı gülerek.

— Çözüm bekleyen o kadar çok şey var ki kafamda, dedi, bırakmazsanız sabahlatırım sonra.

Gülüşürek kalktılar. Önce Hasan'la el sıkıştılar. Hasan'ın kuvvetli kemikli parmakları Kenan'ın sıcak yumuşak ellerini kuşatıvermişti.

— Yine görüşeceğiz Kenan Bey, bekleyeceğiz sizi.

— Elbette, dedi Kenan. Bir hafta daha buradasınız. Günsel'le telefonlaşırız. Birlikte Boğaz'da yiyelim bir gün.

Handan'a döndü, elini sıkarken bastırarak yineledi:

— Birlikte Handan Hanım.

Handan memnun gülümsedi. Hasan da bir şey demedi. Kapıya çıktılar. Çoğu kez olduğu gibi otomatik yanmıyordu. Merdivenler karanlıktı. Handan, Günsel'e:

— Sen indir istersen Kenan Bey'i, dedi. Aşağıda kapıyı açmakta güçlük çeker.

İçeri döndü, masadan aldığı kibriti Günsel'e uzattı. Ses çıkarmadan yaktı kibriti Günsel, öne geçti. Tırabzanlara tutunarak ağır ağır indiler. Hasan bir süre bakmış arkalarından, "Güle güle, iyi geceler," deyip içeri girmişti. Handan da kapının içinde durup baktı bir süre, sonra kapıyı aralık bırakıp içeri girdi. Günsel, Kenan'ın elini sımsıkı tutmuştu. Kibrit birinci katta söndü. Günsel durdu. Birden sarılıvermişti Kenan'la. Tıpkı ilk gece Boğaz'daki öpüşmeydi. Daha da öte bir şey. Karşılıklı doyamamak, kanamamak bir türlü. Hem de tam bir doygunluğa erişmek olanağı da varken!

— Canım, diye fısıldadı Günsel, canım benim.

Soluk soluğaydı Kenan, konuşamıyordu. Açlıkla sarıldı yine. Kendilerini atamıyorlardı bir türlü. Yukardan da beklerler. Ya biri çıkıverirse?.. Kapıya ininceye kadar üç dört kez yinelenmişti bu.

— Yarın buluşacak mıyız?

Günsel durulmaya, kendine çekidüzen vermeye çalışırken Kenan'ı kırmaktan çekinir gibi, en uysal, en sıcak sesiyle:

— Görmüyor musun canım, dedi. Pazartesi artık. Sabah telefon ederim sana. Güle güle.

Karanlık sokakta ağır ağır uzaklaşan Kenan'ın ardından özlemle baktı bir süre. Sonra alışkanlıkla karanlık merdivenlerden koşarak çıktı. İçeri girince alaylı bakışlarıyla karşılaşmıştı Handan'ın...

— Ne kızgın karıymışsın, merdivenlerde mi yatmaya kalktınız?

Karşılık vermedi. Masa toplayan Handan'a yardıma başladı. Hasan tuvaletten çıkmıştı. Gülerek yaklaştı, yardıma başladı öteberinin mutfağa taşınmasına.

— Kızdınız mı bana? dedi Günsel. Hasan anlamadan şaşkın baktı.

— Kızdım mı?.. Neden?..

Günsel önce durdu, keşke açmasaydım gibi, sonra birden açıklayıverdi.

— Evli, çocuklu bir adamla...

Sonunu getiremedi. Çekingenlikle sustu. Hasan bir kahkaha attı,

— Ne kızması Günsel'ciğim dedi. Bana umutlar verdin. Demek genç kızlar evli, çocuklu erkekleri de sevebiliyorlarmış!

Handan gülerek baktı:

— Diyorum ya aptal kız, dedi, sevdikten sonra, karısıymış, yok çocuğuymuş... Valla kuma giderim üstüne, saçını başını yolar, evden kaçırırım o karıyı.

Günsel mutlu dinliyordu. Öyle yorgundu ki bir savaştan çıkmış gibi. Yenik değilsin.

XVI

O gece Hasan gerçekten büyülemişti Kenan'ı. Aşırı çekingenlikle gittiği bir yerde böylesine sıcak karşılanmanın payı da vardı bu etkilenmede. Yasak bir sevgiydi sonunda Günsel'le aralarındaki. Nasıl karşılar beni ağbisi, ne der?.. Zeynep'in benim gibi sevgilisi olsa da böyle elinde kırmızı güller, bir kutu da çikolata, çat kapı düşse geç vakit, nasıl karşılarım ben? Ne derim?.. Gör işte nasıl karşılanacağını!.. Pazartesi, Çınaraltı'nda buluştuklarında ağbisiyle ilgili izlenimlerini anlatınca:

— Tanıdıkça çok seveceksin, dedi Günsel. Yazık ki pek görüşemeyeceksiniz. Zaten pek az gün burada. Sonra...

Günsel'in birden susuşundaki anlamı kavramak ister gibi bakıyordu Kenan. Soru dolu bakışıyla yineledi o da:

— Sonra?..

— Boğaz'a gitme işi için, sağ olsun, diyor ağbeyim, olmayacak diyor. Biliyor musun? Dün çıktık, Baba'ya gidecektik, adım adım siviller peşimizde. Yenikapı'ya kadar gidip döndük. Bu da yeni moda diyor ağbeyim. Adamlar gizlenmek şöyle, inadına göze batmak istercesine burnumuzun dibinde yürüdüler.

İçinde bir ürperti dolaştı Kenan'ın. Günsel'in sezinlemesinden ürktü. Önemsenemez görünme çabasıyla:

— Ne çıkar izlerlerse?., dedi. O ki seni izleyecekler beni de izlesinler. Bir şey gelecekse ikimize birden gelsin.

— Saçmalama, dedi Günsel, alırlarsa aynı yere koymayacaklar! Sen dışarda kal hiç olmazsa. Hoş beni de almaları için bir neden yok ya,

bilinmez ki... Okudun değil mi dün?.. Vehbi Koç'u CHP'den istifa ettirmişler.

Kenan bir şey demedi. Hiç ilgilenmemiş gibiydi. Günsel de üstelemedi. Şöyle bir bakındı, kahve boştu. Sıcak çaylarını yudumlarlarken, paltolarının içinde bile akşam saatinin ıslak soğukluğunu duyuyorlardı. Günsel, Teşvikiye'ye gitmemekte diretmiş, Kenan da üstüne varamamış, baş eğmişti. Handan da nöbetçiydi bugün hastanede. Her an kalkacak gibiydi Günsel.

— Peki ne vakit buluşacağız? dedi Kenan.

— O ki ağbini çok sevdim diyorsun, bir hafta sızıltısız katlanacağız.

Günsel gülüyordu. Kenan bir şey demedi. Günlerdir istekle beklemişti. Daha bir hafta buluşmamak bir yıl kadar uzun geliyordu. Günsel'de hiçbir özlenim belirtisi yoktu oysa ki...Kenan'ı şaşırtan da buydu. İstemiyor, üstelik diretebiliyor da... Ağbisinin buluşmak istememesi... Kafası birden kötüye işlemeye başladı.

— Niye açık olmuyorsun?., dedi birden.

Günsel anlamamıştı.

— Açık mı olmuyorum?..

Kenan'ın donuk bakışlarına takılıp kaldı bir süre. Artık tanımaya başlamıştı bu adamı. Yine saplantılara kaptırıyor kendini. Sevgi dolu bir gülümsemeyle baktı Kenan'a. Kocaman bir çocuk bu.

— Ah ne aptalsın sen, dedi. Yine kim bilir ne saçma şeylere taktın kafanı?..

Sonra ciddileşti.

— Bak ağbeyim ne dedi senin için...

Fakat sonunu getiremeden sustu. Kenan'ı hiç ilgilendirmemişti ağbisinin ne dediği. Gözlerini dikmiş, söylenenleri duymuyormuş gibi öylece bakıyordu. Günsel aldırmadan anlatmaya başlayacaktı ki birden kalktı Kenan. Yaklaşan garsona para verdi. Günsel de kalkmıştı. Alana doğru yürümeye başladı çabuk çabuk. Günsel de yanı sıra, sessizce gidiyordu. Kenan durdu birden, aynı donuklukla baktı Günsel'e.

— Güle güle, dedi. Geç bırakmayayım seni.

Günsel ne diyeceğini bilemedi bir an, sonra tutamadı kendini, sövgü, tiksinti dolu bir tonla:

— Bıktım senin bu küçük-burjuva bunalımlarından, dedi. Dudakları titriyordu. Bastırarak yineledi:

— Pis küçük-burjuva!..

Sonra birden tuttu kendini. Yürüyecekti ki Kenan önledi.

— Ağbeyin bunu mu dedi?..

Bulanıktı bakışları, sağlıksızdı. Günsel'in de onu umursayacak durumu yoktu. İliklerine kadar kızgınlıkla doluydu.

— Hayır, dedi, bu saçmalıklarını bilmiyor daha... Akıllı akıllı konuşmandan bir şey sandı seni.

Daha diyecekti, getiremedi, döndü, alanda hızla uzaklaşmaya başladı. Kenan öylece kalmıştı. Koşup yakalamak acı şeyler söylemek, yalvarmak, ağlamak belki, bağırıp çağırmak, sövüp saymak, pis küçük-burjuva, ne der ağabeyin benim için?.. Sevmiyorsun ki beni, siviller de peşimize düştü mü sımsıkı sarıp kollarında sevişmek, öpmek, doymak, tam bir devrimci ise ağabeyin, demek bıktın. Üşüdü birden. Günsel yoktu alanda. Bir dolmuşa binip gitmişti. Ağır ağır yürüdü. Aksaray'a inmişti. Durup düşündü. Düşünmek de değildi bu, istemekti, Günsel'i istiyordu. Yalnız Günsel'i... Karşımda görmek bile yeter. Küçük-burjuva desin isterse. Yanımda, karşımda olsun, bir şeyler desin... Yağmur başlamıştı. Kararsız kaldı bir süre. Ne kolay çiğneyip gidebiliyor beni. Korkunç bu kız. Karanlıkta, yağmurda... Küçük-burjuva olduğumu anladı mı gidiyor. Belki gelmez de artık. İyice ıslandığını gördü birden. Bir bulantı vardı içinde. Midesinde bir eziklik, ara sıra kıpırdayan bir sancı... Ortalık iyice kararmıştı. Önce bir arabaya atlayıp ardı sıra gitmek geldi içinden, sonra eve dönmeyi düşündü. Zeynep'in ateşi düşmemişti daha... Bekliyordur beni. Akşam erken gel baba, diye bağırmıştı peşinden. Küçük-burjuvayım. Demek böyle çekip gidersin. Kötü bir şey demedim ki ben. Surat ettim biraz. Asık yüzlü olmayacağım. Bıktın demek. Hasan da küçük-burjuvalık mı der gidip anlatsam?.. Beni adam sanmış. Yenikapı'ya gelmişti. Bir tren giriyordu istasyona. Koşuşanlar vardı. O da karıştı koşuşanlara. Atladı. Tren hemen kalkmıştı. Çoğu ayakta, kadınlı erkekli işçilerin, küçük memurların, fakir halktan kişilerin tıklım tıklım doldurduğu üçüncü mevki bir vagondaydı. İlk kez görüyormuş gibi böyle kişileri, tek tek bakmaya başladı. Gazete okuyanlar, düşünenler, susanlar, çene çalanlar, gülenler... Gençlik, yaşlılık, güzellik, çirkinlik giderek kadınlık, erkeklik ayrımının da üstünde bir tek ortak yan vardı bu yüzlerde: Yorgunluk. Bir de bütün gün süren ezici bir didişmenin sonunda varacaklarını umdukları mutluluğa, kazanılmış bir-iki

şeyle evlerine dönebilmek mutluluğuna bir an önce kavuşmanın ivedisi... Yanındaki ihtiyara:

— Nereye gidiyor bu tren? dedi Kenan. İhtiyar gülümser gibi bakıp durdu bir süre.

— Sen nereye gidiyorsun bey? dedi.

Ön dişleri yoktu, sağdaki sipsivri bir diş fırlayıveriyordu ihtiyar konuşurken. Bilmem nereye gidiyorum bu saatte? İhtiyar tek dişini fırlatarak ekledi:

— Küçükçekmece'ye kadar gider bu tren.

Yandan başkaları karıştı hemen.

— Yanlış bindiniz galiba, dedi bir adam gülerek. Halkalı'ya gitmez. 19.55'i bekleyeceksin Küçükçekmece'de. Benim de başıma geldi.

Kenan ses çıkarmadı. Üstüne topladığı ilgiyi dağıtmak için bir süre sırtını döndü içerdekilere, pencereden baktı. Mendilini çıkardı, saçlarından ensesine sızan yağmur sularını sildi. Elleriyle ıslak saçlarını sıvazladı. Paltosu ağırlaşmıştı ıslaklıktan ya, içine su geçirmemişti. Işıklı, daha ışıklı, çok ışıklı, sönük karanlık pencereli evler, işyerleri geçiyordu pencereden. Üstlerine yağmur çiseliyordu. Sallanarak değişip duran dışarının üstüne, vagonu yansıtan camlarda sürekli bir resim gibi omuz omuza insanlar yerleşmiş, artlarındaki bu baş döndürücü değişmeyi umursamazlıkla bekleşip duruyorlardı. Bir oğlan koltuğundaki pideden büyücek bir parça koparıp yemeye başladı, yanındaki bir kıza da uzattı, öteki almadı, başını çekti. Hepsi biliyorlar gidecekleri yeri. Bir ben bilmiyorum. Yooo, belki de tam tersi: Bir ben biliyorum hepsinin gideceği yeri, onlar bilmiyorlar. Bilmiyorlar mı? Hiçbiri mi bilmiyor?.. Ağır ağır döndü vagona, gözlerini gezdirdi inceler gibi. Kim bilir belki de birçokları var hepsinin gideceği yeri benim kadar bilen. Belki daha iyi bilen. Bir ben miyim tek başıma?.. Bir korku düştü içine birden. Gerçekten bir ben miyim koca vagonda?.. Önce inanılmaz bir şey gibi geldi, kuşkuyla bakındı yorgun yüzlere; öyle anlamsızdı ki hepsi de... Umutsuzluğa düştü birden. Şimdi bir bağırsam şunlara... Heeey, uyuyorsunuz be!.. Açın gözlerinizi, bırakın enayiliği de sürünmekten kurtulun. Ne yaparlar ki?.. Deli derler ya, başka ne yaparlar?.. Ya karakola ya da hiç indirmeden doğru Bakırköy'e... Şu tek dişli ihtiyar da beni sürükleyen kalabalığın en önünde gider. Anlamıştım ben, der. Herifte bir bokluk vardı. Casusmuş, telsizle işaret veriyormuş. Tren bir-iki yerde durup kalktı. İnenler binenler oldu, yine de değişmemiş gibiydi vagon.

İhtiyar da inmişti. Dışarı baktı Kenan, kuleleri gördü birden. Yedikule'yi geçiyorlardı. Şehirden kopmuş gibi oldu birden, çabucak kapıya yürüdü. Zeytinburnu'nda ineyim. Tren durunca istasyona boşalan kalabalıkla birlikte kendini dışarda buldu. İnenler, binenler çarçabuk yer değiştirmiş, tren kalkıp gitmişti. İstasyon boşalmış gibiydi. Bakındı yöresine, merdivene doğru yürürken yandaki kocaman yazıyı gördü: KAZLIÇEŞME. Niye burada indim? Niye Zeytinburnu'nda inecektin kir.. Merdivenden indi, uzaklaştı istasyondan, yanlarındaki sokaklardan birine saptı. Çiseleyen yağmur altında vıcık vıcık çamurlu sokaklarda yürümeye başladı. Gelen giden, koşuşan bir kalabalık çıkıveriyordu insanın karşısına, hem de hiç umulmayan izbe sokaklarda. Gecekondu mahalleleri başlamıştı. Kimi evlerden radyo sesleri geliyor, gülüşmeler, bağırıp çağırmalar duyuluyordu. Yanık bir ninni sesi duydu birden. Güzel sesli, genç bir kadın, Doğuluya çalan ağzı ile tatlı bir ninni tutturmuştu. Arsaya açılan bir sokağın ucunda bir fabrikanın geceye yüklenmiş koskoca karaltısı çıkıvermişti önüne. Yürüdü sokağın ucuna kadar, başka fabrikalar da vardı ilerde. Dumanlı bacaları, ıslak gecede kırpışan ışıklarıyla... Gece vardiyası mı yapıyorlar?.. Niye geldim buralara ben?.. Kimi işte, kimi evde, kendi dünyasında herkes. Nasıl ilişki kurulur bunlarla? Kız haklı aslında, sevdikleriyle bile yakınlık kurmasını beceremeyen, ayağı havada pis bir küçük-burjuvayım ben. Nasıl arılar gibi yaşıyorlar bu evlerde, bu fabrikalarda... Arılar gibi yaratıyorlar. Yine de sapsarı yüzleri. Öyle alışmışlar ki verdiklerinin çok azını almaya, her şeyimi vermeye hazırım da umursamıyorlar bile. Biraz üstlerine varsam iyice kuşkulanacaklar. Bizim Sait öğretmen, Ankara'da Soğuksu'da lastik fabrikası kurdu, çalıştırdı sizi. Dört milyonum var diyor şimdi. Altı senede... Öyle mi yapayım ben de?.. İki adam çıktı bir evden, dik dik baktılar sokağın başında öylece duran Kenan'a.

— Ne o hemşerim, birini mi aradın?..

Kenan toparlanıp baktı:

— Haa, dedi, şöyle bir kahve ya da lokantamsı yer yok mu buralarda?..

Ötekiler kuşkulu gibi baktılar bir an, sonra uzun boylu, burma bıyıklısı:

— Gel bizimnen, dedi, aşşağıda Emin'in kahvesi var. Yanında lokantalar da vardır.

Yürümeye başladılar. Adamlar susuyorlardı. Kenan'a bir suskunluk çökmüştü. İçi ile konuşmaktan bıkkın gibiydi. Kısa boylusu:

— Oruç muydun?., dedi birden.

Kenan ramazan olduğunu bile unutmuştu. Baktı adama:

— Değilim, dedi.

Ötekiler Kenan'ın konuşmasını, bir şeyleri açıklamasını bekliyor gibiydiler. Böyle efendiden adam, bu vakit, bu havada, bu sokaklarda?.. Fakat bir şey sormaya kalkışmadılar.

— Kahveye mi siz de?., dedi Kenan bir şeyler söylemiş olmak için.

— Teraviye, dedi kısa boylusu.

Güzel sesli bir imam varmış da Mevlanakapı'da. İlerdeki sokağın başından ışıklı kahveyi gösterip uzaklaştılar. Kenan yürüdü kahveye doğru. Buğulu camlardan içeri baktı. Çay, kahve içenler, kâğıt, tavla oynayanlar, konuşanlar... Tam bir işçi kahvesi. Girecekti ki içinde bir ezilme duymaya başladı. Arandı, kahvenin yanındaki boş arsadan sonra tek katlı tuğla bir yapıdaki lokantayı gördü. İlerde lokantaya benzer bir-iki yer daha seçebiliyordu. Uzaktan uzağa, ışıklı başka kahveler, bakkallar, tatlıcı dükkânları... Ağır ağır yaklaşıp girdi lokantaya. Aşçı dükkânı, ciğerci, lokanta arası bir yerdi. Meyhaneye benzer bir yanı da vardı ya, pek içen yoktu görünürlerde. Sekiz on kadar masa vardı. Kapıya yakın bir boş masaya oturdu. Öğlende de iki sandviçle geçirmişti. Günsel'le buluşacağı saati, Teşvikiye'deki evde baş başa yiyecekleri yemeği düşünmüştü bütün gün. Kısmet buraymış. Çiçekli muşamba kaplı masada ters çevrilmiş dört tabak, dört de bardak vardı. Tabağı çevirmek istemişti ki arkadan koşan, kirden siyaha kaçmış beyaz ceketli bir garson hemen yapa o işi. Altın dişli, bıyıklı, sırıtık, yaşı belli olmayan cinsten, köşemsi bir adamdı.

— Paltonuzu alalım ağbi...

içerisi ılıktı. Gerilerde bir soba yanıyor olmalıydı. Kenan paltosunu çıkardı, hemen yanındaki beyaz duvara çakılmış çiviye elbirliğiyle taktılar.

— Izgara ne var?..

Garson sırıtarak boynunu büktü.

— Izgara söndü ağbi, ciğer yahni var, fasulye piyazı, kuru fasulye edi, kıymalı patates, kıymalı yumurta, nohutlu yahni...

Daha bir-iki saydı. Aslında yiyebileceği hiçbir şey yoktu. Karşı masadakilere baktı, nohut yiyorlardı. Dolu ağzıyla gülerek bir şey anlatıyor

biri, öbürü de hem ağzını aça kapaya şapırdatarak çiğniyor, hem de başını sallayarak gülmeden dinliyordu.

— İçki alacak mısın ağbicim?..

Garson aynı sırıtık yüzle bekliyordu. Kenan ne diyeceğini bilemeden baktı adama, sonra,

— İçki mi?., dedi. Ramazan değil mi?..

Takılmak için söylemişti. Kimi yerlerde içki vermezlerdi ramazanda. Hele Anadolu'da gündüzün yemek bile bulamazsın. Daha da sırıttı garson:

— İdare ediyoruz, dedi. İsterseniz çılbır yaptırayım size.

Çılbır, beyaz peynir, salata söyledi. Garson gidince şöyle bir bakındı, tam karşısındaki duvarda camekânlı mutfağın iki yanında yüzleri birbirine dönük Atatürk'ün mareşal üniformalı bir resmiyle Menderes'in büyücek bir fotoğrafı asılmıştı. Bir sırıtma vardı Menderes'in Atatürk'e bakan yüzünde. Köse garsonun "idare ediyoruz" derkenki sırıtmasına öyle benziyor ki... İdare ediyoruz ağbicim. Niye geldim buraya ben?.. Neyi doğrulamaya çalışıyorum?.. Küçük-burjuva olduğumu!.. Niye böyle kesin yargılısın benim için?.. Söylemediğinde de belli oluyor bu yargın. Bakışlarından, davranışından, sımsıcak ilgi gösterme çabandan... Biliyorum, kırmamak, gönlümü almak çabasından hep. Küçük - burjuvayım ben. Fakülte bitirmiş, memurluk etmiş, kitapçılığa başlamış, evi, karısı, çocuğu... Bunalımı... Bıktım senin bu küçük burjuva bunalımlarından. Küçümse bakalım. Benim kadar kim biliyor bu anlamsız yaşantının acısını, ağırlığını?.. Sen mi? Hiç hiç hiç hiçbir şey bilmiyorsun. Hele bu adamlar... Gözden geçirmeye başladı lokantadakileri. Belli ki işçiydi hepsi, ya da çoğu... En gerideki masada bir adam renkli bir şey içiyordu. Şarap belki; beyaz saçları, tel gözlüğü, beyaz posbıyıkları... Tel gözlüğü olmasa yaşlı bir balıkçıya benziyordu. Yalnız. Şunun masasına geçsem. Bırak bu özentileri oğlum... Buraya gelmen bir özenti, bir de... Çabucak zıkkımlan da çık. Neresi özenti bunun? Yenikapı'da yürürken buraya geleceğimi nenden biliyordum? Aslında trene koşarken Sirkeci'ye gitmek vardı içimde. Belki de Sirkeci istasyonunda o geceki lokantaya... Hani sevgilisine küsünce ortak anıları olan yere gider insan ya... Bir de bakmışım geç vakit tıpkı o geceki gibi Günsel girmiş kapıdan... Ne yapar ki?.. Gelir karşıma, pis küçük-burjuva diye bağırıp çeker gider! Hem de yapar bu kız. Demek bir rastlantı getirdi beni buraya. Günsel de bir rastlantı... Ne güzel rastlantılarla dolu şu yeryüzü. Niye çıkıp şuracığa gelmez Günsel?.. Belki de Hasan'ın

arkadaşıdır şu şarap içen balıkçı görünüşlü adam. Belki şu sarışın oğlan... Köse garson belki de... Bakarsın Hasan'la beş yıl cezaevinde yatmıştır. Sorsam mı bir?.. Sırıtarak bakıp bizim Hasan mı?.. Şu Günsel diye bir kız kardeşi var, şimdi gelirler nerdeyse. Gözlerini kırpıştırırmış. Gece konuşma yapacağız burda. İnsanı mutlu eden rastlantı buna derim işte!.. Küçük-burjuvayım da ondan, hem de pis küçük-burjuva!.. Bu kadar özlemli düşünmedin mi işçi oluyorsun demek!.. Biraz ta takur tukur şeyler belledin mi, devrimci!.. Şimdi iyice saçmaladın, hıyarağası!.. Tam pis küçük-burjuvasın şimdi. Bir şeyler yiyip de şu yandaki kahveye geçeyim. O ki başladık özenti işlere, tamam olsun. Buldun tanımını, küçük-burjuva demek, bütün yaşantısı özenti olan adam! Kendinden bıkkın, özendiği gibi de olamayan... Belki de haklı kız! Minicik kızım benim. Neye yarayacak böyle bırakıp gitmelerin beni?.. Daha çok, daha pis küçük-burjuva olmama... Bir gün temelli çekip gideceksin besbelli. Hem de dayanamayacağımı bilerek. Kim bilir, o gün bugün belki de... Anlamadım, bir daha görmeyecek miyim seni?.. Pis küçük-burjuva. Delirmişsin sen: Fırlayacak gibi oldu yerinden.

— Geldim ağbi!..

Mutfak yanından doğru elinde yumurta sahanıyla garsondu. Koşar gibi geldi. Sahanı korken aynı sırıtıklıkla özür diliyordu.

— Kusura bakma ağbi, beklettik.

Kenan ses çıkarmadı, yüzüne de bakmadı adamın. Sevmedim bu herifi.

— Bira getireyim mi?..

— İstemez.

Salata, ekmek, peyniri bir çocuk koşturdu masaya. Kenan yemeye başladı. Yoğurdu yumurtayı iştahla yiyordu. Demin nohut yiyenlerin bırakıp gittiği yere üç kişi gelip oturdu. İnce kemikli, gaga burunlu, mavi gözlü, buğdaysı bir genç, cıvıl cıvıl bir Karadeniz ağzıyla:

— Ula Çazum, dedi, ula baksanuza ha buraya!..

Kazım dediği sırıtık garson geldi.

— Bize bi yeni aç peşun. Bağa bi gıymali yomurta, salata. Bak bulara da...

Ötekiler de bir şeyler söylediler. Kenan ilgiyle izlemeye başladı. Ötekiler sessizdi. Bu da inadına gürültücü. Gözlerinin içi alaylı gülüyordu konuşurken. Boyuna konuşmak istiyordu. Ötekilerden birinin başı hep önündeydi. Kara kaşları, posbıyıklarıyla doğuluya benziyordu daha çok. Üçüncüsünün, nereye çeksen gider, anlamsız, pembe bir yüzü vardı. Kulakları saydam gibi ince idi. Üstünde kırmızı damarlar görünüyordu. Adları ne ki bunların? Şu Karadenizli ya Harun, ya İlyas'tır. Bir ara Kenan'la göz göze geldiler. Kırk yıllık tanıdık gibi gülerek:

— Sen de mi yer pulamadun? dedi.

Kenan pek sevinmişti bu yakınlaşmaya, ama anlamamıştı.

— Ne yeri?., dedi.

Karadenizli bütün dişleri dışarda, gaga burnu daha da sivrilmiş, makara gibi bir gülme tutturdu önce, tam söze başlayacakken kırmızı suratlısı:

— Sus ulan, dedi, tüm kâfir ettin zati bizi.

Öteki aldırmadı. Kenan'a eğildi:

— Ha bular beni teraviye götürdü, yer pulamaduk. Ben de çekup ceturdum puraya. Eyu etmedum mi?..

Doğulu gibi olan da bıyık altı gülüyordu. Belki de Alevi...

— İyi etmişsin, dedi Kenan gülerek. Ben hiç gitmedim, yer bulamayacağımı bildiğim için.

Karadenizli öyle gülüyordu ki...

— Sen daha eyisunu etmişsun ağbiy. Pakun ulan akillu adamu köreymisuuz?..

Pembe surat, aynı suratsızlıkla:

— Yer mer mahana, dedi, teravide sıkışık olmak sevaplıdır. Bunun göynü yok zati. Zornan köpek ava gider mi?..

Öteki aldırmadan gülüyordu. Bir ara durdu, ciddileşti, ilgiyle baktı Kenan'a.

— Mühendis misun ağbi, dedi. Kenan gülerek:

— Kitapçıyım, dedi. Karadenizli durdu bir, sonra:

— Meçtep çitapi mu? dedi.

— Mektep kitabı.

Garson yemekleri getirmişti. Su şişeleri, bardaklar, salata tabakları. Bir de rakı açtılar. Karadenizli hem atıştırıyor, hem de ara sıra Kenan'a dönüp anlatıyordu. İki gündür zorla oruç tutturmuşlar buna. Bugün de teraviye götürmeye kalkmış Haymanalı. Haymanalı dediği pembe adamdı. İftarda doymamış doğru dürüst... Ötekiler bir şey yemiyorlardı. Doğulu gibi olan bir parmak içki koymuştu kadehine, ara sıra da salataya uzanıyordu bıyık altı gülürek, Haymanalı pilav yiyordu kaşıkla. Ne gülüyordu, ne de konuşuyordu artık. Karadenizli kıymalı yumurtanın yarısını götürüvermişti bir anda. Yarıdan yukarı rakı doldurduğu kadehini azıcık sulandırıp diktiği sıra birden durdu, Kenan'a kaldırdı kadehi:

— Sağliğunuza peyfendu!.. dedi.

— Sağ ol, afiyet olsun.

O, kadehi bir solukta yarılayıp korken, Kenan, ötekilerin içmemesine takılmak için:

— Koca şişeyi tek başına içeceksin, dedi.

Karadenizli utangaç, tedirgin bakındı birden, başka anlama almıştı Kenan'ın sözünü,

— Kusurumuza bakmayın ağbi, dedi, meçtep, metrese görmemişuk ne de olsa...

Sonra rakı şişesini aldı, Haymanalı'nın önünden boş duran kadehi yarıdan yukarı doldurdu; açıklama olanağı bırakmadan Kenan'ın önüne koydu. Kenan gülmeye başladı:

— Onu demek istemedim, dedi. Sağ olun; arkadaşlarınız içmiyor da...

— Sen pakma, naz edeyiler, pirazdan pizi geçerler.

İlk kadehi birlikte içtikten sonra beklenen yakınlaşma oluverdi. Adı Cemal'miş Karadenizli'nin. Posbıyık da eniştesi olurmuş uzaktan. Uzaktan demek, halasının torununu tutarmış. Mustafa'ymış adı. Aynı köydenmişler, Pazar'dan. Rize'nin Pazar'ı. Haymanalı olan Reşit deride çalışıyormuş, bu

ikisi lastikteymişler. Enişte çok olmuş geleli. Bir gecekondusu varmış, ikisi orda kalıyorlarmış. Üçü de evliymiş köyde. Reşit burdan da evlenmiş. İki köydeki karıdan, bir de burdakinden üç oğlu varmış. Cemal alaylı:

— Piz de evleneceğuz purda ya, enişte penden çekineyi, pen ondan çekineyim.

Bir kahkaha attı. Haymanalı kalkıp gitmeye davrandı; Cemal sımsıkı tuttu elinden, oturttu.

— Çiğluk etme, dedi, misafir pırakilup çidulur mu?

Kenan'a göz kırptı gizlice. Cin gibi oğlan. İşine gelen durumları öyle ustaca kullanıyor ki... Rakıyı bir-iki yudumladıktan sonra Mustafa da açılmış gibiydi. Reşit'e döndü:

— Pirak aksiliğu, dedi. Piz cehenneme cideceyuk ta, sen cennete mi kalacaysun?..

Cemal yetişti hemen:

— Pok cideyu cennete. Onun cunahları pizden büyük. Piz mu kandirdik elin on beşinde çizinu?..

Reşit'e de içirdiler. Aslında Reşit'in de içmeye can attığı öyle belli oluyordu ki... Gitmeye kalkma numarası da içkiyi dayatmaları içindi belki de. Dediği de çıktı Cemal'in; biraz sonra ötekiler bunlardan daha çok içmeye başlamışlardı. Kenan, Cemal'in verdiği kadehi bitirince bir büyük şişe söyledi garsona, sonra döndü masadakilere:

— Beni de aranıza alın bari, dedi. Cemal sevinçle fırlıyordu ki Kenan ekledi:

— Yalnız bir şartım var. Hepsi Kenan'a baktılar ilgiyle.

— Hepiniz bendensiniz bu akşam.

Gözlerinde hem bir dostluk sevinci, hem de bir çekingenlik belirmişti. Duralamışlardı birden, Cemal kekeler gibi:

— Olir mu ağbiyciyum? dedi. Kırk yılda bir celmişsinuz.

Kenan kesti hemen:

— Artık sık sık gelirim, dedi. Başka akşam da sizden içeriz.

Kenan masasından davranınca hepsi birden saygıyla ayağa kalktılar. Haymanalı geri çekildi. Cemal, Kazım'a seslendi, Kazım koştu, Kenan'ın masasındakileri taşıdılar hemencecik. Yerleştiler. Yeni karşılaşıyorlarmış gibi hoş geldinler, merhabalaşmalar... Cemal birden değişmişti sanki. Evine yabancı, saygıdeğer bir konuk gelmiş gibi deminki zevzekliği bırakmış, ağırbaşlılaşmıştı birden. Yarılanmış bir Bafra paketi uzattı Kenan'a.

Ötekilere de verdi. Yaktılar sigaraları. Yükselen sigara dumanları arasında masadakilerin yüzlerine baktı Kenan. Dost, insan yüzler. Bizim insanlarımız. Öylesine mutluluk duydu ki birden. Günsel'le akşamüstü geçen tatsızlığı da unutmuştu. Artık ara sıra gelirim buraya. Günsel'le de geliriz. Günsel bırakıp gitti beni. Yine gelir. Bağışlar beni o. Zamanla küçük-burjuva olmadığımı anlayacak. Ah bir şu Nermin belasından kurtulup da evlenebilsek. Şu adamlara bak. Köyde karısı çocuklar var, burada da rahatça evleniyorlar. İşlerini uydurdular mı bu Karadenizliler de evlenir hemen. Evlenme işinde Hasan'ın yöntemini uyguluyorlar bunlar. Hasan'ın o gece, çeke uzata anlattığı değil de kendi yaşamında benimsediği... Günsel'in ilk gece ağbisini tanıtırken anlattığı biçim. Hasan'la konuşacak çok şey vardı ya... Bu evlenme, kadın konusunda bile, istemedi, kaçındı. Neden? İçtenlikle davranmıyorlar bana karşı. Günsel'de de var bu. Pişman oldu belki de... Sevmiyor. Polis izliyormuş. Yeni bir şey mi bu?.. Çok mu önemli?.. Değil de, bakalım hıyarağası!.. Korkak buldular da beni, deniyorlar belki de...

— Affedersun abiycuğum, vazife filan midur pizum puraya cellişinuz asil sebebu yani?..

— Yooo, dedi Kenan gülerek. İşte sizleri görmeye geldim.

Mustafa bozulmuş gibi oldu birden:

— Ula Cemal, ne çok soraysun, dedi, mustantik misun?.. Pirak ta rahat içsun peyefendi.

Cemal utandı, kızararak gülümsedi.

— Affedersinuz, rahatsizluk vermek istemedum, dedi.

Sonunu getirmedi, sustu. Bir daha da sormadı. Kenan babacan bir gülümsemeyle bakıyordu. İkinci kadehi de sonuna kadar içmişti. Sarhoşluğa geçerken açılan pırıl pırıl ışıklı kapının önündeydi şimdi. Sımsıcak baktı masadakilere. Şu Haymanalı'nın kırmızı damarlı saydam kulakları, pembe yüzü ne güzel!

— Sizleri görmeye geldim, dedi, inanın bana. Tek görevim, tek isteğim bu... Sizleri görmek, tanımak, sizlerle birlik olmak. Yanınızda olmak. Yeryüzünün tek mutluluğu benim için sizlerden bir parça olmakta...

Bir şeyler daha diyecekti, getiremedi. Ötekiler de pek anlamadan ama dostlukla bakıyorlardı. Kötü bir şey yoktu ki sözlerinde. Yenilenen kadehi kaldırdı Kenan:

— Dostluğumuza!., dedi. Kardeşliğimize... Sonuna kadar...

Bir şeyler demek istiyor, hem sarhoşlukla ağzından olmayacak sözleri kaçırıp suçlu düşmekten korkuyor, hem her şeyi bir anda deyiverip sarmaş dolaş olmak isteğiyle yanıp tutuşuyor; sonra yine birden kendini denetleme zorunluğu duyarak bilinçli davranma çabasıyla kasılıyordu. Elinde kadeh bir an durdu öylece, sonra tamamladı:

— Bitmeyecek, bütün insanları mutluluğa götürecek dostluğumuza...

Ötekiler de heyecanlanmış gibiydi bu söylevden.

— Sağ olasun peyefendu.

Birden kesti Kenan,

— Beyefendi yok, dedi, Kenan adım, Kenan deyin bana, sizden biriyim ben. Arkadaşınızım.

— Sağ ol Cenan Bey ağbiyimus!..

İçtiler. Haymanalı hiç konuşmuyordu, pek gülmüyordu da. Yadırgadı mı? Huyu öyle galiba.

— Ne o Reşit kardeş, dedi Kenan, ne düşünüyorsun?..

Reşit karşılık vermedi, sıkılganlıkla başını salladı. Ne anlama geliyordu ki bu baş sallama?..

— Pakmayun siz ona Cenan Ağbiy, dedi Cemal. Paşa'cidur o... Ne etsen boş. Kafasina takmiş pi çere. Ne etsen çıkaramaysun.

Önce anlamadı, sonra içi burkulur gibi oldu Kenan'ın. Yoksa bunlar beni?..

— Olsun, dedi. Paşa'cı olmada kötü bir şey değil bugün. Bu heriflerin yanında Paşa zemzemle yıkanmışa döndü.

Bir sessizlik oldu. Mustafa önüne baktı, Reşit yeni canlanmaya başlamış gibi ileri geri sallandı bir-iki. Cemal yüzünden eksik olmayan alaylı gülüşün solmasını önlemek ister gibi başını kaldırdı.

— Siz temıgrat teğil misunuz? dedi.

Kenan bozulmuştu. Tuttu kendini, gülümsemeye çalıştı:

— Nerden çıkardın bunu be Cemal kardeş? dedi. Gördük işte neler etti herifler. Aklı başında adam Demokrat olur mu daha?..

Cemal pek inanmamış gibi bakındı, aynı sinsi gülüşle,

— Valla ne pileyum ağbiy, dedi. Hani tediklerinuza paktum da...

Sustu, önüne baktı. Kenan da kalmıştı öylece. Ne dedim ki bu adamlara ben?..

— Pölükbaşi'ni mu tutaysun?..

Mustafa’ydı. O da aynı gülümsemeyle bakıyordu Kenan’a. Bölükbaşı’nı mı tutuyorum?..

— Hiçbirini tutmam, dedi Kenan, hiçbir partiden değilim. Sizden yanayım ben. Çalışan namuslu fakir fukaradan yanayım, işçilerden yanayım.

İnandılar mı? Asıl önemlisi anladılar mı?.. Kırık dökük bir “sağ ol” dedi Cemal. Yine bir suskunluk çöküverdi. Kenan birden yapayalnız buldu kendini. İşte işçiler. Kendilerinden yana olduğun işçiler. Burun burunasın, buyur anlat derdini. Çok da ileri gitmek yok. Gittik bile... Kenan birden toparlandı, kadehi kaldırdı gülerek:

— Boş verin particiliği, dedi. Neşemize bakalım.

— Yaşiyasun ağbiy.

İçtiler. Reşit’in pembe yüzü kızardı birden, konuşacaktı belli ki...

— Ekmek yediğim çanağı pislemem ben, dedi. Sözünü yine politikaya getirmişti.

— Bubam annatur, Yonan geldiğinde İsmet Paşa, bizim orda bir depe vardır biliyon mu?..

Cemal birden tersledi:

— Lan piktuk Yonanlindan, İsmet Paşa’ndan... İsmet Paşa, İsmet Paşa!.. Karapeçir olmiyaydu korurdum senun İsmet Paşa’nı... Piz mi pisleyruk ekmek yeduğumuz çanağu? Bizim pabamuz emicemuz Yonanliya pirluk mu oldiler... Temikratlar celdu bereçet cirdi melmeçete. Acinden eleydi millet.

Reşit de bozulmuştu. Pancar gibi kızardı.

— Asıl şimdi acından ölüyo millet, dedi. O devirdeydi asıl bereket.

Mustafa söze karıştı, bir gözünü kurnazca küçültmüş yan yan bakıyordu.

— Ulan Haymanalı, dedi. Pir de sofıluk tasluysun. Tinsuzluğu çim soktu ha bu melmeçete? Hem gomonistluğu...

Cemal sertlikle kesti:

— Ağpiyum olmıyaydı, onun sofiliguna pi laf ederdum şimdi... Siçayum o Halk Partisunun pen...

Sonra Reşit sövdü Demokratlar’a... Sonra Cemal sövdü Halk Partisi’ne... Sonra Mustafa, sonra Reşit... Derken iki yan da yorulmuş, kanıksamış gibi durdular biraz. Kenan önce korkmuştu hır çıkaracaklar diye. Biraz sonra anladı ki bunların her günkü konuşmaları bu.

Arkadaşlıklarının özüne de, biçimine de pek etki yapmıyor bu sövüşmeler. Uygarlaşmışlar bir tür! Cemal doldurduğu kadehini kaldırdı:

— Ola iç bakalım Haymanalı, sevurum seni... Ağpiyumun sihhatina.

— Sağ olasınız.

Bir süre havadan sudan söz edildi. Kenan hep durumu kolluyor, ilgilerini daha önemli konulara çevirmek için uygun bir neden yaratmaya çalışıyordu. Fabrikaya, işkollarına getirdi sözü. Sendikaları var mıydı? Vardı ya... Sendika başındakiler Demirgırat olduğundan, Halk Partilu olan ne pok yiyeyi? Bilümüsün ağbi, avanak bizim işçi, Demirgıratlılar da yüzüne gülüyorlar. Ula asıl avanak sensun. Halk Paltisu zamanında işçi açlıktan gırılaydı. Sıçmışım senin demirgıratının. Siçayum o Halk Partisi'nun pen... Hangi konuyu açsa sonu hep böyle parti sövüşmelerine varıyordu. Şaşırmıştı Kenan. Vay canına? Öylesine koşullanmışlar ki ne yapsan boş. Meğer ne korkunç oyunmuş bu. Tastamam Baba'nın dediği: Horoz dövüşü. Kişiyi bilinçten yoksun etmenin bundan yararlı biçimi güç bulunur. Eğer bütün işçi böyleyse!..

— Çocuklar, dedi Kenan. Bana kalırsa bir oyuna getiriyorlar sizi.

Hepsi durup Kenan'a baktılar. Merak etmişlerdi oyunu. Kenan nasıl anlatsam diye duraklamıştı. Yandaki masalardan birinde oturan yaşlıca bir adam kalkıp sandalyesi ile yanaştı...

— Selamınaleyküm.

Ötekiler pek aldırmadılar. Kenan döndü adama:

— Aleykümselam, dedi. Merhaba.

Ötekiler de çabuk çabuk merhabayı bastırdı. Haymanalı da saygılı davrandı.

— Hoş geldin Sülüman Dayı.

— Hoş bulduk.

Ötekilerin gözü Kenan'daydı, açıklamasını bekliyorlardı.

— Oyun tedundu ağpi...

— Haa, oyun dedimdi. Oyun şu: Sizi böyle Halk'tı, Demokrat'tı diye birbirinize sövdürüp deveyi hamuduyla yutuyorlar.

Bir sessizlik oldu. Deveyi hamuduyla yutma deyimi hoşlarına gitmişti besbelli. Yüzlerinde bir gülümseme oldu hepsinin. Anladılar mı? Mustafa ciddileşti...

— Toğru teyisun da ağpiycuğum, dedi. Hirsizluk pizum milletun tamarine işlemiş... Toğrilik yaramayi... Halk Partisu tevrunda taha çoğidu

hirsuzluk... Şimdi çalmasa da çaldi teyiler...

— Bugüne gader heçbir vakit böyle hırsızlık olmamıştır melmekette. Halk Partisi devrinde bizim Haymana’da bir defa...

— Ola batsun senun Haymana’n.

Aynı yörüngede bir kapışmaya atlıyorlardı ki Kenan girdi araya...

— Yine başlamayın horoz dövüşüne, dedi. Bırakın şu Halk’tı Demokrat’tı kavgasını. Ortak çıkarlarınızı düşünün. Halkçı ol, Demokrat ol, sonunda işçisiniz. Bütün yük sizin sırtınızda... Demokratsın, ya da Halksın diye kimse size bir somun ekmek vermez. Çoluğunuzu çocuğunuzu da düşünmez. El ele verin; kardeş bilin birbirinizi, Halkçısına da soydurmayın kendinizi, Demokratına da...

Sözlerinin etkisini ölçmek isteği ile yüzlerine baktı tek tek. Pek bir şey çıkaramadı. Susuyorlardı. İçeriğini kavramamışlar, sözlerimi bir tür babaca öğüde almışlar besbelli. Daha ne kadar açılabilirim ki!.. Karanlıkta göz kırpıyoruz. Yalnız yeni gelen Süleyman Dayı gözlerini Kenan’a dikmiş, başını belli belirsiz sallayıp duruyordu aşağı yukarı: Seni, seni, demek bunları söylersin! Bu herif de nerden çıktı. Yoksa. İçinde birden büyümeye başlayan ürkmeyi yendi.

— Sen ne diyorsun bu işlere Süleyman Dayı, dedi. Süleyman kımıldamadan baktı bir süre, sonra:

— Birbirimize dudkun değiliz Bey, dedi. Dutkun değil bizim millet.

Bir şeyler daha diyecek gibi baktı, sustu. Beş-on günlük kırçıl bir sakalı vardı. Avurtları buruşuk, çöküktü. Aslında geniş olan alnını hiç tarak görmemiş gibi kaşlarına doğru sarkan beyazı bol saçlar iyice daraltmıştı. Yaşını anlamak kolay değildi. Elli ile altmış arası denebilirdi. Gözleri sönük sönük, fakat canlıydı. Bir yere dikti mi uzun süre ayırmıyordu. Kenan’dan da ayırmamıştı.

— İçki versenize Süleyman Dayı’ya...

Ses çıkarmadı Süleyman. Bir su bardağı biraz rakı koydular, biraz su; önüne bıraktılar. Kenan o sıra yaklaşan köse garsona döndü:

— Bak, dedi. Süleyman Dayı’ya yiyecek bir şeyler getir. Rakımız da bitti. Biraz peynir, salata...

Ötekiler de canlanır gibi oldular, sevinmişlerdi bu yinelemeye. Saatine baktı Kenan, ona geliyordu. Dışarda yağmur artmış, sürekli sağnak biçiminde camları yıkıyordu. Yağmurun kırpıştırdığı elektrikler, koşuşan karaltılar görünüyordu ara sıra. Bir ara kapı açıldı; ıslanmış adamlar doluştu

içeri. Birkaçının üstünde muşambamsı pardösü vardı, biri paltoluydu; ikisi de yağmurdan sucuk gibi olmuş ceketlerine büzülmüş, omuzlarını kaldırıp başlarını içeri çekmişlerdi. Paltolunun başında bir fötr, ötekilerde birbirine pek benzeyen kasketler vardı. Teraviden mi dönüyorlardı ki? Muşambalılardan biri tam söze başlayacak olan Cemal'e baktı, Karadenizli ağzına benzetme çabasıyla alaylı:

— La Cemal ne çeseysun çene? dedi. Hamsi paluğu mu pelledun?

Söyleyeceği söz ağzına takılmış gibiydi Cemal'in. Bozuldu birden. Ötekiler gülüşmeye başladılar. Kenan da anlayışlı bir gülümsemeyle baktı Cemal'e. Olur böyle şakalar!.. Cemal yine de kızgınlığını yenememişti, döndü sırıtarak yaklaşan adama:

— Hamsi çesilur mu guyrukli çürt, dedi. Senun gibi oçüzleri çeşeyruk piz.

Öteki aldırmadan gelip masaya çökmüştü. Cemal, Kenan'a döndü:

— Gusurine pakmayasun ağpi, dedi. Tağdan inmedur, adam edemeduk daha...

Yeni gelenlerden birkaçı daha oturmuştu masa yakınına. Kenan'ı görünce çekingenleşir gibi oldular bir ara, sonra daldılar. Masanın havası değişmişti birden. Kürt, laz şakaları, sövgü ile karışık söz atmalar, yerli yersiz gülmeler, kahkahalar... Kaz uçar da Laz uçmaz mı fıkrası. Eşşeğe Kürt demişler kırk gün yem yememiş ağbi! Başka fıkralar. Ha bu çürtler citmişler patişaha, temişler patişahum çok ileri cideyi ha bu Moskof, izun ver pize, cidup haddini pildirelum. Patişah olmaz teduyse de çürtler tayatmış piley misun, cideceğuk ta cideceğuk... Hadi cidun pakalum temiş patişah ta... Ne etsun. Pakmiş laf anlamiyler. Citmuş punnar, pirazdan tönmişler. Patişahım cideyruk ama, Ziganalar'da Lazlar vardur, yolumuzi çeşerler; bir içi mahafız veresin pize! Kenan çok güldü fıkraya... Hele Mustafa'nın ağır ağır anlatması öyle tatlıydı ki... Bulanık bakışları hiç değişmeyen Süleyman Dayı'dan başka hepsi gülüyorlardı. En çok da "Kürtler"... Kürder dedikleri, ilk gelip Cemal'e takılan Malatyalı Hüseyin'le, biri Elazığlı, iki Maraşlı, ıslak ceketli üç işçiydi. Kenan'ın içinde dolup taşan mutluluk birden yadırgamaya dönüşüyor; kısa bir an ürkek, çekingen bakmıyor yöresine, bütün ömrünce özlemini duyduğu yüzlerce kuşatıldığının bilinciyle yeniden mutluluğa kavuşuyordu. Bir şey yaptığımız yok ya, olsun, onlarla birlik olmak, içmek, konuşmak da bir şey. Köklü bir dostluk kurabilirsem. Artık her hafta gelirim. Bakarsın bir gün de

içlerinden biriyle daha önemli konulara geçip bilinçli olarak... Peki, bu Süleyman Dayı dediğimiz niye, ne güler, ne konuşur; karanlık bakışını hiç durmadan ondan ona çevirir?.. Sessizce izler gibi dinliyor. İçkisine de pek dokunmamış. Yoksa herif... Her yanı polis olsa ne olur bu zavallının! Niye zavallı?

— Arkadaşlara da içki versenize, dedi Kenan. Şöyle bir bakınırken çabucak ekledi:

— Şu masayı da çeksek...

Kimse yerinden kımıldamadı. Duymamış gibiydiler. Cemal belki de istemiyordu masaya yerleşmelerini. Ötekiler de oralı değildi. Islak ceketli Maraşlılar'dan biri kalktı, bir şey demeden çıkıp gitti. Kenan, Hüseyin'e bakıp üsteledi:

— Yoksa ramazan diye...

Cemal yetişti hemen:

— Ne ramazani ağpiycuğum?.. Kizilbaştir o... Tinsuz...

— Ne tinsuzu? Kurban olmiş tinsuza!

Alevi Sünni atışmaları başladı birden. Ula İsiyn davşanun ayağu kaç? Mumi nasil söndireysuz? Piley misun ağpiycuğum, Hazreti Eli'nin ketisi teyiler davşana ha bular... Hüseyin aldırmıyordu, ara sıra alaylı bir söz atıyordu Cemal'e; Cemal parlıyor, sövgü ile karışık söyleniyordu bir süre, tam susacağı sıra bir taş daha atıyordu Hüseyin. Konuşma kurnazla farfaranın düellosuna dönüşmüştü. Ara sıra tanıkların karıştığı düello. En son karışan da Cemal'in yenik düştüğü sıra yardımına koşan Mustafa'ydı. Sinsi, kinliydi bakışları. Bu arada bir büyük şişe rakı daha boşalmış, yenisi açılmıştı. Garson üç kadeh daha koydu masaya. Haymanalı yeni gelenleri sessizce destekler gibi doldurdu kadehleri. Biraz sulandırıp mezesiz yuvarladılar. Aleviler üstüne çok şey duymuştu Kenan. İyi şeylerdi çoğu; dayanışmaları, insancıl sevgileri, hoşgörüleri, şiir, saz tutkuları, yüzyıllar boyu çektikleri çileler; ezilmişlikten gelen kapalılıkları. Çoğu uydurulmuş bir sürü karalamalar. Horlamalar... Sonra Sünnilere besledikleri düşmanlık, ettikleri, etmek istedikleri kötülük üstüne abartılmış öyküler. Halk arasında, Sünni halk arasında daha çok bu sonuncular yaygındı. Kızılbaş sözünün nasıl ağır bir suçlama, bir sövgü olduğunu iyi bilirdi Kenan. Hele Konya'daki öğretmenlik yıllarından... Parça parça etmişler insanları, ustalıkla düşman etmişler... Her geçen günle, her yeni çağla birlikte yeni düşmanlıklar, uydurma düşmanlıklar bulup koymuşlar eskilerinin üstüne.

Gel de asıl düşmanlığı çıkar ortaya bakalım, göster şunlara. Düzenin çıkarına yaradığı gün şu Cemal yatırıp keser mi Hüseyin'i Kızılbaş diye?.. Öteye bile gider. Hele Mustafa daha şimdiden hazır görünüyor. İtteki şu bakışlara bak... Hüseyin ne yapar? O da yer aynı boku... Ötekiler de... Allah hepinizin belasını versin koyun sürüleri! Neyinize güveneyim ben sizin. Şerefe çocuklar... Haymanalı'nın şerefine... Bana bakmayın, buyrun siz. Hüseyin iç oğlum; bakma takılıyorlar sana arkadaşların. Allahın kulu hepsi. Alevi, Sünni neymiş? Değil mi Süleyman Dayı? Niye hep başını sallar bu herif? Var bir bokluk bu herifte... Elinden geleni geri koymasın eşşoğlueşşek. Emekçiler, pırıl pırıl emekçiler işte. Beni biraz tuttu galiba rakı. Yine o geceki gibi olmayalım. Olmam? Günsel vardı o gece. Şimdi de işçiler var. Böyle soylu bir masada oturup içtin mi hiç bugüne kadar? Günsel giriverse şu kapıdan, ne olur! Ama suratsızmış bu köse garson. Baştan nasıl sinikti oysa ki. Her isteneni yapıyor ya, biraz korkusundan yapıyor gibi. Polis, bu belki de... Zaten garsonlar, kapıcılar bayılıyor o işe. Çalışsın emrimizde pezevenk! Açsana şişeyi oğlum, ne bakıyorsun?

— Ola Çazum, siçmiyayum pubanin ağzina, ne pakaysun tavar çibi... Çetursana rakiyi.

Kazım yutkundu, eğildi sövüp sayan Mustafa'nın kulağına fısıl fısıl bir şeyler diyecek oldu. Mustafa daha kızgın baş kaldırdı.

— Conder o cingenü pağa... Cendü çelüp tesun... Anasuni avradinu tövbe tövbe mubareç cün...

Durumu Cemal açıkladı. Sahur yemeğine gelenler olurmuş, artık rakıyı kesin diyormuş patron.

— Adamı kırmasak diyecek oldu Kenan...

Mustafa kudurmuş gibi baktı Kenan'a. Gözleri kan çanağıydı.

— Adam teduğun da çimdur? Cingen Yaşar. Cingenden patron olmiş... Ne garişayi penum rakima. Yiyen yesun yemeğunu. Elinu mi tutayruk. Muzirlik çikarayi pezevenç...

Kenan bir şey diyemedi. İçkinin bile örtbas edemediği bir tedirginlik duymaya başlamıştı. Tatsız herif bu Mustafa. Sinsi, it bakışları, içtikçe saldırgan oluşu. Amaaan, her yerde böyledir bu Karadenizliler. İki kadeh içtiler mi! -Ne iki kadehi be!- Geçer, geçer... Bulaşan da çıkmadı mı... Demek lokantacılar da biliyorlar da suyuna gidiyorlar. Üstüme iyice çökmeye başlayan bu sarhoşluktan kurtulup da denetimi yitirdik mi, sakın haa, tamamdır... Vay canına, bu başım, Günsel, yapma be kızım, ben o

kadar mı, bu Süleyman Dayı'nın oluşundan belli zaten. Kazım rakıyı açmıştı. Bir şeyler de getirdi masaya. Lokantacının işe karışması birleşmelerine yaramıştı masadakilerin. Mustafa kurnazca, işbirlikçiler kazanmak isteği ile demin masaya oturmalarına karşı çıkar göründüklerini iyice yerleştirme çabasında gibiydi. Cingen Yaşar'a inat! Bir tür kaynaşma oluvermişti aralarında. Asıl tadı yeni başlıyor içki masasının. Saat de on biri geçiyor. Yarın erkenden işbaşı yapacak bunlar. Paydos desek mi? Bedava buldular diye sabaha kadar içecek keratalar! Günsel de şimdi... İçin be çocuklar, helal olsun. Garson oğlum, bir ufak daha aç bize...

XVII

Rakı sofrasından mı gireceksin işçi sınıfına ulan hıyarağası? Rasim'e de pek benzemiyor bu herif ya, yine de Rasim. Hasan belki de; saçmalıyorsun. Kapıdan göründü yine. İşte bu... Anlı şanlı polis giysileri içinde, bir tarafı yanık yüzünün. Beni mi çağıracak ki? Yooo, niye ben burada çatlayacak bu başım böyle... Bana bakmadı bile herif, ilerde duvar dibinde çömelmiş duranlara sesleniyor:

— Gelin bakalım. Esrarcılar.

— Biz mi ağbi?

— Yok, ben!.. Bir de soruyor eşşoğlueşşek...

Tamam buydu akşamki. Tek düzlem üstünde hepsi de... Polis, esrarcılar, kapı; iyice kapanmış bu sağ gözüm. Kaşının üstüne götürdüğü elini acıyla çekti. Kocaman bir şişe çarpmıştı eli. Kapı kapandı. Buydu akşamki, hiç kuşkum yok. Sabahla burada da yarın bırakırız. Utanmıyorsun değil mi senin gibi efendi adam, bu serserilere... Hepsi işçi bunların...

— Beni görmeden çıkma ağbi. Yolsuzum.

Yanına sokulan bu kılıksız, boş gözleri kaymış serseriye anlamsız baktı Kenan.

— Meydancısı sayılırım buranın ağbi ben. Anlıyo musun ağbi? Namussuzum akşam sen geldiğinde ben hemen aldım seni burıya. Anlıyo musun ağbi? Bu haybecilere bıraksaydım anlıyo musun ağbi, o biçim... Namussuzum don gömlek...

Kenan toparlanmaya çalıştı; öylesine dağınıktı ki kafasının içi, dışı; her yanını kaplayan acıydı tek var olan. Bütün düşüncelerin üstüne

çıkabiliyordu demek acı. Çok güçlü bir çaba gerekiyor acıyı aşmak için. Akşam cipte Kazlıçeşme Karakolu'ndan Emniyet Müdürlüğü'ne getirilirken Müteferrika demişlerdi... Yüzü yanık polis demişti de, efendi olacaksın içecek başka bir yer mi yok Boğaziçi'nde. Bu serserilerle, cahil işçi hepsi bunların, yakışıyor mu size bunlarla... Hele sabahı bulun bakalım. Sabah hastaneye gidersiniz. Ağır bir durum yok. Sarhoş... Kenan cüzdanını çıkarıp para vermek istedi serseriye. Cüzdan boştu. Bin liradan çok olacaktı oysa ki... Paltosundaki kurumuş kan lekelerine, yakası yırtılmış ceketine baktı; ellerini öteki ceplerinde dolaştırdı. İki beş lira, bir de bozuk paralar vardı pantalon cebinde. Beş lirayı uzattı serseriye. Başka yok anlamına bir işaret yaptı. Bir şey demeden beşliği kapıp uzaklaştı öteki. Ben dün akşam. Yine her yanını kaplayan acı... Nerden bu kalabalık, bu uğultu, bu kadar ipsiz sapsız herif. Teraviden dönüp hepsi kahveye. Ne iyi çocuktu Maraşlı. Hele Süleyman Dayı olmasaydı. Ne de anlarmışım ya; nasıl da iyi çıkıyor kötü sandıklarımız, ufff bu kaşım... Nasıl baş ederim kafamdaki bu koca yığınla... Ulan Cemal, bir de Hüseyin, sizin gibi işçinin ben, aslında bilinciniz yok zavallı itler. Belki de bende asıl suç. İleri gittik. Ne ilerisi. Menderes'in sağlığına kadeh kaldırıyor herif, ben de kaldıracaktım demek? Bırakmak varmış lokantacı haber gönderdi de aptalız demeden bilinç kime gerek ki en çok bizden başka. Nasıl seviyorum bu adamları. Yetmiyor işte... Kendilerini sevmiyor ki herifler. Menderes'miş, yok Paşa'ymış. Bağışla beni de Süleyman Dayı, meğer sen... Böyle değildi başım o zaman. Işıl ışıl dikenli top işte yine yuvalanıyor. Kalkmak diyorsun ya, o ki Hüseyin istiyor. Dedemi astılar kanlı Sivas'ta, Hazreti Eli'ye Allah teyiler, ünsüzler yalan, neler düşünürüm sizler için ben bırakın Demokratını Paşa'sını kardeşlerim sizin bu kutsal elleriniz öpülesi kan çanağı gözlerin ulan bırak itliği kaldır şunun perdesini de Haymanalı'nın Maraşlı'nın senin ellerinden öpsün pezevenklerin hepsi sıralanıp avuç açmış dileniyorlar sizden oy koparıp fabrikaların teravi namazlarında böyle temiyesun pi daha insan ekmek yeduğu çanağı pisletup da ulan asıl ekmek çanağı sizsiniz be, doğru diyir Bey vallah doru söylir, ne varsa sizler yaratıp töbe de Bey yaratmak Allaha mahsustur sümmehaşa. Peygamberimiz Efendimiz bir gün eshaptan Ömer radiyallahuan, atma lan ortaya şu yezit Ömer'i adı batsın. Haymanalı bırak şimdi Allahı mallahı sen olma da çalışmayın da görelim Allah onlara, krev deduğun haşahuzur komonistluktur bu Menderes'e kadeh kaldırıp da dünyayı görün biraz kardeşim, asıl soyan bu herif sizi, çalumayi tetum sağa,

pok atasiyun herife başka ne atulur lan bole poha ulan Paşanizun ben Hüseyin bırak oğlum sülalenizin şimdi yahu kardeşim yakıştı mı ulan sağa mi yakiştu tinsuz pezevenk karışma sen Süleyman Dayı çekil aradan ben onları kendine gel Cemal Sümmehaşa Allaha komünistluktan ufff bu kaşımın üstü. Saat on birde kalkmalıydım masadan. Aslında öyle güzel şeyler vardı ki on birden sonrasında da. Bardağı vuruşu bile güzeldi Cemal'in ağlıyordu da... Niye yalnız beni getirdiler Müteferrikaya; karakolda hepsini bıraktılar. Sevinmem gerek buna. Bir de onlar olsaydı... Sabah dörtten beri burada... Demek tam beşi yirmi geçiyor?.. Durmuş bu saat. Camı kırılmış da... Müteferrika burası demek. Çok duyduktu adını. Bütün ipsiz takımı burada... Bak şunlara... İnsan pazarı... Şu imam kılıklı herif benden sonra geldi, yok o karakoldayken gelmişti... Kazlıçeşme'deydi, imam kılıklıydı da sen de adama dedin ki... İçindeki bütün dağınıklığı, bütün acımalarını silip süpüren bir ürperti ile tastamam ayılır gibi oldu birden. Birinci Şube'ye çıkaracaklar beni. Nasıl baktı bana o polis kapıyı açınca... İşçileri bırakmalarının nedeni belli... Tanık diye getirecekler hepsini... Propagandadan verecekler demek... En üst kattaki Birinci Şube'ye çıkan merdivenleri düşündü birden. Gece buraya getirilirken hiçbir şey görmedim ki... Nerden girdim buraya? Taşlık vardı... Büyük bir taşlık... Sonra cipteki kusmamla başıma vurdu birisi. Tamam daha önce vurmuştu Cemal de... Yanımdakiler leş gibi kokuyordu da ben... Demek şimdi Birinci Şube'ye çıkaracaklar. O kalın kaşlı herif orada mıdır, tanır mı beni? Tanır, tanır... Kolay değişmezmiş onlar... Sonra kimseyi de unutamazlarmış... Demek sen vaçgeçmedin vatanı satmaktan? Tokatlatmayacağım... Ne hakkı var? Hasan'la buluştuğumuzu da biliyorlar kuşkusuz... Günsel'i de alırlarsa... Ne bok yedik be! Peşlerinden ayrılmamışlar bütün gün siviller... Bakma bana öyle, yemin ederim ki ben... Ne olursun anla beni Günselciğim... Yemin ederim ki... Yemin... Gelin bakalım...

Yüzü yanık şişman polis kapıdan uzanıp Kenan'a bakıyordu. Kenan kımıldamadan duruyordu öylece...

— Yürüsene be adam, dedi, çok mu beğendin yerini...

Gerçekten de çıkmaya isteksiz görünüyordu Kenan. Yaslandığı taş duvardan ağır ağır kalktı. Çabuk nasıl kalkardı ki her yanı ağrıyordu, üstelik de bir ürpermeyle kaplıydı içi. Kapıya doğru yürüdü... Boşluğa inen salıncaktaki gibi... Hemen yakındaki bir odaya sokuverdiler. İki polis vardı. Masadaki komiser belki de... Bir şeyler söyleyip duruyor... Yakışmadığını

ben de biliyorum... Ne yapalım oldu. Şimdi de yukarı çıkarın bakalım; bekletmeyin kalın kaşlı herifi, kızacak, on beş yıldır bekliyor aslında...

— Neyse, diyor komiser, yine de geçmiş olsun... Tanıdı arkadaşlar sizi. Kitapçıymışsınız yokuşun üstünde...

Kitapçıyım. Rasim uydurmuş, hanı yıkacakları da yok.

— Bırakalım sizi... Şikâyetçi filan değilsiniz, değil mi? Şikâyetçi mi? Kimden?

— Değilim...

Aklına cüzdanda bulamadığı paraları geldi. Şöyle bir durdu. Bir kâğıt konmuştu önüne...

— Şuraya bir imza...

Bir baktı komisere. Ne oldu gibisine başını salladı komiser.

— Para vardı cüzdanımda... Bin lira filan...

— Komiserin yüzü değişmişti.

— Eeee...

— Yok...

Komiser ötekilere baktı bir an, önündeki kâğıda uzandı:

— Pekiyi, soruşturalım öyleyse... Götürün Kenan Bey'i de...

Birden kâğıdı tuttu Kenan. Bırak ulan aptallığı hıyarağası, kalın kaşlı polis duymadan çıkmalı buradan.

— Yok, yok, dedi, önemi yok... Yanılmışımdır belki de.

Kâğıdı imzaladı çabucak.

— Geçmiş olsun, buyurun...

Çoktandır yitirdiği, unuttuğu bir şeye kavuştu birden... Hem de Emniyet Müdürlüğü'nün önündeki sokaktaydı. Ama taptaze işte. Yağmur da durmuş. Islak, serin. Yepyeni. Görmek bile istemediğim bu sokaktı demek. Bir-iki adım attı, karşıya park etmiş bir polis cipinin yanından geçti. Bu cip miydi akşamki? Sağ kaşının üstündeki ağrıyı duydu yeniden. Sonra her yanını kaplayan ağrı, bitkinlik çöküverdi üstüne...

Büyük postaneye doğru yürümeye başladı ağır ağır. Yanından geçenler ilgiyle yüzüne yüzüne bakıyorlardı. Durdu birden. Yürümeyeceğim. Bakındı. Geçen bir dolmuşa atladı. Yokuşun başında indi. İşyerine doğru yürüdü. Temiz havayla baş ağrısı azalmış gibiydi, içinde bir eziklik, bulantı, zaman zaman sancıya benzer bir şey dolaşıyordu. Bir şişe süt arandı. Burak'ı gönderirim, bulur o. Burak yeni açmıştı. Toz alıyordu.

Kapıdan giren Kenan'ı görünce kalıverdi birden. Tanımamıştı sanki. Sonra korkuyla açılmış gözlerle yaklaştı...

— Ne oldun ağbiciğim?.. diyebildi. Merdivenlere yürürken:

— Yok bir şey, dedi Kenan. Bir şişe süt al bana.

Burak anlamamış gibi kaldı önce, sonra bilincine mi varmış gibi koşarak çıktı. Kenan koltuğa paltosu ile yığılı vermişti. Ağrıları artmış gibiydi birden. Her yanı zonkluyordu. Karşı camekânda belli belirsiz yüzüne rastladı. Kim bu adam? Sağ gözünü şimdi daha zor açıyordu. Duramayacağım burada. Eve gitmeli. Doğru eve gitmeliyim zaten. Niye geldim buraya? Alışkanlık mı? Yooo, eve gitmemek için. Günsel arar mı? Gelmemiştir daha... Ben mi arasam. Bu yüzle mi? Matmazel de damlar şimdi. Burak sütü getirince dalar gibi olmuştu. Gözlerini açıp anlamsız baktı.

— Bir araba bul bana, dedi.

— Peki ağbiciğim, sütünüzü buyurun.

Sütüm mü? Aldı şişeyi bir yudum içip bıraktı.

— Trafik mi çarptı ağbi?..

— Bir araba dedim...

Burak fırladı. İyi ki Matmazel gecikti, geldi araba işte. Karının sakallı suratı... Nasıl içilir bu pis süt. Merdivenlerden inerken sendeler gibi olunca Burak koltuğuna girmek isteğiyle sokuldu. Kenan çekti kolunu, bir şey demeden arabaya bindi. Şoför hızla manevra yapıp anayola çıktı, sürdü. Şoför hiç konuşmamıştı, yalnız Sirkeci'ye inince sordu, nereye gittiklerini. Nereye mi?

— Eve, dedi Kenan. Bizim eve. Şişli'ye... Camiyi geçeceksin...

Bir şeyler daha diyecekti, yorulmuş gibi kaldı. Kafası şimdi daha netleşmişti. Olayları daha düşünüyor, sırasına koyabiliyordu. Yalnız sağ gözüm... Karaköy'ü geçip de Yolcu Salonu'na yaklaşınca Liman Lokantası önünde giden bir adama takılıp kaldı bir süre. Nerden tanıyorum. Adam lokanta sokağına giriyordu. Rasim götürmüştü beni. Zıkkımlandıktı... Hır çıkmıyor orada. Ye iç tıka basa. Kocaman karidesler. Hüseyin ne güzel indirdi bardağı tam kafasına, Rasim'in. Cemal, asıl Cemal. Hepsinin indirir kafasına. Rasim'in, önünde iki kat olduğu bankacının da. Ulan hıyarağası, götünü öper onların be Cemal de, Mustafa da, Hüseyin de... Adam mı onlar be?.. Nasıl olsa yıkılacak bir gün han. Görürsün düşü sen. Görürüz. Ucuz kurtulduk yine de; linç ederlerdi sağlama. Camlar kırılıp da yandaki

kahvedekiler de koşuşunca, ana baba yerine dönmüştü lokanta da, lokantanın önü de. Mübarek ramazan günü leş gibi rakı kokan herifleri toptan temizleyebilirlerdi! Süleyman Dayı'yı bulup ödemek gerek, ettiği adamlığı. Siper oldu bana ihtiyarcık be. Ne yumruklar yedi zavallı. Dokunmayın, beyde gabiyet yok, aha bunnar. Güçlüymüş; hem de hiç umulmayacak, kuru yapısından beklenmeyecek kadar. Karakolda da onun sözleri kurtardı beni. Bir de Maraşlı'nın belki de. Bulacağım Süleyman Dayı'yı... Bir iç kanama filan olmasın. Yine başladı baş ağrısı. Bir gözcüye mi gitmeli yoksa?.. Kimi bulursun bu saatte? Doğru hastaneye mi çeksin? Camiye yaklaşırken şoförün sormasına kalmadan sokağı, numarayı söylemişti. Araba kapı önünde durunca, anlamsız bakındı; şimdi gelmişti aklına, parası yoktu. Şaşırıp kaldı birden. Sonra toparlandı:

— Üstümde para yokmuş, dedi şoföre, sizi getiren çocuğa uğrayıp alır mısınız?

Şoför uzanıp arabanın kapısını açarken:

— Kolay beyim, dedi. Geçmiş olsun. Güle güle...

Arabadan inip de apartmanın kapısına giriyordu ki içerde merdivenlerden koşar gibi inen Nermin'i gördü. Nerden çıktı bu? Yüzü üzgün, sapsarıydı. Koşup, Kenan'ın karşısında, korkulu gözlerle baktı bir, boynuna sanlacak gibi oldu, dudakları titriyordu. Tuttu kendini. Koluna girmek istedi. Bir şey yapamıyor, soramıyor, konuşamıyordu. Alt kattan bir kadın çıkıp gördü Kenan'ı. Şaşkın baktı. Kapıcı çıkıverdi bir yerlerden. — Geçmiş olsun beyefendi, dedi...

Kenan merdivene doğru ilerlerken Nermin şaşkın bakan kapıcıya, komşu kadına açıklamak gereğini duymuş gibi:

— Araba kazası olmuş, dedi. Allah korudu yine...

Kenan'ın peşi sıra çıktı merdivenlerden. Komşu kadın kapıcıya:

— Vallahi azdı bu şoförler, diyordu. Belalarını versin. Geçende az kalsın ben de...

İçeri girip de kapıyı çarpar gibi çabucak kapatınca, yine bir duraladı Nermin. Sonra ayılmış gibi Kenan'ın paltosunu çıkarmasına yardım ederken ağlamaklı bir sesle:

— Demin telefon etti Burak, dedi. Pencereden ayrılmadım, deliye döndüm. Ne oldu böyle? Hemen doktoru açalım...

Kenan ses çıkarmadı. Nermin paltosunu alınca boynuna sarılacakmış gibi geldiği için çabucak içeri yürüyüp salondaki koltuğa çöktü. Nermin bu

çabasını anlamış, tutuklaşmıştı birden. Nasıl davranacağını bilmeden yaklaştı.

— Söylesene bir şeyler, ne olursun?

Konuşmak değil, kırık dökük, ağlamaklı bir mırıldanmaydı bu. Kenan bütün acılarını bastıran bir bunalma duymaya başlamıştı taaa içinden. Ne vardı buraya gelecek?..

— Zeynep nasıl?

Nermin önce anlamamış gibi baktı. Zeynep mi? Yüzü karıştı. Niye sırasızdı bu soru?..

— Seni sayıkladı bütün gece, dedi. Ağladı...

Titrek bir sesle ekledi:

— İçine doğmuş olmalı!

Bir şeyler daha söyleyecekti ki telefon çalmaya başladı. Kenan irkildi. Fırlayıp açmak geldi içinden. Beceremedi. Bitkindi, yığılıp kalmıştı öylece. Yetişemem de. O daha yakın telefona. Nermin, sesindeki ağlamışlığı bastırmak için biraz da ağırdan alarak yaklaştı, uzanıp kaldırdı alıcıyı, aynı ağırlıkla kulağına götürdü, sonra iyice değiştirmeyi başardığı sesiyle, yine aynı ağırlıkla konuşmaya başladı:

— Buyrun efendim.

Bir süre bekledi:

— Alooo, buyurun efendim.

Sinirlenmiş gibiydi.

— Kenan Bey'in evi. Kaç numarayı aradınız efendim?

Nermin bozuk baktı telefona, belli ki kapatmıştı karşıdaki.

Kenan oturduğu yerde doğrulmuş, gözlerini telefona dikmişti. Günsel bu! Elindeki kapalı alıcıya sinirli bakan Nermin'le göz göze geldiler birden. Tamam, işte böyle bak artık. Anladın değil mi her şeyi? Yanıldığı görülmüş mü kadınların? Nasıl tanımazsın Günsel'in sesini? En aptal kadın bile cin gibidir bu konuda. Ne yapsın kızcağız, beni isteyemedi, yüzüne kapattı telefonu. Usulca başını çevirdi Nermin. Telefonu yavaşça bıraktı. Kenan'a yaklaştı, bir şeyler söylemek istiyordu. Bir bitkinlik vardı üstünde. Kenan bekliyordu öylece. Kim olduğunu soracaksın, Günsel'di. Onu seviyorum. Fazlasın.

— Zeynep'e böyle görünme, dedi Nermin. Korkar çocuk.

Sonra yine yaklaşma çabası ile kımıldadı. Yardımcı olmak, bir şeyler demek, bir şeyler yapmak istiyordu belli ki...

— Soyun, dedi. İstersen yardım edeyim.

Sonunu getiremedi. Sesi titremeye başlamıştı. Ne diyeceğini bilemeden kalmıştı Kenan. Kızgınlıkla, başkaldırma, sövüp sayma, alçaltıcı tüm sözleri sıralamak geliyordu içinden. Dövmek bile...

— Kimdi telefondaki? dedi birden.

Gözlerini dikmiş, Nermin'in yüzünü inceliyordu. Vereceği yanıta göre yolları belli olacaktı sanki. Önemini sezinlemiş de geçiştirmek ister gibi:

— Bilmem, dedi Nermin. Kapandı.

Üstelemesine bırakmadan geçiverdi.

— Haydi odana git? O ki istemiyorsun, gelmeyeceğim... Yine dolar gibi oldu, tuttu kendini.

Dudaklarını ısırdı birden. Daha konuşamayacaktı. Döndü:

— Zeynep'e bakayım, ilaç saati.

Çabucak içeri yürürken:

— Doktorsuz olmaz, dedi. Gözünün durumunu bir görsen.

Acılarını unutturan bir bezginlik dolmuştu Kenan'ın içine. Sinir savaşı bu. Sen kazanamayacaksın kızım. Beni kırıp dökeceksin bir süre daha, o kadar. Kalktı ağır ağır, antrede pabuçlarını çıkarıp bir terlik taktı ayağına, aynı ağırlıkla koridoru geçti. Zeynep'in kapısında durdu birden. Kapı kapalıydı; içerden karışık sesler geliyordu. Mızmız çocuk sesi. Beni mi istiyor ki; ilacını mı içmiyor yoksa? Öyle dayanılmaz bir istek duydu ki içeri girip Zeynep'i kucaklamak, öpmek için; bu duyguyu yeni tadıyormuş gibi şaşkınlaştı bir anda. Kaçar gibi yürüdü, odasına girdi. O bir şeyler isteyip mızmızlanan, aslında okşanmak, sevilmek isteyen, sıcak ilgi bekleyen çocuk sesi kulağından gitmiyordu bir türlü. Neyin vardır pis küçük-burjuva duyarlılığından başka? Ne yaptığını bilmeden bir-iki adım atıp durdu. Şöyle bir dönüp de yandaki büyük tuvalet aynasında yüzünü görünce şaşkınlıkla, korkuyla sarsılır gibi kaldı birden. Önce tanımamıştı kendini. Bir anda kapıldığı ürküden kurtulma çabasıyla aynaya biraz daha yaklaştı. Acıları artmış gibiydi. Sağ göz kapağı mosmor, kocamandı; bu çirkin urun altındaki göz siyahlı kırmızılı bir çizgi gibi görünüyordu. Alt dudağının kıyısı şişmiş, patlamıştı. Burnunun, dudaklarının altında kurumuş kan lekeleri vardı. Saçlarına götürdüğü elini acıyla çekti önce, sonra ağır ağır, yoklayarak dolaştırdı. Başının birçok yeri şişlikle doluydu. Hele sağ kulağının ardına doğru bir yer vardı ki dokununca acıdan bulantı geliyordu içine. Boynundan göğsüne doğru uzanan ince bir çizgi gibi kurumuş kan

lekesi vahşice hırpalanmış başını, göğsünde, belinde, karnındaki ağrılara bağlıyor gibiydi. Ağır ağır soyunmaya başladı. Ceketini çıkardı. Gevşemiş sarkan kravatını yavaşça çekip attı. Gömleğinin düğmelerini çözdü. Yorulmuştu iyiden iyiye! Karyolanın kıyısına ilişip kaldı bir süre. Hüseyin vurdu en çok. Cemal'le Hüseyin. Bir de Mustafa... Arkamdaydı o... Yere düştüğümde de... Telefon çalmaya başlamıştı içerde. Koşmak istiyordu. Günsel'dir bu! Yine çalıyor işte. Derinden gelen telefon sesini Nermin'in açıp kapadığı kapı, ayak tıkırtıları böldü birkaç kez. Sonra sessizlik yine. Ben açmalıydım telefonu. Doğruldu, ağır ağır kalktı, ayakta duramıyordu. Ne oldu ki, ne güzel yürüyordum. Telefona kadar gidip Günsel'e... Kız, bir daha bırakma beni işte; gör de bırakma beni. Bırakma beni... Yatak öylesine çekiyordu ki, dayanılmaz. Nasıl uyurum bu ağrılarla? Bırakma beni... Bir-iki adım attı, yığılıverdi karyolaya, sonra sırtüstü uzanıp kaldı. Uyumakla sızmak arası bir şeydi bu. Bir ara açtı gözlerini, anlamsız bakındı; Nermin'di. Ne uğraşır benimle bu kadın? Bırak da uyuyayım, ne olursun. Ne dedi Günsel? Bırak beni, bırak artık. Bırak şu gömleği, pantalonumu. Canımı yakıyorsun. Bir ara Nermin elinde bir kırbaçla vurmaya başlamıştı; yok Cemal'di bu. Vur diyordu Rasim, vur... Hanı yıkacaklar. Ağlatmayın Zeynep'i ne olursunuz! Gözlerini açınca karşısında Günsel'i gördü birden. Gözleri kıpkırmızıydı. Kalkmaya çalıştı, doğrulup baktı.

— Yat, dedi Nermin. Bir isteğin mi var? Şimdi gelecek doktor.

Kapı çalınıyordu, Nermin fırladı. Kenan doğruldu iyice. Uykusu açılmıştı. Pijamalıydı yatakta. Bu pijamaları ben ne vakit... Koridorda ayak seslerinden sonra kapı açıldı. Doktor Rıfat'tı. Bir tür aile doktoru bütün mahallenin. Kenan doğruldu iyice. Doktor yaklaştı, baktı şöyle bir:

— Ne oldunuz yahu, dedi. Geçmiş olsun.

Daha da konuşmadı pek. Çok az konuşurdu. Aklaşmış kalın kaşlarının altından bir-iki baktı, sonra dikkatle muayeneye başladı. Yüzünde, başındaki bütün çürükleri, şişleri yokladı ağır ağır. Soyunmasını istedi. Çırılçıplak mı? Çırılçıplak... Kenan duralamış gibiydi. Cam yanıyordu kollarını, ayaklarını oynattıkça, kımıldattıkça. Sonra beni bu kadının yanında çırılçıplak... Günsel'le ben.. Oralı değildi Nermin. Doktorla birlikte yardım ettiler Kenan'a, soydular. Sırtında, böğründe, baldırlarında, bacaklarında kara lekeler, şişlikler vardı. Kırık arıyor olmalıydı doktor, bastırıyordu. Tutamadı kendini, bir-iki inledi. Nermin aynı acıyı

duymuşcasına baktı Kenan’a. Kıpkırmızı gözleri dolar gibi oldu yine, başını çevirdi, Kenan’ı giydirmeye çalıştı.

— Geçmiş olsun dedi doktor. Kırık çıkık bir şey yok. İç kanama filan da yok. Üç-beş gün dinlenin bakalım, ilaçları da alın. Göze de soğuk kompres yapın, iyi gelir.

Her derde deva doktorlardandı! Daha bir şeyler diyecek gibi durdu; kalktı hemen. Hastası varmış. Nermin’le çıktılar odadan. Kenan yastığa verdi sırtını, öylece bakmaya başladı. En çok, üç-beş gün dinlenme sözü düşündürüyordu. Nasıl çıkarsın bu yüzle sokaklara, hele Günsel’e nasıl görünürsün? Şişlerle, çürüklerle dolu, dövülmüş bir erkek başı kadar çirkin ne vardır. Hem de işçilerin dövdüğü! Çıkamam Günsel’e bu yüzle, görünemem. Üç-beş günde de geçmezse... Geçer... Kalmaz böylesi çirkinlik. Kalırsa, yine çıkmam. Kapı açıldı, Nermin’di. Bir garip bakıyordu sanki. Yüzü değişmişti. Önce kapıda durdu bir süre, sonra ağırca yaklaştı, yine aynı bakışla durdu karyolanın yanında.

— Kazaya benzemiyor bu, diyor doktor. Kavga mı ettin? Kenan anlamsız baktı önce. Peki, ben sana ne dedim ki? Nerden çıkardın kazayı? Haa, Burak telefonda...

— Anlatsana, ne olur. Öldürmek mi istiyorsun beni meraktan?

Yine sesi titremeye gözleri kızarmaya başlamıştı. Fakat dönüp kaçmıyordu, gözlerini de kaçırmıyordu.

Nerden çıkardı öldürmek istediğimi? İstiyor muyum?.. Yoo, kendi bileceğin şey. İsterse ölür insan! Bencilliğimden, tamam. Yaşamakta diretmen ne, peki; o bencillik değil mi? Söylemeyeceğim, bak istediğin kadar. Demek meraktan ölür insan! Nasıl? Bir şeyler diyecek gibi oldu Nermin. Beceremedi. Bütün direncini yitirmiş gibi karyolanın ayak ucuna çöktü birden. Bitkin, isteksiz mırıldandı ağır ağır...

— Hiç mi değerim yok... Hiç mi?

Birden tıkanır gibi oldu Kenan. Ne olur, başlamasa bu kadın. Uyusam... Uyusam... Günsel de görmesin. Nermin ağır ağır toparlandı, Kenan’a döndü.

— Dinle beni Kenancığım, dedi. Kendinden tiksindirerek uzaklaştıramazsın beni.

Sonra daha bir kararlı, daha bir yüreklenmiş bastırarak ekledi:

— Hiç, hiçbir şey uzaklaştıramaz beni senden, anlıyor musun?..

Dimdik bakıyordu. Sağlıksız bakıyordu. Kenan ne diyeceğini bilemeden kaldı. Uyumakla da olmaz. Nermin bütün kaçış kapılarını sımsıkı kapadığına inanmanın rahatlığı ile yeniden başladı. Öğüt verir gibiydi konuşması.

— Bak şu durumuna, olağan buluyor musun bütün bunları?

Kenan'ın tepkisini kolladı bir an, sonra sürdürdü,

— Sen akıllı insansın Kenan. Her vakit akıllı oldun. Duygularına değil, aklına başvuruyorum. Kurtulman gerek bu durumdan. Beni de... kurtarman...

Sonunu getiremedi, hıçkırıklarla boğulur gibi tıkanmıştı birden. Sonra iyice bıraktı kendini. Karyolaya kapandı, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

— Dayanamıyorum artık, dayanamıyorum...

İçinde bir eziklik, bir bulantı vardı Kenan'ın. Kızgınlık mı, acıma mı? Olağan buluyor musun?.. Ne var olağan olmayan bunda? Gözyaşlarıyla kocasını yuvaya çağıran kadın! Aşağılık biçimde olağan; en pis, en gülünç biçimde... Nasıl kurtarırım seni ben? Biraz durulmuş gibi doğruldu ağır ağır. Nermin'in hıçkırıklarından başka bir şey duyulmadı uzun süre. Sonra yavaşladı hıçkırıklar, derin iç çekmelere dönüştü.

— Bu kadar mı aptal buluyorsun beni? dedi. Oturup konuşulamaz mıyım? Dinlenemez mi, anlamaz mıyım seni? Ne olur, söyle bir şeyler. Nedir bu olanlar?

Kenan'a baktı içini çeke çeke. Bir şeyi kaçırıvermenin korkusu, yakalayıvermenin umudu vardı bakışlarında. Çaresizlikle inler gibi:

— Ah, bir anlayabilsem, dedi. Nedenini anlayabilsem...

Nedenini mi? Demek daha bilmiyorsun nedenini? Nasıl anlatırım ben sana? Başkasını sevdiğimi söylesem inanacak mısın ki? Göstersem de inanmayacaksın. Benim bu, diyeceksin... Günsel dediğin benim aslında... Benden başkasını sevemezsin sen...

— İnanacağım geliyor nerdeyse, dedi birden.

Ağzından kaçırmış gibi sustu. Kenan ilk kez ilgilenmişti söylediklerine. Neye inanacağı geliyor ki?.. Nermin anlamış gibiydi Kenan'da uyandırdığı ilgiyi, bir tür kurnazlıkla susuyordu. Belki de bir oyun bu, bir tuzak. Konuşmaya çekmek için beni... Yoo, belki de Rasim büktü kulağını, gözünü aç, bir kadın sorunu var! Artık Nermin'den yanayım, dememiş miydi?

— Neye inanacağın geliyor?

Sormak, öğrenmek isteğine karşı koyamamıştı Kenan. Nermin umutla baktı. Başarısına kendi de şaşmış, bir soy mutluluk duymuş gibiydi. Yine de bir çekingenlik vardı üstünde. Söylemekten ürker gibi durdu bir an, sonra Kenan'ın tepkisinden korkar gibi kollayarak yavaşça:

— Büyüye, dedi.

Kenan anlamamıştı. Soru dolu bakıp duruyordu. Tamamlamak gereğini duydu Nermin; hem alıştırmıştı da konuya; tehlike azalmış sayılırdı.

— Sana büyü yaptıklarına, dedi. Sonra çabucak açıklamak gereğiyle:

— Ben inanmam böyle şeylere bilirsin, dedi. Neye inanacağımı da bilmiyorum artık...

Yine ağlayacaktı; bir hıçkırıkla önledi. Kenan kızgınlıktan patlayacak gibi oldu bir an, sonra duruldu. Kötü mü, bir yol açtı sana, yürü... Kararlı baktı Nermin'e.

— Kim yapacak büyüyü? dedi.

Nermin umuda baktı. Gittikçe artan bir mutluluğa kavuşmuş gibiydi; yaşlı gözleri parlıyordu. Konuşmaya başlamışlardı işte, eski günlerdeki gibi!

— Nerden biliriz, dedi, insanların mutluluğunu kıskanan az mı alçaklar var? Bir zamanlar nasıl sevmişim bu zavallı kadını ben?

— Nazar değdi belki de, dedi Kenan.

Nermin konuşmanın sürmesinden umudanmış, öylesine sevinçliydi ki, Kenan'ın sesinde, deyişinde acı alayı anlamamıştı bile.

— Olamayacak şey mi? dedi... Biliyorsun ben de inanmam böyle şeylere, ama öylesine kıskançlıklarla dolu ki çevremiz...

Biliyorsun ben de inanmam böyle şeylere... Sonunda inanırım. Kimden alıyorsun bu aklı sen?.. Belli ki üstelemişler. Neyini bilirmişim ki ben senin? Kim inandırdı peki?

— Refiş mi söylüyor bunları?

Nermin anlamadan baktı:

— Neyi?

— Büyü işini... O çok inanır da böyle şeylere...

Nermin yakalandığını anlayıverdi birden. Üzgün baktı önüne, bir süre sustu, sonra çocuksu bir içtenlikle başını kaldırdı.

— O da söyledi, dedi, annem de söyledi. Herkes söylüyor. Biliyorum küçümsüyorsun beni... Ne yapacağımı bilmiyorum ki... Kalmadı başka

çarem...

Tutamadı kendini. Tekrar hıçkırıklarla ağlamaya başladı.

— Eyüp'e bile gittim, dedi, adaklar adadım. Büyücülere de...

Sonunu getiremedi. Boğulacak gibi hıçkırıyordu...

— Seni seviyorum, anlıyor musun, seni seviyorum ben... Hiçbir şey umurumda değil benim... Bir imza için mi bütün bunlar... Bir imza için mi? Yazık değil mi bize? Yazık değil mi? Ne olursun, bitsin artık.

Şaşkın kaldı Kenan bir süre. Bir imza için mi? Tıpkı Rasim gibi düşünüyor.

— Kendine acı!.. Bana acımıyorsun, çocuğuna acımıyorsun...

Refiş gibi, annesi gibi... Neyi, nasıl anlatabilirim ben buna? Bitsin artık, gerçekten bitsin artık. Ben nasıl dayanayım?.. Bitsin artık... Bir zil sesi ile ayılır gibi oldular. Nermin fırladı çabucak toparlanmaya çalıştı.

— Kapıcıdır, dedi, eczaneye yollamıştım...

Ufacık, ıslak mendilini gözlerine bastırarak çıktı kapıdan. Zeynep de annesini çağırıyordu ağlayarak. Koridorla kapıya koşan Nermin'in sesi duyuluyordu.

— Geliyorum birtanem, uyandın mı? Kapı çalınıyor.

İçinden gülmek geliyordu Kenan'ın. Eşek kulağı, köpek pisliği filan yedirmiştir bu kadın belki de bana, büyüyü bozmak için. Gülmesi kalıverdi birden; bir öğürtü duydu içinde, yataktan fırladı. Terlikleri bile takamamıştı ayağına, dar yetişti lavaboya... Acı sular geliyordu ağzından. Üst üste öğürtülerle sarsılıyordu. Bir süre sonra yarı baygın banyonun kıyısına çöktü; lavaboya başını dayadı, kaldı öylece. Kalkıp içeri gidecek gücü yoktu artık. Yaşlar akıyordu gözlerinden. İçini çekti bir-iki, sessizce ağlamaya başladı. Kendi de bilmiyordu niye ağladığını. Ağladığını bile bilmiyordu önce; sonradan anlamıştı. Utanca boğuldu birden. Pis küçük-burjuva seni... Ağla, ağla; çıksın ne bok olduğun ortaya. Ağla bakalım... Derinlerden telefon sesi gelinceye kadar ağlamakla ağlamamak arası kaldı! Üçüncü çalışın sonlarına doğru telefon durmuştu; demek açtı Nermin... Koşup alayım elinden. Yalvarırım Günsel'e. Kurtar beni, ne olursun kurtar! Tuvaletin kapısı vuruluyordu. Şaşırdı, toparlandı:

— Ne var? dedi.

— Seni istiyorlar, dedi Nermin. Telefonda. Gelebilecek misin?

Yüreği duracak gibiydi... Beni mi istiyorlar?.. Bu durumda mı?.. Şimdi ben nasıl? Eli ayağına dolanmış, ne diyeceğini bilemez olmuştu

birden.

— Kimmiş? diyebildi...

— Hasan Bey diye biri...

Hasan Bey mi?.. Kimmiş bu Hasan Bey? Aklına gelmiyordu bir türlü. Hasan Bey diye bir tanıdığım yok benim... Ağlamışlığını örtme çabasıyla su vurdu yüzüne. Havluyu acıdan çekinerek bastırırken ayılıverdi birden. Hasan Bey! Hasan be o, eşşoğlueşşek! Bey olur mu o, budala. Bey senin baban, ağabeyin; pezevenk ağabeyin var ya Ankara'da, o beydir. Bu Hasan... Günsel'in ağbisi, sersem. Rasim Bey vardır, karısı Refia Hanım, Nermin Hanım. Eyüp'e git sen, büyücülere git. Muska yazdır.

Acılarını unutmuş gibi fırladı, koridorda Nermin'le karşılaştı. Omzundaki havluyla kuruluyormuş gibi yaparak yüzünü kapattı. Koştu, soluk soluğa aldı telefonu.

— Buyrun, ben Kenan...

Bir sessizlik oldu önce, sonra Hasan'ın çekingen sesi duyuldu ağır ağır:

— Geçmiş olsun Kenan Bey... Ben Hasan... Rahatsız ettik sizi...

Ettik mi?.. Yalnız değil demek. Ne diyeceğini bilemedi bir an... Coşkuyla konuşmaya başladı birden:

— Ne demek rahatsızlık? Çok çok sevindirdiniz beni ağbiciğim, mutlu ettiniz... Sağ olun!..

Ağbi sözü kendiliğinden çıkıvermişti ağzından. Öyle rahat söylemişti ki. Hasan çekingenliğini yenmiş gibi ekledi:

— Kazayı duymuş Günsel. Çok üzüldük... Tehlikeli bir şey yok inşallah...

Kenan bir şey diyemedi önce. Bir sessizlik oldu... Kaza mı?

— İyiyim, dedi yavaşça.

Şimdi iyiyim, yok önemli bir şey. Hasan durdu bir an, sonra çabucak:

— Bak, Günsel'i veriyorum. İyilikler dilerim. Geçmiş olsun.

— Sağ olun... Çok çok...

Sözünü bitiremedi, Günsel'in sesini duydu.

— Kenan!

Sesi incecikti, titriyor gibiydi... Kenan heyecandan tıkanmıştı önce bir şey diyemedi. Sonra toparladı kendini:

— İyiyim canım, dedi... Merak etme...

— Ne oldu? dedi Günsel.

Sustu bir an, sonra yüreklenmiş gibi konuşmaya başladı:

— Öyle kötü sözler etti ki Burak, deliye döndüm... Kızmadın değil mi böyle açtığıma? Dargın değilsin bana değil mi? Nasıl bir kaza? Ağır bir durum yok ya? Doktora göründün mü?

Hiç durmadan konuşuyordu. Bütün acıları bitmişti Kenan'ın. Mutlulukla kuşatılmıştı... Bir sessizlik oldu. Günsel karşılık bekliyordu sorularına.

— Konuş, dedi Kenan... Seni duymak istiyorum...

Yine bir sessizlik oldu. Ağbisinin yanında utanmıştı belki de!

— Çıkabilecek misin, dedi birden. Bugün çıkabilecek misin?

Bu yüzle mi?.. Ne diyeyim şimdi?

— Bir hafta dinlen dedi doktor. Anlatırım sonra. Seni ararım ben...

Günsel'in üzgün sesi duyuldu:

— Arayamazsın, dedi. O telefon kapalı şimdi. Hoca geziye çıktı. Oda kapalı. Bir hafta mı? O kadar ağır yaran demek... Peki ben...

Sustu birden. Sonunu getirememişti sanki. Ağlıyor mu? Sen mi o, budala? Ne bakar bu kadın böyle. Elinde ilaçlarla kapıda duran Nermin'i görmüştü.

— Ne var? dedi.

Nermin şaşırdı, kekeler gibi:

— Hiç, dedi. İlaçlarını...

Kenan sertçe kesti:

— Görüyorsun, konuşuyorum.

Çıplak, terliksiz ayaklarına baktı Kenan'ın, bir şey diyecek oldu, sonra yavaşça dönüp koridorda uzaklaştı.

Kenan telefonu eliyle kapatma gereğini bile duymamıştı, Günsel sezinlemiş olmalıydı.

— Ne var, ne oldun? diyordu.

— Yok bir şey, dedi Kenan. Merak etme beni canım. İyi olacağım. Ağır bir durum yok. Bir şey atlattık işte. Çıkarsam kendim gelirim. Üzülme sakın. Bir şeyler söyle haydi, duymak istiyorum.

Günsel titreyen sesiyle:

— Bekliyorum seni, dedi, sonra daha yavaşlatarak fısıldar gibi ekledi:

— ... Bir tanem. Allahaısmarladık.

— Güle güle...

Telefon kapanmıştı. Baktı elindeki telefona, bırakırken yavaşça fısıldadı:

— ... Birtanem!

Öylece kaldı bir an. Kitaplığın camındaki yüzüne baktı. Pisti, çirkindi, kara şişlerle biçimini yitirmişti; baş belasıydı bu yüz. Çıkamam böyle. Allah kahretsin seni. İyiyim oysa ki. Koşa koşa gidebilirim şimdi. Burak'a telefon etmek geldi içinden; ne diye yayıp duruyor kaza masalını. Aç da teşekkür et, budala; kötü mü oldu? Öyle demeseydi Günsel'e... İçeri doğru yürüdü. Loş koridora gelince ağrılar dikilivermişti sanki. Sağ gözü perdeli gibiydi, başında bir ağırlık vardı, yürürken belinden sol kalçasına doğru bir sızı yayılıyordu. Yatak odasına girdi, şaşkınlıkla durdu birden; Nermin ilaçları ufak masa üstüne yaymış, pamuk paketini açmış, gazlı bezleri hazırlıyordu. Soyunacağım bu kadının önünde, o da yaralarımı saracak. Çırılçıplak...

— Kapıcıya söyle, eczaneden kalfayı çağırsın, dedi yavaşça...

Nermin anlamadan baktı, Kenan tamamladı,

— İğne de var yapılacak!

Önce karşı duracak, bir şeyler söyleyecek gibi baktı Nermin, sonra boşuna olduğunu anlamış gibi baş eğdi; kapıdan üzgün çıkarken yavaşça:

— Ben yapardım, dedi. Yine sen bilirsin. Terliksiz dolaşma.

O geceyi, sonraki geceleri çok kötü geçirdi Kenan. Uyuyamıyordu. Uykuları çok çok yarım saatlik dalmalar oluyordu. Hem de uyku ilacı alarak. İki gün sonra doktor bir daha uğramıştı. Yine konuşmadan bakmış, yoklamış, cumaya, cumartesiye çıkarsınız demişti. İyi gelmiş ilaçlar, gözkapağındaki şiş inmişti ya, göze oturmuş kan şimdi kıpkırmızı, daha belliydi. Okuyamıyordu. Gazeteleri bile şöyle bir gözden geçirebiliyordu, o kadar. Bir gözcüye gitmek zorunlu. Cuma sabahı biraz düzelmiş buldu kendini. Sabaha karşı iyice dalmış, üç dört saat, deliksiz uyumuştu; sızmıştı daha doğrusu. Acıları geçti denecek kadar azalmıştı. İlaçların etkisi ile olacak, bütün gövdesinde bir gevşeme, kemiklerinde bile duyduğu tatlı bir eziklik, bir gerinme isteği, günlerdir kızgınlıkla baktığı yatağı bile çekici yapmıştı. Nermin'in kahvaltı için yavaşça vurduğu kapıyı da açmadı; karşılık da vermedi. Uyumuyordu oysa ki. İçerden ara sıra Zeynep'in sesi geliyordu. İyileşip kalkmış, koridorda dolaşıyor, banyoya, tuvalete girip çıkıyordu. Birkaç kez yatak odasının kapısından geçerken huysuzlandı; babasını görmek istedi. Sonunda bir sessizlik çöktü eve. Okula gitmiş

olmalıydı. Ara sıra çalan telefon sesi, kapı sesi evdeki sessizliği daha da belirliyordu. Nermin mutfakta ya da salondaydı. Kenan olayları sıralamaya, çözüme varmaya kalkıştı bir ara, beceremedi. Kafasının içindeki dağınıklık şimdi uyuşukluk biçimini almış, hiçbir şeyi derinliğine inceleme, irdeleme yeteneği bırakmamıştı. Varmadı üstüne; oluruna bıraktı. Durgun, gevşek bir ortamda, odaya, tavana, duvarlara bakındı ağır ağır. Elbise dolabına, tuvalet masasına, yatağa, yorgana, sonra dışarı çıkardığı kollarına baktı. Sağ bileğindeki plasteri çekip attı yavaşça, derin sıyrığa baktı. Yeni tutmuş kabuğun kıyısındaki kızıl et görünüyordu. Kavgada sallarken elini keskin bir şeye çarpmıştı. Bıçak mıydı? Şişe, bardak, tabak kırığı belki. Bıçak filan yoktu. Çatal vardı; çataldır. Onların da durumu parlak değildi ya; benim kadar olmadı hiçbiri. Sonunda hepsi mi yüklendi bana. Niye? Sana öyle geliyor; kimin kime vurduğu belli miydi ki? Bir gülmek aldı birden; tutamıyordu kendini, gülüyor, gülüyordu... Durumuna, kavganın biçimine, olan biten her şeye... Kapıdan geçerken Nermin duyarsa, delirdiğimden hiç kuşkusu kalmaz artık! Ama o Mustafa'nın yüzü, “Uy pen senun,” derken sarhoşlukla kayıveren ağzı, gözleri, oynayan, titreyen çenesi... Ben de vurdum onlara. Ağzının kıyısında kan vardı Cemal'in de, Hüseyin'in de, Maraşlı'nın da... Kadir değil miydi adı? Ona Mustafa vurdu en çok. Bir de Süleyman Dayı'ya... Bir daha gitsem mi? Öldürürler mi, ne ederler ki? Hiçbir şey de yapamazlar. Dostluk böyle kurulur belki de! Git işine be!.. Yine bir acı çöktü içine; büyümeye başladı. Nesini seviyorum ben bu adamların? Apayrıyım onlardan. En yaklaştığım, en iç içe olduğumu sandığım anda bile öyle yabancı, öyle uzak, küçük bir bahane ile de kanlı bıçaklı düşman! Düşman değilim. Onlar sana düşman! Süleyman Dayı girmeseydi araya öldürmüşlerdi seni. Öyle engeller yığmışlar ki aramıza, nasıl aşacağız! Nasıl aşacağım? Nasıl aşarım? Bir bezginlik bütün ilişkilerini sinsice kemirmeye başladı; kısa süre sonra da yapayalnız, karanlıklar içinde buldu kendini. Günsel de yoktu orada! Tek başınaydı. Kalkmak istedi yataktan, kalkamadı. Biraz sonra iyice yitirmişti bütün direncini. Kalkmak da istemiyordu artık. Başkaldırma gereğini de duymuyordu. Hiçbir şey istemiyordu. Hiç, hiçbir şey... Günsel'i de... Yok ki Günsel! Uyudum belki de. Şimdi uykudayım. Düş filan da görülmeyen dupduru bir uyku işte. Ölüm uykusu! Çok ötelerde, birileri mi var ne; Cemaller, Hüseyinler, Kadirler var. Günsel var, Hasan, Baba... Bembeyaz saçları. Giremezler buraya. Girmesinler, girmesinler; üşüyüveririm sonra.

Kımıldamasın durgun su. Balıklar da dolaşmasın. Yok balık filan. Kırmızı balık, yosun, bitkiler filan yok. Köpekbalıkları da yok; ne istiridye, ne canavar balıklar... Su durgun... Durgun, karanlık. Kımıldamasın. Ne güzel; boğulup gitmişim. Sessizce... Ayaklarım da yüzüp duruyor derinlerde. Bu başım ne güzel kurtulmuş, suların altında, boğuk, batık. Ötelerden seslerle bir titreşim başladı önce, kaynaşmaya dönüşüverdi birden...

Zorla doğruldu, dinlemeye başladı. Nermin koridorda birini önlemeye, göğüslemeye çalışıyor gibiydi. Kısık, titrek sesi, kalın, çatlak bir erkek sesine karışıyordu. Pansumana mı geldi adam? Değil, o böyle değil. Nedensiz bir korku düştü içine. İçerdeki sesler uzaklaşmış, sertçe bir kapı kapanması ile de bitivermişti. Salonun kapısı... Korku gittikçe yoğunlaşıyordu. Yatakta oturup kaldı bir süre. Sonra bir utançla yeniverdi korkuyu. Yataktan indi. Önce pijamayı çıkarıp giyinmek geldi içinden. Vazgeçti; biraz daha beklese korku yeniden üste çıkacaktı sanki. Korkunun bastırmasından korkarak çabucak yürüdü. Koridorda ağır ağır yaklaşırken salondaki sesleri dinledi bir süre. Benzetemedi. Rasim hiç değil! Ankarada'ymış... Pijamayla kimsenin yanına çıkmazdı ya, sesler birbirine karışıp da Nermin kızgınlıkla kısılmış bağırmasını duyunca duramadı daha.

— O kadar! Görmek istemiyor seni.

Öyle görmek istiyorum ki... Kapıyı açıverdi. Önce tanımadı. Kahverengi giysileri, yeşile çalan kravatı, biryantinli pırıl pırıl saçları... Koltuğun koluna ilişmiş, yarı ayakta duran kumral, yakışıklı bir adam. Kapı açılıp da Kenan girince yavaşça kalktı. Soğuk bir gülümseme vardı yüzünde. İnce dudakları alaylı bir kımıldadı.

— Merhaba Kenan Bey!

Tanıyacağım bu adamı ya? Tamam. Selim'di. Nermin'in ağbisi. Ne yapacağını, ne diyeceğini bilmeden bir süre kaldı Kenan. Sonra aynı kararsızlıkla bir-iki adım attı. Nermin de soluğu kesilmiş gibi bakıyordu; apaktı yüzü. Sinirden, kötü şeyler olacağını sezinlemekten belki.

— Merhaba, dedi Kenan.

Yakında bulduğu bir sandalyeye oturdu yavaşça.

— Hoş geldiniz! Otursanıza. Buyrun.

Selim pek de ummadığı bir şeyle karşılaşmanın şaşkınlığını geçiştiriverdi, koluna iliştiği koltuğa oturdu. Nermin'di asıl şaşkın olan. Hem biraz rahatlamıştı sanki, hem tedirgindi.

— Geçmiş olsun, dedi Selim. Kaza geçirmişsiniz, işyerinize telefon etmiştim. Bir uğrayayım dedim.

Durdu, Nermin'e baktı şöyle bir, biraz da alaylı gibi... Hep alaylı gibi bakıyordu ya... Bu kız karşı koymaya kalktı sizi görmeme demek ister gibiydi. Kenan da baktı Nermin'e; bir acıma duydu. Ağbisinin durumu Nermin'i bir aşağılık duygusu ile eziyordu sanki. Utançla gözlerini kaçırıyordu Kenan'dan. Kısa bir sessizlikten sonra deminki sözlerini bağlayıverdi Selim:

— Nasıl oldu?

Kenan geçiştirmek ister gibi başını salladı yavaşça,

— Önemli değil dedi. Geçti.

Yine bir sessizlik çökmüştü. Kız oldu dedikleri... Selim bozdu sessizliği. İstediği biçimde ilişki kurmanın yolunu arar gibi doğruldu koltukta.

— Kusura bakmayın Kenan Bey, dedi. Sizinle bazı şeyleri konuşmaya geldim ben. Hastasınız, sizi yormayalım. İsterseniz başka bir gün geleyim.

Sözünü bitirmemiş biçimde vurgulamıştı. Kenan bir süre baktı, ne diyeceğini bilemiyordu. Selim tamamladı hemen:

— ... İsterseniz dışarda buluşalım. Çağrılım olun bir akşam. Hem bir şeyler yer, hem konuşuruz.

Kenan kesti yavaşça:

— Eksik olmayın, dedi. İyiyim ben. Buyrun konuşalım şimdi. Nedir?

Sonra Nermin'e döndü:

— Kahve yapsana ağbine.

Nermin sapsarıydı. Bir şey diyecek gibi yaptı, kalmadı, yavaşça teşekkür etti Selim; içmezmiş. Daha bir yüreklenmiş gibiydi Selim; buzları kırmıştı. Artık yol almaya hazırlanırcasına yaslandı koltuğuna, ayak ayak üstüne attı. Kenan yakınındaki sehpayı göstererek;

— Sigara buyrun, dedi, Selim'e...

— Sağ olun. Burdan yakayım ben...

Cebinden bir Amerikan sigarası çıkardı, Kenan'a da uzattı, almadı Kenan. Göze batıcı parlak bir çakmakla yaktı sigarasını, sonra yine yaslandı...

— Bakın Kenan Bey, dedi. Anlaşmaya geldim buraya ben. Akıllıca anlaşmaya. Kavgaya değil. Bunlar sevmez beni. Bilirsiniz bizim aileyi. Sizinle doğru dürüst konuşmuşluğumuz yok. Beni daha çok bunların

tanıttığı biçimde tanımanız da doğal. Belki de haklılar. Ben de az edepsizlikler etmedim. Gençtim, dayanaksızdım.

Bir soluk çekti sigarasından, dalgın baktı.

— Asıl suçlu rahmetli peder belki de. Sevdirmedi birbirimizi; düşman etti, parçaladı bizi. Neyse... Yine de Allah rahmet eylesin diyelim. Bütün suç yalnız babamda da değil doğal ki... Annem iyi kadındır belki ya, çocuklarına karşı görevini doğru dürüst...

— Annemin adını ağzına alamazsın bu biçimde sen.

Nermin sağlıksız bir çığlık gibi sözünü kesivermişti adamın. Bir sessizlik çökmesine bile bırakmadan aynı hırçınlıkla sürdürdü:

— Layık evlat değilsin o anneye... O annenin senin için yaptıklarını bilmeyenlere dök bu dilleri. Ne nankör olduğunu...

— Rica ederim bırak...

Kenan’ın tersler gibi bağırması Nermin’in sürdürmesini önlemişti. Bir sessizlik oldu. Nermin’in sinirli soluması duyuluyordu. Selim hiç aldırmamış, duymamış gibiydi. Sigarasını çekiyordu ağır ağır. Yüzünde hep o alaylı gülümseme. Kenan döndü:

— Ayrıntıları bırakın, dedi. Nedir konuşmak istediğiniz, ona gelelim... Tartışma açacak şeylere de girmeyin lütfen...

Bir sessizlik oldu yine, yavaşça salladı başını Selim.

— Peki, dedi. Anlatayım...

Daha bir şey demesine kalmadan yine atıldı Nermin:

— Bunu mu dinleyeceğiz şimdi?

Kenan bozulmuştu. Dönüp ters ters baktı; sinirden titriyor gibiydi Nermin. Yüzü sapsarı... Bir şeyler demek istiyor da beceremiyordu sanki.

— Dinlemek istiyorum ben, dedi... Sonra Selim’e döndü:

— Evet...

Selim sigarasını bastırdı çabucak; başını kaldırıp ciddi bir yüzle baktı Kenan’a.

— Uzatmayacağım zaten Kenan Bey, dedi. Akıllıca davransa Nermin, yalnız kendi çıkarlarımı da düşünmüyorum, onun da, sizin de büyük çıkarınız var burada.

Susup baktı şöyle bir, sonra ekledi:

— Belki daha çok sizin çıkarınız var... Darılmayın ya, kazığı yiyecek olan sizsiniz asıl. Ben nasıl olsa kurtarırım... Uğraştırır biraz, o kadar.

Kızacak gibi oldu Kenan. Ne yuvarlar durur bu herif ağzında? Hay sizin işinizden de, kazığınızdan da, çıkarınızdan da... Bizim de çıkarlarımız mı?

— Açık konuşun, dedi Kenan.

Selim karşılık vermeden yine alaylı bakmaya başladı, tam Kenan bir şeyler diyecekti ki...

— Kenan Bey, dedi. Birbirimizi atlatmaya kalkmayalım. Her şeyi biliyorum ben. Bilmek de değil yalnız...

Durdu bir süre, ciddileşmişti yine.

— İşin bir ucu da benim elimde, dedi.

— Hangi işin?

Selim önce alaylı bakacak gibi yaptı yine, fakat Kenan'ın içtenliğini anlamış gibi ciddileşti. Bastırarak:

— Bütün işlerin, dedi. El attığınız bütün işlerin.

Kenan korkmuştu birden. Tam anlamamıştı ya, kitapçılığı, Rasim'in dedikleri üşüşüvermişti başına birden. Bütün işler. El attığımız bütün...

— Şantaj yapıyorum sanmayın, dedi Selim. Böyle konuşuyorum ki açık olalım birbirimize.

Kenan'la bir süre bakıştılar yine. Toparlandı Kenan.

— Kapalı işim yok, dedi. Her şeyim ortada benim.

Uzanıp bir sigara aldı sehpadan, yakarken:

— Nereye varmak istediğinizi anlayamadım daha, dedi. Açıkça söyleyin de uzatmayalım.

Sigarasını çekip gözlerini Selim'e dikti. Ne bok yemek ister bu it. Asıl bu herifle dövüşmeli. Gülmek geldi içinden. Kavgaya alıştık. Şöyle yakasından çekip soluna doğru... Uy pen senun...

— Önce size oynanan oyunları açıklayayım da, dedi Selim. O zaman bana güveniniz olur belki. Daha rahat konuşuruz.

Nermin'e baktı alaylı.

— Bu kız da ağbisini düşman bilmekten vazgeçer belki. Gözleri açılır.

Durdu. Sözlerinin etkisini artırmak ister gibi bekledi biraz, sonra başını önüne eğdi yavaşça, başladı:

— Arsa işinde, şu Alemdağ'daki arsa, validenin arsası, yüz bine yakın kazık yiyorsunuz orda, bu bir...

Başını kaldırıp baktı. İnanmadıklarını sandığı için olacak açıklamaya başladı hemen.

— Size 190.000 diyorlar değil mi? Aslında arsa için 284.000 lira tahakkuk ettirildi.

Gözlerini Nermin'e dikti bir süre sonra ekledi:

— Nasıl, iyi para değil mi?

Kenan öyle yabancı bir ortama düşmüştü ki yine, söylenenlerden bir şey anlamıyordu. Hangi arsa. Ne 190.000'i? Haa, şu annelerinin Rasim'le olan... Çöküveren sessizlik güvenini, umutlarını artırmıştı Selim'in belli ki. Daha bir rahat, yukardan bakıyordu. İlk vuruş parlak oldu! Aynı rahatlıkla başladı:

— Nurettin Hayderi'yi iyi bulmuşsunuz!

Karşılık bekler gibi durdu, sonra alaylı ekledi hemen:

— Siz bulmadınız tabii, Rasim Bey buldu. Daha doğrusu çoktan bulmuşlar birbirlerini. İyi işler yaptılar. Bir şey dediğimiz yok da...

— Kimmiş bu Nurettin Hayderi?

Kenan'ın bu sert, dik sorusu Selim'i şaşırtır gibi olmuştu.

Kuşkuyla bakıyordu. Sonunda Kenan'ın içtenliğini anlamış gibi:

— Avukatınız, dedi yavaşça. Ortaklığınızın Ankara Temsilcisi!

— Ortaklığımızın mı?..

Kenan öyle şaşkınca soruyordu ki Selim de şaşkınlaşmış gibiydi biraz. Kenan'la Selim bakışıp durdular bir an. Kenan, Nermin'e döndü birden. Nermin kıpkırmızıydı. Gözlerini kaçırıyordu. Birden toparlandı, heyecanla titreyen sesiyle:

— Yeter saçmalıkların, dedi. Çek git buradan. Üstüne görev değil senin!

Bir şeyler daha diyecekti, getiremedi; sustu. Kıpkırmızı yüzü, aklaşmış titrek dudakları, soluk soluğa inip kalkan göğsü ile gözlerini sürekli kaçırıyordu Kenan'dan. Selim gözlerini Nermin'le Kenan arasında bir-iki gezdirdikten sonra kurnazca gülümsedi. Kenan'ın daha durulukla göremediğini kavramış gibiydi.

— Belki sizin de haberiniz yok bazı şeylerden Kenan Bey, dedi.

Sağ elini usulca ceketinin cebine sokup kıvrılmış ufak bir dosya zarfı çıkardı.

— Bakın, dedi. Fotokopiler filan da var burada. Buyrun bakın.

Zarfı uzatmış eli bir süre boşlukta bekledi Selim'in; Kenan'ın donmuş gibi, kımıldamadan baktığını görünce yavaşça çekti.

— Zaten sizin adınızın geçmemesine takılmıştım ben de, dedi. Habersiz olacağınız hiç aklıma gelmedi. Kocasısınız... Sizin izniniz olmadan bu kız nasıl girer böyle işlere?

Sonra sırıtarak baktı.

— Kusura bakmayın, dedi. Böyle işlerde asıl kurnazlar işin içinde görülmezler de...

Durdu bir süre, sonra yavaşça tamamladı:

— Size inanıyor insan.

Ne yapacağını, ne diyeceğini bir türlü bilemiyordu Kenan. Konuşmak, bir şeyler sorup öğrenmek, sövüp saymak, gidip içeri yatmak, uyumak, uyumak, uyumak... Selim uzun uzun anlatmaya koyulmuştu. Rasim'le avukatın Bakanlıktan parayı nasıl çıkardıkları, kimlere para yedirdikleri -aslında yedirdikleri para da söyledikleri gibi 50.000 değil 20.000'den biraz çoktu, o kadar, oyun içinde oyun değil mi Kenan Bey? Sonra matbaa için Nermin, Melahat, Rasim namına kurulan ortaklık. Elde kalan paranın tamamını verecekler Bakanlığa! Aslında Rasim, Nurettin Hayderi bu baskı makinesini hurdaya çıkartıp sekiz on bin arası bir parayla alacaklar. Selim ayrıntılarına kadar anlattığı meraklı hikâyeyi, ara sıra dosyadan çıkardığı bazı kâğıtlarla da belgeliyordu. Belli ki ustaca hazırlanmıştı her şey. Sonunda o alaylı gülümsemesiyle Nermin'e bakarak bağladı sözünü.

— Melahat Hanım'ın arsalarından 250.000 lira inecek ceplerine...

Çıkardığı Amerikan sigarasını yakarken aynı rahatlıkla Kenan'a döndü:

— Görüyorsunuz ki yalnız kendimi düşünmemişim Kenan Bey! dedi.

Tam bir sessizlik vardı odada. Kenan'ın içinden Nermin'e dönüp bakmak bile gelmiyordu. Selim ikisini de gözaltına almış gibiydi. Bir soluk çekti sigarasından, bir an durdu, sonra ağır ağır:

— İsterseniz, dedi, bir kuruşsuz alırım size ben o makineyi. Baskı makinesini...

Tam yengiye kavuşmanın inancıyla koltuğa yaslanıp bakmaya başladı.

— Bizim de sözümüzü dinleyenler bulunur Kenan Bey!

Kenan'ın başına bir ağrı oturmuştu. Düşünmüyordu, düşünmek de istemiyordu. Tatlı herif Selim. Bütün oyunları bozuyor kendi oyununu yürütmek için. Kural da bu değil mi? Kötü yakalamış Rasim'i! Gerçekten bu kadar basit mi? Hey Tanrı hepinizin... Ağzınıza sıçayım sizin gi... Selim daha da kasılarak konuşmaya başlayacaktı ki Kenan birden kalktı...

— Hiçbiri ilgilendirmiyor bunların beni, dedi. Döndü kapıya doğru yürürken:

— İki kardeş aranızda çözersiniz sorunlarınızı, diye ekledi... Hiç ilgilendirmiyor beni!..

Kapıda dönüp Selim'e baktı, sırtından bir yük atar gibi rahatlıkla:

— Biz Nermin'le ayrılıyoruz, dedi. İsterseniz kitapçılığı da size devredeyim... Rasim'le anlaşırsınız...

Dönüp gidecekken gözü Nermin'e ilişti. Sapsarıydı; gözleri Kenan'daydı, sallanıyor gibiydi ayakta. Kenan çabucak yürüdü, odaya girdi. Oh, kurtuldum... Kapıyı kilitledi, yatağa uzandı rahatça... İçerden telefon sesi geliyordu. Günsel midir?.. Bana ne?... Görmüyor mu durumumu? Suyun dibinde batık kalmak en iyisi. Ölü sessizlikte, uyku belki de o, kımıldamadan bırakıvermek kendini... İşte böyle... Baş ağrısını da unutuyor insan... Unutmak gerek... Her şeyi, her şeyi unutmak... Ne kadar geçtiğini anlamamıştı. Belki de çok kısa bir süre... Her yanını kuşatan durgun su bulanıverdi birden; çöpler, pislikler yüzüp duruyor, orasına burasına değiyor, yapışıyordu. Kalktı oturdu yatakta... Canı sigara istiyordu. Öyle istiyordu ki... İçerde sigara... Niye almadım gelirken? Ortaklığı kurup baskı makinesini de dalavereyle... Gitti mi o herif? O kadın. Çekip gitmiş olsalar. Ayrılacağımızı söyledim; durmaz artık! Kızı da götürür. Götürsün. En iyisi, ben çekip gideyim burdan. Bir daha da uğramak yok... Kapıyı açtı, koridoru dinledi. Sessizdi. Herif gitti; peki Nermin? O da mutfakta filan belki. Gürültüsü gelirdi... Ağır ağır yürüdü koridorda; Zeynep'in oda kapısı açıktı, mutfakta da yoktu Nermin. Salona girdi, yoktu kimse. Şaşırdı. Gitmiş demek. Demin Selim'in oturduğu koltuğa ilişti. Bir anlam veremedi önce. Anlamı var mı bunun? Gitmiş işte. Tablalarda izmarit, kül. Tedirginlik vardı içinde. Bir sigara yaktı. Gitmiş... Brueghel tablosuna takıldı birden. Hay Allah, ne herifmiş bu Brueghel! Şu iskelet... Hay it Rasim... Binmediği eşeğin önüne ot kor mu o? Arkadaşım, koruyucu meleğim! Gerçekten hıyar herifin biriyim ben. Boşuna demiyor bana Rasim, hıyarağası diye... Peki, nereye gitti bu kadın? Pencereden baktı. Sokakta Nermin'i görecekti sanki.

Çarşıya çıktı belki. Telefon çalıyordu. Yaklaştı; ürperti vardı içinde, açtı telefonu. Kulağına yapıştırıp bekledi. Hiç ses yoktu. Biraz daha bekledikten sonra:

— Buyrun dedi.

Yeni bir sessizlik oldu önce, belli belirsiz bir soluk sesi geldi, sonra çekingen titrek bir ses:

— Aloo... Neresi efendim?

Oydu. Günsel'di. Tıkanır gibi olmuştu Kenan.

— Ben Kenan, dedi. Buyrun. Günsel sen misin?

— Kenan.

— Canım, birtanem benim.

— Kimse yok mu yanında?

Günsel on beş kez açmış telefonu, Nermin'in sesi gelince kapatıyormuş hep.

— İş inada bindi, dedi. Kazandım sonunda. Deli gibiyim; bir şeyler, de, ne olursun?

— Nasıl oldun? Ne vakit çıkıyorsun?

— Yarın ineceğim işe. Öğleden sonra buluşuruz.

— Yarın çok doluyum canım. Darılma yine bana. Ağbimi yolcu edeceğim akşama. Dokuz arabasıyla gidiyor. Bütün gün onunla olacağım.

— Dokuzdan sonra buluşalım.

Sessizlik oldu birden. Günsel susuyordu. Çekingen sesi duyuldu yavaşça:

— Korkuyorum bana darılacaksın yine.

— Darılmayacağım.

— Ne olursun darılma canım. Ben senden daha mı az istiyorum sanki. Pazar öğle yemeğinde yerimizde olacağız. Tamam mı?

— Niye yarın gece değil?

Bir sessizlik oldu yine. Kenan sabırsızlanmıştı:

— Alo...

— Evet canım.

— Neden yarın gece değil?

— Teyzeme gelecekler varmış bir sürü. Bırakamayacağım. Tatsız şeyler. Anla beni, ne olursun? Saçma sapan işler işte. Seni seviyorum. Her şeyimsin benim. Bir tanemsin. Ne olur, anla beni biraz. Haydi kapatıyorum. Pazarı iple çekeceğim.

— Dur kapatma. Biraz daha duymak istiyorum sesini. Konuşacak ne çok şeyimiz var biliyor musun?

— Korkutma beni. Kötü şeyler değil ya...

Bir şey demedi Kenan. Gerçekten kötü şeyler miydi? Yooo, çok iyi şeyler... Niye kötü olsun. Selim'den öğrendiklerim. Yalnız işçilerden dayak...

— Bilmem, dedi Kenan. Birlikte değerlendiririz. Kötü, iyi karışık. Sensiz ayıramıyorum.

— Canım benim. Hoşça kal...

Sesini alçaktı, fısıldar gibi:

— Öperim, dedi, çok çok öperim birtanem.

Kenan telefonun kapanacağı korkusuyla,

— Günsel!., dedi.

Önce bir sessizlik oldu yine. Sonra Günsel'in sesi geldi:

— Pazara canım.

— Bir daha bırakıp gidecek misin beni öyle? Günsel'in tatlı gülümser sesi geldi birden:

— Başka ne yapılır öyle saçmalıklara.

Sonra hemen gönlünü almak ister gibi sıcak, sevgi dolu bir sesle ekledi:

— Çocukluktan kurtul da büyü artık! Seni hiçbir zaman bırakmayacağım ben. Telefonu bekleyenler var. Hoşça kal canım. Öperim.

Kenan bir şeyler daha demek istiyordu ki kapandı. Telefonu bırakıp oradaki sandalyeye çöktü. Yorulmuştu. Terlemişti basbayağı. Dalıp kaldı bir süre. Bir anda her şey uçup gidiyor. Bir eski rubai dizesi takıldı kafasına: "Geçmiş gelecek masal bütün bunlar hep..." Ama sonra ne diyor; söyle onu da. Söyle söyle... "Eğlenmene bak ömrünü berbat etme!" Hiçbir gün onlar gibi olmadım da, özenmedim de... Düşünmedim bile. Ama bezginsin işte. Bezgin mi? Ne dedi Günsel... Hiç bırakmayacak beni. Nasıl benziyorlar. Ne hakkı var Günsel'e bu kadar benzemeye? Nermin de hiç bırakmayacaktı. Nereye gitti bu kadın? Dış kapının anahtarla açıldığını duydu; irkildi, içeriye kaçmak ister gibi doğruldu yerinden. Nermin'le Zeynep'ti.

— Peki anneciğim, eliyordu Zeynep. Hiç kimseyle gitmem anneciğim...

— Tabii gitmezsin, akıllı çocuksun sen.

Okul arka sokaktaydı. Zeynep'i almaya mı gitti. Neden? Zeynep'le Nermin içeri girdiler. Zeynep babasını görünce koşarak boynuna atıldı.

— Canım babacığım benim.

Öpüyor, öpüyordu. Bir yandan da:

— Burası da, diyordu. Burası da...

Eski bir oyundu aralarındaki. Zeynep'in öpücük kondurmadığı yerler ağlarmış! Nermin yorgun argın paltosunu asıp bir baktı, sonra hiçbir şey demeden içeri geçti. Yüzü asık, sararmış. Kenan'ın biraz belli olan dayak yerleri, gözünde kan, yeni gözüne çarpmıştı Zeynep'in. Durdu, merakla baktı.

— Niye hasta oldun babacığım sen?

Artık mutluluk duymuyordu Kenan bu öpücüklerden, konuşmalardan. Neden? Hiçbir şeyden mutluluk duymuyorum ki, Günsel'le konuşmadan da mı? Günsel'le mi? Pazar günü buluşacağız Günsel'le! Ağbisi gidiyormuş. Sonra teyzesinin konukları yarın gece... Zeynep'le koridora geçerlerken Nermin mutfaktan:

— Yemek hazır, dedi. Hemen oturalım. Zeynep geç kalmasın. Okula götüreceğim.

Okula mı götürecek? Nerden çıktı bu götürmek? diyecekti, vazgeçti. Yemeğe de çıkmak istemiyordu aslında, içinde bir kazıntı vardı. Ağzına bir şey koymamıştı daha; sonra Zeynep de bırakmaz, huysuzlanır. Zeynep'le birlikte yıkanıp masaya oturdular. Zeynep iştahla yiyordu. Okuldan, arkadaşlarından, öğretmenden söz ediyordu. Yalnız oydu konuşan. Kenan ara sıra Zeynep'e bakıyor, gülümsüyor, başını sallıyor; aslında ne onu, ne hiçbir şeyi duymuyor, dinlemiyordu. Bu iş bitmeli. Nermin'le daha kesin, gerekirse daha sert, acımasız konuşmak gerek. Yemek biter bitmez Zeynep kapıya fırlamıştı ki:

— Bekle, dedi Nermin. Birlikte gideceğiz Zeynepciğim.

Kenan portakal yiyordu daha. Bıraktı elindeki portakal dilimini, Nermin'e baktı.

— Anlamadım, dedi. Niye birlikte gidiyorsunuz?

Nermin masadaki bulaşıkları toparlarken yavaşça:

— Anlamadığını görüyorum, dedi.

Atılan taşı da pek anlamamıştı Kenan. Bir sessizlik oldu. Nermin lastik botlarını giyen Zeynep'in duymasından çekinerek yavaşça,

— Yalnız gitmesini istemiyorum, dedi. Hiç değilse birkaç gün.

Kenan açıklama bekleyerek bakıyordu. Nermin şöyle bir baktı Zeynep'e, sonra fısıldar gibi:

— Ne halt edeceği belli olmaz dayısının. Konuşurken ağzından bal akar. Yapmayacağı itlik yoktur işini yürütmek için.

Yeni kavramıştı Kenan. Deli bu kadın. Ya da deli numarası yapıyor bana! Herifin işi yok da bizim Zeynep'i kaçıracak? Niye? Yoksa benim bilmediğim başka yanları da mı var işin? Niye olmasın? Bu aptal kadın başından büyük ne haltlara kalkmış baksana. Kenan kalktı masadan, kapıda pabuçlarını yeni giymiş bekleyen Zeynep'e yaklaştı.

— Hadi, güle güle Zeynepciğim, doğru okula. Akşam çıkınca da okuldan, doğru eve... İyi mi canım?

— Annem gelmeyecek mi?

Kenan, Nermin'in karışmasına sıra bırakmadan kesinlikle:

— Annenin işi var, dedi. Güle güle canım.

Nermin ne diyeceğini bilemeden donup kaldı bir an. Zeynep de şaşkın bakıyordu. Kenan sertleşti birden.

— Güle güle dedim ben sana. Zeynep korkuyla,

— Peki babacığım, dedi. Allahaısmarladık.

Çıkıp kapıyı çekti. Kenan elinde bulaşıklarla donmuş gibi bakan Nermin'e döndü birden.

— Nerden geliyor aklına bunlar? dedi. Yaklaştı, gözlerini dikti Nermin'e.

— Niye kötülük etsin çocuğa ağbin? Var mı bir neden?

Sonra ağır ağır koltuğuna giderken yavaşça ekledi:

— Bilmediğim başka şeyler varsa açıkla da ben de öğreneyim.

Koltuğa ilişti. Elinde bulaşıklarla ayakta suskun kalan Nermin'e baktı. Bakar bakmaz da bir korku düştü içine. Sağlıksız bir görünüştü bu. Kâğıt gibi soluk bir yüzle kırpışmadan duran iki boş göz. Öylece kaldı bir süre. İçinde bir ağırlık duymaya başlamıştı. Kenan gerçekten korkuyordu. Nermin dudaklarını kımıldattı, ince sivri dilinin ucunu, ıslatmak istercesine üstünde dolaştırdı ağır ağır; kendi kendine söylenir gibi:

— Hiç bağışlamayacağım seni, dedi. Kaçırmazlar demek...

Bir an daha kaldı öyle. Kenan bir şey diyemiyordu. Böyle görmedim bu kadını ben. Deliriyor mu? Deli sözü mü bu? Bakışları? Yoksa ben mi? Nermin ağırca döndü, içeri gitti. Masanın üstü, ekmek, yemek kırıntıları silinmeyi bekliyordu. Şimdi elinde sabunlu bezle gelir. Gelmedi. Kenan

koltuğa bıraktı kendini, gözlerini kapattı, dalıp gitti. Sıçrayarak uyanınca saatler geçmiş gibi geldi. Bakındı. Masa öylece duruyordu. İçeriyi dinledi. Tam sessizlik vardı evde. Kalktı, içeri yürüdü. Mutfakta da yoktu Nermin. Zeynep'in odasının önünden geçerken, kapıyı açmak istedi. Kapalıydı. Odasına gitmek için yürürken durup döndü birden, kapıyı vurdu hafifçe. Ses yoktu. Tam bir korku düştü içine. Yoksa... Daha hızlı vurmaya başladı. Yine ses yoktu. Adını söylemek istemiyordu. Hızla vururken:

— Aç kapıyı, dedi. Çabuk aç...

Bekledi biraz, dinledi, yine vurmaya başladı, içerden gelen belli belirsiz bir sesle, terlik topuklarının yere değmesine benzer bir sesle durup dinlemeye başladı. Yaklaşan bir ayak sesinden sonra kilit içinde dönen anahtarla kapı açıldı. Aynı soluk yüzüyle kapıda duruyordu Nermin; soru filan yoktu bakışlarında, suskun bakıyordu Kenan'a. Kenan şaşırmıştı. Ne demeli şimdi? Bir şey söylese ya şu kadın. Ben de ona... Nermin daha beklemeden döndü ağır ağır, içeri gitti. Zeynep'in karyolasının yanı başındaki Kenan'la ayrıldıkları geceden beri yatak olarak kullandığı divana oturdu. Bitik, ilgisiz gibiydi her şeye.

Kenan da girdi odaya. Yaklaştı Nermin'e, bir şey yapmak, bir şeyler söylemek gerekiyordu. Bir yükümlülük vardı üstünde. Nermin başını önüne eğmiş, gözleri iki ayağı arasındaki bir noktaya çakılı öyle duruyordu. Oynuyor mu yoksa? Açık da vermemek gerek. Kenan dikilmiş gibi duruyordu Nermin'in başında. Sonra ağzına ilk gelen sözle yavaşça başladı:

— Görüyorsun dedi, daha kötü oluyor gün günden... Hırlaşmak mı ille? Yazık değil mi?.. Zeynep için de daha kötü olmaz mı? Bize yakışanı yapmak değil mi doğrusu?.. İyi niyetini biliyorum... Yetmiyor işte, görüyorsun... Yaptıkların için sana hiçbir şey demeyeceğim, özürlü sayılırsın... Rasim bu... Seni beni değil, şeytanı bile kandırır...

Ağır ağır, ara sıra duraklayarak söylemişti bunları. Nermin hiçbir tepki göstermeden öylece duruyordu. Yalnız yüzünde anlamlı bir kımıldama olmuş gibiydi. Kenan umuda kapıldı birden. Yavaşça Zeynep'in yatağına ilişti. Nermin başını kaldırıp bakmaya başladı Kenan'a. Aynı donuk bakışlardı bu. Yalnız, derinlerinde belli belirsiz bir şeylerin uçuştuğu gözler deminki gözler değil. Çevreyle yeni yeni ilgi kurmaya çalışıyordu da beceremiyor, sönüveriyor gibiydi ara sıra. Bir ara gülümsedi ya da öyle geldi Kenan'a. Yine aynı kuşkuya düştü Kenan. Oynuyor belki de. Yakalamak istiyor beni. Ama yok... Gülümsediği filan da yok aslında...

— Neyin var senin?

Yakalanma kuşkusunu bastırarak birden soru vermişti. Nermin başını çevirdi yavaşça, sonra kırık dökük karşılık verdi:

— Yok bir şey, dedi. Zeynep'i alalım... İyi olur Zeynep'i alsak...

Sonra elini göğsünün tam ortasına bir yere bastırır gibi yaptı.

— Şuramda, dedi.

Sonunu getirmedi, sustu... Kenan korkuya kapılmıştı iyice. Baktı bir süre, sonra bilinçsiz biçimde kalktı yanına geçti Nermin'in. Ta içinden gelen bir acıma duymaya başlamıştı.

— Neyin var, dedi. Doktor çağırayım mı?

Nermin başını salladı, istemiyordu. Kenan bir şey daha diyecekti ki kapı çalınmaya başladı. Kolundaki saatine kaydı gözleri. İki buçuktu. Pansumancıdır. Kalkmak için davranacaktı, Nermin birden sımsıkı tuttu dizlerini,

— Açma, dedi.

Kenan ne yapacağını bilmeden kalmıştı; yavaşça,

— Pansumancı, dedi.

Nermin değişmiş, canlanmış gibiydi birden:

— Biliyorum, dedi. Bırak gitsin...

Sonra sımsıkı tuttuğu Kenan'ın dizlerini daha da sıkı kavrayarak döndü yavaşça, bakmaya başladı. Bambaşka bir bakıştı bu. Bir şeyler diyecek gibi kımıldadı dudakları. Söyleyeceklerini bulamıyor gibiydi. Şaşkın kalmıştı Kenan. Kapının zili üçüncü kez de zırladı. Sessizlik başladı. Nermin yine bir şey diyemeden biraz daha durup baktı öylece. Sonra gevşedi elleri... Eski durumuna döndü yavaşça. Gözlerini odada, Zeynep'in bambi tavşan resimleriyle süslü duvarlarda, karyolasında dolaştırmaya başladı. Sonra yavaşça Kenan'a sokulmaya başladı... Sığınır gibi... Mırıldandı birden:

— Kaçırmazlar değil mi?

Kenan ne diyeceğini bilemedi, yavaşça:

— Nerden çıkarıyorsun bunları? dedi. Söylesene...

Nermin daha, biraz daha sokulurken aynı sönük sesle:

— Bilmiyorum... Bilmiyorum... diye mırıldanıyordu. Başını Kenan'ın göğsüne koydu. Yüzünü iliklenmemiş bir düğmenin pijamadan açıkta bıraktığı kıllı göğsüne yasladı; öylece kaldı. Kenan ne yapacağını bilemiyordu. Pazar günü Günsel'le... Bir süre sonra ayılır gibi kımıldandı

Nermin, Kenan'ın göğsüne yapıştırdığı sımsıcak yüzünü belli belirsiz iç çekişlerle sürtmeye, dolaştırmaya başladı. Kenan kaçmak istedi. Kaçmak da istemiyordu. Nasıl kaçılır? Nasıl mı? Neden pazar günü Günsel'le... İç çekişleri sokulmaya dönüştü Nermin'in, ıslak sıcak dudaklarıyla ağır ağır öpücükler gezdiriyordu şimdi. Uzun solumak öpücükler, yerini istekli bir dişinin dipdiri göğüslerine bırakıp boynuna doğru çıktı Kenan'ın. Pazar günü Günsel'le biz... Yarın gece olmaz... İşte Nermin de geldi... Kaçmak mı? Kenan daha yukarı çıkmaya gücü kalmamış, boynu ile çenesi arasında uzun solumalarla gezinen dudaklara yardımcı olmak ister gibi başını kımıldatıverdi; bir anda dudak dudağa geldiler, sedire yıkıldılar.

Bu kadın nasıl böyle?.. Nermin değil ki bu... Böyle çırılçıplak birden Nermin'in üstündekilerden sıyrılınca ateş gibi bir çıplaklığa gömülüverdi Kenan. İç giysileri yoktu Nermin'in.

Kenan şaşkın, batıp yitip gitti bir anda. Acılı ezik kadından ustalıkla yırtıcı bir dişiydi çıkan. Nermin'in yüzündeki gerginlik, solumalar ağlamaya dönüşür gibi oldu bir süre; o da geçti. Kesik bir-iki hıçkırıktan sonra derin bir iç çekişle serilip kaldı.

Kenan ağır ağır inip çıkan terli göğsüne, yorgun yatan yarı çıplak kadına öylece dikti gözlerini. Suçlulukla bakmaya başladı birden. Dağılıp giden hazların bıraktığı bir tortu gibiydi her şey, pis, çirkin, vıcık vıcık bir tortu. Nasıl yaptı bu kadın bunu? Ben şimdi Günsel'e... Bırak bu romantikliği... Bebek değilim ben... Nermin kapalı gözlerini açıp mutlulukla baktı. Şimşek gibi bir şeyler çaktı Kenan'ın kafasında. Gözü duvarda dayalı yastıkların arasından dışarıya sarkmış bir giysi parçasına takıldı. İyice ayılmıştı. Tamam; oynadı bu kadın... Uzanıp çekti yastığı, Nermin'in iç çamaşırlarıydı. Ustaca hazırlanmış... Farkında değildi Nermin, mutlulukla bakıyordu. Borçlulukla... Yavaşça elini aldı Kenan'ın avuçlarını yüzüne götürdü, ağır ağır yüzüne sürdü, öpücükler gezdirdi. Karşı koyamıyordu Kenan. Nermin fısıldar gibi:

— Canım benim, diyordu... Biriciğim benim...

Sonra doğrulup Kenan'ın göğsüne dayadı başını. Deminki gibi yüzünü sürmeye, ufak öpücükler kondurmaya başladı... Sağ memesine doğru bantı yeni açılmış bir yara izine baktı. Dudaklarını dolaştırdı üstünde. Başını yasladı yine Kenan'ın göğsüne; bir-iki sarsılma duydu Kenan. Sonra göğsüne damlayan yaşları... Kesik, hıçkırıklara karışan fısıltılar başladı yine.

— Nasıl seviyorum seni. Canım benim... Zeynepim’in babası... Her şeyim... Ne olursun?

Sonunu getiremedi. Hıçkırıkları şiddetlenmeye başlamıştı. Kenan, Nermin’i itti birden, divandan fırladı. Çıplaklığından utanıyor gibi pijama altını çekiverdi hemen. Nermin ağlamayı bırakmış, uzandığı sedirden öylece bakıyordu. Kenan bir şey demeden çıktı odadan, banyoya geçti. İçinde kabaran bir ağırlık vardı. Şofbeni yakıp duşun altına girdi. Sabunu süngeri aldı, ovmaya başladı her yanını. Dakikalarca ovdu, ovdu... Bir türlü kurtulamıyordu pisliklerden. Su iyice ısınmış, buğu kaplamıştı banyoyu. Aynaya baka, gölge gibiydi başı. Hiçbir yanı seçilmiyor. Buğular üzerine yayılmış kara bir leke... Ne iyi böyle; yüzüm görünmüyor... Suyu kapatıp da banyodan çıkınca bütün gövdesinden fışkıran bir ter kapladı her yanını. Bornoz yatak odasındaydı. Giysilerini aldı eline, banyonun kapısını yavaşça açtı, baktı. Yoktu Nermin. Yatak odasının kapısına geçiverdi hemen. Kapıyı açıp içeri girer girmez çakılıp kaldı. Nermin tuvalet aynasının önünde oturmuş saçlarını tarıyordu. Çırılçıplaktı. Kenan’ın girişi ile hiç ilgilenmemiş, omuzlarına, sırtına dağılmış saçlarını fırçalıyordu ağır ağır. Kenan ne diyeceğini bilemeden kaldı bir süre. Terli vücudunda bir ürperme duydu. Üşüyordu. Asılı duran bornozu aldı, giysilerini yatak üstüne attı, bornozu geçirdi, bağladı sıkıca. Nermin’e döndü, heyecandan kıpkısık bir sesle:

— Çık buradan, dedi... Hemen çık buradan...

Nermin taranmayı bırakmış, aynaya bakıyordu öylece. Dönmekten korkuyor gibiydi. Kenan bekledi bir süre. Tam bir sessizlik oldu önce, sonra Kenan’ın sağlıksız bağırması başladı:

— Siktirol diyorum sana... Siktirol git buradan... Katil mi etmek istiyorsun beni eşşoğlueşşek... Ağzına sıçtığımın kaltağı, defol başımdan diyorum sana... Hadi defol burdan... Orospu...

Kenan sesini gittikçe yükselterek bağırıp duruyordu. Nermin sarsılır gibi olmuştu. Yavaşça kalktı ayağa, Kenan’a baktı korkudan büyümüş gözlerle. Kenan da yorulmuş gibi susmuş, soluyarak duruyordu karşıda. Nermin çırılçıplaklığının bilincine yeni varmış gibi kendine, Kenan’a baktı. Utançla ürpermişti sanki kollarıyla örtünmeye çalışıyordu... Beceriksiz bir-iki çabadan sonra yürümek ister gibi davrandı, beceremedi. Yüzü apaktı. Bir şeyler diyecek gibi oldu, yavaştan sallandı, gözleri kapandı, karyolanın ayakucuna doğru yüzükoyun düştü birden. Yerde çırılçıplak yatan kadına ne

yapacağını bilemeden bakıyordu Kenan. Belki de oynuyor yine... Birden karyolanın altına doğru sızan incecik bir kanla irkildi. Yine yargıya varamadan kaldı bir süre. Yoksa... Korkuya kapıldı birden... Eğildi yavaşça, yokladı. Yüzünü döndürmeye çalıştı. Hafif soluyordu, ama baş cansız gibiydi bırakınca. Sızan kan şakaktaki derince bir sıyrıktan geliyordu. Karyolanın ayakucundaki sivri yere çarpmıştı düşerken. Kolonya şişesini aldı tuvalet masasından, çabucak açtı kapağını, avucuna boşalttı. Alnına, şakaklarına sürmeye başladı Nermin'in. Ellerine kan bulaştı. Sızıntı kesilmemişti. Yüzü kasıldı Nermin'in, inledi. Gözkapakları titriyordu. Bayılan insan ilk kez görüyordu Kenan. Kucakladı çıplak kadını, kaldırıp kollarında tuttu bir an. Öyle ağır gelmişti ki... Karar veremedi önce. İçeri götürmeyi düşündü. Zeynep'in odasına olmaz. Yatağa uzatıverdi. Hemen bir doktor çağırayım... Kapı çalınıyordu. İster misin Zeynep olsun? Odur hem de... Karyola örtüsünü çekti çıplak kadının üstüne. Kolonyayı aldı yeniden, avucuna doldurdu, saçlarına, şakaklarına, alnına, boynuna sürmeye başladı Nermin'in. Kapının zili çalıp duruyordu... Nermin'in soluğu yavaşça sıklaşmaya başladı. Bir filmde görmüştü: Ufacık tokatlar vurdu yüzüne. Korkarak vuruyordu. Ağır ağır gözlerini araladı Nermin. Kenan heyecanla bakmaya başladı. Nermin iyice açtı gözlerini, boş anlamsız baktı. Göz göze kaldılar bir süre. Yavaşça kapattı yine. Solunum doğaldı şimdi. Uyuyor gibiydi. Telefon çalmaya başlamıştı. Kenan fırladı odadan. Önce telefona koştu. Melahat Hanım'dı. Kenan'la, o büyük olay gecesinden bu yana telefonla bile karşılaşmamışlardı. Eve gelmiyor, günde birkaç kez telefon açıp Nermin'le, Zeynep'le konuşuyordu. Nazikçe Nermin'i istedi. Kenan ne diyeceğini bilemedi. Kapının zili sürekli çalmaya başlamıştı yine.

— Bir dakika, dedi...

Telefonu açık bırakıp kapıya koştu. Zeynep'ti. Korkmuş gibi bakıyordu...

— Babacığım, annem yok mu?

Hep de anne sorulur...

— Uyuyor, dedi Kenan. Bak anneannen telefonda... Söyle annenin uyuduğunu...

Zeynep sevinerek telefona koşarken Kenan odaya döndü. Nermin öylece yatıyordu. Ne yapmalı bu kadını? Ya ayılmazsa? Doktor çağır... En iyisi annesini mi çağırmak yoksa?.. Zeynep'e ne diyeceğim şimdi? Yaklaşıp Nermin'e... Uyuyor gibiydi. Yüzü kasılmalar içindeydi yalnız. Üstündeki

örtü soluyan göğsü ile düzenli biçimde inip kalkıyordu. Yanına ilişti; kolonya ile şakaklarını, göğsünü ovmaya başladı. Şakağındaki kan dinmemişti. Yastık kan içindeydi. Burnuna kolonya tuttu. Ufacık şamarlarla yüzünü sarstı yeniden. Gözlerini açıp baktı Nermin. Ayılmıştı. Kenan'la göz göze gelince gözlerini kaçırdı, yüzünü çevirdi bitkince. Birden aklına gelmişti Kenan'ın; fırladı odadan, Zeynep'in odasına koştu. Nermin'in divana bıraktığı giysilerini toparladı çabucak. Çıkarken Zeynep'le karşılaştı kapıda saklamaya çalıştı giysileri.

— Babacığım, anneannem dedi ki annem uyanınca hemen telefon etsin, dedi.

— Olur.

Kenan geçecekti ki Zeynep hemen ekledi:

— Ben de Sulhiyeler'e gideyim mi? Öğretmen ödev verdi babacığım, biz ikimiz Sulhiye'yle...

Kenan öyle sevindi ki kesiverdi hemen.

— Git kızım. Annen uyusun biraz. Sonra çağırırım ben seni.

Geçerken ecza dolabından pamuk, plaster, gazlı bez, kendi yaraları için kullandıkları ilaçlardan aldı. Odaya girdiğinde Nermin gözü kapıda, solgun yatıyordu. Zeynep'in doğduğu gün gibi... Gözlerini kaçırmadan karyolaya yaklaşan Kenan'ı izledi, Şakağındaki kan sızıntısını bilmiyor muydu? Yastığın bir yanı kıpkırmızıydı. Kenan suçluluk duygusuna kapıldı birden. Acımayla karışık. Nermin'in giysilerini karyolaya bıraktı usulca. Gözlerini dikmiş, sürekli bakan Nermin'den çekinmeye başlamıştı sanki. Bakışlarını kaçırıyor, göz göze gelmek istemiyordu. Yaklaşıp elindekileri komodine bıraktı, yatağa ilişti. Oksijenle ıslattığı pamuğu şakağına uzattı. Başını kaçıracak gibi yaptı Nermin. Gözleri Kenan'da, kaldı öylece. Ara sıra göğüs geçirir gibi içini çekiyordu derin derin. Kenan yarayı temizlemiş, ilaçlı gazlı bezi minik bir banda iliştiriyordu ki bir gölge dolaştı Nermin'in yüzünde, gözleri dolmaya başladı. Kenan sevinmişti tepki göstermesine. Durup baktı.

— Acıyor mu? dedi.

Karşılık vermedi Nermin, dolu gözlerini kaçırdı, başını çevirdi ağırca. Kenan bir şeyler daha demek istedi. Ne diyecekti ki? Bantı iliştirip kalktı yataktan. Nermin dönmüştü, öylece bakıyordu yine.

— Doktor çağırayım mı?

Hiç duymamış gibiydi Nermin. Bir süre bakıştılar. Kenan karşılık almaktan umudunu kesip de dönünce yorgun sesi duyuldu Nermin'in.

— Zeynep nerde?

— Karşıda

Kenan, Nermin'e döndü yavaşça,

— Ödevleri varmış Sulhiye'yle, dedi. Sonra yavaşça ekledi:

— Annen telefon etti. Aramanı istiyor.

Nermin susuyordu yine. Duymamış gibi... Kenan, söylemek istediğini bulamıyordu bir türlü. Konuşmak, anlatmak gerek bu kadına. Zavallı kadına... Zavallı mı? Nasıl söyledim o pis sözleri. İyi ettim. Ya ölseydi. Ölür mü düşmekle? Ölseydi... Ölseydi...

— Dışarı çık!..

Kenan şaşırdı birden. Nermin yavaşça doğruluyordu. Duyduğu söze bir anlam vermek ister gibi baktı Kenan. Nermin yarı doğrulmuş kaldı yatakta. Örtüyü göğsüne çekmiş, kollarını çıplak göstermemek için örtü altında saklamıştı sanki. Kâğıt gibi ak yüzde dirençle parıldayan iki göz bitkinliğini örtmeye yetmiyordu. Aynı yorgun sesle:

— Giyineceğim, dedi.

Kenan anlamıştı. Sevindi. Yadırgar gibi oldu, yine sevindi. Yatağın üstüne bıraktığı giysilerini alıp çıktı. Zeynep'in odasında giyindi çabucak. Yatak odasının kapısına geldi, bekledi biraz, dinledi; vurdu kapıyı. Ses yoktu. Biraz daha bekledi, yine vurdu, yine ses yoktu, içine bir korku düşmeye başladı. Yavaşça araladı kapıyı, baktı. Yatak boştu, Nermin yoktu görünürde. Anlayamadan kaldı bir an. İçindeki korku büyümüştü. Çabucak girdi içeri. Karyolanın öte yanında bir koluna takılmış sutyenle yerde çıplak yatıyordu Nermin. Külotu da yerdeydi. Giyinmeye çalışırken düşmüş olmalıydı. Kesik kesik soluyordu; yüzü sapsarı, gözyaşları içindeydi. Kenan'ı görünce doğrulma çabasıyla davrandı. Yapamadı, yığılıp kaldı yine. Kenan kucaklayıp kaldırmak için eğilince karşı koymak ister gibi bir şeyler yaptı. Gücü yetmedi. Bir şeyler söylemek istiyor, beceremiyordu.

Kenan aldırmadan sımsıkı yakalayıp kaldırırken bitkin mırıldanmaya başladı:

— Bırak... İstemiyorum... Bir...

Gözlerinden de yaşlar boşanıyordu sürekli. Ta içinden bir acıyla sarsıldı Kenan. Usulca yatağa korken öpmek geldi içinden. Niye ağlıyor. Karşı duramadı; eğilip ıslak yanağından yavaşça öptü Nermin'i. Demek böyle ağlar Günsel de. Ağlatmayacağım. Ağlaması öpücükle artmış gibiydi Nermin'in. İçini çekiyordu derin derin. Kenan'ın gözleri dolar gibi olmuştu. Hemen kalkıp başını çevirdi. Gerçekten acı çekiyor bu kadın. Ben peki... Günsel. Bu küçük-burjuva duygululuğumuz. Allah kahretsin bizi... Her şeyi... Her şeyi... Niye batmışız gırtlağımıza kadar böyle? Allah kahretsin! Nermin'e döndü birden. Kolunda sarkıp duran sutyenini taktı, yerdeki külotunu aldı giydirdi yavaşça. Karşı koymamıştı, Nermin. Derin derin içini çekerek sessizce ağlıyordu. Zeynep 'in odasından geceliğini bulup geldi, çabucak giydirdi onu da. Uysal bir çocuk gibiydi Nermin. Gözlerini kaçırıyor, sessiz, sürekli ağlıyordu yalnızca. Kenan kapıya doğru gitti.

— Doktor çağıracağım, dedi.

— Hayır.

Nermin başını bitkin sallayarak kırık dökük bir sesle karşı koymuştu. Kenan bir şey demeden durdu; biraz sonra,

— Uyumaya çalış, dedi.

Bir şeyler daha demeliydi. Ne diyeyim başka? Çıktı odadan, kapıyı usulca kapadı. Girip salondaki koltuğa bıraktı kendini. Anlamı yoktu doktor çağırmanın. Ne diyeceğiz doktora?.. Karıma sövüp saydım, bayıldı! O ne yaptı? Düzenin çirkefliğine battı; beni de bulaştırma çabasında. Sevgisi ile, iyiliği ile, aptallığı ile, dişiliği ile... Ben bayılamıyorum ki... Yoksa oynuyor mu yine bu kadın? Amma kuşkulusun. Ne kuşkusu? Her an oynuyor o. İyi kadını, seven kadını oynuyor budala. Sevgiyi de, iyiliği de göremeyecek kadar kör gözleriyle. Çok kötü bir oyuncu hem de. Budala. Allah kahretsin. Budala sensin. Günsel'e benziyor bir de. Allah kahretsin. Nasıl yaptım o işi?.. Şimdi ben Günsel'e ne yüzle... Karın! Bırak romantikliği! Bebek değilim! Söyleyemem ki Günsel'e. Anlar. Yalana başlayacağız. Yalan başka, söylememek başka. Ya sorarsa? Söyleyemem. Doğal söyleyememen. O da söylemez. Sözgelimi yatsa Sermet... Kahpece rezil, utanmam gerek, her şeyi unutmam... Olmamış gibi... Ne yapar içerde? Uyudu mu ki? Gebersin. Kızgınlıkla ayağa fırladığını bilmiyordu. Gidip raftan bir kitap

aldı, baktı, ne olduğunu anlamadan bıraktı. Ağır ağır gezindi salonda. Burak'a bir telefon açıp da konuşsam. Yarın işbaşı yapacağız. İşinin de, Burak'ının da... Dönüp koltuğa çöktü yine. Yufka yürekliliğin gereği yok. O ki girdin bir savaşa, kan dökeceksin. Kural bu. Bugün bitmeli belki de her şey. Hele Selim'in anlattıklarından sonra... İçerden bir kapı sesi geldi. Merakla dinlemeye başladı. Anlayamadı. İçeri geçti. Yatak odasının kapısı açıktı. Oda boştu. Nermin kalkmış demek. Tuvalette. Lavabodan su sesi geliyordu. Yine bir kuşkuya düşecekti ki Nermin çıktı tuvaletten; ellerini, yüzünü, boynunu yıkamıştı. Saçları da ıslaktı. Tıpkı bir gün Teşvikeye'de Günsel'le... Aptalın birisin sen, hıyarağası.

— Başın dönüyor mu?

Söz mü bu da? Bir şey demek gerek!

Nermin havluyu ağır ağır yüzünde dolaştırırken buz gibi bir sesle:

— Yok bir şeyim, dedi.

Odaya girdi. Şakağındaki bant da ıslanmıştı. Kenan kapıda kaldı bir an. Atlattık. Daha neyi atlattın budala? Girdi peşinden. Nermin aynanın karşısında durup baktı bir an; bir şey arandı, elini şakağındaki banta sürdü, çekti birden. Gidip komodin üstündeki kolonya şişesini aldı avucuna doldurup boynuna şakaklarına sürdü, kokladı. Yatağa oturup kaldı bir süre. Sonra döndü. Kenan kapıda durup bakıyordu öylece.

— Oturur musun biraz? dedi.

Kenan bir an durdu, sonra ses çıkarmadan yaklaştı yavaşça, ağır ağır ilişti yatağın kıyısına. Yan yana gibiydiler şimdi. Bir süre suskun kaldılar. İkisi de başlamaktan çekiniyordu sanki...

— Dinle beni, dedi Nermin.

Çekingenliğini yenmişti artık. Dönüp dimdik bakmaya başladı Kenan'a. Heyecansız, kupkuru bir sesle:

— Sana karşı artık eskisi gibi davranmayacağımı bilmeni istiyorum. Bu bir... Aptal yerine konmaktan bıktım artık.

Durdu. Karşılık beklemek için değil, daha bir yukardan bakmak için durmuştu sanki. Artık eski Nermin olmadığını doğrulamak, Kenan'ın bu doğruyu iyice kavraması için bir düşünme payı bırakmak istiyor gibiydi. Demin düşüp bayılan kadın değildi bu. Daha önceki de değil. Bugüne kadar hiç olmadığı bir kadın belki de... Yüzü sarı yalnız, dudakları da belli belirsiz titriyor. Gözleri buz gibi; acı denemelerden geçmişlerin soğukluğu ile donuk. Bir bakıma sevinmek gerek, tam vuruşulacak düşman işte.

— Neyi söylemek istiyorsun, dedi Kenan, anlamıyorum ya, eskisi gibi davranmaktan vazgeçmekle akıllılık edersin.

Aynı soğuklukla bakıyordu şimdi. Kenan söylediklerinin önemini doğrulamak içinmiş gibi fısıldadı:

— Sonu yok.

Nermin kalktı yataktan, tuvalet aynasına doğru giderken,

— Sonunu bilmeden, dedi sertçe. Beni bugün ilgilendiriyor.

Masa önündeki pufa ilişti, sırtını aynaya döndü, ayak ayak üstüne atıp daha da yukarıdan bakmaya başladı Kenan'a. Zavallı budala, oynuyor yine! Güçlü Kadın! Hadi bir de sigara yak! Aranmaya başladı Nermin. Masa üstünde demin Kenan'ın bıraktığı paketi aldı, dudağına iliştirdi sigarayı yaktı. İyice çekti içine, üfledi dumanı.

— Belli bir başkası var aramızda, dedi.

Kenan ürperdiğini duydu birden. Belki biliyor. Ağzımı arıyor. İyi ya, saklamanın gereği ne? Pek üstünde durmuyor, önemsemiyor gibiydi Nermin. Hemen sürdürdü:

— ... başka türlü böylesine kaçamazdın benden.

Sigarasını çekti, yine oynuyor. Öyle rahat ki... Gerçek olduğunu bilse böyle olabilir mi? Bağıra çağıra her şeyi söylemenin tam vakti değil mi?

— Hiç umurumda değil, dedi Nermin. Bırakmayacağım seni.

Bir sessizlik oldu. Kenan kızgınlıkla fırlayacak gibiydi ki Nermin anlamış, bastırmıştı hemen.

— Kalkma. Bitmedi daha.

Kendini güç tutuyordu Kenan. Yine bağırıp çağırmak, sövüp saymak tutkusuna kapılmaktan korkuyordu.

— Küçülüyorsun, dedi Nermin. İçtenlikle konuşuyorum, böyle...

Sözcük arar gibi durdu. Bulduğu sözü kullanmaktan vazgeçmiş gibi tamamladı.

— ... olacağın hiç aklıma gelmezdi.

Ne olacağım gelmezdi aklına? Terbiyesiz mi? Daha kötü şeyler de bekle benden budala. Kenan sertçe çıktı birden.

— Övün, dedi. Sen yaptın. İstemezdim.

Nermin hemen kesti:

— İkimiz için de övünülecek bir şey yok. Kopmaya çalıştığın için oluyor bunlar. Hem de gereksiz, anlamsız bir kopuş.

Mırıldanır gibi tamamladı:

— Beni sevmekten utanıyor gibisin.

Kenan şaşırıp kaldı birden. Ne güzel açıkladı. Biliyor her şeyi...

— Evet, dedi Kenan.

Soğuk bakıştılar yine bir süre...

— Böylesine apaçık görüyorsan durumu...

Nermin güvenle kesti:

— Ama sevmene de karşı koyamıyorsun.

Ne der bu zavallı? Öyle bir inanla bakıyordu ki Nermin, Kenan acı, alaylı güldü birden. Nermin bozulur gibi oldu, toparlandı. Kenan aynı acı gülüşle:

— Bırak bu söz oyunlarını da tam gör gerçeği, dedi. Suskun bakıştılar. Hiçbir gerileme izi yoktu Nermin'in gözlerinde. Daha da kararlı görünüyordu.

— Gerçekleri ömrünce gördün mü sen? dedi güvenle.

Ne diyeceğini bilemeden kaldı Kenan. Öyle ayrı ki gerçeklerimiz. Nermin daha da sert ekledi birden:

— Ayakların havada dolaştı hep. Karının, evinin, çocuğunun sorumluluğunu bir gün olsun taşımadın. Öğretmenlikten ayrılışın, bana işi bıraktırman hangi gerçekçiliğe dayanıyordu?

Nermin, acılı, alaylı konuşma yarışmasında, Kenan'a üstünlük kazandığı inancıyla öyle güvenli bakıyordu ki... Konuşulmaz bu kadınla. Sövülür ancak. Onun gerçekleri bu işte. Nermin aynı güvenle sürdürmeye başladı.

— O küçümsediğin annem, o sövüp saydığın Rasim olmasaydı açtık biz şimdi, aç... Anlıyor musun? Sonumuzun ne olacağı da belli değil daha. Benim bütün suçum bu acı gerçeği senin payına da görüp yüklenmek. Süs için göze almadım ortaklık işini. Rasim dünyanın en dalavereci insanı olabilir. Bir çıkarı olmasa ne diye yardım etsin bize? Ağbimden duyduklarımıza sevinmemiz bile gerek. Hiç kimseye borçlu değiliz. Rasim'in de kazanmasına yarayan bir işe girmişiz. Hileli işler yapıyormuş. Bize ne? O kadar incesini düşünmek niye? Kendimizi kurtardık da bir ülkenin yüksek çıkarı kaldı; onları düşüneceğiz! Zeynep'i kim düşünecek peki?

Doğru söylüyor kadıncağız! Nermin öyle inançlı söylemişti ki bütün bunları, Kenan irkildi; haklı bulmaktan korkmuştu sanki. Ayağa kalktı birden.

— Bana bak, dedi. Kes artık. Çok kötü şeyler yaptıracaksın bana. Anladın mı? Kes..

Sonunu getiremedi. Sesi değişti. Nermin kımıldamamıştı bile. Daha da sertleşmiş gibiydi. Aynı silahla karşı koyacak besbelli.

— Yap ne yapacaksan, dedi. Ne kaldı? Döv... Söv, say yine istersen. Merak etme, bayılacak da değilim artık. Döv... Bir o kaldı! Güçlüsün benden, döversin...

Kenan ne yapacağını bilemeden dikilip duruyordu. Tam düşmanca bakışıyorlardı artık; kesik kesik soluyorlardı.

— Hoşuna gitmiyor değil mi? Düşlerin yıkılıyor.

Kenan kızgınlıkla yanlış davranmaktan korkuyordu sanki, karşılık bile veremiyordu; donup kalmıştı. Nermin, acı, alaylı bakışı ile ezmeye çalışır gibi dikmişti gözlerini. Kenan'ın böyle kararsız çakılıp kalmasından büyük zevk alıyordu belli ki. Kenan dili tutulmuş gibi biraz daha baktı soluyarak, sonra hızla çıktı odadan. En iyisi evden çekip gitmek. Pijamayla mı? Aslında hiçbir şeyim yok bu evde. Pijama bile annesinin hediyesi. Salona geçip bir koltuğa atü kendini. Gözlerim kapayıp durulmaya çalıştı bir süre. Ağzı ağı gibi; içinde sürekli o salıncakta boşluğa inerken duyulan eziklik. Yüreğinde çarpıntı. Ayak sesi ile irkilerek açü gözlerini. Nermin kararlı adımlarla gelip karşısına oturdu yine. Yeni yanmış bir sigara vardı elinde. Yine ayak ayak üstüne attı. Yine acı, alaylı gözlerle yukardan bakan güçlü kadın oldu! Korkuyla tiksinti arasındaydı Kenan. Bir kızgınlık buğusu ara sıra her şeyi siliveriyordu. Herkes katil olabilir diye okumuştu bir yerde. Yavaşça doğruldu koltukta; tam bir şeyler diyecekti ki Nermin:
— Bak Kenancığım, dedi.

Kenancığım mı? Nermin, Kenan'ın içine düştüğü bunalımı sezmiş de kurnazlıkla geçiştirmek istiyormuş gibi yumuşama, sıcaklaşma oyunundaydı sanki. Alaylı, düşmanca bakışını sevgi dolu gülümsemeye dönüştürme çabasındaydı. Uçuk benzi ile bu çabası öyle çelişkiliydi ki... Sustu bir süre. Beceremediğini mi anlamıştı?... Üzgündü...

— Yalvarırım, birbirimizi yiyip bitirmeyelim böyle?

Dudakları büzülmüştü yine. Toparlandı, fısıldar gibi ekledi hemen:

— ... hem de bir hiç için...

Hem de bir hiç için... Kenan yine bunalmaya başlamıştı. Fırlayıp ayağa kalktı. Niçin yaptığını bilmeden pencereye doğru yürüdü, hiçbir şey görmeden dışarı baktı bir süre, döndü. Nermin'in gözleri üstündeydi.

Elimdesin, kurtulamazsın, kıskıvrak yakaladım seni, der gibi bakıyordu. Öyle üzgün bakıyordu ki aslında; o kendine güvenli, güçlü kadın maskesi de düşüp gitmişti yüzünden. En uygun sözü, sözleri aramaya başladı Kenan. Bir süre hiçbir şey gelmedi aklına. İstemediği biçimde başlayıverdi birden:

— Seni sevmiyorum, dedi. Bunu anlaman gerek... Göstereceğin her çaba bizi daha çok kanatacak... Eksik söyledim. Sevmemek de değil bu... Tiksinti duymak... Aramızda uçurumlar var. Neyi, nasıl anlatayım sana? Öyle uzağız ki... Öyle başkayız ki... Duygusal adamım belki... Hep böyleydim biliyorsun... Yok bunun bir çözümü... Bırak beni, yalvarırım... İstemiyorum... Anladın mı? İstemiyorum... Dayanamıyorum... Nasıl olsa olacak. Çirkinleşmeden...

Boğazına bir şey takılmış gibi kaldı. Yavaşça pencereye döndü. Öylece kaldılar bir süre. Sessizlik umutlar vermişti Kenan'a. Anladı belki de... İçini boşaltır gibi derin bir soluk alıp ağır ağır döndü odaya. Nermin, gözleri bir noktada öylece duruyordu. İçine acıma doluyordu ki Kenan'ın, hemen bir başkaldırmasıyla kurtardı kendini.

— O ki birbirimizin gerçeklerine böylesine yabancıyız, üstüne varmanın anlamı var mı artık?.. Mutlu yaşadık bir süre... Saygılıydık... Gereği kadar tanımamışız demek birbirimizi... Belki o zaman o kadarı yetiyordu ikimize de... Artık olmuyor işte, görüyorsun... Söylediklerinin üstünde bile durmayacağım. Hepsi ters, korkunç biçimde ters... İğrenç biçimde...

Durdu yavaşça. Çekingenlik duydu birden. Çok mu ileri gidiyorum... Sözcükler her işi altüst eder bazı. Bir onur kırıklığı bakarsın yeniden canavar yapıvermiş, şu kolu kanadı kırık duran zavallıyı. Ne zavallısı be!.. Nermin başını kaldırıp dimdik bakmaya başladı. İşte zavallı canavar!.. Kenan başlamasından korkar gibi aldı hemen,

— İnandırmaya kalkma beni, dedi. Nasıl doğrusun derim sana? Hiç tanımamışsın beni. Burjuva değerlerle dolu her yanın. Artık kızmıyorum da... Belli ki iyi niyetle söylediğin her söz aramızdaki uçurumu biraz daha derinleştiriyor, genişletiyor. Korkuyorum...

Yutkundu. Korkuyor muyum gerçekten? Neyinden korkacağım bu zavallının? Sonunu getiremeden Nermin kesti hemen:

— Peki, dedi, öyleyse beni sen inandır...

Sessizlik oldu yine... Nermin üste çıkmış olmanın güveni ile bakıyor gibiydi. Kenan anlamamıştı. Neye inandırayım ben seni? Bunca yıldır

inandıramadım... Nermin aynı güvenle aldı:

— O ki böylesine inanıyorsun, beni de inandırman gerek... Yalnız seninle ilgili bir şey değil ki bu... Bir yuvayı yıkıyorsun; çocuğunu, karını çiğniyorsun acılar içinde... Sana yardımcı olmamı istiyorsun bir de... Duygusal şeyler bütün söylediklerin... Beni küçük görüyorsun, biliyorum... Ne dersen, de, seni anlamayacak kadın değilim ben... Düşüncelerine de saygım var... Karşı olmak şöyle dursun, yanındayım bile... Düşüncelerini bilerek, paylaşarak evlendim seninle. Hepsi güzel... Peki biz nasıl yaşayacağız? Bunu açıklar mısın bana?

Nermin donuk gözlerini dikmiş, karşılık bekliyordu Kenan'dan. Bilmediği konulardan sınava çekilmiş öğrenci gibi kalmıştı Kenan. Açıklamak mı? Yanlış mı söylüyor kadıncağız? Yooo! Peki biz nasıl yaşayacağız? Yaşıyoruz ya işte. Nasıl ne demek? Neyi açıklayayım sana, neyi anlarsın ki?.. Doğruldu Kenan:

— Yaşayalım diye çirkefe mi bulanacağız? dedi. İçinde duymuyorsan bu acıyı, bu başkaldırmayı nasıl anlatırım sana? Bunca yıldan sonra şunları konuşmak bile ağrıma gidiyor...

Bir kızgınlık bastırıvermişti yine. Sövüp saymak için yanıyordu. Bağırmak alabildiğine... Sesini iyice yükselterek başladı,

— Bu pislik ortasında yuva ha... Annenin malıyla yoksul milleti kazıklatalım. Rasimler'in, Selimler'in kemik kavgasından pay çıksın bize. Neyi açıklayayım sana?.. O ki doğal görüyorsun bunları, git yolunda. Yönümüz ayrı. Ne senin beni sürüklemeye gücün yeter, ne benim seni... Bu iş bitmiş. Düşüncelerimi paylaştığını söylemekle yaklaştığımızı sanıyorsun. Düşmanlığım tiksintiyle büyüyor; o kadar...

Denetimi yitirip sövüp saymaya başlamaktan alamayacaktı ki kendini, Nermin bağırarak kesti:

— Suç mu annemin arsasından yararlanmak? Allahın dağındaki topraktan nasılsa birkaç kuruş kazanacağız. Kimse beş para vermez bugün oraya. Ne istiyorsun anlamıyorum. Ağbime mi bırakalım?

Kekeler gibi konuşuyordu. Kesik kesik solumaya başlamıştı. Niye bırakalım. Kimselere bırakmayalım. Mal bizim! Benim!.. Kenan üstelemenin boş olduğunu biliyordu. Üstelemek için de söylememişti.

— Yok canım, dedi. Niye bırakacaksın?.. Sakınca görmüyorsun o ki, Selim'le yap bu işi... Kardeşin ne de olsa... Rasim'den de becerikli olduğunu Rasim bile söylüyor...

Nermin deliye dönmüştü birden:

— Sen aptalsın, dedi. Aptalsın... Taş atıyorsun aklın sıra... Aslında kanıverdin ağbimin sözlerine... Deli değilim ben. Nesine inanılır onun?.. Etmeyeceği kötülük var mı? Babasının oğlu... Sırf anneme kötülük olsun diye kaç kez beni kaçırtmaya kalktı babam, biliyor musun bunu?

Durdu birden. Söylediğine pişman gibiydi. Ağzından kaçırmıştı sanki. Kenan oralı olmadı önce, biraz sonra da içinde bir irkilme duydu. Durulmaya çalıştı. Neden kaçırsın Zeynep'i? Ben yokken bir şeyler mi geçti ağbisiyle aralarında? Sorsam mı? Ne soracağım? Her soru bir ilişki! Nermin sessizlikten bir şeyler kazanmış gibiydi. Güvenli, dik bakıyordu. Bir şeyler açıklayacak gibi söze başladı yavaşça:

— Çözemeyeceğin sorunları yükleniyorsun Kenan, dedi. Hep birden ezileceğiz. Öyle de olsa bırakmayacağım seni. Tek başına daha kolay ezileceğini biliyorum. Bir şeyler sanıyorsun kendini, toysun oysa ki... Bazı bir çocuk gibi...

Telefon çalmaya başlamıştı. Nermin yarım bıraktı sözünü, Kenan'a bakmaya başladı. Telefon çalıp duruyordu.

— Açsana, dedi. Seni arıyorlardır belki...

Bir acılık vardı sesinde, bakışlarında. Telefon ona daha yakındı oysa ki. Üçüncü çalışında kalktı ağır ağır, giderken:

— Bıktım günlerdir yüzüme telefon kapatılmasından, dedi.

Kenan sarsılmıştı. Demek anladı... Biliyor... İyi ya, konuşup bitirmek gerek. Belki de bir kuşku yalnızca; ağzımı arıyor, çekinecek bir şeyim mi var, öyle de olsa?..

— Benim anneciğim, dedi Nermin... Yooo... Bilmem, uyuyup kalmışım... Ben de şimdi seni arayacaktım. O da iyi... Hepimiz iyiyiz. Üzme kendini tatlım... Öperim canım... Onun da saygıları var...

Kenan gözlerini kapattı. Kulaklarını tıkamak istiyordu. Saygılarını sunan ben oluyorum. Saygı ha... Her şeye, herkese sövüp saymak geliyordu içinden. Telefonda bir şeyler söyleyip duran Nermin'e baktı. Nasıl değişebiliyor bu kadın? Annesine mutluluk masalı yutturabilmek için sesini bile nasıl değiştirebiliyor böyle. Bu kadar sürekli nasıl oynar insan? Her şeyi yalan üstüne kuruyor. Sen çok mu doğrucusun?., içinde bir şey düğümlendi birden. Tıkanır gibi oldu. Nermin telefonu kapatıp yerine geçmiş, gözlerini Kenan'a dikmişti. Sessiz bakışıp duruyorlardı. Yeniden kapışmak gerekiyordu; yorgun, bitkindiler oysa ki... Güçlü görünmeye de

çalışıyorlardı. Suçlamayla dolu acı bakıştan öte bir şeye kalkışmak boş geliyordu ikisine de. Belki de karşısındakini yenik saymaktan gelen bir güvendi bu. Sessizliği daha da soğutan bir sesle Nermin aldı:

— Kolay kurtulacağını sanıyordun, dedi... Görüyorsun ki olmayacak. Başka yollar aramalısın!

Bir an durdu, sonra acı, alaylı başladı yavaşça:

— Her işin kolayına gittin; durumunu biliyorum, kitapçılığımız da sallantıda. Zeynep yetişti. Eve bağlanmanın da bir zorunluğu kalmadı artık. Okullar bitsin ben de çalışacağım... Matmazel'e maaş verecek durumumuz yok.

Ayağa kalktı, elinde kırbacı ile dimdik duran vahşi hayvan eğiticisi gibi sert, güvenli bakıyordu.

— Konuşacak bir şeyimiz kalmadı sanırım, dedi. Zeynep'i çağırayım, geç oldu... Geç oldu, haydi kafese! Oyun bitti!..

Kenan kızgınlıktan tıkanıvermişti birden. Sözden ne olur; elinden kırbacını alıp başında paralamak gerek bu kadının.

— Otur, dedi, daha bitmedi...

Nermin aldırmamış, öylece bakıyordu.

— Başka birini de sevdiğimi biliyor musun?

Bıçak gibi sessizlikle yeniden bölünüvermişti her şey. Nermin kımıldamadan bakıyordu. Bir süre kaldı öylece, içinde kopanları örtbas etmesini ustalıkla becerebilmişti yine. Yavaşça, mırıldanır gibi:

— Kimseyi sevemeyecek kadar bencil olduğunu biliyorum, dedi. Hangi zavallıysa onun bunu anlayacağı güne kadar beklemesini de bilirim...

Tekerleme gibi söyleyivermişti ya çöküşünü, yine de saklayamamıştı. Son gücünü yitirmiş gibi gevşedi, yavaşça oturdu yerine. Kenan'ın bir şey demesine bırakmadan aldı:

— Benden kurtulmak için uyduruyorsan boş, dedi...

İşin aslını öğrenmek, Kenan'ı yakalayıvermek ister gibi sürekli baktı, sonra yavaşça ekledi:

— Böyle bir ilişki var da kurtulmak istiyorsan benden, o da boş...

Akşam karanlığı basıyordu. Loştu oda. Nermin bütün saldırı kapılarını sımsıkı kapadığına inanmanın güvencesiyle susmuş bekliyordu. Kenan, iyice kararmaya başlayan odada Nermin'in yüzünü ayrıntılarıyla göremeden, bakışlarının, gözlerinin anlamını değerlendiremeden konuşmaya kalkışmanın sıkıntısını duymaya başladı. Ne diye konuşacağım

hem? Belli ki işleri biraz daha güçleştirmekten başka sonuç vermeyecek. Belki her şeyi yalan kadının ya, bu gerçek. Etime -etime ne söz, ciğerime belki- ta içime, benliğime yapışmış bir sülük bu. Öylesine yapışmış ki, bir parçam, hem de ayrılması olanaksız bir parçam sayıyor kendini. Neyle kazıyıp atabilirim ki? Gerçekten bir parçam belki de!.. Hangi usta operatör eli kurtarır beni? Hem nereye vuracak bıçağı? Bir umudum Günsel...

— Kimmiş bu kadın?

Dümdüzdü Nermin'in sesi. Kızgınlık, başkaldırma, ola ki soru bile yoktu söyleyişinde. Duymamış gibi uzun süre sustu Kenan. Bir şeyler daha söylemesini bekliyor gibiydi. Tepki süresini değerlendiriyor sanki Nermin'in. Başka türlü nasıl tanırsın düşmanını bu karanlık odada?.. Birden pencereden gelen bir ışıkla Nermin'in yüzü aydınlanıverdi, karşı apartmanda elektrikleri yakmış olmalıydılar. Suskun bakıyordu Nermin. Kurulan tuzağı sezip sinmiş gibiydi. Tepkisini yüzünden belli etmeyecek kadar ustalıkla sinmişti. Saklandığı yerden çıkarmak ister gibi Kenan yavaşça:

— Önemli mi, dedi, kim olduğu?

Yine uzunca bir sessizlikten sonra Nermin birden ayağa kalktı.

— Hiçbir şey önemli değil benim için, dedi... Yıkıldım yıkılacağım kadar. Bundan ötesi olmaz... Sen düşün...

Gidip elektriği yaktı. Kapı çalınmaya başlamıştı... Çalışından belliydi Zeynep olduğu. Nermin açtı.

— Canım anneciğim...

Kucaklaşma, öpücük sesleri...

— Nerde kaldın canım?

— Anneciğim, bugün öğretmen bize...

Kenan fırlayıp çıktı, koşar gibi gitti yatak odasına, kapıyı kilitledi. İçerden sesler geliyordu. Nermin'in, Zeynep'in sesleri. Kurtulamamıştı. Yeniğim. Yenemediğim sürece yenik olacağım hep. Nasıl yenerim? Yenildiğini bilmeyen kişiyi yenemezsin. Bir dövmem kaldı gerçekten. İyi ki söylemedim; ele vermek olacaktı Günsel'i söylemek. Umursamıyor gibi görünüyor ya, belli ki her şeyi göze almış. İşyerine de gelip oturacak. Nasıl karşı korum? İyice gösterdi dişlerini. Biraz daha ilerisi: Nankör köpek, annemin parası ile adam oldun da... Yapar mı? Öteye bile gider... Ben de bir malım onun için, kolay bırakır mı? Kulakları zonklamaya başladı. İyi bulmuyordu kendini, gidip yatağa uzandı sırtüstü. Durgun suda batık olmak,

yitmek istiyordu yine; bir türlü başaramıyordu. Ağzı acı, kupkuruydu. Bir akıl veren var buna. Başta Rasim. Açıkça söyledi onu tuttuğunu. Niye tutmasın? Yüz binler var ucunda. İki haftadır Ankara'daymış yine. Bakalım ne mavallarla gelir?.. Ne diyeyim şu herife? Hiiiç, ne diyeceksin? Yeni düşman mı edinelim? Asıl düşmanın o, budala... Bilmiyor muydun malını? Hıyarağası, inandığın büyük doğrular bu gerçeği öğretmedi mi sana?.. Biliyordun da! Biliyordun da sana gelince iş değişiyor değil mi? Bana yapmaz Rasim! Doğrunun kuralları değişiyor sana gelince. Ayrıcalık içindesin sen! Doğru mu kadının dediği; çok mu toyum yoksa? Kaçıp gitsem bu evden. Nereye? Günsel'e anlatırım her şeyi. Günsel'le ikimiz Teşvikiye'deki evde... Rasim'in ulan orası! Peki, ben ne yapacağım şimdi? Karanlık odada yatağa arkaüstü uzanıp çok uzun bir süre kaldı. Düşünemiyorum da... Kapı vuruldu bir ara. Nermin yemeğe çağırıyor olmalıydı. Ses çıkarmadı. O da üstelemedi. Bir ara derinlerden telefon sesi, kapı sesi geldi. Sonra dalıp gitti. Ürpermeyle uyandığında oda alacakaranlıktı. Ortalık işiyordu. Önce anlamadan bakındı. Üşümüştü. Nasıl da uyumuşum. Gördüğü karmakarışık düşleri anımsamaya çalıştı, olmadı. Yorganın altına girip ısınmak istedi bir ara; doğrulunca tuvalete gitmek için kalktı. Oda kapısını açtı yavaşça, evi dinledi. Tam bir sessizlik vardı. Tuvalete geçti, aynada yüzünü gördü birden. Sevindi. Bugün çıkacağım. Ne bugünü, şimdi... Dayağın izleri tam geçmiş değil ya, insan içine çıkacak duruma geldik. Daha da sevinecekti, olmadı; bir burkulma duydu içinde. İyi ki bugün değil Günsel'le buluşmamız; yarına kadar da... Unuturum! Değil de, biraz daha eskir hiç değilse. Anlatmam mı gerek? İyice güvenini yitireceğim! Çok güvenli de. Bırak romantikliği. Karın. Kafasından atmaya çalıştı kara düşünceleri. Çabucak tıraş oldu. Tarandı. Odaya geçti yavaşça. Saate baktı. Yediye geliyordu. Çok erken; olsun yürürüm, günlerdir kapandıktan sonra... Perdeyi açıp baktı; yağmur filan yoktu. Yine bir sevinç doldu içine. Yeni gömlek çıkardı, sevdiği benekli kravatı bağladı. Her işini bitirip de odadan çıkarken ünlü dizeleri söylüyordu içinden. "Gömleğim yeni, tıraş olmuşum, sokağa çıkmışım. Bahar gelmiş. Sulh olmuş..." Daha barış uzaklarda. Bakalım savaşı nasıl bitireceğiz? Bitirecek miyiz? Tam salona geçiyordu ki usulca Zeynep'in odası açıldı, Nermin dikildi karşısına. İrkilir gibi kaldı Kenan. Loş koridorda birden burun buruna geldiği Günsel, omuzlarına dökülmüş saçları, tatlı bir şaşkınlıkla dolu uykudan yeni açılmış gözleriyle nasıl yaptı bunu?

— Çok erken, dedi Nermin.

Biraz durdu, sonra karşı koymak istemezmiş gibi ekledi yavaşça:

— Salonda otur biraz, şimdi hazırlarım kahvaltıyı... Kenan ne diyeceğini bilemiyor gibi kaldı bir an.

— Etmeyeceğim kahvaltı, dedi.

Nermin de kalmıştı öylece. İnce geceliğinin belirlediği çıplaklığının bilincine varmış gibi kımıldadı yavaşça. Öylece bakıyordu Kenan'a. Üstünlüğünü sezinlemişti sanki.

— Gerçek mi? dedi birden. Kenan ayılamamıştı daha.

— Başkasını sevdiğin?

Önce geçip gitmek geldi içinden. İyice ayılmıştı artık. Gülünçtü. Bu saatte, karşısında böyle yarı çıplak dikilmiş bir kadına. Peki, kaçmak niye? O ki öğrenmek istiyor!

— Evet, dedi yavaşça...

Nermin daha bir şeyler bekliyor gibiydi. Suskun kaldı bir süre. Sonra çok doğal bir şeyden söz ediyormuş gibi:

— Tanımak istiyorum, dedi.

Şaşırır gibi oldu Kenan. Tanımak mı istiyorsun? Peki, ne olacak sonra? Kenan'a da doğal gelmeye başlamıştı. Belki de bir çözüm bu!.. Tam bir şeyler diyecekti ki kuşkular doluverdi içine. Romantik budala! Hıyarağası... Ya Günsel'in başına çoraplar örerse? Artık yapmayacağı var mı bu kadının? Daha doğrusu ne yapacağını kendi de bilmez. Dengesizlikler içinde. Biraz daha yakından baktı Nermin'e. Yavaş yavaş ışıyan ortalıkta yüzü daha belirliydi şimdi. Göz altları yorgun, halkalı, bakışları saplantılı gibi dalgındı.

— Uyumamışsın sen...

— Nasıl da bildin!., dedi Nermin. Bırak uykumu... Tanımak istiyorum...

— Ne yapacaksın tanıyıp?

Nermin aynı saplantılı bakışla kalmıştı.

— Konuşmak istiyorum, dedi yavaşça... Hemen ekledi:

— Korkma, tatsızlık çıkaracak değilim...

Sıkılmaya başlamıştı Kenan.

— Bırak bunları, dedi birden... Gülünç oluyoruz...

— Olduk olacağımız kadar...

Acılık da yoktu sesinde Nermin’in. Kenan bir şeyler daha diyecekti, demedi; yavaşça omuzlayıp geçti Nermin’i. Salonda aranır gibi şöyle bir bakındı; kapıya gitti hemen, çabucak giyinip çıktı. Sokağa adımını atar atmaz derin bir soluk aldı. Kalorifer dumanına bulanmış serin sabah havasını ciğerlerine çekti. Yaşama mutluluğu bu işte! Bu karışım! Sokakta bir-iki adım atınca önseziyle dönüp katlarının penceresine baktı. Nermin oradaydı. Kenan’daydı gözleri. Bir burkulma duydu içinde, dönüp yola koyuldu hemen. İyi değil bu kızın durumu! Sen çok mu iyisin? Ben delirmem... O da delirmez; üzülme! Kadınca oyunlar çoğu... Şişli Alanı’na çıkınca bir açlık duydu. Akşam da yemedim. Sevindi. Sağlıklı bir şey bu. Muhallebiciye girdi. Süt, kahvaltı getirtti. Alana bakarak yemeye başladı. Koşuşan trafik içinde Rasim’in Citroen’ini arandı. Hop diye bir yerden fırlayacakmış gibi geliyordu nedense. Çabucak çıktı muhallebiciden, bir dolmuşa atladı. Şoförün yanında akıp giden insan, araç, olay seline dalgın bakıp gitti. Karaköy’e geldiğinde indi arabadan. Niye indiğini de bilmiyordu. Yoo, biliyorum! Daha çok erken; sekiz bile olmamış. İşyerine kadar hem yürür, hem para durumunu düşünürüm. Dönmemem gerek artık o eve. Dört bin kadar bankada var... 3850 filan... En son beş yüz çekmiştim. Bonolar var bir de. Ödenecekler de var... Karşılar... Ola ki bin kadar da elde kalır... Öderlerse... Ankara’daki herif protesto olacaktı, uzattık. Ödeyeceğim diyor ya... Ödemezse kâğıtçıya 1670... Bir de dizgi için bono verdikti... Bir de İzmir’de... Uff, gel de çık içinden!.. Matmazel’le konuşmak gerek. Matmazel’e yol verip o geçecekmiş yerine! Aptal bu kadın... Nasıl yaparsın sen o işi? Yapar! Küçük-burjuvazide, hele böyle kadınlarda gömülü yatan mal hırsı öyle beceriler, yetenekler yaratır ki sen de şaşarsın budala!.. Ben o günü görmeyeceğim. Tek başına geçip otursun işin başına. Köprü üstünde balık tutan bir adamın yanında durdu. Haliç’e baktı uzun uzun. Bir çatana geçiyordu köprünün altından. Sonra bir motor. Sahpazarı’na doğru yığılmış mavnalar, martılar... Sisler arasından yeni çıkmış Süleymaniye, Beyazıt Kulesi, vapur sesleri... Uyanmış şehirdeki her şey sabah uğultusu içinde yüzüyordu. Havada bulut yoktu. Köprüdeki taşıtlara döndü, vıcık vıcık insandı, devinimdi. Herkes, her şey koşuyordu. Yürümeye koyuldu birden araçlarla yarışır gibi. Eminönü’ne varmıştı. Çekeyim bankadan paraları, işi de bırakayım; alıp başımı... Ne cehenneme gidersin budala? Günsel’le konuşmadan kalkma böyle soytarılıklara. Peki, yine ben nasıl o eve?.. Şimşek gibi bir düşünce geçti kafasından. Niye düşünemedim bugüne

kadar? Rasim’le anlaşmak en iyisi! Şimdi çıkıyor hergelenin neden Nermin’i tuttuğu. Vurgun peşindeydi demek. Başka türlüsünü senin gibi salaklar düşünür ancak... Açıkça söylerim ona. Çıkarlarına dokunmayacağım, yardımcı bile olacağım! Güldüreceksin iti. Bir de öteki yol var: Selim’le işbirliği! Delirsen nasıl düşünürdün ki? Hem nerden bulursun Selim’i? İş, bulmasına mı kaldı? Neler konuştular Nermin’le. Ne sersem herifim ben!.. Patladındı... İyice konuşturup ayrıntılarıyla öğrenmek varken, kestirip at sen! Meraklan dur şimdi de! Çok ters, çok bilinmez yanları var daha sorunun. Bir garip aile bunlar! Öğrenecektim... Üff... Öğrenip de ne olacaktı? Pis yaşantı içinde çırpınıp giden insancıklar... Ayrı yanlarından çok ortak yanları var; önemlisi de o... Kendilerini ayrı sanırlar hepsi de! Üstün sanırlar!.. Önemli değiller onun için!.. Mısırçarşısı’na daldı. Ketenciler kapısına doğru yürüdü. İki yana dizilmiş bakkallar, kasaplar, karışık işyerleri, gidip gelen kalabalık, bütün düşüncelerine bir örtü çekti yavaş yavaş. Vitrinlerde asık duran pastırma, sucuk kangallarına, etlere, bakkallardaki çeşitli yiyeceklere takılmaya başlamıştı. Ketenciler kapısındaki helvacının vitrininin önünde durdu bir süre. Fakültedeyken gelir, tahin helvası alıp köprü altında palamut tava satan balıkçılara giderdi. Bir kez de Nermin’le ilk tanıştıklarında böyle bir gün akşamüstü gidip yemişlerdi. Ertesi günü fakülteye hasta gelmişti Nermin. Daha o zamandan belliydi bu aptal kızın... Asıl aptal sensin ki bu kızın köprü altında balık yiyemeyeceğini anlamadın... Hem de yıllar boyu anlamadın. Yine nerden takıldı bu kadın? Defol git be! Peki, Günsel’e olayı nasıl?.. Unutmak, en iyisi unutmak... Sorarsa bir gün; ha o iş mi, unuttumdu valla dersin!.. Tek çözüm bu... Yalana sığınacaksın... Niye yalan olsun unuttuğum? Ne kaldı o işten? Tiksinti, kızgınlık... Demek unutmuştum!.. Yok canım... Anlatsana böylece Günsel’e... Niye olmasın. O da sana anlatır belki de... Anlatacak nesi olur onun? Evli mi? Alçal bakalım!.. Utanmıyor musun? Niye bugün buluşmuyoruz? İstemiyor da ondan... Niye istemiyor? Yarına kadar ne yapacağım ben? Sokaklarda, parklarda mı sabahlayayım? Ya bugün akşama kadar... O pis kitapçıda... Vardığında işyeri açıktı. Burak sevinçle karşıladı. Geçmiş olsunlar, yakın ilgi dolu sorulardan sonra utana sıkıla:

— Ben de bugün izin isteyecektim ağbi, dedi... Hastalıktan yeni kalktınız ya... Sözleşmişler de bu cumartesi. Arkadaşlarıyla toplu olarak bilmem nereye...

Kızardı birden:

— Ben kesin söz vermedim, dedi. Sakınca varsa gitmem...

— Git, dedi Kenan... Ne sakıncası olacak? Sen de çok bunaldın.

Sevindi, teşekkür edip bir yere telefon açtı. Öğle yemeğinde çıkıp bir arkadaşıyla buluşacaktı. Kenan bir ara öğlende kapayıp gitmeyi düşündü. Olmayacak. Niye olmayacak? Nereye gideceksin kapayıp da? Burada işe dalarsan, akşamı bulursun. Peki akşam? Hele bir akşam olsun... Yukardaki maroken koltuğa yerleşip kaldı bir süre. Durgun suda batık oldu yine. Derinden sesler geliyordu. Burak'ın sesi, gelen giden alıcıların kadınlı erkekli, inceli kalınlı sesleri. Bir ara her şey silinir gibi oldu. Sıçradı birden koltukta. Ayağı kaymıştı. Dalmışım... Cumartesileri Matmazel gelmez. Ne iyi eder. Hiç gelmese. Nermin oturacak yerinde. Yirmi dört saat burnumun dibinde olacak. Olmayacak. Çünkü ben olmayacağım. Öff. Fırladı, aşağı indi...

— Hadi sen git, dedi Burak'a.

— Daha erken ağbi... On iki bile olmadı...

— Olmasın... Ben bakarım... Çok yoruldun sen...

Burak, kızdırdım mı gibisine bakındı, tezgâha geçen Kenan'ın yüzündeki anlamı yorumlayamamanın tedirginliği içinde pardösüsünü alıp çıktı.

— Sağ olun ağbi... Allahaısmarladık...

Ses çıkarmadı Kenan. Uzun boylu düşünmeye sıra kalmadan iki kişi girip kitap istediler. Akşama kadar da aralıklı biçimde sürüp gitti bu istekler. Birkaç kez Günsel'e, fakülteye gitmek geçmişti içinden. Fakülteye gitmemiştir bugün. Ağbisi yolcu. Öyle bir şey de dedi ya... Ne dedi? Nerden bozayım bu beş yüzlüğü? Öğleden sonra bir ara seyrelir gibi oldu, sonra yine sıklaştı; beşten sonra artık tek tük uğrayanlar oluyordu. Ara sıra telefona çıkmak, geçmiş olsuna uğrayan bir-iki tanıdıkla ayaküstü çene çalmak, kazayı anlatmak! (Yalan söylemenin ne zor bir işi olduğunu iyice anlamıştı.) Kitap paketi açmak, satılan kitapları paketlemek, para almak, para vermek öylesine doldurmuştu ki saatin altı olduğunu görünce şaşırdı. Kasadaki banka oturup kaldı bir süre. Son gelen bir-iki kişiyi de yok diye savdı. Ağır ağır hazırlandı. Altı buçuğa doğru kepenkleri çekip çıktı. Babıâli yokuşundan aşağı dalgın, yorgun inmeye başladı. Ne yapacağını, nereye gideceğini bilmiyordu, içinde kurşun gibi bir ağırlık gittikçe büyüyor, taşınamaza doğru gidiyordu. Karanlık bir köşe başından Rasim değil, Günsel çıkacak korkusu vardı içinde. Ne derim? İyi ki yarın... Peki

yarına kadar... İki yol var yarına kadar: Her şeyi unutmak... Bir de karar verip... Sirkeci'de, köşede durdu birden. Niye karar verip toparlayamıyordu bir türlü? Eve gidemem. Günsel'i göremem... Hem görsem de alay eder... Karın der. Söyleyemem ki. İçinde bir eziklik duydu. Öğlende de bir şey yememişti doğru dürüst. Bir sandviçle bir-iki çay. Ağır ağır yürümeye başladı. İstasyon Lokantası'na yollanmıştı. Belki eşten dosttan birileri vardır. Bir süre sonra bakarsın: "İşte Günsel de geldi!" Lokanta yeni dolmaya başlamıştı. O gece oturdukları masa doluydu. Tanıdık hiçbir yüz de yoktu görünürde. Yalnız uzaktaki masalardan birinde, handaki Ermeni'ye benzetti birini; iki kişiyle gülüşerek içiyorlardı. İstasyon yanındaki masalardan birine oturdu. Garsona bir şeyler ısmarladı. Tam bilincinde bile değildi ne söylediğinin, rakı söylediğini biliyordu. Masalara bakmıyordu; gözleri kapıdaydı. Sanki birini arıyor, bekliyordu. Arıyorum da, bekliyorum da... Bir tanıdık, ne olur... Sait sanatoryumdaymış. Sadi, Engin gelmez mi? Sermet? Gerçekten Sermet de olabilirdi... Birisi, birisi... Sermet gelir mi? Belki de Günsel'le şimdi onlar... Öyle saplantıya düştü ki, birden, bir ürperme duydu. Nasıl düşünmedim bunu? Bekâr kız, istediği delikanlıyla çıkar, niye hesap versin sana?.. Ya senin dün yediğin bok... Karın değil mi? Kafasından atmaya çalıştıkça daha çok yapışıyordu sanki. Ağzı kurumuştu... Yapmaz Günsel... Benim biriciğim o... Kendi çirkefliğini sıçratma ona da... İçmeye başladı. İçtikçe daha çok batıyordu karışık duygulara... Kalkıp tuvalete gitti. Yüzüne su vurdu muslukta. Aynaya baktı uzun uzun. Kirli, pisti ayna. Masaya döndü. Birilerine bakıp durdu yine. Yoktu, kimsecikler yoktu... Aynanın pis yüzündeki kirle o Mustafa'nın vurduğu yara belli değil daha. Bütün gün ağbisiyleydi. Saat dokuzu yirmi beş geçiyor. Birazdan evde olur. Teyzesinin konuklarıyla... Boğazı kurudu yine. Rakı içti, peynirden aldı biraz. Bu gece nerde kalacağım? Tamam. Teşvikiye'deki evde. Hem akşamdan bir şeyler alıp giderim. Erkenden kalkar kahvaltı hazırlarım. Dokuza doğru gelir o, önce her şeyi anlatırım... Yalan yok... Ne kadar pis olsa gerçek gerçektir... Bir çözüme varmamızda etkisi olur belki de. Kıskanır mı? Ya çarpar yüzüme kapıyı giderse... Gitmez... Peki bu gece nasıl sabahlayacağım? İçip sızmak en iyisi. Sabah oldu mu da... Bir küçük şişe, iki de duble içtikten sonra sallanmamak için kendini zor tutarak kalkarken saat ona geliyordu. Kesin kararlıydı. Her şeyi anlatacağım Günsel'e... Böyle sürüp gidemez bu... Pislendiğimi,

lekelendiğimi, çürüdüğümü duyuyorum. Ya bir kez daha olsa böyle bir şey... Olmayacak. Lokantadan çıktı. Sirkeci'de taksiye bindi.

— Kocamustafapaşa...

Kocamustafapaşa sözünü birisi fısıldayıvermişti de karşı koyamamıştı... Yine de karşı koyamıyordu. Beyazıt'a çıktıklarında hiç kuşkusu kalmamıştı en doğrusunu yaptığına. Sabahı bekleyemem... Kapıya çağırırım Günsel'i... Sokakta ayaküstü de olsa anlatırım her şeyi... Teşvikiye'ye gidiyorum, istersen hemen gel, istersen yarın. Dönmeyeceğim o eve... Yok tiksiniyorsan benden; aptal, iradesiz, güçsüz buluyorsan, Yenikapı'da, Beyazıt'ta, nasıl bırakıp gittinse... Ya yine giderse! Ne yaparım? Yalana mı sığınacaksın? Bin kez hayır. Derim ki Günsel'e... Evin sokağına kadar söyleyeceği sözleri ezberlemişti nerdeyse... Hangi sözler üstüne basacağını bile. Araba ana caddeden karanlık sokaklarda kıvrılınca yüreği küt küt vurmaya başladı. Ayılır gibiydi. Şimdi evde bir sürü kadın merakla kapıya bakacaklar... Yanlış mı yapıyorum? Sokağın başında indi arabadan, parayı verdi şoföre. Eve doğru yaklaşmaya başladı. Pencerelere baktı. Sönük bir ışık vardı içerlerde. Konukları gittiler belki... Ya uyudularsa. Uyusunlar... Daha iyi. Günsel açar kapıyı... Apartmanın kapısı kapalıydı. Zile bastı, bir kadın gelip açtı aşağı merdivenlerden. Günseller'e çıktığını söyledi. Kadın bir şey sormamıştı. Günseller'in kapısına gelince bir an durdu. Yoksa yanlış mı? Birden bastı zile. içerde hiçbir ses yoktu. Biraz bekledi. Çekinerek bir daha bastı. Biraz sonra içerlerden ağır ağır sürtülen bir terlik sesi duyulmaya başladı... Bir ışık yandı içerde. Teyze açtı kapıyı. Şaşkın, uykulu, çekingen gözlerle baktı. Tanınmamış gibiydi. Yavaşça toparlandı...

— Buyrun, dedi...

Kenan ne yapacağını bilemeden kaldı birden. Dili tutulmuştu sanki... Durum öylesine karşı çıkmıştı ki her şeyine...

— Günsel'i, diyebildi ancak... Teyze bön, şaşkın baktı bir süre...

— Yok Günsel, dedi.

Sonra yeni akıl etmiş gibi dikildiği kapıdan çekildi...

— Buyursanıza, dedi.

Donup kalmış gibiydi Kenan. Düşünemiyordu.

— Hasan gitti bugün, dedi teyze... Günsel'in de işi varmış, beklemeyin beni dedi. Birlikte değil miydiniz?

Birlikte değil miydiniz? Değiliz işte... Bir şey demeden döndü Kenan. Merdivenlerden inmeye başladı... Teyze peşinden şaşkın bakmıyordu. Kenan birkaç basamak inmişti ki:

— Güle güle! dediğini duydu. Durup baktı. Teyze yavaşça kapatmıştı kapıyı... O zaman birden fırlamak, kapıyı yumruklamak, kırmak geldi içinden. Bağırmalıydı. Olmaz. İçerdedir Günsel... Yalan söylüyor acuze! Karanlık merdivenlerde anlamsız bakınmaya başladı. Şimdi kapı açılacak, Günsel çıkıverecek, koşarak inip sarılacak, hem sımsıcak sarılacak, dudaklarını yapıştırıp... Başı dönüyordu... "Birlikte değil miydiniz?" Değiliz işte. Yalan söyledi. Sermet'le. Kollarıyla, sımsıcak dudakları... Boğulacak gibi oldu birden. Kapıya çıkınca sallanıyordu, içkili olmaktan değil, Günsel'in yıkılıvermesinden. Tutunacak bir şeyler aranır gibi bakınmaya başladı karanlık sokağa. İçki satan bir yer yok mu buralarda? Aksaray'da var bir sürü. Günsel... Peki ben nereye gideyim şimdi? Kapkaraydı sokaklar.

XVIII

Günsel kaza sözünü duyunca donup kalmıştı telefonda. Burak'tı telefondaki. Biraz önce yarı komada gelmiş Kenan ağbi, duramamış. Konuşamıyormuş; yüzü gözü kan içinde. Arabayla baygın gitmiş eve! Nasıl olduğunu da söylememiş kazanın. Günsel ötesini dinleyemeden kapatmıştı telefonu. Aksaray postanesinden ediyordu. Telefondan çekildi, duvara yaslanıp kaldı. Ne yapacağım şimdi? Bir gün önce Beyazıt'ta kavgalı ayrıldıklarından beri içi içini yiyordu... Alanın ortasında o sözleri sayıp da yürümeye başladığı anda pişman olmuştu. Hem yürüyor, hem de Kenan'ın arkasından koşup gelmesini istiyor, bekliyordu. Geçen arabalardan birikişini atlatmış, oyalamıştı. Gelmediğini görünce yeni bir kızgınlığa batıvermiş, arkasına bakmadan binmişti dolmuşa. Bu kez bekleyip durdu bütün gece. Gelir o; bilmem mi ne delidir? Neşesizliği, sinirliliği, her kapı sesinde fırlayıvermesi Hasan'ın gözünden kaçmamış, bir ara takılacak gibi olmuş; fakat Günsel'in şaka götürmez suskunluğu üstelemesini önlemişti. Erken yatmışlar, çok kötü bir geceden sonra sabahleyin erkenden fırlamıştı Günsel. Kahvaltıya yeni oturan ağbisi şaşkın bakmıştı ardından.

Aksaray postanesinden birkaç kez aramıştı kitapçıyı. Çok erkendi, biliyordu, yine de alamıyordu kendini telefon etmekten. Çok kötü duygular vardı içinde! Bu saatte gelmez Kenan ya. Daha iyi, Burak'a haber bırakırım kitabını Çınaraltı'na almaya gelsin diye. Öğlende birlikte yeriz. Özür de dilerim. Hiç yakışmıyor bize. Suç onda! ikimizden başka bir şeyi görmüyor. Üçüncü arayışında bulmuştu Burak'ı. Kötü bir düş gibi gelmişti söyledikleri.

Yaslandığı duvardan ayrılamıyordu; inmeliydi sanki. Gelip geçenlerin bakışlarıyla ayılır gibi oldu; toparlandı. Yüzü gözü kan içinde, komada... Kendini acımasız suçlamaya başladı. Sensin asıl küçük-burjuva... Söv, say, alanda bırak, çek git. Daha anlayışlı, daha yumuşak olamaz mıydın?. Acı çekiyor adam, kör müsün? Eşşek kafam benim! Bir şeyler seziyordu, doğal bulmuyordu olayı! Dudaklarını ısırdı, tutamayacaktı, çabucak sokağa attı kendini. Gelip geçenlere bakıp kaldı bir süre. Şimdi evde, kan içinde... Niye başında değilim ben? Neyisin ki? Karısı var onun... O başındadır şimdi. Acıyla, başkaldırmayla doluydu. Döndü, hızla postaneye girdi yeniden. Kenan'ın artık ezberlediği ev numarasını çevirirken başkaldırma çekingenliğe dönüşmüş, içindeki acı taşımayacağı kadar ağırlaşmıştı. Zil sesleri, sonra bir sessizlik, sonra, "Aloo, buyrun efendim." Tıkanır gibi olmuştu. Bağırmak, kötü şeyler söylemek geliyordu içinden. Yalvarmak bile... Bırak bu adamı! Sen iyileştiremezsin. Başında olmak istiyorum. Çek git artık ne olursun? "Aloo, buyrun efendim!" Telefonu çarpar gibi kapattı. Kızgındı, her şeye, dünyaya kızgındı. Çıktı, caddeyi geçti, Laleli'liye, fakülteye yaklaştığında toparlanıp bir şeyler düşünebiliyordu. Nasıl bırakırım öylece? Aklına Handan geldi. Yurtta mıdır? Hastanededir belki. Kim bilir ne cehennemdedir! Nöbeti bırakacaktı bu sabah. Hem ne yapacak? Doktor o, gider görür. Saçmalama! Hastaneye yatırdılarsa, niye olmasın? O zaman ben de... Bir umut, bir sevinç duymaya başlamıştı. Hastaneye yatması için ağır olması gerekir. Olsun, iyileştiririm ben onu. O kadının elinde kalmasın da... Daha ağır olsun! Onu mu demek istiyorum? Bilmiyorum. Görmek istiyorum, o kadar. Komada, yüzü gözü kan... Aklına ağbisi geldi birden. Öğlene doğru, Kapalıçarşı'da, bir handa, eski bir arkadaşına, ayakkabıcı İbrahim'e gideceğini söylemişti. Saat dokuz bile değil. Fakülteye geldiğinde uyurgezer gibiydi. Öylesine ilgisizdi her şeye. Kitap isteyen birkaç öğrencinin de gözünden kaçmamıştı durumu. Birisi hasta olup olmadığını sordu. Saat on ikiyi güç etti. Fırladı fakülteden.

Beyazıt'a doğru koşar gibi yürümeye başladı. Hana çok yıllar önce gitmişti bir kez. Orada mıdır ki? Hem ne diyeceğim? Çarşıkapı'da, Sebil'in yanından girilen, sonra sapılan ara sokağı; karanlık pis han merdivenlerini içgüdüsel bir uyanıklıkla bulup çıkarmıştı. Dokuma makineleri homurtularıyla dolu loş koridorda açık kapalı, çeşitli tezgâh kapısının önünden iki yana bakınıp çekingen yürürken koridorun başından gelen ağbisi ile arkadaşını görünce sevinçli, şaşkın, acı içinde kaldı. Hasan da şaşırmıştı. Yemeğe çıkıyorlarmış İbrahim'le. Günsel'in bir-iki sözü, durumu yetmişti her şeyi anlamasına. Üzülmüştü. Günsel'in istemesine bırakmadan:

— Telefonu biliyor musun? dedi.

Ağbisinin boynuna sarılıp öpmek, hıçkıra hıçkıra ağlamak geliyordu içinden. İbrahim de olayı tam anlamamakla birlikte kaza ile ilgilenmişti.

— Bir arkadaşı var da, dedi Hasan.

Daha sormasını önledi. Döndüler. Kir pas içinde, yorgun, sapsarı benizleriyle bir tezgâhın dört yanına sıralanmış çalışan beş ayakkabı işçisinin bulunduğu odadaydı telefon. Hasan telefonu Günsel'e verince işçilere dönmüş. Günsel'in rahat konuşabilmesi için ölçülü bir sesle, trafik kazaları üstüne günlük sözler edip telefonu dinlemelerini önlemeye çalışmıştı. Acı bir mutlulukla telefonu bırakırken ağbisine bir kez daha borçluluk duymuştu Günsel. Handan çıkarlarken İbrahim yemeğe birlikte gitmelerini söyledi. Ankara Cezaevi'nde ağbisiyle görüşmeye geldiğinde annesinin elinden tutan bir damla çocukmuş! Anımsıyor muymuş? Anımsıyordu. Uzatmadan özür dileyip ayrıldı. Yalnız kalmam gerek... Mutlu mu, üzgün mü olduğunu anlayamadan yürüdü bir süre. İki sandviç aldı Beyazıt'ta. Girip bir kahvede çayla yemeyi tasarlıyordu ki isteksizleşti birden. Ayılır gibi olmuştu. Yetmemişti telefon konuşması. Öğrenmek istediği o kadar çok şey vardı ki. Bir hafta çıkma, demiş doktor. Bir iyiliği oldu, uzak kalacağız bugünlerde! Hafta sonuna doğru da Handan'ın gebelik için tehlikeli saydığı günler bitiyor. Utanır gibi oldu. Ne varmış utanacak? Peki, nereye varacak bu? Fakülteye doğru ağır ağır indi Beyazıt'tan. İsteksiz ısırdı sandviçi. Beklemek gerek. Yıllarca cezaevlerinde yatıp umutla bekleyenler gibi. Bütün ülke kocaman bir cezaevi! Birisi etmişti bu sözü, kimdi? Nazım'ın hapisten çıkması sırasındaydı... Demek bizden başkaları için de cezaevi bu ülke... Kimler için? Kimin için değil ki? Çok küçük bir azınlığı çıkardın mı geri kalan herkes için cezaevi. Yalnız kimileri bilincinde, kimileri değil. Acı çektiğinin bile bilincinde değil kimileri! Acı

çektiğini belli etmeden yaşamasını bilmek gerek? Ağbim gibi... Ben acı çekiyor muyum? Çekmiyor muyum? Sen daha acının ne olduğunu bilmiyorsun kızım! Ben de bilmiyorsam! Sınırı mı var acının?.. Falakada bütün iş ilk beş-on sopaya dayanmakmış. Sonucu duygusuzluk. Şunu da bir konuşayım ağbimle; neler etmişler ona. Söylemez ki, acı bir gülümsemeyle geçiştirir. Niye kendinden hiç söz etmez bu adam? Bu kadarı çok... Muratlar ikide gelecek... Daha var... Önce kendimi antmalıyım. Yeter karışıklık... Kenan yok bir hafta. Tamam, bu bitti... Alooo, buyrun efendim!.. Pis karı! Geber! Fakültede kitaplığa girince Murat'ı, yanında ilk kez gördüğü iki erkek öğrenciyi bekler buldu. Erken gelmişler. Kitaplık boş gibiydi. Derste değillerse, kahvede ya da sinemadaydı Psikoloji'de öğrenciler. İlerde pencere yanındaki her günkü yerinde yüzü ergenlikle dolu Yahudi kız, dünyaya sırtını dönmüş, dalıp gitmişti kitabına. Başka masalarda birkaç öğrenci de aynı dalgınlıkla çalışıyorlardı. Murat iki arkadaşı tanıttı. Biri İktisat'tan biri Dişçi'den. Haydar'la, Sabahattin. Murat da Hukuk'taydı. Sermet tanıtmıştı; küçüklük arkadaşıymış. Son günlerde sık arar olmuştu. Epeyi öğrenci vardı yöresinde. Babası CHP'nin parti başkanıymış Ege'de bir kasabada... Murat biraz daha ilerdeydi. Köy enstitüleri, toprak reformu, eğitimde eşitlik, özgürlük deyip duruyordu yerli yersiz. Bütün bunları da ülkenin komünistlikten kurtulması için gerekli çözüm araçları olarak öne sürüyordu. DP'nin, Menderes'in tutumuna kızgınlıkla karşı çıkıyor; kendini tutamıyor, sövüp saymaya başlıyordu ara sıra. Öğrenciler arasında birçokları vardı böyle. Günsel bu tutarsız, kafaları az buçuk karışık, bütün sorunları, yordamla, bölük pörçük kavramış gençlerle hiçbir aşırı tartışmaya girmemeye bakıyor, çoğu kez düştükleri çelişkilere, tersliklere duyduğu kızgınlığı, patlamayı zorla örtbas ediyordu. Hiçbir şey öğrenmemişse sabırlı olmasını öğrenmişti ağbisinden. Düşündüklerini çok zorunlu olmadıkça açıklamamayı, herkesten sonra konuşmayı, kısa konuşmayı huy edinmişti. Sabırlı olmanın özenti bir seçim değil, bir zorunluk olduğunu öğrenmişti. Bir tür yaşamak sorunu. Sabırlı olmayıp da ne edeceksin bu çocuklarla? İşte yine bilinen şeyleri geveleyip durmaya başladılar. Bir istifa etse Menderes her şey düzelecek! İsmet Paşa demiş ki... Artık kanıksamıştı Günsel. Dağıtmamak gerek çocukları, tek doğru bu. Gerisine de katlanacağız! Yalnız bir ara Sabahattin birleşmekten söz etti. Öteki fakültelerin öğrenci derneklerinin ileri gelenlerini toplayıp iktidarın tutumuna karşı ortak bir cephe kurmanın yararlı olacağını söyledi. Günsel kulak kesilmişti. Bundan

yararlı ne alabilir? Yalnız sonunda gizlilik önerince, birden kalıverdi. Yoksa oğlan... Öyle bir durumu yoktu, içten görünüyordu. Kuşku uyandırmayan kişilere karşı uyanık ol, demişti ağbim. Aptallığımız provokatörleri, ajanları aptal sanmamızla başlıyor. Murat da karıştı konuşmaya. Birleşip bir cephe olmanın yararları üstüne heyecanla bir şeyler söyledi. Biraz daha sessiz konuşmaları için uyarmak zorunda kaldı Günsel. Haydar susuyordu. Bu ara bazı öğrenciler gelip kitap istediler, Günsel kalktı, kitap verdi. Dönünce Sabahattin baklayı çıkardı ağzından. Daha önce Tıp'ta, Eczacılık'ta da konuşulmuş bu konu; şimdi bir tür nabız yoklaması yapılıyormuş çeşitli kanallarla. O da görevle... Günsel'in düşüncesini öğrenmek istemişler. Bu konuda yararlı olmak için ne yapabilir yöresindeki arkadaşlarıyla?

— İyi bir şey, dedi Günsel. Nasıl gerçekleştirilir bilmem ya...

Çocukların en küçük işlerde nasıl dırıltılar çıkardıkları, küçük burjuva kişilik tutkularına kapıldıkları çok gördüğü şeylerdi. Perşembeye buluşmak, o güne kadar da gerekli ilişkileri kurmak, soruşturmak üzere ayrıldılar. Günsel düşünmeye başlamıştı. Sevindirici bir olaydı. Ağbimle de konuşayım. Kenan'la da. Yok Kenan... Yüzü gözü kan içinde... Düşünmeyeceğim. İyileşir nasıl olsa. Ölüm yok ya... Sabahattin'den kuşkulanmak yersiz. Belki de kışkırtıcılar da haberliler; belki de onların parmağı var; olsun, yine de iyi bir birleşme için toplanıp konuşmak. Akşama kadar kafası bununla dolup boşaldı. Hasan biraz geç geldi akşam. Düşünceliydi. Nedenini soracaktı, vazgeçti Günsel. Yorgunluktandır. Sormamaya alışıktı. Sorsa da bir-iki sözden başka bir şey çıkmayacaktı ağbisinin ağzından. Yoksa bir şeyler mi dönüyor? Örgütlenmek için gerekli görüşmelere mi geldi buraya? Atmaya çalıştı kafasından. Düşünmemem gerekir. O ki bana söylemiyor. Belki de kuruntu ediyorum. Hasta adamcağız. Yarın hastaneye gidip her türden incelemesini yaptıracak. Handan çarşambaya bekleyecekti Cerrahpaşa'da. Bakalım ne çıkacak?

— Çocuklar gizlice toplanıp konuşalım diyorlar, dedi Günsel.

Saat ona geliyordu. Yemekten yeni kalkmışlardı. Hasan divana uzanır gibi yaslanmış, kahvesini içiyordu. Masayı toplamış, karşıdaki koltuğa ilişmiş Günsel'e ses çıkarmadan baktı.

— Ortak cephe kuralım derler...

— İyi derler, dedi Hasan yavaşça.

Dalgın durdu biraz, sonra yine aynı yorgunlukla ağır ağır ekledi:

— Gizli olması da doğal. Açıkça yaptırırlar mı?

Yine dalgın kaldı bir süre. Günsel'e de bir çekingenlik gelmişti. Üstelemedi.

— Hasta mısınız?

Hasan duyamamış gibi kaldı bir an, sonra ayılır gibi:

— Yooo, dedi. İyiyim.

Gülümseyerek baktı Günsel'e. Eski babacan Hasan olma çabasıyla:

— Biraz yorulduk, dedi. Yaşlılık da var. Terslikler de eksik olmuyor. Hangi gün eksik oldu ki?

Tersliklerin neler olduğunu açıklamıyordu. Yine suskun kaldılar bir süre. Günsel yandaki bir kitaba uzanacaktı ki Hasan önlemek ister gibi:

— Epeyi korkuttu bizi Kenan Bey, dedi.

Doğruldu, yandaki koltuğa geçti. Bir sigara yaktı. Bir şeyler konuşmaya hazırlandığını hem belli ediyor, hem de saklamaya çalışıyor gibiydi. Hiç böyle görmemişti ağbisini Günsel. Her söze dimdik, dosdoğru girer bu adam. Ağbisine yardımcı olmak ister gibi:

— Evet, dedi. Daha da geçmiş değil korkum.

Bir sessizlik daha oldu. Hasan oyunu beceremeyeceğini anlamış gibi durup dimdik baktı.

— Nasıl tanıştınız? dedi birden.

Nasıl mı tanıştık? Anlatmamıştım değil mi bunu? Hele bu konuda hiç konuşmak gelmiyordu içinden.

— Lokantaya gittik bir gece. Oradaydı.

Sustu. Hasan öylece bakıyor, bir şeyler daha söylemesini bekliyordu belli ki. Günsel oralı değildi. Uzunca bir sessizlikten sonra:

— Ne oldu? dedi gülümseyerek. İyi izlenimleriniz silinmeye mi başladı?

Hasan hemen:

— Yoo, dedi. İzlenimlerimi silecek bir şey olmadı ki.

Günsel'in şakayla söylediği sözü ciddiye almıştı; Günsel gülerek şakayla karşılamasını bekliyordu oysa ki... Ne oldu bu adama? Bir şey var ya! Yine susup kaldılar bir süre. Günsel sormak, bir şeyler öğrenmek için yanıyordu. Sormanın boşluğunu da biliyordu. Söyleyeceğini söyler, söylemeyeceğini de öldür Allah alamazsın ağzından!

— Ben senin mutlu olmanı isterim canım, dedi birden. Sonra gülümseyerek baktı bir süre.

— Mutluluk da öyle güç ki!

Hasan sonra genel konulara döndü birden. Günlük olaylara geçti. Rektör Sıddık Sami'nin İsmet İnönü'yü evinde görmeye gittiğini yazıyordu gazeteler...

— Önemli şey, dedi. Boşuna çene çalmaya buluşmadılar ya...

Dalgın, tedirgin gibiydi. İşçilere gitmesini, öğrencilerin birleşmeleri için çaba göstermesini, yön vermesini sevinerek dinlemişti daha önce. Yine o konuya değindi bir ara:

— Yalnız çok uyanık ol Günselciğim, dedi. Öylesine kalleş ki düşman, kızmak, sövmek bile gülünç. Sen çalışacaksın da o boş mu duracak? O da görevini yapıyor. Bizim de bir şey yaptığımız yok ya!

Bir sessizlik oldu yine.

— Nasıl anlaşılır ağbi? Bunca yıllık denemeniz oldu. İyi kötü bir ölçü vardır elinizde.

Hasan öylece kaldı bir süre. Düşünüyor muydu? Başka şeylere mi dalmıştı?

— Yok Günselciğim, dedi. Yok... Üzgün baktı.

— Namuslu kişilerde de var onların özellikleri. Öyle karışık ki kolay çıkılmaz içinden.

Yine sustu bir süre, sonra ağır ağır ekledi:

— Tek ölçü: Yanlış olduğunu gördüğün bir yere sürüklemek istiyorsa kuşkulanırsın. Gel gör ki namuslu kişi de içtenlikle yapabilir bunu!

Bir acılık vardı sesinde. Başını kaldırıp şöyle bir baktı, öylece söylüyormuş gibi:

— Özellikle yeni tanıştıklarımıza karşı, hele yakınımıza sokulmuşlarsa, çok, pek çok uyanık olmak gerek, dedi.

Günsel önce anlamamıştı, sonra bir şimşek çaktı kafasında. Ağbisine dikti gözlerini. Daha bir şeyler söylemesini beklemeden yarı alaylı:

— Söz gelimi, dedi. Kenan'dan da mı kuşkulanacağım? Tutamamış, kızgınlığa, başkaldırmaya dönmüştü söyleyişi.

Hasan babacan gülümsemeyle:

— Bilmem, dedi yavaşça. Yargı sana düşer bu konuda!

Gülmeden bakıyor şimdi.

— Ne yitirirsin, dedi, uyanık olmakla? Bana karşı bile...

Daha eskiden de tartışmaları olmuştu bu konuda. Saçma buluyordu Günsel.

— Bir sınırı olmalı bu işin. Sizden de kuşkulanacağıma yaşamayayım daha iyi, dedi birden.

Ses çıkarmadı Hasan. Çok düşünceli olduğunda yaptığı gibi önüne dalmış, parmaklarıyla oynuyordu ağır ağır. Bir süre sonra:

— Haklısın belki Günselciğim, dedi. Biz başka bir kuşağız. Ölçülerimiz başka. O ölçülerle de çok aldattılar bizi ya... Yine de uyanık ol diyeceğim. Senin yanılman, hele kendini bir tuzağa kaptırman, benim yanılmamdan çok yıkar beni. Güç şey tanımak. Tanımadıklarımızdan da çekiniriz.

Ağbisini hiç böyle duygulu görmemişti Günsel. Şaşırdı. Öylece kaldılar bir süre. Hasan doğruldu birden, kalkacaktı ki:

— Başka şey yok mu bana söyleyeceğiniz, dedi Günsel. Hasan durmuş bakıyordu. Günsel karşılıksız bırakılmaktan korkarak yavaşça:

— Kenan üstüne, dedi. Sanki bir şeyler duydunuz da...

Hasan gülerek kalktı ayağa.

— Üstüne bir şeyler duyulmayan kaldı mı bu ülkede, dedi.

Eski babacan Hasan'dı. Gülerek:

— Yatsak, dedi. Yarın erken kalkacağız. Hastanede olacağız ya yedi buçukta.

Günsel üzgündü. Tam bir şey anlamamıştı ağbisinin sözlerinden. Neler duydu ki böyle tedirgin? Tehlikeli bir şey olsa söylemez mi bana? Ne olabilir ki? Kenancığım bir duysa kahrolur. Ağbim de önemsememiş ki. Üstüne bir şeyler duyulmayan kaldı mı derken gülüyordu ya; nasıl acıydı sesi. Pis herifler... Dilleri nasıl varır? Ne pislikler yığılmış bizimkilerde de... Daha pek konuşmadan yattılar. Uzun saatler uyuyamadı Günsel. Hep ağbisinin sözlerine takılıyor, her biri üstünde şifre çözer gibi tek tek duruyor, her kez yeni bir anlam veriyordu sözcüklere. Sonra daldı bir ara. Karışık düşlerle uyandı. Hep Kenan'la uğraşmıştı. Yüzü gözü kan içindeydi. Bıçakla vuruyordu birisi. Bağırmak, koşmak istiyordu Günsel. Düşün etkisinden uyandıktan sonra da kurtulamadı bir süre. Düşlerle bozduk! Saçma. Handan bayılır düş yormaya. Anlatayım da geleceğimizi söylesin bari! Utanmaz karı, doktor olacak bir de! Yüzü gözü kan içinde... Ortalık ışıyıncaya kadar uyuyamamıştı. Bir gün önceki olaylar, ağbisinin konuşması, hepsinin üstünde de Kenan bırakmıyordu yakasını. Bir de ajanmış Kenan! Sinirli güldü. Şakası bile çirkin. Bir hafta göremeyeceğim. Dalmıştı; uyandığında saat dokuza geliyordu. Teyzesinin koridorda

sürüdüğü terlikleri, sokaktaki satıcı sesleri, yandaki damda boğuşan kedilerin cırlak bağrışmaları, odaya dolmuş güneş. Fırladı yataktan, saat dokuz buçuğu geçiyordu fakülteye geldiğinde. Arayan olmamıştı bereket. Tembel, isteksiz oturdu bir süre. Tek tüktü öğrenciler. Birkaçına kitap verdi. Osmanlı tarihini açtı. Okuyamıyordu. Ateşi çıkmış mıdır? Geceyi nasıl geçirdi? Ağbimi hiç böyle görmedim. Nedir sakladığı? Önemli bir şey olsa söylemez mi? Söyler... Telefon edip konuşsam bir; sesini duysam. Şimdi "Aloo, buyrun efendim" mızmız karı. Buyurduk! Kocanızı istiyoruz! Ne yapar ki? Zeynep yok mu bu evde; niye o çıkmaz telefona?.. O da hastaydı. O karı niye hasta olmaz? Kenan'a kim bakar sonra! Yoksa o kadını seviyor mu? Yalan mı söylüyor bana? Ajan... Fırladı yerinden, neden yaptığını bilmeden kitap dolaplarına doğru yürüdü. Camlı kapıların ardındaki kitaplara bakarken kendine gelmeye, durulmaya çalışıyordu. Geçirdiği bunalımı anlayacaklar diye korktu birden. Bir dolabı açtı, aranır gibi kitapları elden geçirdi bilinçsiz biçimde. Saklar mı hiç ağbim önemli olsa? Uyanık ol, dedi. Kendileri baksın uyanık olmaya! Her tutuklamada bir dünya ajan çıkar aralarından! Bir de Kenan'dan kuşkulanacaklar! Nerden çıkarıyorsun; kuşkuluyum mu dedi adamcağız! Nasıl der?

— Günsel Hanım, sizi istiyorlar.

Öylesine irkilerek fırladı ki kapıda seslenen hademe de alıklaştı. Aldırmadan hızla geçmiş; loş koridorda Kenan'ı aranıyordu. Teknik Üniversite'den, Akademi'den; biri kız, üç öğrenciydi bekleyen. Bir tanesini tanıyordu. Kızla, öteki oğlanı ilk görüyordu. Sermet göndermiş. Konuşmak istiyorlardı Günsel'le. Bozulduğunu belli etmemeye çalıştıysa da bir şeyler sezinledi çocuklar; belki de kendilerine güvensizliğe yordular. Kısa bir süre durup ayrıldılar. Bir şey demediler ya, Muratlar'ın gelişinden de, perşembeye buluşmalarından da haberli gibiydiler. Birisi, bir perşembe günkü buluşma sözü kaçırdı ağzından. Birleşip Demokrat Parti, Menderes iktidarına karşı çıkmaktı istedikleri. Çocuklar gittikten sonra kendi kendini yemeye başladı. Soğuk davrandım. Aklın onda. Başka şeye işlemez oldu kafan. Küçük-burjuva bencilliği! Bu kadarcık düşünmeye de mi hakkım yok benim, onu... Yüzü gözü kan içinde. Hem artık bıktım bu çocukların çene çalmalarından. Söz, söz, söz... Menderes istifa ederse... Etmiyor işte, herif. Enayi mi? Belki de Menderes kışkırtıyor gençleri. Kim bilir ne mallar var içimizde. Ağbim boşuna demiyor... Uyanık ol. Uyanık olun.

Nasıl olunur, ne bileyim ben. Ona karşı da kuşkulu olacakmışım. Olmayacağım. Ağbim de ölçüyü kaçırıyor bazı. Neydi dün akşamki tedirginliği? Kesinlikle öğrenmem gerek akşama, kesinlikle! Akşamı etmek de büyük sorun. Saat daha on bir filan. Öğlende bir telefon edeyim. Telefonu aklına takınca bir daha kurtaramadı kendini bu düşünceden. Daha öğlene kalmadan fakülte postanesine inip Kenan'ı aradı. Aloo, buyrun efendim... Artık kızmıyordu da. Sadist bir zevk olmuştu telefonda Nermin'in sesini duyup küt diye kapatıvermek. O gün öğlende aralıklarla, üç dört kez, işten ayrılınca da bir o kadar açtı telefonu. Akşam eve gelince yaptığı bu oyundan pek yararlı çıkmadığını, kendi sinirlerinin de karşısındaki kadar yıprandığını anladı. Fakat tutkulu bir inada dönüşmüştü oyun. Köşedeki bakkala gidip açmak geliyordu içinden. Bir umuttu sonra, ya Kenan çıkıverirse. Çıkmadığını görmekle daha kötü düşünceler doluşuyordu kafasına. Demek ağır. Kalkamıyor. Allah belasını versin bu kadının. Akşama Hasan, Günsel'in de tanıdığı iki işçi arkadaşı ile geldi. Ortaköylü tütüncülerdi: Salih'le, Muammer. Ağbisi ile doğru dürüst konuşamadı Günsel. Hastane yarın verecekmiş sonuçları. Film de almışlar. Oradan da Baba'ya gitmiş. O da pek iyi değilmiş. Yemekte biraz Turgut'a takıldılar. Cezaevi anılarını konuştular uzun süre. Mahkemede geçen güldürücü olaylar anlatıldı. Cezaları indirilsin diye savcıya yardımcı olan, yargıçlara yalvaran birkaç kişiyi tiksinti ile andılar. Oyuncuydu sözü edilen birisi. Günsel birkaç kez görmüştü sahnede. Ötekileri tanımıyordu. Öğrencilermiş; çeşitli işlerdeymişler şimdi, birisi de doktor olmuş. Hasan dinliyordu daha çok. Yine bir dalgınlığı vardı sanki. Günlük olaylar, politik sorunlar konuşuldu bir ara. Hasan daha çok genel şeylere değindi. Stalin'in suçlanmalarına şaşıyordu Salih. Yirminci Kongre'de ortaya atılan şeyleri nereye koyacağını bilemiyordu.

Yalan söylemiyorlardı kuşkusuz, bu kötülükleri yapmıştı Stalin... de, peki o zaman nasıl olup da örtbas edilmişti. Muammer hiçbir şey demeden dalgın dinliyordu. Hasan'ın ne diyeceğini beklediler bir süre. Bu konuda konuşmaya pek istekli görünmüyordu Hasan da...

— Bırakın bunları da, dedi yavaşça. Bize bakalım. İşçi ne durumda?

Bir sessizlik oldu önce. Sonra doğru bulmuşlar gibi tütün işçileri üstüne konuşmalara başladılar. İşçi diyorlardı, işçiler değil! Daha çok yakınmaydı söyledikleri. Daha haklarını istemesini bilmiyorlar. Bilenler var ya, geniş yığın çok çekingen. Çok ister daha! Menderes'e karşı CHP'lilerin

durumu... Günsel’in artık alıştığı konuşmalardı bunlar. İlginç de gelmiyordu. Bir ara korktu şiir okumasını isteyecekler diye. Öyle yorgundu ki... Bu konuda, konuşmaya pek istekli gömmüyordu Hasan da. Yorgundu, bir şey konuşabilecek durum yoktu. Yalnız, yatarlarken:

— Sinirli, bezgin bir görünüşün var Günselciğim, dedi. Üzülüyorum. Her şeyi büyütme. Gerçekten büyük şeyler çıkınca ne yaparsın sonra?

Günsel birden yakalanmış gibiydi. Ne diyeceğini bilemedi. Mırıldanır gibi:

— Konuşmak istediğim şeyler var sizinle, dedi. Hasan anlamıştı sanki. Babacan gülümsedi.

— Konuşuruz, dedi. Daha gitmiyorum. Üç kocaman günümüz var. Hadi, iyi uykular.

O gece de, ertesi gece de pek iyi uykuları olmadı Günsel’in. Ertesi günü yemekte Beyazıt’taki bir kebapçıda Muratlar’la buluştular. El altından yapılan soruşturma iyi gelişiyormuş. Yönetici birçok genç öneriyi olumlu karşılamış. Günsel de o sabah birkaç kişiyle görüşmüştü fakültede. Daha ayrıntılı, geniş konuşma için cumartesi akşamı toplantı sözüne de karşı çıkmadı. Süleymaniye’de, Haydarlar’ın evinde buluşacaklardı. Bir isteksizlik vardı içinde ya, belli nedene bağladığı için üstünde durmuyordu. Ayrıca da görev sayıyordu üstüne gitmeyi. Her şeyi büyütme! Gerçekten büyük şeyler çıkarsa ne yaparsın sonra? Sinirli, bezgin görünüşte olmam kötü bir şey. Kurtulmayalım. Öğlende çocuklardan ayrılır ayrılmaz telefona koşmuştu. Sabah iki kez “Alooo, buyrun efendim”. Üç de şimdi, beş. Hiç sinirlenmiyor karı. Hep aynı tonda. Kolay mı hanımefendi olmak! İki de akşamüstü, biri Beyazıt’tan, biri eve girerken köşedeki bakkaldan. Akşam yemeğe doğru, ağbisi gelmeden Handan damladı. Röntgen filmini, laboratuvar sonuçlarını alıp gelmiş. Genellikle iyi imiş Hasan’ın sağlık durumu. Ağırca bir sistit geçirmiş. Biraz perhiz yapmalıymış. Bazı ilaçlar da getirmişti. Kenan’ın kaza geçirdiğini o gün Hasan’dan öğrenmiş. Sorup durmaya başladı. Pek bir şey bilmiyordu Günsel de! Meraksızlıkla suçlamaya kalkıştı Handan, Günsel sinirlenmişti. Ne yapabilirdi? Sen olsan ne halt ederdin?

— Bilmiyorum, dedi. Ben değilim ki. Olsaydım bir halt ederdim. Hiç yolu yok! İçime atıp durmazdım senin gibi. Mıymıntı, sen de!

Günsel karşılık vermedi. Yapabileceğini yapmıştı. Cumartesi toplantısından, çeşitli fakültelerdeki öğrencilerin önerilerinden açtı. Pek

üstünde durmadı Handan; umursamamıştı. Hasan geç geldi biraz. Yine yorgun, neşesiz görünüyordu. Handan'la konuştular; gerekli bilgileri, ilaçları aldı. Yarım saat kadar sonra Handan kalktı, evdeki belli belirsiz gergin havadan sıkılmıştı sanki. Kalmaya gelmemiş aslında, yurda dönmesi gerekiyormuş. Handan gidince hemen yattılar. Bir şeyler söylemeyi kurup durdu Günsel; olmadı bir türlü. Hep böyledir bu adam, açıklamayacağı şeylerin sorusunu bile sordurtmaz! Ertesi sabah kalkınca ağbisini erkenden çıkmış buldu. Turgut'u da almış. Kahvaltıda homur homur bir şeyler söylenip durdu teyzesi.

— Oğlanı o karıya mı götürdü ne?

O kan dediği Turgut'un annesi Gülsüm'dü. Biz unutturmaya çalışıyoruz, diyordu. Deli midir nedir bu herif? Sonra da terbiye bekle bu çocuktan! Günsel birden ayılır gibi oldu. Gerçekten de hiç açmamıştı bu konuyu ikisi de. Ola ki dertli görünüşü bu yüzdendi Hasan'ın! Ağbisinin bu yüzden dertli düşünmesine gülmek geldi içinden. Niye olmasın? Kendi sorunundan ötesini gözün görmez oldu. İyi oldu! Gülsüm Hanım'ı mı düşüneyim bir de? Şoförüyle oynaşıp duruyormuş işte. Bu ağbim de! Evden çıkınca gerçekten bir bezginlik duyuyordu içinde. Yeni güne böyle başlanır mı! Telefon etmek bile gelmiyordu içinden. Yoksa haklı mı Handan? Bırak şu sersem kızı! Dünya umurunda değil. Önce Aksaray, sonra fakülte postanesinden iki kez daha aradı Kenan'ı. İkincisinde bayağı sinirliydi Nermin'in sesi. Rica ederim, kimsiniz gibi bir şeyler kekeliyordu ki kapattı Günsel. Yüreği küt küt atıyordu. İçinde biriken bir sevinç vardı. Oyunu bozuldu hanımefendinin! Sövmelere de başlar artık! Ha şöyle, gerçek yüzünü koy ortaya. Bas bas bağır telefonda: Şıllık, orospu, bırak kocamın yakasını! Yoksa gelir senin... İsteksiz güldü. Aklına Sivas'ta, mahallede çocukken gördüğü bir kavga geliyordu. Bir sakanın karısı çeşmede sıra bekleyen bir kızı kıskanmıştı. Ne sözler, ne sövmeler. Aklına geldikçe yüzü kızarıyordu. Alooo, buyurun efendim! Nasıl, anladın değil mi baykuş karı? Öğlene doğru inip de telefonu açarken sadist bir zevk duyuyordu. Erkek sesi ile karşılaşınca şaşaladı. Kenan'la konuşurken kurtulamamış gibiydi şaşkınlıktan. Niye o karı çıkıp da bozulmadı? Cumartesi gecesi için ne diyeceğini bilememişti. Telefonda söylemekten mi çekinmişti? Dinliyorlar telefonları! Yoksa ağbisinin Kenan'a karşı bile uyanık ol... Sersemlik bu. Ne ilgisi var. Aklımdan bile geçmedi. Telefonu kapatıp da Beyazıt'a yemeğe giderken cumartesi için söylediği yalanı iyice zorunlu buluyordu.

Biliyorum ben de tutamayacağım kendimi. Tam da gebe kalma günleri. Bir gün bile geciktirmekte yarar var. Teyzemin konukları da nerden çıktı? Ne diyeydim telefonda?

— Merhaba!

Medrese'nin duvarına yakın bir yerde birden duraladı Günsel. Dönüp baktı; Sermet'ti. O da bir arkadaşa gelmiş Hukuk'ta da, bulamamış; yurda uğramış, orada da yokmuş. Anlatmak gereğini duyduğu şeyler örtü gibi geldi Günsel'e. Onu kolluyordu sanki. Nerden bilecek Beyazıt'a çıkacağımı? Belki de fakülteden başladı izlemeye. Arka sokaklardan dolaşıp... Yapar yapmasına da... Üfff!..

— Yemeğe mi?

Önce, "yedim" diyecekti Günsel sonra vazgeçti.

— Yemeğe, dedi.

— Çağrılım olsan?

— İşim var; ayaküstü bir şeyler yiyip...

Sermet kesti birden:

— Benim de işim var, dedi. Şurada bir yer açılmış, hemen takınalım istersen. Hem konuşmak istediğim şeyler var seninle.

Günsel durdu. Sermet açıklamak gereğini duymuş gibi:

— Cumartesi toplantısı için, dedi.

Günsel bir şey diyecekti, oluruna bırakır gibi yürümeye başladı. Marmara Sineması arkasında bir kebapçıya gittiler. Pek kalabalık değildi. Boş masalardan birine geçtiler. Günsel sürekli bir tedirginlik içindeydi. İyi etmedim bu oğlanla gelmekle. Kenan görse çıldırır! Çıldırmasın! Ne yapıyorum ki? Handan bile iyi gözle bakmaz! Gerçekten kötü mü yapağım? Peki, önemli bir şeyse söyleyeceği? Nasıl devrimcilik bu; soluk alırken bile adamın kıskançlık damarını mı kollayacağım? Bir ara yüreği hop etti; kapıda görünen bir adamı Kenan'a benzetmişti birden. Yüzüne ateş basmıştı. Sermet'in anlayacağından korkup başını önüne eğdi. Çarpmasını bir süre dindiremedi. Birkaç yudum su içti. Toparlandı, başını kaldırıp baktı Sermet'e:

— Evet dedi. Neydi söyleyeceklerin?

— Aç ayı oynamaz, dedi. Önce bir şeyler yiyelim!

Günsel karşılık vermedi. Biraz daha üstelese, ilişkileri laçka etmek için sırıtarak kim bilir ne oyunlara kalkacak oğlan! Böyle olduğunu biliyordun da niye geldin! Ne bileyim ben, bir bok yedik işte.

— Kenan eniştemiz nasıl?

Kaynar sular dökülmüş gibiydi Günsel’in başından. Belki de pek kötü niyetle söylememişti Sermet. Günsel sinirli bir hareket yaptı eliyle, su şişesi devrilecek oldu. Sermet şaşkın kaldı birden. Günsel’in saldırıya geçecekmiş gibi kızgınlıkla dolu gözleriyle karşılaşınca ciddileşti, çekingen bir sesle:

— Kötü niyetle söylemedim, dedi.

Biraz bekledikten sonra da yavaşça eklemekten alamadı kendini.

— ... Çok alıngan olmuşsun.

Günsel durulmak için bekledi bir süre, sonra:

— Cumartesi toplantısından söz edecektin, dedi.

Garson kebapları getirmişti. Günsel isteksizdi. Sermet ses çıkarmadan birkaç çatal aldı; o da isteksiz görünüyordu. Günsel’e baktı. Yemeğe dalmış gibi gördü. Yavaş yavaş anlatmaya başladı:

— En güvenilecek Haydar’mış içlerinde. Ablası da çok iyiymiş onun. Emekli hemşireymiş. Ötekiler içinde de iyiler varmış. Bilinçleri yokmuş. Yüzeyindeymişler işin.

Senin gibi diyecekti Günsel. Dinledi bir süre. Aslında yeni bir şey yoktu Sermet’in sözlerinde. Cumartesi akşamı bilinçliler olarak ötekilere duyurmadan aralarında dayanışma yapıp...

— Ne gereği var bunların, diye kesti Günsel. İkilik çıkarmak gibi olur. İstenen şey belli. Herkes de istiyor bunu. Bunların bilinç düzeyinden ötede bir şey beklenemez hem bunlardan, hem de bu ortamdan. Her bakımdan tehlikeli de üstelik. Bir sezerse çocuklar...

Sermet bir şey diyemeden kaldı bir süre. Sonra suçlar gibi sert konuşmaya başladı birden:

— Daha bilinçlilerin birbiriyle daha yakın olmaları, egemenlik kurup her şeyi ellerinde tutmaları devrimcilik görevi değil mi?

— Ben burada öyle bir durum görmüyorum, dedi Günsel. Hem bilinçli devrimciler dediğin kimler? Bu yargıya nasıl varılmış? Olaylar gelişsin bakalım. Devrimci olanla olmayan öyle çıkar ortaya. Herkesin kendine ya da yanındakilere madalya takması ile değil.

Aslında biraz aşırı konuştuğunu biliyordu ya, tutamıyordu kendini. Mutluluk duyuyordu böyle konuşmaktan. Doğruluğundan çok tatlılığı önemliydi sanki. Sermet bozulmuştu. Hiçbir şey demeden yemeğini yedi. Günsel de bir şey demedi bir daha. Lokantadan çıkıp da Beyazıt'taki yaya kaldırımına gelince elini uzam Sermet. O her zamanki alaycı gülümsemeyi takınmaya çalışarak:

— Teşekkür ederim, dedi.

— Ben teşekkür ederim, dedi Günsel. Allahaısmarladık.

Sermet'in yüzündeki alaycı çaba uçuverdi birden, gözlerini bir an dikti Günsel'e, mırıldanır gibi acılıkla:

— Keşke o gece seni lokantaya çağırmasaydım, dedi. Döndü çabucak, yürüyüp uzaklaşmaya başladı. Bir ürperme dolaşır gibi oldu Günsel'in içinde; ya çağırmasaydı!.. Fakülteye geldiğinde düşünüp duruyordu Sermet'in sözlerini. O gün akşama kadar da sık sık düşünmekten alamadı. Öyle iyi etti ki o gece beni çağırdığına. Yaptığı en iyi iş bildiğim kadarıyla. Sermet de daha cana yakın, daha sıcak geliyordu. Eski iticiliği kalmamıştı sanki. Hep böyle olsa bu oğlan! Nasıl? Ağırbaşlı, acı çeken âşık! Saçmalama! Onun aşkından! Niye, nesi var aşkının? Baygınlıklar geçiriyordu dudaklarına yapışıp göğüslerini... Ufff, nerden takılıyor bu iğrençlikler kafama? Kenan bilmez! Yetmiyor mu benim bilmem?.. Nasıl dolar istemediğimiz şeyler kafamıza? İstemiyor musun? Neyi istemiyor muyum be? İstemek bilinç işi. Yok, bilinçaltı, bilinçdışı; başla sen de çağdaş büyücülüklere. Psikoanaliz yaptır! Çelişkilerle doluyuz. Hasan neşeli geldi akşam. Turgut'la gezmişler. Gerçekten de annesine götürmüş oğlanı. Kasımpaşa'daki arkadaşlarına gidecekmiş bugün; Turgut'u da alayım demiş, hem annesini görsün. Yemekten sonra bir ara, biraz da çekinerek:

— Gülsüm nasıl, diye sordu Günsel.

— Bilmem, dedi Hasan. Ben görmedim, Turgut'a sor...

Turgut'ta bir durgunluk vardı. Aslında da kapalı bir çocuk. Birçok şeyi içine atıyor gibi. Teyze homurdanıp duruyordu yemekte anlaşılmaz biçimde. Hasan'dan çekindiği için açıkça söylemiyordu ya, belli ki şimdi odada Turgut'a döküyordu içini. Turgut her zaman yaptığı gibi başını önüne eğmiş, hiç karşılık vermeden dinliyordu. Dinliyor muydu gerçekten? İhtiyar kadını pek umursamaz bereket! Günsel gidip kapılarını çekti yavaşça. Hasan'a yaklaştı:

— Hiç iyi olmuyor Turgut için, dedi.

Hasan anlamadan baktı, ne iyi olmuyor gibisine. Sonra bilincine varıp başını salladı:

— Haklısın Günselciğim, dedi. Güç durum. Ne yaparsın, annesi!

Günsel'in dediğini anlamamıştı ya da öyle görünmeyi yeğlemişti. Gazeteye uzandı. Günsel işkilli kaldı bir süre.

— Konuştunuz mu Turgut'la, dedi.

— Konuştuk, dedi Hasan yavaşça. Bir kardeşi olacakmış, diyor. Günsel küçük dilini yutar gibi bakıyordu ağbisine. Ne biçim adam bu?

— Eeee, diyebildi.

Utanıyordu konuşmaya. Hasan birden anımsamış gibi baktı.

— Yoksa ben sana Gülsüm'le boşandığımızı söylemedim miydi? dedi. Sonra aradan çıkarır gibi:

— Onlar başvurmuşlar, dedi... Ben de olur dedim, oldu. İzmir'e gelmeden birkaç gün önceydi.

Gazetesine eğiliyordu ki Günsel yavaşça:

— Söylememiştiniz, dedi.

Hasan, Günsel'in davranışını çözmüş gibi gülümsedi.

— Üzülme, ailenin namusu kurtuldu!

Günsel gülmedi, hiçbir tepki de göstermedi bu takılmaya. Yadırgatıcı bir sessizlik olmuştu. Hasan birden ayağa kalktı, odada dolaştı bir-iki. Cezaevi alışkanlığı volta vurmak. Düşünceli olduğunda yapardı daha çok. Günsel sessizce bekliyordu. Bir şeyler diyecek. Çok bekletmedi.

— İncesine aklım ermiyor Günselciğim, dedi. Biliyorum, kızıyorsun bana. İşçiyim ben. Üstelik de ayrı kuşağız seninle. Okumuşlar kılı kırk yarıyorlar bu konuda. Doğrusu da o belki. Ne bileyim, onları da gördüm! Uzun yıllar ayrı düşmelerde öylesi bağlılıkların yıkıntısı daha büyük oluyor.

Genç bir avukat vardı içerde, benim ilk tutuklanmamda. Delirdi. Karısı aldatmış.

Gülümsedi.

— Gülsüm kaçtı diye delirmek hiç aklıma gelmedi benim, dedi.

Günsel öyle ilgiyle dinlemişti ki ağbisini, söylediklerindeki tersliğe bir süre sustuktan sonra karşı çıktı:

— Ama yanlış, dedi.

Hasan gülüyordu. Günsel bir şeyler demek istiyor, söyleyeceklerinin boş olacağına inandığı için susuyordu sanki. Hepsini bilir bu adam. Belki de yalandan yapıyor. Hasan birden,

— Herkesin yanlışı da, doğrusu da kendine, dedi. Bu konuda boşuna uğraşma, bu yaşımdan sonra değiştiremezsin beni. Sana bağlanacak erkek için ne olduğunu anla diye söyledim. Gerisi beni ilgilendirmez.

Yine bir sessizlik çökmüştü.

— Kadın da devrimci miymiş? Hasan önce:

— Hangi kadın? dedi.

Günsel'in başını kaldırıp gözlerini dilemesiyle anlamış gibi gülümsedi:

— Haaa avukatın karısı mı? Devrimci imiş...

Sonra aynı alaylı gülümsemeyle yavaşça:

— Yattığı oğlan da devrimci idi, dedi.

Günsel yüzünü buruşturdu. Hasan açıklamada yarar görmüş gibi, biraz durup ekledi:

— Düzen, yıkıntısını geciktirmek için en bireyci, en bencil yanımıza itiyor bizi, dedi. Cinsel tutkularımızı abartıp duruyor. Dergisi, radyosu, sineması... Şeytana dayanmak zor bu çağda! Tanrı gençlerin yardımcısı olsun! Poligam yaratıklarız aslında. Monogamlık zorlama... İnanç işi... Kimileri aldırmıyor. Kimileri de çok önemsiyor aldatılmayı.

— Siz?

Sanki tutamamış, ağzından kaçırmıştı Günsel. Hasan düşündü bir süre...

— Önemsiyorum ki, dedi, Gülsümler'den öteye gitmeye korkuyorum!

İlk kez ciddileşti sanki.

— Sevdiğinin aldatması kötü bir şey olmalı, dedi. Pis...

Sonra yine alaycı tutumla kalktı ayağa.

— Neyse ki bizden geçti artık. Dünyaya bir dahaki gelişimizde düşünürüz! O zaman da at mı, it mi, kertenkele mi, ne olacağız kim bilir?.. Belki de cansız taş! En iyisi doğaya karışmak, bir kaya olmak açık deniz kıyısında! Hadi yatalım Günselciğjm, iyice geveze ettin sen beni.

— Yatmayalım, dedi Günsel. Son gecemiz bu. Sormak istediğim bir sürü şey var. Geç kalkarız yarın, işe gitmeyeceğim.

Yattıklarında saat ikiyi geçiyordu. Günsel iç, dış politik sorunlardan başlamıştı. Ağbisi anlatırken hemen de her konuda kendi düşündüklerini doğruladığı için sevinç duyuyordu. İşçilerle, öğrencilerle ilişkilerini bir kez daha anlattı kısaca. Sermet'le tartışmasını bir başkası ile olmuş gibi söyledi. Sermet'le yemeğe gittiğini söyleyememişti nedense. Oğlanı sevmez de! Hasan biraz düşünmüş, Günsel'i doğrulamıştı ya; bilinçlilerin daha yakın ilişki kurmalarını da yabana atamıyordu. Güvenilir olmalıydılar yalnız. Bu arada Günsel'e uyanık olmasını önemle üsteledi durdu. Senin durumun ötekilerden ayrı diyordu; izleyebilirler. En ummadığın biçimde tuzak kurabilirler sana. En ummadığın biçimde!..

— Söz gelimi, Kenan'la mı demek istiyorsunuz?

Günsel'in acı alaylı sesi Hasan'da belli bir tepki uyandırmamıştı. Öylece baktı bir süre. Gülmüyordu. Neden?

— Demek istemiyorum, dedi yavaşça. Döndürüp buraya getiriyorsun. Kenan için ne iyi, ne kötü yargıya varacak kadar tanımadım. İzlenimlerle olmaz. Sen daha iyi tanımaya bak! Bunu diyorum.

Yine sözü değiştirecek gibi idi ki Günsel üsteledi:

— Eskilerden tanıyanlara rastladınız mı hiç? Bazı adlar söylüyor... O gece size de...

Hasan kesti hemen.

— Rastladım, dedi. Öğrencilik yıllarında müdüriyette gözaltına alınmış bir süre, bırakılmış. Sonra da gören olmamış pek.

Sustu. Soğuk bir sessizlik çökmüştü. Hasan açıklamayı gereksinerek:

— Çekingenlik etmiş olabilir, dedi. Gençlik...

Günsel üzgün suçlar gibi:

— Evlenmiş, dedi yavaşça.

Günsel'i uzun saatler yatakta da bırakmadı ağbisinin Kenan için söyledikleri. Aslında ağır suçlama yatıyor altında. Belki başka şeyler de söylediler, saklıyor benden! Ne söyleyebilirler ki? Ne söylemezler ki? Önemli bulsa saklar mı hiç? Yine karışık duşlu bir uykudan saat sekize

doğru uyandı. Kalkmak gelmiyordu içinden. Sabahla odaya dolan her günkü sesler, gürültüler. Saat dokuza doğru kalktı. Ağbisi yoktu. Erkenden çıkmış! Öğlene doğru geldi. Pek bir şey söylemedi. Baba'ya uğrayıp veda etmiş.

— Uyandırmak istemedim seni, dedi. Geç de yattın.

Birçok da kitap paketi vardı ellerinde. Arkadaşlarından, Baba'dan almış bazılarını; birkaç da roman satın almış. Epeydir okumak istediği şeylermiş. Günsel valiz yerleştirirken bir ara açıp bakmak istedi; sonra bıraktı öylece. "İstanbul'dan kitap götürmesini severim," demişti Hasan. "Bilmediğin bir şey yok." O ki öyle dedi, açmamı istemiyor demek!.. Yemekten sonra yattı Hasan. Gece de uyuyamayacaktı yolda. Teyzesi uyumuş, Turgut mahalleye sıvışıvermişti. Saat ikiden sonra eve öyle bir sessizlik çökmüştü ki bunalmaya başladı Günsel. Aklı Kenan'daydı. Niye atlattı sanki. Bugün gelebilirdi. İzlemeyi de kestiler gibi. Belki daha gizli yapıyorlar. Yapsınlar; ne olacak? Peki akşama?.. Akşama da beklerdi bir yerde beni. Gider, bir saat kadar sonra izin isterdim. Höst! Ne varmış? Biliyorum ne konuşulacağını. Daha bir şey yok ortada. Gevezelik... Azgın karı, başladın sermek için özürler bulmaya. Yatağına uzandı, gazetelere bakmaya başladı. Dalmıştı. Handan'ın sesiyle uyandı. Karanlıkta korku ile fırladı. Handan girip elektriği yakmıştı.

— Kız bu ne uykusu? diyordu.

Saat yediye geliyormuş, ağbisi lavabodaydı. Turgut'la teyzesi didişiyordu içerde... Hazırlanıp birlikte yemeğe oturdular. Hasan neşeliydi. Bir ara ilaçları için üsteleyen Handan'a takıldı:

— Doktor Hanım, beni bırak da Günsel'e bak sen! dedi. Sana emanet ediyorum. Renksiz, zayıf...

Handan, Günsel'e bakıp güldü. Hasan'ın öylece söyleyiverdiği söz anlamlı kaçmıştı. Hasan oralı değildi. Günsel kızardı birden. Handan şeytanlıkla üsteledi:

— Baş üstüne ağbiciğim de, önce onun kendini kollaması gerek. Doktor Hanım ne yapsın?

Günsel, ağbisi anlayacak diye renkten renge giriyordu. Handan öylesine güldü ki sonunda Hasan bir şeyler sezinledi mi ne? Sevgi dolu bir gülümseme ile baktı Günsel'e. Yatıştırmak ister gibi:

— Geri aldım sözümü, dedi, kimsenin bakımı gerekmez ona. Kendine yeter...

Saat sekizi biraz geçe Handan'la birlikte evden çıktılar. Teyze ağladı, bir şeyler söylenip durdu. Yeter artık bu işler gibi... Arabanın arkasından dökmesi için Turgut'a bir maşrapa su vermişti. Turgut sokağa inince sırıtarak birazını içti suyun. Hasan da gülüyordu. Kaldırıp kucakladı oğlanı, iki yanağından şapırtılarla öptü. Beylik öğütler verdi. Yaramazlık etme, babaanneni üzme!.. Oğlan hep aynı sırıtıklıkla başı önde dinliyor görünüyordu. Tam Hasan bırakıp ayrılacağı sıra birden ağlamaya başlayıverdi. Başını önüne eğmiş, saklamaya çalışarak sessiz, içini çeke çeke ağlıyordu. Üçü de sarsılıvermişti beklemedikleri olayla. Handan tutamamıştı gözyaşlarını. Günsel'in de birden gözleri doluyordu ki toparlandı, payladı:

— Bu da nerden çıktı? Koskoca oğlan...

Hasan oralı olmamıştı sanki. Donuk bakıyordu. Yalancılıktan küskün bir sesle:

— Ben de oğlum var sanıyordum, dedi... Kızım varmış meğer...

Turgut elinin tersiyle yaşları silmeye çalışırken Hasan uzandı oğlanın sol elinde eğreti sallanan tası alıp içindeki suyun birazını yüzüne attı... Turgut irkildi birden, babasının eline tutuşturduğu tası şaşkınlıkla yakaladı. Yüzünden, alnına düşen saçlarından kirli sular akıyordu. Handan mendilini yüzüne tutarak arabaya atlamıştı. Günsel'le Hasan da bindiler. Bir süre konuşmadan gittiler. Hasan gülümseyerek baktı Handan'a:

— İyi bir şey, dedi, birikim oluyor demek bizim oğlanda...

Örtmeye çalıştığı bir acılık vardı sesinde. Günsel gözlerinin dolmasını güçlükle de olsa önlemiş olmanın güvenliği içindeydi. Bir şeyler söylemeye korkuyordu yine de. Ya ben de tutamaz...

— Hadi burdan inin siz...

Hasan, Marmara Sineması'nın köşesinde durdurdu arabayı. Alaylı ekledi:

— Bir de sizinle uğraşmayalım.

Taşıta kadar gelinip yolcu edilmesini sevmezdi. Günsel'le Handan karşı koymadan indiler. Beyazıt'ta, uzaklaşan arabanın ardından bir süre baktı Günsel. Yadırgı bir duygu vardı içinde; bir yükten kurtulmuştu sanki. Karşı koyuyordu, başaramıyordu. Duyuyorum işte! Tersliklerden oldu belki de. Kenan'la uzak kalmamızın nedeni gibi oldu. İçinden kovmaya çalıştıkça yerleşti o duygu, tam bir gevşemeye vardı sonunda. Laleli'ye doğru

yürürlerken bir-iki bakındı artlarına alışkanlıkla, izleyen var mı diye... Nerden anlarsın bu kalabalıkta? Yan karanlık sokaklarda...

— Sen gelmeyecek misin?

Işıklı yolda koşuşan araçların önünden karşıya geçiyorlardı. Fakülte köşesinden Şehzadebaşı'na doğru kıvrılırken Handan:

— Gelmeyeceğim, dedi birden... Geleceğim de ne olacak?

Şehzadebaşı'na yaklaşırken durdu:

— Hadi Allah kavuştursun, dedi. Pazartesi uğrarım.

Handan uzaklaştıktan sonra Günsel durup arkasına baktı, görünürlerde kuşkulanacak bir şey yoktu. Ağır ağır yürüdü. Caddeye çıktı, sağa kıvrıldı. Fakültenin Vezneciler yanından alacaklardı onu çocuklar. Sekiz buçuğa gelmişti. Yaklaşanlara baktı. Murat'tı biri. Yanında bir de kız vardı. Kısa boylu, esmer, çirkince... Tanıştırdı çabucak... İktisattan Aynur'muş...

— Saraçhanebaşı'ndan yürüyorduk, önümüze çıktın hemen, izledik seni...

Caddede arkasına bakmamıştı Günsel. İzlemek sözünü öyle rahat söylemişti ki Murat, belli ki Günsel'in kafasındaki anlama çok yabancıydı. Karşıya geçtiler. Karanlık ara sokaklarda yürümeye başladılar. Pek konuşmuyorlardı. Üniversite bahçesinin yan kapılarından birine çıkmışlardı. Duvar boyu yürüdüler. Süleymaniye yöresindeki sokaklara saptılar. Dar, karanlık bir sokaktaki üç kadı yeni bir apartmanın önünde durmuşlardı. İçeri girerlerken alışkanlıkla sokağa bakındı Günsel. Kimse yoktu görünürde. Sonra bir daha apartmana baka. Kendi oturduklarına benziyordu. Murat önden dalmıştı yol göstermek için; giriş karanlıktı, Bodrum katına indiler. Daha inerlerken ayak seslerine kapı açılmıştı. Günsel heyecanlanmıştı nedense. Haydar karşıladı, daracık bir salona aldı gelenleri. Biri Sermet, dört oğlanla fakülteye gelen kız vardı içerde. Sermet kızla bir şeyler konuşuyordu, ötekiler köşedeki bir pikaba plak koyuyorlardı. Günsel'i gören Sermet'e döndü:

— Çocuklar, tamam, dedi. Bırakın da başlayalım artık.

Tanıştırıldılar. Günsel'den başka herkes birbirini tanıyordu. Sermet'in yöresindekilerdi bunlar. Günsel de görmüştü çoğunu. Sermet'te önemli işlere el koymuş ağırbaşlı yönetici davranışları vardı. Günsel'in elini sıkarken aynı ağırbaşlı görünüşü yüzüne de kondurmuştu. Heyecanı filan kalmamıştı Günsel'in. Hele elini gereğinden çok sert sıkan Sermet'e

güleceği gelmişti birden. Oynuyordu bu oğlan! Baş yönetici olmak bütün düşü! İçten belki de... Büyük adam olursun inşallah! Ben de görürüm! Konuşmalar başlayınca, işlerin biraz ayrı bir yanı olduğunu anladı. Nihat, Akademi'den bir mimarlık öğrencisi, karşısındaydı Sermet'in. Savundukları da pek ipe sapa gelir şeyler değildi. Daha doğrusu, Sermet'in söylediğine karşı çıkmaktı bütün yaptığı. Sermet de pek kötü şeyler önermiyordu. Bir süre sonra ikisinin sidik yarışması biçimine girivermişti konuşmaları. Başkanlık savaşı! Sermet ara sıra, desteklesene gibisine göz ucuyla Günsel'e bakıyordu. O da bir süre karışmamayı yeğlemişti. Bakalım nereye varacak? Ötekiler de seyirci kalmışlardı; yenişmeyi bekliyorlardı sanki. Tartışma, Sermet'in bütün öğrencileri birleştirmek sözü üstüne başlamıştı. Bütün öğrencileri birleştirmek söz konusu olmazmış, DP'li öğrencileri de mi birleştirmek istiyormuş?

— Şu ya da bu nedenle DP'lilere yakındır diye herkese sırt mı çevireceğiz? dedi Sermet. Kazanmak için çaba göstermeliyiz gerekirse. İçlerinde bazıları var ki sözgelimi...

— Bazıları var diye, biz tutup da DP'ye köpeklik edenlere önem mi vereceğiz? Kimsenin gönlünü etmeye vaktimiz yok bizim! Biz buraya Menderes'in yasadışı antidemokratik yönetimine karşı çıkacak yürekte...

İri iri sözleri noktasız, virgülsüz sıralamaya başlamıştı. O bitirmeden Murat aldı.

— Doğru söylüyor, birader, adam kandırmaya mı uğraşacağız bir de! Kör değiller ya, görmüyorlar mı Demokratların yediği boku? Ne diye dağıtıyorsunuz? Konumuz bu değil ki bizim. Konumuz öğrenci derneklerini birleştirmek için gerekli...

Sermet kötü bozulmuştu. Ses çıkarmadan önüne baktı bir süre. Günsel alışıktı gençlerin pireyi deve yapıp karşılıklı saldırılara geçmelerine. Sermet de yapar ya, nedense ağırbaşlı oynuyor bugün. Konuşmalar bu havada sürüp gitti saatler boyu. Bir ara Sermet'le Nihat yine önemsiz bir söz oyunu üstünde kapıştılar. Acımasız suçlamalara başladılar birbirlerine. Günsel o zaman bir şeyler sezinler gibi oldu. Bu çatışmalar Ayla'ya, Akademili güzelce kıza, gösteri miydi ne? Niye olmasın? Oğlanların baş huyu bu! Kızların değil mi? Sermet, belki de benden çekindiği için -niye çekinsin?- ustaca örtbas ediyor. Nihat daha denetimsiz. Ara sıra öyle bakışı var ki kıza! Kız da biliyor da, anlamaza vuruyor. O daha çok Sermet'e... Nelere takdir bu kafam da?

Hangi eylem biçiminin yerinde olduğu çatışma konusuydu? Önce bildiri mi, yürüyüş mü, yoksa... Sermet, Nihat'ı korkaklıkla suçlamaya başlamıştı. Nihat kıpkırmızı oldu. Biraz da Sermet'in kurnazca oyununa gelmiş, küçük düşmüştü Ayla'nın önünde. Kavgaya dökülecekti neredeyse.

— Sen bana nasıl korkak dersin be?

— Başka ne denir buna oğlum? Hangi eylemi önersek karşı çıkıyorsun! En azından bilinçaltı korkaklık denir.

— Sensin korkak, doğru konuş!

Daha da sürüp giderdi bu hırlaşma ya, Aynur atıldı birden:

— Kesin Allahı severseniz be, dedi. Çene yarışmanızı dinlemeye gelmedik. İçine yaptınız gecenin... Sidik yarışı!

Haydar ilk kez gülerek katıldı:

— Sabahattin dedi ki çocuklar; biliyorsunuz nasıl istekliydi o Sermet'le Nihat varsa ben gelmem dedi!

Nihat parladı yine:

— Cehennemin dibine. Gelmezse gelmesin. Doğru bildiklerimi söylerim ben. Suç mu yani? Sermet istiyor ki hep benim dediğim olsun!

— Asıl sen o! Benim öyle bir isteğim yok. Ben diyorum ki oğlum!..

Yine aynı çekişmeye giriverdiler. Günsel bunalmaya başlamıştı. Karışmak değil, ağzını açıp bir söz söylemek bile gelmiyordu içinden. Şimdi Kenan... Saat on ikiyi bulmuştu. Murat, Günsel'e döndü:

— Niye bir şeyler söylemiyorsun? dedi.

Hepsi susmuş Günsel'e bakıyordu. Günsel ayılır gibi:

— Söylendi söylenecek, dedi. Biraz da çok söylendi. Yapılacak şey ortada: Özellikle fakültelerdeki dernek yöneticilerinden kimleri tanıyorsak onlarla tek tek konuşmak gerek bence. Hükümetin tutumuna karşı yürüyüş mü yaparız, bildiri mi dağıtırız, boykot mu yaparız; o zaman belli olur o... Gücümüz neye yeterse. Birleşmeye varmadan konuşmak boş bunları...

Doğrulamanın ya da yorgunluğun getirdiği bir sessizlik çöktü birden. Aynur kalktı.

— Tamam çocuklar, dedi. Benim gitmem gerek. Geç oldu. Konuşacak şey kalmadı.

Haydar atıldı.

— Güzel kardeşim. Ama fakültedeki yöneticilerle nasıl konuşacağız? Kim, kiminle konuşacak?

Bir süre de bu tartışıldı. Adlar üstünde duruluyor, yargılara varılmaya çalışılıyordu. Güçlük de buradaydı. Bu kez hepsi çatışır olmuştu. Birinin iyi dediğine öteki karşı çıkıyor, onun namuslu bulduğundan beriki kuşkulanıyordu. Bazı adlar da Günsel önerdi. Geçenin tek konuşmayan kişisi, biraz da süzgün bakman Ayla'ydı. Günsel bir ara takılır gibi oldu: Boyuna dinliyor, yoksa bu kız? Bok atma; hiç de öyle birine benzemiyor. Çok tanırsın da öylesini. Burda var mı acaba? Varsa yandık? Ya da dinleme aygıtı filan. İleri imişler şimdi dinleme tekniğinde. Amerikan tekniği. Bizimkilere kalsa! Pencereyle duvarın arasında şu çivi gibi şey ne ki? Kuruntu! Günsel şaşkınlıkla ayılır gibi baktı; Ayla konuşuyordu:

— Ağbim tıbbiyeden benim. Bu yıl stajda. Pek dernekle ilgilenmez ya; bizim gibi düşünüyor o da şimdi. İsterseniz onunla konuşun. Dernek yöneticilerinin çoğu arkadaşı onun...

Sustu. Konuşurken kızarmış, susunca sararmıştı. Sinirli sinirli saatinin kayısıyla oynuyordu.

— Sen konuşsana, dedi Murat. En iyisi senin konuşman.

Ayla yine kızardı, gülümsemeye çalıştı.

— Olmaz, dedi. Karışmamı istemiyor benim, kızar.

Sustu, başını önüne eğdi utanır gibi... Günsel yakınlık duymaya başlamıştı kıza. Ne aptalız be; saçma sapan yargılara düşüyordum az kalsın. Aklına Handan geldi; tanıyordur. Önce Handan'ı kazanalım da!

Yumuşak bir tartışma daha geçti bu ara. İyi kötü, bazı kararlara varmışlardı toplantıyı bitirip evden çıktıklarında. Ayla'nın ağabeyisi Doktor Ramiz'le konuşma işini Haydar almıştı üstüne. Sabahattin'in tıbbiyede arkadaşları varmış, onunla konuşup ilişki kuracakmış. Günsel de Handan'la daha ciddi konuşmayı düşünüyordu, hem de bu konuda. Karanlık, ıslak sokakta hep birlikte yürürken Sermet art cebinden çıkardığı yassı konyak şişesini dikti. Yarılamıştı nerdeyse, kalanı Nihatlar'a uzatırken:

— Ayrı ayrı çıksaydık keşke, dedi. İyi etmedik.

Saat bire geliyordu. Murat'la Aynur, Fatih Malta'ya gideceklerdi. Murat, Günsel'i de bırakmayı önerdi. Günsel karşı çıktı.

— Ben giderim, dedi. Alışığım.

Sermet yavaşça:

— Ayla'yı Nihatlar götürür, dedi. Ben seninle Aksaray'a kadar geleceğim. Başka yerden araç bulamam Şişli'ye...

Olup bittiye gelmiş, ayrılanlar ayrılmış, Günsel kendisini ıssız sokakta Sermet'le yürür bulmuştu. Bir süre konuşmadan gittiler. Vezneciler'e inerlerken yer yer toprak yığınlarıyla dolu sokak başında yardımcı olmak için elini tutmak istedi Sermet. Günsel çekti elini. Sermet'in dönüşü ile alkol kokusu yüzüne çarpmış gibi oldu. Büyütüyordu belki de... Şişeyi diktiğini gördüm ya! Pek kötü kokmuyor aslında!

— Düşman gibi bakıyorsun bana; niye?

Günsel karşılık vermedi bir süre. Ne demeli şimdi. Ne desem tuzağa düşeceğim. Niye yanımda bu yine. Bir görülsek. Hele Kenan görse... Gerçekten bir ürperme içinde.

— Ne düşmanlığı? Niye düşmanlık duyayım? Yok öyle bir şey. Hem bırak bu saçma şeyleri de şu çocukları dağıtmamaya bak. Nihat'la neydi o kapışmalarınız? Ödüm koptu hepsi çekip gidecek diye.

— Nereye gidecekler? Sana demedim mi ben, yarım yamalak birçoğu! Saçmalıyor herif, sen ağzını bile açmıyorsun. Nihat'a bakma! Anlamadın sanki, Ayla'ya gösteriş yapıyor.

Sermet anlattığının üstünde görünme çabasıyla gülümsemeye çalışıyordu. Günsel'den ortak tepki bekler gibi baktı. Karşılık görmeyince sustu. Öylece yürüdüler bir süre. Fakülte önünden geçip Koska'ya çıkmışlar, Laleli'ye iniyorlardı. Aksaray'a giden arabaları kolluyordu Günsel. Dolmuş yapan yoktu bu saatte. Hızla geçiyordu hepsi de. Yağmur başlamıştı. Sermet bir şey diyecek oldu, sonra vazgeçmiş gibi durdu. Geçen arabalara: — Taksi... diye bağırmaya başladı.

Günsel anlamıştı ya, ne yapacağını da bilmiyordu. Yağmur iyice bastırmıştı. Önce aklına Sermet'i bırakarak arabaya atlayıp gitmek geldi. Dört lira var yoktu çantasında. Hasan'ın gelişi epeyi sarsmıştı bütçesini. Yarın teyzesinden isteyecekti. Bir araba durmuştu önlerinde. Sermet açtı kapısını. — Seni bırakır, Şişli'ye giderim, dedi. Yağmur altında ne dese saçma olacaktı; bindi. Bir tedirginlik oturmuştu içine. Arabanın dibine büzülmüş kalmıştı. Sermet'e aralarında rahatlıkla iki kişi oturacak yer bırakmıştı. Tedirginlik Sermet'te de vardı. Şoföre gideceği yeri söyledikten sonra konuşmadı bir daha da. Yalnız bir ara dönüp baktı Günsel'e. Günsel görmezden geldi; Sermet alaylı gülümsedi mi ne? Cerrahpaşa'yı geçmişlerdi ki:

— Pazartesi fakültedesin değil mi? dedi.

Biraz durdu Günsel. Niye sorar. Bilmiyor sanki de...

— Evet, dedi.

Sermet yağmurlu cama takılmış gibi kaldı bir süre, sonra:

— İşim var Beyazıt'ta, bir ara uğrarım belki. Rahatsız etmezsem!

Günsel duymazdan geldi. Şoföre:

— Şu köşede durun, dedi.

Sermet arabanın sokağa girmesini söyleyecek gibiydi.

— Islanacaksın. Günsel kesinlikle:

— Zararı yok, dedi. İki adım. Durun.

Araba durdu. Çabucak indi Günsel. Teşekkür etti, karşı saçağın altına geçti, hızla yürümeye başladı. Yağmur azalmış gibiydi. Loş sokakta eve yaklaşırken, arabanın uzaklaşan sesiyle rahatlık duydu birden. Pazartesi yine damlayacak. Çok oldu bu... Yolda, lokantada, takside... Fakültede. En azından dedikoducu kızların diline düşmek var. Yine başladılar diyecekler. Kenan'a nasıl anlatırım sonra. Duymaz bereket! Utan! Duymamakla. Apartmana yaklaşırken bir gölge kımıldadı duvarın dibinde. İrkilerek durdu Günsel. Gölgenin kendine doğru yürüdüğünü görünce kaçmak, bağırmak geldi içinden, öyle korkmuştu bir anda. Birden tanıdı: Kenan'dı. Bu kez yeniden korkuya, şaşkınlığa, sevince, utanca battı. Kendini ayakta zor tutuyordu Kenan. Düştü düşecek sallanıyordu. Günsel tökezler gibi durdu bir, sonra atıldı birden...

— Kenan!

Boynuna sarılmamak için zor tutmuştu kendini. Kenan kurtulma çabasıyla geriye çekildi. Tutamadı, sırtüstü yuvarlanacak gibi oldu. Günsel kolundan yakaladı. Kenan, Günsel'in tuttuğu kolunu silkip atmak isterken bir kez daha düşecek gibi oldu. Bu arada Günsel'in anlayamadığı bir şeyler de mırıldanıyordu. Günsel o zaman bilincine vardı; çirkin biçimde sarhoştu Kenan. Gözleri kaymıştı, dudakları çarpılıyordu bir şeyler söylemek isterken...

— Teyzen... gece demek... rezil... eşşoğ!.. ağzına... her şeyin... Tuuu... Senin de ağzına sıçtığımın... Kaltak...

Günsel'e tükürecek gibi yapıyor, beceremiyor, vurmak ister gibi kaldırdığı eli düşüveriyordu birden. Günsel önce büyük bir kızgınlık, sonra tiksinti duymaya başladı. Nasıl bir tepki göstermesi gerektiğini bilemiyordu bir türlü. Kekeler gibi:

— Kenan! dedi yeniden.

Sonra dönüp kollar gibi çevresine, yöresine, sokağa, pencerelere bakındı. Kimsecikler yoktu bereket. Kenan işini bitirmişti demek ki, küçültücü biçimde şöyle bir salladı elini, gitmeye yöneldi. Sokağın başından çarpan ışıkla yüzündeki yara bere izleri belirivermişti. Sular akıyordu bütün yüzünden, saçları sırılsıklamdı. Günsel toparlandı birden, atılıp kolunu tuttu. Paltosunun kolu sucuk gibiydi.

— Ne olursun, Kenancığım?

Kenan dönüp baktı bir, yüzündeki sarhoş titrekliğiyle yutkundu; yine bir şeyler söyleyecek gibi yaptı, beceremedi, kolunu çekip uzaklaşmaya çalıştı. Öyle sıkı tutmuştu ki Günsel, gücü yetmedi kolunu kurtarmaya. Sallanarak sürümeye başladı koluna sımsıkı asılmış kızı. Günsel ayılmış, bilincine varmıştı durumun. Kızgınlık, şaşkınlık, üzüntü sorumluluğa bırakıvermişti yerini. Kenan'ın koluna sarıldı bütün sıcaklığı, sevgisi ile. Durultmak, yatıştırmak görevi! Suçluluk da duymaya başlamıştı.

— Bak canım, dinle beni.

Anlayıp dinleyecek gibi değildi Kenan. Sarsılarak yıkıldı yıkılacak yürüyüp gidiyordu sadece. Sokağın başını bulmuşlardı.

Günsel artık kavramıştı, çabucak kararını verdi. Hiç konuşmadan, sımsıkı tutarak yürümeye başladı. İlk gece de böyle yürümüştük. Nasıl ters durum aslında; hiçbir benzerliği yok. Ne benzerliği; karşıtı... Benden kaçıyor şimdi. Gülünç! Nasıl düştü böylesi iğrenç sarhoşluğa; benim yüzümden mi? Niye yalan söyledim sanki? Şimdi ne yapacağım? Köşeyi dönüp ışıklı caddeye çıkmışlardı. Kenan silkinir gibi yaptı birden.

— Bırak be...

Günsel daha sıkı sarıldı, sertçe karşı çıktı.

— Bırakmayacağım. Kendine gel biraz.

Bu sert çıkışın etkisi mi oldu ne? Uysallaştı sanki. Yağmur kesilmişti. Su birikintilerinde ışıklar parıldıyordu. Düşe kalka bir-iki adım daha attılar. Aksaray'a inen bir araba gelip durdu önlerinde. Günsel kapıyı açtı, zorla soktu Kenan'ı.

— Teşvikiye, dedi şoföre.

Birden yüreği hop etti. Parası yoktu. Ya Kenan'da da yoksa! Vardır! Bu durumda nasıl para çıkarttırayım ona? Kenan yığılıp kalmıştı köşeye. Sayıklar gibi anlaşılmaz şeyler mırıldanıyordu. Günsel yakınlaşmak isteği ile sokuldu yavaşça; yana sarkmış başını düzeltmeye çalıştı. Gözleri kapanıyordu Kenan'ın. Günsel üzüntüye battı birden. Benim yüzümden

hep. Allah belasını versin toplantısının da! Kenan son bir çabayla dönüp baktı Günsel'e, Gözleri boş, anlamsız gibiydi. Yine de Günsel'in içini burkan bir acılık vardı bakışlarında. Yara bere izleriyle dolu yüzden geliyordu belki de bu. Günsel gülümsemeye çalıştı, Kenan hiçbir tepki göstermeden aynı boşlukla bir süre baktı, gözlerini yumdu yavaşça, başı omzuna düşer gibi oldu. Sızmıştı. Günsel daha sokulup kendine çekmek istedi. Kenan ağırlaşmıştı sanki. Hızla giden arabada küçük küçük sarsıntılarda kımıldayıp duruyordu. Günsel büyük bir yorgunluk duydu birden. Başını arkaya yasladı, gözlerini kapattı. Arabanın sarsıntısına, kaymasına bıraktı kendini. Uykuya geçmek istiyor, geçemiyordu bir türlü. Duygusuzluğa gömülmüştü. Yorgundu. Öylesine yorgundu... Birkaç kez aralayıp baktı gözlerini; Nişantaşı'nı dönüyorlardı şimdi. Doğruldu, şoföre evi, sokağı tanımladı yavaşça. Kenan'a baktı; aynı durumdaydı. Yalnız başı daha kaymış, ağzı aralanmıştı. Çekinerek uzandı, Kenan'ın iç cebine soktu elini, cüzdanı bulup çıkardı yavaşça. Utanca, tere batmıştı. Saçma, utanacak ne var. Bir ellilik uzattı şoföre. Otuz lira verdi adam. Gece yarısı soyarlar adamı böyle! Apartmanın önüne kadar getirdi arabaya. Nasıl taşıyacağım? Döndü sarsmaya başladı Kenan'ı. — Kenancığım... Kenancığım... Hadi geldik bak... Şoförden utanıyordu. Bir araba daha geçti yanlarından, ilerde durdu; kadınlı erkekli birileri gülüşerek bir apartmana girdiler. Günsel indi arabadan. Kenan'ın yanındaki kapıyı açtı. Şoförden de yardım istedi. Adam mırın kırın eder gibi indi. Kapıcıyı çağırsanız gibi bir şeyler diyordu. Günsel aldırmadı. Kenan'ı sürükler gibi aldılar arabadan aşağı. Serin hava sarhoşluğunu biraz açmış olmalıydı. Anlamsız bakınıp beline sarılan Günsel'e bıraktı kendini. Ağır ağır apartmana yürüyorlardı. Kapıya yaklaştıkları sıra Kenan durakladı, sarsılır gibi oldu, öne eğildi. Kusmaya başladı. Leş gibi kusmuk kokusu birden yüzüne çarpmış, içine dolmuştu Günsel'in. Az kalsın kendini tutamayıp o da kusacaktı. En iğrendiği şeydi. Kenan düşecek gibi oluyor, öğürtülerle sarsılarak sürekli kusuyordu. Günsel dönüp iki koluyla belinden sardı, güç tutabiliyordu yine de. Sıcak, yapış yapış bir şeyler duydu sağ elinde. Kusmuklar eline, koluna bulaşmış olmalıydı. Tiksintiyle öğürmek geldi içinden. Yine güçlükle tuttu kendini. Teyzemin altını temizlemek, oturağını boşaltmaktan daha pis değil ya! Pis bir yanımız var işte; ya içimizde, ya dışımızda! Kenan ağır, kesik solumalarla doğruldu, açılmış olmalıydı biraz. Yürümeye başladı. Günsel tek elle sardı belini, kapıya geldiler. Kenan kapının yanındaki duvara

yaslandı, başını dayadı. Günsel anahtarı almak için demin Kenan'a sarılırken sağ bileğine taktığı çantasını açmak istedi. Çanta da kusmuk içindeydi. Yine güçlükle tuttu kendini öğürmemek için. Vıcık vıcık elleriyle çantayı açıp anahtarı buldu. Kapıyı açtı. Kenan artık tek başına yürüyebiliyordu. Günsel'in yardım için uzattığı kolunu tutmamıştı. Otomatiği yakmadan, karanlık merdivenlerden yordamla çıkıyorlardı. Üçüncü kata geldiklerinde Kenan yine kusmaya başladı. Başını duvara yaslamış, iniltili solumalarla, öğürtülerle kusuyordu. İç bulandıran kusmuk kokusu birden sarmıştı bütün merdivenleri. Günsel düşer korkusuyla Kenan'a hemen sarılıvermiş, korkuyla bakınmaya başlamıştı. Şimdi bir kapı açılıp birileri çıkacak. Bağırıp çağıracaklar, karakola gidilecek. Fuhuş yuvası yaptınız burayı! Böyle durumda muayeneye gönderirlermiş kızları. Hele polisin eline bir düştük mü, tamam. Belki de gazetelerde: Bir fuhuş yuvası basıldı! Utançla ürpermeler geçirdi birden. Kaçacaktı nerdeyse. Kenan'ı bu durumda bırakıp kaçmayı mı düşündün? Çok aşşağılıksın. Düşünmedim. Kaçar mıyım? Duvara yaslanıp bitkin duran Kenan'a daha sıkı sarıldı. Aşağıdan bir kapı sesi ile donup kaldı birden. Sokak kapısı açılmıştı. Birileri girdi. Ayak sesleri... Otomatik yandı. Kenan'ın bitkin yüzü, merdivenlerdeki kusmuklar, her şey önemini yitirmişti. Çabuk çıkmalıyız. Kenan da anlamıştı, kımıldadı, sürüklenircesine merdivenleri tırmanmaya başladı. Kusmuklara basarak çıkmışlardı. Otomatik söndü, ayak sesleri aşağı kadardan birinde durdu. İçeri girip kapıyı kapattılar. Işıklar yine sönünce Günsel'le Kenan da kapıya gelmişlerdi. Günsel çabucak açtı, kaçar gibi daldı içeri, Kenan'ı da çekti. Kapıyı kapattı. Korkunç bir fırtınadan sütlimana sığınmış bir gemiydi. Fırtına limana da saldırır gibi oldu birden. Ayak izlerimiz var kapıya kadar. İnip merdivenleri temizlesem mi? Kapıcıya para veririm yarın. Kenan verir. Kusmuklu pabuçlarını çıkarıp kapı yanına bıraktı. Kenan'ın paltosunu çıkardı, koltuğa oturttu; çöktü önüne, bağlarını gevşetip pabuçlarını çıkarttı onun da. Kusmuklu pabuçlardan gelen kokuyla yine öğürecek gibi oldu, tuttu kendini. Kalkıp camı açtı. Banyoya gidip şofbeni yaktı. Muslukta ellerini yıkadı. Anasonlu kusmuk kokusu burnundan gitmiyordu bir türlü. Mantosunu çıkarıp banyoya astı. Silmeli. Salona geldiğinde Kenan başı koltuğun kıyısında, gözleri kapalı öylece duruyordu. Yaklaştı yavaşça:

— Haydi Kenancığım, dedi. Bir çaba daha. Hadi canım...

Aklına geldi birden. Limon kolonyası olacak. Koşup yatak odasından aldı şişeyi, salona gelirken ellerine doldurup burnuna çekti, yüzüne, şakaklarına sürdü. Ferahlamıştı. Kenan'a yaklaştı, onun da şakaklarına sürüp ovalamaya başladı. Saçlarını, ensesini boynunu kolonyayla ovaladı bir süre. Kenan gözlerini açıp baktı. Daha bir ilişki kuramamıştı sanki. Gülümsedi Günsel.

— Benim sarhoş sevgilim, dedi. İçki yasak sana artık. Görürsün!

Kenan hiç duymamış gibi başını çevirdi; bir şey söylememeye yeminliydi sanki. Yavaşça kalktı, Günsel'in yardım etmesine kalmadan koridora yürüdü. Tuvalete gidecek sanmıştı Günsel, biraz uzaktan izliyordu. Kenan sallanarak yaptığının bilincinde olmadan ceketini çıkarıp yatak odasına geçiverdi. Günsel peşinden girdiğinde, ceketini yere atmış yüzükoyun düşer gibi karyolaya bırakıvermişti kendini. Hemen de gözleri kapalı kalmıştı öylece. Günsel ne yapacağını bilemeden baktı bir, yavaşça yaklaştı. Uykuya mı daldı? Gerçekten de biraz sonra yavaştan horultularla uyumaya başlamıştı Kenan. Eğilip yerdeki ceketi aldı, duvardaki askıya astı. Pantolonunu çıkarmayı düşündü bir; vazgeçti, beceremeyecekti. Ağır ağır yaklaşıp karyolaya, Kenan'ın yanına ilişti. Yüzünün sağ yanı yastığa, teslim olmuş gibi yarım kaldırdığı iki kolu yatağa yapışık, hafif horultulu solunumla bütün bedeni ağır ağır sarsılan adamı incelemeye başladı. Kenan bu. Seviyorum bu adamı... Gerçekten seviyor muyum? Sorulacak şey mi? Niye başkası değil de bu? Ne bileyim. Rastlantı belki de. Belkisi filan yok, düpedüz rastlantı... O gece meyhanede karşılaşmasaydık... Söyle, utanma... Daha mı iyi olacaktı? Saçmalama... Üzgünüm belki... O kadar. Yaşamımın bir parçası filan da değil, kendisi o rastlantı!.. Demek rastlantı değil... Evli, çocuklu bir adamla mı olmalıydı ille? Söze bak! Ben mi istedim evli, çocuklu olmasını? İşte bu rastlantı!.. Patladındı! Erkeksiz duramaz mıydın? Neden durayım? 23 yaşındaki kızın erkek istemesinde ne terslik var? Öylesine yürekten seviyorum ki! Acıma bile karışıyor içine!.. Hiç değil... Olabilir... Üfff... Yıkıntıya benzer bir yorgunlukla Kenan'ın yanına uzanıverdi yavaşça. Bir şeyler örtsem, üşüyeceğiz... Sıcak burası... Soyunmadan yatmak da... Birden uykuya daldı. Sabahın alacakaranlığında ürpermeyle gözlerini açınca anlamsız, yadırgı bakındı önce. Yalnızdı karyolada... Nedenini bilmediği bir korkuyla doğruldu. Kenan'ın ceketi duvarda, dün gece astığı yerdeydi. Korkusu dağılmıştı. Kenan kapıda göründü. Aka çalan sarı yüzündeki yara bere izleri gün ışığında yer yer

daha belirliydi. Islak, dağınık saçlar, uzamış tıraş, kıvrılmış beyaz yaka, kara halkalar ortasındaki bu buz gibi sağlıksız yüzü iyice yabancılaşmıştı. Günsel yaklaşan Kenan'ı sevgi ile karşılamak ister gibi davranışla gülümseyerek kımıldadı.

— Günaydın, dedi. Korktumdu ayılamayacaksın diye... Anlat bakalım şimdi...

Kenan karanlık bakışlarını Günsel'den kaydırıverip duvara yaklaştı, ceketini aldı, giyinip odadan çıkarken, Günsel'in nerdeyse tanıyamayacağı kısık bir sesle:

— Ayılmamalıydım, dedi.

Günsel bir an şaşkın bakakaldı. İyice kafasını takmış. Nasıl etsem de bağışlatsam. Ne olur pisi pisine geçip gitmese bunca güzel saatlerimiz. Pek haksız da değil! Apaçık olmalıyım artık. Serinkanlı olmalıyım. Anne olup kandırmalıyım bu akılsız çocuğu. Dosdoğru konuşmak gerek. Tuvalete girdi, bir-iki su vurdu yüzüne, çabucak havluyu aldı, kurulanarak salona geçti. Kenan arkası odaya dönük, penceredeydi. Kımıldamadan duruyordu. Dışarılara mı bakıyor, yoksa içindeki... Günsel yaklaştı. Şakaya getirmek ister gibi yavaşça:

— Gerçekten de ayılmak istemiyorsun galiba? dedi.

Kenan birden döndü. Yüzü karmakarışıktı. Günsel ürker gibi oldu. İyice bozulmuş bu. Sağlıksız... Yüzü gerilmiş, dudakları titriyor gibiydi Kenan'ın. Aynı karanlık bakış, kısık sesle boğulur gibi:

— Ayık nasıl dayanılır senin aşşağılık, çirkef yalanlarına? dedi.

Günsel sarsıldı. Toparlanmaya çalıştı, olmuyordu. Kızmamam gerek. Bu benim akılsız çocuğum... Bu terbiyesizliğe de nasıl dayanmalı...

— Kenan... dedi yavaşça...

Bir sözle, yumuşak bir davranışla durulmak şöyle dursun, kışkırtmıştı sanki Kenan'ı. Bas bas bağırmaya başladı birden:

— Kenan'ı ne yapacaksın sen? Yeter mi sana bir Kenan? Budalanın biri Kenan. Kandırmaktan kolay ne var? Canın istedi mi teyzenin konukları olur... Ağbinin işçi kardeşleri olur. Polisler olur. Kenan yutar nasıl olsa...

Dili tutulmuştu Günsel'in. Başkaldırma duygusuyla suçluluk öylesine tez yer değiştiriyordu ki en ağır aşağılama sözlerine bile ne tepki göstereceğini kestiremiyordu. Kenan deli gibiydi. Soluyarak yaklaştı, sağlıksız gözlerini açıp dikti Günsel'e:

— Söyle, diye bağırdı, biraz onurun varsa doğruyu söyle. Dün akşam kiminleydin?

Günsel toparlandı:

— Önce terbiyeli ol, dedi kısık bir sesle, sonra benden karşılık bekle.

Kenan bütün kabalığıyla bağırdı:

— Sen mi bana terbiyeden söz ediyorsun be? Ahlaksızlık ediyor, sonra da terbiye ha...

Günsel'in direnci kalmamıştı artık. Gözleri kararıyordu sanki... Denetiminden kaçıvermiş sözler kendinin de tanımadığı bir sesle ağzından dökülüverdi:

— Ahlaksız... İğrenç ahlaksızsın sen hem... Adi bayağı, ahlaksız...

Kenan'ın sağlıksız yüzü tanımayacağı kadar allak bullak oldu birden. Sağ kolunun havaya fırladığını gördü, daha ne olduğunu anlayamadan suratında kocaman bir tokat patladı Günsel'in.

Sarsıldı, sendeledi. Bir acı kaplamıştı içini, dışını, her yanını... Ağlayacaktı, tuttu kendini, içinde öyle bir tiksinti doğuvermişti ki ağlamaya direnç gösterecek kadar güçlenmişti birden... Soluk soluğa, yüzüne tükürür gibi:

— Aşşağılık, dedi Kenan'a...

Döndü, koşar gibi gitti banyodaki mantosunu aldı, çabucak giyinerek salona geçti, çantasını kaptı, koltuğun dibindeki pabuçlarını geçirdi ayağına, kapıya yönelince Kenan'ın dikilmiş olduğunu gördü. Soluk soluğa:

— Çekil... dedi.

Kenan kımıldamıyordu. Gözleri boştu, aynı sağlıksız biçimdeydi yüzü. Dudakları kımıldadı belli belirsiz, hırıldar gibiydi:

— Gitmeyeceksin, diyordu. Bırakmayacağım... Hesap vereceksin!..

Günsel'in yüzü de karmakarışıktı, gözü hiçbir şeyi görecek gibi değildi. Birden atıldı kapıya.

— Çekil diyorum sana it, dedi. Çekil...

Boş bulunmuş gibi birden sarsılmıştı Kenan. Böyle bir saldırı beklemiyordu belki. Kendini kapıdan savurmak isteyen Günsel'i kollarında yakaladı birden... İtiş kakış sallandılar bir-iki. Günsel:

— Bırak diyorum, diye bağırıyordu soluk soluğa... Bırak... Çekil...

— Gitmeyeceksin, dinle beni...

Günsel daha da kızgın bir atılışla iyice sarstı, önce duvara çarptılar, sonra bir-iki tökezlenip yandaki kanepenin dibine yığıldılar. Günsel'in

direnci azalmak şöyle dursun daha da artmış gibi fırlıyordu ki Kenan sımsıkı kucakladı belinden. Güçlü kollarıyla kavramıştı. Günsel çırpınmaktan başka bir şey yapamıyordu. Soluk soluğa bağırıyordu yalnızca:

— Tiksiniyorum senden... Bırak beni diyorum. Aşşağılık...

Kenan inler gibi:

— Dinle beni Günsel, dedi. Ne olursun dinle beni...

Günsel'in bir şey duyduğu yoktu...

— Bırak, diyordu sadece...

Kenan daha sıkı sarılıp göğsüne bastırdı. Yalvarıyordu artık:

— Gitme, ne olursun gitme, bırakma beni... Bağışla... Aşşağılığım ben... Biliyorum... Bırakma beni...

Günsel hiç duymamış gibi çırpınıyordu ki Kenan bambaşka, değişik, acılı bir sesle tıkanır gibi:

— Hastayım Günsel, dedi... Bak yalvarıyorum...

Günsel ne yapacağını bilmeden çırpınmaya yavaşça bırakmış, bir an dönmüş Kenan'a bakıyordu. Soluk soluğa kalmıştı... Kenan da soluk soluğaydı. Aynı acılı sesle inler gibi:

— Ne olursun... Ne olursun... diyebiliyordu ancak...

Yan yana demin yığılıverdikleri kanepenin dibindeydiler. Günsel yenilmekten korkar gibi birden sıçradı. Kenan'ın gevşemiş kolları arasından fırlayıp kapıya attı kendini. Kenan umutsuz bir uzanışla kalıvermişti. Dışarı çıkıp kapıyı hızla çekti Günsel. Merdivenlerden koşarak inmeye başladı. Basamaklara sıvaşmış dün geceki kusmuklara basmamak için duraladı, üstlerinden atlarken bulantı duydu içinde. Bu duralama, bu bulantı bir şeyleri değiştirmişti sanki. Hızını kesmişti, düşünebiliyordu artık. Niye kaçıyorum? Bitti mi bu iş? Kalacak mıydım? Nasıl biter? Niye böyle bitsin? Yoksa, sürecekti daha!.. Nasıl biterse bitsin...

Hastaymış... Ben de hastayım artık. Niye bıraktı beni. Kolları gevşeyiverdi. İyi ki gevşeyiverdi. Kurtulamayacaktım. Demir çember gibiydi. Kırıldı. Dişi kırılmıştı annemin bir keresinde. Hem de yumrukla vurmuştu babam. Yalan söylememişti ki o... Sadist herif. Ben yalan mı söyledim? Aşşağılık, ahlaksız... Merdivenleri inip de apartman kapısından çıkarken bir yaşlı kadına çarpacak gibi oldu. Kadın yüzünü ekşiterek bakıyordu Kenan'ın dün akşam kustuğu yere. Yüz yüze geldiler, kadın bir şeyler diyecekti sanki. Apartmanın pisliğinden, kapıcıdan yakınacaktı belki de. Günsel geçivermiş,

sokakta yürümeye başlamıştı. Yüzüne çarpıp içine dolan serin havayla durulur gibi oldu. Dönüp apartmanın kapısına baktı nedenini bilmeden. Sonra birden elindeki çantaya takıldı. Silmemişti. Kusmuklar kurumuş, lekeler bırakmıştı deride. Çakılıp kalıverdi. Yüzüne kan çıkmıştı birden. Çantayı açtı. Kenan'ın cüzdanı oradaydı. Kızgınlıkla bağıracak gibi oluyordu; sevinecek ne vardı bunda? Ne sevinmesi? Dönmem gerek. İşte bir bahane. Nasıl dönerim? Alıp gidecek misin cüzdanı? Hemen gider işyerine bırakırım. Burak'a... Bugün pazar, biliyorsun? Bilmiyordum. Unuttumdu. Dönmek gerek. Kapıcıyla gönderirim. Delirdin mi yoksa? Köşe başında durdu. Elindeki cüzdana baktı. Açtı. Epeyce para vardı; yüzlükler, birkaç ellilik, dün akşam kendi koyduğu üç onluk... Kartvizitler, kâğıtlar, bir-iki pul vardı bir başka gözde. Bir de fotoğraf... Minicik bir kız resmi. Güzel, şipşirin sırıtan. Zeynep bu. Bir süre daldı. İkili bir resimden kesilmiş olmalıydı. Belli ki yanında bir başkası da vardı. Nermin'dir... Yağmur damlaları düşmeye başladı resmin üstüne. Niye böyle sırıtıyor bu kız? Tadı kız... Cüzdanı koydu, apartmana doğru yürüdü. Yağmur birden artmıştı. Koşarak girdi kapıdan. Merdivenleri çıkmaya başladı. Burukluk vardı içinde, yıkılmışlık vardı, başkaldırma vardı, en çok da korku vardı. Son kata çıkınca birden aklına gelmişti sanki, elini tokatlanmış yüzüne götürdü. Kenan'ın beş parmağının izini arıyor gibi yüzünde dolaştırdı yavaşça. Ateş basmış gibi oldu. Kızgın, yakıcı bir yel yalayıverdi içini. Niye geliyorum? Cüzdanı çıkardı çantadan anahtarı uzatıp yavaşça kilide soktu; ses çıkarmasını önleyememişti yine de. Açtı kapıyı. Kenan demin yıkıldığı kanepenin dibinde heyecanla bakakalmıştı. Gözleri kıpkırmızı, yüzü yaş içindeydi. Günsel'in dönüşü ile beklemediği bir mutlulukla ezilmiş gibiydi. Başını çevirdi utanarak; elleriyle yaşlı gözlerini silmeye çalışıyordu. Günsel ne yapacağını bilemeden kaldı. Acıma, küçümseme, yıkılma vardı bu kalışta. Biraz da sevgi. Hadi bağışla. Bu yapmadı annesi; bir kötü çocuk vardı, o yaptı. Bağışla bu kez... Kırılan onuru şımarık inadını azdırıp duruyordu yine de. Nasıl yapayım? Cüzdanı kanepe üstüne koyup çıkacaksın. Peki, ne diyeceğim? Zorunlu mu bir şey demen?..

— Param yoktu, cüzdanından almıştım dün gece taksi için. Bende kalmış...

Kırık dökük söyleyiverdiği sözler her şeyi yıkıp değiştirivermişti sanki. Parçalanıp yıkılanların onarılmasıydı. Kenan içini çeke çeke, anlamsız dönüp baktı, ne diyor gibisine. Günsel cüzdanı yavaşça bıraktı

kanepenin koluna, döndü gidiyordu ki Kenan şaşkın, kırık, biraz da ağlamaklı bir sesle:

— Bunun için mi geldin? dedi.

Günsel duraladı. Başka ne için gelirdim sanıyorsun. Senin için mi? Ağır ağır kapıya yürürken Kenan'ın aynı kırık dökük sesini duydu.

— Demek bırakıyorsun beni...

Öyle içten, öyle duygulu söylenivermişti ki... Günsel durdu, döndü. Kenan kendini tutamadı, dönüp birden kanepeye kapandı, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Bir duyarlık dalgası saldırıp kuşatıvermişti Günsel'i de. Gözleri dolacaktı ki tuttu kendini. Nasıl bırakıp giderim böyle? Sevdim bu adamı. Sevdim; var mı, seviyorum işte. Seviyorsun da bu küçük-burjuva onurun ne oluyor peki. Ağır ağır yaklaştı Kenan'a, ne diyeceğini bilemeden kaldı bir, sonra kırık dökük bir sesle:

— Yakışmıyor sana, dedi. Kendine gel...

Kenan kendini tutamıyor, bir şeyler söylemek istiyor, beceremiyordu. Yanına sokulmak, Kenan'ın omuzlarından tutup sarsmak geliyordu içinden. Pencereye yürüdü, dışarıya daldı. Kenan kırık, utançlı bir sesle,

— Yaptığım hangi şey yakışıyor ki bana? dedi.

Günsel başkaldırmayla doldu birden. Ne zırlayıp duruyor bu herif?.. Ne biçim erkek bu? Kenan aynı hıçkırıklı sesle ekledi:

— Tiksiniyorsun benden biliyorum. Ben de tiksiniyorum...

Biraz durdu, sonra çekinir gibi yavaşça:

— Senin suçun yok mu bunda? dedi. Nasıl arkadaşsın sen?

Birden yaralanmıştı Günsel. Gerçekten suçlu değil miyim? Nasıl arkadaşım ben? Pişmanlığın yakıcı soluğu, kavuruverdi içini. Kenan'a dönmek istedi, güç tuttu. Külrengi gökte minicik bir uçak vardı. Bir sövgü, bir tokatla çiğneyip geçebileceğin birine nasıl bağlandın? Aşağılık bir küçük-burjuva tutkusu muydu bu? Devrimci bağ değil miydi? Biraz kendini küçümsesen! İçten, yürekten her şeyiyle bu adam. Seviyorum bu adamı. Bu çocuğu! Omuzlarından çekip döndürmek, gözyaşlarıyla yıkanmış yüzünü öpmek gerek. Böyle yapmak istiyorum işte. Döndü, yaklaştı, ilişti yanına. Kanepeye yüzükoyun kapanmış ağır ağır içini çekerek duran Kenan'a bakıp kaldı bir süre. Uzanamıyordu bir türlü. Kenan da davranmaktan, dönüp bakmaktan sıkılıyordu belli ki. Kalktı yavaşça, yüzünü göstermeden, arkası dönük, ağır ağır yürüdü, tuvalete girdi. Musluğu açmış, yüzüne su çarpıyordu gürültü ile. Her şeye bir durgunluk, tutsaklık çökmüştü. Günsel

de kalktı yavaşça, kapıya baktı, aralık kalmıştı, ağır ağır gidip kapattı. Yine de çıkmayı düşünüyormuş gibi bir süre durdu önünde. Omuzlarından bir yük vardı, çökmüşlük duyuyordu. İsteksiz kımıldadı, çantasını bıraktı kanepeye, mantosunu çıkardı, astı. Pabuçlarına baktı, pek de kirli görünmüyordu. Kusmukların sıçradığı bir-iki yerde belli belirsiz izler vardı, o kadar. Su sesi kesilmişti içerde. Yatak odasına doğru yürüdü. Kenan havluyu yüzüne bastırarak tuvaletten çıkmış, yatak odasına giriyordu. O da girdi peşinden. Kenan'ın önleyemediği iç çekişleri kısa kısa sürüp gidiyor, sırtı, omuzları, kısa aralıklarla belli belirsiz kımıldıyordu. Ardından yaklaştı Günsel. Şimdi ne yapacaktı? Kenan elindeki havluyu fırlatıp attı karyolaya, döndü birden. Yüzünde yine karışıklık vardı. Dimdik, düşmanca bakmaya başlamıştı. Bir şeyler diyecek, olup bitenleri bütün taşkınlığı ile yineleyecekti sanki. Sönük gibi duran gözleri kıvılcımlaştı, bir şeyler söyleyecekti. Belli etmediği bir korku geçirdi Günsel. Bağıracak mı yoksa? Günsel gülümsedi yavaşça, yüzünü döndürüp sağ yanağını gösterdi; sesinin tonunu, bakışlarını, doğal biçimde alaycı göstermedeki beceriksizliğinden kızararak: — Hadisene, dedi... Bir tokat da buraya! Elin alışmışken...

Kenan duymamış gibiydi; aynı biçimde kaldı bir süre, sonra birden Günsel'i suçlar gibi:

— Nermin'le yattım ben, dedi.

Günsel önce anlamamıştı. Yüzündeki gülümseme yavaşça donuklaşıverdi. Nermin'le mi yatmış? Bütün anlamlara yabancılaşmıştı. Yüzündeki yara izleri bu adamın... Demek araba çarpınca... Yavaşça döndü. Yatak var şuracıkta, niye yatmıyorum ki? Bir-iki adım attı, yorgun bıraktı kendini karyolaya, ayakları yerde, sırtüstü uzandı. Niye döndüm? En iyisini yapmışım gitmekle. Hiç de öyle durmuyorsun... İçine doluveren bu azgın istek neden? Saçma; istek filan yok içimde. Kenan yaklaştı, ayakucuna ilişti yavaşça. Onun da omuzları çöküktü, yorgundu. Gözleri yerde bir noktada kaldı bir süre, sonra ağırdan mini mini bir sesle:

— Belki de hiç sevmeyeceksin beni artık. Anlamadın ki beni. Benimki deli sevgisi sana karşı. Erişemiyorum... Hep yitiriyorum seni... Kirliyim de şimdi, iğrencim... Kendime güvenim de kalmadı... Kuşkular içinde... Uff...

Sonunu getiremeyip kesti... Yine ağlamaktan mı korkmuştu? Bütün bu söylenenler Günsel'e değmeden geçivermişti. Kenan'a bakıyordu o. Zavallı bir küçük-burjuva bu. İyi adamcağız!.. Bu da senin sövgün işte...

Küçük-burjuvalığı nerden? Yiğit adam bu... Çelişkiler içindeyse onun mu bütün suç? Ben Sermet'le aynı evde, aynı odada, aynı yatakta yatmak zorunda olsaydım yapmayacak mıydım? O şimdi de bir şeyler yaptığımı sanıyor. Demek... İğrenç...

— Konuşsana, dedi Kenan... Dönmüş Günsel'e bakıyordu.

— Bir şeyler söylesene... Söv istersen... Kov beni... Döv...

Günsel bir şey demeden bakıyordu sadece... Kenan kırık dökük bir sesle:

— Yoksa bunları yapacak gücü bulamıyor musun kendinde? dedi.

Niye sürekli suçlar bu adam beni. Niyesi kaldı mı? Günsel yavaşça:

— Toplantıdaydım dün gece, dedi. Telefonda söyleyemezdim.

Bir şeyler daha diyecekti, sustu. Bunları söylemek de gereksiz aslına bakarsan. Kuşkulanıyormuş. Kuşkulansın. Acı çeksin. Beni başkasının kollarında düşünüp delirsin isterse! Ne aşşağılık karısın sen! Aşağılığım, ne yapalım?

— Beni de götüremez miydin?

Kenan dönmüş, çekingen, suçlu, çocuksu, hem de en sert suçlamaya kayıverecek bakışı ile Günsel'e dikmişti gözlerini. Günsel'in içinden bağırmak geldi birden. Bağırmak, sövüp saymak belki. Ya ağlamaya başlarsam. Şu herif gibi, zırıl zırıl... Ne gülünç adam bu!

— Neyim diye götüreyim seni?

Söyledikten sonra pişman olmuştu. Şimdi aşağılaştım işte. Uzanıp Kenan'ı öylece yanına sarkmış duran elini aldı, söylediklerini bağışlatmak ister gibi yavaşça okşadı, bir şey demesine bırakmadan ekledi:

— Saçma şeyler çıkardın durup dururken. Kazayı anlat. Merak içindeyim. Nasıl oldu?

Kenan öylece bakıyordu.

— Kaza filan değil, dedi birden. Günsel şaşırmış gibi bakıp kaldı.

— Kaza değil mi? Ya!

Bir türlü adını koyamıyordu sanki olayın.

— Kavga ettik, dedi Kenan.

Günsel yavaşça doğruldu. Gözleri, merak içinde olduğu her zaman gibi parlayıverdi sanki. Dudaklarını uzatır gibi durdu bir, sonra:

— Söylesene, ne kavgası? dedi. Nerde, kimle kavga ettin? Söylesene.

Kenan göz göze gelmekten kaçıyor gibi bakışlarını kaydırdı, başını çevirdi, öylece baktı, sonra:

— Meyhanede, dedi yavaşça.

— Meyhanede mi? Kimlerle?

Kenan tamamlamakta güçlük çekiyordu, daha da çekingen bir sesle:

— Yabancılar, diyebildi.

Günsel yavaşça kalkıp yanına oturdu Kenan'ın. Demin tuttuğu elini, avuçlarında sıkıp okşamaya başladı iyice.

— Nasıl yabancılar? dedi. Amerikalılar mı?

— Amerikalılar!

Kenan, yüzünün görünmesinden korkar gibi başını iyice çevirdi. Günsel'in avuçlarında sımsıkı tuttuğu elini de çekmek istedi. Günsel daha sıkı tuttu elini, sokuldu Kenan'a.

— Anlatsana, dedi. Niye duruyorsun?

Kenan tedirginlikle kımıldadı, yutkunur gibi durdu, önüne baktı.

— Ne var anlatacak? dedi yavaşça. Çok sarhoştum. Ne olduğunu bile çıkaramıyorum doğru dürüst. Senden ayrıldıktan sonra çok içtim...

Bir sessizlik oldu. Günsel başını önüne eğmiş, suçlu suçlu duran Kenan'a sımsıcak bir gülümsemeyle bakmaya başlamıştı. Ta içinde dolup taşan bir şeyler vardı. Okşadığı elini alıp dudaklarına götürdü. Her zaman yaptığı gibi yüzüne sürdü yavaşça. Artık Kenan'ı bekliyordu.

— Hangi meyhanedeydin?

Kenan karşılık vermekten acı duyuyordu besbelli. Günsel dövülmüşlüğün getirdiği bir duyguya yordu bunu. Kenan'ı çekti yavaşça, kollarını boynuna doladı ağır ağır; uzandı, gözkapağından alnına doğru yürüyen bir yara izini öptü. Kenan ne edeceğini bilmez gibi kalmıştı. Günsel şaşırdı. Yanlış bir şey mi yaptım? Niye sımsıkı sarılıvermiyor bana... Bir oyun mu yoksa bu? Kenan acılı bir şeyden kaçar gibi ayağa fırladı. Günsel de çekilmişti. İrkilir gibi olmuştu birden. Kenan soluyarak kaldı bir süre, ağır ağır yaklaştı Günsel'e yüzündeki çöküntüyü göstermekten çekinmeden,

— Yalan söylüyorum sana, dedi. Amerikalılar filan yalan.

Anlamıyormuş gibi bakakalan Günsel'e biraz daha sokuldu.

— İşçiler, işçiler dövdü beni. Anladın mı şimdi?

Bir şeyler sezinler gibi oldu Günsel, çözüme varmaktan uzaktı.

— Nerde gördün işçileri? dedi.

— Aralarına gittim. Zeytinburnu'na...

Sonunu getiremiyor gibi oturdu Günsel'in yanına, demin yaptığı gibi gözlerini yere dikip kaldı. Günsel sevgiyle, biraz da acılıkla gülümsedi. Kenan önce göz ucuyla yoklar gibi baktı, sonra alınganlıkla döndü Günsel'e. Üzgün, kırık dökük:

— Gülüncüm değil mi? dedi. Her şeyimle gülüncüm.

Günsel aynı sevgi dolu gülümsemeyle uzandı, elini aldı, sımsıcacık avuçlarında sıktı. Söyleyeceği şeyi bulamamış gibiydi.

— Gülünç de olur insan, dedi. Ne yapalım?

Sonra Kenan'ı kırmaktan çekiniyormuş gibi bastırmadan ekledi:

— Dayak da yenir.

Bir sessizlik oldu önce. Kenan, Günsel'in sözlerini sindirmek, iyice anlamına varmak içinmiş gibi önüne baktı bir süre, sonra döndü. Günsel sevgi dolu gülümsemesini yumuşacık bir şakaya dönüştürdü birden.

— İyi etmişler, dedi. Ellerine sağlık. Kötü bir şey yapar mı onlar?

Kenan birden uzandı, sımsıkı kucakladı Günsel'i. Kenan öpmeye çalıştıkça, Günsel başını arkaya atıyor, kaçırıyor, gülüyordu.

— Bırak azıcık konuşalım. Nasıl dövdüler?

Kenan boynunu, göğsünü, çenesini, yüzünü öpücüklerle donatmaya başlamıştı. İnliyor gibiydi.

— Bir tanem benim... Deli gibi seviyorum... Ne olursun... Ne olursun... Benim birtanem...

Gülüyor,

— Dur, diyordu Günsel. Dur... Nasıl dövdüler onu anlat.

— Canım benim, her şeyim benim. Bağışla beni, ne olursun bağışla beni. Deliyim ben. Aptalım. Ayrılmayalım burdan. Bırakma beni! Ne olursun!

Kenan öpücüklerle yatağa uzatıvermişti kıkır kıkır gülen kızı. Bir bahar coşkusunda arınır gibi gülüyor, gülüyordu Günsel. Gözleri yaşarmıştı. Gülmesi kesildi yavaşça. Sımsıcak isteğe battı birden. Kenan'ı kollarıyla kuşattı. Hay Allah, bu adam!.. İşçiler de dövmüş... Neyim diye tanıtayım bu adamı?..

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bunca acılar birikir de bir yere varılmadan olur mu?..

1960'ın Nisan'ına da varıldı, iyiden iyiye sallanıyordu Türkiye. Taa derinlerden geliyordu titreyiş. Muhalefet, partilerden, parlamentodan çoktan taşmıştı, yığınlardaydı. Uzak yol kamyon şoförlerinin, dolmuşçuların ağzındaydı kentlerde; ana avrat sövgülerindeydi. Şoförün ağzına düştün mü Türkiye'de bittin. Türkü etmişti herif cezaevinde candarma kulübesine karşı: Avrat dedin mi, Hamiyet Yüceses, oğlan istersen Adnan Menderes!.. Halkçı mısın, Demokrat mısın? Görünen buydu. Başka şey de görülsün istemiyorlardı ya, kötü kapışmışlardı. Bastırdıkça bastırıyor Demokratlar. CHP milyoneri Vehbi Koç'u kırk yıllık partisinden ayırdılar. Tanrı şaşırtmasın!.. Yasalar uygulanmıyormuş, asıl nedeni buymuş derdin; partizanlık sarmış her yanı. İspat hakkı, çifte meclis, bir de özgürlük diyordu muhalefet. Mart sonunda, Kayseri'de, Yeşilhisar'da, vilayete zorla girdiler diye

CHP'liler üstüne ateş açıldı, 17 kişi yaralandı. Mart ayı bütün dertlerini bırakıp Ramazan Bayramı ile çekip gitti. 2 Nisan'da İnönü Kayseri'ye vardı. Trenini Himmetdede'de durdurdular. Olay büyüdü. Bir sürü kavga, gürültü... Üç saat sonra yolu açtılar. Kayseri'ye girebildi İnönü. Ertesi günü yapılacak Kayseri CHP İl Kongresi'ni yasakladılar. İnönü, Yeşilhisar yoluyla Ankara'ya dönecekti. İncesu'da dokuz saat bekletildi İnönü. Sonunda kente sokmadılar. Yeşilhisar yolundan Ankara'ya döndü. Ordu da için için kaynıyor, diyenler vardı ya, söyleyenin de, dinleyenin de inanacağı gelmiyordu pek. Fısıltı gazetesi başladı mı millette laf mı eksik?.. Yalnız, Kayseri olaylarında, ordunun politikaya karıştırılmasından üzüntüye düşen bir kurmay albayla bir kurmay binbaşının emekli edildiğini yazdı gazeteler. Daha ocakta Menderes, muhalefetin zorbalık yoluna saptığını, dünyayı başlarına yıkacağını söylüyordu. CHP 11 gensoru önergesi vermiş, hemen hepsi geri çevrilmişti. "Gideceksiniz," diyordu İnönü. Nasıl gideceklerdi?..

XIX

Mutluluk buysa, mutluydu Kenan. Gelip bazı geceler odasında sabahlamaktan, sabaha da çoğu kez Zeynep'i bile görmeden çekip gitmekten başka ilişiği kalmamıştı evle, Nermin'le. Haftanın en az yarısı, geceleri Teşvikiye'de Günsel'le, kimi de Günsel'siz geçiriyordu. Zeynep'e karşı da bir soğukluk vardı içinde. Bir sabah gelip kahvaltıda sarılmıştı Kenan'a. O da kucaklayıp öpmüştü ya, sevimli komşu çocuğunu öper gibi. Yine de bir burkulma duydu yüreğinde. Zeynep'in de eski sıcaklığı kalmamıştı, bir şeyler sezinliyordu; belki sezinlemekten de öte, kavramıştı olup bitenleri. Nermin'in söylemiş olacağını sanmıyordu. Düzeni korumak kadar, annesinin, Zeynep'in düşlerini de korumak göreviydi onun. Rasim'le de iş ilişkileri ilerliyor olmalıydı. Pek bilmiyor, öğrenmek de istemiyordu ya, ara sıra kulağına çarpan telefonlaşmalardan, Rasim'le salona çekilip bir şeyler konuşmalarından çıkarıyordu.

Ne bok yerlerse yesinler!.. Bana açmasınlar da... Öğrenmekten korkuyordu olup bitenleri. Sürekli kaçış içindeydi. Mutluluğumuza saldıracaklar, izin vermemek gerek sokulmalarına. Günsel'le oldu mu yürekliydi, her işin üstesinden gelecek güçteydi. Öyle doğru yargılara varıyordu ki olayları değerlendirirken, gittikçe artan saygı ile dinliyordu Günsel de. Tıpkı ağabeyini, Hasan'ı dinlediği gibi. Atma!.. Daha o kadar değil ya, olacak. Hasan'ın verdiği büyük savaş, geçirdiği acı deneyler nerde, sen nerde?... Bunları ayıramayacak kadar kör mü bu kız? Sonra, o işçi. Gel de bozulma bu işçi, aydın ayrımına... İşçiymiş... Benim de kafam çalışıyor, okuduk bunca yıl. Bilinç sınıftan daha mı az önemli?.. Bilinci sınıftan ayırmaya mı kalkıyorsun?.. Peki ne oldu o okudukların?.. Amaaan!.. Günsel'den ayrılıp da eve girdin mi birer ikişer ortaya çıkan, depreşen kuruntular, korkular, kuşkular hangi bilincinden geliyor? Bu yıkılası evden. Ne olacak, nereye varacak bu iş?... Daktiloya çekilmiş bir kitap getirmişti Günsel bir gün. İçerde çevrilmiş bir ekonomi - politik. Birkaç haftalığına tütüncülerden (eski devrimci tütün işçilerine öyle diyorlardı) almış, okuyup geri vereceklermiş. Çoğaltsak da bize de kalsa demişti Kenan. Bu kadar kısa sürede olacak şey değildi. İkisi de çabuk yazamıyordu makinede. Nermin çok çabuk yazar demişti Kenan söz arası; öylece çıkıvermişti ağzından. Birden toparlanmış, alındı mı gibisine yan gözle yoklamıştı Günsel'i, hiç oralı değildi o. Umutlanmıştı bile:

— Yaptırabilirsen ne iyi. Ancak şakaya gelmez. Çok su kaldırır bu iş. Yanmam da, pisi pisine içeri tıkılmak kötü.

O günden beri kafasına takılıyordu Kenan'ın. Ele verir mi Nermin? O kadar da değil. Niye değilmiş? Şimdi kalkıştığı işlerin hangisini yakıştırdın bu kadına? Rasim'e söyler, o ele verir. O kalın kaşlı polis de uyumuyor ya, geel, diyecek, nerde kaldın bunca yıl? İki tokatla da kurtulamazsın. Tırnak söküyorlarmış. Falaka en azı. Yüreksiz herif. Öyle yürekliyim ki... Günsel de övünecek benimle. Zeynep de... At bakalım... Düşle parlak işleri!.. Hem ne yapıyoruz ki? Bir şeyler yapacağız nasıl olsa. İki satır yazı yazanları bile tıkıyorlar içeri. Geçen hafta iki gazeteci daha hüküm giydi Ankara'da. Beyhan Cenkçi, Oktay Verel. Yazı yazmışlar. Ahmet Emin bile içerde be!.. "Şu bizim dönme dolap Ahmet Emin... Vatanı beş kuruşa satmadadır." Neyzen yazmış derlerdi. Dönme dolap da kodeste. Vatan satıcıları da anlaşamıyorlar demek. Hangisi çok fiyat kırdı ki? Herkesin fiyatını ne güzel açıklıyor şu ekonomi-politik. Fiyatlar gizli kalsın diye yasaklıyorlar demek. El altında, çevrilmiş başka kitaplar da varmış, onları da getirecekmiş Günsel. Bir felsefe kitabı filan... Adlarını duyduğu şeylerdi çoğu Kenan'ın. Günsel hepsini okumuştu. Kenan'a yardımcı oluyordu takıldığı yerlerde. Emperyalizm bölümünü de birlikte okuyacaklardı bu cumartesi öğleden sonra. Günsel belki yeni kitaplar da getirecekti. Yaman bir hafta sonu, pazartesi sabahına kadar. Cumartesi bir toz bulutu kaplamıştı bütün İstanbul'u. Çamur yağıyordu sanki. Doğal olmayan bir şeydi, alışılmamış. Radyo uçak seferlerinin kaldırıldığını, toz bulutunun bütün Marmara bölgesini kapladığını bildirdi. Pencereye yaklaştı Kenan, pis, kirli, boz bulanık her şey. Oda karanlık. İrin gibi bir hava. Bu ne biçim İstanbul? Kuruntular yaratıyor insanda. Kötü bir şey mi getirecek? Depremden kötü. Kapı vuruluyordu.

— Ne var?..

Nermin'di. Rasim gelmiş, biraz konuşmak istiyormuş onunla. Tamam, Rasim gelir işte!.. Şubat ayında Fransızlar atom patlatmıştı Büyük Sahra'da. Onun döküntüleri olmasın?.. Yandık be... Bir gün bütün yeryüzü Hiroşima!.. Haritadan siliniriz demişti Baba. Başka nasıl arınır pislik?.. Ne konuşacağım bu Rasim'le?.. Rasim kahve içiyordu salonda. Nermin gelmemişti yanlarına, ikisiydiler.

— Çıkacağım, dedi Kenan, çabuk söyle ne söyleyeceksen?..

Rasim kahvesinin son yudumunu aldı, fincanı bırakırken:

— Ne o? dedi. Sabahtan mı buluşacaktınız Günsel Hanım'la?

Öylece kalıvermişti Kenan. Demek... Vay namussuz herifi.. Peki nerden öğrendi? Nermin de biliyor öyleyse. Rasim sigara yakarken, aklından geçeni anlamış gibi, koridoru işaretle, yavaş sesle;

— Aptallık etme ulan, söyler miyim? dedi.

Sonra içine çekti dumanı şöyle bir üfleyip baktı Kenan'a.

— Arkadaşınım ben senin, düşmanın değil. Bir türlü anlayamadın şunu hıyarağası!..

Toparlanmıştı Kenan. Bir şeyler isteyecek. Şantajla başladı köpek. Nerden öğrendi Günsel'i? Çok mu zor? Hele böyle bir tilki için. Herifin evinde kalıyorsun be!.. Tilkilik neresinde? Polisten belki de...

— Bu muydu söyleyeceğin?..

— Ne söyledim ki?., dedi Rasim. Bana ne senin metresinden?

Kenan deli gibi fırlayacaktı birden, güç tuttu kendini. Titrek, kısık bir sesle:

— Sıçarım ağzına, doğru konuş, dedi.

Rasim de şaşırmıştı. Böyle bir tepki beklemiyordu belli ki. Ne demişti ki? Baktı öylece, şakaya gelir yanı yoktu Kenan'ın. Bilgiç, sinirli bir gülümseme ile:

— Yazık, dedi. Sen iyice keçileri kaçırmışsın oğlum.

Fırlayıp en ağır küfürleri yağdırmak geliyordu Kenan'ın içinden, sille tokat girişmek pezevengin oğluna. Ağzını, burnunu kır herifin. Arkadaşımmış. Değil mi?.. Peki evi kim verdi sana? Alıverirse elinden ne yaparsın Günsel'le? Boğulacak gibi oldu birden, bir ağırlık vardı göğsünde, içgüdüsel biçimde kalktı, gitti, masadan bir sigara alıp yaktı. Senin gibi arkadaşın... Rasim öylece bakıyordu. Bir soluk çekti içine Kenan, sonra ağır ağır pencereye giderken:

— Arkadaş dediğin yardımcı olur, dedi. Senin gibi...

Sonunu getirememiş gibi sustu. Rasim yavaşça:

— Söyletme beni, dedi, yardımcın olmasam çoktan yok olmuştun sen.

Sokaktan gelip geçenlere bakıyordu Kenan. Boz bulanıktı Rasim'in Citroen'i. Karşı apartmana giren bakkalın çırağı, kapıcının karısı, çocuğu, köşeyi dönen bir satıcı, pencerede çirkin bir kız, her yanı kaplayan pis bulut... Herife bak, bana yardımcı olmuş. Kocakarının arsasını sövüşlemekten ne haber?. Şimdi surda Selim olsa da bir kapışsanız. Arsa yoluyla sırtımızdan devleti nasıl kazıkladığını bir anlatsa o puşt, sen de...

— Otur şuraya da iki laf edelim, benim de işim var.

Döndü, yaklaşıp karşısına ilişti Rasim'in. Önüne bakarak sigarasını çekiyor, bekliyordu.

— Selim'in masalları etkilemiş seni. Nermin'le...

Kenan sertçe kesti:

— Kimsenin masalı umrumda değil benim. Selim'inden de, Nermin'inden de başlatma sabah sabah. Benden ne istiyorsanız onu söyle.

Kendini tutuyordu ya, Rasim de bozulacak gibiydi. Sigarayı tablaya bastıran parmaklarında hafif titreme gördü Kenan. Ya evinden atarsa bizi?..

— Peki söyleyeyim. Yalnız şu şımarıklığı kes artık sen de.

Bir sessizlik oldu. Buz gibi bakıştılar kısa bir süre. Yavaşça başını çevirdi Kenan. Rasim aynı soğuklukla ağır ağır:

— Bir-iki kâğıt imzalayacaksın, dedi. Nermin'e.

— Ne kâğıdı?

— İşleri yürütebilmesi için, kocası izin vermeden olmuyor. Yasalar böyle.

Ne diyeceğini bilemeden bir süre kaldı Kenan. Durumdan yararlanma geldi içinden.

— Ayrılacağız nasıl olsa. Uzatmasın da ikimiz de kurtulalım.

— Orasını bilmem, dedi Rasim. Hem o uzun iş. İmza tezden...

— İmzalamazsam?

Söz ağzından kaçıvermişti sanki. Yavaş yavaş bir korku sarıyordu içini, imzalamazsan evden ...tirir gidersiniz siz de! Ne yaparım? Yalvarır mıyım bu herife? Rasim sessiz kaldı bir süre, sonra:

— Bende de sabır bırakmayacaksın sonunda, dedi.

Daha soğuk bir sessizlik çöktü birden. Ne yapacağını, ne diyeceğini bilemiyordu Kenan. Kalkıp gitse mi? Yoksa... Yavaşça aldı Rasim:

— Biçimsel bir şey bu, o ki sen istemiyorsun, bırak da kızı istediği yolda yürüsün. Sana ne onun işinden? Hani kadınlar özgürdü?..

Bayağı doğru söylüyor. Hay Allah...

— Şimdiye kadar ne yaptınız? Benim imzam olmadan yürüttünüz pek iyi...

Rasim suratını ekşitti.

— Hem ilgilenmiyorsun, hem de meraktan kurtulamıyorsun galiba. Ne yaptıysak yaptık. Şimdi imzan gerek, o kadar.

Kenan kalktı birden:

— Şöyle bir kâğıt imzalarım, toptan... Kadın özgürlüğüne inandığım için nikâhlım olan bu kadının yapacağı hiçbir işte benden izin istemesine gerek olmadığını...

Rasim soğuk güldü, Kenan aynı soğuklukla baktı.

— Recai ile konuş istersen. Başka bir türlü imza vermem.

Recai, Rasim'in avukatıydı, Kenan'ın da işlerine bakardı. Rasim aynı soğuk gülüşle:

— Olur, dedi, hamamın namusunu kurtarırız.

Sonra yumuşamış gibi ekledi:

— Otur biraz. Bak ne iyi haberlerim var sana!

İyi haberler mi? Ne iyi haber olur bu herifte?

Kenan ilişti koltuğa. Rasim birden değişivermişti yine.

— Sana göre iyi, dedi.

Bir sigara yakarken tamamladı:

— Pezevenkler!..,

Kenan şaşkınlıkla bakıyordu. Kim pezevenkler? Bana göre iyi!

— Seninki Moskova'ya gidiyor.

Bir şey anlamıyordu Kenan.

— Kim benimki?..

— Adnan Bey, dedi.

Adnan Bey mi? Moskova'ya mı? Haa, Adnan Menderes... Nerden benimki oluyor? Gerçekten önemli haber. Balondur...

— Moskova'ya gidince niye iyi oluyor benim için?..

Rasim bastırır gibi:

— E, yakın düşersiniz ne de olsa!., dedi.

Kenan kızgın baktı bir süre. Rasim seviniyordu sanki onun bu kızmasına.

— Onlar ne cehenneme gitse sizin için iyi olur. Hiçbir yerde yakın düşmez bize...

Rasim daha da sevinmiş gibiydi.

— Ha şunu bilin, dedi birden. Düş payınız bile yok bu ülkede, hem hiçbir konuda.

Rasim'in alaylı gülümsemesi altında bir süre daha geçti öylece. Kenan'ın nasıl olsa bir şeyler diyeceğini biliyor, bekliyordu sanki.

— Nerden çıktı bu şimdi? Gazetelerde bir şey yok.

— Bombası patlar yakında. Gizli tutuluyor.

— Sen nerden duydun?..

Ne sorup duruyorsun bu hergeleye? Kasılmasına bak şunun.

— Haber doğru, dedi Rasim. Doğru da, bakalım nereye varacaklar?.. Kötü gidiyorlar.

Dilinin altında bir şey var bu herifin. Atıyor belki de... Bayılır böyle oyunlara. Ankara'dan!.. Öğrenmesine öğrenir de... Nasıl öğrenir bu kadar gizliyse?.. Bu herifte bir bokluk var ya... Nermin girdi içeri, kolundaki saate bakıyordu. Rasim'e yaklaştı.

— Anneme telefon açayım mı? dedi. Bekliyor kadıncağız.

Rasim bir şey dememişti daha, Kenan kalktı hemen, tek söz etmeden, kaçar gibi çıkıp çekti sokak kapısını. Rasim'le Nermin şaşkın bakmışlardı ardından. Sokaktaki irin gibi tozlu hava bile iç açıcı, tatlı gelmişti Kenan'a. Anası, danası buluşup yesinler ne bok yiyeceklerse. Kursunlar ortaklıklarını, soysunlar. Şimdi Rasim, Nermin'e anlatır, imza işi oldu, verecek. Rasim'le Nermin Şimdi... Bir duygu belirmeye başladı içinde. Evde kimse yok başka. Rasim'le Nermin... Gülecek gibi oldu. Hiç aklına gelmeyen bir şeydi bu. Öylesine doğaldı ki Nermin'in kendisine bağlılığı. Hıyarağası... Hay Allah, bir de bunu mu düşünelim? Ne bok yerlerse yesinler. Birden dönsem mi eve? Ne yapacaksın yakalasan? Aldırmazlık edemiyorsun. E karın. Yapmaz Nermin, nasıl yapabilir? Sana ne be! Hem ayrılacaksın, hem de bilmem nesine karışırsın. Bırak olsun, belki daha iyi... Nesi iyi? Boynuzlu olmak mı?.. Hem de o Rasim puştuyla... Başkasıyla olsa?.. Aşağılık küçük-burjuva seni. Anlat bunları Günsel'e. Günsel'i niye söylemez Rasim, Nermin'e? Arkadaşınmış da... Belki de her şeyi biliyor Nermin de. İkisi birlikte oynuyorlar. Şimdi yatak odasında. Zeynep'in odasında belki. Ahlaksız herifin birisin sen aslında. Bütün düşüncen o iş. Al sana melodram!.. Vodvil bu. Karı, koca, âşık, bir de genç kız, bir de ufacık yavruları... Tüüü Allah kahretsin, düştükçe düşüyor insan. Bu pis hava daha da karartıyor. Demek atom patlayınca... Dolmuşta, yol boyu karışık duygular esip durdu kafasında. İşyerine geldiğinde on biri geçiyordu. Burak kitap gösteriyordu birilerine. Selam verip yukarı çıktı. Bir-iki telefona takıldı gözü, evi bir açsam mı?.. Ne olacak açacaksın da?.. Telefon açılmakta gecikirse, anlayacaksın ki... Belli olur mu hiç? Nermin'in sesinin tonundan?.. Telefon zırlamaya başladı. Birden hop etti yüreği. İrkilerek uzandı. Günsel'di.

— Baba ağır hastaymış Kenancığım, dedi. Handan'ı götüreceğim ben, sen doğru oraya gel istersen. Duruma göre kararlaştırırız orda. Olmaz mı?..

— Peki.

Günsel bir durakladı; bir şeyler sezinlemiş gibiydi.

— Sen nasılsın akşamdan beri?

— İyiyim.

— Bir tuhaf geliyor sesin, yeni bir şey mi var?..

— Yoo, hiçbir şey yok.

— Hasta filan değilsin ya?..

— İyiyim canım, nerden çıkarıyorsun?..

— Haydi öperim. Hava ne pis değil mi?.. Belki de ondan. İçini karartıyor insanın. Hoşça kal.

— Güle güle.

Kapattı telefonu. Niye Günsel'di? Niye Nermin değildi... demek istiyorsun. Daha neler. İçindeki sıkıntı artmıştı. Hastalık çıktı bir de, ne güzel kapanacaktık odamıza... Bencil herif! Senin keyfinden başka önemli ne var ki?.. Sevgin, saygın Baba'ya, boş hepsi. Sımsıcak değil mi Günsel'in eti? Taş gibi. Avuçlarında, dudaklarında. Sonra hemen o boşalım öncesinde yüzünde sıcak soluğu ile içini çekerken... Biz Günsel'le bu hafta ekonomik - politik... Şimdi Nermin de Rasim'le... Kalkıp bir lokantaya gideyim en iyisi. Sabah da bir şey yemedim. Baba'nın evini nasıl bulacağım? Bir kez gittik Günsel'le, çıkarabilir miyim? Bu hastalık da nerden şimdi? Bu pis hava... Ekonomi-politik... Rasim, Nermin'i... Emperyalizm... Ben gidiyorum oğlum Burak, ne yaparsan yap. Öğlenden sonra da yokum. Çıktı. Sirkeci'ye indi, Konyalı'ya yürüdü. İştah mı bırakır insanda bu pis hava? Dalalım bakalım. Bir sürü herif, bir sürü karı, eşşekler gibi yesinler ancak. Bak şu çenelere, ha babam öğütür. Ağzını aygır gibi açan öküze bak, takma dişleri komposto çanağına düşecek. Gözleri yarı süzgün nasıl da boşaltıyor kaşığı: Hööörrtt... Cak cuk cak cuk cak cuk cak cuk... Haaarrtt... Yok olasıca deyyuslar, atom bile az size!.. Lokma ağzında büyüyor. Garson, hesabı!.. Elinde eczaneden aldığı kolonya paketiyle Sirkeci'de dolmuşa binerken saat biri geçiyordu. Şoför, önce kapıyı çarptı diye söylendi gidenin ardından, sonra havaya çattı, silecekler temizlemiyordu arabanın camına yayılan tozu. Sonra bozuk para vermeyen bir yolcuyla hırlaştı, sonra veryansın etmeye başladı yukarılara. Oturmuşlar bir sürü pezevenk!.. Memleketi düşünen nerde? Hepsi var mı yiyelim. Bezgin dinliyordu Kenan.

Şimdi dön şu herife, başla anlatmaya. Doğrusun kardeşim de, ancak bunun nedenini bilmek gerek; öyle değil, böyle bu iş. Bu sınıflı toplumda... Ekonomi-politik... Daha sözünü bitirmeden soluğu karakolda alırsın. Bir sürü de tanık... Ulan, ne iştir bu be?.. Boş ver, takma kafanı. Uslandırmadı mı işçilerin attığı dayak? Bırak boşalsın hırbo şoför. Yurttaş da dinlesin. Bu da bir şeydir. Hiç konuşmasa daha mı iyi?.. Daha mı kötü?.. Sussun; susa susa belki patlar bir gün. Bekleee!.. Rasim doğru diyor, düş kurma olanağı bile yok şu ülkede bize. Rasim, Nermin'le... Aksaray'dan taksiye atlayıp da Etyemez'i biraz geçince hemen tanıdı aylarca önce daldıkları sağdaki sokağı. İndi arabadan, rüzgârlı bir toz bulutu içine düşmüştü. Güçlükle yöresine bakındı. Sokağa girdi, ağır ağır yürüdü. Arada durup bakıyordu, bir gelen var mı diye, yoktu. Bu pis havada kim kime?.. Makaralı ipi sarkık, tahta kapı da işte. Bir çekingenlik, ürkeklik bastırmıştı sanki; bir daha bakındı yöresine. Bomboş be. Korkuyor musun ulan, içerde Günsel. Ne korkusu? Hiç boş bırakırlar mı böyle bir adamın evini?.. Hele böyle zamanda. Saptarlarmış bütün geleni, gideni gizlice. Sonra da geeeel!.. İpi çekip daldı içeri. Soluğunu boşalttı yavaşça, genzine kadar çamur dolmuştu sanki... Günsel göründü merdiven başında.

— Handanları gördün mü?..

— Yooo.

— Şimdi çıktılar onlar da. Karşılaşmışsınızdır, dedim.

Merdivenleri çıkarken anlatıyordu. Handan tanıdığı bir doçenti getirmiş. İyice bakmışlar. Pek ivedi bir durum yokmuş ya, yatak boşalınca hastaneye yatıralım bir, demiş doçent. Karaciğer, diyormuş. Kesin söylemek için incelemek gerekirmiş. Baba'nın odasının kapısında durdu Günsel, sevgi ile baktı.

— Sen iyisin, değil mi? dedi.

Gözlerini yumup çocuksu bir öpücük gönderdi Kenan'a.

— Kalkmak isteyince işaret et bana. Her yanına toz sinmiş, çamur yağıyor. Ne biçim hava?

Kenan'ın pardösüsünü alıp sofada çiviye astı. Odaya girdiler. Pencere yanındaki duvara dayalı sedirde yatıyordu Baba. Hatice Hanım ortalığı topluyordu. İki kişi daha vardı odada. Baba'ya yaklaştı Kenan, başucundaki komodine kolonya paketini bıraktı. Baba da solgun yüzünde bir gülümsemeyle doğrulmuştu. Elini sıktı, sıcacıktı elleri. Dudakları kuru, çakmaklı gözleri ışıltılıydı yine. Saçları, sakalları uzamıştı biraz.

— Geçmiş olsun efendim, dedi Kenan.

Başını salladı Baba, yorgundu, belli etmek istemediği bir dirençle, çabayla yapıyordu her şeyi. Umulmadık canlı bir sesle:

— Sağ olun, dedi, sevindim sizi gördüğüme.

Hatice Hanım'la el sıkıştılar. İki kişiyi de tanıştırdılar. Biri Şevket'ti. Belirli bir saygınlıkla dokumacı Şevket Ağabey, diye tanıttı Günsel. Seyit diye yaşlı, esmer bir tütün işçisiydi öteki. Tek tük konuşuyorlardı ikisi de. Şevket hep önüne bakıyordu. Kimseyle ilgilenmiyor gibiydi. Daha çok Baba'ydı konuşan, hastalığını unutma ya da unutturma uğraşında gibiydi. Ötekiler de saygılı bir dinleyişle yardımcı oluyorlardı bu çabaya.

— Hastalığım filan yok benim. Ara sıra, ihtiyarlığımı başıma vurmak için Hatice yatırır beni böyle.

Sürekli, durgun, hüzünlü, bir gülümseme vardı Hatice Hanım'ın yüzünde; karşılık vermiyor, pek konuşmuyordu da... Kenan tedirgindi. Günsel'le ilişkilerini, kendi durumunu biliyorlar mıydı. Belki Hasan anlatmıştır Baba'ya. Belki de aralarında sözümüz edilmiştir uzun uzun. Günsel öyle rahattı ki biraz sonra Kenan'a da geçti o rahatlık.

— Ne dersiniz, dedi Baba, her yerde ismet Paşa'nın yolunu kesiyorlar. Nereye varacak bu iş? Halk Partililer'e ateş açtılar. Yeniden Kayseri'ye gidecekti, dün, vazgeçti diye yazdı gazeteler.

Kenan'a sormuştu. Hep böyle yapar, birine sorar, sonra sözü istediği konuya getirir, başlar istediği biçimde irdelemeye. Niye hep bana sorar bu adam? Bir tür sınav. Belki de bu konunun üstüne geldik. Sıkılmış gibiydi Kenan, yavaşça:

— Bilmem, dedi. Danışıklı dövüşürler diyorduk...

Şöyle bir durdu. Şevket başını kaldırıp öylece bakmaya başladı. Kenan tamamladı.

— ... Kızıştılar gibi.

Şevket aynı donuklukla başını önüne eğdi. Ne düşünür bu adam?.. Tütüncü Seyit başını sallıyordu. Baba sırtında yastığa bel verir gibi doğruldu usulca. Hatice Hanım kalkıp yaklaştı, yastığa yardımcı olurken:

— Çok yoruyorsun kendini, dedi.

Öylesine yumuşak, sıcak bir söyleyişti ki duyulmamıştı sanki. Baba da oralı olmamıştı. Gözlerindeki ışıltı artmıştı.

— Daha da kızışacağa benzerler, dedi. Çok görülen şeydir tarihte; egemen sınıflar içindeki sürtüşmeler, hırlaşmalar sınıf kavgası gibi sertleşir

bazı. Yanıltır... Bu biraz daha çelişkili...

Kenan, Rasim'in verdiği haberi düşünmeye başladı. Söylesem mi? Patladın mı? Biraz geçsin bakalım. Baba'ya söylemek doğal da... Bunların yanında?.. Daha çok gizliymiş!.. Hükümetin gizini mi saklayacaksın?..

— Bugün bir haber verdi birisi. Doğruysa Menderes Moskova'ya gidiyormuş.

Bütün başlar Kenan'a çevrildi birden. Bir sessizlik oldu. Soru dolu bir sessizlik.

— Karışık bir heriftir, dedi Kenan. Ankara'ya gider gelir. Günsel de bilir.

Günsel'e döndü:

— Rasim, dedi yavaşça; o söyledi.

Sustu. Baba önemsediğini belli eder biçimde bakıp duruyordu Kenan'a. Başka sözü kalmamıştı Kenan'ın. Haber üstüne düşüncelerini söylemek de yersizdi. Baba'dan bekliyordu. Ötekiler de Baba'ya dönmüşlerdi. Acı bir gülümseme belirdi Baba'nın yüzünde, alaylı:

— Desene, yine başımız dertte, dedi.

Ötekiler gülümsediler ya, anlamamışlardı. Yalnız Şevket gülmemiş, başını önüne eğmişti aynı sertlikle.

— Yöntemleridir, dedi Baba. Sovyetler'e yaklaşacaklarında önce bize bir sataşırlar. İyice canını yakarlar bir sürü namuslu adamın. Hem bize, hem kuzeydekilere gözdağıdır bu uslarınca. Hem de Batı'ya verilen bir soy güvenlik!..

Yüzü açılmıştı sanki!..

— Komünist tutuklamalarından söz ediyordu geçende gazeteler; pek bir şey çıkmamıştı. Doğruysa bir gürültü koparmaları yakındır.

Hatice Hanım tamamlar gibi ekledi birden:

— Kışkırtmalar da yaparlar şimdi.

Yine bir sessizlik çöktü. Suçluluk duymaya başladı Kenan. Söylemeseydim keşke! Kara habercilik ettik. Baba anlamış gibi:

— Yine de bir aşamadır, dedi. Kuşkulu bir aradan sonra yavaşça ekledi:

— Becerebilirlerse.

Biraz durdu:

— Belki de asıl şantaj politikasına şimdi başlıyorlar, dedi. Bu deyimi yıllardır Batı diplomasisi Fa tin Rüştü için fısıldayıp duruyordu. Batı

basınından çok geçti. Amerika’ya kapalı şantajdan açık şantaja demek. Güç biraz!.. Pahalı ödetirler. Hani, eceli gelen köpek cami duvarına... derler. Bunlar daha da kötüsünü seçtiler: Kilise duvarına!..

— Halk Partisi’nin durumu ne olur? İlk kez söze karışmıştı Günsel. Yine bir sessizlik oldu. Baba dalgın kaldı bir süre, bir şey anımsamıştı; kendi kendine söylenir gibiydi.

— Fatin Rüştü, geçen ay mıydı ne?.. Meclis’te İsmet Paşa’ya hükümetin dış politikasını onaylamakta gösterdiği iyi niyet için teşekkür etti. Takılmıştım o zaman Zorlu’nun bu inceliğine! Tam bu hırlaşmalar sırasında!.. Ortak bir şeyler mi kotarıyorlar?

Çabucak geri aldı.

— Sanmam, Paşa daha hinoğluhindir. Bundan iyisi mi olur Amerikalılar’a yaranmak için? Bunları yıkmaya kullanır belki bu işi.

Başını salladı Şevket, iyisine gitmişti Baba’nın sözleri.

— Ağzını açıp da bir şey diyor mu Halk Partisi? Hani? Amerikan yarbayı üstlerine sürdü kasıtlı, bizim on eri yaraladı, biri de öldü fukaranın. Bin iki yüz dolar ceza vermişler yarbaya kendi mahkemelerinde. Askeri çiğniyorlar, ses çıkarmıyor Paşa. Çıkarır mı?..

Biraz durdu, sonra kızgınlığı daha da artmış gibi ekledi:

— Hasan da İsmet Paşa’yı tutalım, diyormuş.

Sustu, önüne eğdi başını. Günsel tedirgin bir gülümseme ile bir şeyler diyecek gibi baktı, o da sustu. Tartışmaya girmek istemiyor belli ki... Karışmamak için kendini güç tuttu Kenan da... Ağabeyinin bu yoldaki düşüncelerini Günsel anlatmıştı; tartışmış, doğru bulmuşlardı. İsmet Paşa’yı tutmak demek değildi. Gel de bu herifin takur tukur kafasına sok. Ne güç iştir be bu! Şu yüzündeki çıbana bak. Baba niye savunmaz Hasan’ı? Önemsemiyor belki de bu adamı? İşçi önemsenmez mi? Günsel de aşırı saygılı. Kalksak mı? Günsel’e baktı, dalmış gibiydi o; göz göze gelemediler. Pek de erken. Dokumacıymış. Niye böyle ters bakıyor? Yalnız bana değil, herkese, her şeye... Bakmıyor bile. Başı önde. İçinden pazarlıklı, karnından konuşuyor herif. Lastik işçisi Laz Mustafa bu. Öldüreceklerdi beni. Bu da öldürür. Başka kafayla öldürür bu da. Halk Partisi’ni tuttun der, sattın bizi!.. Hasan’a bile dedikten sonra... Çabukça da yargıya varırsın. Süleyman Dayı için de neler düşünmüştün, ne çıktı? Artık bıraksan ya şu bilgiçliği. Gülmüyor, konuşmuyorsa kötü mü olur ille? Kötülükten mi bu? Ya neden? Ben bu kafayla... Bu tütüncü tatlı adama benziyor, güler yüzlü.

Hatice Hanım kalkıp yarı örtük perdeyi çekti, dışarı baktı. Çamur yağmuru iyice karartmıştı her yanı. Baba da yeni ayılmıştı sanki.

— Bu ne biçim hava?..

— Sormayın, dedi Kenan, sabahtan beri...

Sustu, Hatice Hanım aldı hemen:

— Bunca yıllık İstanbulluyuz, ne gördüm, ne duydum böylesini. Garip bir hava.

— Fransızlar Büyük Sahra'da atom denemesi yaptılar, şubattaydı sanırım. Onun döküntüleri belki de... Öyle geldi bana.

Hepsi Kenan'a baktılar.

— Olabilir, dedi Baba, niye olmasın? Atmosferde dolaştı bir süre... Yazsanıza bunu. Radyoaktif belki de...

Kenan duraladı.

— Yazayım mı?

— Yazın ya, dedi Baba. Uyan olur. O denemelerle ilgili yayınlar var bende. Vereyim isterseniz. Belge diye kullanırsınız. Fransızca biliyordunuz.

Şaşırmıştı Kenan:

— Sağ olun da dedi, bilmem, düşünemedim birden. Sonra yayımlarlar mı? Nerde çıkar?..

Baba durgun baktı bir süre.

— Babıâli'desiniz, dedi, ararsınız bir yolunu. Kolay değil belki... Yararlı olur. Çıkarsa...

Kenan kıstırılmış gibi bakındı, buluşunun Baba'ca doğrulanmasından mutluydu. Şu öneriyi de yapmasaydı ya. Günsel'e baktı. Öneriden yana görünüyor o da. Böyle bir öneri yapılabilecek kişi olmak da övünülecek şey aslında.

— Olur, dedi, bir bakayım da...

Baba, acı bir alayla üsteledi:

— Aydınlarımızın namusunu kurtarırsınız hiç olmazsa!..

Kenan ne diyeceğini bilemedi, anlayamamıştı pek. Ötekiler de açıklama bekliyor gibiydiler. Baba yavaşça dikeldi.

— Büyük Sahra'daki Fransız denemesinde Afrika ülkeleri tepkiler gösterdi, dedi, biliyorsunuz. Dünya ayağa kalkıyor radyoaktiviteye karşı. Her ülkede sert tepkiler geliyor aydınlardan. Sürekli uyarıyorlar yığınları.

Durdu, bakışları, sesi daha da acılaştı, ışıltılı, yorgun gözlerini ağır ağır dolaştırdı odada. Herkesi, bakıp gördüğü her şeyi suçluyor gibiydi.

— Tek satır çıktı mı bizde?.. Bırakın yazar, edebiyatçı, sanatçı takımını. Teknik bir şey bu. Koca fen fakülteleri var, tıp fakülteleri, teknik üniversiteler... Doçenti, profesörü, asistanı, hacısı, hocası, bunlar bilmiyorlar mı atomun bir ülkeyi ne yapacağını? Hem de ülkece, milletçe topun ağzında olduğumuzu? Kökümüzün kuruyacağını? Yeryüzünden silinip atılacağımızı? Niye ses çıkarmazlar? Amerikalılar şimdi de Nike füzeleri yerleştiriyorlar ülkeye. Atom var ülkede. Atom yığmağı var. Şakası yok, ilk patırtıda yok olacağız. Hani nerde, vatan, millet, Sakarya?..

Kırışık alnında terler birikmeye başlamıştı. Cama baktı.

— Onların aklına gelmiyor mu, dedi, şu sizin düşündüğünüz? Gelmez olur mu? Radyoaktivitesini bile saptamışlardır belki de? Niye susarlar?..

Gerçekten niye susar herkes? Kenan da şaşırmıştı soru karşısında. Niye susarlar? Yasak da onun için. Niye yasak? Nasıl yasak? Kim yasak etti?..

— Susarlar, dedi Baba, çünkü bir tek özelliği vardır bizim aydınımızın, ortak yanı tümünün: Korkar.

Kenan ne diyeceğini bilmeden bakıyordu. Yine suçlandık. Ben de bunlardan mıyım? Benim de ortak yanım. Değil misin? Çok mu yüreklisin? işçilerimiz çok mu yürekli?..

— Korkudan öte bir şey bu. Bağımlıdır kafası. Öylesine alışmıştır ki bağımlılığa, doğaldır onun için. Korkusu da doğaldır. Nedenini kendisi de bilmez çoğu kez, içine işlemiştir. İçgüdüsü gibi. Devlet korkusu deyin, eski bir deyimle, “Hikmeti Hükümet” korkusu deyin. Karanlıkta korkan bir çocuk gibi olmayacak türküler tutturur hep.

Hastalığını unutmuş gibiydi, biraz daha dikeldi canlılıkla. Hatice Hanım tedirgindi, sözünü kesemiyordu da. Dudaklarında aynı alaycı gülümsemeyle yine aldı:

— Geçenlerde 51’de tutuklanmış birkaç genç gelmişlerdi, anlattılar. Biri su koyvermişti içlerinde. “Komünistlerin iç yüzü” gibi yayınlar yapıyor şimdi. En yüksekteki polis başı demiş ki buna, “Biz seni biliyoruz, sen düşüncelerinden dönmüş değilsin, korkudan yapıyorsun.” Asıl önemlisi de ne demiş biliyor musunuz? “Bizde aydınlar böyledir; korkarlar, karşı düşüncede gibi görünürler. Söz gelimi Peyami Safa bal gibi komünisttir, korkusundan tam karşıtı görünür.”

Gülüşmeye başladılar. Yalnız Baba gülmüyordu.

— Evet, dedi, ben de güldüm önce. Sonra da düşündüm uzun uzun. Söyleyene bakma, söyletene bak, derler. Doğru yanı yok mu bu sözün? Yalnız polis avallığı ya da kuruntusu mu?..

Bir sessizlik oldu. Baba soğuk bir bakıştan sonra aldı yine:

— Ülkemizin dramı burda yatıyor bence. Bizim tefeci-bezirgân finans - kapital toplumu burjuvazinin özgür girişimi, ilerici, özgürlükçü aşamasını tatmadı. Batılı aydının geçmişinde, burjuvazinin, Batı burjuvazisinin ilerici çağının büyükleri yatıyor. Bacon var, Descartes var, Montaigne, Rabelais, Diderot var o düşüncenin temelinde. Bizde kapitalizm en gerici yanıyla, tekelci biçimde, finans-kapitalizmi olarak geldi çöktü yedi bin yıllık Babil artığı tefeci-bezirgân toplumumuza. Kırım Harbi'nden bu yana, örtülü ya da açıkça para babalarının elindedir kapılar. Kapayıverirler. Aydın işsizlik korkusunda, açlık korkusunda, can korkusunda. Öylesine büyümüş ki bu korku; nedeni, türü, nerden, nasıl çıktığı da unutulmuş da salt korku kalmış. Put olmuş korku, beyinleri sınırlıyor. Kocaman bir karanlık. Umutsuz... Hele devletçiliğimizden sonra!.. Batı kafasında önceden kazanılmış şeyler var, kolay geri alamıyor burjuvazi, imrendiğimi sanıyorsunuz onlara. Değil. O özgürlük masalının Batılı aydına nasıl ayak bağı olduğunu biliyorum. En sıkı zamanda burjuvazinin yanına kayıverir. Özgürlükle kapitalizmi birbirinden ayıramaz bir türlü. Bu da onların dramı diyelim. Bizim karanlığımız daha umut kırıcıdır yine de. Aydın için umut kırıcı hiç değilse. Korku dağları bekler diyor. Ne dağları? Bütün ülkeyi korku bekliyor, üç tane karakol değil. Yaa evlat!..

Kenan'a bakmıştı "Yaaa evlat" diye. İşte senin durumun bu mu demek istedi? Tedirginlik duydu Kenan, savunmak zorunda kalmış gibi:

— Peki, dedi, sivil asker aydınların ülkenin değişimindeki ağırlığı? Korku diyorsunuz, onların içinden çıkmadı mı en yürekliler de?

Yine bir sessizlik oldu. Baba böyle bir tepki bekliyormuş gibi baktı Kenan'a. Öylece durdu. Söyle, söyle, başka diyeceğin kalmasın gibisine. Kenan susmuştu; hastayı daha çok yormaktan, saygısızlık etmekten çekinir gibiydi. Hiç mi sormasaydım? Yeri mi tartışmanın? Niye değil?..

— Gerçekten de ne yiğitler çıkardık değil mi...

Aynı alaylı acılıkla başlamıştı Baba:

— Namık Kemal'den alın, en parlağıdır o, onunla başlatılır hep özgürlük uğruna yiğitlik, son güne kadar gelin; yarayı kökünden temizleyecek düşünce gösterin bana. Düşünce, eylem, ne varsa, düzenin

egemen güçlerinin açık, örtülü izniyle, onayı ile en azından göz yumması ile çıkmıştır ortaya. Ufak tefek düzeltmelerle düzen sürdürülmüştür. Burda biter bizim yiğitliğimiz. Düzeni kökünden değiştirmek bilincine varanlara da kan kusturulmuştur. Biliyor musunuz? Daha Osmanlı'da basına uygulanan ilk sansürün yasakları arasındadır sosyalist, grev sözcükleri. Aydın kalabalığımız herkesten çok kızgındır bu bilince varanlara. Çıkmayagörsün böyle biri, ilk onlar saldırır: "Urun!.. Koman!.. Yaşatman!.. Tiz boğun!.." Tam Osmanlı işi. Dudak büker hiç değilse... Doğruluğuna inanmadıklarından mı? Değil. Yasaklanmış doğrulardır da onun için. Korkularından. Aşağılık kompleksi bir tür. Eskilerde canına kıyan materyalist Beşir Fuat'tan beri, vebalı gibi yanından kaçılmıştır hep en doğruyu, en ileriyi görenlerin, savunanların. Aslında bitmeyen bir faşizm var ülkede. Nasıl tanımlıyoruz faşizmi: "Finans-kapitalin en geri, en şoven öğelerinin açık terörist diktatörlüğü." Sürüp gider kendine özgü bir faşizm bizim toplum yapımızda. Bazı açık, bazı örtülü biçimde. Ülkede bu korku duvarını önce aydının aşması gerek. Alın size bir kısır döngü. Aydın, halka, yığına dayansa kalmayacak korkusu, güçlü bulacak kendini. Orda da yolunu kesen bir başka mutsuzluk var. Çok eskilerden, tarihten gelen. On üçüncü yüzyıldan sonra halkından kopmuş Türk aydını. İşin acı yanı, ileri aydın da kopuk bugün halktan. Yalnız devlet yasakları, düzenin baskısı ayırmıyor bizi halkımızdan, yapımızla da ayrıyız; duygumuzla, düşüncemizle, inançlarımızla, belki en önemlisi de dilimizle ayrıyız. 700 yıldır ayrıyız. Ülkücü, eylemci, halkçı aydının en yüce örneğini vermiş Türk halkı. Türkmen hocasını, Yunus Emre'yi çıkarmış. En soyut kavramları, düşünceyi nasıl iletmiş halka!.. Ne inançtır, ne güvençtir o, halkın diline, anlama, kavrama yeteneğine!.. Bugün, yüzlerce yıl sonra, onun bıraktığı, başlattığı yerden yola çıkacağız yeniden. Arada tükenip giden yüzlerce yılı düşünün.

Yitirilen yüzyılların eksiksiz algılanmasını sağlama çabasındaymış gibi durdu, odadakilere baktı bir süre. Duyduklarını iletebildiğinden kuşkusu vardı da bir tepki bekliyordu sanki. Bir tür sınavdı bu, sorana da, dinleyene de. Seyit güvenli bir gülümsemeyle Baba'ya doğru uzanır gibi doğruldu.

— 32'de Ankara Cezaevi'nde iktisad-ı siyasi öğretirdi bize Reşat. Ekonomi-politik. O zaman öyle derdik. Bir türlü dilimiz dönmez. Yok, müessesatı fevkaniyye, müessesatı tahtaniye!.. Bir gün dedim ki a be Reşat,

yok mudur bunun, bizim anlayacağımız bir Türkçesi?.. Düşündü, aradı, yüzünü şöyle yapa, olmaz dedi, yok. Altyapı, üstyapı derler bugün. Demek varmış. Ne güzeldir, hepimiz anlarız, kolaycık...

Onaylatmak istiyor gibi odadakilerin yüzlerine bakıyordu gülerek. Anlattıkları Baba'nın da iyisine gitmişti belli ki. O da odadakilere baktı acı bir gülümsemeyle:

— Buyrun, dedi. Öyle bir balçık sıvanmış ki devrimci bile küçücük bir adımı çeyrek yüzyılda atıyor ancak. Osmanlı saray kurmuş, Arapçalı, Farsçalı, ayrıcalıklı. İlkel toplumsal yaşantı ile İslamlığı uyuşturan yığınlardan, Asya'dan kopup gelen Türk halk yığınlarından kısa bir sürede kopmuş Osmanlı. Dirlik düzeni bozulmaya başlayınca, tefeci-bezirgân toplumunun Osmanlı aydını öylesine yabancılaşmış bu yığına ki, düşman bellemiş yüzyıllar boyu. Sömürmüşler, kırmışlar bu yığını. Sürekli başkaldırmış o da. Ezmişler, ezilmemiş; kesmişler, tükenmemiş. Ayrı bir dünyada yürütmüş yaşantısını. Küsmüş, kapalı... Yunus'un yolunu sürdürmüş. Kaygusuz, Pir Sultan, adı sanı unutulmuş yüzlercesi... Ahilik. Fütüvvet örgütlerini, Babai ayaklanmalarını, Alevi, Sünni kışkırtmalarını biraz inceleyin; çalışan, savaşan, direnen, yine de sürekli sömürülen, kırdırılan bu halktır. Türk halkıdır. Aydın nerde? Osmanlı sarayında, yöresinde. Bir gereksinmenin zorunlu kıldığı mimarlık yapıtlarını çıkarın; bilim, düşünce, sanat, edebiyat, dil olarak yararlı ne kalmıştır bu altı-yedi yüzyıllık Osmanlı aydınından? Bugün Baki, Nefi, Naili mi yakındır bize? Yunus, Pir Sultan, Karacaoğlan mı?.. Hangisinde bütünleşiriz halkımızla? Birincileri bugün aydınımız da anlamıyor. En ateşli savunucuları bile nereye koyacaklarını bilmiyorlar bunları. Ölmüş... Halkla yaşamamış ki. Hangisinden güç alırız? Bir düzyazımız yoksa, Osmanlı'dan yoktur. Aşıkpaşazade, Mercimek Ahmet, Osmanlı'nın başlarındadır ancak. Sonra?.. Çürümüşüz Osmanlı'ya baktıkça. Osmanlı'da sınıf yok ha?.. Hele dirlik düzenini yıkan kesim düzeninde! Söyleyenler inanıyor mu buna? Kapış kapış bir sömürü, yağma, zulüm düzeninde, bırakın tarihsel, ekonomik incelemeleri, sınıf olmasa, halka böylesine -duvar çekilir gibi- bir yabancılaşma olur mu? Bunların birçoğunu bir zamanlar okul kitapları da yazardı Cumhuriyet'in ilk yıllarında. Osmanlı'ya karşıydı Ankara'ya yerleşmiş Mustafa Kemalciler. Ulusçuluk adına söyledikleri buna benzer şeylerdi. Peki onlar ne yaptılar? Kaldırabildiler mi bu yabancılaşmayı? Daha da artırdılar. Batı'ya, doğrusunu söyleyelim şunun, Batı

kapitalizminin geliştirdiği toplumlara özenen, o ekine, o ürüne, o yaşama bağlı, vurgun ATATÜRKçü aydınımızla halk arasında Osmanlı'dakinden daha büyük uçurum var şimdi. Bir de iyice ortaya dökülen yaşantı biçimi, kadın-erkek ilişkilerindeki zıtlık, ahlak sorunu, din sorunu bindirdi. DEVRİMLER yaptı Atatürkçü aydınlarımız!.. Bir tek devrim, temelde devrim, gerçek devrim yapabilseydi ya, halkla el ele verip. Halkı ekonomik özgürlüğüne kavuşturacak devrim. Değişmeyen tefeci-bezirgân, finans-kapital düzeninde çiğnenen, ezilen, sömürülen halkın, şapka giymeye, Latin harfini kullanmaya, kızını okula göndermeye, karısını çarşafsız gezdirmeye zorlanması, bunları savunan aydınla halkı kanlı bıçaklı etmekten başka ne sonuç verdi? Öyle bir tefeci-bezirgân, finans-kapital oyunu ki kötü şeyler diyemiyoruz bunlara işin kötüsü!.. Demokratlar on yıldır bu oyunun ürününü devşiriyor. Köksüz, temelsiz ülkede aydınlar; kendi kendilerine... Düzene başkaldıran ormana kaçar sıkıştı mı; saklanmak, güçlenmek için. Orman halktır burda. Kaçacak, sığınacak ormanı yok bizim aydının. Tefeci-bezirgân, finans-kapital kılıcının gölgesinde yaşamak zorunda. Abdülhamit devrindeki jurnalci aydınları düşünün. Kimler satılmamış ki? Biliyorsunuz, İttihatçılar Beyazıt Alanı'nda yaktılar jurnalleri. Kimsenin kimseye bakacak yüzü kalmamıştı besbelli.

Birden şöyle bir baktı tek tek, acı, taşlamalı bir gülüşle:

— Aman uyanık olun çocuklar, dedi. Tek vasiyeti bu ihtiyarcığın, sakın yaktırmayın bugünküleri siz ilerde!.. Dökülsün ortaya. Görün ne aslanlarımız varmış!

Acı gülüşü bir süre donup kaldı yüzünde. Sonra söze yeni başlar gibi:

— Korku tek sığınağı özgür aydınımızın, dedi. Doğruları anlamaya başlayan bir yürekli çıksa da dayanamaz uzun boylu; politikacı, sanatçı, yazar, nice ünlü kişi aramızdan kaçıp gitmiştir karşı yana. Geçmişindeki bu olay da, ya örtbas edilen bir yüzkarası, ya da acı tatlı anımsanan bir gençlik günahıdır. Uzaktan gizli gizli kaş göz eder bize kimisi de... Tavşanın kaçışını gördüm, etinden iğrendim, diyor halk.

Sustu, iyice yorulmuştu. Yavaşça bir soluk alıp sırtüstü bıraktı kendini. Boşluktaydı gözleri, dalgın. Hatice Hanım kalktı, yastığın altından aldığı ak bir çevre ile alnındaki terleri silmek istedi, bırakmadı Baba. Çevreyi alıp, kendisi sildi.

— Uyu istersen biraz, yoruldun.

Ayılır gibi bir kımıldanma oldu herkeste. Kalkmaya davranıyorlardı. Baba döndü, Şevket'e bakarak:

— Oturun, dedi, yalnız kalmaktan sıkılıyorum. Okuyamıyorum, uykum da yok.

Sonra tatlı bir alayla gülümsedi:

— Hatice Hanım'a bakmayın, dedi. Sizi atlatıp baş başa kalmak istiyor benimle!.. Gülüşüyorlardı. Hatice Hanım da gülüyordu. Günsel'e baktı Kenan, gidelim gibisine. Şevket'le Seyit'in kalmasını istedi Baba, bizim değil! Şevket başını kaldırıp Baba'ya baktı, yüzünü ekşitir gibi yaptı, sonra yavaşça:

— Doğru dersin de, dedi, aydınsız da olmuyor.

Gülecek oldu Kenan, Günsel de belirsiz bir gülümsemeyle başını önüne eğmişti yavaşça. Kaçınılmaz, katlanılacak bir beladan söz ediyor adam. Baba gülerek baktı Şevket'e:

— Aydınsız olsun demedik, dedi. Niye aydınsız kaldık diye dertleştik.

Şevket başını önüne eğdi yine. Baba açıklama gereği duymuştu.

— Ölçüyü kaçırdık mı yoksa? Dayanılmaz acılara katlanan nice aydınlarımız oldu bizim, saygısızlık etmeyelim onlara. Küçük-burjuva aydınından söz ediyoruz, bizimkilerden değil.

Kenan'a bakıyordu. Gönlünü mü almak istiyor, yoksa suçlamalarını mı yeniliyor? Ben hangilerindenim? Baba ağır ağır:

— O tür aydınların çoğu, dışardan gelir bize, dedi. Avrupa'dan gelir. Hele Fransa'dan... Şimdi Amerika'dan da geliyor. Halkın, bizim emekçilerin acılı yaşamından değil, dışarda görüp okudukları akımlardan esinlenirler çoğu. Ordaki doğruları burda yinelerler. Hele ileri sanatçılarımız!.. Devrimcilikleri, oradaki ünlü sanatçılara benzeme çabasıdır. Devrimci doğrular, kendi ülkelerinde güçlüdür. Sanat doğruları da... Gerçektir çünkü. Bir soy kaçış bu da... Dışarıya kaçma, kurtulma çabası bir tür... Bir söz var hani; kökü dışarda diyorlar, kökü yok ki, dışarda olsun. Gözü, gönlü dışarda.

Kenan, Sermet'i düşündü, sevindi. Kendine bakan Günsel'i gördü; o da bunu düşünmüştü sanki. Mutlu bir gülümseme vardı gözlerinde. Kalkma konusunda da anlaşıverdiler. Baba da susmuştu. Kalktılar. Baba Kenan'a büyük yakınlık gösterdi ayrılırken. Sık sık gelirse sevineceğini söyledi. Şaştı Kenan, Şevket de güler yüzle sıkmıştı elini. Demek gülermiş!..

Seyit’in gülmediği yoktu ki... Sokak kapısına kadar gelen Hatice Hanım da ayrılırken, ne demekse:

— Yine birlikte bekleriz, dedi.

Bu birlikte sözü, anlamlı geldi Kenan’a. Sokaktaki toz yağmuru durmamıştı.

— Ne pis hava be, dedi Günsel.

Koluna girdi Kenan’ın, iki koluyla sımsıkı sarılarak yürürken:

— Birlikte radyoaktif olalım, kaynaşıveririz iyice, dedi. Gülüyordu. Kenan’ın kafasına takılmıştı, duramadı, sordu:

— Ne diye biliyorlar bunlar bizi?

Günsel şöyle bir baktı Kenan’a, beklemediği bir şeydi.

— Bilmem, dedi, senin de geleceğini söyledim, o kadar.

Belki ağabeyimden öğrendiler. Soracak değiller ya. Ne oldu da?..

— Hiç, dedi Kenan, öyle, geldi. Günsel güldü:

— Aptal değiller ya, anlamışlardır, dedi. Bakma sen, cin gibidir Hatice Hanım. Hiçbir şey kaçmaz gözünden.

Bir şey demedi Kenan, Günsel düşünceli:

— Söylese miydim? dedi.

— Bilmem, ne diyecektin?..

Günsel bir an sustu; aşma, üste çıkma çabasındaydı. Kenan’ın sardığı kolunu sevgi ile bastırdı göğsüne, özentili, delişmen bir gülüşle:

— Oooh, canımıza değsin, kaptım karısından, metres yaşıyoruz bu herifle, diyeceğim, dedi.

Kenan irkilir gibi oldu birden. Günsel de anlamıştı. Boşunaydı çabası, doğal söylememişti. İçine sindiremediği, iğreti yapmacık bir davranıştı. Handan’ın işi bu, benim değil. Beceriksizliği, örtbas etmek değil, daha da artırmıştı sözlerdeki ağırlığı. Bir utangaçlık çöktü üstüne.

— Söyleme böyle, dedi Kenan. Saçma belki, çok üzülüyorum. Karımsın sen benim. Karım da ne oluyor?

Aradığı sözcüğü bulamamıştı, titrer gibi bir sesle:

— Seni bulduğum için varım ben, dedi.

Bir şey bulup demek, demin yarattığı olumsuz durumu atlatmak için gerekliymiş gibi alayı sürdürmeye çalıştı Günsel.

— Cogito Ergosum!..

— Ne sandın? dedi Kenan. Cogitomsun benim.

Günsel içten bir kahkaha attı birden. Kenan şaşkın baktı. Öyle tatlı gülmüştü ki o da güldü.

— Ne oldu, dedi.

Günsel gülücükle dolu ışıl ışıl gözleriyle:

— Hiç, dedi. Cogitom, deyince kovboy filmlerinde Meksikalı sürtükler vardır, onlara benzedi. İspanyolca karıları.

Sonra o filmlerdeki söylenişlere benzeterek seslendi:

— Heeey, kogiyytooo!..

Kenan da gülüyordu. Yine sımsıcak sarıldı Kenan'ın koluna.

— Beni bu kadar şımartma, dedi. Senin düşün bozulmasın diye başlayacağım olduğumdan ayrı görünmeye. Ne olurum sonra ben? Şu havaya bak. Hadi bir sinemaya gidelim önce. Beyoğlu'nda bir film varmış. Handan çok övdü.

XX

"Benim romantik delikanlım" diyordu Günsel, Kenan için. "Siz hepiniz romantiksiniz" derdi Handan. Yalan mı? En katı görünenimizin bile duygulu yanı ağır basar. Duygulu olmamız acı gerçekleri önceden görmemize, duymamıza yarıyor. Vurdumduymaz olan geçsin karşı yana. Geçmiyor mu?.. İyice tanımıştı artık Günsel de ara sıra bunalımlara düşen bu koca adamı. Özü iyi, kafası, yüreği iyi, içinde bulunduğu ortam kötü. O ortama da bir süre katlanılacak. O bunlara katlandığı süre de, düşeceği bunalımları göze almak, geçiştirmeye çalışmak Günsel'e düşen sevgi borcu. Peki o sürenin uzunluğu?.. Hiç bırakmazsa bu adamın yakasını o karı? Ara sıra içine çöken bu kara bulutu var gücüyle kovup dağıtmaya çalışıyordu. Daha nisanın haftasında olaylar öylesine koşuşturmaya başladı ki ne kara, ne ak buluttu artık; olaylara yetişebilmek, geride kalmamaktı sorun. Fakültelerdeki dernek ileri gelenlerini bir araya getirmeyi başarmışlardı. Mart sonunda, bir gün Aksaray'da Emlak Apartmanında, Karslı bir CHP'linin katında akşamüstü 6'dan gece 9'a kadar süren bir toplantı yapılmış, derneklerin ileri gelen gençleri ortak davranmak, hükümete karşı tutumlarında birbirlerine destek olmak konusunda görüş birliğine, söz birliğine varmışlar, yazıp imzalamışlardı da bunu. Günsel gitmemişti o toplantıya. Daha doğrusu gitmemesi istenmişti. Ağabeyinden ötürü kuşku

duyanlar bulunabilir demişti Sermet. Günsel'e, aklı başında öteki gençlere de doğru gelmişti bu. İyi ki gitmemişti. Sonradan, o toplantıda polis olduğu, konuşmaların teybe alındığı söylentileri çıktı. Kimi gençlerde gerçekten de ürkek bir hava esti bir ara. Eskilerle kurulacak bir ilişki, ürkekliği tam bozguna çevirebilirdi ya, olaylar öylesine gelişiyordu ki, olanı düşünen yoktu pek; herkesin gözü olacaktaydı. Daha 14 Mart'ta, Çanakkale şehitlerini anma törenine giderken, vapurda, kaynaşmalar, ateşli tartışmalar, kentin belli başlı yerlerinde gelişen daha sağlıklı bir arayışa dönüşmüştü artık. Akşamüstü, çalışma saatlerinden sonra yapılan bu toplantıları CHP'liler örgütlüyordu, partili olmayan birçok genç de katılıyordu, asıl gelişme gösteren de bu bağımsızlardı. TMGT'ye bağlı gençlik kuruluşları, Kadınlar Birliği, TMTF, Devrim Ocakları, Teksif Sendikası'nın gençlik kolu, İzciler Birliği gibi birçok örgüt, gençlerin toplantı, tartışma, kaynaşma yeriydi artık. İstemediklerini, kuşkulandıklarını, yönetim kurulu toplantısı var diye içeri almıyorlar, daha özgür konuşabiliyorlardı kendi aralarında. Açıkça ileri bir çizgide ortaya çıkma, görünme olanağı yoktu. Hükümete ateş püsküren en ateşli muhalif birçok genç, sözgelimi toprak reformu, Köy Enstitüleri diyorlardı ya, bu konuda biraz ileri gidenleri şakacıktan "komünistlikle" suçluyorlar, usulca uzaklaşmaya bakıyorlardı. Aşırı sollar, işçi sözü eden, grev hakkı isteyen, gizlice Nazım Hikmet'in şiirlerini okuyanlardı. Solcu bilinen bazı ünlüler, profesörler, doçentler yapılan her şeyi CHP'nin bir oyunu sayıyor, sokulmaktan kaçınıyorlar, bazıları da açıktan açığa karşı çıkıyordu.

Toplantılarına bunların katılmasını CHP'liler de istemiyordu. Menderes'i destekleyen solcular da varmış deniyordu. CHP'ye, onun yöresinde toplanan gençlere ver yansın edip Menderes'in doğru yolda olduğunu savunanlar bile... Bir gün bakıyordunuz ünlü bir romancının, bir üniversite ilgilisinin adı karışıyordu bu söylentilere. Aslında olaylar CHP'yi aşma eğilimindeydi. Bu eğilime yuvalanma olanağı verecek tek örgüttü ortadaki CHP. Fakülte teksir notlarından özenip CHP Şehremini Gençlik İlçe Kongresinde, Jules MOCH'un "Sosyal eşitliğin üçüncü öğesi ekonomik fırsat eşitliğidir" sözünü etti diye, komünistlik suçlamalarıyla onur kuruluna verilmişti Hukuk öğrencisi Raif. CHP de buydu! Ara sıra Günsel de yanlışa sapma kuşkusuna, korkusuna düşüyordu bu kargaşada. Kenan'la tartışıyor, doğru yargılara vardıklarına inanıyorlardı. Yine de tastamam içine sinmiyordu Günsel'in bu yargılar. Kenan'a belli etmemeye çalışıyordu

kuşkularını, kendine karşı güvensizlik diye alırdı bakarsın. Baba da eylem konusunda kesin söz etmiyordu; genel sorunlar, düşün sorunlarıydı üstünde durduğu. Alın siz bunları, günlük olaylara uygulayın, ayrıntıları sormayın bana, der gibiydi. Her konuda uzun uzun, ışık tutucu konuşmasına karşın, eleştirisiz, ağzının içine bakar gibi davranılmasına, içtenlikle kızardı. "Küçük-burjuva itoğluitliği" derdi buna. Falanca usta diyor ki... diyeceksin, ondan sonra da istediğin naneyi yemeye fermanlı olacaksın. Sırtına binecek adam ararlar. Ama o yarattıkları adam gelir, hepsinin birden sırtına biner, milyonlarca insana çektirmediği kalmaz. İki omzun arasına kocaman bir kelle oturtmuşlar; gereğinde düşüneceksin demektir bu!.. Ayrıca bir oyuna gelmekten korkuyor da olabilirdi. Öyle acı denemelerden geçmişti ki, kime, ne denli, ne konuda güveneceğini uzun uzun düşünmek zorunda. Kim bilir kimler var yöresinde dönenler, evine girip çıkanlar içinde?.. Öğrencilerin örgütü, yönetimi sorunların çözümünü de ondan beklemek olacak şey mi? Geriye kalıyordu Sermet'le Sermet gibi tanıdığı birkaç genç. Onlarla da neye varırdı bu iş?.. Belki, belki değil kuşkusuz daha birçokları vardı ya, ilişki kurmak, anlaşma sağlamak çok zordu. Eski tanıdıkların yakınında, yöresindeki soruşturmaya, onlarla ilişkiler kurmaya kalkmak -tam da şu sıralarda!- olacak şey değildi. İşin biçimi değişirdi hemen, tepkiler de yaratabilirdi. Doğal, kendiliğinden olmalıydı her şey. Olabilenle yetinmek kalıyordu böylece. Kim bilir belki bir gün bütün güçler bir araya gelecek. İpin ucunu kaçırmamak, olaylar içinde yitmemek, kışkırtmalardan sakınmak, çevreyi olumlu etkilemeye çalışıp yön vermek bugün yapılacak iş. Sürekli yalnızlık içindeydi fakültede. Eyleme yatkın, uyanık gençlerin çoğu Hukuk'ta, İktisat'ta, Tıp'ta, kimisi de Teknik Üniversite'deydi. Öğrenci eğilimleri daha çok öğretim üyelerinin eğilimine bağlı oluyordu. Aydın aydını izliyordu Baba'nın deyimi ile. Üzüm üzüme bakarak... Hukuk'ta, İktisat'ta uyanık gençlerin çokluğu, öğretim üyeleri arasındaki aklı başında kişilerin varlığına bağlanabilirdi bir bakıma. Belki konularının toplum sorunlarıyla yakın ilişkisinin de payı vardı bu eğilimde. Peki bu fakültenin hiç mi ilişkisi yok toplum sorunlarıyla? Tarih, Felsefe, Sosyoloji, Edebiyat toplum dışı şeyler mi?.. Dünyadan habersiz, koridorlarda dolaşan, amfileri dolduran, çoğu yarının öğretmeni, bu kızlı oğlanlı kalabalık; birbirlerini yıpratmak için çevirdikleri dolaplar öğrencilerin ağzında kerliferli öğretim üyeleri, acımalı bir öğürtü uyandırıyordu insanda. Fakülte değil, geri zekâlı sağırlar, dilsizler yurdu!.. Felsefe'ye girdiğinde bir eski

tanıdık edebiyat öğretmeni, “Orası fakülte değil, okullarda gençleri boğup tüketsin diye gulyabani üreten Kalpazanlar Şirketi!.. “ demişti. Önce bozulmuştu Günsel, bu cafcaflı söze. Sonraları, ortaokulda, lisedeki bazı öğretmenleri de düşündükçe anlamıştı sözlerdeki gerçek payını. Gencecik beyinleri kurutup karartan o gulyabaniler burdan çıkıyor işte!.. Gulyabani üreten Kalpazan Şirketi!.. Boyuna hırlaşıyor ortaklar da... Sakallı Celal’in “Bu kadar cehalet ancak tahsil ile mümkündür” ünlü sözü burası için denmiş olmalı. Belki aşırı duygusaldı, haksız yargıydı bu koca fakülte için. Birileri vardı bir köşelerde. Silik, ürkek, içine kapanık. Saygı ile baktığı başka dallardaki bir-iki öğretim üyesini düşünüyordu ara sıra. Ne yapsınlar onlar da? Sen nasılsan onlar da öyle. Sen daha özgürsün, onlar sürekli gözaltında. Soluk bile aldırmazlar. Böylece de koca fakülte Kalpazanlar Şirketi olur çıkar bu ortamda. Felsefe’ye gireceğini söyleyince alaylı gülmüştü ağbisi de. “Çok şey öğrenmeye kalkma bari,” dedi, “temel şeyi öğren. Bilgileri arttıkça yanılgıları da artar o heriflerin. Ne güzel söylemiş halkımız; şeytan melaikelere yetmiş bin yıl hocalık etmiş, şeytanlığı çıkmış ortaya sonunda gene... Sağlam bas, ezilen halktan kopmamaya bak; ne öğretirse o öğretiyor insana... “ Yalnız sağcı, tutucu da değil, gericilerin elindeydi öteden beri çoğu bölümler. Sovyet devriminden kaçan Tatarlar, Azeriler, Osmanlıcılar, Dinciler, Irkçı - Turancılar; savaş yıllarında Hitler ordularının başarısı ile kendinden geçen, kafaları faşist Almanya’da biçimlenmiş, bugünün Amerikancıları, Fransızcıları, İngilizcileri, ortakların çirkin mozaiğini oluşturuyordu Kalpazanlar Şirketinin. Yıl uğursuzundu. İçikaralar, ağzıkaralar, yüzükaralar, azılı azılı hırlaşıp dursun ortada, kendi alanlarında bilgisizlikleri öğrenciler arasında bile alay konusuydu çoğunun. Biraz dişli, biraz kafalı bir öğrenci çıktı mı, aşağıdan alırlar, çatışma yaratmaktan çekinirlerdi. Odalarına çağırdıkları kız öğrencilerine sarkıntılık edenler, saldıranlar, cinsel sapıklığı söylenenler, ne kokar ne bulaşır ağırbaşlılar ile birlikte yönetiyorlardı ortaklığı; güle oynaya, hırlaşa didişe. Nisanın ikinci haftasında önemli olaylar, Türkiye’yi yazgısına götürür gibi koşuşurcasına birbirini izlemeye başladı. 12 Nisan’da Demokrat Parti Meclis Grubu, CHP hakkında meclis tahkikatı açılması kararına vardı. Aynı günlerde gazeteler Menderes’in Moskova’ya gideceğini veriyordu. Rasim’in getirdiği haber doğru çıkmıştı. Kruçof’un çağrısıyla gezi temmuzda olacakmış. 16 Nisan’da CHP Menderes’in yüce divana verilmesini öneriyordu. 18 Nisan’da CHP’nin, bir kısmı basının eylemlerini

araştırıp soruşturmak için 15 üyelik bir “Tahkikat Komisyonu” kuruldu, bütün siyasal eylemler yasaklandı. Altından ne çıkacağı bilinmez, bunaltıcı, ağır bir hava esiyordu ülkede. Tahkikat komisyonuna olağanüstü yetkiler veren tasarının yasalaşması bekleniyordu. Acımasız, astığı astık, yasal görünen, yasadışı bir baskı örgütü çalışmaya başlamak üzereydi. Anayasa, babayasa hepsi bir yana itilmişti artık. En gerilerin, en azgınların korku salan, apaçık baskı yöntemi...

Kenan’la ilişkilerinde yine bir tedirginlik başlamıştı Günsel’in. Günlük yaşantılarında o da mutluydu, o da önüne geçemediği bir istekle koşuyordu Teşvikiye’deki kata, ya, çocuklarla da buluşması gerekliydi böyle zamanda. Son günlerde arkadaşları sürekli eve uğramışlar, hiçbir akşam bulamamışlardı Günsel’i. Soğuk gülümseyen Sermet’ten başka hep gizli bir çalışma için kaybolduğuna, iş kovaladığına veriyorlardı. Ne diyeceğini bilmiyordu Günsel de. Nasıl gider böyle? Konuşmalıydı Kenan’la. Belki bozulacak. Ne yapalım, alışsın. Alışmamız gerek. Düpedüz bencillik bizim yaptığımız. Sevişmek, kitap okumak, tartışmak, hepsi güzel, tatlı şeyler. Sonuç?.. Toplumda hangi sorunun çözümüne yarıyor bu yaptıklarımız? Dört duvar ortasında kalacaksan, bana ne, istersen faşist ol, demişti bir gün ağabeyi. Nisanın son hafta başında, pazartesi akşamüstü, tam kitaplıktan çıkacaktı ki Aynur’la Murat geldiler.

— Bu akşam size uğrayacaktık, dediler, Sermet’ler de gelecek, evde misiniz? Tıplıların kongresi var ya çarşambaya...

Ne diyeceğini bilemeden kaldı Günsel. Kızararak:

— Önemli bir işim var çocuklar, dedi, yarın bekleyeyim sizi, olmaz mı?..

Ses çıkarmadan ayrıldılar. Günsel sıkıntılı kaldı bir süre. İçi ile barışık değildi. Yalan söylemişti, sevişmekten başka bir konu yoktu Kenan'la bugünkü buluşmalarının gündeminde. Buydu önemli iş! Oysa Tıp Talebe Cemiyeti'nin kongre öncesinde gerekli bir sürü şey vardı çocuklarla konuşulup tartışılacak, karar bağlanacak. Handan da gelirim demişti. Günlük ders kitabından başı kakmayan bir sürü tıp öğrencisi gelişen olanlarla ayılır gibiydiler, karşı çıkmaya başlamışlardı hükümetin tutumuna. Belli bir birikimin öğrencilerde yaratmaya başladığı bu dirençte, Amerikancı Başkan Sygman Rhee'ye karşı Güney Kore'deki ayaklanmaların basında yer alması da etken olmuştu belki. İstifa zorunda kalmıştı Rhee. Güney Kore'de de baskı yönetimine başkaldıran öğrencilerle öğretmenlerin gösterileri, ardı arkası kesilmeden sürüp gidiyordu. Fakülteden çıkıp yürümeye başladı Sahaflar'a doğru. Her akşam bu saatlerde çıkıyor, Sahaflar, Kapalıçarşı, Cağaloğlu, Ankara Caddesi'nden Sirkeci'ye iniyordu yürüyerek. Seviyordu bu yürümeyi, dinlendiriciydi. Hem kitaplara bakıyordu Sahaflar'da, Babıâli'de kitapçı vitrinlerinde, hem de vakit dolduruyordu. Akşamları altıda buluşuyorlardı Kenan'la Sirkeci'de, istasyon önünde. Birlikte "evlerine" çıkıyorlar, bir şeyler hazırlayıp yiyorlar, gece 11'e, 12'ye kadar kalıyorlardı. Geceyi orada geçirdikleri de oluyordu ara sıra. Yasak aileydiler. Yarım bir mutlulukla yaşanan karıkocalıktı bu. Sürekli korkular yatıyordu Günsel'in içinde. Gebe kalmak korkusu başta geliyordu. Balayında gibiydiler. Öyle coşkulara kaptırıyorlardı ki korunma konusunda öğrendiği şeyler çoğu kez her iş bittikten sonra akıl ediliyordu, iyiden iyiye değişmişti, kadınlığının tam bilincindeydi artık. Kendini, isteklerini apaçık tanıyordu. Gündüz işinde çalışırken, akşam, Kenan, "evleri", sağlıklı, ürpertili bir koşullanma ile takılıveriyordu kafasına. Geçen hafta gazetelerde koca manşetlerle çıkan bir haber bir korkuyu daha depreştirmişti içinde. Boğaziçi'nde, randevuevinde fuhuş yapan arabalı zengin kızları basılmıştı. Biri üst kat pencereden atmış kendini, canına kıymış. Kenan'a sezdirmek istemiyordu, utanıyordu konuşmaya ya, bir türlü de kurtaramıyordu kendini bu korkudan. Ya bir tuzak kurarlarsa bize? Rezil olduk gitti. Pencereden mi atmalı o kız gibi? Cezaevine tıkıverirler. Aman ne güzel; ağabeyi devrimcilikten, kız kardeşi fuhuştan!.. Ağabeyim burada olsa dünyada kalamam böyle geç vakitlere.

Kaçamak olur arada, o kadar. İyi ki yok. Bitse artık bu iş, kurtulsak şu karıdan. Kenan'ı bekler buldu Sirkeci'de. Paketler vardı elinde.

— Kırılma Kenancığım, dedi, gitmeyelim bu akşam.

Kenan şaşırmıştı.

— Neden?

Nedeni var mı? Birden öyle gelmişti içinden. Ne deseydi? Kenan anlamış gibi:

— Yoksa, dedi, şey misin?..

Şey, mey değildi oysa ki... Ona da üzülüyordu, epey bir gecikme vardı ay durumunda. Bir yorgunluk vardı üstünde. Kaçamak bir yanı da anlatmak istiyordu. Deli gibi isteğine karşı koyma sınavı. Görevden yan çizmesine ceza bir tür. Başını önüne eğdi suçlu suçlu.

— İyi, bir süre kurtulduk korkudan.

Uysaldı Kenan. Yakınmamıştı. Sevinmişti bile. Gebelikten o da korkuyor benim kadar. Korkmaz mı? Aynı uysallıkla bakıyordu Kenan. Yumuşak, çekingen:

— Dinlenirsin, dedi. Konuşuruz biraz. Olmaz mı? Yemekten sonra hemen dönersin.

— Olmaz, dedi Günsel.

Gerçekten de olmazdı. Eve gidersem nasıl dururum? Yalanım da çıkar. Bitti, olmaz artık.

— Gideyim, dedi. Çocuklar da arayıp duruyor bu hafta; biliyorsun, konuştuk seninle. Tam da önemli şeyler... Çok boşladık; görev kaçağı gibiyim.

Kenan üstelemeden, sessiz dinliyordu. Günsel durdu, biraz sonra, kaşıdı bir vurgulama ile:

— Sen de evine git, dedi.

Kışkırtmak için söylemişti. Anlamamış gibiydi Kenan. Yoksa anlamıştı da... Bıktı mı benden? Bu kadar aptal mı bu adam? Görmüyor mu nasıl istekliyim? Bir yalan attım işte. Niye çekip götürmüyor kolumdan? O karıya gidecek. Al sana ceza!..

— Ben arabayla götüreyim seni.

Kızgınlığını belli etmemek için yürümeye başladı Günsel.

— Hayır, dedi. Bahçekapı'ya yürüyelim, tramvayla gitmek istiyorum. İçimden geldi, çoktandır binmedim.

Bahçekapı'da kalabalık tramvaya itiş kakış binip de pencereden durakta üzgün bakan Kenan'ı görünce, dönüp aşağı atlamamak için güç tuttu kendini. Öylesine bir köşeye itilmişti ki kımıldayamıyordu bile. Gülümsedi Kenan'a, o da gülümsedi isteksiz. Belki neye uğradığını anlamamıştı. Karşı çıkmamıştı, daha önceki kavgalarında öyle eleştireler yapmıştı ki Günsel, yine “küçük-burjuva” damgasını yememek için bazı şeyleri anlayışla karşıladığını tanıtlıyor gibiydi. Bu da onun sınavı bir tür. Al sana, “küçük-burjuva” filan değil adam; nasıl olgun, nasıl ağırbaşlı karşıladı. Tam bir devrimci gibi!.. Doğruladı da seni; git arkadaşlarına, görevini yap. Eleştirilerinden nasıl yararlandım görüyorsun. Cehenneme gitsin eleştirilerim. Çocuklara da gelmeyin dedim. Boşu boşuna... Hay Allah... Gerçekten, gidip o kadınla yatar mı? Tam küçük-burjuva kıskançlığı. Sinirlerim bozuk da ondan. Yatsın isterse, amaan!.. Kıymet Nine geldi aklına, Sivas'ta, mahallelerinde, yamru yumru bir kocakarı, “Erkek milleti kuduz köpektir. Karı etine aşerer.” demişti bir gün. Kenan da kuduz köpek. Salyaları aka aka gidip ısırsın o karıyı!.. İçine bulantı geldi birden. Ağır bir havası vardı tramvayın. Yakınındaki bir adam kokuyordu. Ayak kokusu... Sararmış benizleri, yağlı yakaları, soluk giysileriyle, çoğu akşam iş dönüşü yoksulların doldurduğu ikinci mevki Aksaray tramvayı limon kolonyası kokacak değil ya... Koku gittikçe artmıştı. Sultanahmet'e varmışlardı ki öğürecek gibi oldu. Baygınlık geldi içine. El etti biletçiye, itiş kakış zorla indi tramvaydan. Açık hava biraz iyi gelmişti ya, tramvaydaki koku burnundan gitmiyordu bir türlü, içine sinmişti sanki. Derin bir-iki soluk aldı. Bu kadar mı inceldik? Koptuk mu bu halktan? Sanki çok yabancıyım pis kokularına... Yoksa hastalanıyor muyum? Bir öğürtü daha gelince zor attı kendini Ayasofya'nın bahçe duvarı dibine. Kusamıyordu da... Acı sular geliyordu ağzından. Tükürdü, geçiştirdi bir-iki öğürtüyü. Mendille tıkadı ağzını. Yoldan geçen birileri bakıyordu. İki kadın bakıyordu. Araçlar geçiyordu. Bir utançla, kalakaldı birden. Yoksa?.. Yok canım, böyle birden olur mu? Belli ki o pis kokudan. Sonra sinirliyim de... Aldat kendini bakalım. İçinde gittikçe büyüyen korkuya karşı çıkar gibi Divanyolu'na doğru yürümeye başladı. Ortalık kararıyordu. Duraklar, kuyrukta tıklım tıklım bekleyenlerle doluydu. Bir hüzün kapladı içini. Niye ayrıldım Kenan'dan? Tam bu zamanda?.. Nerdedir şimdi?.. Bir şey de demedi. Kalabalık caddede yalnızlığa gömülmüştü. Çemberlitaş'a doğru öylece yürüyor, ne yapacağını bilemiyordu bir türlü. En iyisi bir taksiye

atlayıp evi bulmak. Bulantı da geçti gibi. Örtbas etmek var mı doğruları? Bal gibi gebelik bu. Ya evde de olursa? Teyzem anlar mı? Ne olur anlarsa?.. Ağzı var, dili yok zavallının. İyi ki annem babam yok. Dayaktan öldürürdü beni o adam. Anacığım da bol bol ağlardı. O da yerdi dayağı. Göz mü açtırırlardı ki böyle şeyler olsun?.. Pişman mısın?.. Pişman mıyım?.. Yooo, pişman değilim. Çözüm bekleyen, kaçınılmaz, tatsız bir sorun vardı ortada, o kadar. Handan'la bir konuşalım önce. Belki de yanılıyorum. Aptalın biriyim ben. Güçlü görünmeye çalış, bilgiçlik sat!.. Kenan da bir şey sanıyor beni, bayılıyor. O daha mı az aptal? Ağlamak geliyor içimden işte... Ne var, en sağlıklı, en doğal şey gebe kalmak. İlaçlar, adaklar, dualarla bekliyorlar. Necmiye Abla'yı kocası boşadı, kısır diye. Nasıl ağlamıştı kadıncağız. Suç da herifteymiş. Süleyman'dan ikiz doğurdu; bir yıl sonra evlendiydi. Mevlit okuttular. Beni de götürdüydü annem. Kaç yaşındaydım ki?.. İlkokulda mıydım ne?.. Ne güzel olurdu mevlitler; kalaylı bakır kâselerle şerbet verirlerdi. "Sundular bir cam dolusu şerbeti!.. " Herkes kalkıp birbirinin sırtını sıvazlardı. Büyüklerle oynadığımız ne güzel oyundu... Kulağım mevlitçinin ağzında, bellemiştim yerini. Hiç de çıkmaz belleğimden. "Geldi bir kuş ak kanadıyla revan. Arkamı kuvvetle sıvadı heman." Ayağa kalkılır, başlar herkes birbirinin sırtını sıvazlamaya. Çok sonraları öğrendimdi bunun kolay doğum dilemek olduğunu. Erkek çocukların da sırtını sıvazlardık; gülerdi kadınlar. Geldi denince herkesin saygı ile ayağa fırladığı ak kanatlı kuşu da ne çok düşünür, ne çok düşlerdim. Kanadıyla annelere mutluluk getiren, acılarını dindiren ak kuş!.. Bir kez de gerçekten düşüme girmişti. Canavarca dövmüştü o gece babam. Ağzı kan içindeydi anacığımın. Ağlayarak uyumuştum. Babam, annem gülüyorlardı düşümde. Ak kanatlı kuş da oradaydı, o da gülüyordu. Ne iyi kuştu!.. Sevilmez mi? Picasso'nun barış güvercini gibi bir şey. Duysunlar da onu da yasaklasınlar! içimde sımsıcak bir şeyler kımıldadı birden. Vay canına!.. Bebek var karnımda!.. Bebek değil daha minicik bir canlı. Gün günden savaş verecek bebek olmak için. Düşman daha güçlü, olmayacaksın diyecekler, keskin bıçaklarla saldıracaklar sana, kazıyıp atacaklar bir lağım yoluna... İçinden ezilmeyle birlikte, öğürtü geldi yine. Mendili bastırdı ağzına. Beyazıt'a yaklaşmıştı. Yeniçeriler Çarşısı'nda karanlık bir aralığa saptı. Bir duvar dibinde durdu bir süre. Kusabilsem... Ağzına gelen acı suları tükürdü. Baygınlık geçirir gibi oldu, duvara yaslandı. Korkuyla bakındı, ıssızdı aralık. Uzak bir motor hırıltısı, demir, çekiç sesleri

geliyordu bir yerlerden. Yeraltı gibi bir işyerinden kir pas içinde bir oğlan fırlayıp karşıdaki kapıya daldı. Duvara yasladığı başını kaldırdı utançla. Tanıyorum ben bu kapıyı. Ağbisini arayıp bulduğu, Kenan'ın hastalığında telefon ettikleri atölyenin hanı. Birden çıkıverse ağabeyimin arkadaşı ossaat anlar. Sırıtır mı? Suratıma mı tükürür? Ne onu yapar, ne bunu. İyi adamdı. Amaaan, sıçayım ağzına hepsinin!.. Handan'dan alıştık bu sövmelere de. Niye Handan? Babanın ağzı çok mu temizdi?.. Bir açtı mı?.. Ağır ağır caddeye çıktı. Dopdolu taşıt araçları iki yana koşup duruyordu akşam kalabalığında. Salkım saçak bir tramvay daha, onda da... Bütün tramvaylar o adam kokuyordu! Hiç kuşkusuz gebelik bu. Annem anlatırdı, bana gebeyken peynir aldığı bir dükkân hep peynir kokarmış burnuna, önünden geçerken. Bir dolmuş durdu. Bir kadınla çocuk indiler. İş olsun diye, "Kocamustafapaşa," dedi. "Gel," dedi şoför, Nasıl oldu bu?.. Pencerenin yanına oturdu, başını kelebek camın önüne dayadı. Temiz hava çarpıyordu yüzüne. İçeri bakamıyordu korkusundan. Durup kalkmalar, inmeler, binmeler arasında bulmuştu sokaklarının başını. İndi, ağır ağır yürüdü eve. Kenan'ı evde bulacak gibiydi. Anlamıştır, atlayıp gelmiştir! Bu düşle çıktı merdivenleri, zile bastı, bekledi. Kimse yoktu evde. Kapıyı anahtarı ile açarken bir kırgınlık çöktü içine. Hele kimsesiz, boş ev daha da karartıcıydı. Nerdeler? Merak etmeye başlamıştı. Ne oldular bunlar? Salonda ışığı yakıp koltuğa bıraktı kendini. Merdivenlerden sesler, mırıltılar geliyordu. Teyzenin ayak sesleriydi. Fırlayıp açtı kapıyı. Turgut'un kolu sarılmış, boynuna asılmıştı. Teyzesi soluk soluğa, ağlamaklı...

— Ne oldu?..

Nahide Hanım ayağını sürüyerek içeri girerken daha da ağlamaklı yakınmalarına başladı.

— Kolunu kırmış. Cerrahpaşa'ya götürdüm. Canımdan bezdirdi bu oğlan beni. Ana yok, baba yok, sahip yok.

Kendisine de taş vardı bu yakınmada. Nerden çıktı bu? Çekti Turgut'u. Oğlan sararmıştı. Ağlamış daha önce. Kuruyan yaşların kara lekeli izleri belli belirsizdi kirli yanaklarında. Suçlu suçlu önüne bakıyordu.

— Ne yaptın da?..

Dili çözülüverdi birden.

— Hiçbir şey yapmadım hala. Duvardan atlıyorduk, elinde sopa vardı Osman'ın, birden ayağım takıldı. Ayağım kayınca...

Ayağı kayınca da sağ koluna düşmüş. Çok acımış. Hastanede bakmışlar. Hay Allah, bir bu eksikti. İyi ki geldim eve. İçime mi doğdu nedir? Teyze hanım içerde söylenip duruyordu. Aldırmazdı söylenmelerine ya, nedense şimdi dokunuyordu. Her sözü iğneli, her sözünde kendisine bir taş atıyor gibi geliyordu: “Böyle çocuk mu büyütülür?.. O ki ana baba olmasını bilmiyorlar, yapmasınlar çocuk. Uğraşacak durumum mu var benim?.. “ Acıma duydu teyzesine. Haksız mı kadıncağız?.. Günler var ki oğlanın yüzünü bile doğru dürüst görmez oldum. Sabah çık, gece yarısı gel; bazı gece hiç gelme.

— Alçıya mı koydular?..

— Yok, dedi Turgut. Çatlakmış hafif. Bağladılar iki tahtayla. Film de aldılar. Handan teyzenin bir arkadaşı vardı, onu bulduk. Cuma yine gideceğim, sabah sekizde. Sağ kolu olması kötü. Önemli bir şey değil belki ya, okul durumunu etkilemese. Ödev filan yapamaz bu elle. Gidip öğretmeni ile konuşmalı.

Al bir tatsız iş daha. Ya önemliyse, bir şey olursa koluna?.. Cız etti yüreği. Ağbisinin sözü geldi birden. “Kollarımı keseceklerine öldürsünler beni. Bizi insan yapan elimiz.” Handan’la bunu konuşmalı yarın. Kendim götüreyim hastaneye. İp atlarken ayağım burkulmuştu benim de. Bilekte çatlak var demişlerdi. Günlerce yatırdılardı. Ya topal kalsaydım?.. Kenan sevmezdi beni. Gebe de kalmazdım, kötü mü?.. Nahide Hanım mutfakta yemek hazırlığına girmişti, tok olduğunu söyleyerek odasına geçti. Komodinin üstünde ağbisinden gelmiş iki mektup vardı. Teyzesi söylemeyi unutmuştu demek. Epeydir gelmiyordu. Bazı ikisi birden gelir böyle. İncelemeye mi tutarlar ne?.. İyiymiş Hasan, onu merak ediyormuş. Yıllardır örtülü yazışmaya alışmışlardı. Görünüşte kupkuru mektuplardı ağbisinden gelen. Günsel her sözün değerini vermeyi, anlamını çözmeyi iyi biliyordu artık. “Sağlığına önem vereceğini, boş yere ne kendini, ne bizi üzüntülere düşürmeyeceğini biliyorum, benim akıllı kızım.” Hep akıllı kızım der. Kışkırtmalara kaptırma kendini, pisi pisine gitme demek bu. Soranlara selam. Kimsenin adını yazmaz. Yatağa uzandı, mektupları birer kez daha okudu. Bir sayfayı doldurmayan şeylerdi. Komodinin üstüne bıraktı. Acıkmıştı. Canı hiçbir şey yemek istemiyordu yine de... Bulantıdan korkuyordu. Kolonya şişesini aldı komodinin üstünden, avucuna doldurup kokladı, alnına, şakaklarına sürüp ovaladı. Daha iyiydi. Kafasındakileri bir düzene sokmak çabasıyla öylece kaldı bir süre. Dalmıştı. Bir gürültüyle

gözlerini açtı. Teyzesiydi seslenen. Onu istiyorlarmış. Aklına Kenan gelmişti birden. Sormadan fırladı. Salonda Şevket, karısı Fatma, bir genç kız, bir de bir adam. Tanıyacaktı ya... Tamam, Şevket Ağabeyler'de görmüştüm bir gece. Nişanlısıydı bu kız. Sevil. Adam da... Bir türlü getiremiyordu adını. Sevinçle, -biraz da gösterişli- sıktı ellerini. Fatma'yla, Sevil'le öpüştüler. Şevket Ağabey:

— Gidelim der durur bizim Faik çoktandır, diyordu.

Hah, Faik'ti adı. Dokumacıydı. Bu kız da nişanlısı. Tam da gününü buldular gelmek için. Saat sekiz buçuk filan. On birden önce kalkmaz bunlar. Dayanabilir miyim?.. Ya yine bulantı, öğürtü gelirse?.. Kusarsam?.. Fatma Abla anlar mı?.. Anlamaz olur mu? Şu kız bile (kız mı bakalım? Belki o da gebe!) Bırakır mı bu herif!.. Erkek dediğin kuduz köpek!.. Her neyse, anlar o da. Bilmediği yoktur bunların. Gizli gizli...

— Ben de bugün öğlende balık yedim, dedi Günsel, bayatmış. Zehirlendik mi nedir?..

Üzüntü ile ilgilenmişlerdi hepsi. Yatsan, filan gibi sözler edildi. Yok, şimdi iyiymiş, birkaç kez çıkarmış...

— Birazcık bulantım var, o da geçer sanırım.

Damdan düşer gibi açmasına, tutamayıp gülecekti az kalsın ya, daha bir güvenli olmuştu şimdi. İyi oynadık, yuttular. Yalancılık günüm bugün. Kenan'la başladık. Artık kussam da önemli değil, balıktan!.. Erken de kalkarlar. Çelişik bir durum vardı, onu da çözünce gerçekten sevindim geldiklerine. Çok şey var konuşacak. Turgut'un kolundaki sargıya Fatma da ilgi göstermişti. Yörelerinde usta bir kırıkçı varmış. Doktorlar anlamazmış. Gerçekten, benim ayağımı da bir kırıkçı kadın iyi etmişti. Teyze, Turgut odalarına çekildiler, biraz sonra yattılar. Nahide Hanım, Günsel'in konuklarıyla pek az konuşurdu genellikle. Bugün de yorgundu. Turgut'un olayı epeyi üzmüş, hırpalamış olmalı. Sevil, Günsel ablasını çok sevmiş, hep görmek istermiş. Faik bunları söylerken Sevil kızararak gülümsüyor, önüne eğiyordu başını.

— Yaa, dedi Günsel, o günden sonra görüşemedik. Ben de çok istedim, olmadı işte...

Sonra onlarda gördüğü öteki işçiyi anımsadı.

— Demirdöküm'deki arkadaş nerde?

— Remzi, dedi Faik... Remzi memlekete gitti, izinli. Malatyalıdır o. Ailesi orda. Getirecek belki. O da hep seni sorar.

— Sağ olsun.

Günsel kahve yapmaya kalkıyordu, bırakmadılar. Çaya peki dendi. Günsel çay koymaya kalkarken Sevil beklenmedik bir atılışla:

— Ben de yardıma geleyim mi abla? dedi.

Sonra da utanmıştı, yüzü kıpkırmızı gülümsüyordu.

— Yok Sevilciğim, sağ ol. Yardımlık bir iş yok. Şimdi geliyorum.

Gerçekten şipşirin, sevimli kız. Daha da bir açılmış, cana yakın olmuş. Olmaz mı? Neler öğrenmiştir bu Faik'ten. Açılmış gözü. Bak nereye götürüyor? Ne malmışsın... Kötü mü doğayı bütün yanlarıyla öğrenmek? İşe yaradığını öğrenmek bir yanımızın? Hep kafanda o, atamıyorsun. Atamıyorum. Düşünüyorum işte ne yapayım? Cogito... Kogitom!.. Koggiyyto!.. Sermet'in belki de en doğru sözü: İnsan dendi mi ne erkektir o, ne kadın. Birleşince yarımşardan bir olurlar, insan olurlar. Bütün çaba insan olmak. Dosdoğru da... Gebe kalmayacaksın yalnız. Bir de kimseler duymayacak, görmeyecek. Suç insan olmak. Gizli olacaksın!.. Sermet kimden duymuştur ki o sözü?.. Fransa'da ben... Salona döndüğünde yadırgı bir sessizlik içinde buldu Şevketler'i. Sanki o yokken bir şeyler konuşmuşlar da, ona da açmayı birbirlerinden bekliyor gibiydiler. Şevket önüne bakıyordu yine. Ötekiler de birbirlerine şöyle bir kaçamak göz atıp bekleşiyorlardı. Tedirginlik duydu Günsel de. Bir şey var bunlarda ya... Soğuk durumu atlatmak için Günsel'in bir şeyler bulup demesine kalmadan Fatma açtı sözü.

— Biz, dedi, seninle bir şey konuşmaya geldik. Daha doğrusu Sevil anlatsın da...

Durdu birden, daha da kızarıp iki yanına şaşkın bakan Sevil'e döndü:

— Hadi anlat sen, dedi.

Sevil, Faik'e baktı son bir kez. Bir hadi sözü de ondan beklemişti sanki... Faik öylece bakıyordu. Şaşkınlığını, utançlığını yendi Sevil, birden Günsel'e döndü.

— Biz Taşlıtarla'da otururuz, biliyorsun ablacığım. Kırklareli'den geldik. Çok var bizim gibi komşu... Bulgaristan'dan var; benim ahretlik var. Onun eniştesinin bir kardeşi vardır burda, sizin okulda okur. En yüksek... Bulgaristanlı'dır onlar.

Tatlı bir Rumeli ağzıyla yanakları kızararak, bazı heyecandan tıkanır gibi, bir sürü şeyi, düzensiz, karmakarışık anlatmaya başlamıştı. Ötekiler

karışmıyorlardı. Kız bir süre daha gereksiz gibi görünen ayrıntı sıraladıktan sonra, durdu, Faik’e baktı, o da hadi artık söyle, uzattın der gibiydi.

— Hükümet silah verecek derler Bulgaristanlı göçmenlere. Gizli gizli verecekmiş. Hepsi Dimogratur onların. Benden sakınmazlar, konuşurlar yanımda. Ahretliğime gider, hep dinlerim ben de. Ablasında kalır o. Ismayıl, kaynıdır ya, sizde okur. Kavga ettiler onunla evvelsim gece... Babası düveyazdı uğlanı, sen de unlardansın, der, İsmayıl da unlardanım der. Sonram ben de konuştum çocukla, yenidir burda o, tanımaz kimsecikleri. Dedim vardır benim de bir ablam, sizde okur o da... Git konuş dedim.

Burda birden durdu, ürkek baktı Günsel’e, suç mu ettim gibisine. Günsel de ne diyeceğini bilmeden kalmıştı. Öyle şeyler çıkıvermişti ki birden karşısına... Sevil önemli eksiği birden anımsamış gibi:

— Kırdıracakmış Dimogratlar kim ki onlara karşı olan varsa. Sizin okulda da çok varmış gizli adamları. Silahlı... Ismayıl bilir çuğunu...

Sevil bu yolda ayrıntılı bazı şeyler daha anlattı. Bu İsmayıl da, kız bilemiyordu, ya İktisat ya da Hukuk’ta olmalıydı. Yardım etmek istiyormuş. Çok da korkuyormuş. Kız Günsel’deki durgunluğu görünce:

— Kızmayasınız bana, dedi, vermedim ben sizin adınızı. Bir ablam vardır, dedim. O kaa!..

Günsel güldü.

— İyi etmişsin, dedi.

— Hiç sana sormadan süler miyim ablacığım?..

Cin gibi kız. Faik de mutlu gülümsemeyle övünür gibi bakıyordu. Konuyu bütün yönleriyle konuşup tartışmaya başladılar. Şevket’in Bulgaristan’dan gelen göçmenlere oldum bittim sevgisi, güveni yoktu. Bir-iki oyuna düşmüşler geçmişte. Yenemediği bir kuşkusu vardı hepsine karşı. Bir Laz arkadaşı da öyle güvensizmiş ki, ordan gelen birinin sözü edildi mi:

— Bulgar midur? Oy, pirakun oni... dermiş hemen.

— Bela oldular memlekete, dedi Şevket. Korkularından mıdır, nedir?.. Çoğu, hükümetin, Demokratların köpeği. Kovculuk işleri güçleri, ispiyonculuk, Rusya’dan kaçıp gelen Beyaz Rusundan, Tatarından, Azerbaycanlısından çektiğimiz yetmedi. Şimdi de bunlar...

Bir süre daha konuştular. Sevil evecenlikle bakıyordu Günsel’e onun ağzından çıkacak söze.

— Ne zararı olacak bana? dedi, Günsel. Gelsin. Yararlı olur bakarsınız.

Sevil bir işe yaramanın sevinci ile bakındı. Günsel'in kafası takılmıştı, hükümetin -Demokratların- kışkırtmalarla gizli oyunlar peşinde olduğu söylentileri yaygındı. 6 - 7 Eylül'ü komünistlere yıkmaya çalışmadılar mı? Binlerce kişiyi tutuklamışlardı suçsuz; belli ki iyice kötüye götüreceklerdi işi. Bereket Mecliste İnönü bozmuştu oyunlarını. İnönü'nün bu olumlu çıkışını Şevket Ağbi'ye söylemek geçti içinden. Kafasını takmış, ne söylersen boş.

— Her bir alçaklık, canavarlık beklenir bu heriflerden, dedi Faik.

Bir durgunluk çöktü yine. Çayları getirmeye kalktı Günsel. Peşinden Sevil de geldi mutfağa.

— Öyle korktum ki, dedi, ablacığım kızacak dedim bana.

Gülüyordu Günsel, "Bakacam" sözü geldi aklına; ilk gördüğü geceki!..

— Yok canım, dedi, kızar mıyım? Sevindim. Doğru yapmışsın. Çaylarla döndüklerinde Sevil'e takılmak için gülerek:

— Eeee, düğün ne vakti? dedi.

Yine utangaç önüne baktı Sevil. Faik de tedirginleşmişti.

— Aramızda şey yaptık biz, dedi. Kusura bakmayın, kimseyi çağırmadık. Öyle aramızda...

Haaa, her işi olmuş!.. Nüfusu küçükmüş, değiştirmek hem uzunmuş, hem de para istermiş. Geçen ay kendi aralarında bitirivermişler. Babası çok bağnazmış, bir imam getirmişler. İmam nikâhı... Olmuş, bitmiş. Günsel kutladı. Ne kolay çözümleri vardır. Bütün güçlük bizde. Bir imam da biz getirsek ya!.. Fatma, Günsel'in içinden geçenleri anlamış gibi, ancak halktan kadınlarda görülen senli benli bir gülüşle:

— Eeee, biz soralım, dedi. Seninki ne vakit?..

Şaşırıp kaldı Günsel. Beklemiyordu. Gülümsemeye çalıştı. Çanak mı tuttun?

— Benimki mi? dedi.

Şevket yan gözle Fatma'ya baktı. Kızmış mıydı bu gevezeliğine? Fatma oralı değildi, aynı yakınlıkla üsteledi.

— Hatice Abla söylemiş o gün, biri ile çıkmışsınız da. Nişanlısı demiş. Çok sevindim.

Günsel kızarmasını önleyemiyordu. Gülmeye vurdu. Bir şey demek gerek ya, ne desem? Şevket de iyice bozulmuş gibiydi karısına. Bir daha baktı. Tam bir şey diyecekti ki Günsel:

— Evet, dedi, öyle gibi. Düşünüyoruz, daha kesin bir şey yok.

Geveliyordu sözleri. Kesin bir şey yok, yalnız bebeği var karnımda. Oportadaydı saçmaladığı. Fatma üsteleyip ekledi:

— Hayırlı, uğurlu olsun. Ne iş yapıyor çocuk?..

“Çocuk” demez mi? Gülmeye başladı Günsel. Atlatmıştı güç yanını.

— Çocuk dediniz de ona güldüm, dedi. Biraz yaşlıca. Eskilerden sayılır. Çok eskiden tanırmış Baba’yı. Öğretmenmiş. Şimdi kitapçı Babıâli’de...

Fatma aynı yakın gülüşle bir şeyler daha koparmak için başlayacaktı ki kapı çalındı. Yüreği hop etti Günsel’in. Geldi, odur bu. İyi adam sözü üstüne... Yavaşça kalktı. Ötekiler de bakındılar, gecenin bu saatinde gibilerden. Tedirginlik duymuşlardı. Günsel, sevinsin mi, üzülsün mü kestiremeden kapıyı açtı. Handan’dı. İlk sözü:

— Hiç ummamıştım seni evde bulacağımı, oldu. Hani bu akşam...

Günsel kaşı, gözü ile içerde yabancılar olduğunu anlattı. Başını sallayarak yavaşça:

— Kim? dedi Handan.

Günsel bir şey demeden içeri girmişti. Handan girdi. Hiçbirini tanımıyordu. Tanıştılar.

— Necla geldi akşam, Turgut’un kolunu söyledi. Hastanedeydi, onu bulmuşlar. Duramadım. Senin de işin vardı biliyorum. Yoksun bu gece.

Çok önemli sayılmazmış kolu. Hafif bir çatlak belki. Bir-iki haftada geçermiş. Hoca görmüş filmi. Yüreğine su serpilmişti Günsel’in. Handan geldikten sonra bir uzaklaşma havası esmeye başladı. Çaylar içildi. Sessizdi herkes. Günsel öyle sevinmişti ki aslında, şimdi Nazım’dan bir şey oku, diyecekler tedirginliğinden kurtulmuştu. Bir-iki havalardan söz edildi. Neydi o geçenki çamur, toz yağması!.. Handan’ın doktorluğuna pek ilgi duymuştu Fatma ile Sevil. Ne doktoru olacaktı? En iyisi kadın-doğumdu. Para kırıyorlardı. Bir sessizlik oldu yine. Daha durmanın anlamsızlığını görmüşler gibi kalktılar. Önce Şevket kalktı. Yarın iş vardı. Ayrılırken Günsel fakültedeki yerini bir kâğıda yazıp verdi Faik’e. İsmail çalışma saatlerinde arayabilirdi. Gittiler. Salona dönüp de Handan’la kalınca ağır, sıkıcı bir yük kalkmış gibiydi üstünden.

— İyi ki geldin, dedi. Ben de seni arayacaktım.

— Biliyorum, dedi Handan. Söylediler.

Günsel şaşaladı:

— Söylediler mi? dedi. Kim söyledi?..

— Aliler, Gülşenler geldi bugün... Kongreyi demiyor musun?..

Güldü Günsel.

— Evet, dedi. Onu da diyeceğim.

Handan ilgiyle baktı.

— Başka? dedi.

— Başkası... Kötü işler, dedi Günsel.

— Kötü mü? Nasıl kötü? Doğru dürüst konuşsana be!..

Günsel karşısındaki koltuğa oturdu, yanındaki sehpadan bir sigara alıp yaktı. Handan kızgın bakıyordu.

— Şuna bak, dedi, romantik pozlar!.. Neyin var Margrit?..

Günsel duymamış gibiydi. Sigarayı çekti içine, üflerken Handan ekleyiverdi:

— Hadi, gebe kaldım de!..

Günsel şaşırmıştı Handan'daki sezgi yeteneğine. Rastgeleydi belki de. Yavaşça başını salladı.

— Nerden anladın? dedi.

Sonra kendi kendine söylenir gibi üzgün ekledi.

— Öyle olacak.

Handan kalktı, bir sigara alırken:

— Bekliyordum, dedi. Senin gibi mıymıntı...

Sigarasını yakıp bir soluk çektikten sonra, yerine geçerken:

— El âlem her gün birinin koynuna girer çıkar, kız oğlan kızdır sanki. O kadar da söyledim. Anlat, nasıl oldu?..

Günsel'in anlattıklarını sessizce dinledi. Bir de idrara bakacaklardı ya, o da gebelik diyordu. Sigarasını bastırırken:

— Kadın-doğumcu olayımmış, dedi. Senin döllerini kazımaktan başka işe bakamayız artık...

Kalktı, koltukta üzgün, dalgın duran Günsel'e yaklaştı.

— Yatalım, dedi. Yarın erken çıkacağım. Takma kafanı, bakacağız bir yoluna. Herifin altına yatarken düşüneydin.

XXI

Baba'ya gittikleri günden beri tedirginlik içindeydi Kenan. Hep izleniyor sanısındaydı. Kuruntu muydu, yoksa birileri mi peşindeydi sürekli?.. Birkaç kez ıssız sokaklara sapıp yokladı peşinden gelenleri, pek bir şey çıkaramadı. Bir yerlerden gelip bir yerlere gidenler eksik olmuyordu sokaklarda. Nasıl yargıya varırsın?.. Günsel'e açmak istemiyordu. Korkaklıktı belki de. Oldum bittim hiçbir şeyi umursamaz görünmüştü Günsel. Kendini bildi bileli içinde bulunduğu bu koşullar kaygı konusu olmaktan çıkmış onun için. Her şey olağan. Bir onun gibi olsam ben de. Yalnız Teşvikiye'ye giderlerken peşlerine iyice bakıştırıyorlar, kimi bir-iki sokak ötelerden dolaşıp her yanı iyice kolladıktan sonra giriyorlardı. Açıkça konuşmamışlardı ya, yalnız polisçe izlenmeye değil, Nermin'den gelecek bir oyuna, tuzağa karşıydı da bu. Rasim'in, kendisini bildiğini söylememişti Günsel'e. Tedirginliğe düşmesini istememişti. Bari o sağlıklı kalsın.

O ki Rasim biliyor, Nermin'den neyi saklıyoruz?.. Neyi kolluyoruz?.. Gülünç... Ne bileyim?.. Çelişkiler içindeyiz işte. Hangi gün kurtulduk ki çelişkilerden? Aralarında su sızmıyor, durur mu Rasim. Her şeyi anlatmıştır Nermin'e. Rasim, Nermin'e... Rasim, Nermin'i... Cehenneme kadar. Biz mutluyuz ya! Mutluluk da yorar insanı. Pırıl pırıl bir ırmakta yüzüyorsun, mutluluk dediğin bu. Bir kıyıda, bir dönemeçte arada bir ortaya çıkıveren pis bulanık akıntılardan uzaklaşacaksın, güçlü kulaçlar atmam gerek. Sık sık oldu mu da, yoruluyor insan.

Timsahlar, suaygırları, ağulu yılanlar da var ırmakta. Ne çok düşmanı var mutluluğun... Sahaflar'dan beri peşimden ayrılmayan şu herif yılan mı, timsah mı, suaygırı mı?.. Nuruosmaniye avlusundan Cağaloğlu'na doğru çıkarken bakındı yöresine. Kahverengi giysili, kır saçlı, orta boylu, zayıfça adam da durup bakındı. Birlikte geçtiler karşıya. Yaya kaldırımına çıkınca birkaç adım gerisinde yürümeye başladı Kenan'ın. Biraz ilerdeki büyük bir mağaza önünde durdu Kenan, vitrindeki pirinç, bakır dövme kaplara, mangallara, halılara bakmaya başladı. Adam ağır ağır yürüdü gitti yanından. Kara sarı bir deriye kaplıydı yüzü, omuzları çöküktü. Dünyasından geçmiş dedikleri. Bir tümce geçti içinden: "Ebû Ali öyküleri okuya okuya sonunda oğlan delirir." İçinden geçirdi mi bu tümceyi gülerdi.

İlk okuduğundan beri gülerdi. Şimdi de öylesine bir gülme tutmuştu ki... Unutmaya çalışıyor, olmuyordu. Ebû Ali öyküleri okuya okuya... Dönmüştü yüzünü; camın ardındaki bakır, pirinç, dövme kaplardan ayrılamıyordu. Bir süre kaldı öylece. Yatışmıştı. Biz de Ebû Ali öyküleri okuya okuya sonunda... Tümce eskisi kadar gülünç gelmiyordu artık. İyice durulmuştu. Tam döneceği sırada, camdan, karşı kaldırımda ağır ağır, kendisine bakarak yürüyen uzun boylu, gözlükleri kara çerçeveli herifi gördü. Yılan bu işte!.. Tanıyordu adamı. İki de bir yoluna çıkıyor, peşi sıra yürüyordu; sonra görünmüyordu bir süre. Bir-iki gündür de yoktu ortalarda. Ne yapsın şimdi? Adam da onu kolluyordu belli ki, matbaanın vitrinine bakar görünüyor, ara sıra birilerini bekler gibi dönüp ardına bakmıyordu. Gitsem şunun karşısına; "Ne istiyorsun ulan benden?" diye başlasam!.. Ne yapar?.. Asıl tatlısı, git birden boynuna sarıl, "Vay kardeşim!.." diye şapur şupur öp yanaklarından!.. Asıl o zaman ne yapar?.. Yine gülmesi tutacaktı. Şakacı günümüz. Ne güzel şu bakır ibrik. Girip bir tane alayım. Ne yaparım?.. Hemen Baba'ya götürmek geldi içinden. Niye Baba'ya?.. Bu mangallar, ibrikler, köşeye itilmiş alaca kilim, bizimle ilgili ne varsa eskilerden gelen, önce Baba'yı düşündürüyor. Belki de kızar duysa. Kızarsa kızar, ne yapalım?.. Hem kızmaz. Gücünü eskiye dayanmaktan aldığını biliyor. Ancak hangi eski? Sorun bu... Yılan da çöreklendi duruyor karşıda. Kim bilir neler kuruyordur o da benim için?.. Kim bilir nasıl yazar raporunu? "Vitrinin önünde uzun süre durdu. Belli etmemeye çalışıyordu ya, birini beklediği yöresine bakışından belliydi." Böyle mi yazar ki?.. Ne yapalım ağulu yılan, biraz da sen oku Ebû Ali öyküleri. İşi ne ki polis dediğinin?.. İçleri dışları Ebû Ali öyküsü... Kaç azılısı tımarhanede ölmüş bunların da... Öyle, bekliyor herif. Camın üstünde kocaman bir otobüs göründü birden, silip attı adamı, yerleşti. Döndü Kenan; camları, kırmızı suratlı, ak saçlı kocakarı başlarıyla dolu bir turist otobüsüydü caddenin ortasında durup oyunu bozan. Sıvışıver işte, tam sırası. Niye, ne var kaçacak? Ağır ağır yürümeye başladı. Otobüsü geçti; biraz daha yürüdü, dönüp baktı, yoktu gözlüklü. Durup iyice bakındı gerilere doğru; yoktu. Şimdi çıkar bir yerlerden. Ya da birkaç gün görünmez. Belki de birbirlerine devrediyorlar. Üçlü izleme yaparlarmış diye duymuştu çok eskiden. Biri kahverengi giysili, dünyasından bezmiş herif. Niye olmasın?.. Biri de bu! Şimdi üçüncü takıldı belki de. Bir daha bakındı, cadde öyle kalabalıktı ki nerden anlarsın? Hem ben o kadar önemli miyim onlar için ki üçlü izlemeye kalksınlar?..

İyice kuruntuya kaptırdık. Ebû Ali öyküleri okuya okuya... Sokağa sapıp önce bir matbaaya uğramayı geçirdi. Muhasebe kitabının ikinci baskısı için konuşmak gerek.

Sokak da kalabalık değildir, çıkar ortaya peşimde biri varsa. Matbaacıyla yeni takıştık daha, yine para ister. Diyelim bir adam geçti sokaktan, ne olacak? Yürü yoluna be... Burak bekleyip duruyor, erken geleceğim dedin. İşi var çocuğun. Ne iyi oğlan çıktı. Dürüst, güvenilir, saygılı... Üçüncü de o olmasın?.. Yok canım!.. Buna üzülürüm işte. Böylesine tertemiz genç... Değildir. Günsel'e de takıldılar mı ki?.. Öğlen yemeğini Beyazıt'ta bir lokantada yemişler, Çınaraltı'nda, kahvelerini içmişlerdi. Bir durgunluk var bugünlerde Günsel'de. Sendeki durgunluk ona da geçmiş olmalı. Ne durgunluk var bende? Günsel'inki ay durumuyla ilgilidir. Bir yarım yanı var işte kadınların. Eşitliğine eşitiz de, ayrılıklarımız da gerçek. Asıl ülkenin durumu... Neye varacak bu gidiş?.. Azdıkça azdı herifler; bugün Mecliste yasalaşıyor Tahkikat Komisyonu'na yetkiler tanıyan tasarı... Ne anayasa, ne babayasa artık... İstediklerine “Geel!” Gazeteciymiş, milletvekiliymiş, devlet adamıymış... CHP'yi de kapatırlar mı? Kapatır bu herifler. Gidiş onu gösteriyor. Kapatsınlar. Belki de daha iyi olur. İyisi, var mı be!.. Bütün yolları kessin herifler, soluk alacak delik kalmasın. Neymiş? Patlarmış sonunda. Bok patlar!.. Bir şey de patlamaz bu ülkede. Halk öylesine yılgın ki... Ondan sonra bekle ozanlarla birlikte. “Kim bilecek kapalı kutu - Ama bulut yağmur bulutu - Gelir kararır nerdeyse - Altta tohum nefes nefese - Kulağı gök gürültüsünde...’’Ne. güzel, ne ustaca söylenmiş. Bekle ki bulut gelsin de... Bir yaşam boyu bekledik yetmedi mi?.. Hem ne gördük ki karanlık buluttan gayrı?.. Bir türlü boşalmaz namussuz. Boşalacağı da yok!.. Günsel'e açsana bunları. Yüzüne bakmasın bir daha da... Korkak. Güvensiz herif... Öyle güvenliyim ki, tersine, boşaldığını hiç görmeyeceğimi de bilsem bulutun, yine de yolumdayım. Benim görmemle ölçmüyorum ki... Ama bu karanlık da çok değil mi?.. Nedir bitmeyen çilemiz?.. Kırkımı geçtim, bir gün “oh” diyemedik şu ülkede. Allah belasını versin! Kimin? Hepinizin!.. Üçüncüsü de şu kıç soluncanı heriftir işte. İşyerine girerken Cağaloğlu'ndan beri peşi sıra gelen zayıf, sarışın, oğlana dönüp baktı. O da Kenan'a, işyerine öyle bir göz attı, sonra yürüyüp gitti yokuş aşağı. Cehenneme!.. İtoğluit!.. Git ver raporunu, al kemiğini; sen de sürün, biz de sürünelim. Ne biliyorsun, belki sıradan biri, zavallı bir adam; peşinden gelmesi rastlantı?.. Hepsinin canı

cehenneme... O zavallılardan çekiyoruz ne çekiyorsak. Ulan uyanın be!.. Bana, işyerine bakacağına şöyle bir dünyaya bak, ülkene bak, tepene çöreklenmişlere, seni zavallı edenlere bak. Sünepe deyyuslar!.. Oh ne güzel boşaldın!.. İyi ettim, o kadar da olmasın da patlayalım mı?.. Burak'ın gözü kapıdaydı. Kimse yoktu işyerinde.

— Hadi sen git, dedi Burak'a, bugün de gelme istersen.

Sevinerek çabucak çıktı Burak. Kenan geçti yerine. Kimsecikler uğramıyordu nedense. Sözleşmiş gibiydi alıcılar. Kimi böyle olur, sonra da bir saldırırlar; Günsel'in durgunluğu yine takıldı kafasına. Bugün de Tıp Talebe Cemiyeti'nin kongresi varmış. Ona da gidemediğine üzgündü. İzin alamamış. "Çok ayrılıyorsun," demişler. "Yemeğe bile zor çıktım," diyordu. Bir şeyler sezinleyip işinden etmelerinden korkuyordu. Boşuna korku da değil. Çok onurlu kız, pek sözünü etmiyor ya, belli ki epey bunalmışlar bir ara. Bir teyzenin emekli maaşıyla... Anca kendilerine gelebildiler. Ayrımız gayrımız yok ya, işsiz kalsa yine de çekingen davranır, üzülür, içine atar hiç değilse... Garip bir şey bu, kolay aşamıyor insan. İşsiz kalsam da onların evine sığınsam, ben de nasıl kötü olurum kim bilir?.. "Küçük-burjuvalık" der konuşsan, Günsel buna. Belki de öyle. Gel gör ki sözle doğrularız, karşı koyarız da, yine de aşamayız bir türlü. Nasıl iyi kız şu; olduğu gibi pırıl pırıl... Kadınlığı ile ayrı, insanlığıyla ayrı. Ah bir kurtulsak şu belalardan da evimiz olsa; korkusuz, birlikte yaşamanın mutluluğu başlasa. O zaman da başka korkular çıkacak. Biter mi korkular bu toplumda?.. Hele bizler için... Baba haklı, korku iliklerimize işlemiş. Nedenli, nedensiz. Şu yapıların soğuk, karanlık yüzü bile korku uyandırıyor insanda. Nedenlerini, görenler ayılıyor; ya yiğitleniyorlar, ya da yeniden siniyorlar, hem de ezilmecesine. Bizi sindiremeyecekler Günsel'le. Telefon çalıyordu. Kalktı, tam merdivenleri çıkarken birileri de daldı içeri. İki kız, bir adam. İzin istedi telefona bakmak için. Soluk soluğa açtı telefonu. Tanımadığı bir sesti, Kenan Bey'i istiyordu. Sesi tanıyordu da kimliğini...

— Kim arıyor? dedi.

Bir sessizlik oldu önce, sonra telefondaki daha bir yüksekten:

— Ben Selim, Kenan Bey, dedi.

— Selim?..

Birden anımsayamamıştı. Haaa Selim!..

— Selim, Nermin'in ağabeyi. Görüşmüştük.

Kapatacaktı telefonu. Yapamadı birden.

— Saygılar Kenan Bey, bir iş için geldim Ankara'dan. Sizinle de bir görüşsek iyi olacak. Önemli bir...

Kenan birden kesti:

— Rica ederim, sözünü ettiğiniz konular beni hiç ilgilendirmiyor. Daha önce de demiştim, biliyorsunuz.

Bir sessizlik oldu yine. Kenan kapatacaktı ki:

— Siz ilgilenmek istemiyorsunuz Kenan Bey, dedi Selim. Ya da öyle görünmek işinize geliyor. Ancak, konu sizinle ilgili. Hem de öyle ilgili ki...

Herif gözdağı veriyor. Sözünü tamamlayamadan yine kesti Kenan:

— Olabilir, dedi. Olabilir. O da yalnız beni ilgilendirir.

Çat diye kapadı. Nermin'inden ayrı, ağabeyinden ayrı... Topunuzun geçmişini... sülalesini... Merdivenleri çabucak indi. Sinirliliği, bekleyenlerin de gözünden kaçmamıştı. Adam da sanki gülümser gibi bakıyordu. Acele yerine geçerken:

— Buyrun, dedi Kenan.

— Estağfurullah, Kenan Bey, önce siz buyrun.

Kenan da gülümsemeye çalışarak baktı adama. Tanıyacaktı bu şakacı adamı. Kır saçları, buruşuk, kumral yüzü, her sırıtışta gerilen dudaklarının arasından çıkıveren takma dişleri, alaylı kırpışmalarla bir sönüp bir parlayan gözleri...

— Tanımadınız galiba...

— Tanıdım, dedi. Hoş geldiniz. Nasıl tanımam Fadıl Bey?.. Kusura bakmayın öyle dağınık ki kafama.

— Rica ederim.

Konya'da birçok yıllar kapı bir komşuluk ettikleri eczacı Fadıl Bey'di. Evlerinde kira ile oturmuşlardı. Çok yardımları olmuştu Nermin'e de, kendisine de. Ailece iyi kişilerdi. Fadıl Bey kimya öğretmenliği de yapardı lisede. Oradan da yakınlıkları vardı. Mason olduğu söylenirdi. Eski bir Galatasaray Tiydi. İlk yakınlığı oradan olmuştu Kenan'a. Kızlarını da tanımıştı Kenan. Çirkin şeylerdi, güzelleşmişler. Fadıl Bey de biraz çökmüş gibi. Kenan konuklarını yukarıya çıkarmak için yol gösterirken:

— Onları tanıyamazdım, dedi. Çok değişmişler.

Gülüyorlardı kızlar da...

— Yok, çıkmayalım, dedi Fadıl Bey. İşiniz var sizin.

Tam o sırada bir kızla oğlan girdiler. Kitap istiyorlardı.

— Çocuk da izinli bugün, kusura bakmayın.

Yeni gelenleri savıp döndü.

— Nermin Hanım nasıl?..

— İyi, dedi Kenan. O da annesinde bugün. Karşıda.

Yalan söylüyordu. Gelmeye kalkarlarsa...

— Kızlara hep onu söylerim, derdi Fadıl Bey. Evlenecek, yuva kuracaklarsa, sizin gibi olsunlar inşallah!..

Ne diyeceğini bilemedi Kenan. Adam kızlarına kargışta mı bulunuyor, iyi dilekte mi?.. Karşılıklı soruşturmalar başladı. Anneleri geçen yıl kanserden ölmüş kızların. Yaa!.. Vah vah!.. Çok üzülmüş Kenan... Bir ev işleri varmış Küçükçekmece'de. Onun için birkaç günlüğüne gelmişler. Kızlar da bu yıl üniversiteye giriş için hazırlanıyorlarmış. Nermin de iyi. Evde Zeynep'ini büyütüyor. Bir tane ile olmazmış, kardeş gerekmiş Zeynep'e... Tatlı, babacan adamdı Fadıl Bey. Karısının ölümü epeyi sarsmış belli ki. Kızlar da üzgün, önlerine bakıyorlar annelerinin sözü edildi mi. Solgun yüzlü, iyi yürekli bir kadıncağızdı...

— Dünya bu işte, her şey boş, diyordu Fadıl Bey. Kenan'ın kitapçılık ettiğini eski bir öğretmen tanıdıklarından öğrenmişler, sora sora bulmuşlar.

— Gelmişken, kızlara Nermin Ablaları'nı da göstermek isterdim, diyordu. Can atıyor onlar da!.. Kızlar daha küçükken düşkündüler Nermin'e...

— Buyurmaz mısınız yarın akşam?., dedi Kenan. Duraladılar. Bu akşam dese geleceklerdi gibi. Günleri sayılı imiş, işleri de çok. Bakırköy'deki teyzelerine gideceklermiş yarın gece. Öbür gün de gitmeyi düşünüyorlarmış. Kesin değilmiş. Kalırlarsa.

— Biz sizi ararız, dedi Fadıl Bey, belki de telefonla...

Kenan kartını verecekti, vermedi. Bir kâğıda işyerinin telefonunu yazdı. Kartta ev telefonu da vardı. Ayrılırken Fadıl Bey, büyük kentte daha da ortaya çıkan taşralı tontonluğuyla:

— Mutlu yuvanızda yavrunuzla sizi görmek bizim için de büyük mutluluk olacak, Kenan Bey, dedi. Nermin Hanım'a çok selam, sevgi şimdilik. Sanırım sizleri görmeden gitmeyeceğiz.

Kızlar da utana sıkıla saygılı sözler edip ayrıldılar. Kenan şaşkın, ne diyeceğini bilmeden onları yolcu ediyordu ki birkaç kişi daldı içeri. Sonra hiç arası kesilmedi. Beşe kadar gelen giden, olanı isteyen, olmayanı isteyen, beğenen, beğenmeyen, bir şey soran... Yorulmuştu iyice. Fadıl Beyler de kafasından çıkmıyordu. Atlatmalı. Nasıl değişiyor her şey. Konya'da nasıl

bağlıydılar bu Fadıl Beyler’le. Çok güç durumlardan kurtulmasını sağlamıştı.
Sözü geçen adamdı. Geniş görüşlüydü. Başımız epey derde girerdi Fadıl Bey olmasaydı. Gericilik kol gezer orda. Yine öyle midir? Niye olmasın? Ne değişti ki?.. Bir şey değişmez bu ülkede. Öyledir. Daha da kötüdür. Gelse de iki laf etsek Fadıl Bey’le. Konya’daki birçok eski tanıdığın durumunu öğrenirdik. Fadıl Bey politikaya düşkün değildir. 46’da Demokratlara katılmış, epeyi de çalışmış, sonra bırakmış ardını. Örtülü bir karamsarlığı vardır. Her şeye gülümseyerek bakar. Katlanır gibidir. “Ne yapalım, başka bir şey gelmez ki elimizden,” der gibidir. Şimdi daha da karamsar görünüyor. Daha çok sırıtmasından belli. Bütün iyimserliği bizim üstümüze. Nermin’le bana. Mutluluğumuzu görüp mutlu olacaklar. Bütün kötülük böylelerinden geliyor belki de... Bunlar yaşatıyor bu kokmuş düzeni. “Dünya iyilerin yüzü suyu hürmetine duruyor” dedikleri bu iyiler işte. Bir de Nermin olacaktı şimdi; gözleri dolu dolu. Hay Allah kahretsin. Saat altıya geliyordu. Hazırlanıp çıkmalı. Nereye gitsem? Yüzüne telefonu kapattık herifin. Surda bir çıngar!.. Erkenden çıkıp gitmeyi bunun için de ister gibiydi. Korkuyor musun heriften? Üstümüze gelen kimden korkmayız ki?.. Rasim’in herif için söylediklerini de düşününce... Beni çok ilgilendiriyormuş. Yeni bir şey olabilir mi?.. Ne olacak?.. Amaan... Nermin için izin kâğıdı da verdik avukata. Belki de bu kâğıttan yeni bir şeyler çıktı. Niye olmasın?.. Kuşkular birikmeye başlamıştı içinde. Keşke bu oğlanla oturup adamakıllı bir konuşsaydım!.. Ne yitirirdim?.. Bir sürü yeni şey öğrenecektim belki de. Eksik olsun. Her yeni şey biraz daha bulaşmaktır bu pisliğe. Öğrendiklerim işe yarasa bari... Nermin’e; Rasim’e karşı kullanabilsem?.. Yakamı bırakmalarını sağlasa sözgelimi. Olmayacak şeyler. Uzak dur. Birbirlerini parçalasınlar. Peki neyi bekliyorum ben? Nermin bu işin yürümeyeceğini anlayacak da ayrılmaya yanaşacak, onu mu?.. Dünyada yanaşmaz bu kadın. Bir tür deli bu. Eski bağlılığı kalmadı bana ya, yine de... Bir daha açsam mı?.. Hem bu kez iyice sert koysam sorunu. Eskisi gibi değil öyle; bastırsam iyice... İşyerinden çıkıp da Cağaloğlu’na doğru giderken bu konu iyice yer etmeye başlamıştı kafasında. Günselcik ağzını açıp bir şey demiyor, üzülmemi istemiyor, ama öyle tedirgin ki... Nasıl olmaz?.. O gün hastalığını duyunca ben bile nasıl sevindim. Böyle sürüp gitmez ki bu... Bir gün de gebe kalacak. Hadi kürtajlar. Birden durdu. Kürtaj mı? Ne kürtajı?.. Dünyada kürtaj yaptırmam;

ne yapar eder, koparım Nermin’den. Şimdi yapıp etsene ne yapıp edeceksen. Bıçak altına yatırmam Günsel’i. Bir kez çok tehlikeli. İlk çocuk. Doğurur öyle bir şey olursa. Yaa, ne kolay... Aman olmasın. İyice kollamalı bundan sonra... Olmuyor işte, öyle tuzaklar kurmuş ki doğa... Bütün etinden bir ürperme geçti birden. Çırılçıplak düşlemişti Günsel’i. Soluk soluğa, sımsıcak... Ufff, daha cumaya kadar bir yıl var. Ben de azdıkça azıyorum. “Cumadan önce olmaz,” demişti Günsel. Yine bebek takıldı kafasına. Erkek olur belki de... Zeynep’e kardeş işte. Ne kardeş ya!.. Yasalar bana veriyor olmalı Zeynep’i. Ama ben ayırmam annesinden. Bakalım Günsel ister mi?.. İstemez mi?.. Günsel dünyanın en iyi insanı. O başka... Amaan, nerelere taktım kafamı yine?.. Bu geceyi nasıl geçirmeli? Sorun bu şimdi. Kalkıp Günseller’e gitsem. Artık yapamam öyle şey, söz verdim. Bu gece Handanlar, Tıp’tan başka çocuklar gelecek onlara. Ben neci olacağım?.. Üzülür Günsel. Artık hiç üzmeyeceğim Günsel’i... Elim kırılsın, nasıl da vurdum kıza!.. Bağışladı beni. Bağışladıktan sonra da daha bir sıcak bağlandık sanki. Gülersin!.. Dövmek iyi sonuç veriyor demek!.. Hiç sıkılmak yok sende!.. Hem de söyleyeceğim. Bundaki acı alayı anlamayacak kız mı o?.. Fadıl Bey... Fadıl Bey’in de geçmişinden şimdi. Peki nereye gidiyorum böyle?.. Yolu tutturmuşum Çemberlitaş’a doğru. Daha yedi bile değil. Niye bu kadar erken çıktım sanki?.. Eve gidip Nermin’le konuşacaktım ya. Ne konuşacağım? Bıkkınlık verdi konuşma işi de. Nesini konuşacağım... Allah belasını versin. Avukatla konuşayım en iyisi. Bir dilekçe, olsun bitsin. Peki iş durumu ne olacak?.. Çamurlaşamam ya, işyerini de bırakmam gerekir. Her şey onların. Günsel baksın ondan sonra kazık kadar herife. Kim iş verir bana?.. Günsel de “olmaz” diyor ya. Öfff, dönüp dolaşıp hep aynı yere geliyorum. Nasıl kurtulacağım bu kısır döngüden?.. Gidip bir yerlere bir şeyler içsem, oyalanırım; erken de gider yatarım. Teşvikiye’ye gitmek gelmiyor içimden tek başıma; Günsel’siz ne kötü oldum o gece. Dün akşam evde de çok sıkıldım. Yine okuyacak bir şeyler vardı, bugün o da yok. Kumkapı’ya ineyim surdan. Günsel’le gittiğimiz bir meyhane vardı. Oturduğumuz masa da boş olsa!.. Tatlı düşler kurarım hiç değilse Günsel’i düşlerim gönlümce, çırılçıplak... Sende de ahlak varsa... Alay olsun diye söylüyorum. Karşımda oturup içkisini yudumlasın yeter. Azak Sineması’nın sokağına saptı, ağır ağır indi yokuşu. Bir ara durup ardına bakındı, göze çarpan kimse yoktu. Boyuna beni mi izleyecekler? Yol bitip de yokuşun dibinde, kavşaklar ortasında ampuller

altındaki tür tür, ışıltılı balıklarla donatılmış yeşilli, kırmızılı balıkçı tablaları, marul, roka, soğan, kırmızı turplarla bezenmiş sergicikler, bu cıvıltıyı olağan sayıp umursamadan dolaşan kalabalık, alanı bir kıyısından kesen, herkesin nazlanır gibi yol verdiği bir taksi, yan sokaklara dağılmış ışıklı, karaltılı meyhanelere ağır ağır giden akşamcılar öylesine yakalayıverdi ki Kenan'ı, Günsel'in yokluğu birden acılaştı içinde. Onunla bölüşemedim mi ne yapayım o güzelliği?.. Dönmeyi bile düşündü bir ara. Saçma... Buraya kadar gel, iki kadeh içmeden dön. Neymiş?.. Günsel yokmuş. İyice gülünç oluyorum bazı. Romantik delikanlılar yapmaz. Boşuna takılmıyor kız sana, "romantik delikanlım" diye. Sergilere baka baka yürüdü. Sokağın içindeki meyhaneye girdi. Daha önce Günsel'le oturdukları dipteki masa boştu. Oturup şöyle bir bakındı; pek az insan vardı, yeni geliyorlardı daha. Boş garsonlar istediklerini hemen taşıyıvermişler: Salata, birkaç meze, bir duble rakı, bir de levrek buğulama söyledi. Duvarda, yüksekçe bir raftaki radyo alaturka bağırıp çağırıyordu. Ses de yerinde değil; ince, cızıltılı. Düğmeyi çevirip yerine getirmek geliyor insanın içinden. Niye bizde radyoyu hep böyle, yerinde olmadan çatlak sesli açarlar? Anadolu'nun türkü söyleme zevki ile bir ilişkisi mi var bu cırtlaklığın? Kalın sesliler bile türküye başlarken seslerini garip biçimde inceltirler. Bir yanıklık verdiklerini mi sanırlar ne?.. Şu radyoya bak nasıl rahatsız ediyor insanı?.. Boğazında gıcık varmış gibi... Garsona söylesem mi? Kimsenin aldırdığı mı var senden başka?.. Sen de duyma gitsin. Her şeye de takarsın kafanı. Takılmayacak gibi mi?.. Meyhane birden dolmaya başlamıştı. Yükselen uğultu, gürültü, konuşmalar, gülüşmeler, söz atmalar bir süre sonra iyice bastırdı radyoyu:

— Sağlığınıza beyefendi.

Kenan dönüp baktı; hemen yanındaki masada, beyaz gömleğinin açık yakasından kırçıl kıllar fırlamış, dökük saçlı, lacivert giysili, esnaf görünüşlü bir adam, rakı kadehini kaldırmış gülerek Kenan'a bakıyordu.

— Sağ olun efendim.

Kenan da kaldırdı kadehini, içtiler.

Adam dolu kadehini bir yudumda yarıladıktan sonra aynı güleç yüzle Kenan'a baktı.

— Dalgınsınız, dedi.

Kenan bir şey demedi, gülümseyerek baktı sadece. Kimseye bulaşmak istemiyordu. İç iki kadehini, çek git. Adam babacan, pişkin.

Sürekli gülüyor, göz bile kırpıyor gülerken. Boş ver gibisine bir-iki salladı elini. Meyhanelerde görülen tipler vardır, bu daha da tatlısı; az görülen. Bir ara eğildi Kenan'a:

— Radyoyu dinlediniz mi, dedi.

Hayır anlamına başını salladı Kenan. Adam eğildi:

— Çıkıyor yasa, dedi.

Kenan anlamamıştı önce. Ne yasası? Adam sertçe ekledi:

— Çıkarsınlar, çıkarsınlar, görürsün, dedi. Analarının ...na kar yağacak ki...

Eliyle tamamladı tümcenin anlamını, sonra yine kıkır kıkır güldü. Kadehini kaldırıp beklemeden içti. İlginç adam. Yoksa ağzımı mı arıyor? Al bir tane daha!.. Ne yapacak senin ağzını be?.. Belli değil mi içtenliği? Hiçbir şeyi umursamaz görünüyor, eğilip bir söz ediyor, kıkır kıkır gülüyor, çekiyor. Kenan'ın kadehi boşalmıştı; adam hemen uzattı önündeki yeni rakı şişesini, doldurdu. Karşı koymadı Kenan da. Biraz sonra daha da yakınlaştılar. Sinemacı Salih derlermiş, açık hava sineması varmış Kumkapı'da. Kenan'ın kitapçılığına da ilgi duymuştu. Garsonların, ara sıra sağdan soldan söz atanların davranışından yörede tanındığı sevildiği belliydi. Umursamaz, çekinmez, sözünü sakınmaz, yine de kimseye batmaz, tatlı bir adam. Kocaman kıllı kaşlarının altındaki fıldır fildir gözlerini kırpıştırıp her söz söyleyişinde kıkırdayarak gülmesi öyle bir sıcaklık yaratıyordu ki, ne dese, ya önemsemiyor ya da bağışlanıveriyordu.

— Ne düşünüyorsun Salih Bey?..

— Halınızı...

— Gözün bizim halımızda, kilimimizde.

— Halı, kilim mi bıraktınız ki? Sıçıp hatırdınız hepsini!..

Sulu kahkahalarla gülüşüyorlardı. Salih Bey de... Bir ara döndü Kenan'a:

— Ora benim masamdır, dedi. Kapmışsınız.

— Birazdan kalkacağım.

— Yooo, dedi, nereye kalkıyorsunuz beyefendi?.. Yeni başladık. İsterseniz şöyle geleyim ben de...

— Buyrun.

"Buyrun"a kalmadan şişesini, kadehini alıp geçmişti Kenan'ın karşısına. Garsonlar öteberiyi de getirdiler. Kadehini kaldırdı hemen:

— Eeee, bir daha merhaba.

Kenan da kaldırdı, içtiler.

— Bende yaş altmış dört, 36 il gezdim beyefendi. Adamın yüzünden anlarım. Demin baktım, öyle dalgın, öyle üzgünsünüz ki “bu da bizden!” dedim. Bu pezevenklerin hepsi Demokrattır.

İlerki masalarda içen, demin kendisine takılanları gösterdi.

— Siz Halk Partili misiniz?..

— Değilim, dedi. İsmet Paşa’yı tutarım.

Kenan gülerek baktı. Anlamıştı sanki Salih Bey.

— Ne yapayım, dedi. Bir bölük hırsız da Halk Partisi’nde bekliyor; pusuda!.. Yarının hırsızları... E bir İsmet Paşa’yı da tutmazsak hepten batar bu millet. Kimi tutacağız? Söyle kimi tutacağız?.. Bunlar öylesine yediler ki zıkkım yesinler, bok yesinler, yerlerinden kalkamıyorlar. Hem de kalkamayacaklar, görürsünüz. Süngüynen kalkacaklar.

Tedirginlik duymaya başladı Kenan. Adam öyle umursamaz söz ediyor ki... Kışkırtmak için mi yapıyor. Neyini kışkırtacak. Susar dinlersin. Birden masadaki ekmeği aldı, öpüp başına koydu Salih Bey, gözüne götürdü.

— Aha bu ekmeğe kör bakayım, beyefendi, eğer kendim için bir şey istiyorsam. Bendeki bana yeter. Her akşam rakımı içiyorum ben. Millete yazık. Ama iyi oldu. Eceli gelen köpek cami duvarına siyer. Bugün radyoyu dinledim evde; Tahkikat Komisyonu yasasını duydum. Çıkaracaklar. “Şimdi yediniz y...ğı,” dedim.

Öylesine bir makara gülüş patlattı ki demin takılanlar dönüp baktılar. Onlar da gülmeye başlamışlardı.

— Ne o Salih Bey?..

— Hiç, dedi Salih Bey, beyefendiye bir film anlatıyorum. Yakında bizim sinemada geçecek de... Komedi... Facia, facia...

Yine bir kıkır kıkır gülüş. Herkes gülüyordu. Salih Bey’in gülüşünün altında yatanı sezinliyorlardı.

— Film nasıl Salih Bey, sonunda oğlan kıza atlıyor mu?..

— Atlıyor, dedi atlamaz olur mu? Zorla atlıyor hem de... Yalnız kızın da bir babası var, o da gelip oğlana atlıyor!..

Yeniden makaralar koyverdi... Herkes gülüyordu. Seyirlik oyun. Ötekiler de hoşlanıyorlar belli ki, ikide bir açmaz veriyorlar.

— Paşa babası mı Salih Bey?..

— Paşa babası, ya ne belledin?..

— Yaş seksen Paşa Baba'da, çişini tutamıyor o... Nerde kaldı atlaması...

— Ben de dedim, bir Paşa Baba değil, bir düzine babayiğit mülazım bile az bu oğlana!.. Dinletemedik filmcilere!..

Herkes gülmeye başlamıştı ki ekledi:

— Tatlı canınızı üzmeyin... Değişir filmin sonu. Bura Türkiye!.. Çoğu gitti azı kaldı...

Meyhane kırılıyordu gülmekten. Salih Bey, Kenan'a döndü:

— Bunları deli ederim böyle her akşam, dedi.

— İyi ki bir iş açmıyorlar başınıza...

— Benim mi?..

Sesinde, deyişinde, bakışlarında öyle bir kendine güven vardı ki inandırıyordu insanı. Vız gelir gibisine elini de salladı şöyle bir...

— Baksana bize oğlum!..

Rakı bitmişti. Garsonlar koşuştular hemen.

— Masayı şöyle bir donatın. Bir ufak da yeni rakı.

Ses çıkarmadı Kenan.

— Her akşam bir ufak şişem vardır. Bu gece yetmeyecek. Sizin de şerefinize şöyle bir...

Masayı göstererek gerisini yine eliyle tamamladı.

— Bendensiniz bu gece. Sizin oraya gelip bir kahvenizi de içerim. İmrenirim okumuşlara, biz cahil kaldık.

— Estağfurullah!..

Başladı tatlı tatlı anlatmaya Salih Bey. Bol sövgülü konuşuyordu; biçimine getirip açık saçık fıkra anlatıyor, sözünü ettiği olaya gönlünce bağlıyor bunu, sonra da patlatıyordu kahkahayı. Her sözünün altında, üstünde, çatma saldın vardı Menderes yönetimine. Kenan ara sıra yöresine bakmıyor, dinleyen, izleyen birilerini arıyordu. Herkes kendi havasındaydı. Günsel'le de gelmeyi düşündü. Tatlı adam. Ama bu sövgüler, açık açık fıkralarla Günsel'in yanında... Olacak şey değil. Salih Bey sakınmadan konuşur yine. Sakındı mı tadı mı kalır bu konuşmaların? Kadın erkek ayrımına kapılmadan, ahlaktı, terbiyeydi boş verip konuşmanın nasıl da dinlendiren bir yanı vardır. Hep kendimizi sıkarak yaşıyoruz; demir kalıplar içindeyiz. Söz gelimi, Günsel'le aramızda her şey yapılır da sözü edilmez. On biri buldu söyleşi. Ayrılırken masalardan söz atanlar da gülerek

selamladılar Kenan'ı. Salih Bey iyice bulmuştu kafayı. Ötekileri gösterdi gülerek:

— Bakmayın bu ibnelere, dedi, yarın benden çok Paşa'cı olur hepsi.

Kimsenin aldırdığı yoktu. Gülüyorlardı.

Meyhaneden çıkıp da karanlık alana yürüyünce, düşten gerçeğe dönmüş gibi oldu Kenan. Bir tür Hyde Park bu meyhane. Git söyle, boşal, yine dön Türkiye'ye!.. O da adamına göre oğlum. Git sen söyle Salih Bey'in dediklerini de gör anının ...nı. Güldü Kenan. Biz de başladık Salih Bey'in ağzıyla konuşmaya. E, mahalle çocuğuyuz ne olsa!.. Ne biçim işçi kızı Günsel?.. Sunturlu bir sövsem şunun yanında ne yapar? Kızarır, tersler belki de. Babasının ağzı pis bir adam olduğundan söz etti bir kez. Sevmiyor babasını, acıyor. Hiç o babanın kızı değil. Belki de değildir, hangimizin kesin ki babamızın çocuğu olduğumuz?.. Ölçüyü kaçıran bir kibarlığı var Günsel'in de. Yapmacık belki... Ne yapmacığı be!.. Yapmacık durur mu o kızın üstünde? Niye durmaz? Hangimizin yapmacık, özenti yanımız yok? Olmadan olur mu? İyisine, güzeline özenmek yapmacık da olsa kötü mü? Ne demiş eskiler? "Ya olduğun gibi görün ya da göründüğün gibi olmaya başlarsın." Orada da diyaletik. İyiye, güzele özentinin, yapmacık da olsa kişiliğimize vurduğu olumlu bir damga yok mu? Yapmacıkla başlar, siner kalır içimizde. Yapmacıksa kalmaz, akar gider üstünden. Yapmacık ona derler. Karanlık bir ara sokaktan çıkan bir taksiye kadar kafası, sürekli birbirini izleyen, çelişkili, ayrıntılı bir sürü düşünceyle dolup boşaldı. Arabada da aynı düşüncelerle dalıp dalıp gidiyordu. Aksaray'dan dönerken az kalsın kendini tutamayıp bir delilik edecek, Kocamustafapaşa diyecekti. Öylesine istiyordu ki Günsel'i. Hem de Salih Bey'in söylediği gibi... Sımsıcak baldırlarında, taş gibi göğsünle, dudaklarınla, sen de bilirsin adını işte, istiyorum. Ayıptır, söylenmez ama herkes de bilir. Salih Bey söyler. Salih Bey diyor ki karı dediğini... Ufff, çok mu kaçırdık bu akşam yine? İyi bir sulamadır içki, ağulu ne varsa içinde açılıverir böyle: Baldıranlar, zakkumlar, sütleğenler, ağulu mantarlar. İnsan kendi kendineyken bilmez mi ne bok olduğunu? Saklar yoksa... Özenir. Bir Salih Bey başladı mı, "Tahkikat Komisyonu Yasası çıktı, karardı ortalık, içerim rakımı, gider karıya da bir sefer, anladın mı?.. Bu dördüncü karı benim," demişti. "Köyden getirdim bunu, benden çok genç, ama başı yerde, Çerkez kızı... Çerkezler çok saygılı olurlar." İlk karısından bir kızı varmış, evli. İkincisi ölmüş, üçüncüyü boşamış. Dışardaymış gözü karının, baş edememiş.

Uzunyayla'dan 7000 liraya almış Çerkez kızını. İki oğlu varmış ondan. Ortaokulda... Okutacakmış onları. Benim de bir kızım var. İki oğlan da Günsel'den. Günsel de benden genç. Çerkezdir belki de! Çok saygılı. Bir sorayım. Ben kaça aldım? Bedavaya! Hay Allah, bir duysa kız!.. Canım benim. O dudakların var ya... Sıcak, değirmi kalçalarını sıkıp da... Tahkikat Komisyonu da yasalaşıyor. Ulan alçaklar!.. Bir gün bu Taksim Alanı, bütün alanlar, yollar, fabrikalar, görürsünüz siz ulan!.. Yalan var mı tarihte? Konya gerici ha?... Bizim halk mı gerici?.. Yüzünüze gülüyor şimdilik. Çeşme, yol filan yapıyorsunuz. Cami, mami... Gün gelecek... Günsel... Taksi evin önünde durduğunda uyukluyor gibiydi. Aynı durumda çıktı merdivenleri de. Anahtarı aranırken kapı açıldı, Nermin'di. Çoktandır olmayan bir şeydi bu. Niye yatmamıştı ki?.. Küslüğü aşan önemli bir şey olmalı. Pardösüyü astı askıya, içeri girdi. Nermin koridorda öyle bakıyordu.

— Ne var, ne bakıp duruyorsun?..

— Hiç...

Koridorun ucundaki Zeynep'in odasına gidecek gibi yaptı Nermin, sonra birden döndü:

— Selim'i gördün mü? dedi.

Kenan anlamamış gibi baktı bir süre. Selim'i gördün mü? Niye göreyim Selim'i?..

— Buraya mı geldi?..

Nermin konuşmaktan çekinir gibiydi. Odaya gitmekle gitmemek arası kaldı bir süre, sonra döndü:

— Sana telefon etmiş.

Sustu yine, Kenan da bakıyordu öyle:

— Eee, ne olmuş?..

Nermin yine bir çekingenliği aşarak:

— Burdaydı, dedi, çok sarhoştu. İlle seni görecekmiş. İyi ki arabayla geldin. Korktum yolda önüne çıkacak diye.

Korkmuş yolda önüme çıkacak diye? Kenan ayılıyor gibiydi. Verip veriştirmenin tam sırasıydı.

— Yakamı bırak da, sen de kurtul korkulardan, ben de...

Bakalım ne diyecek. Terslenirse tamam. Ağzını burnunu kırarım bu kızın. Günsel'e nasıl vurdum? Nermin üzgün, bitik baktı bir süre. Belki de Selim'le geçen çatışmanın bitkinliği idi bu. Kenan canlandırabiliyordu

ağabeyi ile nasıl konuştuklarını. Bu kız da demir değil ya... Gerçekten ezik bakıyor. Kenan'a doğru kımıldadı şöyle bir, sonra mırıldanır gibi:

— Bıraktım işte, dedi, daha ne istiyorsun?

Bıraktım mı? Ne diyor bu kadın?.. Bırakmış beni!.. Kenan kızgındı iyice.

— Bırakmak mı bu? dedi homurdanarak, bitirdin beni. Allah senin de belanı versin, kardeşinin de. Bırakmak bu ha?..

Nermin hiç karşılık vermeden öylece bakıyordu, sağlıksız bakışıydı bu, Yoksa yine... Daha çok bağırmak geliyordu Kenan'ın içinden.

— Bana ne, dedi, sizin mal kavganızdan, eşşoğlueşşekler!..

Öyle bağırmıştı ki Nermin korkuyla Zeynep'in kapısına dönüp baktı. Sonra Kenan'a döndü, aynı sağlıksız bakışla, yavaşça:

— Zeynep uyanacak, dedi.

Zeynep uyanacakmış, uyansın. Herkes uyansın, uyuyacak gün müdür? Ne olacak böyle horul horul uyuyacaklar da? Yetmedi mi? Döndü, ağır ağır salonu geçti, alışkanlıkla gidip her zaman oturduğu koltuğa bıraktı kendini. Gözlerini kapayıp bir süre daldı öylece. Günsel şimdi... Bırak şimdi Günsel'i, işi yok burda onun. Bugünkü Tıp Kongresi'ni konuşuyorlardır. Tahkikat Encümeni Yasası'nın çıkışını tartışıyorlardır. Biz de Selim'le Nermin'in mal kavgasını... Dönüp baktı, Nermin elinde gazeteye sarılı bir tomarla ağır ağır geliyordu. Önce anlamadı, sonra tanıdı paketi. Politzer'in Felsefe Notları'nın daktilo kopyalarıydı. Kenan odasındaki gardırobun ardına saklamıştı. Dün bitirmişti daha... Bir daha okumayı düşünüyordu. Bunun elinde ne arıyor?.. Nermin gelip durdu ilerde.

— Ya bunları götür ya da iyi bir yer bul. Yakacaktım az kalsın.

— Yakacak mıydın?..

Bir anda çılgına dönmüştü Kenan. Fırladı, kaptı Nermin'in elinden tornan. :

— Beni katil edeceksin sen, dedi, eşşoğlueşşek!.. Yakacaktın ha?..

Nermin öylece duruyordu. Gözleri dolmuştu.

— Korktum, "Evinizi bastıracağım," dedi Selim. Yutkundu, sonra aynı silik tonla:

— Bir arama yaparlarsa?

— Keşke, dedi Kenan.

Nermin anlamadan bakıp kalmıştı.

— Bulsunlar da alıp götürsünler beni de... Öylesi daha iyi olur belki.

Nermin dua eder gibi mırıltıyla:

— Allah korusun, dedi.

Yine dolmuştu gözleri. Kenan elindeki paketle koltuğa çökmüştü. Nermin kımıldamadan bakıyordu.

— Seni niye götürsünler? Bulurlarsa benim derim; beni götürürler.

Kenan ne diyeceğini bilmeden şöyle bir döndü. Saçmalığına bak şunun. Küçümseme ile bakıyordu Nermin'e. Gülmek geldi içinden. Yiğitlik yapacak kocası için! Tutamamıştı, gülmeye başladı. Bakışında, hele bu gülüşünde öyle bir küçümseme vardı ki Nermin sallanır gibi oldu. Duvara

verdi sırtını, gözlerinden akan yaşları saklamıyordu artık. Kenan bir kez daha baktı. Hey Allahım, şuna bak, “benim” diyecekmiş de o gidecekmiş. Öylesine onuru kırılmıştı ki Nermin’in, dudakları titriyordu. Zorla tutuyordu kendini. Kenan da kesmişti gülmeyi bir acıma duygusuyla omuz silkerek. Nermin aynı silik sesle:

— Kim bu kadın? dedi.

Tamam, istediği yere getirdi. Yine oynuyor.

— Ne yapacaksın kadını? İkimizin arasında asıl sorun. Kadını ne yapacaksın?

Dönecek gibi görünmüyordu Nermin.

— O mu veriyor bunları?

Kenan kızgınlıkla, daha çok da kuşkuyla dönüp baktı birden. Ağzımı arıyor benim. Vay kaltak!.. Nerdeyse inanacaktım deminki duygulu... Birden ayağa kalktı.

— Git yat, hadi, dedi. Canımı sıkma.

Bir sigara alıp yaktı sehpadan, bir soluk çekip üfledi. Nermin kımıldamamıştı. Yine döndü Nermin’e, kuşkusunu küçültücü bir tonla belirterek:

— Bunun için mi öğrenmek istiyorsun? dedi.

Bir an durdu Nermin, sonra titrek, içten bir sesle:

— Niye bu kadar kötü oldun sen? deyip döndü, ağır ağır çıktı odadan. Koridorda yorgun ayak sesleri, sonra kapanan bir kapı. Kenan şaşkın kalmıştı. Öylesine etkileyici söylemişti ki son sözünü, ya çok iyi oynuyor, ya yürekten söyledi. Ha o, ha öteki, ne değişir? Bak yine eğri Brueghel tablosu. Olsun, düzeltsem ne değişir? Salih Bey “Ulan karı,” demiş, “sen beni boynuzlatırsın, ama ben de öyle bir iş yaparım ki... “ İkinci karısına demiş. İki adam tutmuş sonra. “Bu pezevenkler de boynuzlattılar bizi,” diyordu Demokratlar için. “Beyoğlu’na çık, Amerikalılar... Karılarımızı Ankara Palas’ta... Bu heriflere bir iş yapmak boynumuzun borcu. Kanlarına da dokunmuyor deyyusların,” diyordu. “Ulan bunlar Türk değil!.. “ Cırlak telefon sesiyle irkildi Kenan. Gecenin bu saatinde?.. Günsel... Yok canım. Kalktı, telefona giderken içerden açılan oda kapısını, koridorda koşar gibi gelen Nermin’in ayak sesini duydu. Annesinden kötü haber sanmıştır. Hep korkar, nasıl da zırlıyor: Telefonu açarken Nermin de dalmıştı salona.

— Efendim.

— Kenan Bey değil mi?..

Tanımıştı Selim'in sesini, kapatacaktı. İçkili olduğu belli.

— Evet Kenan, ne yapacaksın?..

Bir sessizlik oldu önce. Şaşkınlığını geçiştirmişti Selim belli ki. İçkili bir sesle başladı:

— Ne mi yapacağım? Senin ananı, avradını, kız kardeşini... keceğim. Ulan puşt!.. Suratıma telefon kapatırsın ha, sen önce g... ü kurtar. Karını başkaları s... Boynuzlu komonist. Ben de sana bu dünyayı dar etmezsem ulan... İbnelerin şahı.

Kenan öylesine şaşırmıştı ki dili tutulmuş, inmeli gibi olmuştu. Kapatamıyordu da telefonu. Hemen yanına gelmiş Nermin bütün açıklığıyla duyuyordu katar katar sövgüleri. Gözleri kocamanlaşmış, elini utançla, korkuyla apaçık ağzına götürmüştü. Selim aynı tonda aralıksız, soluksuz veriştiriyordu. Kenan'ın suskunluğunu bozmak içinmiş gibi:

— Duyuyor musun kodoş? dedi birden.

Kenan sövgüleri yeni algılamıştı sanki. Önce bir dikeldi. Kısık, sağlıksız bir haykırışla:

— Duyuyorum ulan puşt, dedi. Ben de senin ananı, avradını, kız kardeşini...

Nermin'in gözleri evinden dışarı uğrayacakmış gibi oldu birden. Ağlayacaktı, beceremedi. Aynı sağlıksız, kısık haykırışla sürdürüyordu Kenan:

— Seni köprü altında... Ananın karnındayken kafana ecnebi y... değmiş orospu çocuğu.

Bu sonuncuyu Salih Bey'den duymuştu, daha yeni; ötekiler Üsküdar'dan kalma...

— İstediğin yerde buluşalım ulan!..

Nermin birden atıldı, eliyle bastırıp kapattı telefonu. Sarsılarak ağlıyordu. Eli kapattığı telefonda, ayaklarına kapanır gibiydi Kenan'ın.

— Ayağını öpeyim Kenan, diye inledi. Zeynepimiz'in başı için!..

Sapsarı yüzü, titreyen elindeki telefon alıcısıyla soluk soluğa kalmıştı Kenan da... Söylediklerinin bilincine yeni varıyor gibi toparlandı; kaymış gözlerini şaşkınlıkla elindeki alıcıya çevirdi, sonra pis bir şeyden kurtulur gibi atıverdi alıcıyı. Nermin kapıp kapatmış, duvar dibindeki fişi de çekmişti çabucak. Kenan ağır ağır koltuğa gidip çöktü. Başını ellerinin arasına alıp gözlerini kapattı. Nermin duvar dibinde kesik hıçkırıklarla ağlıyordu. Umduğunun tam tersine bir rahatlama, bir boşalma duyuyordu

Kenan, içkinin etkisi de yoktu artık. İyi oldu puşta, muhallebi oğlanı sanıyordu beni. Beklemiyordu; sonunda iyice kesildi soluğu. Bir de şu kız zırlamasa. Son sövgü de ne oturdu ya... Ananın ...dayken kafana... Ne biçim sövgü be... Öykü gibi bir şey. Salih Bey bir Demokrat politikacı için söylemişti. İzmir'in işgalinde ailesi Yunan'la işbirlikçiymiş de... Yani adamın daha ana rahminde beynine hainlik aşılandığını anlatıyor! Hem de hangi araçla!.. Gülmek geldi içinden. Tarihsel fizyolojik sövgü... Geçenki şoför de ne dedi adamın ardından?.. "Altına yatıp da erkek diye yüzünü sana dönen avradını ...keyim." Ayrıntıya bak. Hep o iş üstüne... Yapınca küçültmüş oluyoruz kadını demek. Ne kafa!.. Senin ananı, avradını... Ben de tuttum Selim'in anasını... Gerçekten ne demek o? Ben gidip Melahat Hanım'ı... İçi bulandı birden. Kime ceza bu?.. Senin ananı... Yani Melahat Hanım'ı... Hay Allah... Bir gülmektir aldı. Bozuk sinirlerinin ara sıra başvurduğu öylesine bir boşalım idi ki bu, uzun süre karşı koyma olanağı bulamıyordu bir başladı mı... Gidip Melahat Hanım'ı yatırıp... Gülmekten gözlerinden yaşlar boşalmaya başlamıştı. Sahne, ayrıntılarıyla düşününce öyle gülünç geliyordu ki... Kim bilir ne yapar pis kocakarı?.. Bir daha da bırakmazmış beni... Hay Allah, tam itliğe vurduk. Dönüp baktı. Nermin yaklaşmış, donuk, korkulu gözlerle duruyordu koltuğun biraz ilersinde. Daha çok gülmeye başladı Kenan. Karı delirdi sanıyor beni. Akıllılık da sayılmaz ya... Şuna da anlatsam mı? ... Senin anneni... Sokulmak istedi, yapamadı Nermin. Korkuyla mırıldandı:

— Kenan!..

Ses çıkarmadan biraz daha gülüp duruldu Kenan. Bir acılık çökmüştü içine; kirlenmişti bir sürü pis sözcükle. Kullananı küçülten araçlar... Boşaldım, rahatladım dedin mi, daha da küçülüyorsun. Tam bu topluma göre oluyorsun. Nermin olduğu yerden, aynı donuklukla bakıyordu hep. Kenan tiksinir gibi kalktı, ağır ağır çıka salondan. Kravatını gevşetti. Uykusu geliyordu artık. Banyoya girdi, musluğu açtı; sular kesikti. Allah belasını versin. Ananızı, avradınızı hepinizin. Bir su işini çözemediler be?.. Tuvaletten çıkınca kapının karşısında durup kendine bakan Nermin'le karşılaştı. Peşimde dolaşıyor karı. Bu da kız kardeşi işte Selim'in. Onu da... Soğukluk duydu içinde. Oyun bitmişti artık. Nermin, bir şey demiş olmak içinmiş gibi:

— Yatıyor musun? dedi.

Elinin körü... Karşılık bile vermeden odasına girdi. Kapıyı kapattı. Niye kaçtım? Tam yüklenme sırasıydı oysa ki... Belki de yanaşacaktı ayrılmaya. O da bıktı rezillikten. Felsefe Notları içerde kaldı. Alayım. Nereye saklasak? Nermin gidecekmiş benim yerime!.. Bir yumuşama var bu kızda. Yoksa!.. Ne yoksası?.. Okudu da... Eee? Ne o kadar aptal, ne o kadar bilgisiz bu kız. Bir şeyler almıştır okumuşsa. Az şey mi var minicik kitapta? İyi anlayanın dünyasını değiştirir. Yolunu ısıtır insanın, gözünü açar. Diyelim okudu, anladı da... Ne olacak?.. Kötü mü olur?.. Kötü olur mu hiç? İki devrimcik adının ortasında sen, oh!.. Gülersin!.. Yoksa bir halt mı etti Nermin? Ne dedi Selim? Boynuzlu komünist!.. Belki de bir şeyler öğrendi oğlan. Rasim'le Nermin... Ceketini çıkarıp attı. Sıcaklık basmıştı. Susamışım be. Çıktı odadan, mutfağa girip dolaptan su çıkardı. Çok soğuk. Aman olsun. Yana yana içti dolu bardağı. Salona gidip koltuğa bıraktığı Felsefe Notları paketini aldı. Işıkları söndürüp döndü. Tam odasına giriyordu ki tuvaletten çıkan Nermin'le karşılaştı. Kolsuz, içini gösteren bir gecelikleydi Nermin. Kenan'la birden kalıverdi olduğu yerde. Nermin'in bir ara açılıp örtülüveren göğsü ile omzu arasında bir yer morarmış gibiydi. Öylece bakıp duruyordu Kenan. Boynuzlu komonist. Bu kahpe işte... Daha da büzülmüştü Nermin. İyice örtünmek ister gibiydi. Kenan birden uzanıp da geceliğin yakasını hoyratça çekince, atiklikle, umulmadık bir güçle karşı koydu. İyice büzülmüştü kapı dibine. Elindeki Felsefe Notları paketini bırakıp atıldı Kenan. Nermin'in göğsüne kapanmış kollarıyla çırpınmasına bakmadan, ince bileklerinden yakalayıp geceliğin yakasını birden çekti yukardan aşağı. Nermin tam bir kaçışla Kenan'dan çekip kurtardığı kollarını boydan boya yırtılmış geceliğin yarı ortada bıraktığı göğüslerine kapatmıştı yeniden. Yere düşen paket açılmış, Felsefe Notları yerlere dağılmıştı. Daktilolu kâğıtlar, ayaklarının altında itiş kakış çiğneniyordu.

— Çekil!., dedi. Nermin soluk soluğa. Bırak geçeyim.

Yılgı içindeydi gözleri.

— Bırakmayacağım, dedi Kenan. Çek ellerini, aç, görmek istiyorum.

Daha da kapanmıştı Nermin. Ne diyeceğini bilemiyor gibiydi. Şaşkınlık, korku, çekingenlik vardı gözlerinde. Mutluluk bile vardı. Çiğnenmiş, onuru kırılmış bir kadında ne kadar olursa...

— Ben istemiyorum, dedi yaralı bir sesle. İstemiyorum.

İstemiyor mu? Çılgına dönmüştü Kenan. Neyi istemiyorsun?

Acımasız, pençe atar gibi iki eliyle saldırdı birden. Parçalamak geliyordu içinden her şeyi. Karşı koymaları boşuna olmuş, bir anda çıplak kalmıştı Nermin. Kenan morarmış yeri arıyordu. Loş koridordan, sürükler gibi çekip ışıklı yatak odasına soktu karmakarışık duygularla sarsılan kadını. Yarı belinden yukarısı çıplak Nermin, hafif bir titreme içinde kesik solumalarla, şaşkın, ürkek bakıp duruyordu. Kenan sokulup eğildi. Leke, morarma, çürük hiçbir şey yoktu hiçbir yerinde. Üstelik dolgun göğüsleri, soluk bir mermer gibi omuzları pırıl pırıl... Gölgeydi demek. Peki şimdi ne olacak? Çürük olsa ne olacaktı? Ulan ne eşşek herifsin sen!.. Bu kız bile senden... “Niye bu kadar kötü oldun?” Haksız mı?.. Bir şey yapmak istermiş gibi elini uzattı Nermin’e. Nermin de bırakıvermişti artık. Çıplaklığı içinde korku dolu, acımalı bir sıcaklıkla bakıyordu Kenan’a. Hastalandı sanıyor olmalı; acıması, yakınlığı bundan. Kenan bilinçsiz uzattığı elini çekti birden. Nermin sokulmak ister gibi yavaşça kımıldadı. Sarılmak isteği ile bakıyor, göze alamıyor gibiydi bir türlü. Yenmeye, karşı koymaya çalışıyordu belki de... Hay Allah!.. Şimdi?.. Salih Bey... Kadın dediğini... Senin ananı avradını... Darmadağınıktı Kenan, şaşkındı. Ne demeli bu kadına? Zeynep uyanırsa?.. Vay namussuz karı... Ulan Salih Bey... Selim... Senin kız kardeşini ben... İstekle dolu kadına dokunuvermesi yetmişti deli bir açlıkla karışı vermelerine. Beklemediği, ummadığı çılgın bir hazda yitip gitmişti Kenan. Karşı koymak da istemiyordu. Et ete, soluk soluğa bir azgınlığı upuzun dakikalar boyu yaşadılar. Tükenip de yan yana uzanınca suskunluk başladı yeniden. Konuşacak bir şeyleri de kalmamıştı. Var mıydı ki?.. Bomboştu Kenan. Gözlerini yavaşça kaydırıp baktı. Ağır ağır inip kalkan göğsü ile yanı başında uzanıp kalmış bu kadın da bomboş olmalı. Sevişmenin bir türü de bu... Söz açmak bile gereksiz Günsel’e bundan! Hangi yüzle açacaksın?.. Yooo, öyle değil, aslında bilir o. Nermin’le aynı evdeyiz sonunda. İnsan bazı... Uzatma, bencil köpek!.. Ne yapalım?.. Belki de... Pek öyle büyütecek bir yanı yok. Nermin kalkıp banyoya geçti. Kenan da kalktı yavaşça. Aynadaki çıplaklığına takıldı bir süre. Gidip kolonya döktü avuçlarına, ensesine, göğsüne, şakaklarına sürdü. Tatlı bir serinlik bir kez daha unutturdu her şeyi. Banyoya girip yıkamam. Su da yok. Kovadan almalı biraz. Kapı açıldı, dönüp baktı, Nermin girmiş, koridorda yerlerden topladığı Felsefe Notları’nı bir araya getirmeye çalışıyordu. Gecenin ortasında elinde bir tomar Felsefe Notlar’ıyla

çırılçıplak kadın!.. Ne de güzel tablo adı... Buydu en önemlisi!.. Nermin yaklaştı.

— Götürecek misin bunları, saklayayım mı? dedi.

İnsanı hep şaşırtır bu kadın. Belki de bilerek yapıyor. Ne diyeyim? Saklasın; bulunursa onu alıp giderlermiş. İnanıyor mu buna?..

— Bilmiyorum, dedi Kenan, koy bir yere, düşünürüz.

Nermin bir şey demeden çıktı odadan. Nasıl uysal kadın. Oku desem okuyacak. Yalnız, unut diyeceksin sonra da... Demene gerek var mı? Unutur o nasıl olsa. Ne yapalım, bu da böyle bir inek işte!.. Sen nesin?.. Öküz!.. Ne bileyim, çok uykum var artık. Saat ikiyi geçiyordu. Tasasızlık, umursamazlık içindeydi ya, yine de bir türlü uyku tutmuyordu gözü. Ortalık ışırken dalabildi ancak. Uyandığında dokuza geliyordu. Fırladı. Öğleden önce ararım demişti Günsel. Tuvaleti, giyinmesi, çıkışı yirmi dakikayı geçmemişti. Nermin'in özenerek donattığı kahvaltı sofrasının yanından geçerken uzanıp süt bardağını aldı yalnız. Hiç ses çıkarmadan ayakta sütünü içmesini bekledi Nermin de. Hiçbir aşırı davranışa kalkmadan, gerçekçi, uysal, ölçülü bekliyordu sadece. Yalnız çıkarken yaklaştı:

— Rica ederim, yoluna filan çıkarsa uyma o serseriye, dedi.

Bir şey demeden çıktı Kenan. Köşeden bir gazete daha aldı. Evde şöyle bir bakmıştı ya... Tahkikat Komisyonu ile ilgili tasarının yasalaştığını yazıyordu. Dün Meclis'te... Katlayıp cebine koydu. Dolmuşa atladı. Yeni ayılıyor gibiydi. Dün geceki olayların bilinci, ağırlığı, gün ışığı ile, bu kaynaşan kentin sokaklarıyla başlamıştı. Peki, ne olacak şimdi?.. Hiç, ne olacak? İşyerine gideceksin. Öğlende Günsel'le buluşacaksınız. Yemek yersiniz birlikte. Çınaraltı'nda kahvelerinizi içersiniz. Yarın da birlikte Teşvikiye'deki kata gidip... Suç kimde peki?.. Fadıl Bey'de mi?.. Bugün o da arar belki. Akşam birlikte eve gideriz. Önce telefon ederim eve!.. "Aile dostlarımız var yemeğe," derim. Nermin'e, "Utandırma bizi!" Ne sevinir!.. Sonra akşam buluşup bir arabaya atlarız. Eczacı Fadıl Bey, kızları doğru bize!.. Becerikli kadındır Nermin, neler yapar kim bilir? Mutluluğumuzu kızlarına da gösterir Fadıl Bey!.. İlerde onlar da böyle bir yuva kurup... Sonra gece de... Dün geceki gibi... Salih Bey de... Ananı, avradını, kız kardeşini... Selim ibnesi... Kadın dediğini...

— İneyim surda.

Eminönü İş Bankası önünde indi. Ağır ağır yürümeye başladı. İş Bankası, "Yerli finans-kapitalin kalesi" diyordu Baba. Kale önünde inip

doğru Nermin'le mutlu yatağa... Peki Günsel ararsa? Bu saatte aramaz. Daha ona geliyor. Beş filan var. On ikiye doğru arıyor genellikle. İşyerine geldiğinde evecenlik içinde buldu Burak'ı.

— Üniversite bahçesinde öğrenciler toplanmış ağbi, dedi. Polis arabaları geçip duruyor.

XXII

Perşembe sabahı yine bulantıyla kalkmıştı Günsel. Gebeliği kesindi artık; idrara bakılmış, kurbağa testi yapılmıştı. Şimdi sorun, kurtulmaktı bu dertten. “Önce bir kadın-doğum doktoruna görüneceksin.” demişti Handan. Ona göre... Tanıdık bir doçent varmış Haseki'de. Öyle utanıyor, öyle ağrına gidiyordu ki bu iş için doktora görünmek, atlattığı her günü kazanç sayıyordu. Ne zararı vardı biraz geçmesinin? Hiç değilse bir süre Kenan'la korkusuz sevişebilirdi, olan olmuştu ya... Kenan'a söyleyip söylemeyeceğini de bilemiyordu daha. Ne diye söyleyeyim sanki?.. Boşuna üzülecek. Sonra bir de tutturur mu, aldırma çocuğu, doğur diye. Deli değil ya!.. Hiç mi deliliği tutmuyor? Keşke tutsa, diretse!.. Enikonu mutlu olacaksın!.. Sen de az deli değilsin ya!.. Diretmeyip aman aldıralım, dese kırılacak, üzüleceksin belki de... Doğal değil mi kırılmam?.. E, ne yapsın?.. Ne bileyim?.. Olayı konuşmanın bir tür şantaj kokusu taşıması ağrına gidiyordu. “Artık bakalım başımızın çaresine, görüyorsun gebeyim de; daha ne kadar bekleyeceğiz.” gibi bir şey. Üzüntüsü yetmiyor, bir de ben bastırayım. O ki yalana başladık, sonuna götürürüz, biter gider. Aldırdıktan sonra söylerim. Kızarsa ya?.. Küsüp de ilişki kesmeye kalkarsa?.. Daha neler?.. Gerçekten, bıraksa beni ne yaparım?.. Olmaz öyle şey. Amaan, hep de saçmalıklar benim kafamı bulur. Canım bebeğim benim, oğlan mı olacaktın, kız mı? Onu bile bilemeyeceğim. Babana benzeyecektin belki de. İsterdim benzemeni, hele erkeksen... Hele kimi yanlarına: Dürüstlüğüne, insancıllığına, bir de değişmeyen tertemiz çocuksuluğuna. Ya bir de ölürsem? Al bir tane daha. Az da olsa var bir ölüm olasılığı. O da gelip beni mi bulacak? Bulur, bulur. Amaan, soğuk. Ne var şimdi ölecek? Yapılacak bir sürü iş ortada... O da senin işini bekleyecek!.. Ölmesine ölmem! Anadolu kadınıyız ne olsa! Sıvazlıyık. Mayamız sağlam. Sivas'ta doğumdan hiç kadın ölmüyor çünkü!.. Doğumdan çekinceliymiş bu. Peki,

ölürüz, ne yapalım? Öyle ise ne kadar geç gitsem doktora o kadar iyi! Şimdi bir sürü olay, iş güç... Bir gece önce Handan, Ali, Rıza, Gülsen, Emin, başka fakültelerden birkaç öğrenci; Sermet, Uğur gelmişlerdi eve. O günkü Tıp Kongresi olayı konuşuldu. Herkes kızgındı. Polis saldırısına uğramıştı kongre. Bumin Yamanoğlu adlı bir polis bela kesilmiş. Bir Tipli asker öğrenci de küçük, gerici bir azınlığın başını çekiyormuş. Okunan raporun birçok yerinde polisi uyarıp kışkırtmış; o sayfaların çıkartılması, okunmaması için bastırmış polisler. Kore gençliğine kutlama, dayanışma teli çekilme önerisi ortalığı iyice karıştırmış. Sövgüler, bağrışmalar başlamış, polisler coplarla saldırmışlar, göz yaşartıcı gaz bombaları patlamış; kavgalar, gürültüler arasında siyaset yapıldığı gerekçesiyle salon boşaltılıp kongre dağıtılmış. Her türden siyasal eylem günlerdir yasaktı ülkede. Meclis'te Tahkikat Komisyonu tasarısı da yasalaşınca öğrenciler arasındaki kaynaşma daha da artacaktı. Handan bile politikacı kesilmişti. Ateş püskürüyordu yöneticilere.

Ağbisi Hacı Nadir'e benzetmiş polislerden birini; "Şöyle bir şaplatabilseydim o domuz kıçı suratına pezevengin... " diyordu. O gün Marmara lokalinde kendi aralarında Tıp'tan, Hukuk'tan, İktisat'tan toplanan 16 öğrenci derslere boykotu kışkırtmak için sözleşmişlerdi. Uğur anlattı konuşulanları. Hepsi dinliyorlardı. Güzeldi de, nasıl uygulanacaktı bu?.. Sonunda yeni çıkan Tahkikat Komisyonu yasasını protesto için, ertesi sabah üniversite bahçesindeki heykelin önünde toplanıp küçük de olsa bir gösteri yapılması konuşuldu. İstiklal Marşı söylenecek, Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi okunacak, saygı duruşu yapılacak filan...

— Nereye yarayacak?

— Tepki tepkidir.

— Sessizce katlanmaktan iyidir yine.

— Bu da bir şeydir.

— Ne yapabiliriz ki başka?

— Bakalım buna da kaç kişi yanaşacak?..

Herkes çevresindekileri uyaracaktı yarın için. Başkaları da varmış böyle şeyler tasarlayan diyorlardı, onlarla da ilişki kurulmalıydı hemen. Bazıları bu yolda görevli sayılarak geç vakit ayrıldı çocuklar. Handan giderken çekti Günsel'i:

— Sakın ayak altında dolaşma yarın, dedi, ne olur ne olmaz.

Günsel'in umursamazmış gibi davrandığını görünce:

— Başına iş açmak, rezil de olmak istiyorsan başka... dedi.

Köşedeki fiskos, gidenlerin de gözlerinden kaçmamıştı.

Günsel'in yüreği hop etti, Handan bir patavatsızlık edecek diye.

— Bakalım nasıl izin alacak, dedi Handan, onu diyorum, soluk aldırmıyorlar son günlerde kıza. İşinden olmasın!

Ses çıkarmadı kimse. Yalnız Gülsen kapıdan çıkarken:

— İstersen gelme sen, diyecek oldu. Günsel birden karşı çıktı.

— Daha neler? İzin mizin olmaz, sabah kitaplığa uğramadan doğru bahçeye geleceğim.

Sabah sekiz buçuğa doğru Beyazıt'ta dolmuştan inip de üniversite bahçesine doğru yürürken uzakta, giriş kapısı çevresinde dolaşan atlı polisleri görünce, uyandığından beri sürüp giden sinsi bulantı iç ezikliğine dönüşüverdi. Önemsememeye çalıştığı bir çarpıntı başlamıştı. Bir şeyler mi bekliyor bu herifler? Sezinlediler ya da duydular belki de. Neyi duyacaklar. Bunlara ne bahçede, heykelin önündeki toplantıdan? Her günkü işleri bu... Katanalar gibi besili, kocaman atlar üstündeki polisler ellerindeki uzun coplarla olduklarından da yarmaca görünüyordu. Bir tane vursalar karnıma... Ya da at çarpsa, tepse ya da. Yalnız bebek mi? Sen de hapı yutarsın be!.. At tepmesi ne demek? Bilmezmişsin gibi... Niksar'da ablamı tepmişti bağda. Hem böyle miydi o? Uyuz eşek gibi bir şeydi. Karnına doğru götürdüğü elini yavaşça çekti. Şöyle bir ufak gürültüde, itiş kakıp derken düşüverse, kötü mü olur? "Seni de sakat bırakabilir," demişti Handan. Amaan, bu bilgiç doktorlardan! Hele Handan, yarım yamalak bir şeyler okudu, bilmediği yok! Doktorlar hep şişirir biraz ya... Sivas'ta çocuk düşürmek kadınların sıradan işi. Bizim yanımızda bile konuşuyorlardı. Sözde bizden gizli, kaş gözle, fiskosla... Hele o biçimde polisin eline, müdüriyete düş de gör şişirmek neymiş? Gazetelerin, bütün halkın alay, taşlama konularından biri, savaş alanı gibi inişli çıkışlı, kazıntılı Beyazıt Alanı'nda yürürken, Kenan'la yağmur altında ilk buluştukları akşamı anımsadı. Sonra kavgayla çekip gittiği gün... Kavgayla ayrıldıkları günün bile bir tadı vardı sanki... Önce ona bir telefon etseydim. Daha gelmemiştir. Toplantıdan sonra ararım. Cumaya dedimdi, sürpriz yapıp, bu akşam gidelim, diyeceğim Teşvikiye'ye. Çocuklar gibi sevinecek yine... Üniversite bahçesine girerken saate baktı, sekiz buçuğa geliyordu. Kızlı oğlanlı sabah kalabalığı her günkü gibi akıp gidiyordu büyük yapıya doğru. Bir olağanüstülük yoktu görünürde. Niye olsun ki?.. Dün akşam Meclis'te ne

kavgalar çıkmış. Anayasayı çiğniyor herifler. Çiğnerler. Burası Türkiye... Dün kantinde epeyi hırlaşmışlar bizim çocuklarla... "Bize ne?" demiş birçok öğrenci, çiğnenirse çiğnensin anayasa. Dersinize baksanıza siz. Hele İktisat'ta İnci diye bir kıza çok bozuluyorlardı. Züppe çıkışlarıyla öteden beri batarmış çocuklara... Anne sevgisine de karşı çıkmış birilerinde... Ana sevgisi yok ki anayasa sevgisi olsun orospuda, diyordu Mahmut. İnci bir değil ki... Ana sevgisi olanın da geri kalır yeri mi var İnci'den?.. Heykelin önüne gelince bakındı, tanıdık kimse yoktu daha. Karşıdaki cam kanatlı büyük kapıdan girip çıkanlara bakınarak ağır ağır girdi içeri. İki yandaki koridorlar, merdiven başları, mermer direklerle çevrili loş orta boşlukta her vakitki gibi bütün katlardan yankılanan sesler uğulduyordu. Soldaki merdivene yönelmişti ki tanıdık yüzler çıktı ortaya. Tıp'tan, İktisat'tan, Hukuk'tan... Yanında pek de tanımadığı bir kalabalıkla Sermet de yukarı kattan iniyordu. Erkenden gelmişler demek. Kolunu biri tuttu Günsel'in. Döndü, Handan'dı. Mahmut geldi koşarak:

— Kantinde tartışmalar oluyor, dedi. Sınıfları dolaşıp tahtalara yazalım önce... Dersleri boykot ettirelim.

— Önce öğretim üyelerine gidelim, derslere geç girsinler biraz.

Bu konular dün geceden konuşulmuştu daha... Nasıl olacaktı bu iş?.. Yüzlerinde az da olsa sararma vardı hepsinin. Yalnız heyecan değil, üstüne üstüne gittikleri bir çekingenlik de duyuyorlardı belli ki. Sınıflara doğru üçer beşer yola çıkınca, yanlarına başkaları da katılmaya başladı. Bu atılım, bütün olumsuz duyguları gittikçe artan bir devinimle çiğneyip yok etmeye, yerine bir dayanışma sıcaklığı getirmeye yetmişti. Hukuk dershanesinde, kürsüye çıkan Nuri'nin seslenmesiyle şaşkın duraladı öğrenciler.

— Dersleri boykot ediyoruz arkadaşlar, anayasayı çiğnediler. Memlekette hukuk mu kaldı ki hukuk okuyacaksınız?..

Gülüşenler, dalga geçenler vardı. Nuri paldır küldür konuşup boykota çağrıyı üsteledikçe şaşkın bir sessizlik yaygınlaşmaya başladı. Yanında kimlerin olduğunu bile bilmeden on beş yirmi kişilik bir kalabalıkla bir başka dershaneye daldılar. Kendini kara tahtanın önünde buldu Günsel.

— Göstermeyin kimin yazdığını, dedi biri.

Tebeşiri alınca yine bir heyecan dalgası geçti içinden. Kızlı oğlanlı öğrenciler öylesine kuşatmışlardı ki çevresini... Toparladı kendini, aşağıya indirilmiş kara tahtaya kocaman kitap harfleriyle "DERSLERE BOYKOT,

ANAYASA ÇİĞNENDİ” diye yazdı. Tahtayı yukarı çektiler. Bütün sınıf okuyordu yazılanları, Mahmut çıktı kürsüye:

— Anayasa çiğnendi, protesto edeceğiz. Aşağıya arkadaşlar. Heykelin önüne... diye bağırdı.

Homurtular, alkışlayanlar, karşı çıkanlar, gülüp dalga geçenler... Çıkarlarken eğilimi belirsiz bir kaynaşma bırakmışlardı arkalarında. Aralarına yeni katılanlarla kocaman bir yığın olarak yandaki sınıfa girdiler. Günsel yine öne geçiyordu ki yanında biten Handan çekti kolundan yavaşça:

— Senden başka kimse yok mu? diye fısıldadı.

Kızacak, karşı koyacak gibi oldu Günsel. Vakit kalmamıştı bile. Biri atılıp aynı şeyleri yazmaya başlamıştı kara tahtaya. Yine kürsüye çıkıp bağırmalar, yine belli tepkiler... Bir çok sınıf, amfi dolaşıldı böylece... Tartışmalar koridorlara taşmıştı artık. Karşı çıkanlar da vardı, önerileri tutanlar, savunanlar da. Tıp’ta Ali, Enis, Rana, başka öğrenciler, İktisat’ta öteden beri bu eylemlerle tanınan Nuri, Raif, Uğur, başka birçokları dershaneleri, büyük amfileri gezip kara tahtaya aynı şeyleri yazmışlar, kürsülerden seslenmişlerdi öğrencilere:

— Anayasa çiğnenmiştir arkadaşlar! Protesto için derslere girmemenizi istiyoruz. Bize katılmanızı istiyoruz.

Hep aynı idi tepkiler. Daha çok ilgisizlik. Bazı öğretim üyelerine başvurmuşlardı derslere biraz geç girmeleri için. Onların da bazıları biraz oyalanıp uzattılar derse girmeyi, bazıları yanaşmadı. Oldukça kalabalık bir yığındılar kantine indiklerinde. Orada da tartışmalar oluyordu. Yükseğe çıkıp oradan da seslenildi öğrencilere.

— Arkadaşlar!.. Anayasa çiğnendi, biliyorsunuz.

— Bilmiyoruz.

— Bilmiyorsan öğren! Çiğnediler anayasayı, derslere girmeyeceğiz protesto için... Heykelin orada toplanalım.

— Biz gelmeyeceğiz, siz toplanın.

— Haydi çocuklar...

Yine her kafadan bir ses çıkmaya başladı. Saat 9.30’a geliyordu. Daha çok beklemek, toplanan öğrencilerin de dağılması ile sonuçlanabilirdi.

— Ayıp yaptığınız! Yakışmaz öğrenciliğe.

— Dersler ne olacak?

Bahçeye çıktılar hep birlikte. 150 - 200 kişi kadardılar. Tanıyıp görmedikleri kızlı oğlanlı birçok yeni yüz vardı aralarında. Handan, Günsel'in yanından ayrılmıyordu, gözü üstündeydi.

— Bağımsızlık marşı söyleyeceğiz arkadaşlar...

Bir kımıldanma, bir kaynaşma oldu. Hazırola geçtiler.

— KOOOORK - MAAAAAA SÖÖÖÖÖN - MEEEEEEZ BUU ŞAFAAAAK... LAAAAR - DAAA - YÜÜÜ - ZEEEN...

Söylemesi güç İstiklal Marşı'na, çoğu yığınlarda olduğu gibi parça parça, herkes bir yamm söyler biçimde, inceli kalınlı başlamışlardı. Kısılan, soluğu kesilen sesleriyle tam bir uyumsuzluk örneği vererek bitirmeye çalışıyorlardı. Bitirdiler. Sessiz yürüyüşe geçip ana yapının orta boşluğundan bahçedeki heykelin yöresine vardıklarında yeni katılanlarla kalabalık bir yığına dönmüşlerdi. Konuşmalar başlıyordu ki Bakırcılar kapısından bir polis cipinin üniversite bahçesine hızla daldığı görüldü. Hızını daha da artırarak gelip öğrencilerin üstüne yürüdü. Öğrenciler kaçıştılar. Cip heykel çevresinde hızlı bir dönüşten sonra durdu, içinden polisler atladı hemen. Bir gün önceki Tıp Kongresi'nin üstün çabalı polisi Bumin Yamanoğlu başlarındaydı yine. Tabancalarını çekip ellerinde sallayarak bağırmaya başladılar:

— Dağılın!..

— Haydi dağılın!..

Öğrencilerde ilk şaşkınlığın yarattığı kaçışma durmuştu. Tabancaların da bir etkisi olmamıştı, kimse inanmıyor olmalıydı kullanılacağına. Kaçışma sırasında Günsel'in ayağına basmışlar, çok canı yanmıştı. Handan kolundan tutup çekti.

— İçeri gir sen, diyordu.

Günsel kızgınlıkla, bütün gücüyle çekip aldı kolunu, tersledi Handan'ı bağırarak.

— Bırak be!..

Birkaç erkek öğrenci polislere doğru yürür gibi oldular. Ötekiler de yüreklenmişlerdi. Bağrışmalar başladı.

— Siz çıkın buradan... Hürriyet... Hürriyet...

— Giremezsiniz... Atatürk... Hürriyet...

Birden daha sertleşmişti polisler.

— Dağılın ulan!., diye bağırdı Bumin Yamanoğlu. Ateş edeceğiz.

Kimse inanmıyordu yine de. Bir kaynaşma, bir itiş kakıştan sonra polisler birden ateşlediler tabancalarını. Ayaklara doğru ateş ediyorlardı. Birden bir öğrencinin bağırdığı duyuldu. Yüksel'di. Bir kurşun saplanmıştı ayağına. Sallanıp üstüne yıkıldı birinin; tuttular. Şaşkınlık korkuya dönüşmüştü öğrencilerde. İtiş kakış kaçışmaya başladılar.

— Vay canına... Gerçek mermi be!., diye bağırdı birisi.

Yaralıyı içeri taşıdı arkadaşları. Öğrenciler ancak inanmışlardı sanki kavganın gerçekliğine. Yalancıktan değildi polisin atışı. Korkuyla kızgınlık birbirinin üstüne çıkmaya başlamıştı. Polisler daha da şımarmışlardı başarılarıyla!.. Ne sandınızdı hergeleler, gerçek mermi ya!.. Kara yağız, boylu boslu üç oğlan fırladılar heykelin önüne, kaçışan arkadaşlarına bağırmaya başladılar. Kaçmayın ulan!.. Ne kaçıyorsunuz?..

— Kaçmayın!..

Polisler kalabalığın ayak diplerine ateş ediyorlardı durmadan. Çocukların bağırıp çağırması da önleyemiyordu kaçışı. Günsel ortalarda sıkışıp kalmıştı. Bir ara kurtardı kendini baskıdan, göğüslemeye çalıştı üstüne doğru kaçışanları. Ne korku, ne yiğitlik, ne çekingenlik, ne şu, ne bu, hepsini yitirmişti bir anda. Tek bir şey vardı kafasında: Kaçışı önlemek, polise diretmek. Heyecandan kendinin de tanımadığı ince, boğuk bir sesle, var gücüyle bağırmaya başladı:

— Yazıklar olsun size... Erkek değil misiniz? Ne kaçıyorsunuz be? Kaçmayın. Ayıp, ayıp!..

Aklına ilk gelen sözcükleri denetisiz bağırmaktı yaptığı. Başka bağrışmalar da başladı birden:

— Kaçmayın çocuklar!..

Tanımadığı sesiyle, koroyla birlikte, kendini yitirmişcesine bağırıyordu Günsel de:

— Hürriyet... Hürriyet... Atatürk... Hürriyet...

Yararlı olmaya başlamıştı yüreklendirmeler. Yerlerde taş aranmaya başladı birçokları. Polislere bağırıyorlardı bir yandan da:

— Alçak, namussuzlar... Defolun buradan...

— Yuuuuuuuuu!..

— Hürriyet... Hürriyet... Hürriyet...

— Kahrolsun diktatörler!..

— İstifa Menderes!..

— Hürriyet... Hürriyet...

Hele birden toprak parçaları yağmaya başlayınca polisler de bir şaşırdı önce. Çocuklar tarhlarından söktükleri toprak kesekleri, bulabildikleri taşları polislere fırlatıyordu şimdi. Taş bulmak zordu. Taş aramaya tarha koşan Günsel bir ara Handan'ı gördü, kendini yitirmiş gibi toprak atıyordu polislere. Polisler gerilemeye başladılar birden. Erkekler bağırıyorlardı:

— Kızlar taş getirsin!..

— Arkadaki inşaattan taş getirin!..

— Taş getiriiiin!..

Birçok kız arkadaki kapıya dalmışlardı taş getirmek için. Günsel ayrılmak istemiyordu kavga yerinden. Bir ara biri çekti kolunu, Handan'dı; sanki yeni gelmişti kendine:

— Durma burada beee!.. diye bağırdı. Taşa gitsene!..

Günsel'in bir şey demesine kalmadan bir itiş kakış oldu. Yerlere kitaplar savrulmuştu. Yöredekiler birden kaçışmışlar, saldıran üç polis bir öğrenciyi yakalayıp çekmeye başlamıştı. Kaçışanlardan birkaçı döndü, atılıp atılmamak arası bakıyorlardı ki Günsel fırladı birden... Oğlanlar da yüreklenmişti. Atıldılar. Polisin sürüklediği öğrencinin bir kolundan yakaladılar, önce kısa bir çekişme oldu, başka öğrenciler de yardıma koşmuşlardı hemen. Polisler avlarını bırakıp çekilmek zorunda kaldılar. Soluk soluğaydı Günsel. Biri tutmuş, kolundan çekiyordu, döndü, Handan'dı. Silkip kurtardı kolunu. Bir şey demesine kalmadan içerden bir sürü kız, mendillerini, eşarplarını, bluzlarının önüne, irili ufaklı taşlarla doldurmuş sökün ettiler. Erkeklerle birlikte Handan'la Günsel de atılıp kapmışlardı taşları. Polislere atmaya başladılar. Erdinç kendini yitirmişti. Koca bir taşı kaptı, bir salladı, taş gidip küüt! diye polislerin önündeki Bumin Yamanoğlu'nun göğsüne oturdu. Yaptığının bilincine o zaman varmıştı Erdinç; gözleri korkuyla açılıp yanındaki arkadaşının, Özdemir'in koluna yıkılıverdi. Bayılmıştı. İçeri sürüklediler. Taşlar yağıyordu artık polislerin üstüne. Kızlar boyuna taş getiriyorlardı. Silah sesleri, bağrışmalarla birçok sınıfta dersler bırakılmış, öğrenciler koşuşarak bahçeye inmeye başlamışlardı. Şaşkınlıkları bozguna dönüşmüştü polislerin. Son bir çabayla atılarak önlerdeki bir oğlanı yakalayıp sürüklediler. Geride kalan iki polis de ateş etmeye başladı yeniden. Ötekiler, yakaladıklarını cipe sokmaya çalışıyorlardı... Başaramıyorlardı, oğlan güçlü kuvvetliydi, kedi gibi çevik diretiyordu. Sonunda polisler atladılar cipe,

oğlanı saçlarından, sağ kolundan yakalayıp cipi yürüttüler. Yerlerde sürüyerek götürüyorlardı çocuğu. Birden bir öğrenci koştu cipin peşine, yıldırım gibi koşuyordu; yetişti, sürükledikleri çocuğun saçlarını, kolunu tutan polislerin kollarına olanca gücüyle birer kesme attı; kurtardı arkadaşını. Koşuştu öğrenciler, toz toprak, kanlar içindeki oğlanı kaldırdılar. Kazanmışlardı savaşı. Coşkuyla bağırmaya başlamışlardı yeniden.

— Hürriyet!.. Hürriyet!..

— Kahrolsun diktatörrler!..

— İstifa Menderes!..

— Atatürk... Hürriyet...

Çok sürmemişti sevinçleri. Beyazıt'taki büyük kapı tarafından atlı polislerle cipler sökün etti birden. Çocuklar taşlarla karşılamaya başladılar ya, gelenler çok kalabalık, güçlü, acımasızdı belli ki... Nuri atıldı birden:

— İçeri arkadaşlar!.. İçeri!.. Kapıları kapayacağız!..

Bir yandan gelenlere taş yağdırıyor, bir yandan da itiş kakış, camlı kapıdan içeri kaçışıyorlardı. Bir kısmı da yapıyı dolanıp yan kapılara koşuyordu. Günsel'in yanından ayrılmayan Handan, baskıyla ezilmemesi için kendisini siper ederek kollamaya çalışıyordu aklı sıra. Tam kapıya daldıklarında bir dalgalanma ikisini ayırmış, Günsel'i sağ koridor merdivenlerinin dibine yuvarlamıştı. Doğrulurken yeni ayılmış gibi şöyle bir bakındı. Merdivenler, koridorlar akın akın öğrencilerle doluydu. Son girenleri de almışlar, camlı kapıyı kapatıyorlardı. Sermet de oradaydı. Nuri, Raif, daha başka tanıdıkları. Kalkıp merdiven yanındaki mermer direğe yaslandı. Şimdi ne yapacaklardı? Gittikçe artan bir uğultuyla çınlayıp duruyordu orta boşluk. Polisler, dayanmışlardı kapıya. Bir cam şangırtısı duyuldu birden. Çocuklar bağrışmaya başladılar yeniden.

— Alçaklar!.. Yuuu!..

— Hürriyet!.. Hürriyet!..

Günsel taş kesilmiş gibiydi direğin dibinde; bağırmıyor, kımıldamıyor, öylesine bakıyordu donmuş gibi. Birden kapıdan atılan bir şey düştü orta boşluğa. Bir duman yükseldi hemen.

Polisler göz yaşartıcı gaz bombası atmaya başlamışlardı. Bir şaşkınlık, ardından bir kaçışma başladı yeniden. Bir bomba daha düştü. Günsel'in kolundan tutup çekti biri.

— Durma kardeşim, diyordu bir oğlan.

Bombanın etkisinden kurtulmak için üst katlara kaçıyordu herkes. Bir-iki basamak çıktı Günsel, dönüp baktı, bir bomba daha düşmüştü. Düşer düşmez de bir oğlan atıldı üstüne, kaptı bombayı, dışardaki polislere fırlatıp attı, kaçtı öksürerek. Mendilini çıkarmış, yanan gözlerine, ağzına bastırıyordu kaçarken. Günsel'in öyle ağrına gidiyordu ki polis önünde kaçmaları, koşup oğlanı kucaklamak geldi içinden. Yaşşa aslan oğlum!.. Duraladı, böyle yapmalıydılar demek. Birden ciğerlerini söker gibi bir yanmayla gözleri şakır şakır akmaya başladı. Boğulacak gibi öksürüyordu. Gaz bulutunun kıyısındaydı hemen. Gözlerini kapatmış, mendilini ağzına bastırıyordu. Kendini yitirmiş gibiydi. Birden koluna girilip sürüklenircesine yukarıya çekildi. İkinci kat merdivenlerinin ortalarında bakabildi: Hiç tanımadığını öğrencilerdi...

— Yatın...Yüzükoyun yatın!., diye bağırıyorlardı.

Yan yana merdivenlere yattılar hemen. Çığlıklar, gürültüler, uğultular daha da artmıştı orta boşlukta; bütün yapı çınlıyordu. Duman yattıkları merdivene de yükselmişti. Kalkıp yukarıya doğru koştular. Bir bulantıyla sarsılmaya başladı Günsel. Korktuğu başına gelmişti. Koridora dönen duvara yaslanıp kaldı. Öğürüyordu. Fırıl fırıl dönüyordu başı. Gözlerinde yine bir yanma, yaşarma, öksürükle birlikte içini altüst eden bulantı... Bir uğultulu çığlıklar... Namussuz heriflerden kaçıyoruz... Kaburgası kırılmış ağabeyimin tekmeyle... Atlı polislerdeki copların... Toz toprak... Halı tezgâhı Sivas'ta... Bir taş atamadık kafalarına da... Kenan... Gözlerini açtığında tuvalette lavabo başındaydı. Kusmuştu. Kolundan çekip sürüklediklerini biliyordu ya, buraya nasıl gelmişti? Günnur'du yanındaki. Acı sular geliyordu ağzından. Bomboştu içi. Yarım fincan süt içmişti sabahleyin de. Başka kızlar da girip çıkıyorlardı. Dışardan uğultular, bağrışmalar, çığlıklar geliyordu kapının her açılışında. Küçükken hamama götürürdü annem bizi, böyle uğultular gelirdi kapılar açılınca.

— İyi misin? dedi Günnur.

Başını salladı ağır ağır. Yüzüne su vurdu yine, ağzını çalkaladı. Kapı açıldı, soluk soluğa Handan daldı içeri. Kimden duydu ki?.. Saçları dağılmış, hafif sıyrığa benzer bir şey vardı çenesinin sağında. Bluzunun yakası yırtıktı. Durup baktı Günsel'e bir şey diyecekti, demedi. Günsel dönüp baktı; dışardaydı aklı. Başını salladı hafifçe:

— Ne oldu? dedi Handan'a.

Handan kızgın bakıyordu. Ters bir şey diyecek gibiydi, yutkundu.

— Rektörü de dövmüşler, dedi. Müdüriyete götürmüşler kanlar içinde...

Şaşkın kaldı Günsel, Handan toparlandı.

— Ağrın var mı? dedi.

Günsel'e anlamlı bakmıştı bunu söylerken. Günsel de geçiştirmeye çalıştı.

— Yok, dedi, gaz yuttum biraz, o çarptı, yok bir şeyim artık.

Handan apaçık konuşmak, boşalmak istiyordu ya, Günsel uyarır gibi bakıyordu Günnur'u göstererek:

— Tuvalete girdin mi? dedi, çişini, misini yap, iyidir.

— Yok, dedi Günsel, çıkalım.

Kafası olay yerindeydi yine. Çıkarlarken Handan söyleniyordu:

— Senin kadar aksi, bok karı olmaz!

Koridordan merdivenlere yürürken çocukların bağrışmaları duyulmaya başladı.

— Rektörü istiyoruz!

— Rektörü... Rektörü...

— Hürriyet... Hürriyet... Hürriyet...

Mutluluk duymaya başlamıştı Günsel, iş başarıldı demektir bu. Başlarına epeyi iş açtı köpekler. Bakalım nasıl kalkacaklar altından? Dok işçisi Hasan'ı dövmeye benzemez bu. Rektör'ü ha? Koridorlar, merdivenler tıklım tıklımdı. Öğretim üyeleri de inmişti aşağıya. Gazlar dağılmış olmalıydı. Handan sıkı sıkıya koluna girmişti Günsel'in, merdivenlerden kalabalıkta kıyı kıyı inerlerken. Öğretim üyeleri konuşmalar yapıyorlardı. Ne söylediklerine bakmıyordu Günsel. Olay önemliydi artık. Birkaç yürekli öğrencinin değil, bütün üniversitenin sorunuydu savundukları. İki saat önce dünyadan habersizmiş gibi her ileri öneriye tam bir ilgisizlik, vurdumduymazlıkla kulak tıkayan binlerce genç, uyanıp ayılmışlar, bir şeylerin bilincine varmaya başlamışlardı. Dev bir koroydu ortalığı çınlatan.

— Hürriyet... Hürriyet... Hürriyet...

— Rektörü isteriz.

— Rektörü... Hürriyet...

Orta boşluktan, tıklım tıklım dolu arka bahçeye çıktıklarında ikinci kattaki pencerelerden birinde bir profesör öğrencilere seslenmeye çalışıyordu. "Dağılın artık," diyordu. "Rektör bırakıldı, evinde istirahat ediyor." Öğrenci kitlesi sessiz kaldı bir an. Ne tepki göstereceklerini

bilmiyorlardı sanki. Bir üst kattaki pencereden elini sallayan Nuri'ye yükselttiler başlarını. Nuri, inanmayın, dağılmayın, diyordu başıyla, elleriyle, sessizce. Öğrenci yığını birden gürlemeye başladı yeniden:

— Rektör... Rektör... Rektör... Dağılmayız... Rektör...

— Hürriyet... Hürriyet...

Profesör içeri çekildi. Çocuklar aynı tempoda dev bir koroyu kesintisiz sürdürüyorlardı üst kattaki Nuri'nin yönetiminde. Açığa çıkmak iyi gelmişti Günsel'e. Handan döndü yine:

— Kızım, söz dinle de sen eve git artık, dedi, bu iş bitti. Sana düşeni yaptın sen. Baksana...

Kalabalığı gösteriyordu. Artık görev onların demek istiyordu. Doğru diyordu belki de. İçinde yine bir baygınlık, kazıntı, bulantı başlıyor gibiydi. Çıkayım, Kenan'a bir telefon edeyim önce... Oradan da...

— Git eve yat, dedi Handan, biraz uyu, akşama uğrarım. İlaç filan da getiririm belki.

— Sen de gelmiyor musun? dedi Günsel.

Handan hiç de beklememişti sanki böyle bir soruyu. Şaşalar gibi oldu

— Yooo, dedi, niye geleyim?

Ona da sevinmişti Günsel. İyi kız bu, kendini aştı bir günde, daha da aşacak. Öğrenciler gittikçe artan heyecanla korolarını sürdürürken Günsel istemeye istemeye arka kapıya yürüdü. Handan da yanı sıra geliyordu. Geride, üniversite kitaplığının sokağına açılan kapıya yaklaştılar. Kapalıydı. Her yan askerle tutulmuştu. Kapıda bekleyen ere sokuldu Handan:

— Açın, dedi, eve gidecek bu.

Sert, suratsız bir erdi kapıdaki:

— Yasak, dedi tersleyerek.

Handan şaşırmıştı. Günsel'in içine sevinç dolu birden.

— Ne yasağı kardeşim, dedi Handan, hasta bu, burada mı kalacak?

Er aynı sertlikle başını çevirdi.

— Ne yapalım, dedi, hastaysa? Girerken bana mı sordu?

Handan'ın dönüp de şaşkın bakışına gülmeye başlamıştı Günsel. Handan bir şeyler daha diyecekti ki birden bir gürültü koptu. Gerilerdeki öğrenci yığını iç avluya akıyordu. Günsel de fırladı merakla, Handan da... Rektör gelmiş. İçeri girenlere karışırken Handan yine sıkı sıkı tutmuştu Günsel'in kolunu. Kıyılardan sokularak girdiler orta boşluğa. Günsel'i yüksekçe bir yere çıkardı Handan, elinden tutup çekerek. Erkek öğrenciler

de yardımcı oluyorlardı, yanlarında yer açmışlardı. Başı kanlı sargılar içindeki Rektör’ü, kollarına girmiş, merdivenlerden yukarı çıkarıyordu öğrenciler. Yüzlerinde gaza karşı ıslak mendiller, beyaz bezler vardı. Kendi çıkmak istedi bir ara, bitkindi, tökezledi, düşecek gibi oldu birden, hemen girdiler koluna, odasına çıkardılar. Büyük bir Atatürk resmi asılmıştı duvara. Bayraklar getiriyorlardı bir yerlerden. Önce acılı, saygılı bir sessizlik olmuş, sonra coşkun bir gösteri başlamıştı Rektör için. Artan gösteri karşısında Rektör çıktı, orta boşluğa doğru bir şeyler söylemeye başladı balkonda. Ne dediği anlaşılmıyordu. “Mücadelenizi tebrik ederim” gibi bir şeyler duyuldu. Gösterinin coşkusu da bütün ölçülerin üstüne fırlayıverdi bir anda.

— Hürriyet... Hürriyet... Hürriyet...

— Alçaklar...

Orta boşluktaki mermer direklerden birinin dibine fırlayıvermişti biri:

— Arkadaşlaaar!.. Yürüyelim arkadaşlaaaaaar!..

— Sessiz yürüyüş...

Çevresindeki kalabalık da bu öneriyi bekliyormuş gibi bayrakları kapıp yürümeye başladılar. Coşkulu öğrenci yığını akıyordu peşlerinden. Arka bahçede kapıları tutmuş askerlere yaklaşıyorlardı. Askerler silahlarını çevirmişlerdi gelen öğrenci kalabalığına. Handan’la Günsel de kalabalıkla akıp gidiyorlardı. Hiçbir şey demiyordu Handan artık. Deminki kapıya gelmişlerdi. Deminki sert yüzlü er makineli tabancayı çevirmişti yaklaşan öğrenciye. Sessiz kalındı bir an. Arkadakiler de durmuştu.

— Gelmeyin, vururum! diye bağırdı er.

Bir öğrenci, duygulu, romantik biçimde iki eliyle göğsünü açıp fırladı erin karşısına:

— Vur, dedi, arkadaş hadi vur beni!.. Vursana!..

Er ters ters bakıyordu. Birden makineli tabancayı, çocukların oyunu biçiminde hızla iki yana tarar gibi yaparken, ağzı ile sesler çıkarmaya başladı:

— Dgu dgu dgu dgu dgu...

Durdu, herkes şaşırmıştı. Er de sırıtıyordu garip garip. Boynuna sarıldılar; sevinçle atılıp açtılar kapıyı. Kızlı oğlanlı öğrenci yığınları duvarlardan kapılardan karşı konmaz bir akınla yan sokağa dökülmeye başladılar. Pencerelere doluşmuş halk merakla, heyecanla bakıyordu öğrenci yığınlarına.

— Bayrak!.. Bayrak!., sesleri duyuldu.

Birkaç evden, pencerelerden bayraklar atıldı çocuklara. Sokak öğrenci yığınlarının dev çığlıklarıyla dolmuştu.

— Hürriyet... Hürriyet...

— Atatürk... Atatürk...

— Hürriyet... İstifa Menderes... Alçaklar... İstifa...

Yurtların önünden geçerek öğrencilere çağrı yapıyorlardı. Üniversite kitaplığından, yöredeki bütün yurtlardan akın akın öğrenci katılıyordu her geçtikleri yerde. Bir ara Handan bir şeyler söylüyordu. Duymamış gibiydi Günsel ya da aldırmamıştı. Bağırıyordu herkesle birlikte. Fen - Edebiyat Fakülteleri'nin önünden geçip Koska'dan Beyazıt'a kıvrıldıklarında dalganan bayrakları, ortalığı çınlatan haykırışları, dev koroları, sonu gelmez gibi akan uzantılarıyla kaplayıverdiler bulvarı. Araçlar durmuş, halk yarı merak, yarı çekingenlik, yarı korkuyla iki yanlı seyirci olmuştu caddede. Ara sıra alkışlayıp yüreklendirenler de çıkıyordu. Kol kola kenetlenip yürümeye başladılar. Yolun kıyısından yürüyenler öğrenci dışı kimsenin, yabancıların aralarına karışmaması için uyarılmıştı. Denetimi yitirmekten, aykırı kışkırtmalara sürüklenmekten korkuyorlardı. 6 - 7 Eylül'ün acı öğrenimindendi belki. Bilinçli ya da bilinçaltı, olaya halkı karıştırmama, öğrenciler, aydınlar sorunu yapıp geçiştirme eğilimi diye almak işin asıl doğrusuydu belki de! Beyazıt'a çıkıyorlardı artık.

— Hürriyet... Hürriyet... Katiller...

— İstifa Menderes...

Kalabalık içinde bağırarak yürüyen Günsel her şeyi unutmuştu. Ne bulantı, ne ağrı... Sağ kolunda Handan, solunda koluna kenetlenmiş, tanımadığı bir başka kız, ayakları yerden kesilmişcesine yürüyordu. Öne yakın ortalardaydılar. Handan da unutmuştu her şeyi. Hiçbir kuşkunun bulandırmadığı bir inançla, pırıl pırıl bir doğruluk duygusuyla bağırıyorlardı koroyla birlikte.

— Hürriyet... Hürriyet... Katiller...

— İstifa Menderes...

Birden bir duraklama oldu. Korodaki sesler zayıfladı birer ikişer. Karşıdan, Beyazıt'tan saldırıya geçen atlı polisler uzun coplarını acımasız indiriyorlardı kız erkek demeden önlerine gelene. Tam bozgun biçiminde herkes kaçışmaya başlamıştı artık. Günseller'in önü açılıvermişti bir anda. Kaçışmaya başladılar onlar da... Önce kolunu çekip almıştı Günsel,

Handan'ın kolundan. Öyle ağırına gidiyordu ki kaçmak... Kaçmayıp da ne yapacaktı? Namussuz herifler, itler, ah ne olur, bir şey olsa da şu anda bu alçak köpekleri... Birden içine oturan bir acı duydu sol omzundan. Kaçarken eliyle tuttu omzunu, içi kinle dolu bir bakış attı gerisine. Bir atlı polisin copuydu havada sallanan. Şimdi yakında kaçışan başkalarına iniyordu kıyasıya. Dönüp herife saldırmak geldi içinden. Attan korktu. Herif yine dönecek gibiydi ki fırlayıp kendini yaya kaldırımına attı. Atması iyi de olmuştu. Yağmur gibi taş yağmaya başlamıştı demin olduğu yere. Hem de koca taşlar. O zaman kendine geldi. Sevindi. Bahçede yapmıştık ya... Kıyılarda, işyerlerinin önlerinde, kapılarda, sokak aralarında, Beyazıt kazılarından kalan yıkıntı diplerinde öbek öbek birikmiş öğrenciler kocaman taşları attaki polislere fırlatmaya başlamışlardı. Günsel de taş aramaya başladı. Hay Allah, kımıldatamayacağı kadar büyük taşlar geliyordu eline hep. Sonunda bir-iki taş alıp savurdu var gücüyle. Biri boşa gitmişti, biri de bir atın bacaklarına çarptı, huysuzlandı hayvan. Bir duyguluk geçti içinden, acımıştı ata. Üstündekine acımıyorsun da... Yok acıyacaktım!.. Artık herkesle birlikte kıyasıya taş atıyordu o da. Bir ara öğrencilerden birinin koşarak atıldığı polisin elinden copunu çekip aldığı, herifi attan yıktığı görüldü. Cop öğrencinin elindeydi şimdi, ata da atlamaya çalışıyordu; atladı da... Sokulan atlı polislere ustaca indirmeye başladı copu. Üç dört polisin saldırısıyla yıkılıverdi biraz sonra. Başka öğrenciler de fırlamışlardı şimdi polislerin üstüne. Bir anda öğrenci kalabalığı ortasına gömülü kaldı polisler, işler tersine dönmüştü. Ellerindeki coplar para etmiyor, öğrenciler polisleri atlarından çekip alıyor, adamakıllı pataklıyorlardı. Kaçışabilen polislerin de kafasına gözüne koca koca taşlar yağıyordu. Birkaç oğlan yanar sigaraları atlara bastırıyor, canı yanan atlar şahlanıp ürküyle deli gibi kaçıyor, sırtından fırlatıyordu binicilerini. Günsel de fırladı, polisin birini çevirmiş öğrenci kalabalığının arasına atıldı. Sermet'i gördü bir ara. Şakağında kan vardı. Raif, Nuri ordaydılar. Tanıdığı bir kız daha... Ortadaki polisin suratı kıpkırmızı, gözleri korku doluydu. Kaçmaya, kollarını yüzüne siper ederek dayaktan kurtulmaya çalışıyordu. Bir ara yere yıkıldı. Nuri atlayıp abandı üstüne. Öldüreceklerinden mi korkmuştu?

— Bırakın, yeter vurmayın! diyordu.

Yakındaki başka polislere saldırdılar hemen. Attan yeni alaşağı etmişlerdi birini. Sille tokat gidiyorlardı. Günsel de atılıp vurdu birkaç kez.

Gücü azalmış gibiydi sinirlilikle. İstediği ağırlıkta indirememişti bir türlü. Yine atılıyordu ki bir itiş kakışla yerde buldu kendini. Ayrılır gibi oldu. İlerde, Beyazıt Kitaplığı'nın duvarına yakın bir yerde ürkmüş bir atın yanındaki kalabalığa çarptı gözü. Handan'dı. Üstü başı yırtılmıştı iyice. Öfkeyle atılıp oradaki polise yumruklar indiriyordu. İki atlı polisin saldırısıyla bırakıp çekildiklerini gördü bir ara. Ürkmüş atlardan biri hızla geçiverdi Günsel'in tam yanından. Fırladı, kendini kıyıya attı. O zaman iyice duymaya başladı omzundaki cop yerinin ağrısını. Ezilmiş gibiydi. Bir de polise vurduğu eli acıyordu. Bileği mi incinmişti? Atlı polisler de tam bir bozgunla Çarşıkapı'ya doğru kaçmaya başlamışlardı. Acıyı filan unuttu yeniden. Yandaki halka baktı. Niye seyirci bunlar? Niye mi? Öyle istiyor sizinkiler daha da ondan? Bizimkiler mi?

İyice toparlanmışlardı öğrenciler. Eskisinden daha güçlü, daha yürekli, yeniden caddeye çıktılar. Deminki korolar gittikçe büyüyerek yükselmeye başlamıştı.

— Katiller... Katiller... Katiller...

— İstifa Menderes... Hürriyet...

— Hürriyet... Hürriyet... Hürriyet...

Alana giriyorlardı ki birden Beyazıt Kitaplığı'nın gerisinden inen 50 - 100 kadar sivil polisin, tabancalar, makineli tabancalarla öğrencilerin üstüne yürümeye, çökerek, nişan alarak ateş etmeye başladıkları görüldü. Bir anda şaşkına döndü öğrenciler. Deminkinden daha büyük bir bozgunla kaçışıp sokak aralarına, Marmara Sineması'nın duvarları kıyısına, yöredeki kuytu yerlere sığınmaya başladılar. Bir kısmı da yaylım ateşten korunmak için yerlere, kaldırım kıyılarına uzanmışlar ya da taş yığınlarının, direklerin gerisine sinmeye çalışıyorlardı. Daha ilk atışta birçok öğrencinin yaralanıp yıkıldığı görüldü. Alana, caddeye kan düşmüştü. Çıkıntı bir duvar dibine uzanmıştı Günsel. Handan'ı aramaya başladı gözleriyle. Yanında birçokları vardı. Tanımıyordu hiçbirini. Bir oğlan sövüyordu boyuna. Ötekiler suskun, şaşkındı daha çok. Sekiz on metre önlerinde tam kaldırım üstünde kanlar içinde bir çocuk yatıyordu, ölmüştü. Kalkıp ona gitmek geldi içinden. Kurşunlar yağıp duruyordu alanda. Vay namussuzlar, katil köpekler. Niye bizde silah yok? Handan nerede? Tam da polislerin ateş ettikleri yerdeydi demin. Silah sesleri kesildi bir ara. Polisler şarjör değiştiriyorlardı. Bir anlık ateş kesme, duralama yeniden değiştirmişti her şeyi. Yürekten başkaldırmış

kızgın öğrenciler fırlamışlardı saklandıkları yerlerden, taş yağdırıyorlardı tabancalı polislere. Alan yeniden çınlamaya başladı.

— Katiller... Katiller... Katiller...

Demin yürürken bağırdıklarından apayrı bir anlam, bir etkinlik taşıyordu bu haykırış. Artık gerçek katildi karşıdakiler. Yeni dökülmüş taze, sıcak bir kanın ağır suçlaması, gerçek bir ağıtın yüreği burkutan acılığıydı alanı kaplayan. Polisler yeniden ateşe başladıklarında da susturamamış, kaçıramamıştı çocukları. Üstlerine yürüyorlardı polislerin. Bazı, siper bile etmeden hiçbir şeyi, apaçık ortaya atılarak taş atıyorlardı. Caddede, alanın kıyılarında yer yer yaralılar vardı. Kurşunlanmış arkadaşlarını hastaneye yollamak için durmak istemeyen araçların önlerine atılıp yaralıları bindirmeye çalışanlar vardı. Günsel de fırladı ayağa, önce ilerdeki ölüye doğru yürüdü. Birçokları birikmişti ölünün başına. Turan, diyordu birisi. Polislerin üstüne yürüyenlere baktı Günsel. Bir taş kaptı yerden, o yana doğru atıldı. Taşı kapan saldırıyordu o yana doğru. Polislerin ellerinde tabancalarla gerilemeye başlamışlardı; her tür silahın üstüne çıkmış gibiydi karşıdan kükreyip gelen kızlı oğlanlı genç yığınlar. Bir polisin suratından kan sızıyordu. Taş yemişti. Mermileri de tüketmişlerdi besbelli. Bozgunun eşiğinde geriliyorlardı artık.

— Katiller... Katiller... Katiller...

Tam polislerle öğrenciler karşılıklı kapışma biçimine geçmişlerdi ki süngü takmış erler göründü Kitaplığın üst yanından. Başlarında bir yüzbaşı, koşar adım atılmışlardı. Birbirine kıyasıya girmek üzere olan iki yanın arasına daldılar hızla. Süngüler kendilerine çevrilmişti ya, yine de sevinç gösterilerine başladı öğrenciler. Duygulu, etkin bir sesle bağırdı birisi:

— Yaşasın şanlı ordumuz.

Bir söz yetmişti davranışlarını saptamaya. Ağlayarak atılıp bir kurtarıcı gibi yüzbaşının boynuna sarılmıştı birkaçı. Erlere sarılanlar vardı. Polisler çekilmişlerdi. Asıl sevinen onlar olmalıydı kurtuldukları için. Gözyaşları arasında yeni koroya başlamıştı öğrenciler.

— Ya ya ya... Şa şa şa... Türk ordusu çok yaşa...

Bir an şaşkın kaldı Günsel olanlara bakıp. Neler geçmedi kafasından bu bir anda... Toparlandı. Ne var yadırgayacak? Doğruydu olan. Bilinçli değil, içgüdüsel belki de ya, devrimlerin, devrimcilerin temel kurallarından birini uyguluyordu işte öğrenciler. Askerin, ordunun “hayırlı tarafsızlığını” sağlamak en azından. Bu değil mi kitaplardan okuduğun? Peki, şimdi

hayırlı mı bu? Polisleri korumak tarafsızlık mı? Gözleri doluyordu Günsel'in. Nedenini bilmeden ağlayacaktı nerdeyse. Hay patlasın senin bu küçük-burjuva duyarlılığın!.. Omzu, polise vurduğu eli, sonradan sonraya başlayan sağ ayak bileği öyle ağrıyordu ki... Olsun, başka yanımda bir şeyim yok ya... Yoktu başka yanında bir şeyi. Tanımadığı bir kalabalığın içindeydi. Çarşıkapı'ya doğru yürüyorlardı bağıra bağıra. Askerleri alanda bırakıp yola koyulmuştu yeniden uzayıp giden öğrenci yığınları.

— Katiller... Katiller... Katiller...

— İstifa Menderes!..

— Hürriyet... Hürriyet... Hürriyet...

— Katiller...

Öndeki öğrenciler kucaklarına aldıkları bazı yaralı arkadaşlarını taşıyorlardı kanlar içinde. Taksilere konan birçok yaralıyı kavga dövüş, polisler kaçırmıştı. Tanklar sökün etti birden Çarşıkapı'da. En küçük bir korku boşluğu vermeden tankların üstüne yürüyordu öğrenciler. Orduya gösteriye başladılar bir yandan da...

— Ya ya ya... Şa şa şa... Türk ordusu çok yaşa...

Tanklar durmuştu. Tankın içinden atlayan bir teğmenle bir sivilin (polis şefi olacaktı) tartıştıkları görüldü ilerde. Hızlanmıştı öğrenci yürüyüşü. Koşar gibiydiler teğmenle tartışan sivile doğru. Gedikpaşa'ya inen bir sokağın başına doluşmaya başladı öğrenciler. Kavgalar mı oluyordu ne? Sermet'i, Ali'yi, yüzünü tanıdığı bir kızı seçebiliyordu Günsel. Atıldı sokağın başına doğru. Sille, tokat, yumruk bir itiş kakış içinde buldu kendini bir anda. Birilerine vurdu o da kıyasıya. Kafasına inen bir yumrukla sarsıldı birden. Sürüklemeye başlamışlardı. Kollarından, saçlarından çekerek cipe sokmaya çalışıyorlardı. Ağzının kıyısına gelen kıllı, pis bir bileğe dişlerini geçirdi bütün hırsıyla. Bir tokat patladı suratında:

— Kancık orospu!..

Günsel'le birlikte daha birkaç kişiyi çekmişlerdi yan sokaktaki ciplere. Hızla sürdüler cipleri, koşuşan öğrencilerden kaçırıp uzaklaştılar. Öğrenci yığını, kıyısından koparılıp alınanlardan habersizdi. Bağrışmalar sürüp gidiyordu.

XXIII

Kenan, Sahaflar’dan Çınaraltı’ndan geçip Beyazıt Camisi’nin avlusu ardındaki duvar dibinden üniversite kapışma bakınca ne edeceğini bilmeden acılı kaldı bir süre. Polis cipleri, atlı polisler, siviller kaynaşıyordu üniversite kapısında. İşte bu bahçede Günsel. Aşılmazın ötesinde. Duvar diplerinde askerler dolaşıyordu. Kazılar, yıkıntılar, iniş çıkışlarla dolu geniş alanı, uzak kıyılarından, meraklı, çekingen bir seyirci kalabalığı çevrelemişti. Şöyle bir bakındı; yanında yöresinde imam kılıklı, bereli, esnaf giyimli, sıradan görünüşlü çeşidi kimseler vardı. Suskun bakıyorlardı. Cipler gelip gitti bir ara. Uzaktan uzağa bir uğultu geliyordu, üniversitenin ana yapısından doğru. Polislerde bir kaynaşma oldu yeniden:

— Azdılar, azdılar... Bulacaklar belalarını imansız piçler.

Dönüp baktı. Kara sakallı, başı açık, imam kılıklı bir herifti; şadırvana doğru yürüyordu söylenerek. Kimse aldırmamıştı! Duymamış gibiydiler. Marmara Sineması önünden bakanlarda bir kaynaşma başlamıştı uzaktan uzağa. Aksaray’a doğru gidiyordu kalabalık. Bir şeyler oluyor orada. Yoksa Edebiyat Fakültesi’nde mi olaylar? Alandan doğru geçemezdi, döndü. Çınaraltı’ndan Sahaflar’dan karşıya geçmek için caminin avlusuna daldı yeniden. Çınaraltı’ndan geçerken daha dün oturup kahve içtikleri köşeye baktı. Ya bütün eski buluşmalarımız!.. İlk buluşmamız o soğuk günde!.. Niye yan yana değiliz şimdi? Niye onun yanında değilim ben? Burak’tan olayları duyunca işyerinden ayrılıp ayrılmamak konusunda kuşkulu kalmıştı uzun süre. Günsel’den telefon beklemişti. Başını işine eğmiş Matmazel’den başka herkes, işyerine gelip gidenler, konu komşu, kitapçılar, Burak, aşırı ilgi gösteriyordu Beyazıt’taki olaylara. Ankara Caddesi’nden gelip geçen tanıdık gazetecilere, yolu Beyazıt’a düşenlere, bu arada birkaç resmi polise bile, Üniversite’den olduğunu yakıştırdıklarına, hemen herkese soruyorlardı olayları. O içine kapanık, sessiz Burak’ın bütün düşüncesi Üniversite’deki olaylardı sanki. Bir ara gazeteye telefon bile açtı Kenan’dan izin alıp; bir arkadaşı varmış gazetede. Asıl olanları da o zaman öğrendiler. Büyük gürültüler olmuş, Rektör dövülmüş filan... Kenan’ın kuşkusu kalmamıştı artık Günsel’in de olayların içinde olacağından. Bir gün önce bir şeyler demişti. Tahkikat Komisyonu Yasası’na karşı çıkmak gibi... “Bu gece gelecek çocuklar da, yasalaşırsa yarın sabah!..” Durgun, tek tek söyleyişi

gözünün önüne gelmişti Günsel’in. Fırlamıştı işyerinden. “Telefon ederse, ben seni arayacağım,” demişti Burak’a, “bir yerde beklesin beni.” Burak giz ortağım artık. Saklımız mı kaldı? Bir arabaya atlayıp Çarşıkapı’da inmiş, önce cami avlusuna koşmak gelmişti içinden. En yakın orasıydı üniversite kapısına. Şimdi yine koşar gibi gerisin geriye geçiyordu Sahaflar’ı. İşyerlerinde demin de pek kalabalık yoktu ya, iyice azalmıştı alışveriş edenler. Ya cami avlusuna gidiyorlardı ya da Marmara Sineması’na doğru gitmek için yolun karşısına, Gedikpaşa’ya geçiyorlardı akın akın. Kenan da geçti koşarak. Yoldaki taşıtlardan birkaçını durdurdular ilerde, çevirdiler. Cipler, polis arabaları dolaşıyordu. Marmara Sineması’nın yanındaki sokağa yaklaşınca Laleli tarafından bağrışmalar gelmeye başladı. Polisler ara yolları da tutmuşlardı. Halk pencerelerden, kahvelerden, sokak başlarından, yol kıyılarından merakla bakışıyor, önemli şeyler bekliyordu belli ki. Kenan aşağı sapıp koşarak Marmara Sineması’nın ardındaki sokağa girdi. Sesler artık iyice duyuluyordu. Yan sokaklardan, evlerden Koska’ya doğru koşuşanlar arasında, Hasan Paşa Hanı ile Sırmakeş Hanı arasındaki polisçe tutulmamış daracık bir sokaktan anayola çıktı. Patrona Hamamı karşısında, yolun kıyısında yüksekçe bir yerde bekleşen halkın arasındaydı şimdi. Bayraklarla dalgalanan öğrenci yığını Edebiyat Fakültesi’ni geçmiş, Beyazıt’a yürüyordu dev korolarını haykırarak “Hürriyet” diyorlardı, “İstifa” diyorlardı, “Katiller” diyorlardı. Şaşkın ürpertiler içinde donup kalmıştı Kenan. Demek iş buraya geldi! Yöresindekilere baktı. Sessizdi herkes yine ya, cami avlusundakilerden daha yakınlık gösteriyor gibiydiler, bakışları, yüzleriyle, gelen çocuklara. Yöredeki hanlardan çıkmış, bakırcı, kalaycı çırağına benzer tulumlu tulumsuz, kir pas içinde oğlanlar da vardı şaşkın bakanlar arasında. Beyazıt’taki atlı polisler de alanın alt başında görünmüşlerdi. Kenan, yolu kaplamış öğrenci seli içinde Günsel’i aramaya başladı gözleriyle. Bir ara inip hemen önlerinden geçen öğrencilere tek tek bakmaya kalkıştı. Öylesine kükreyerek bağırıyorlardı ki hep bir ağızdan, öyle iç içeydiler ki coşkuyla, gözle bile ayırmak kolay değildi. Önünden sel gibi akıp giden yığının yanında yapayalnız, ezilmiş gibi kaldı. Günsel, kızlı oğlanlı bu binlerce gençten biri, sen kimsin yolun kıyısındaki? Toparlanmaya çalıştı, bir-iki adım attı öğrencilerin yanı sıra. Kolbaşı geçip gitmişti. Dönüp bir daha baktı önünden geçenlere, hiçbir tanıdık yüz yoktu. Bir ara yaya kaldırımından inmiş, gençlere karışacak gibi olmuştu. Hemen iteleyip uzaklaştırdı öğrenciler. Kimseyi sokmuyorlardı aralarına. Dağınık

duygular içinde bir sarsıntı daha geçirdi Kenan. Nasıl girersin onların arasına budala... Alırlar mı? Bağırmak geldi içinden onlarla birlikte, olmadı bir türlü. Bir-iki denedi. “Hürriyet” dedi, “İstifa” dedi; öyle yalnız, öyle cılızdı ki sesi, kendine bile gülünç geliyordu. Peki kiminle birlikte bağıracağım ben? İşçilerin arasına da giremedim. Tek başınayım şu yolun kıyısında. Yöresine bakındı, sanki başka kimsenin yok böyle tasası. Öylece bakıyorlardı geçenlere... Hepsi tek başına onların. Oralı bile değil hiçbiri. Onlar gibi bak sen de... İki işyeri arasında bir duvara yaslanıp acılı bakınmaya başladı. İlerde atlı polislerle öğrenciler birbirlerine girivermişlerdi bir anda. Öylesine bir uğraşa dalmıştı ki kendisiyle, şaşaladı, hiç beklemiyordu sanki. Fırlayıp birkaç merdiven tırmandı, taşlardan atladı. Demin geldiği sokağın köşesindeki bir yapının önüne çıkmıştı. Kavgalar kıyasıya gidiyordu alana girişte. Atlasam, karışsam mı aralarına? Yöresine bakındı, yine seyirciydi herkes. Bizim kavgamız değil demek bu. Peki kimin kavgası? Günsel’in. Günsel’i aranmaya başladı yeniden. Birbirine girmişti herkes. Orada olsa bile nasıl ayırırsın? Kızlar da vardı atların önünde, polis coplarının altında. Günsel de aralarında mı? Niye bulamıyorsun? Ne aptal herifim ben!.. Kavganın akışına kapıldı, her şeyi, herkesi, Günsel’i de unuttu bir ara. Demin atlı polislerin saldırısı ile kaçışıp toparlanan çocuklar vardı; şimdi ise yerlerde sürünen, dayak yiyen, kaçışan atlı polisler... Öğrenciler yürüyüşe geçiyorlardı yeniden. Dev koro yine başlamıştı. Sevinçle tıkanır gibi oldu Kenan. İşte yürüyorlardı. Günsel yok mu? Belki de o katılmadı. “Sen girme,” demişlerdir belki de. Dinler mi? Doğru olanı yapar o. Gerekirse dinler. Gerekir mi? Kim bilir, gerekir belki de. Belki de telefon etmiştir. Marmara Sineması’na doğru ilerlemeye çalışıyordu kıyılardan, duvar diplerinden. Birden silahlar patlamaya başladı. İrkilerek kaldı olduğu yerde. Baktı, ellerinde tabancalarla yaklaşan dizi dizi sivil polis sürekli ateş ediyordu çocukların üstüne. İnanamadı önce. Çığlıklarla düşen öğrencileri görünce ayıldı. Halk kaçışıyordu. Çok yakınındaki duvarlara, yerlere kurşunlar çarpıyor ya da vınlayarak, sekerek geçiyordu önlerinden. Sürekli ateş ediyordu polis. Birçokları devrilmişti yine. Bilinçsiz bir korkuya düşüverdi birden. Kıyılardan, duvar diplerinden deli gibi kaçmaya başladı. Deminki sokak başına gelince soluk soluğaydı. Sokağı döndükten sonra, duvarı siper ederek baktı. Yaylım ateş yine başlamıştı. Birkaç kişi de kaçarak döndüler sokağa. Kenan yine tutamamıştı kendini, kaçanlarla birlikte, hem onları da geride bırakarak sokağın alt

başına doğru koşmaya başlamıştı yeniden. Silah sesleri durmuştu. Çığlıklar, bağrışmalar geliyordu. Birden o zaman vardı bilincine: Kaçıyorum!.. Ter içindeydi. Şimdi yeniden ter döküyordu utançla. Döndü, sokağın başına doğru yürümeye başladı. Kızgın, yaralı, kendine küskündü ta yürekten. Tek tük silah sesiyle duraladı yine, ayaklarına baktı suçlayarak, silah sesiyle koşullanmışlardı sanki; şimdi bile zor tutuyordu. Tıpkı Müdüriyet'teki gibi. İki tokatta kaçmıştım o zaman, şimdi de silah sesiyle... Acılı başkaldırmayla bağıracak gibi oldu. Yok orada Günsel, yok!.. Varsa, yaralıların arasında yatıyorsa o da, öldüyse?.. Tam köşede kaskatı kaldı birden. Yaralıları arabalara koyuyorlardı alanın berisinde, kavgalar vardı. Bir şoförü dövüyorlardı. Niye?.. Kucakta taşınan bir gencin gömleği, pantolonu kanlar içindeydi. İnliyordu. Öğrencilerin yeni çığlıklarını duymaya başladı birden. Orduya gösteri yapıyorlardı. Polislere kargışlar, sövgüler yağıyordu. Köşede öylece kalmıştı Kenan. Alana yaklaşacak, ortalara çıkacak yüzü mü kalmıştı? Kaçtım. Onlar dövüştü. Taşla, yumrukla, kazanmacasına hem. Gözlerinin içi yanıyordu. Dudakları, dili, boğazı yanıyordu. Ta uzaktan ileriye atılmış koşan bir kız gördü, Günsel'di sanki... Birkaç adım attı Kenan; kalabalığa karışıp gitmişti kız. Öğrenci yığınları bağrışmalar içinde dalgalanıp duruyordu.

— Taksim'e, Taksim'e!..

Bağrışmalar duyuldu. Yığınlar, haykırışmalarla akıp gidiyordu Çarşıkapı'ya doğru. Kenan toparlanmaya çalışıyordu? Bakındı yöresine, telefon arandı. Postane neredeydi burada?.. Evecenlikle yürümeye başladı yol kıyısından. Alanı geçiyordu, karşıdan gelen tankları gördü uzaktan. Tanklar durmuştu. Bir kaynaşma olmuştu öğrencilerde. Telefon diyordu Kenan; aranıp duruyordu. Burak'ta haber vardır. Aramıştır Günsel. Azak Sineması'na inen sokağı geçince bir mağaza vardı ya... Daha önce de... Koşarak gidip daldı içeri. Adamlar ürkek bakıyorlardı. Kapıdaydılar Kenan girerken. İki yanlı sokaklarda halk; belki de polis sandılar beni böyle telaşla atılınca telefona. Hiç iyi bakmıyorlar. Elleri titrer gibi çabuk çabuk çevirdi numaraları. Uzun uzun çaldı, Burak açtı soluk soluğa. Yüreği duracak gibiydi Kenan'ın...

— Arayan oldu mu?

— Nermin Hanım aradı ağbi. Sövecekti nerdeyse...

— Başka?..

— Yok ağbi...

Yıkılmış gibiydi Kenan. Bir tıkanma olmuştu boğazında. Günsel de içlerinde demek?

— Ararsa oraya gelip otursun, beklesin beni, arayacağım yine. Ya da yerini söylesin.

Adını vermemişti Günsel'in. Bir sessizlik oldu. Burak yavaşça:

— Peki ağbi, dedi.

Kenan kapattı telefonu, fırladı.

Çarşıkapı'dan, tankların önünden geri dönmüş, aynı görkemli haykırışlarla Laleli'ye yürüyordu öğrenci yığınları. Demek Aksaray'dan Taksim'e... Yüksekçe bir yerden gözledi geçenleri. Kimseyi ayırma olanağı yoktu. Nâzım'dan dizeler geçti kafasından: "Tek başlı, tek yürekli, milyon ayaklı Kalküta." İşçi yığınları onun dediği. Nerde o tek başlı, tek yürekli, milyon ayaklı İstanbul?.. Peşlerine takılmak için birkaç adım atmıştı ki Marmara Sineması'nın merdivenlerinden inen Matbaacı İrfan'la burun buruna geldi. Eskilerden diye tanınırdı, alaylı bir gülümseme vardı bakışlarında.

— Gördün mü piçleri? dedi Kenan'a.

Kenan anlamadan bakıyordu. Yüzü değişti birden İrfan'ın, sövmeye başladı.

— Özgürlük istiyorlarmış eşşoğlueşşekler... Halk Partisi'nin bok yemesi... Y...ımı alırlar özgürlük diye. Çok özgürlük kodular da memlekette sanki. Namussuzum Menderes'e bağlılık telgrafı çekeceğim.

Şaşaladı Kenan. Kızamadı, ne diyeceğini de bilemedi. Halk Partililerin bok yemesi... Niye olmasın?.. Ne oyunlar döndürüyorlar kim bilir?

— Uğrasana bizim oraya, dedi İrfan. Fahir Cemal de gelecek.

— Fahir Cemal Bey ne diyor?

Soru mu bu da? Belli değil mi ne dediği Cemal Bey'in? Çıkar mı bu herif onun ağzından dışarı?

— Ne diyecek? Ana avrat düz gidiyor o da bu ibnelere...

Yürüdü Kenan, şaşkına dönmüştü iyice. İşin bu yanını niye hiç düşünmemişti ki... Fahir Cemal bile... Yıllarca hapis yatmış, ünlü solcu romancı Fahir Cemal karşı olunca... Bir bildikleri, duydukları vardır. Kulakları deliktir onların. Halk Partisi'nin bok yemesi. İçin şenlendi birden! Niye? Hani gözün tutmamıştı o herifi. Ters gelmişti ne dediyse. Bir kez karşılaşmıştı matbaada Fahir Cemal'le.. Baba'ya verip veriştiriyordu o gün;

sövüp sayıyordu. Sövüp saymadığı kimse de yoktu ya!.. Aykırıya tatlı övgüler düzmek, karşısındakini şaşırmaktı işi gücü sanki herifin. Ölçüyü kaçırıp olumsuza kaymakta bir sakınca görmüyordu. “İş yok bu herifte,” demişti Kenan; gösteri adamı bu... Şimdi de... Demek Halk Partisi’nin... Niye olmasın?.. Bizim kavgamız değil bu. Niye bulaşır Günsel? Karışık bir yumak dolanıyordu kafasında, Laleli’yi inmeye başlayan öğrenci yığınına yetiştiğinde bütün heyecanını yitirmişti. Olay, çocukların çığlıkları, kanlı yaralılar, bağrışılan sözler, hepsi yumuşayıp pelteleşmişti sanki. Bağırıp çağırıp aşağıya sarktı öğrenci yığınları. Bir süre yürüdü o da artları sıra. Bir yorgunluk çöktü üstüne. Özgürlük... Özgürlük... İstifa... Menderes... Katiller... Eeee, sonra? Menderes gidecek bir başka teres gelecek. Katiller yine o katiller. Bunun için mi tabanı kaldırıp kaçtın silahlar patlayınca? Kaçtım mı? Yok kaçmadın?.. Kaçtım ama... Halk Partisi’nin... Tamam tamam... Nasıl da güller açıyor içinde böyle düşündükçe!.. İyi ki karışmadın olaylara!.. Halk Partisi’nin bok yemesi... Korkak, Baba’nın dediği yazıyı da yazamadım... Aydın, atom bombasını yok eden işyerine mi gitsem bir?.. Günsel gelmiştir belki de... Döndü, ağır ağır çıktı yokuşu. Bir taksiye atladı Beyazıt’a... Burak’ı kapıda buldu.

— Aramadı ağbi, dedi Burak, sormasını bırakmadan.

Ses çıkarmadı, yukarı çıkıp çöktü koltuğa. Yutkunup durmuştu. Burak bir şeyler sormak için. Çekinmiş, soramamıştı bir türlü. Oğlan fırlayıp gidecek nerdeyse. Gelen giden de pek yok.

— Sen istersen git Burak, diye seslendi aşağıya. Unkapanı’na varmışlardır. Bitince dönersin.

— Dönerim ağbiciğim, sağ olun.

Uçar gibi fırladı oğlan. Keşke kapıyı da kapattırsaydım Burak’a. İçerde dinlensem şöyle bir. Günsel gelir de... Gelmez, sokaklarda o. Halk Par... Amaan sıçmışım Halk Partisi’nin de... Birden telefona takıldı gözü. Niye bir telefon etmem Fakülte’ye?.. Bakarsın... Çabucak çevirdi numaraları. Uzun uzun çalıyordu, açan yoktu. Tam kapatacağı sıra açıldı. Odacı ağızlı bir adamdı açan. Günsel’e gittiğinde birkaç kez koridorda gördüğü yaşlı adam olmalı. Yüreği yine çırpınıp durmuştu Kenan’ın. Günsel Hanım’ı sordu, kitaplıkta. Kimse yokmuş orada. Günsel Hanım da gelmemiş bugün. Telefonu kapatınca yeniden bir bitkinlik çöktü üstüne. Peki şimdi Halk Partisi’nin... Oydu Beyazıt’ta polise doğru koşan. Birileri gelmişti aşağıya. İsteksiz indi. Bir şeyler istediler, verdi, aldı, yine başkaları

geldi, onlara da... En iyisi bu, bir süre kullanmayayım kafamı. Bir işe mi yarıyor ki?.. Dikelip kaldı. Uğultular, haykırışmalar vardı derinden derine. Buraya mı geliyorlar? Niye olmasın? Vilayet'e belki. Vay canına!.. Tamam Vilayet'e... Açık açıktı artık. Sürüp gitti uğultular. Kazıntı başlamıştı içinde. Sabahtan beri bomboş içim, kazıntı olmasın mı daha? Gelse de Burak, gidip bir şeyler yesem ben de... Bekle... Hiç gelir mi Burak?.. Haykırışlar ağır ağır sönüp durmuştu epeydir. Burak koşar gibi girdi.

— Sıkıyönetim başladı ağbi, dedi. Köprüleri de açmışlar, karşıya geçilmiyor.

Evecenlikle anlatıp duruyordu. Vilayet'i tanklar kuşatmış. Subaylar gelmiş, dağılın demiş çocuklara. Onlar da parça parça dağılıyorlarmış. Burak da koşmuş onu yalnız bırakmamak için. Emniyet'in önünde bağırıp çağırmışlar bir süre. Sevinmişti geldiğine Burak'ın. Günsel'i sorsam mı? Görmüş müdür? Görse söylemez mi budala?.. Oğlan bilmiyor mu senin deli gibi beklediğini? Peki ne yapayım ben? Dağıldılarsa bekleyeyim, arar şimdi. Burak'ı süt, sandviç almaya yolladı. Telefon çalıyordu. Koşarak çıktı yukarı, açtı. Nermin'di. Olayları duymuş. Radyo sıkıyönetimi veriyormuş sürekli. Çok korkmuş. Nasılmış o?.. Sana ne? diyecekti. Demedi, iyiyim, deyip kapatacaktı. Ağlamaklı bir sesle ekledi Nermin:

— Ne olursun, bu akşam olsun erken gel, korkuyorum.

Bir an durdu Kenan ne diyeceğini bilemeden. Yavaşça kapattı telefonu. Allah belanı versin!.. Korkarsın, başka ne yaparsın ki sen? Sen hiç korkmazsın oysa ki!.. Bilmiyordum ki ben Günsel'in alanda polislerle silah patlayınca... Yoksa korkmazdın!.. Burak'ın getirdiği sütü, sandviçi isteksiz bitirdi ağır ağır. Koltuğa bıraktı kendini yine, gözlerini kapattı. Aşağıda gelip gidenlerin sesleri, gürültüleri, konuşmalarıyla, kafasında tepişen düşünce uğultusu altında uzun bir süre kaldı öylece. Biri dürtmüş gibi fırladı birden. Beşe geliyordu. İndi çabucak.

Gidiyorum, dedi Burak'a. Bekle beni. Kapatma sakın. Geç de olsa bekle.

— Olur ağbi.

Yokuşta bir arabaya atladı hemen. Kocamustafapaşa, dedi şoföre. Yaslandı arkasına, kımıldamadan kaldı. Beyazıt'ı geçerken baktı şöyle bir, üniversite kapısında birikme mi vardı ne? İnip uğrasam mı? Şoför de öyle suskun ki... Evlerine gitmek en iyisi. Sokağın başında indi arabadan, yürüdü. İçinde bir eziklik... Geri geri gidiyordu sanki ayakları. Kötü

haberden korkuyordu. Ya yoksa? Ya?.. Merdivenleri çıkarken yüreği yine küt küt vurmaya başladı. Evde kimse yok!.. Bastı zile, bir süre sonra sürünen ayak sesi duyuldu, açıldı kapı. Nahide Hanım şöyle bir baktı loş merdivendeki Kenan'a...

— Buyrun, dedi.

— Günsel yok mu?

Yine bir süre baktı ihtiyar kadın anlamamış gibi.

— Günsel mi? dedi. Bu saatte gelmez o.

Sonra korkar gibi oldu, bir şey sezinlemişti sanki.

— Fakültede değil mi?

Kenan ne diyeceğini bilemedi bir an. Bir de buna söz anlat şimdi.

— Gösteri varmış da bugün, dedi; çıkmış Fakülte'den.

— Haaa, gelir öyleyse, buyursanıza.

Buyursam mı? Buyurmayıp da ne yapacağım? Girdi içeri. Salona geçti. Sessiz, tertemizdi ev. Teyze bir süre içerde dolaştı. Giysilerini mi değiştiriyordu ne? Şöyle bakındı Kenan, Günsel vardı her köşede. Hasan'la oldukları geceyi yaşadı yeniden. Gözleri dolacak gibi oluyordu. Pis, kirli, değersiz buluyordu kendisini. Karşı koyamıyordu bir türlü içini kemiren bu duyguya. Nahide Hanım gelip bir şeyler soracaktı ki kapı çalındı. Yüreği hop etti. Kadın adımını atamadan fırladı hemen açtı kapıyı. Handan'dı. Aşağıda, merdivenlerden gelen bir-iki kişi daha mı vardı ne? Soluk soluğaydı Handan. Kenan ağzını açtı bir şeyler sormak için soramıyordu, korkuyordu kötü bir şey diyecek diye. Handan da anlamıştı. Öylece bakıp kaldı bir an. Arkada, yaklaşmış bakan Nahide Hanım'ı kollamıştı o da...

— Merhaba, dedi; sizin oraya telefon ettim, çıktığınızı söylediler, umdum buraya geleceğinizi.

Kenan anlamıştı bir şeyler olduğunu ya, niye hemen söylemiyordu bu kız?.. Arkadan bir oğlan, iki kız öğrenci daha daldılar içeri. Girerken:

— Sıkıyönetim olduğuna göre poliste kalmaz onlar, diyordu biri, Harbiye'ye yollamışlardır.

Yakalandı demek. Nahide Hanım şaşkın bakmıyordu, bir şey anlamamıştı o.

— Ne oldu? dedi titrek bir sesle. Günsel nerde?

Handan kendini koltuğa atarken önemsemiyormuş gibi söyledi.

— Yok bir şey teyze, dedi; senin ayağını çiğneyen orospu çocukları götürmüş. Sabaha bırakırlar. Belki de birazdan gelir. Turgut nerde?

Belli ki kadının ilgisini başka yöne çevirmek için sormuştu onu da.

— Turgut mu? Ne bileyim ben? Bir film varmış dedi, para aldı gitti benden.

— Hadi siz uzanın odanızda, dedi Handan, biz çay may yapar içeriz. Epey yorulduk.

Ustaca yönetmişti Handan. Üstelemeden, uysallıkla çekildi içeri Nahide Hanım. Belli ki güveni vardı Handan'a. Yalnız kalmışlardı. Handan ayağa kalktı hemen, yapmacıktı deminki soğukkanlılığı. Kenan'a yaklaştı. O zaman gördü Kenan kızın yüzündeki çizikleri. Üstü başı hırpalanmıştı, yırtık, toz içindeydi giysileri.

— Ne yapacağız? dedi. Siz arayabilir misiniz müdüriyetten?

Öylece kaldılar bir an. Kenan ne diyeceğini bilemiyordu. Öteki iki kızla bir oğlan da (tanıştırmamıştı Handan) öylece bakıyorlardı.

— Kimsesiz buldular mı iyice yüklenirler diye korkuyorum. Sağlığı da bozuktu, biliyorsunuz.

Son sözü söylerken anlamlı bakmıştı. Tedirginlik duydu Kenan. Böyledir doktorlar, kızında bile utanmak kalmıyor. İyi ki aybaşı demedi! Geçmedi mi peki?

— Arayayım, dedi Kenan.

Öylece kaldı yine. Bir ağırlık vardı üstünde, düşünemiyor, ne diyeceğini, ne yapacağını bilemiyordu bir türlü.

— Akrabasıyım, dersiniz. Yoksa... Çok kötü.

Başını döndü Handan, gözleri mi dolmuştu ne? Sonunu getirememişti. Ezik bir sesle, sırtı dönük söylenmeye başladı.

— Eşek karı, o kadar da söyledim. İçime doğmuştu sanki.

Kızlardan biri döndü:

— Sen de büyütüyorsun, dedi; ölmedi, yaralanmadı. Neler oldu bugün. Yine iyi ki...

— Belli mi ne olacakları?

— Ne olacaklar? Tutuklarlar çok çok. Biraz da döverler.

Konuşmalara daldılar. Kenan dinliyordu. Günsel'i unutmuşlardı artık. Olayları konuşuyorlardı. Ölüleri, yaralıları kaçırmış polisler.

— Burda durmamız saçma, dedi Handan. Hastanelere gitsek. Ben bir şeylerini giyeyim Günsel'in; baksanıza... Aliler Guraba'ya gittiler. Dokuzda da sokağa çıkma yasağı var.

Kenan baktı. Teşekkür etti, çıkacaktı. Handan kapıya geldi peşinden.

— Telefon ederim size ben, dedi; parası da yoktu onun. Ay sonu. Teyzeyi oyalarım. Siz onunla...

Kenan başını sallıyordu sadece, peki anlamına.

— İyi biliyor musunuz? dedi; polisin aldığını?

— Görenler var, dedi Handan; Beyazıt'tan sonra, sokak arasında kavgalar olmuş. Biz arkadaydık daha. Polis Sermetler'e saldırmış galiba. Günsel de atılmış. İçinde bir şey kopmuş gibi oldu Kenan'ın. Handan oralı değildi. İçtenlikle anlatıyordu olayı. Sonra ciplere doldurmuşlar beş-on kişiyi. Sermet, Günsel, Mahmut... Başka kızlar da varmış ya, tanımıyorlarmış. Başka fakültelerden.

— Ben de arayacağım ya, dedi Handan; hemen bugün gidersem beni de alırlarmış, dediler. Sizin bir tanıdığınız filan var mı sözü geçen?

Evden çıkıp da yürürken hep bunu düşündü Kenan: Sözü geçen bir tanıdığım var mı benim?.. Var, olmaz olur mu?.. Rasim var. Ne diyeceğim Rasim'e? Nasıl diyeceğim? Hem gerçekten sözü geçer mi?.. Kolay mı bunu Rasim'e söylemek? Güç, kolay, söyleyeceksin. Başka kimde umudun var? Hiç... Saate baktı, altı buçuktu. İşyerindedir daha. Ankara'da filan değilse... Yakalamalı. Cerrahpaşa'da hastane karşısındaki bir eczaneye daldı. Numaraları çevirdi çabucak. Tatlı bir kız sesi:

— Birkas Kollektif. İyi akşamlar.

— Rasim Bey'i istiyorum. Kenan.

— Bir saniye efendim.

Bir saniye bir yıl kadar uzun geldi. Ankara'da değildi demek. Ya çıktıysa? Kız bilirdi, çıktı derdi.

— Söyle!..

Rasim'in hergele sesiydi.

— Ben Kenan.

— Anladık ulan, söyle. Çıkıyordum.

Söyleyeceğini unutmuş gibiydi Kenan. Bir an duraladı. Rasim sezmiş olmalıydı Kenan'daki evecenliği.

— Şey, dedi Kenan; seninle konuşmak istiyorum. Telefonda olmaz, çok önemli.

Rasim durdu bir süre.

— Peki, dedi, geliyorum, bekle işyerinde. Karaköy'e uğrayacağım. Arabada konuşuruz dönerken. Dokuzdan sonra yasakladılar...

— Peki.

Bir şey demeden kapattı Kenan. Çabucak gitmeli. Bir dolmuşa atladı. Çelişkili duygular, düşünceler yol boyu döndü dolandı kafasında yine. Yanlış bir şey yapmaktan korkuyordu en çok. Kalkıp doğruca müdüriyete mi gitmeliydi yoksa? Ne diyeceğim heriflere? Korkuyorsun değil mi? Diyelim ki korkuyorum. Korkmayıp da gitsem bir yararı mı olacak Günsel'e? Kimsesiz olmadığını anlarlarmış. Söz mü bu da? Üniversite bitirecek kızın kimi kimsesi olmaz olur mu? Her yan kapanmıştı işyerine geldiğinde, Burak öylece bekliyordu. Biraz çekingen:

— Nermin Hanım, gelince aramanızı rica etti ağbi.

Ses çıkarmadan kitaplığın yanındaki sete oturdu yorgunca. Burak'ı gönderdi, bir sigara yakıp beklemeye başladı. Polis Sermetler'e saldırınca Günsel de atlayıp... Şimdi de ona tak kafanı. Sermet olduğu için mi atıldı? Öyle mi diyorum ben? Dövüşenlerin içinde Sermet de var, ne yapsaydı kız? Kaçsa mıydı? Kaçanlar da var, biliyorsun; Biliyorum. Peki niye öyle anlamlı söyledi Handan?.. Senin sağlıksız kafandan çıkıyor o anlam? Herkesin yüreği seninki gibi katran kazanı mı? Öyle içten anlattı ki kız. Hem o da sevmez Sermet'i. Biliyorum da... Polis Sermetler'e saldırınca Günsel de atlayıp... Sen bir doktora görün, resmen manyaksın. Açıkça anlat doktora her şeyi; tutamadım kendimi kaçtım de. Kaçmadım. İnanmadıktan sonra bizim kavgamız olduğuna?.. Bir sürü piç, neymiş? İstifa!.. Özgürlük... Harcat kendini pisi pisine. Halk Partisi'nin bok yemesi. Belki de el alandan Demokratlar'la ortak oynuyorlar. Telefon çalmaya başlamıştı, fırladı birden. Merdivene koştu, daha birinci basamakta durdu. Nermin'dir olsa olsa. Döndü ağır ağır; telefon çaldı bir süre, durdu. Ya Günsel'se? Bir ateş düştü içine birden. Ne yaptım ben? Ya bıraktılarsa? Bırakırlar mı be? Kafasına yumruk atacaktı nerdeyse... Tek çare çıkıp Nermin'e telefon açmak. Hayvanın biriyim ben, eşşeğim. Hadi bakalım çık da aç telefonu hıyarağası?.. Bir araba sesiyle durdu, çıkıp baktı kapıya. Rasim'di gelen.

— Merhaba.

— Merhaba.

Rasim, Kenan'ın kalktığı sete ilişti. Saatine baktı bir.

— Anlat bakalım önemli şeyi.

Ne anlatayım şimdi bu herife? Biraz durdu Kenan, sonra:

— Poliste tanıdığın var mı? dedi.

Rasim öylece bakıyordu. Sorulacak şey mi ulan bu herife? Sonra açıklamak gereğini duymuş gibi ekledi.

— Müdüriyette filan yani.

— Ne oldu? dedi Rasim.

Anlat şimdi ne olduğunu. Ne duruyorsun? Ne bok yiyeceksin anlatmayıp da? Çağırdın herifi.

— Bugün öğrenciler yürüyüş yaptı biliyorsun.

Yine durdu Kenan. Rasim hiçbir tepki göstermeden öylece bakıyordu. Ne halt ettim de herifi çağırdım ben? Yılan gibi bakıyor. Uzattın.

— Rektör'ü dövmüşler, bazılarını polis yakalamış.

Rasim kalktı, bir sigara yaktı, arka raftaki kitaplara döndü, göz gezdirir gibi. Bu ne demek? Bak başının çaresine demek! Herif kıçını döndü. Nerde eski şakacı, her şeye yakınlık gösterip takılan Rasim? Döndü Kenan'a aynı soğuk bakışlarla:

— Günsel Hanım'ı mı kurtaracağız? dedi birden. Şaşaladı Kenan. Nerden biliyor bu herif? Yine de hiç bozmadan karşılık verdi:

— Günsel Hanım'ı kurtaracağız.

Bir an bakışıp durdular. Rasim'in bakışlarındaki bilmeceyi çözemiyordu bir türlü. Rasim sigarayı yere atıp bastı üstüne.

— Arabada konuşuruz, dedi. Saat sekize geliyor. Sokaklarda kalıp bir de kendimizi kurtarmaya uğraşmayalım sıkıyönetimden. Daha seni bırakıp döneceğim.

Kenan duruyordu öylece.

— Ben buradayım bu gece, dedi.

Rasim şaşkın döndü, anlamamış gibi baktı.

— Burda mısın? Sinirli, kızgın gülümsedi.

— Yürü de canımı sıkma Allahını seversen... dedi.

Yine bir soğuk bakışma ile karşılıklı çakılı kaldılar. Kenan'ın büyük bir çabayla saklamaya çalıştığı ikircikliğini sezmiş olmalıydı, kapıya giderken:

— İyi ya, dedi, burda kal bu gece, oku üfle, belki bırakırlar Günsel Hanım'ı!

Yenilmişti, bir kez daha çağrılmasını bekliyordu Kenan. Hangi gün yenilmedin ki bu hergeleye? Hiç kaçırır mı zayıf yanımı? Çıkarken döndü Rasim:

— Ulan bırak saçmalığı da gel, dedi. Akıllı bir bok değildin, iyice azıttın.

Nasıl dövmek geliyordu içinden şu herifi Kenan'ın... Işıkları söndürdü, pardösüsünü aldı merdiven dibindeki askıdan, çıktı. Kapıyı çekti hanın önünde bekleyen Rasim'in arabasına girince öylesine bitkindi ki bir ara hiçbir şey konuşmadan eve gidip kapanmak geldi içinden. O canavarların elinde Günsel şimdi. Bir umut bu herifte. Peki, Günsel ister mi bunu?.. Sen nasıl isteyebiliyorsun?.. Ne istedim ki?.. Ödün karşılığı mı istiyorum? Ödünsüz ne verdi sana bu adam? Günsel'i nerden tanıyor, hiç sordun mu?

— O da senin kafada mı?

Rasim'in bu yarı alaylı sorusunu usul usul çözdükçe bir sevinç duymaya başladı Kenan. Demek tanımıyor Günsel'i. Yaşamına giren bir kadın sadece duyduğu! Yoksa bilmez miydi polis kanallarından duymuş olsaydı.

— Tam değil, dedi Kenan. Okumayı seviyor. Anlayışlı. O kadar.

Biraz daha geliştirdi yalanını:

— Olayda bulunması da bir rastlantı. Hiçbir suçu yok aslında. Çemberlitaş'ta buluşacaktık. Bana gelirken...

Durdu, nasıl güç şey yalan söylemek... Arabayı Eminönü Alanı'na sokarken sırıtarak dönüp baktı Rasim, tamamladı:

— ... Tam o sırada da polislerle öğrenciler geçiyormuş oradan, yanlışlıkla yakalayıp...

Alaylı kesti o da... Dönüp bir daha güldü Kenan'a. Kenan da gülmüştü dayanamayıp. Ne eşşoğlueşşektir bu herif. Yalanın bilmediği türü var mı bunun? Bir sigara yaktı Rasim. Düşünceliydi. Akşamın karaltılı, ışıklı trafiğinde dalgın gibi sürüyordu arabayı.

— İyi etmiş, dedi yavaşça, bu namussuz heriflere ne yapılsa az. Ben de yürürdüm öğrenci olsaydım.

Taa içinden irkildi Kenan. Vay canına!.. Bu herifin de katılacağı bir eylemden nasıl kuşku duyulmaz? Rasim de beğeniyor yaptığımızı. Neresi iyi bunun?.. Yine allak bullak olmuştu kafası. Demek Fahir Cemal'in dediği gibi bok yiyor bu ibneler!.. Ah Günselciğim ah!.. Dönüp bir daha baktı dalgın araba süren Rasim'e. Hiç şaka yapmışa benziyor mu?

— Nasıl tanıştınız bu kızla?

Buyur hesap ver. Bir süre ses çıkarmadı Kenan. Rasim de üstelemiyordu. Fındıklı'da yol tıkandı. Beklemeye başladılar araba selinin ortasında.

— Bir lokantada tanışmıştık, dedi Kenan.
Rasim üstelediğini belli etmek istemiyormuş gibi yavaşça:
— O sabah yanındaki kız mı bu? Arıyordun.
Rasim dönüp baktı Kenan'a. Hafifçe gülümsüyordu.
— Sonunda buldun. Keşke bıraksaymışım seni o kaldırımın üstünde.
Arabayı sürerken:
— Bir de sövgü yemiştik, dedi.
Sessiz gittiler bir süre daha. Rasim aynı önemsemez görünme çabasıyla:
— Bu kız için mi bırakacaksın Nermin'i?.. dedi.
Kenan toparlandı birden, sertçe baktı Rasim'e:
— Bırak şimdi bunu, dedi. Bir şey yapabilecek misin?
Biraz durdu üzgün. Umutsuz gibi ekledi.
— Kan kustururlar şimdi onlara, dedi. Bu gece...
Sonunu getiremedi. Tıkanır gibiydi gerçekten de. Rasim susuyordu. Bir süre daha sessiz gittiler:
— Bakalım, dedi, evden telefon açacağım. Olmazsa Ankara'yı ararım.
— Öyle de bir gece ki...
Kime telefon edecekti bu? Ankara'da kimi arayacaktı. Atıyor muydu yoksa. Niye atsın? Kim bilir ne kurtlarla ortaktır bu tilki? Ne sırtlanlarla?.. Kaçındı sormaktan. Bilmemek daha iyi. Bilmek suç ortaklığı olur iyice. Kandır kendini bakalım. Belki de ajan bu herif. Değilse bile çok yakın ilişkileri olabilir üst katlardaki birileriyle. Niye olmasın?.. Senin gibi, en büyük onursuzluk değil, en büyük başarı sayar bunu o. Nişantaşı'na vardıklarında Kenan arabadan inmeyi düşündü bir. Teşvikiye'de kalsam bu gece. Şimdi bu herifle takışmanın sırası mı? Hem belki telefon eder, gece sonucu bildirir.
— Önemli bir şey olursa sana bildiririm ben.
Kenan irkilerek baktı Rasim'e. Rastlantı mı bu? İçimden geçeni okuyor itoğluit!..
— İstediğin saatte açabilirsin, dedi. Uyuyabileceğimi sanmıyorum pek.
Rasim alaylı gülümsedi yine:
— Biz uyuruz, dedi. Karasevda'ya tutulmadık. Uyanmazına yat!..
Kenan birden soruverdi:

— Nerden duydun Günsel'i?

Rasim şöyle bir dönüp baktı, kızmıştı sanki alıklığına:

— Evimde oturuyor herif, sorduğu soruya bak, dedi. Sonra daha da sert dönüp baktı bir:

— Kapıcının bildiğini benden saklayacaksın!..

Öyle ya, bu kadar basit işte... Şişli Alanı'na gelinceye kadar sessiz kaldılar. Alanda inmek istedi Kenan. Rasim yarı alaylı:

— Eve girdiğini görmeden olmaz, dedi, güvenim yok sana.

Kapıda ininceye kadar da konuşmadılar bir daha. İnince teşekkür etti Kenan. Rasim, Nermin'e selam söyledi. Seni ona benim yolladığımı bilsin anlamına bu da!.. Anahtarıyla açtı kapıyı. Salonu geçerken Nermin'le karşılaştılar. Mutfaktan çıkmış, ortaya vurmaktan kaçındığı bir sevinçle bakıyordu Nermin. Ne iyi oldu şu sıkıyönetim diye düşünüyor belki de...

— Telefon ettin mi sen bana?

— Ettim, dedi Nermin. Burak'la konuşmuştum, ses çıkarmayınca bir daha arayayım dedim. Çıkmadı kimse.

Buydu demek.

— Oturalım istersen, dedi Nermin. Hazır...

— Siz oturun, dedi. Aç değilim ben.

Salona geçip çöktü koltuğa. Gözü, kulağı telefondaydı. Daha dur bakalım, evine varmadı herif. Gidip banyosunu alacak, viskisini yudumlayacak, Refiş'in hazırladığı sofrasında zıkkımlanacak. Niye söyledim sanki ben bu herife? Ah Günselciğim, pisi pisine... Polis Sermetler'e saldırınca... Sorguya çekiyorlardır onları şimdi. Neler yapar şimdi o cellat herifler?.. Ayağa fırladı. Salonda dolandı bir-iki. Bir sigara yaktı. İçerden Zeynep'in sesi geliyordu. Koşarak salona girdi biraz sonra, koştu, dolandı bacaklarına:

— Babacığım benim...

Kenan sigarayı bıraktı tablaya, oturup sarıldı Zeynep'e, öptü yanaklarından. Öylesine bir duygululuk vardı ki içinde, çocuğa sarılırken dolacak gibi oluyordu. Zeynep'i içeri gönderip yine koltuğa çöktü, başını arkaya yasladı, kapattı gözlerini. Biraz sonra bütün sokaklar boşalacak. Polis, asker cipleri, bekçiler, dokunulmazların arabaları dolaşacak bomboş caddelerde, sokaklarda. Müdüriyete kapatılmışlara gidecek bütün yollar sabahlara kadar kesik. Gün ışıyacak nasıl olsa. Ne olacak bu işin sonu? Ölü, yaralı var. Öyle bir karışık ki ortalık, ucuz atlatabilir mi Günsel? Askerler

de el koydu. Daha mı iyi oldu ki?.. Belki de... “Hiçbir asker baskısı bizde sivil baskısı kadar canavarca olmadı,” demişti bir gün Baba. Çok eskilerdeydi bu. Yine öyle midir ki? Acaba Rasim? Günsel’i bırakırlar da Sermetler kalırsa içerde? Kızar mı Günsel? Sermetlere polis saldırınca Günsel... Hücrelere koyarlarmış. Kızlarla erkekleri ayrı hücrelere koyarlar! Günsel de ayrı hücrededir. Sermet de... Açlıktan belki de bu baş ağrısı. Ne açlığı? Uyusam mı? Rasim belki de... Ya telefon etmezse eşşoğlueşşek, güvenilir herif midir o? Nermin’e söylememiş belli ki... Güvenilir bir yanı var demek. En iyisi, yarın ben doğru müdüriyete gidip... Eeee... Gidip... Ne bileyim ben... Uzaktan akrabam olur desem? Yuttular da... Hem ne olacak? Ne yapabilirim? Beklemekten başka yol yok. Bakarsın Rasim? Şimdi bomboş sokaklarda... Şu radyoyu da kapatsa Nermin... Hücrede Günsel. Nerden bu sigara dumanı? Polis Sermetler’e... Biri sallıyordu kolunu ağır ağır. Açtı gözlerini: Nermin’di. Şaşkın bakındı bir süre. Eğilmiş, okşar gibi kolunu tutmuş sallıyordu Nermin. Dalıp gitmişim demek.

— Yatağına gitsen, dedi, aynı sevecenlikle.

O kadar oldu mu? Uykulu başını salladı birden.

— Hayır, dedi Kenan, telefon bekliyorum.

— Ne telefonu bu zaman? Kim telefon edecek?

Saatine baktı Kenan, on ikiye geliyordu. Ayılmak ister gibi gözlerini açıp kapadı bir-iki.

— Rasim, dedi, Rasim arayacak. Sen yat.

Kuşkuyla bakıyordu Nermin. Üzgün bir gülümseme vardı sanki bakışlarında. Sağlıklı bulmuyordu Kenan’ın davranışını, sözlerini belli ki... Acılı bir sevecenlikle çöküp iyice sokuldu Kenan’a... Yalvarır gibi yumuşak bir sesle:

— Hadi canım, dedi, git yat artık. Tüketme kendini böyle, ne olursun?..

Yavaşça ilişti koltuğun kıyısına, ağır ağır okşamaya başladı Kenan’ın başını, eğilip dolgun sıcak göğüslerine doğru çekti, yavaşça bastırdı. Önce karşı koyacak gibi oldu Kenan, sonra bıraktı kendini o da... Uykudan yeni ayılmanın verdiği güçsüzlük, bu sıcacık okşanma, —saçma da olsa— mırıl mırıl sevgi sözleriyle öylesine kuşatıvermişti ki Kenan’ı, karşı koymayı bile düşünemez olmuştu bir süre sonra. Okşamalarına ufacık öpücükler de eklemeye başlamıştı Nermin. İçtenlikle dolu, sıcacık bir sesle:

— Ah bilmesem, diyordu, bilmesem nasıl altın gibi yüreğin olduğunu... Dinlen biraz. Yıkma, tüketme kendini böyle. Hadi canım. Hadi birtanem. Sevme beni yine, zararı yok.

Öyle dokunmaya başlamıştı ki Kenan'a, dudaklarını büzüp çocuk gibi ağlamaktan korktu birden, fırladı:

— Peki dedi, gidiyorum, peki.

Koridoru geçerken içkili gibi sallanıyordu. Hem ardı sıra ağır ağır gelen Nermin'den kaçar gibiydi, hem yetişip aynı biçimde sıcacık kucaklamasını, mırıl mırıl konuşmasını istiyordu sanki. Daha önce yenildiği de olmuştu. (Dün gece sözgelimi.) Yine de böyle olmamıştı hiç. Odayı bulduğunda kapıyı hemen kilitlemek geldi içinden; yoo hiç de öyle bir şey yoktu içinde. Dün gece sakladıkları Felsefe Notları geldi usuna nedense, Nermin geldi. Onun yerine gidecekti tutuklanmaya. Bu kız inanmıyor benim başkasını sevdiğime, yoksa nasıl davranır böyle?.. Ya da öyle sarsılmaz bir inancı var ki kendisine... Peki Günsel şimdi... Vay Puşt Rasim, arayacaktı bizi sözde... Ulan!.. Bir sonuç alamamışsa niye arasın? Kesin söz vermedi ki oğlan, öyle söyledi. Nasıl sonuç alır hem?.. Kolay mı?.. Bırakırlar mı Günsel'i?.. İçine bıçak gibi bir sızı saplandı birden. Nasıl düşünmedim bunu? Bırakmazlar Günsel'i. Yıllarca bırakmazlar belki de... Kaç yıl verirler kim bilir? Demek artık... "Onların ne olacağı belli mi?" dedi Handan. O kız bile senden akıllı. Söylemeye dilim varmıyor ya, sadece bir düş bundan sonrası. Peki ben ne... Yatağın kıyısına ilişti yıkılır gibi. Ancak varmıştı gerçeğin acı bilincine... Cezaevlerinin karanlık, parmaklıklı görüşme yerlerinde birkaç dakika görülebilen soluk bir yüzdü Günsel artık. O da bırakırlarsa... Yapayalnız Kenan. Bitmiş, boşalmıştı birden. Anlamsız bakındı yöresine. Tutunacak bir şey arıyor gibiydi. Peki, ben ne yapacağım şimdi? Ne olacağım ben anlamınaydı bu. Her şey, bütün olaylar, Beyazıt Alanı'ndaki kavgalardan, elektrik direklerinin başını alıp gittiği yolları boşaltıp bekçilere, polis ciplerine bırakan sıkıyönetim uygulamasına kadar her şey, Günsel'i koparıp götürmek, Kenan'ı yalnız yılların karanlığına gömmek için uydurulmuş düzmece oyunlardı sadece. Beni de alırlar belki. Keşke alsalar. Peki beni kim arar müdüriyette? Kim sorar polisten? Her türlü kötülüğü yaparlarmış yalnız buldular mı. Öyle dedi ya... Kim dedi?.. O kız dedi. Yıllarca yok artık. Yapayalnız bıraktılar beni. Kapı açıldı yavaşça. Nermin'di, gecelikleydi saçlarını omuzlarına bırakmıştı. Bu var işte, bu arar

beni. Nermin sevecen bakışıyla bir süre durdu kapıda. Sıcak, çekingen bir sesle:

— Yalnız mı kalmak istiyorsun? dedi.

Kenan'ın öylece baktığını görünce, daha yüreklenmişti sanki, gülümsedi yavaşça:

— Geleyim mi?., dedi. Çekingen, utangaç bir fısıltı ile. Omuzları çökmüş, kımıldamadan bakıyordu Kenan. Diyecek ne sözü vardı ki bu kadına?.. Niye soruyor?..

XXIV

Dört öğrenciydiler GMC'de. Günsel'den başka tanımadığı üç oğlan vardı. Bir de sayısını bilemediği polisler. Arkadaydı onlar. Öğrencileri öne itmişler, ara sıra yumruklar atıyorlardı sırtlarına, omuzlarına, kafalarına; sövüyorlardı bir yandan da. Sirkeci'ye yaklaşırken sustular bir ara, vurmayı da bıraktılar. Birçok yeri ağrı, sızı içindeydi Günsel'in. Seviniyordu yine de; karnında, belinde yoktu ağrı. Demek sakatlanmadık daha. Geçer ötekiler. Ah karnıma vurmasalar. Bir de belime... Hep göğsünden yukarılardaydı vurulan, acıyan yerler. Bir de sağ eli, sağ ayak bileği. Asıl müdüriyette olacaklar önemli. Görürsünüz diyordu herifler yol boyunca. Görürüz ne yapalım?.. Olayları toparlamaya çalıştı kafasında. Öyle dağınıktı ki... Ne sorarlar şimdi? Nasıl yanıtlamalı? Yanındakileri de tanımıyordu. Geride başka ciplerin de geldiğini görmüştü bir ara içeri tıkılırken. Sermet, Arif, Hukuk'tan bir oğlan yine... Bir de kara kız vardı İktisat'tan, o da yakalandı. Ali de vardı ya, bir ara fırladı o. Yanındakilere şöyle baktı bir. Üçü de sapsarıydı oğlanların. Sinmişler, susuyorlardı. Birinin kulak memesinde kan vardı. Ben de sarardım mı böyle? Ne sararacağım be? Bir şu karnımdaki olmasaydı. Oldu ne yapalım? Yakalandın mı en kestirmeden en ağırını düşün, göze al onu; başıma geldi çekeceğim, çilem bu benim, başka yol da yok, de!.. Ağabeyinin bir gün gülerek, öğüt verir değil de rastgeleymiş gibi söylediği bu sözler hiç çıkmazdı kafasından. Günü geldi demek. Şimdi işe yarayacak işte. Müdüriyet önünde ite kaka arabadan indirirlerken karnını da düşünmüyordu artık. Bir tekme atarlar, düşer bebek. Sen de gidersin. Giderim. Gitmem belki de kurtulurum. Kenan... Birçok cip, GMC giriyordu müdüriyetin önüne. İçeri girerlerken baktı, 20-25 kadar vardılar. Birkaç kız

daha vardı. Biri ağlıyordu. Üstü başı yırtılmış olanlar, yüzleri, gözleri kanlılar... Arif, Mahmut, Sermet de vardı önleri sıra merdivenlere itilenlerin arasında. Topallıyor gibiydi o da... Gömleği kanlıydı. Yaşlıca bir adamı da sille tokat attılar aralarına. Polislerden biri sövgü arası açıklamıştı suçunu adamın. Kışkırtmış, taş atmış o da... Demek halk da var?.. Sevindi Günsel. Ya Kenan da karışmışsa? Binlerce insan vardı koca alanda. Gelmişse duramamıştır o. Merdivenlerden çıkarlarken heyecanla bakınmaya başladı yeniden. Kenan'ı da tıksınlar istiyorsun. Niye isteyeyim?.. Kaçıncı çıkışım bu merdivenleri? Nerden bileyim sayısını? Ağabeyime çamaşır, yemek taşıdık yıllarca. Şimdi de... En üst katta, Birinci Şube'nin önünde beklettiler bir süre. Sermet'le bakıştılar. O da sararmıştı. Gömleği yırtıktı, kanlıydı. Göğsüne sızan ince bir kan vardı boğazında. Pek derine benzemiyordu yarası. Günsel'i görünce göz kırpar gibi bir şey yaptı. Ne demekti o? Kanı kaynadı birden Günsel'in. Kötü oğlan değil bu. Niye kötü olsun ben sevmiyorum diye? Bizden... En kötümüzün tırnağına kurban olsun şu itlerin topu. Mahmut, Arif bakmıyorlardı Günsel'e. Kimse bakmıyor ki birbirine. Suskun herkes. Yalnız bir kız ağlıyor zır zır. Sermet de topallıyordu benim gibi, merdivenleri çıkarken. Şimdi gelsin dayaklar. Ne mutlu ona, karnında bebek yok!.. Gülecek gibi oldu. Ya Sermet'ten olsaydı bebek? Olmazdı. Kenan olur ancak benim bebeğimin babası. Niye aldırtacakmışız? Söz olsun ki doğuracağım. Eli karnına gitmişti yavaşça. Hele bir şunu atlat benim aslan bebeğim!.. Bırakır mıyım seni o cellat doktorların bıçağına? Kavgaya girip çıkacaksın ananla, sonra o karı seni!.. Gözü kör olsun öyle kahpe ananın. Delirdin sen yine. Akıllının işi ne burada? Kenan'la da konuşacağım. O dünden deli zaten. Yoksa bir daha göremeyecek miyim Kenan'ı? Daha neler? Ne zırlıyor bu kız da?.. Gebe olmasın o da? Bereket oğlanlardan ağlayan yok. Ne oldu ki ağlayacak? Bir itiş kakışla Birinci Şube'ye soktular hepsini. Sağda kitaplık denen yere doldurdular önce. İçerden bağrışmalar, sövgüler, çığlığa benzer sesler geliyordu. Bir de sürekli yükselen, alçalan uğultulu telsiz sesi ile karışık boğuk, anlaşılmaz buyruklar, karşılıklar. Biraz sonra dış kapı yine açıldı. Bir sürü öğrenci daha soktular içeri. Yara bere içindeydi çoğu. Kızlar da vardı yine. Tanımıyordu Günsel. İki suratsız sivil polis bekliyordu kitaplığın kapısında. Biri Günsel'i cipe sokanlardandı. Bunun bileğini mi ısırdım ki? Bir güzel bahçe yaptım koluna itin! Tuzluydu. İçi bulandı birden. Korktu, yine bulantılar başlayacak diye. Niye düşünürsün böyle pislikleri? Isırdın, bitti gitti. Birden

içeri dalan üç sivil erkekleri iteledi dışarı. Kızlar bir köşeye büzüşmüştü korkuyla. Ağlayan kız da susmuştu. Hafif iç çekiyordu yalnızca. Sermet giderken bir daha baktı Günsel'e. Sevgi doluydu bakışı. Günsel de dostça bakıp gülümsedi. Sermet yine göz kırpar gibi bir şey yaptı tam çıkarken. Günsel de yaptı aynı şeyi. Ne anlama geldiğini bile bilmiyordu ya, iyi bir şey. Dayanışma bir tür. Hay Allah, bu da nerden çıktı şimdi? Öyle çişi gelmişti ki... Korkudan mı?.. Yoo namussuzum korktuğum filan yok. Daha Üniversite'deyken vardı; keşke Handan söyleyince yapsaydım ya... Şimdi bu heriflere söylenir mi? Tutmaya çalış bakalım. Handan nerelerdedir ki? Yaman kız olacak o. Söylediğinden daha çoğunu yapanlardan. O da gelir mi ki?.. İstiyorsun gibi. Çüş!.. O kadar mı bencilim ben? Ne çok tanımadığım çocuk katılmış. Ömrümce görmediğim bir sürü...

— Siz de gelin!

Kızları da çıkardılar kitaplıktan. Koridorda yürüttüler bir süre. Bir duvarı dönerlerken apteshane kokusu çarptı burnuna. Söylesem mi?.. Boş ver. Ağlayan kız yine başlıyordu ki bir sivil:

— Sus!., diye tersledi.

Kız susmuştu korkusundan. Birkaç çalışma masası bulunan, iki kocaman pencereli bir büyücek odaya doldurdular kızları. Altı kişiydiler. İktisat'taki kara kız vardı bir tanıdığı. Onunla da konuşmuşlukları yoktu pek. Kapının içinde bir genç oğlan durup bunlara bakmaya başladı. Öğrenci sanmıştı Günsel, sonra anladı gözcü sivil olduğunu. Çevresindeki kızlara baktı bir, şunlarla bir şeyler konuşup... Kapı açıldı birden, arabada sırtlarına, kafalarına yumruklar indiren bir herif daldı içeri. Şöyle bir baktı:

— Sen gel, dedi Günsel'e.

Vay canına!.. Bunun bileğini mi dişledik yoksa?.. Yürüdü Günsel. İçinde karşı koyamadığı bir eziklik duymuştu ya, toparlandı hemen. Ne diyeceğim sorarlarsa? Özgürlük istiyoruz, anayasayı çiğnediler... Öyle mi, yoksa?.. "İnkâr yiğidin kalesi!.." Gülerek bunu der ağabeyim ikide bir. Çemberlitaş Sineması'na bilet almaya gidiyordum. O sırada... Ya da Kapalıçarşı'ya pabuç almaya geçecektim. Bu daha iyi. Pabuç alacak para nerde?.. Koridorda iki sivilin arasında yürürken gittikçe büyüyen acı çığlıklar duymaya başlamıştı. Birinci Şube bura, müzik sesi duyulacak değil ya... Koridor boyu birkaç kapı ilerdeki bir oda önünde durdurup kabaca iterek içeri soktular Günsel'i. İri yarı birkaç kişi daha vardı içerde. Ayaktaydı hepsi de. Kumral, Boşnak suratlı bir herifti ortada duran. Koca

burunlu, küçük mavi gözlü, dümdüz arkaya taranmış kızıl saçlı. Başları bu. Bir anda öyle yalnızlık duydu ki Günsel. İster istemez karnını düşünmüştü yine. Parçalar bunlar bizi, vah bebeğim!.. Dik dur be, parçalasın itler.

— Gel bakalım orospu!..

Az kalsın tutamayıp karşılık verecekti. Anandır orospu. Kapılmayacaksın kışkırtmalara, der ağabeyim, bırak havlasınlar. Karşılık verirsen canavarlıklarını artırırsın sadece. Heriflere yardımcılık bir tür.

— ... mınız kaşınıyor değil mi? İlla Moskof ...ğı mı olacak? Biz de daha kalın ... k var orospu...

Ne yapacağını, nasıl davranacağını kestirememişti Günsel. Sorgu filan değil. Herifler düpedüz kötülük için... Neye uğradığını anlayamadan sille, tokat yağmuru içinde buldu kendini birden. Arkadakilerden biri on parmağını vahşice saçlarına geçirmişti. Pabuçlarının demirli uçlarıyla bacaklarına vuruyorlardı bir de... Çantası fırlamıştı kolundan... Tutamamış, çığlık çığlığa bağırmaya başlamıştı Günsel...

— Namussuz herifler... Alçaklar... Canavar köpekler!.. Ötekileri azdırmaktan başka sonuç vermemişti gerçekten de... Sürekli de sövüyordu herifler. Hep aynı şeylerdi sövgüleri.

— ...mın ...k istiyor senin orospu, kaltak... Moskof ...ğı... Bizde daha... kalın ...k...

Kalçasına inen taş gibi bir yumrukla sarsıldı Günsel, düşecek gibi oldu. Herifler de durdu o sıra. Yorulmuşlar mıydı, yoksa yeterli mi görmüşlerdi ilk ağızda? Soluk soluğaydılar. Günsel de susmuş, kendini toparlamaya çalışıyordu. Demin kolundan fırlayan çantasının çarpıp açılarak düştüğü yakınındaki duvar dibine çöktü yavaşça, yumuldu korunmak için. Kalçasındaki ağrı içine işlemişti ya, yine de bir sevinç vardı içinde. Sille, tokat, yumrukları umursamıyordu. Omzuna, sırtına inmişti yumruklar. Bu kadarla atlattıksa iyi. Karnımda bir şey yok.

— Kalk kaltak!..

Başları olacak, masa önünde duran sandalyeyi gösteriyordu. Ulur gibi bağırdı yine.

— Geç şuraya...

Günsel ağır ağır kalktı, çantasını taktı koluna, dik durmaya çalışarak gösterilen sandalyeye geçip oturdu. Titriyordu her yanı. İki kişi kaldı odada, ötekiler çıktı. Biri daktiloya kâğıt taktı hemen. Öteki, o ilk sövüp vuran herif, gözlerini dikmiş, hiç ayırmadan sürekli bakıyordu Günsel’e. Çığlıklar

geliyordu dışardan. Yakındaki bir odadan tıkır tıkır daktilo sesi geliyordu. Böyle bakarak korkutacak beni aklı sıra bu kuduz köpek. Sinirlerim boşaldı birden, korkudan titriyorum sanıyor herif. Ağzında bir tuz tadı vardı. Mendilini çıkardı çantadan, tuttu ağzına. Mendil kızarmıştı. Dişim ya da dudağımın kıyısı kanamış olmalı. Hiç önemli değil. Herif kimliğini soruyordu. Adını, soyadını, ana, baba adını, doğum yerini, doğum yılını... Günsel'in sessiz duruşunu korkusuna vermiş olmalıydı.

— Konuşsana orospu, dedi, niye sesin çıkmıyor? Sokaklarda ...mınızı yırtarak bağırmasını biliyorsunuz.

Günsel bu pis kışkırtmaların üstüne çıkacak kadar durulmuştu artık. Toparladı kendini, herifi şaşırtan bir serinkanlılıkla:

— Hiçbir sorunuzu yanıtlamayacağım, dedi. Burası devlet dairesi değil, ahlaksızlık yuvası. Varsa bir suçum mahkemeye gönderirsiniz.

Şaşaladı herif; inanmamış gibiydi duyduklarına. Gözlerini açtı birden. Daktilodaki adam da başını kaldırmış şaşkın bakıyordu. Ya ne sandınız orospu çocukları?.. Hadi saldırın yine. Kaşındık ne yapalım?.. Beklediği olmadı Günsel'in. Herif başını salladı yavaşça sen görürsün anlamına. Uzandı, çantasını aldı kucağından. Şebekeyi çıkardı içinden, attı masaya. Şöyle bir karıştırıp çantayı Günsel'e fırlattı. Sonra kolundan tutup çekerek kapıya götürdü, açtı kapıyı, sürükleyerek çıkardı koridora, oradaki bir sivile iteledi.

— 2'ye koyun bu orospuyu, dedi. Görüşeceğiz.

Sonra bir başka yana seslendi:

— Getirin!..

Günsel'i kolundan çekiştirerek götüren sivil, yaşlıca bir adamdı. Asık yüzü gece çalışanlarda görülen kirli sarı bir deriyle kaplıydı. Yüzüne hiç bakmıyordu Günsel'in. Açılıp kapanan kapılarla birlikte çığlıklar doluşuyordu koridorlara. Gelenler, gidenler... Bir koridoru dönerlerken ağzı burnu kan içinde iki öğrenciyi sürükleyerek bir kapıdan çıkıyorlardı. Sövgüler, bağrışmalar, alçalıp yükselen telsizdeki anlaşılmaz, boğuk uğultulu sesler, konuşmalar... Terasa benzer, üst yanı camlı bir merdiven başından geçirip bir kapıyı açtı herif, Günsel'i iteledi içeri, kapattı hemen. Eski evlerdeki yüklüğe benzer, ancak bir kişinin sıkışacağı bir yerdi burası. Raf gibi bir tahta kerevet vardı oturmak için. Kapı üstündeki tel kafeste bir ampul sürekli yanıyordu. Tahtaya oturup sırtını kireç badanalı duvara yaslayınca her yanındaki acılar üşüşüvermişti birden. Hele kalçasındaki

yumruk yeri. Açıp bakmayı düşündü, belli olur mu bu ışıkta? Çürümüş, morarmıştır. Sırtı, yüzü, boynu, sağ eli, ayak bilekleri, omzu. Cipteki acılar aşağı yukarı. İyice artmış, çoğalmıştı yalnız. Bir de yüzünde, kulaktozuna doğru şişmeye, yanmaya benzer şeyler duymaya başladı ilk olarak. İlk birkaç tokattan sonra korundum biraz. Saçlarının dibi de sızım sızımdı. Canavar herifler!.. Tel tel saçlarım kaldı ellerinde. Mendili yine bastırdı ağzına. Kana benzer bir şey görünmüyordu pek. Diş eti ile dudağının içinde de sıyrığa benzer bir acı vardı. Bir de tekmelenmiş bacak kemiğinde yer yer acılar. Sonuç? Şimdilik ucuz sayılır. Belimde, karnımda bir şey yok. Elini karnına götürüp gezdirdi yavaşça. Dayan aslan bebeğim yeneceğiz bu cellatları! Zor yenersin! Ne dedi herif? Bırakırlar mıydı? Yanlış mı yaptım yoksa?.. Sakın ha!.. İkircikli olmak yok burada. Kızgınlıklarını körükledin. İyi ettim. Başka ne silahım var? Ezik, başı yerde bırakılmaktansa... Uzatma, saçmalıyorsun. Kendini doygun etmen mi sorun, ödün vermeden ellerinden kurtulman mı? Neyse şimdilik bir zararı yok bu kadarının. Belki de iyi oldu. Dışarda gittikçe artan çığlıkları dinlemeye başladı. Kapısının önünden iniltiler içinde birilerini geçiriyorlardı. Sonra bir sessizlik oldu. Kapıyı vurdu, bekledi. Biraz sonra esmer, şişmanca, yaşlı bir sivil açtı kapıyı. Gözlerini dikti, dövecek gibi bakmaya başladı.

— Tuvalete gitmek istiyorum.

Küt diye kapattı herif bir şey demeden. Bir daha vursam mı herife inat?.. Biraz bekle bakalım. Boyuna da üstlerine gidersen tamamdır. Öyle de sıkıştım ki... Sinirden midir, nedir? Çok tutarım oysa ki... Yine birini dövüyorlar. İnce bir kız sesi çın çın yankılanmaya başladı koridorlarda. Deminki mızmız kız olmasın? Daha girerken başlamıştı, bir-iki de yediyse... Yok canım, ötekilerdendir. Vurmazlar bile belki ona. Sövgüler, itiş kakış sesleri, bağrışmalar yaklaşıp uzaklaştı yeniden. Dayaktan, işkenceden başka bir şey yok bugün burada. Asıl akşama başlayacaklar. Öyle derdi ağabeyim. Akşam beşle sekiz arası falaka başlarmış dayak komisyonları önünde. Komisyoncu ülke... Her şeyin bir komisyonu olacak. Bunlarınki yüzde kaç?.. Aç köpek bunlar, bir ufak kemiğe adam parçalarlar. Kenan nerdedir şimdi? Duymuş mudur buraya alındığımı? Ne yapar ki duysa? Tam sürpriz oldu!.. Kötü mü oldu be? Bak neler çıkacak bu işin altından. İçerdeki sesler kesildi bir ara. Bir sessizlik çökmüştü yapıya. Şaşırdı Günsel. Kapıya dayadı kulağını, dev bir uğultu vardı sanki derinden derine. Bir anlam veremedi önce. İrkilir gibi oldu nedenini bilmeden, sonra

bir mutlulukla algılamaya, kavramaya başladı. Gaipten gelen ses değil bu. Sirkeci’ye indiler demek. Öğrenci yığınları bunlar. Vay canına!.. Yanılmıyorum değil mi?.. Çokları ruh sağlığını yitirmiş burada sesler duyarak. Kız, keçileri kaçırma sen de sakın!.. Yok canım, bal gibi dev bir uğultu bu. İşte: Katiller... Katiller... Katiller... Hiç kuşkusu kalmamıştı artık. Diretti önce, tutmaya çalıştı kendini, beceremedi, duvara yasladı başını, bıraktı, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Utanmıyorsun değil mi?.. Utanmıyorum işte, ne yapayım?.. İnsan hiç mi ağlamaz sevincinden? Ne var sevinecek? Tuttu yine küçük-burjuva duygululuğun! Olsun... Koşuşan bir ayak sesiyle toparlandı hemen, gözlerini sildi çabucak. Bir de açıp beni böyle görürse bu köpekler?.. Bir türlü tutamadığı kesik kesik iç çekişmelerini ağzına bastırdığı mendile örtbas etmeye çalışarak kulağını tahta kapıya dayadı yeniden? Şimdi daha belirliydi sesler, bağrışmalar. Bir ara sessizlik oldu. Bir hoparlör ya da megafon sesine benzer uğultulu konuşmalara haykırışlar karıştı yeniden. Yapıda tam bir sessizlik vardı. Yalnız ara sıra kapı önünde koşuşan tek tük ayak sesleri... Epey bir süre geçti böyle. Birkaç kez daha haykırışlar oldu derinden. Sonra uzaklaştı gibi... Taksim’e yürüyorlar. Yürüyün çocuklar?.. Bizim için de yürüyün!.. Handan da, belki Kenan da... Yapı eski yaşantısına dönmeye başlamıştı ağır ağır. Ancak dövülen, işkence görenlerin bağırması eskisi kadar değildi sanki. İyice kuruladı gözlerini, durulmuştu. Kapıya vurdu yeniden. Biraz sonra aynı şişman herif açtı.

— Bir dakika, diye kapattı hemen.

Sanki herifte daha bir yumuşama varmış gibi geldi Günsel’e. Sana öyle geliyor. Pek bekletmedi bu kez, biraz sonra açtı kapıyı, başı ile yol gösterdi çıkması için. Önde yürümeye başladı Günsel. Aydınlık gözlerini kamaştırmıştı. Üstü camlı bir çatı katı koridorunu üç-beş metre yürüdüler. Herif öne geçti birden. Soldaki birkaç basamak merdiveni indirip bir kapıyı açtı, başı ile içeriyi gösterdi Günsel’e. İçerde, loşlukla ürkek bakışan birkaç kız daha vardı. Çıktığı yerin biraz daha büyüğü bir hücreydi burası. Küçük, dikdörtgen bir avluya bakan yan yana hücrelerden biri. Hepsinin de kapısı üstündeki telli kafeslerde ampuller yanıyordu. Duralamıştı Günsel. Bir şey diyecek oldu. Herif birden tuttu kolunu, içeri savurmak istedi kızgınlıkla. Günsel de tutamadığı bir kızgınlığa kaptırmıştı kendini.

— Bırak kolumu, dedi, it...

Kolunu hırsla çekip almıştı herifin elinden. Şişman herif şaşırdı önce, bıraktı kapının kanadını, iki eliyle yakalamak için atıldı Günsel'e. Hemen orada bir sarı oğlan da bitivermişti. Lacivert giysili, polis yüzlü... Birlikte kollarından yakalayıp itiş kakış içeri atmaya çalışıyorlardı. Nedenini unutmuştu Günsel, diretmek geliyordu içinden sadece.

— Ne oluyor?

Adamlar çekingen duraladılar. Uzun boylu, gözlüklü, yüzünde tikler olan bir herif koridorda durmuş Günsel'e bakıyordu. Soluk soluğaydı Günsel. Toparladı kendini, acılı başkaldırmayla, kısık:

— Tuvalete gitmek istiyorum, dedi.

Bir şeyler daha diyecekti ya, adam kesip ötekilere döndü, sertçe:

— Götürün! dedi.

Hemen koridora daldı, vakti yoktu belli ki. Sarı polis hücrenin kapısını loşlukta ürkek bakışan kızların üstüne kapatırken, şişmanı başı ile yol gösterdi yine. Dilsiz mi yoksa bu herif?.. Bir koridor boyu yürüyüp sağda, uçta bir apteshaneye soktu Günsel'i. Kapı camlıydı, herif de oracıkta bekliyordu. Önce tedirginlik, bir sıkılganlık düştü içine. Ne sıkılacak be!.. Beklesin it!.. Tam bunlara göre iş! Apteshane öyle pisti, öyle kokuyordu ki öğürmemek için mendili tıkadı burnuna. Zor tuttu kendini. Dışarı çıkıp da apteshaneye bitişik daha da pis bir muslukta ellerini yıkayıp yüzünü, saçlarını ıslatırken birkaç kez sarsıldı öğürtüyle. Kanlı sümükler, renk renk balgamlarla sıvaşıktı musluk yalağı. Mendili ile kurulanırken döndü, adamla göz göze geldiler. Dimdik baktı herife, adam başını çevirdi. Yürüdü Günsel. Rahatlamıştı biraz. Çiş yapma özgürlüğünü kavgayla ele geçirdik!.. Çıkarırlar acısını. İçerlerden bağrışmalar, çığlıklar gelmeye başlamıştı ya, eskisi kadar değildi. Bekleyen sarı polis deminki hücrenin kapısını açtı, boştu. Günsel girer girmez küt diye çarparak kapattı ardından. Kapı kapanınca iyice kararmıştı içerisi. Kapının üstündeki tel kafesin gölgeli çizgilerle böldüğü zayıf ampul ışığı altındaki loşluğa gözleri alışınca, çıplak kirli dört duvar, hücreyi hemen de kaplayan boş demir karyola çıkmıştı ortaya. Yavaşça ilişti karyolanın demirine. Acıları, sızıları artmış gibiydi. Öyle yorgundu ki... Bir sürü kız vardı burada, hemencecik nereye götürdüler onları? Tek bırakmak istediler beni demek. Bir çiş uğruna!.. Kızlarla konuşmaya hazırlanıyordu oysa ki? Patladın, biraz tutamadın kendini. Ne bileyim?.. Nedensiz bir ürperti geçti içinden. Rastlantı değil ya beni hücreye yalnız tıkmaları. Belli ki bir kolaylık düşünüyorlar bizim için!

Toparlandı. Düşünsünler bakalım. Duvara bakındı. Gözü alışmıştı loşluğa. Boş, çıplak sandığı duvarlar, yazılar, çizilerle doluydu. Bir mutluluk yandı içinde birden. Yıllardır sözünü duyduğu hücrelerdeydi. Yüzlerce, binlerce devrimcinin ilk uğrak, ilk sınav yeri. Ateşten geçmek deyimini duymuştu eskilerden. Ağabeyim de kullanırdı. Ateşten geçiyorum ben de. Ağır ol!.. Kömürlüğü tıkadılar seni, o kadar. Daha ateşin yüzünü bile görmedin. 951'de sürekli iki yıl kaldılar bu hücrelerde. Hem de her gün işkence baskısı ile delirenler, kendine kıyanlar, yıkılanlar, sonuna kadar yiğitçe diretip devrimci mutluluğun saygı doruğuna varanlar, yıllar yılı bu karanlık hücrelerden geçip gitti. Daha saat bile olmadı sen buraya gireli. Hele günler, haftalar, aylar geçsin, hele çıplak ayaklarını parça parça etsinler bir; sonra bir daha, bir daha, bir daha kan içinde bıraksınlar seni, tek sözcük, ödün vermeden diretmişsen sonuna dek, yılmamış ezilmemişsen; ateşten geçmek dedikleri odur işte. Yine bir ürperti dolaştı içinde. Şöyle bir dikeldi yeniden. Karyolanın ayakucu demirine dayadı sırtını. Yüzünü kapıya döndü, başını ağır ağır salladı. Güç yıkar beni bu itler? Sonra nasıl bakarım Kenan'ın, ağabeyimin yüzüne? İnanmasa bana, güvenmese, akıllı kızım der mi hiç? Sakladığım bir giz de yok aslında. Ne soracaklarmış ki?.. Hasan'ın kardeşi olduğum çıkarsa bir oyunlara kalkabilirler. Nasıl saklarım onu da? Sormazlarsa, söylemezsen saklanmış olur? Tanımaz mı beni bunlar? Seni tanıyacak durumları mı var be?.. Peki ya karnıma vururlar da... Offf, nerden çıktı bu piç kurusu?.. Gülümsedi. Bayılırdı "piç kurusu" sözüne. Piç kurusu... Piç kurusu... Piç kurusu... Piç kurusu... Başladı işte anlamını, tatlılığını yitirmeye.

Küçükken en çok oynadığı oyundu. Bir sözcüğü sürekli yineledi mi tanımaz olurdu. Saçma, anlamsız bir ses dizisine dönüşürdü sözcük. Bıraktı yinelemeyi. Kıyamamıştı piç kurusuna! Elini karnına götürdü. Düşüverdiği duygululuğu savuşturmak ister gibi alaylı gülümsedi. İstenmeden gelen eşşek kafalı bebek, bu canavarlara da dayatmasını, diretmesini bil de anlayayım bizim çocuğumuz olduğunu. Yoksa... Bir sesle kapıya baktı. Kapı üstündeki sürgülü dikiz penceresi birden açılmış, bir çift göz dikilmişti içeri. Bir an bakıştılar karşılıklı. Gözler çekildi, küt diye kapandı delik. Kalktı Günsel, kapıya yaklaştı, ince ışık sızıntıları veren iğne burnu delikleri bakıştırmaya başladı.

Bir tanesinden şöyle bir görünüyordu dışarısı. Kapı önü, karşı hücrenin yarı kapısı, yandaki koridor duvarının kıyısı... Biraz bekledi, başka

hiçbir şey yok görünürlerde. Limanın uğultusu, vapur, çatana sesleri, tramvay çanları, kanat şakırtıları, onları birden bölen acı bir çığlık... Bu yapının arkasındaki sokaktan geçen tramvaylar. O gün buraya yürümüştük Kenan'la. Nerdedir şimdi o? Duymuş mudur beni? Kimden duyacak?.. Gerçekten de kimse bilmiyor belki de bizi içeri tıktıklarını, gören olmadı ki. Herifler amma oyuna getirdiler bizi. Kavga da düzmeceydi belki. Yok canım. Sermetler'i kıstırmışlardı sokağın içine. İyi ki sen yetiştin de... Söz mü bu da?.. Başını çevirip de geçecek değildim ya. Oyunsa da oyun, ne yapalım?.. İyi ettim. Hem burayı gördük, kötü mü?.. Serüvencilik mi oynuyorsun? Evet, serüvencilik oynuyorum!.. Bir soyunsam, çürük içinde her yanım. Kenan'a soyunur gösterirsin. Kenan'ı da atsalar buraya... Ya Sermet'i atarlarsa?.. Atarlarsa atsınlar, umurumdaydı!.. Tıpkı plajdaki kabine benzemiyor mu?.. Hani, Sermet'le gidip de... Üfff, sen de bu itlerden yanaşın galiba. Sinirleri bozulunca karanlık hücrede seks bunalımına düşermiş insan. Sonra kendini tutamaz herhangi biriyle... Ayyy, o olmasın işte!.. Sıkıysa olsun. Nasıl olurmuş ben istemezsem? Hepsi, bir halt ettikten sonra uydurulan bahaneler bunlar. Ne çok insan gelip geçmiş burdan. Belki ağabeyim de... Duvara yaklaşıp karmakarışık, kimisi üst üste silintili, düzgün, eğri büğrü yazılara baktı, isimdi çoğu. İbrahim, Arif, Mustafa... Okuyamadığı bazı sözcükler...

"Suçsuz yatıyorum......t... aydır". Dört'ün de, altı'nın da olabilir bu "t"...

Altında silik bir şeyler daha var. Ort...k..ü... Ortaköylü belki... Ötekiler okunmuyor? Bu ne? G... l g...nler ...c.z ...çuc.la... Güzel günler göreceğiz çocuklar. "Çucuklar" dediğine göre tütüncülerden bu. Dramalı, Kavalalı... Göreceğiz ya, daha epey ilerde kardeş. Biraz daha bekleyeceksin. Çok şeyler varmış daha, okunmuyor; silip kazımışlar mı ne? Polisler kazımışlardır. Şurda ne yazıyor? ...D... Bir şeye benzemiyor pek. Dünya mı?.. Yok canım, ...ci... var sonunda. Devrimci olacak ya. Sövgülü bir gürültüyle irkilerek kapıya döndü. Gözünü ufacık deliğe yaklaştırdı. İtiş kakış birini sürüklüyordu birkaç polis. Koridordan geçirdiler çabucak. Sövgüler, gürültüler uzaklaştı. Biri yürüyüp geçti çabucak peşleri sıra. Sonra yine eski sesler çıktı ortaya. Bir de derinden bir tren sesi. Sirkeci'den geliyor. Orada buluşuyorduk her akşam altıda. Niye Kenan'a yalan söyledim o akşam, gitmedik onunla?.. Bırak şimdi. Kimdi bu geçirdikleri? Kötü dövmüşler. Ayaklarını sürüterek çekiyorlardı. Sermet'tir belki. İçinde

bir acı duydu birden. Belki de Kenan da burda... Saat kaç? Yanılarak kolundaki saate baktı. Oysa cipte bakmıştı; camı kırılmış, durmuştu saat. 11'de durmuştu. Dönüp kapıya verdi sırtını. İçinde bir eziklik vardı. Akşam oluyor nerdeyse, yarım fincan sütle duruyorum. Nerden aklıma getirdim şimdi bunu? Baygınlık geldi işte... Bayılacak gibi olmuştu gerçekten de... Bir ter boşandı hafiften. Geçer, önemli değil. Havasız burası da ondan. Heeey, ateşten geçecek karı, ne oluyorsun?.. Bir şey olduğum yok. Gerekirse on gün yemem. Bu piç kurusundan. İki aylığa yakınmış diyordu Handan. Handan nerdedir şimdi. Mendili yüzünde dolaştırdı. İyi gelmişti. Islak, serin. Daha kurumamıştı mendil. Bir ufacık kolonya bulundursam ya çantamda. O da mı burjuvalık?.. Nasıl işe yarardı şimdi. Yanılıp kolundaki saate baktı yine. On birde... O merdivene düşerken çarpmıştım, sis bombaları atılınca. Gerçekten sis bombaları da gördük bugün. Ne çok şey yaşadık bir günde be. Neydi o? Dur, dur, dur! Hep böyle olmalı. Yol aldığını anlıyor insan. Kavgadasın. Canı öyle sigara istedi birden. Biliyordu olmadığını, çantayı açıp bakındı yine. İşin kötüsü paramız da yok. Bir beş liralık, bir de bu bozuklar... Saydı, yüz yetmiş beş kuruş. 675 kuruşumuz var. Keşke teyzemden biraz isteseydim sabah. Olmuyor işte, yapamıyorum. Aylığımız da var şimdi. Evin masrafı da teyzemde. Kenan harcıyor çoğu. Ona da üzülüyorum. Başladın yine küçük-burjuva hesaplarına. Yaa, küçük-burjuva hesabı, işçi hesap yapmaz çünkü! Yazlık bir gömlek alacaktım Kenan'a, onu da alamadım. Bırak onları da durumuna bak şimdi. Kaç gün geçireceğiz bu altı yüz yetmiş beş kuruşla? Gün mü? Bozma kafanı bu saçmalarla. Ne belli ki daha?.. Kim arar beni burda kalırsam?.. Teyzem gelir. Nasıl çıkacak bu merdivenleri o ayakla? Ağlar zavallıcık. Kenan gelir. Kenan'la görüştürürler mi?.. "Neyin?" diyecekler. Nişanlım der! Zor der. Ooh, düşündüğü şeylere bak ateşten geçecek karının! Ne derse der. Hiç kimse de gelmez. Ağabeyimlerin canı yok muydu?.. 8,5 ay kimseciklerle görüştürmedilerdi. Her gün çıkardık ya bu merdivenleri. Yemek getirirdik, çamaşır getirirdik. Bir kez kanlıydı çamaşırları, çorapları. Ne çok ağlamıştı annem. Onu durultmaya çalışmaktan ağlamak aklıma bile gelmemişti. Ağabeyime yazmasalar bir süre. Duyarsa?.. Çok mu üzülür, yoksa övünür mü? Neyinle övünecek be? Sanki bir halt yaptın!.. Kafamı bozacağım saçma sapan şeylerle. Yatsam mı şöyle?.. Karyolanın demir çemberleri kopuk, ortası iyice aralıklıydı. Ayaklarını kapıya verip sırtındaki acıları kollayarak kıyısına uzandı ağır ağır, çantasını başının altına koydu.

Umduğundan rahat olmuştu. Gözlerini kapatıp da öylece bırakınca kendini, derinlerdeki uğultuları çığlıklar, limandan gelen çatana, vapur homurtuları, çatıdaki güvercinlerin kanat çırpmaları, tren düdükleri, dışarda, kapı önünde ara sıra yaklaşıp uzaklaşan ayak sesleri, bir örtü gibi çekilmişti içindeki karmaşık duyguların üstüne. Bir de şu ağrılar, sızılar olmasa... Onları da duyma... Kolaydı... Hele şu omzumdan kürek kemiğime doğru... Daha sıcak küllerde mi yanıverdi ayağınız, ateşten geçecek hanımefendi?.. Hoşt, anandır hanımefendi. Ah benim garip anacığım!.. Kenan'ın karışıdır. Her ay çektiğimiz sancı daha az sanki. Kadınlar erkeklerden daha dayanıklı olurmuş acıya. Kenan daha mı dayanıksızdır?.. Öyle bir dayanır ki... Gerçekten inandıktan sonra... Gerçekten inanır mı?.. Bak şimdi şuna?.. Nasıl üzülür duysa Kenan... Başladık yine; sil at şu saçmaları kafandan be!.. Sildim attım! Bazı uykusuz geceler yaptığı gibi sayı saymaya başladı içinden. Öyle yorgundu ki karışık düşlere daldı çok geçmeden. Bir-iki kez sıçradı, şaşkın, ürkek, duvarlara bakınıp nerde olduğunun bilincine vardı; daldı yine. Son kez bir gürültüyle sıçrar gibi gözünü açtığında kaskatı kesilmişti sanki. Kalkmaya davrandı, yapamadı. Kımıldayınca öylesine bir acı işlemişti ki içine... Ne oluyor bu?.. Korkuyla yokladı kendini. Dövülen yerlerine oturmuş karyola demirleri sancılı bıçaklar gibiydi sırtında. Bir de burkulan ayağı... İki eliyle yanlarından tutunarak yavaş yavaş doğruldu. Vay canına!.. Başı da dönmeye başlamıştı. Karnımda, belimde bir şey yok ya... Bir ürperti ile titredi birden. Üşüyor muyum yoksa?.. Ağrıyan ayak bileğine uzandı yavaşça, ovaladı. Hafif bir şişlik var gibi... Yere basarak yokladı, ağrıyordu. Ağır ağır kalktı, yaklaştı yavaşça kapıya, delikten bakmak için eğilecekti ki bir ayak sesiyle doğruldu birden. Kapı açıldı, esmer, zayıf, kara kaş, kara göz bir sivil:

— Gelin, dedi.

Başı ile de yol göstermişti. Birden yüreği küt küt etmeye başladı. Ne oluyorsun be? Saat kaç ki?.. Ne bileyim. Hadi bebeğim sınava gidiyoruz. Cellatların sınavına. Dayan... Toparlandı, saçlarını sıvazladı yavaşça, düzeltmeye çalıştı. Gözlerim de uykulu uykuludur. Vah vah, güzellik yarışmasında yitireceksin!.. Hücre önüne çıkınca kaçamak baktı yöresine. Ondan başka kimse yokmuş gibi geldi hücrelerde. Sessiz, bazılarının kapısı açık, boş.

Birkaç basamaklı merdivenden koridora çıkmışlardı ki döndü sivile:

— Yüzümü yıkamak istiyorum, dedi.

Sırasıydı. Al karşılığını şimdi. Yooo, adam döndü, gündüz gittiği yanı gösterdi.

— Buyrun, dedi.

Günsel önde, sivil arkada o iğrenç musluğa gittiler. Koridorda ölü gibi ampuller yanıyordu. Böylesi daha iyi, yalağın pisliği görünmüyor. Yüzünü, saçlarını, gözlerini ısladı, silindi mendille.

— Teşekkür ederim.

Adam ses çıkarmadı. Niye teşekkür edersin bu itlere? Utanmıyorsun değil mi?.. Ne bileyim alışkanlık işte... Terbiyeliyiz ya!.. Ondan da değil. Şaşkınlıktan. Kendine gelmişti iyice, adamın önü sıra giderken dimdik yürüyordu. Ağrılarını, sızılarını da unutmuştu. Kutsal bir evecenliğin mutluluk atışına döndürmeyi becermişti yüreğinin küt küt çarpmasını. Güçlüydü... Yıkın bakalım, nasıl yıkacaksınız beni? İtler!.. Dayan bebeğim. Bırak mızmız romantikliği be. Ne bebeği imiş?.. Çekirge kadar şey. Düşürse düşer; on tane daha doğururum. Rezil olurmuşum! Bu itlere mi?.. Koridorun sonuna doğru sivil, bir-iki adımda öne geçti. Dikey bir koridora çıktılar. Karşıda, gündüz girdiği yan yana kapılardan birine yaklaşırken şöyle bir göz attı; uzak aralıklı birkaç ampulün ısıttığı loş koridorlar boşalmış gibiydi, gündüzki devinim yoktu. Daha çok bakınmasına kalmadan adam kapıyı açıp içeriyi gösterdi. Aydınlıktı içerisi. Ağır ağır, iki yanına bakınarak girdi. Kapı kapanmıştı ardından. Gündüz alıp dövdükleri oda değil burası, yanı belki. Hadi başlayın bakalım. Oldukça iyi döşenmiş bir büroydu. Ceviz yazı masası, maroken koltuklar, pencerelerde kadifeye benzer perdeler. Üç adam oturmuş Günsel'e bakıyorlardı. Biri yazı masasının ardındaydı, ikisi de maroken koltuklara ilişmişlerdi. Pek rahat görünmüyorlardı. Sinirli, gergindi yüzleri. Nasıl da birbirlerine benzer bu herifler. Nedir ortak yanları? Polislikleri. Sol koltuktaki sıska biraz. Hepsinden de yaşlı olmalı. Karşılarında durmuştu Günsel. Sıskası öndeki sandalyeyi gösterdi, otur anlamına. Oturdu. Bir süre daha öylece baktı herifler. Bu heriflerde de göz dikip bakma merakı! Akılları sıra ürkütecekler. Ezileceksin bakışlarının altında!.. Şu masada oturanın gözlerine bak, kanlı kanlı. Rum meyhanecilere benziyor. Oriste paşam. Ne de benzettim ya, kurban olmuşlar. Onlar sevimlidir be. Gözlerinin içi güler. Bunların gözlerinde akrep, çiyan yatıyor. Bir bok da yattığı yok. Onlar da işte bunu yutturmak için bakıyorlar öyle ya... Pis deyyuslar!.. Ağzınıza hepinizin. Ya ağzınıza, ya mezarınıza sıçacak bu halk, görürsünüz.

— Felsefe okumuşsun sen, değil mi?..

Sağ marokendeki orta yaşlısıydı. Ne demeli bu herife?.. Belli sonunun ne geleceği, bir de sen kışkırtma.

— Öğrenciyim Felsefe'de, dedi yavaşça. Herif ekledi hemen:

— Vatan hainliği mi öğretir insana felsefe?

Buyur da yanıtla bu köpeği!.. Ses çıkarmadan baktı adama. Öylece bakıştılar bir süre. Gözlerini hiç kaçırmıyordu adamdan. Besili, yağlı boyunu, kır düşmüş saçları, ince dudakları, yassı, etli burnu, ışıksız gözleri... Ah bir suratına tükürsem şu herifin. Polisle tartışmaya kalkar bazı aptallar. Ağabeyinden duymadın mı? Hem de kaç kez... Gözüne de dik dik bakma herifin öyle.

— Kışkırtanlar var sizi. Hepsini biliyoruz biz.

Önüne baktı Günsel. Bir sessizlik oldu, sonra yaşlıca herif, garip, çatallı bir sesle, Kürt, Arap karışığı bir ağızla:

— Sizi kim taşviyk etti bu yola? dedi.

Bizi kimse "Taşviyyyk" etmedi eşşoğlueşşek!.. Bağıra çağıra, bütün inandığı doğruları söylemek geliyordu içinden. Heriflerin suratlarına tükürerek, hem de söve saya... Yapsana hadi. Ağabeyin de senin yüzüne tükürsün. Kendini doygun etmekten başka şey düşünmeyen aptal küçük-burjuva seni! Başını kaldırıp baktı yaşlı adama. Amma da ufacık gözleri... Yumuk... İsteksiz, ağır ağır konuşmaya başladı.

— Kopça, düğme bakmaya gidiyordum Kapalıçarşı'ya. Gedikpaşa'dan geçiyordum, cipe sürüklediler sokakta.

Sustu. Sen de inanmadın ya!.. Yutar mı hiç bu herifler? Hatırım kalır yutarlarsa!.. Yine bir sessizlik oldu. Peki, ne vakit dövecekler? Pek dayakçıya benzemiyor bunlar. Patlama, şimdi bir zile bastılar mı tamam. Kapının dışındaki zil zırladı birden. Yüreği hop etti. Masadaki çalmış olmalı. Dönüp baktı adama. O çalmıştı, sürekli bakıyordu Günsel'e. Başladılar. Kapı açılıp deminki sivillerden biri girdi içeri. Anlaşmış olmalıydılar bir bakışta. Koluna dokundu Günsel'in,

— Gelin, dedi.

Tamam, gidiyoruz. Nasıl olsa yedik zokayı, dönüp bir patlasam şu heriflere. Yürü aptal!.. Yaşlı adamın çatlak sesini duydu birden.

— Bak gizim, diyordu. Dönüp baktı adama.

— Sakın bizi atlattığını zanneyleme... Bütün hegiygatleri biliyoruz biz... Gençliğinize acıyoruz sizin. Diggat edin. Alet olmayın bir daha.

Ne demek bu? Babacan bir öğüte özeniyor. Ne de yakışıyor ya şu kırkayak suratına. Açık kapıdan çekip çıkardı adam Günsel'i. Loş koridorda yürümeye başladılar. Bir tür salıverilme öğütü adamınki. Yoksa bırakacaklar mı?.. Bozmak için böyle oyunlar da yaparlarmış ya... Öndeki sivil bir kapıyı açıp içeri gösterdi. Çarpıyordu yüreği. İşte dayak odası. Kendine gel be!.. Yavaşça girdi içeri. Masalarda iki kız uzanmış yatıyordu. Gündüz gördüğü kızlardı. Ürkek, uykulu gözlerle doğrulup baktılar Günsel'e. Soluk aldı bir, yavaşça gevşetmeye çalıştı gergin sinirlerini. Adam kapıyı çekip gitmişti. Ne diyeceğini bilmeden ağır ağır yaklaşırken belli belirsiz gülümseyerek başı ile selamladı kızları. Soru dolu gözlerle bakıyorlardı. İktisat'taki kara kızdı biri.

— Hoş geldin, dedi. Ne oldu?..

— Hiiiç, dedi. Hücreye kapattılar, şimdi de buraya getirdiler.

Daha ürkek bakıyordu öteki kız.

— Bir şey yapmadılar mı? dedi, fısıldar gibi.

— Gündüz edepsizlik ettiler ya, dedi Günsel, şimdi bir şey yapmadılar. Acı gülümseyerek:

— Öğüt verdiler, diye ekledi.

Kız, kocaman gözlerini inanmıyormuş gibi açıp kapattı birkaç kez. Bir boş masa daha vardı pencere önünde. Yaklaştı Günsel. Ben de şuraya mı

uzansam? Kirli cam kapkaranlıktı. Kırpışan birkaç ışık, leke gibiydi pencerenin derinlerinde. Döndü:

— Saat kaç, dedi, ürkek, durgun bakan kızlara. Kara kız baktı saatine.

— Dörde beş var, dedi.

Şaşırdı Günsel. Vay canına!.. O kadar oldu mu? İyice kestirmişim hücrede demek. Masanın önündeki sandalyeye çöktü yavaşça:

— Boşalmış gibi burası. Bizden başka kimse yok sanki...

Başını salladı kara kız:

— Sıkıyönetim başlayınca askerler el koymuş, dedi. Harbiye'ye götürdüler belki de...

Sıkıyönetim mi? Günsel şaşkın kalkıp kızlara yaklaştı.

— Sıkıyönetim mi?..

Belliydi böyle olacağı. Askerler, subaylar, tanklar... Sonunda da sıkıyönetim. Doğal değil mi Türkiye'de... Kızlar bildiklerini anlattılar ürkek ürkek. Oğlanları çok dövmüşler. Bunlara sövmüşler (kocaman gözlü, sivilceli, buğdaysı kız) bir akrabası varmış emniyette görevli, o kollamış bunları. Nadide'yle (İktisadı kara kız) mahalle, sınıf arkadaşıymışlar Adana'dan...

— Bizi bırakacaklar galiba, dedi Nadide. Sıkıyönetim var ya, çıkmak yasak şimdi. Ondan tutuyorlar belki de...

Dalgın kaldı bir süre Günsel.

— Birkaç kız daha vardı, dedi, onlar ne oldular ki?

Bilmiyorlardı. Belki de bırakmışlardır ya da sabaha hep birlikte çıkacaklar. Bunlar torpilli demek. Torpilliler arasındayız biz de. Ne onurlu iş!..

— Babanız ne iş yapıyor sizin?

Saliha'ydı. Günsel dalgın baktı.

— Yok babam, dedi.

Sonra saklıyormuş olmanın ağırlığından kaçınır gibi ekledi hemen.

— İşçiydi Sivas'ta.

Konuşmak gelmiyordu içinden. Gidip sandalyeye çöktü yine. Polis akrabanın kayırdıklarıyla bir arada bekle bakalım. Bizi kim kayırdı ki bunların yanına?.. Şeytanlar!.. Bırakacaklar mı gerçekten? Niye çıkardılar o üç herifin karşısına beni? Ne anlamı vardı o konuşmaların? Görmeye çağırmışlar gibi... Ne o, düş kırıklığına mı uğrattılar seni? İşkence mi etsinler ille de?.. Bir ağrı girmişti başına. Sırtındaki, omuzlarındaki ağrılar,

sızılar depreşmiş gibiydi yeniden yeniye. Kollarını koydu masaya, başını dayadı. Kenan’ı da dövmüşler midir? Kenan ne arasın burada?.. Nerdedir ki şimdi? Uyuyordur. Nasıl uyur? Arifi, Mahmut’u, Sermet’i dövmüşlerdir. Sermet’i dövmemişlerdir belki, torpillidir o da... Hemen işlemez ya torpil de... Rastlantı bu kızlarınki. Burada da torpil!.. Batasıcalar. Batıyorlar işte... Batıyorlar mı gerçekten? Kuşkun mu var? Uzun sürede yok da... Kısasında, daha çok oyunlar var gibi. Bırakacaklar mı bizi?.. Bir yatağıma uzansam evde. Uyusam, uyuşanı. Of başım!.. Açlıktan belki de. Öyle ya, unuttuk gitti, ağzıma bir şey koymadım bütün gün. Kızlarda var mıdır? Kaldırıp başını baktı, ikisi de uzanmışlar masaya. Gözleri de kapalı, uyudular belki de... Boş ver, sabah olsun bakalım. Başını yine bıraktı masaya dayadığı kollarının üstüne; kapattı gözlerini. Keşke hücrede bıraksalardı. İçerdeki herifler de sabaha kadar burdalar demek. Uyku yok onlara da. Yarına hazırlanıyordur köpekler. Yarın ne olacak bakalım? Ne olacak?.. Bitti bu iş?.. Kolay bitmez. Koskoca Rektör’ü dövdüler. Ne olmuş dövdülerse? Koskoca İsmet Paşa’nın yolunu kestiler, temizleyeceklerdi, bir şey olmadı da... Bir şey olmadı mı? Bu olanlar ne?.. Birikim. Nereye varır bu birikim?.. Ne bileyim ben. Uyuşana be!.. Gecenin sessizliğinde bak... Ne gecesi? Sabah oluyor. Dışarda dolaşanlar, sokakta araba sesleri. Emniyetin önündeki cipler bunlar, pencereden atmışlardı birini, bu odadan mıdır ki? Bu pencereden belki. 44’te Hasan Basri Alp’i, namussuz cellatlar... Pencereden itip... İyi tanır ağabeyim de. Kenanım uyuyorsundur şimdi değil mi teyzem sabah... Bir gürültüyle açtı gözlerini. Gün ışığı vardı pencerelerde. Tramvay sesleri geliyordu. Döndü, iki sivil polis girmişti içeri. Kızlar da kalkmışlardı masalardan. Koridordan gürültüler geliyordu. Bağrışmalar sanki... Ayak sesleri... Sivilin biri başını salladı kapıyı göstererek:

— Haydin, dedi.

Nereye gidiyoruz? Koridora çıktılar. Kalabalıktı koridor. Gidip gelen siviller. Bir inzibat yüzbaşısı bir kapıdan çıkmış başka birine giriyordu. Derinlerde yine boğuk boğuk telsiz konuşmaları vardı. Kapıya doğru giderlerken saati sordu Nadide’ye. Altıyı yirmi geçiyor. Tam kapıdan çıkarlarken durdu Günsel, yanındaki sivile döndü.

— Şebekem kaldı benim, dedi. Dün almışlardı.

Başını salladı adam. Ne demekti bu?.. Günsel duraladı. Adam cebinden çıkardığı birkaç şebekeden birini uzatınca belli etmemeye çalıştı

ya, çok sevinmişti.

— Teşekkür ederim.

Hay dilin kopsun. Hani teşekkür yoktu bu heriflere?.. Ağzımdan kaçtı. Ağzına... Öyle sevindim ki birden. Fakir başka nasıl sevinir? Eşşeğimizi yitirtip buldurdu Allah! Zengini nasıl sevindirir?.. Fakirin yitirdiği eşeği zengine buldurtarak. Çaldırarak. Yoksul soyanların kolcuları da bu itler işte!.. Daha iyi soysunlar diye. Teşekkür et sen de... Uff, üsteleyip durma, oldu bir kez. Bu ikincisi... Peki. Kapı önünde merdiven başında beklediler bir süre. Her tipten siviller merdivenden çabuk çabuk gelip bir yana bakmadan içeri dalıyorlar ya da içerden çıkıp aynı çabuklukla yine hiçbir yana bakmadan inip gidiyorlardı. Güleceği geldi Günsel'in. Nereye böyle, müzevirliğe gider gibi? Derler ya. Belli müzevirliğe gidiyor herifler. Biraz sonra bir inzibat astsubayı çıktı merdivenleri. Bekleyen siville bir şeyler konuştu. Yaşlı bir adamdı astsubay. Dönüp kızlara baktı. İçerden çıkan bir binbaşıya hazır ola geçti birden. Binbaşı da baktı kızlara. Astsubaya baktı, başını salladı.

— Hadi gidin, dedi. Astsubay kızlara döndü.

— Gelin bakalım bayanlar, dedi.

Hep birlikte merdivenleri inmeye başladılar. Astsubay da onlar gibi merakla, biraz daha babacan bir gülümseme ile bakıyordu sağa sola. Sansaryan Hanı'nın orta boşluğunda katlardan gelen uğultular, bağırtılar yansıyordu sabahın erken saatinde. Kapıdan çıkarlarken nöbetçi polisler baktı uzaktan. Kapı önünde polis, asker arabaları, cipler, GMC'ler vardı. Bir cipin önünde bekleyen er, kızların binmesine yardımcı oldu. Astsubay öne oturdu. Cip yürüdü. Sokağı dönüp de Sirkeci'ye çıkarken durdu. Asker dolu araçlar geçiyordu Bahçekapı'dan Sirkeci'ye doğru. Döndü astsubay:

— Nerede oturuyorsunuz? dedi.

Sezinlemişti, bekliyordu ya, yine de biraz şaşırdı Günsel. Paçayı kurtardık şimdilik. Laleli'de yurttaymış kızlar. Günsel bir şey demedi. Cip Büyük Postane önünden Ankara Caddesi'ne çıkıp hızla yokuşa vururken gözleri iki yanlı yollardaydı Günsel'in. Bir tanıdık yüz arıyordu. Vilayetin önünde sıralanmış tanklar vardı, asker bekliyordu. Türbe'ye dönerken baktı. Divanyolu'na doğru aralıklı dizilmiş erler bekleşiyordu. Asker araçları, GMC'ler dolu dolu geçiyordu. Asker eline geçmiş bir kent görünümündeydi İstanbul. Beyazıt Alanı tutulmuştu. Üniversite kapısında da dolaşan askerler görünüyordu uzaktan. Dün polisle dövüştükleri yerden

geçerken onurlu bir evecenlikle bakındı. Şurada yatıyordu ölen çocuk. Başkaları da varmış, çokçaymış hem de... Biz kurtulduk. Dur bakalım, daha neler olacak biliyor musun?.. Her şey bitti mi dün? Bu kadar mıydı barutumuz? Sürmeli bu iş. Nasıl? Yeni gelişmeler olmuştur öğrencilerde. Handan nasıl saldırdı surda polislere? Aslan kız be?.. Ya oğlanlar!.. İlk onlar yürüdü ateş eden polislerin üstüne. Çoklar da ondan. Canavar herifler, nasıl da kıydılar? Bizim fakültenin köşesinde asker bekliyor. Çocuklar da askere gösteri yaptılar. Doğruydu orada. Peki bu sıkıyönetim?.. Sonrasını nerden bilirsin? Bizi bıraktılar işte... İşe gidecek miyim bu sabah? Bu durumda mı? Kovacaklar. İşsiz kalırsam bir de?.. Türkiye'deki milyonlarca işsize bir kişi daha katılır. Laleli'yi geçiyorlardı. Kızlar ürkek ürkek astsubaya baktılar. Adam oralı değildi. Aksaray'dan Saraçhane'ye dönüp kavşağın köşesinde durdu cip. Bir sigara yakarken:

— Haydin, dedi astsubay, buraya kadar.

Önce Günsel atlamıştı cipten. Yöresine bakındı. İstemese de sevinçle doluyordu insanın içi. Özgürlüğün tadı... Cip basıp gitmişti. Kızlar da şöyle bir el edip Laleli'ye çıkmaya başladılar. Çok beklemedi, bir dolmuş geçiyordu Kocamustafapaşa'ya. Arabada şoföre saati sordu. Yedi buçuk. İki saat sonra Kenan'ı ararım işyerinde. Handan'a mı uğrasaydım önce? Önce bir evi bul, kendine gel. Evde haber de olabilir. Dolmuştan inip de sokağı koşar gibi geçerken evecenlik içindeydi. Pek kimseler yoktu sokaklarda. Merdivenleri de koşar gibi çıktı. Ağrıyı, sızıyı unutmuştu nerdeyse. Uyuyorlardır daha. Kapıyı anahtarı ile açtı. Sessizdi ev, kimse yok gibi. Salona girdi, bakındı. Hay Allah nasıl da göreceğim gelmiş. Sanki yıl oldu. Gözün aydın, kavuştun evcağızına!.. Küçük-burjuva seni!.. Yumuşak koltuğa da çök. Pardösüsünü, çantasını attı koltuğa, dönüp pabuçlarını çıkardı, terliklerini geçirdi. Teyzesinin odasına yaklaştı yavaşça, kapıyı açtı. Turgut yatıyordu. Teyzesi karyolasında doğrulup baktı. Öylesine olağan karşılamıştı ki nerdeyse bozulacaktı Günsel. Nasıl ağrıyor sırtım. Haberleri bile yok belki de bunların. Kalkıp terliklerini ararken:

— Hoş geldin, dedi teyzesi.

Turgut gözlerini açıp kırpıştırarak şaşkın şaşkın bakındı, yorganını çekti başına. Teyzesi terliklerini sürüyerek yaklaştı.

— Polisler götürmüş seni, dedi, Handan söyledi. Bıraktılar mı?.

— Bıraktılar.

Bunuyor mu bu kadın nedir? Kurumuş sanki duyguları. Handan kandırmıştır; büyük güveni vardır ona. Anlamsız baktı bir, mutfağa giderken.

— Açsındır, dedi, çay koyayım.

Öyle bir yorgunluk çökmüştü ki üstüne Günsel'in açlık da duymuyordu.

— Akşam mı uğradı Handan?

— Akşam uğradılar. Kenan Bey de gelmişti.

Demek biliyor Kenan da. Rahatlık duymuştu, sanki bir boşalımla. Daha soracaktı, vazgeçti. Bir şeyler söylemişler buna, oyalamışlar belli ki... Banyoya girdi ağır ağır. Bluzunu çıkarıp sırtına, böğrüne bakmayı düşündü, birden öyle büyüdü ki gözünde. Nasıl güçsüzdü. Bakıp da ne olacak? Bir yıkanmalı en iyisi. Termosifonu yakmak gerek. Uzun iş, hele biraz uzanayım. Tuvalete girerken eğilip bacaklarına baktı, ince çizgi biçiminde kan pıhtısı vardı bacak kemiklerine yapışmış yırtık, kaçık çoraplarının üstünde; tekmeledikleri... Deriler kalkmıştı hafiften. Çabucak çıktı tuvaletten; yıkanıp kurulanarak salona girerken teyzesinin kızgın sesi duyuluyordu:

— Kek mi kalır bu oğlandan?.. Yalnız kendi yese... Mahalleye taşıyor. Kıymık bırakmamış; dün yaptım daha...

Teyzesinin masaya koyduğu soğuk, şekersiz sütü dikti başına. En sevdiği şeydi; öyle de iyi gelmişti ki. Bıraktı boş bardağı, yorgun argın odasına yürüdü. Kapıda durup özlemle baktı yatağına. Ne çok severmişim seni!.. Gidip kıyısına ilişti, yavaşça arkaüstü bıraktı kendini, gözlerini kapattı. Yumuşak örtüler bile acı veriyordu dokundukça. Kaç gün sürer bu? Kalkınca Kenan'ı arayayım...

XXV

Nermin, Zeynep'e bir kardeş geleceğini söyleyince anlamamıştı önce Kenan. Yatağın kıyısına çekildi yavaşça, toparlanmaya çalıştı. Ne diyordu bu kadın? Deli mi ne? Kendi aklına bak sen, bu kadın cin gibi. Nermin sırtüstü yatıyordu yanındaki açık yatakta. Yastığa dağılmış kumral saçları, tavanda bir noktaya dikili gözleri, aralanan geceliğin ortaya vurduğu yarı çıplaklığı ile kımıldamadan en uygun sözleri arıyor gibiydi Kenan'ı

yıkacak. Kaldı mı yıkacağı? Söz ne ki artık? Kazandığının faturası. Her suskunluğu bir tuzak bu kadının.

— Önce ben de irkildim senin gibi, dedi Nermin.

Ne demesi, ne yapması gerektiğini bir türlü kestiremiyordu Kenan. Çıplaklığından utanır gibi üstünden hafif kaymış pikeyi açık göğsüne doğru yavaşça çekti, üşüyordu. Nermin söylediklerinin dışında her şeyle ilgisiz, donuk anlatımıyla aldı yine:

— Çok düşündüm. Taa içimden kırgınım sana.

Söyleyip söylememek arası duraladı bir, sonra daha sönük bir sesle ekledi.

— Taa içimden de seviyorum. Bırakamam. Senin de beni bırakabileceğine inanmadım hiçbir gün. Kötü düştü olanlar. Allah gönderdi bu çocuğu dedim. En gerekli şey olduğuna inandım. Bir kez daha perçinleyecek bizi, belki senin de gerçekleri iyice anlamana yarayacak.

Acılı bir iç çekişle derin soluk alıp ekledi yavaşça:

— Yoksa göze alamazdım.

Sustu. Hiç kımıldamadan duruyordu öylece. Üşümez mi bu kız? Bir gecelikle, sabah serinliğinde üstü açık... Söyleyecek, yalnız söyleyecek mi, düşünecek şey de bulamıyordu Kenan. Nedenini bilmeden kolundaki saate baktı. Kalkıp çıkmalı bu evden. Ne cehenneme?.. Bir perçin daha atmış bu kadın. Yetmiyordu, bir zincir daha... İndi yataktan. Nermin başını döndürdü, suskunluğuna şaşmış gibi bakmaya başladı. Bir şeyler söylesene der gibi. Ne söyleyeyim?.. Atılıp gırtlağını mı sıkayım? Karının üstüne çıkıp tepineyim mi? Piçinden de kurtulurum, senden de. Laf olsun işte, yapacağımdan değil ya. Nerde bende o yürek?.. Çığırtkan akşam gazetelerine ne güzel konu çıkardı. En iyisi mutfaktan ekmek bıçağı alıp kelleni gövdenden ayırmak, sonra da tavana bir ip çekip sallandırmak kendimi de... İğrenç kokular yayan, güzel görünüşlü bir leş gibi yatıyor, şuna bak? Gece, sıcak etine gömüldüğünde mis gibiydi ya. Gelme, diyemen kapıya bakıp da bir el etmeni beklerken. Çıkıp banyoya geçti çabucak. Şofbeni yaktı, girdi suyun altına, dakikalarca akıtıp kaldı öylece. Ara sıra denediği unutma, kurtulma, arınma çabasıydı. Boşuna!.. Hiçbir su arıtmaz beni. Günsel'i de göstermezler bana bir daha. Koparıp aldılar elimden. Bir de yeni perçin. Puşt Rasim, burda da etti puştluğunu. Küt küt kapı sesiyle ayıldı birden. Duşun gürültüsünden zor duymuş olmalıydı.

— Ne var?

— Rasim istiyor seni, telefonda.

Rasim mi istiyor? Bir ateş düştü içine. Kötü haberdir. Hiç iyi şeyler gelir mi Rasim'den? Hele bu kadından?.. Yeni bir tuzaktır olsa olsa... Banyoya girmemi mi bekledi deyyus?.. Bütün gece uykuyla uyanıklık arasında telefon düşleriyle irkildim sabaha dek. Bornozunu taktı, çıktı banyodan. Nermin, Zeynep'in odasındaydı, mır mır bir şeyler konuşuyorlardı. Uyanma vakti, yedi buçuğa geliyor. Salonda açık duran telefona giderken kora dönmüştü içindeki ateş. Eli titreyerek uzandı telefona. Evecenliğini bastırmaya çalıştı önce, yutkundu. Sesindeki titremeyi saklama çabasıyla:

— Efendim, dedi.

— Kenefe mi düştün ulan bir saattir?

Şaklabanlığa başladı. Demek iyi haber!.. Ne diyeceğini bilemiyordu Kenan. Acılı durumunu Rasim de sezinlemiş de saygılı davranma gereğini duymuş gibi:

— Bırakacaklar bugün, dedi yavaşça.

Bırakacaklar mı? Bırakacaklar Günsel'i. Göreceğim yine. Peki nasıl karşısına çıkacağım bu pislikle? Sarılacak mı bana? Anlamayacak mı korktuğumu? Hele yeni bir perçinle kokuşmuşluğa bir kez daha çakıldığımı ne yüzle anlatacağım?

— Hey, bayıldın mı ulan? Ses versene.

Toparlandı Kenan.

— Sağ ol, dedi, teşekkür ederim.

— Sen de sağ ol. Gece bire kadar telefon başındaydım. Ancak o sıralar sonuç alabildim. Uyuyorsunuzdur, tedirgin etmeyelim dedik, sabahı bekledik.

Uyurmuşum, herife bak. Ne uyuması? Perçin yapıyorduk Nermin'le!..

— Birazdan çıkacağım, dedi Rasim, Karaköy'e ineceğim, sana da uğrarım dokuzla on arası. Konuşuruz. Telefonda olmaz. Hadi eyvallah...

Telefon elinde, donup kalmıştı Kenan. Ne var ki, ne ola ki söyleyeceği?.. Bugün çıkacakmış Günsel. Dokuzdan önce bırakmazlar. Devlet dairesi değil mi?.. O da hemen bırakırlarsa... Dokuzda işyerinde olmalı. Fırladı. Tıraşı, giyinmesi, kahvaltısı yarım saati bulmamıştı bile. Zeynep sokulmak istedi, yüz vermedi. Ona karşı da bir soğukluk düşmüştü içine. Nermin hiç ilgilenmiyor gibiydi. Telefonu da sormadı. Biliyor mu yoksa?.. Rasim söylemiş midir? Her şeyde de kesin yargıya varma.

Söylememiş de olabilir. Söylesin isterse. Ben de söyleyeceğim artık. Apaçık anlatacağım. Karnındaki piçi kazıtması için en kestirme yol. Geç bile kaldım. Sekizi geçiyordu evden çıkarken. Kapıcı gazeteleri getirmemişti daha. Ellerinde gazeteler, dalmış, ağır ağır giden, evlerine giren insanlar vardı sokakta. Köşedeki gazetecinin önü de bayağı kalabalıktı. Gazeteleri verirken anlamsız sırıttı adam.

— Ortalık iyice karıştı, dedi. Sonumuz hayrolsun.

Bir sessizlik vardı herkeste. Dolmuşta da vardı aynı çekingen sessizlik. Gazetelere dalıp gitti. Dünkü Üniversite, Beyazıt olayları, resimleri. Sıkıyönetim bildirileri... Önemi sezinlenmiş günlerin yürek atışı vardı gazetelerde. Sirkeci İstasyonu önünde boşaldı dolmuş. Kenan da indi. Babıâli'ye doğru yürümeye başladı. Dolu dolu geçen asker araçları, sokaklarda silahlı erler. Tam bir sıkıyönetim görüntüsü, işyerine geldiğinde dokuzdu. Evecenlik içindeydi Burak.

— Üniversite bahçesinde öğrenciler toplanmış yine ağbi, dedi. Bugün de bir şeyler olacak.

Seviniyor bayağı oğlan. Sıkıntı bastı içine Kenan'ın. Ses çıkarmadan yukarı çıktı. Matmazel gelmemişti daha. Saate baktı yine. Yürümek bilmiyor, iki dakika olmuş daha. Her an çalabilir telefon ya da aşağıdan, kapıdan girebilir Günsel. Kucaklayıp sarılamam da... Telefon etse en iyisi. Hemen bir arabayla alırım olduğu yerden, doğru eve. Öğrenciler toplanmış yine, ya diretirse katılacağım onlara diye?.. Diretir de. Nasıl karşı korsun? Hiçbir şeyine karşı koyamam. Ama birlikte iyice bir düşünmemiz gerek. Nereye gidiyor bu işler?.. Halk Partisi'nin oyunuysa?.. Rasim'de neler var bakalım?.. Matmazel de geldi, nerde konuşacağız Rasim'le? Matmazel soğuk bir selamdan sonra, yerine geçmiş, çekmeceden çıkardığı kâğıtlara gömülmüştü. Dünya umurunda değil kadının. Bir sorsam mı olanı biteni şuna? Bırak şunu, baykuş gibi ürkek ürkek baktırma şimdi. Her işi tıkır tıkır, daha ne istiyorsun? Geçen ayki vergi sorununu yağdan kıl çeker gibi çözüverdi bu muşmula. Satışlarda, matbaa, ilan hesaplarında... Sıçmışım hesabına da, suratına da... Günsel'i bırakmamışlar mıdır daha?.. Bozuk, kesik filan olmasın bu telefon?.. Kaldırıp baktı, çalışıyordu. Saat ona geliyor nerdeyse. Rasim de yok ortada, kalkıp aşağı indi, Burak'ta da bir tedirginlik vardı. Oğlanın aklı Üniversite bahçesinde. Git desem uçacak. Caddeden hızla geçip duran ağır asker araçlarının gürültüsü geliyordu.

— Bir telefon edip sorayım mı ağbi?

Anlamamıştı Kenan. Rasim’e mi telefon edecek?

— Kime? dedi.

— Gazeteye; haberler vardır ağbi.

Kızacaktı az kalsın.

— Et, dedi.

Burak yukarı fırladı sevinerek. Gazetedeki arkadaşı da haber küpü. Birilerine kitap verdi. Para alıyordu ki indi Burak. Alıcılar kapıya yönelince, eğildi, fısıldar gibi:

— Beyazıt Alanı halkla doluymuş, dedi. Öğrenciler de bahçede toplanıyorlarmış. Önemli olaylar bekleniyormuş.

Ses çıkarmadı Kenan. Dalgın ilişti kıyıdaki tabureye. Beyazıt halkla doluymuş. Günsel yok. Rasim de... Bunalır gibi oldu birden. Saatine baktı, onu sekiz geçiyordu. Halkla dolu alan. Birden kalktı.

— Ben çıkıyorum, dedi Burak’a. Günsel ararsa Beyazıt Camisi, Çınaraltı yöresindeyim. Bulur o beni. Telefonla ararım seni de, haber filan bırakırsa...

Durdu birden. Önce Rasim’e bir telefon edeyim. Koşarak Çıktı, açtı telefonu. Rasim Bey gelmemiş daha. Santral kız tanıyordu Kenan’ı, gelince söyleyecekmiş. Matmazel öyle dalgındı ki uyarmamak içinmiş gibi sessiz indi merdivenleri. Polismiş bu karı meğer!.. Hani filmlerde vardır ya!.. Kafan filmler gibi çalışıyor zaten. Her yanı polis olsa ne olur bunun?.. Burak birilerine kitap gösteriyordu. Fırladı işyerinden. Bir dolmuş geçiyordu, atladı. Çarşıkapı’da indiğinde ilerde, Beyazıt’ta, dün dolaştığı yerlerde yoğun bir kalabalık görülüyordu uzaktan. Alan boştu. Tek tük dolaşanlar, Üniversite’ye doğru gidenler, gelenler vardı. Her yan askerle tutulmuştu. Kapalıçarşı önünden Sahaflar’a geçti. Üniversite bahçesinden tanıdık bir şarkı sesi geliyordu. Anımsadı, Osman Paşa marşıydı. Sözlerini anlayamadı yalnız. 46’larda, Dil-Tarih Fakültesi’ndeki devrimci öğrenciler, sözlerini değiştirip sevdikleri ilerici öğretim üyelerinin de adlarını koyarak devrimci marşı yapmışlardı ilk kez bunu. Konya’da Dil-Tarihli birinden duymuştu. Şimdi de bir başka türlü söylüyordu öğrenciler. Çınaraltı’na girip de üniversite bahçe duvarına yaklaştıkça sözlerini de çıkarmaya başladı yavaş yavaş.

— ... Kardeş kardeşi vurur mu? Kahrolası diktatörler Bu dünya size kalır mı?..

Alanı çevreleyen halk bahçeden taşan koroyu, suskun, saygın bir duygululukla dinliyordu. Marş bitince sözlü korolar, bağrışmalar yükseliyordu içerden. Beyazıt Camisi'nde dün gelip durduğu duvar dibine geçti, yöresine bakındı. Kalabalık halk dünkü çekingenliğini bir adım olsun aşmış gibi geldi. Ön sıralarda temiz giysili, yaşlıca, emekli, daha çok subay emeklisi görünümlü kişiler vardı. Düzeni koruyan erler, subaylar saygılıdırlar halka; sert, polisçe davranışları yoktu. Şaşkındılar yine de. Ne yapacaklarını, nasıl davranacaklarını onların da kesinlikle bilemediği, tedirginlik içinde oldukları belliydi. Bir ara korolar, marşlar kesilir gibi oldu içerde; birden bir sürü öğrencinin duvara, parmaklıklara çıktıkları görüldü. Halka el sallamaya başladılar. Birkaç öğrencinin "Hürriyet... Hürriyet istiyoruz" diye bağırması, bir anda alana çevrilmiş güçlü bir hoparlör yüksekliğinde koroya dönüşüverdi.

— Hürriyet!.. Hürriyet!.. Hürriyet!..

Öğrenciler, halkın da kendilerine katılması için ellerini, kollarını sallıyorlardı, haydin diye... Kımıldanmalar oldu halkta. Marmara Sineması önündeki dizi dizi yığınların kımıldanması taşkınca bir dalgalanmaya dönecek gibiydi, bastırıp geriletti askerler. Uğultulu bir kaynaşma başlamıştı. Kenan'ın aklı Günsel'deydi. Gözü yöresinde, Beyazıt Camisi'nin avlu kapılarındaydı. Kalabalık da öylesine artmaya başlamıştı ki... Birkaç kez yüreği hop etti; Günsel'e benzetti birilerini. Gazi Osman Paşa marşına başlamıştı yine çocuklar. Belki Günsel de aralarında. Doğruca oraya gitti belki. Arkadaşlarıyla çıktılarsa, Sermet mermet hep birlikte... Nasıl ayrılır onlardan?.. Korkup kaçıyormuş gibi. Bir telefon edemez mi?.. Belki de etti. dönüp Çınaraltı'na daldı koşar gibi, bakındı, yoktu kimse. Kahve bomboştu. Sahaflar'da telefon sordu birkaç yere. Çarşı başındaki giysicide bulabildi sonunda. Açtı çabucak, Matmazel çıktı. Arayan soran yokmuş. Sessiz kaldı bir süre. İnanamıyordu sanki... Burak'ı istedi. Biraz sonra soluk soluğa geldi Burak da. Arayan, uğrayan olmamış. Bir şey demeden kapattı. Öyle bir acı çökmüştü ki içine. Vazgeçtiler Günsel'i bırakmaktan. Rasim öğrendi durumu, sabahki atıp tutmadan sonra karşıma çıkmaya yüzü tutmuyor. Uğraşıyor belki de. Çıkıp ağır ağır Çınaraltı'na doğru yürümeye başladı yine. Yapayalnızdı şimdi. Üniversite bahçesinden gelen marşlar, korolar büyüdükçe yalnızlığı da artıyordu. Çınaraltı'nda durup Günsel'le ilk gün oturdukları masaya baktı kaldı bir süre. Ağır ağır gidip oturdu. Alandan, bahçeden gelen bağırış çığrışlara kapandı, dalıp gitti.

Günsel yoksa hiçbir şeyin de anlamı yok demek. Bir avuç hileci esnafın, kapıkulu emeklinin arasına karışıp ne ettiklerinden habersiz çoluk çocuk öğrencilerin peşi sıra, Hürriyet diye bağırmanın hiç anlamı yok! Boşuna harcandı Günsel. Halk Partisi'nin oyunu. Demokrat'ının da ağzına sıçayım, Halk'ının da, Hürriyet'inin de... Bizim kavgamız mı bu? Nerde işçiler? Nerde bizim insanlarımız? Cezaevlerinde sürgünlerde ya da köşesine sindirilmiş. İyi ya işte, özgürlük onlar için de... Bok onlar için!.. Hele bir başa geçsin bu zibidiler bugünü de aratırlar. Görmedik sanki de. Boşuna mı sövüyor Fahir Cemal bunlara?.. Matbaaya mı bir gitsem? İrfan'a?.. Bir şeyler biliyorlardır onlar, boşa sallamazlar; ayaküstü o kadar söyleyebildi o gün. Ne yapacağını bilmeden kalktı. Tam Sahaflar'a yürüyecekti ki karşıda, Beyazıt Kitaplığının kapısından çıkan bir-iki yana sallantılı yürüyüşü, gözlükleri... Tamam, tarih öğretmeni Naim. Rastlantıya bak. Epeyi kavgaları olmuştu Konya'da. Sağcı, gerici, Osmanlıcı... Nurcu olduğu da söylenirdi. Naima diye alay ederlerdi. Kurban olmuş Naima'ya!.. İstanbul'daki liselerden birine atanmıştı. Naim şöyle bir baktı uğultulu alandan yana, umursamadan döndürdü başını, Sahaflar'a doğru yürüyüp gitti. Duraladı Kenan. Ne duruyorsun? Yürüsene sen de. Bak ne rahat gitti herif. Onun kavgası değil. O ki senin de değil... Uğultular, bağrışmalar artmıştı. Döndü, ağır ağır girdi cami avlusuna. Alana açılan kapıdan çıktı. Öğrenciler parmaklıklarda salkım saçaktı. Bir şeyler söylüyorlardı alana doğru. Halk anlamamıştı. Kenan duymuştu. Ankara'da da öğrenciler çarpışmış. Demek orada da başladı. Öğrenciler topluca bağırmaya başladı koro biçiminde. Ankara'da o gün patlak veren üniversite olaylarını duyuruyorlardı. 11 şehit... 17 yaralı... Alanda yeniden dalgalanmalar, uğultular başladı. Bütün alanı ürperten bir koro daha yükseldi parmaklıklardan: ANKARA YANIYOR... ANKARA YANIYOR... ANLAMADINIZ MI?.. Yer yer topluca yanıtlayan oldu. ANLADIK. Gittikçe artan bir gerilime doğruydu alanı çevreleyen halk. Öğrenciler yine Hürriyet diye bağırmaya başladılar. Osman Paşa marşını tutturdular yeniden. Yine Hürriyet, yine Ankara olayları, yine Osman Paşa marşı... Artık yer yer halk da katılıyordu bağrışmalara, marşa. Kenan da kaptıracaktı kendini nerdeyse. Bir ara katıldı bile... Sonra hep aynı şeylerin yinelenmesi ile yitirdi evecenliğini. Kuşkuları ağır basıyordu. Yöresine bakındı. Güvenebileceği hiç kimse yoktu sanki. Bir silah patlasa hepsi pır!.. Başta da sen! Silah filan patlayacağı yok. Askerler belli etmemeye

çalışıyorlar ya, bayağı tatlı bakıyorlar olanlara. Üniversite'yi de kuşatmışlar zaten, bir kaynaşma görülüyordu. Kenan, gerilerden, duvar diplerinden ağır ağır geçti. Emekli yarbay olduğunu söyleyen bir siville bir yüzbaşı tartışıyorlardı. Tartışmak da değil, yarbayın, yurttaşlara sert davranılmaması konusunda sinirli sinirli yaptığı uyarıya, görevli yüzbaşının, saygılı bir dille, katıldığını söylemesiydi. Bundan yumuşak davranış ne olacak? Yöresindekilere gösteri peşinde sayın yarbay! Caddeye indi, tümseklerden atlayarak karşıya geçti, Marmara Sineması'nın önüne doğru yürümeye başladı. Halkla asker ilişkileri aynıydı hep. Dün kavgaların oluştuğu yerlere bakınca bir burkulma duydu içinde. Günsel de buralardaydı demek. Eşşek, hayvan, korkak ben... Değilim korkak. Günsel'in yaptığı doğru mu?.. Fahir Cemaller... Siktir et şu pezevenkleri. Çocuklar dövüştü polisle, sen kaçtın. Günsel kaçmadı. Ne oldu kaçmadı da?.. Harcandı pisi pisine. İyi, sen kurtuldun pisi pisine harcanmaktan, yap bakalım ne yapacaksın? Bir telefon daha etsem mi?.. Saat bire geliyordu. Arandı, arka sokaktaki bir kebapçıda vardı telefon. Et, yağ kokularıyla içi bulanıyordu numaraları çevirirken, küt küt atıyordu yüreği. Biraz bekledi. Matmazel çıkmıştır. Burak geldi soluk soluğa. Eczacı Fadıl Bey diye biri telefon etmiş, bir de matbaadan aramışlar. Bir doçent de kitabını getirecekmiş. Başka yokmuş, Fadıl Bey evin telefonunu istemiş, vermiş o da... İyi bok yemiş. Bir şey demeden kapattı telefonu. Çıktı, dün geçtiği sokaktan Laleli'ye doğru yürümeye başladı. Belki de bize gitmişlerdir Fadıl Bey'le sünepe kızları. Bırakır mı hiç Nermin?.. Bereket sokağa çıkma yasağı var, akşam yemeğinde alıkordu yoksa. Mutlu yuvamızın, mutlu anılarını söyleşip dururlar. Gözleri dolar durur Nerminciğimin de. Ne yapacağım bu zavallı ile ben?.. Günsel'siz. Bir hıçkırık takılır gibi oldu boğazına. Toparladı kendini. Ağzı acıydı, bir kazıntı vardı midesinde. Caddeye saptı. Köşedeki sandviççiye girip bir şişe süt aldı. Peynirli sandviçle yudumladı ağır ağır. Güç yutuyordu aslında. Caddeye çıkınca duraladı. Beyazıt Alanı'na mı dönecekti yine?.. Ne var orada?.. Günseller'e mi uğrasam bir. Ne olacak uğrayacağım da? Kocakarıyla bakışıp duracağız karşılıklı. Ya da ağlayıp sızlamaya başlayacak, onunla uğraş bir de... Kimseyle uğraşamam. Kendimle uğraşmam yetiyor da artıyor bile. Yukarda ilerde Edebiyat Fakültesi'ne ilişti gözü. Oraya mı uğrasam bir?.. Uğrayalım bakalım. Yürüdükçe umutlanıyordu, sanki orda bulacaktı Günsel'i. Fakülte'ye yaklaşırken umut yavaş yavaş çöküntüye bıraktı yerini. Nedensiz. Umut çok mu nedenliydi?

Şaşkın kaldı Fakülte önünde. Kapılar kapalıydı. Dönecekti ki kapıdan çıkan, daha önce birkaç kez gördüğü yaşlı odacıyı tanıdı. Önünde durup baktı adama. Yaşlı adam da duralayıp kuşkuyla baktı yolunu keser gibi duran Kenan'a. Tanımamıştı. Nerden tanıyacak? Yolunu döndürüp gidecek gibiyken Günsel'i sordu Kenan. Yukarda mıydı? Adam kuşkulu durdu bir, sonra anımsamış gibi gözlerini açıp kaşıyla birlikte başını da yavaşça yukarı kaldırdı.

— Yok, dedi, iki gündür gelmedi.

Döndü Kenan. Ne var yıkılacak? Bilmiyor muydun? Öylesine bir bezginliğe düşmüştü ki... Çekip gitmek uzaklara, ne bileyim, Edirne'ye, Van'a gitmek. Bok var sanki oralarda. Kendini götürdükten sonra nereye kaçacaksın? Dalgın girip çıkmaya başladı sokak aralarına. Dar bir yokuşa vurdu bir ara, sonunda Şehzade Camisi'nin duvarları karşısında, caddede buldu kendini. Dalgın bakındı yine. Askerler, askerler, her yanda askerler vardı. Sağa kıvrıldı, Şehzadebaşı'na, Vezneciler'e doğru aynı boşlukta yürüdü bir süre. Palet izleri vardı yolda. Sinemaların önünde durup bakındı. Turan Sineması'na gelirdik Naşit'e. Üç filmden sonra akşama Naşit başlardı. Ferah Tiyatrosu yanmıştı sonraları. Şu sokağın içinde yeni bir kapıya taşınmıştı Yüksek Öğretmen

Okulu. Fen-Edebiyat Fakülteleri'nin çeşitli dallarından büyük ozanlar, yaratıcı yazarlar, yeni kuramlar peşindeki düşünürler, dâhi matematikçiler, fizikçiler, şimdi ilerdedirler? Ne var bilmeyecek? Düzen görevlisi bürokrasinin köhne basamaklarında damla damla biriken aylıklara bağlandılar. Akşamları sıcacık yuvalarında yorgunluk kahvelerini yudumlarken kızlı oğlanlı döllerinin yarınlarını düşünüyorlar tedirgin tedirgin. Akşamcılığa vurmuştur çoğu. Vahit gerçekten yetenekliydi içlerinde. Azerbaycanlı doçentle ne dalga geçerdi ya... Herif de ne cahildi. Cahil, ahlaksız, korkak. Sovyet devrimine sövüp sayar, ahlak bırakmadılar diye, gözüne kestirdiği kızları odasına çağırıp saldırır. Savaş yıllarında Almanlar'la, Almancılar'la da ilişkileri olmalıydı. Türkoloji bu karanlık grupların elindeydi o günler. Vahit'ten ödü patlardı herifin. Güzel şiirleri de vardı oğlanın. Fransa'ya gittiği duyuldu bir ara. Rimbaud, Baudelaire delisiydi. Sonra öğrenci müfettişi olmuş dediler. Sonra da... Dili varmıyordu bir türlü. Severdim. Yalandır belki de... Bu aşşağılık düzene ajan olacak kadar kararamaz öyle zekâ! O da senin küçük-burjuva kuruntun. Nice aşağılık düzene kölelik etmiş ne zekâlar var. Olur, her şey olur bu ülkede

de. Ya Beyazıt'ta olanlar? Bir bok olduğu yok Beyazıt'ta. O da bir sürü ajanın işi belki de. Daha ne dolaşıyorsun öyleyse? Bas git sen de işinin başına, akşam da evine dön. Değişmez bu ülke nasıl olsa? Günsel gibi harcanır gider insan. Ferah Sineması yanındaki arsadan, Vezneciler'den Beyazıt'a uzanan zırhlı zırhsız dizi dizi asker araçlarına baktı bir süre. Aynı kurşun gibi ağırlıkla Kemeraltı'ndan geçti. Vefa'yla Süleymaniye arasında yıkıntılı, kirli, güneş uğramaz gibi ıslak, duvarlarla çevrili dar sokaklarda yürümeye başladı. Gidip gelen kızlı erkekli öğrenciler geçiyordu yanından. Yurtlarla dolu bu yöre. Bizim günlerimizde de öyleydi ya, şimdi iyice dolmuş. Bir ara Vefa'ya dönüp boza içmek geldi içinden. Saçmalığa bak. Sevsem bari. Süleymaniye'ye giden yola çıktı. Yanda, Üniversite duvarı dibinde askerler dolaşıyordu aralıklı. Üniversite Kitaplığı'nın bulunduğu sokaktı burası. Bir asteğmen gidip geliyordu sokak boyunca, bir şeyler söylüyordu erlere. Çavuşlar onbaşılar vardı. Bir cip geldi durdu ilerde. Yüksek rütbeli subaylar vardı içinde. Koşan asteğmene içerden bir şeyler söylediler, hazır olda dinledi genç adam. Hızla dönüp gitti. Uğultular geliyordu bahçeden. Kenan dönüp Beyazıt'a doğru yürümeye başladı sokak boyunca. Yandaki parmaklıklı kapılarda erler vardı. Kadınlı erkekli siviller de vardı sokakta. Parmaklıklar ötesindeki öğrencilerle konuşuyorlardı. Anneleri, babaları, yakınları olmalıydılar. Biraz daha yaklaşıp ilgiyle baktı Kenan. Sigara paketi uzatanlar vardı öğrencilere. Sandviç, yiyecek uzatanlar vardı. Karşı çıkmadan bakıyorlardı kapıda bekleyen erler. Saate baktı Kenan. Üçe geliyordu. Yaklaştı kapıya. İçerde, heykelin çevresinde öbek öbek öğrenciler vardı. Gidip gelenler, dolaşanlar, ağaçlar altında toplanmış tartışanlar. Bir kız söylev çeker gibi ellerini kollarını sallayarak bir şeyler anlatıyordu yöresindeki kızlı oğlanlı bir yığma. Karşı koyanlar olmalıydı, karıştılar bir ara, sonra yine başladılar kızı dinlemeye. Beyazıt Kulesi'nin dibinde gidip gelenler, toplananlar görülüyordu. Bahçeye dağılmış, devinim içinde sürekli yer değiştiren bir kalabalıktı görünen. Aralarındaki asker giysililer de göze çarpıyordu. Kızlar daha azdı erkek öğrencilerden. Ne istiyor bunlar? Neyi bekliyor? Bunlardan biriydi Günsel de. Döndü, Süleymaniye'ye doğru uzaklaşacaktı ki deminden beri gözünü sürekli kendine dikmiş, buruşuk, kara yüzlü, yaşlıca birine takıldı. Kimdi bu? Tanımıyorum. Peşime takılanlardan mı yoksa? Karıştırmaya başladık artık. Yan gözle bir daha baktı adama, o da Kenan'ı kolluyordu kaçamak.

Yürüyeyim, bakayım gelecek mi peşimden? Hay Allah tanıyorum ben bu adamı. Bir-iki adım atmıştı ki bir sesle donup kaldı.

— Kenan!..

Döndü. Bütün düşünce zinciri kopuvermişti birden. Parmaklıklar ardından, hüzünle gülümseyerek el sallayan Günsel'di. Bir şey demek istedi, beceremedi. Kızdı da üstelik. Ne arıyorsun burada diye bağıracaktı nerdeyse. Nerdesin sen? Günsel kapıdan çıkıp aynı acılı gülümseme ile yaklaştı, uzattı elini, çabucak açıklamak gereği ile aldı hemen.

— Biraz önce geldim ben de, dedi. Telefon edip Burak'a söyledim buraya gelmeni; bakmıyordum.

Kapıyı geçmişler, duvarın kıyısına çekilmişlerdi. Yeni yeni kendine geliyordu sanki Kenan. Tutamamış da kucaklayacakmış gibi eğildi öylece. Günsel sezinlemişti, gülerek geri aldı kendini. Çevredekilere bakındı belli etmeden. Aynı sıcak gülümseme ile:

— Sakın ha, diye fısıldadı, rezil oluruz valla... Dilinden kurtulamam çocukların.

Dili çözülmeye başlamıştı Kenan'ın da:

— Peki, peki, dedi, ne oldu anlat. Haydi gidelim artık.

Bir şey demeden aynı sıcacık gülümseme ile bakıp duruyordu Günsel. Gözleri halkalanmış, yüzü süzülmüştü. Sol kaşı ile şakağı arasında hafif bir şişlik vardı sanki. Nasıl tatlı, nasıl güzel, nasıl sımsıcaktı. Sarılıp yüreğine bastırmamak, öpücüklerle donatmamak için kendini güç tutuyordu Kenan. Birden akıl etmiş gibi:

— Bir şey yaptılar mı sana? dedi. Kötü davrandılar mı?

Üstünde durmak istemiyormuş gibi başını çevirdi Günsel. Sonra yine gülümseyerek baktı Kenan'a:

— Bir hoş geldin dediler, dedi. Önemli değil. İlk kez niyetleri kötü gibiydi ya, sonradan değişti nedense. Torpilliler arasına aldılar bizi de.

Bir taş mı vardı bu sözlerde? Ürperdi Kenan. Ne diyeceğini bilemedi, gözlerini kaçırdı. Dönüp ağır ağır yürümeye başladılar sokak boyu.

— Bağışla Kenancığım, dedi Günsel. Sabahtan bıraktılar bizi. Sekiz yoktu eve vardığımda. Biraz uzanayım dedim, uyuyakalmışım; teyzem de kıyamamış uyandırmaya. Bir'i geçiyordu çocuklar geldiğinde. Doğru buraya... İçerden telefon açtım sana.

Yine kendine kızdı Kenan. Doğru eve gitse bulacaktı demek. Ne sersem herifim ben!..

Kendini suçlamaktan kaçar gibi, birden:

— Kim çocuklar? dedi. Günsel duralamış gibi baktı.

— Handanlar filan, dedi yavaşça.

Akıllı iş değil bu benim sevgim. Kötüye işliyor kafam, sağlıksız işliyor. Yanlış sevgi bu. Bundan doğru neyin var budala?..

— Gitmeyecek miyiz hemen? dedi.

Çekingen, üzgün bir gülümsemeyle durup baktı Günsel.

— Ben de nasıl istiyorum bilsen, dedi yavaşça.

Apaçık bir özlem vardı sesinde. Toparlanıp ekledi hemen.

— Olmaz ama. Nasıl bırakırım çocukları?..

Kenan biraz da kızgın:

— Neyi bekliyorsunuz? dedi birden.

Günsel önce şaşalar gibi oldu, sonra yarı alaylı:

— Bilmem, dedi, Hürriyet'i bekliyoruz!..

Durmuş, gülerek bakıyordu Kenan'a. O da biliyor ya yaptığı işin saçmalığını!.. Yıllar yılı gözler yollarda beklenen özgürlük, bir avuç çocuk bağırıp çağırdı diye bahçeye gelecek!..

— Kimler var içerde?..

— Bizden tanıdığın herkes var hemen hemen, dedi Günsel.

— Sermet'i de bıraktılar mı?..

Gösterdiği çaba, şu iki sözcüğü söyleyişindeki anlamlı vurgululuğu, acılı kıskançlığı örtbas etmeye yetmemiş gibi geldi Kenan'a. Polisler Sermet'e saldırınca Günsel de... Oralı değildi Günsel. Aldırmamayı mı yeğlemişti?

— Sabahleyin bırakmışlar onları da, dedi. Epeyi hırpalamışlar zavallıcığı... İyi oğlan çıktı o da...

Gülerek baktı Kenan'a:

— Doğrusu pek güvenim yoktu, dedi.

Şaşalamıştı Kenan. Belli etmemeye çalışıyor, ne diyeceğini bilemiyordu. Seni de iyi biliyordum, kötü çıktın mı demek istiyor? Daha bilmiyor ki beni. Kötü mü çıktım ben?

— Handan'ı görmeliydin, dedi Günsel, evecenlikle... Aslan kız vallaaa!.. Hiç belli olmuyor.

Günsel'in her söylediği öylesine yaralıyordu ki Kenan'ı, durdu, kaskatı kaldı bir an. Bir şeyler demeliydi kurtulmak, biraz olsun gevşetmek için.

— Ne belli olur bundan? dedi soğukça. Pisi pisine gidecektiniz az kalsın. Halk Partisi'nin oyunu.

Günsel de duralamıştı.

— Kesin değil o kadar, dedi. Hem yine de bir olumlu yanı var. Birikim ne de olsa. Kavgayı öğreniyor çocuklar. Bir görseydin nasıl kıydı canavar herifler. Çok ölü diyorlar. Dört beş kişi yöremizde yıkıldı.

Sustu, sonra yavaşça ekledi:

— Küçük de olsa bir denemeden geçmek kötü mü?

Bir görseydin diyor. Nasıl anlatacağım buna her şeyi gördüğümü? Bir cip geçiyordu. Günsel dönüp tedirginlikle bakındı kapıya.

— Ben gideyim Kenancığım, dedi. Bahçede kalmak kararı var.

Acılaştı sesi:

— Dünkü yaralıları, ölüleri istiyor çocuklar.

Sonra çabucak ekledi.

— Duydun değil mi? Ankara'da da büyük olaylar olmuş. Orada da çok ölü var diyorlar. Bakalım ne çıkacak.

Başını salladı Kenan. Bir şey demek gelmiyordu içinden. Tek isteği Günsel'i alıp kaçmaktı buralardan. Kapanmak eve. Ne yapayım, bencillik... Kapıya dönüyorlardı suskun, ağır. İrkilerek durdu Kenan. Deminki kara kuru herif gözlerini dikmiş bakıyordu yine. Başkaları da vardı yöresinde kadınlı erkekli. Belli etmemeye çalıştı, önüne bakarak fısıldadı Günsel'e:

— Şu herifi görüyor musun? Askerin ardında, lacivert giysili. Yanında kara başörtülü kadın var.

Günsel de sezdirmeden bakıyordu Kenan'ın tanımladığı yere.

— Gözü bende, dedi Kenan; tanıyacak gibi oluyorum, çıkaramıyorum. İzleyenlerden belki...

Günsel gülümseyerek yaklaştı adama. Kenan şaşalamıştı.

— Merhaba, dedi.

Adam da tedirgin bir gülümsemeyle sokuldu ağır ağır. Rumeli ağzıyla:

— Merhaba kızcağızım, dedi. Ben de benzetirim diye bakarım. Ne kaa değişmişsin be Günselcik. İçerdesin sen de?..

Bahçeyi gösteriyordu başıyla.

— İçerdeyiz Eşref Ağabey.

— Bizim Mustafa burda. Hukuk'tadır, ona bakarım ben de... Ağbin nasıldır?

— İyi, dedi Günsel, İzmir’de.

— Bilirim, dedi Eşref, selam yazasın.

— Olur, dedi Günsel.

Ayrılacaktı ki Eşref, bir-iki adım yanda konuşmayı dinleyen Kenan’a baktı. Tanıtmak zorunluğu duydu Günsel. Gülümseyerek:

— Arkadaşım Kenan, dedi. Eşref Ağabey.

Şöyle bir durdu Eşref, başını salladı hafifçe:

— Tanaarım Kenan Bey’i, dedi. Çok eskiden tanaarım.

Gülümsemeye çalışarak bir adım attı Kenan, elini uzattı. Eşref’in uzatıp avcuna bıraktığı elini, içtenlik gösterisiyle sıkıca tutup salladı.

— Sevindim, dedi. Kusura bakmayın, çıkaramadım birden.

Hiç de sevinmemişti oysa ki. Kuruntulu yakıştırmasından utanç içindeydi Günsel’e karşı. Senin yüzünden bir belge daha korkaklığıma.

— Öğrenciydi o zamanlar daha, dedi Eşref. Zekai vardı sizde... Kırk dörtte...

Önce irkildi Kenan kırk dört sözüyle; sonra bulanık bir şeyler belirdi kafasında. Hele Zekai deyince. Karmakarışık, sağlıksız, keskin zekâlı, birkaç yılda bir fakülte değiştiren bir oğlandı. Tarihte’ydi o yıllar. Aristo’dan girip İbni Haldun’dan çıkar; bir gün Allah’ın varlığını, bir süre sonra yokluğunu matematikle tanıtladığını söylerdi. Kasımpaşa’daki devrimci işçilerle de bir işbirliği vardı ya, da bulanıktı her şeyi gibi.

— Nerdedir şimdi Zekai?

Güldü Kenan:

— Bilmem, dedi, on beş yıl var ki görmedim. Bir ara İsveç’e gittiğini söylemişlerdi.

Sorduğuna bak herifin? Ne sorsun? Aklında kalan o demek. İyi ki başka şeyler değil! Sorusundaki anlamsızlığı Eşref de anlamış gibi döndü Günsel’e:

— Kollayın kendinizi kızcağızım, dedi. Üzüntüyle salladı başını hafifçe:

— İnsaf, acıma kalmadı heriflerde. Zaten yoktu ya, biz bilirdik.

İzin istedi Günsel, güle güle derken Kenan’a da selam yerine şöyle bir baktı Eşref. Ayrıldılar. Deminki kuruntusu üstüne konuşmaktan kaçar gibi başı önündeydi Kenan’ın. Sezinlemiş gibiydi Günsel de, açmıyordu o konuyu. Kapı, duvar dibinde birikenleri geçip biraz ilerde durdular. Dayanamamıştı Kenan:

— Kim bu adam? dedi yavaşça.

— Eşref Usta, dedi Günsel. Kasımpaşalı. Şimdi bakkallık yapıyor sanırım. Eski tütüncülerden. Çok iyi derler.

Daha üstelemekten kaçınır gibi elini uzam birden.

— Hadi Kenancığım, dedi, hoşça kal.

Marş başlamıştı yine içerde. Dönüp kapıya baktı.

— Şimdi bu er de içeri bırakmazsa beni?

— Keşke, dedi Kenan.

Gülerek baktı Günsel, şakaya almıştı. Öyle içten dilemişti ki Kenan. Olacak şey değil ya... Kapıdan giremezse duvardan atlar. Kahrolur yoksa bu kız.

— Peki nasıl buluşacağız? dedi yavaşça. Gülümsüyordu Günsel. Ne desindi?

— Ben de gelsem içeri?..

İçtenlikle söylemişti Kenan. Güldü Günsel. Acılı bir özlem vardı gülüşünde. İstemez miydi?

— Olmaz Kenancığım, dedi.

Kenan bilmiyor muydu olmayacağını? Niye olmaz? Allah belasını versin.

— Şimdi git, dedi Günsel; olaylara göre ararım seni. İçerde telefon var.

Uysallıkla başını salladı Kenan:

— Uyanık ol Günselciğim, dedi. Boş değil o adamın dedikleri. Eşref miydi? Harcatma kendini pisi pisine.

Sonra dalgın, acılı fısıldadı yavaşça:

— Sensiz ölürüm ben.

Evecenlikle yüzü kızardı Günsel'in. Gülümsedi.

— Dünü atlattık ya ölmeyiz artık, dedi yarı alaylı.

Birden acılaştı yüzü. Dudaklarıyla gizli bir öpücük gönderdi Kenan'a. Kapıya döndü, tam bir kızla oğlan çıkarken daldı içeri. Bahçede koşar gibi uzaklaşırken dönüp hafifçe el salladı. Öylece kalmıştı Kenan. Gitti yine işte. Uzun bir süre bakıp kaldı. Günsel çoktan karışmıştı bahçedeki kalabalığa. Bir ara yanında kızlı oğlanlı birkaç öğrenci, heykele doğru giderlerken görür gibi oldu. Sonra iyice yitirdi. Burada durmanın ne anlamı var? İşyerine gidip telefon bekleyeyim bari. Üç buçuk olmuştu saat. Tadı bahar güneşi altındaki sokak daha da kalabalıklaşmıştı. Yeni askerler de gelmişti.

Duvarlarda öğrencilerle konuşan kaygılı, üzüntülü ana babalar, yakınlar da çoğalmaya başlamıştı. Kenan, Vezneciler’e inen sokağa saparken ilerde, parmaklıklardaki bir öğrenciyle konuşan Eşrefi gördü. O da göz ucuyla Kenan’a bakıyor gibiydi uzaktan uzağa. Bir an önce işyerine varıp telefon başında olmaktan başka düşüncesi yoktu Kenan’ın. Yürüyecek gibi de değildi, öyle yorgundu ki... Sokak arasında bir arabaya rastlayınca atladı hemen. İşyerinin sokağında Rasim’in Citroen’i duruyordu. Önce sevindi, sonra canı sıkıldı. Söyleyecek nesi kaldı ki bu herifin? Sabahtan nerdeydin itoğluit? Deliye döndürdün beni. Burak kapıda atılır gibi karşıladı, göz aydınlığı verecekti nerdeyse. Günsel Hanım telefon edip... Başını salladı Kenan, biliyorum anlamına. Bozulur gibi oldu çocuk. Nermin Hanım aramış bir de... Yukarı çıktı Kenan. Rasim koltuğa yayılmış, elinde sigara, kahvesini içiyordu.

— Hasreder kavuştu mu? dedi.

— Hani sabahtan gelecektin?

Fincanı masaya bırakırken:

— Bir senin işin mi var bu dünyada? dedi Rasim. Kurtulamadım bankadan. Telefon edecek gibi de değildi.

Alaylı ekledi sonra:

— Hem sevgilisi geldi, bizi ne yapacak artık? dedim. Katlanacağız bu herifin zevzekliklerine.

Oturup bir sigara yaktı. İnceliyormuş gibi gözünü Kenan’a dikmiş, öylece bakıyordu Rasim. Bir şeyler yumurtlayacak. Hep böyledir it. Ödetecek yaptıklarını. Binmeyeceği eşeğin önüne ot kor mu?

— Söyle, dedi, ne söyleyeceksen. Bakıp durma.

— İyi tanıyor musun sen bu kızı? dedi Rasim birden. Öylece bakıştılar biran.

— Ne olmuş da?., dedi Kenan.

Derin derin çekti sigarasını Rasim, üfledi. Üzgün baktı. Ya da öyle görünerek baktı. Etkilemek istiyor beni aklınca. Söyle bre puşt!.. Aşağı yukarı biliyorum ne diyeceğini ya, söyle.

— Bak Kenancığım, dedi yavaşça, sana takılırım ben ya, bu iş başka.

Durdu. Söyleyeceği şeyin önemini belirtmek ister gibi suskun bakıyordu.

— Fişliymiş bunlar, dedi birden. Soycak fişli.

Bir sessizlik oldu. Ta içinden bir ürperti geçmesini önleyememişti Kenan. İstediği işte bu, puştun.

— Fişli olmayan var mı bu ülkede?

— Bu öylesi değil oğlum, dedi Rasim. Ayağını denk al. Dan dan adam vuruyorlar sokaklarda. Çoluk çocuğuna yazık. Gidersin valla, başka şeye benzemez bu iş.

— Kimin gideceği belli değil daha, dedi Kenan.

Şöyle bir bakıp kalktı Rasim, benden bu kadar gibi. Üstelemedi Kenan da. Ağırına gidiyordu sormak. Başka ne söyleyecek? Söyledi söyleyeceğini. Asıl önemlisi, bunları nerden, kimlerden öğrendiği bu herifin? Onu da söylemez. Söylese de ben istemem öğrenmeyi. Suç ortaklığı gibi olur bu hergeleye. Kenan da kalkmıştı. Eyvallah deyip merdivenlere yürürken birden döndü Rasim:

— Söyle ona da bir daha paçayı kaptırmasın, dedi. Zor kurtarır.

Kenan'ın bir şey demesini beklemeden inip gitti. Tehlikeli bu herif, çok tehlikeli belki de. Yararlanalım derken... Kesin bildikten sonra ne bok olduğunu, ne zararı olacak? İşkilli bir yanı kalmadı, iyice ortaya koydu kendini. Çoluk çocuğuna yazık diyor. Nerden çıktı çoluk çocuk? Bir Zeynep için çoluk çocuk denir mi? Yenisini de biliyor bu herif. Yoksa... Siktiret ulan, yine sokma kafam bu pisliklere. Bunca şey var düşünecek. Bir telefon etse Günsel. Öylesine dalmıştır ki şimdi o, aklından bile geçmiyorsundur. Seviyor beni. Nasıl sıcaktı o kaçamak öpücüğü. Dudaklarını... Burda oturup beklersem dayanamayacak sinirlerim, ineyim, Burak'la oyalanırız biraz.

Yalnızdı Burak. Kasa yanındaki tabureye ilişirken:

— Ne dersin? dedi. Nereye varacak bu işler?

Soruya sevinmişti Burak. Evecenlikle gülümsedi:

— Belli değil mi ağbi? dedi kızararak. Sonra da sertleşti:

— Kan döktüler, dedi. Kalmaz yanlarına.

Niye iyice tanımam, eğilimlerini iyice öğrenmem şu çocuğun? İlginç bir oğlan bu. Gittikçe de bilinçleniyor olmalı. İhtiyar bir anası, Belediye'de daktiloluk eden, evde kalmış, çirkince bir ablası var. Bir gün gelmişti. Oğlan da liseyi bitirince Ticari Bilimler'e girmek istiyor. Bir şeyler daha soracaktı, gelen giden başladı yine. Bir ara Kenan da daldı alışverişe ya, kafası sürekli Günsel'deydi. Telefon çalınca irkilerek fırladı. Ya Günsel değilse? Öyle bozulacaktı ki... Kaparak açtı telefonu:

— Kenancığım merhaba.

Mutluluk doldu birden.

— Söyle canım, dedi. Geliyor musun?

Gülüşünü duyuyordu.

— Yok dedi. Nerdee? Yemin ettik çıkmamaya. Bu gece burdayız. Sen gelir misin bana?

Soru mu bu da? Ordalar mı bu gece?

— Geleyim, dedi Kenan, hemen...

— Dur, dedi Günsel, şey... Gelirken ekmek getirebilir misin bize? Peynir, zeytin filan. Sigara biraz da... Çocukların parası yok pek. Topladık bir şeyler ya...

— Ne kadar ekmek? Yirmi, otuz yeter mi?

— Getir işte bir şeyler, dedi Günsel. Hemen kapatmak gerekiyor, bağışla. Bugünkü yerde bekleyeceğim, kapıda. Hoşça kal.

Telefonu kapatınca bir an kaldı öylece. Dokuzdan sonra dışarda kalmayı yasakladı sıkıyönetim. Bahçede bırakırlar mı bunları? Hır çıkacak yine. Hem bu kez askerlerle. Hani ne oldu, yaşasın şanlı orduydu? Bir acılık oturmuştu içine. Dan dan adam vuruyorlar sokaklarda. Fişli bunlar. Yüreksizliğin mi tuttu yine? Kendimi mi düşünüyorum ben? Günsel’in bir kurşunla delinmiş güzel yüzü geldi gözlerinin önüne. Yüreğinde dayanılmaz bir sıkışma duydu birden. Acıyla fırladı. Laf değil, gerçekten dayanamam. Doğru mu bu yaptığı? Halk Partisi’nin oyunu... Kapat artık be!.. Bir söz bellemişsin sen de!.. Dünkü korkunun sığınağı o. Kavganın böyle sertleşmesini çok mu ister Halk Partisi?.. Nasıl gerçekçi koydu Günsel sorunu... Bırak Günsel’i, şu Burak kadar bile olamıyorsun korkudan. Kolay mı? Sokaklarda dan dan... Çoluk çocuğun var! Korkuymuş! Sıçayım ağızlarına vurmazlarsa beni de... Koşarak indi merdivenleri. Bugün gelmeyeceğini söyledi Burak’a. Evecen davranışı, devinimi Burak’ı kaygılandırmıştı.

— Bir şey mi oldu ağbi?

— Bildiğin şeyler, dedi Kenan. Bu gece bahçedeymiş çocuklar, çıkmayacaklarmış.

Birden coşkuya kapılmıştı Burak da...

— Günsel Abla’ya benden de selam, ağbi, dedi. Ağzından kaçırmış gibi kızardı.

— Olur, Burakçığım. Aleykümselam!..

Dayanışma gösterisi oğlanın. Çıkarken saate baktı Kenan, altıya beş vardı. Ekmek, zeytin, peynir, sigara. Başka ne gider ki?.. Nasıl götürmeli? Şehzadebaşı'na çıkayım önce. Hepsi vardır orda. Bir araba çevirdi yokuşun başında. Çenesi düşük bir şoföre rastlamaktan çekinmişti. Uysal, sessiz, yaşlıca biriydi şoför. Yardımcı oldu Kenan'a. Hem de hiç tıraşa kalkmadan. "Sucuk da alsanıza," dedi yalnız bir ara. Sucuk da aldılar. Vefa'dan geçip sokağa girdiklerinde yediyi bulmuştu. Sokak öğlenki gibiydi yine. Yalnız çocuklara getirilen öteberiler veriliyordu parmaklıklardan. Ekmekler, peynirler, sigaralar. Bir bakkal zeytinyağı yollamış bir ufak teneke. Gülerek onu da aldılar çocuklar. Bir duygululuk vardı havada. Bekleyen erler, subaylar durgun, sessizdiler. Günsel yanında tanımadığı başka çocuklarla bekliyordu parmaklıkta. Gülerek el salladı. Şoförle birlikte taşıdılar yiyecekleri. Erler bırakmazlarsa diye korkmuştu Kenan, karışmıyordu kimse. Şoförün parasını verip göndermeden yaklaştı.

— Başka bir şey? diye sordu Günsel'e.

— Yok, dedi Günsel. Sağ ol.

Ekmekleri, paketleri alan çocuklar teşekkür bile etmediler. Öyle dalmışlardı ki... Şoförü savıp dönünce duvarda yalnız buldu Günsel'i. Uçuk morsu halkaların çevrelediği ışıl ışıl gözler sevgiyle bakıyordu. Mutlulukla... Niye ayırıyor bu duvar bizi? Beni de aralarına alsalar ne olur sanki?.. Birlikte gelsin ne gelecekse... Şimdi onlar ele ele, omuz omuza... Handan, Sermet filan. Sermet... İyi oğlan çıktı o da... Bir ben miyim kötü çıkan? Hırsından ağlayacak gibi oldu birden.

— Paran da yoktur senin, dedi.

Çıkardı, cüzdanındaki dört yüzlüğün üçünü uzattı. Gülerek başını salladı Günsel.

— Elli yeter, dedi, sağ ol.

Bir yüzlüğü zorla tutuşturdu eline. Gülüyordu Günsel.

— Kendini Vehbi Koç sanıyorsun galiba, dedi alaylı. Sonra aynı tatlılıkla, yüzlüğü göstererek ekledi.

— Borç.

Borç dedi mi kesindi. Maaşı aldığı gün öderdi hemen. Boşuna olmuştu Kenan'ın bu konudaki diretmeleri. Biraz daha yaklaştı duvara... Yöresini kollayıp fısıldadı.

— Seviyorsun beni değil mi?

Hüzünlü, duygulu baktı Günsel, Kenan güleceğini sanmıştı, şaşaladı. Anlamış gibi gülümsedi Günsel.

— En az senin kadar, dedi.

Suskun kaldılar kısa bir an. Günsel toparladı çabucak, uzattı elini:

— Hadi güle güle canım, dedi. İyi şeyler düşün hep.

Uyanmış gibiydi Kenan da... Sımsıkı tuttu elini Günsel'in, uzun süre bırakmadı. Kararsız bakıştılar yine bir an.

— Yasak saatine kadar buradayım, dedi Kenan. Günsel karşı koyacak gibiyken kesin ekledi hemen:

— Teşvikiye'ye gideceğim sonra da.

Başını salladı Günsel gözlerini kırpıştırarak.

— Seni bekleyeceğim orda.

— Olur diyelim, dedi Günsel aynı hüzünlü gülümsemeyle, el sallayıp kayboldu duvarın ardında.

Kenan bir süre kımıldamadan, dalgın kaldı öylece. Olur diyelim. Olmazsa? Ya hiç olmayacaksa artık? Duvardan içeri atlamak geçiyordu içinden. Güç tutuyordu kendini. Gürültüler, Çığlıklar, derinden bir marş sesi; Gazi Osman Paşa marşı, koroya benzer uğultular, bağrışmalar geliyordu bahçeden. En az senin kadar diyor. Her şeyi öğrenince de mi?.. Dönüp baktı, aynı havadaydı sokak. Çocuklara öteberi uzatanlar, karşılıklı konuşmalar, askerlerde sessizlik. Sokak boyunca yürümeye başladı. Kapı önünde durup içeriye baktı uzun uzun. İçerideki her şeye imreniyordu. Yaşlanmıştı sanki birden. Hem de şöyle böyle değil, yıllar bindirmişti üstüne... Bunlar genç işte!.. Günsel genç... Sermet... İyi oğlan çıktı o da...

Doğal değil mi?.. Genç... Hem de ne talihli bunlar. Bizim öğrenciliğimizde nerdeydi böyle kavgalar? Bir Hatay sorunu atmışlardı. Bir de toplanıp bağıra bağıra yürürlerdi. “Yurttaş Türkçe konuş” diye. Zavallı azınlıklara sataşırlardı Beyoğlu’nda. Ha, bir de bizim fakültede ikide bir Mehmet Akif, Abdülhak Hamit törenleri yaparlardı. Kendini gösterme peşinde kızlı oğlanlı bir-iki zibidi... Hükümete sığıntı işlerdi tümü. Sonra gelsin tanışma, ayrılık çayları, baloları... Ona da biz uğramazdık ya... Yalnız bir kez Nermin çok istemişti. Daha o zaman belliydi bu kızın ne olduğu. Görecek nerde? Şimdi bile yitiriveriyorsun her şeyi bir gömüldün mü sıcak etine... Nasıl anlatacağım Günsel’e? Perçin... At kafandan. Kavgada değilsen bile yakınındasın. Bak şurası cephe. Çarpışıyor çocuklar. Dün de alanda vuruştular da sen... İyi oğlan çıktı Sermet. Ortalık kararmaya başlamıştı yavaş yavaş. Duvardan konuşan öğrenciler de kalmamıştı pek, yakınları da. Bir yaşlı kadın ilerde bekleyip duruyordu nedense. Biraz sonra o da uzaklaştı Beyazıt’a doğru. Askerler dolaşıyorlardı sert, sessiz. Üniversite Kitaplığı’nın kıyısındaki kuytu bir duvar dibine yaslandı Kenan. Ayrılamıyordu bir türlü sokaktan. Sekizi geçiyordu. Işıklar yanmıştı. Biraz daha beklersem sokakta kalıp sıkıyönetimce tutuklanacağım. Nasıl bırakıp giderim? Yürüdü, biraz kapıya sokulayım dedi, erler karşı çıktılar hemen. Bir asteğmen yaklaştı.

— Dolaşmayın buralarda, dedi. Yasak, sokulmayın.

Saatine bir göz attı asteğmen:

— Ateş emri verdi sıkıyönetim komutanı, dedi. Sokakta kalmayın, vakit doluyor.

— Peki bunlar ne olacak? dedi Kenan. Bahçedekileri göstermişti başıyla sertçe. Asteğmen gözlerini kaçırıyordu sürekli. Üzgün, işkilliydi belli ki...

— Dağılacaklar, dedi yavaşça.

— Dağılmayacaklar, dedi Kenan. Yemin ettiler.

Asteğmen uzaklara bakıyordu, erler de tedirgindiler.

— Ateş mi edeceksiniz? dedi Kenan.

— Böyle şey sormayın, dedi sertçe. Hem gidin dedik size. Yasak işte biliyorsunuz.

Sonra yumuşama gereğini duymuş gibi ekledi yavaşça:

— Sizin çocuklarınızsa bizim de kardeşlerimiz. Yasak ama!..

Üniformasının düğmesi ile sinirli sinirli oynayarak uzaklaştı çabucak. Bizim çocuklarımız mı? Ne diyecekti ya? Biraz sıksan çocuğun olmaz mı Günsel senin? Günsel orda. Yaşlıları bırakmıyorlar oraya. Koca bir duvar çekilmiş aranıza, kör müsün? Yaklaşıp bakman bile suç. Bir sessizlik vardı içerde. İnce bir kız sesi geliyordu. Evecenlik dolu... Özgürlük, vatan, demokrasi, anayasa gibi sözcükler duyuluyordu aralıklı. Sonra yine koro başladı. Yine bir sessizlik. Birkaç subay bir şeyler söylüyordu çocuklara. Tepkiler, bağrışmalar, Osman Paşa marşı... Saate baktı Kenan, sekiz buçuğa yaklaşmıştı. Yarım saatte evi bulamazsam sıkıyönetimdeyiz bu gece. Acıya battı. Yıkılacaktı sanki bırakıp giderse. Gitmeyeceğim, dan dan vursunlar beni de bu sokakta. Bırak aptallığı da çek git burdan, gülünç olma!.. Kimse vurmaz seni. Yarım saat sonra ağzına burnuna iki tokat, çullanıp cipe attıkları gibi tıkacaklar içeri. Ayılıp döndü, ağır ağır, koparak uzaklaşmaya başladı. Pencerelerde insan vardı. Çıksanıza sokaklara be!.. Ne bakıyorsunuz ürkek ürkek, kapanmışsınız evlerinize? Korkaklar! Uzaklaştıkça, Osman Paşa marşı derinden yankılanıyordu. Aşağı sokağa saparken katılmış gibi oldu yüreği. Kavga filan da değil, bir tek Günsel vardı. Hüzünlü gülümseyerek öpücük gönderiyordu parmaklığın ardından. En az senin kadar diyor. Nasıl sever benim kadar? Sermet de iyi oğlan çıktı. Niye bıraktılar sanki o oğlanı da? Ne diyorsun? Araba bakacağım. Beşiktaş'a dönen bir taksi bulduğunda dokuza yirmi vardı. Sokaklar boşalmaya başlamıştı iyiden iyiye. Kenan'ı Teşvikiye'ye bırakıp Ihlamur'a inecekti adam. Hızla giderken şoför yolda birkaç kez söz attı. Bir şeyler söylemek, boşalmak istiyordu. Asıl gece çalışırmış. Çoluk çocuğunun nafakasıyla oynuyormuş bu sıkıyönetim. Suç öğrencilerdeymiş ya. Ne kadar sürermiş bu? Sen Hanya'yı, Konya'yı öğreninceye kadar, budala. Kenan gözlerini kapatıp sustu, adam dönüp baktı, o da sustu. Dokuza beş kala kapıdalardı. Apartmana girip de merdivenleri çıkarken bir baygınlık duydu içinde. Bir şey yememişti, dönecek gibi durdu. Her yer kapandı, ne yemeği? Uyuyacağım hemen. Başka çare var mı? Nasıl geçer sabaha dek bunca zaman?.. Hemen uyumalıyım. Niye bir uyku ilacı almadım? Anahtarı kapıya uzatırken merdiven ışığı söndü, yordamla açtı kapıyı, girip örttü. Alacakaranlıktı içerisi. Camlardan benek benek uzak ışıklar vardı. Elektriği yakmak gelmiyordu içinden. Aydınlıkta iyice ortaya çıkacaktı yalnızlığı, Günsel'in yokluğu. Soycak fişli onlar... Günsel'i vururlarsa bu gece?.. Ölümü düşündü. İçi yanıyordu.

XXVI

Bahçede, Beyazıt Alanı'na açık kapı yöresinde toplanmış, bağırıp çağıran, marşlar söyleyen kızlı erkekli kalabalık anlamsız görünmeye başlamıştı Günsel'e. Marşlara, bağrışmalara bir-iki o da karışmış, kanıksayıvermişti tezden. Daha başkaları da olmalıydı kanıksayan, çekip gidiyorlardı. Yeni gelenler vardı ardı arkası kesilmeden. Bir ateşli devinimle sürekli koşturan kızlı erkekli bir görevli çekirdeği, yeni gelenleri kazanıveriyor, kesintisiz, kopuksuz sürdürüp götürüyordu duygusal devinimi. Bir şey arıyor, bir şey bekliyor, bir şey soruyordu herkes. Arananı, bekleneni, sorulanı bilen hiç kimse de yoktu sanki!.. Senato sürekli toplantıdaymış köşedeki yapıda. Bazı çocuklar yapıya girip çıkıyor haber getiriyorlardı toplantı üstüne. Orduyla yazışmalar, söyleşmeler oluyormuş. Dünkü ölüleri istiyormuş senato. Öldürülmüş yüz öğrenci sözü dolaşıyordu. Kimsenin kesin bir şey bildiği yoktu bu konuda da. Fakülte'de öğretim üyesi bir bayanla karşılaştı Günsel. Pek yakınlıkları yoktu ya, sevip saydığı bir kadındı. Ağlamaktan kıpkırmızıydı gözleri. Üzüntüyle başını sallayıp: — Ne olacak? dedi Günsel'e...

Ne diyeceğini bilemedi Günsel. Bu da bana soruyor! Profesörler de bir şey bilmiyor demek!.. Bileceklerini mi sanıyordun?.. Sahneden tanıdığı ünlü tiyatro oyuncusu bir karı-kocayı gördü bir ara; kadın, saçlarını genç bir öğrenci gibi tepesinde toplayıp bağlayıvermiş, dolaşıp duruyordu ortalarda. Acıklı bir panayır havasındaydı her şey. Marşlar, söylevler, bağrışmalar, ağlaşmalar... Hele o ikide bir yinelenen Osman Paşa marşı... Nerden çıkmıştı bu da... Bir süre diretti söylememek için... Kardeş kardeşi vurur mu? Dün alanda üstümüze kurşun yağdıran, çocukları takır takır vuran itler kardeşimiz mi bizim?.. Değil ki vurdular... O da katıldı sonunda bir-iki kez marş söyleyenlere. Öğrenciler parmaklıklara çıkıp alana, halka bağırıyorlardı. Ankara'da da kanlı olaylar oluyormuş, öğrenciler kurşunlanmış... Bir genç kızı kör etmişler... Yaralı, ölü sayısı değişik biçimlerde ağızdan ağıza dolaşıyordu. Bir kuşku uyanmaya başlamıştı içinde; inanamıyordu sanki. İnanmaz olur muyum, inanıyorum da... Yalancı bir şey dolanıp duruyor orta yerde... Sağa sola koşturan tanıdık tanımadık öğrencilere bir süre daha baktı. Sıvışır gibi yavaşça uzaklaştı kalabalıktan.

Gerilerde, kuleye yakın bir yerde, çamlar altında, gözden uzak kalmış bir banka yorgun bıraktı kendisini. Dayak sızılarını bile unutturan bir ağırlık bastı yüreğine. Şimdi daha iyi anlıyordu, Kenan'la konuşup bahçeye döndüğünden beri barışık değildi içi ile. Palavramdan geçilmiyor ya, kişisel sorunlarım ağır basıyor hep!.. Kendine kızıyordu, Kenan'a kızıyordu, en çok Handan'a kızıyordu. Zevzek karı, bir bok olmaz ondan!.. Öyle bir etkiledi ki beni, güç duruma soktu sonunda... Bende sersemlik, ne var o yalanı söyleyecek?.. İyice yalana alıştık. Çok mu önemli buraya gelirken evden kimlerle çıktığım? Ne olmuş çocuklarla dedikse?.. Asıl sersem, benim erkeğim olacak o koca bebek... Hemen diker kulaklarını: Kim çocuklar? Cehennemin dibi... Kimse kim... Sermetler deyiverseydim ya, ne olurdu sanki. Ne bileyim, öyle ballandırdı ki kara domuz, üzülüp yıkılmasından korktum; yapayalnız da şimdi. Sermetler'in kavgasına atıldığımı öğrenince bayılacak gibi olmuş koca adam! Handan da çok üzülmüş ağzından kaçırdığına. Bayılsaydı utanmadan! Çok umurumdaydı Sermetler. Ne çirkin, ne iğrenç şey be; kavgada da kıskançlık kollayacağız. Sermet'i gördüm mü, görmedim mi o kargaşada, onu da bilmiyorum ya; görsem atılmayacak mıyım sevgilimi küstürürüm diye? Küçük -burjuvalığın da böylesine aşağılığı... Cehenneme öyle sevgili!.. Nasıl da seviyorum... Daha söylerken o yalanı pişman oldum; iş işten geçti yoksa. Sonra da bir sürü övgü düzdüm Sermet'e o kızgınlıkla... İyi ettim. Anlasın o da sevmediğimiz erkeklerin, kadınların da yiğit olabileceğini. Beş-on saat müdüriyette konakladılar diye yiğit mi oldu Sermet?.. Ne kolay yiğit devrimci olmak! Baştan beri yürekli davrandı ya... Övdü beni, onurlandırdı da, etkisinde kaldım demiyorsun açıkça da. Onun da payı var belki... Payı mayı değil... İnsanın güveni artıyor kendine... Hele beklemediği bir anda, ummadığı birinden gelirse övgü... Hele bir de boynuna sarılarak!.. İtelese miydim çocuğu -iteledik de ya- öyle kardeşçe, arkadaşça sarıldı ki birden! Tıpkı plajdaki odacıkta... İçine şimdi plajdaki odacığının da... Apayrı nitelikte şeyler... Kafan metafizik... Kurtulamıyorsun... Bilincindeyim işte... Birden olmuyor, ne yapayım? Teyzesi odaya girip de ürkek seslendiğinde gözlerini açıp şaşkın bakınmıştı Günsel.

— Ne var? demişti, tersler gibi...

Kadıncağız bir an çekingen kalmış:

— Uyu istersen, demişti, şey... Sermetler geldi de...

Sermetler mi? Saate bakmak için kolunu oynatınca sırtında, omzunda depreşen acılarla birlikte olaylar da canlanıverdi kafasında... Yavaşça doğruldu... Bir pike vardı üstünde. Teyzem çekmiştir. Giysileriyle idi, sabah yattığı gibi... Herkesi bıraktılar demek... Sevindim buna... Gözlerini ovuşturarak havluya uzanırken içine işleyen bir acıyla duraladı yine... Vay canına... Acıkmışım da... Tok mu olacaktım? Kenan'a telefon edip işe gitmeli. Kovulacağız sonunda!.. Omzunda havlu, çıktı odadan. Üstündeki ağırlığı atamamıştı daha. Hafiften bir bulantı başlamıştı, başı da dönüyordu. Salondan sesler geliyordu. Sermetler kim? Muslukta yüzüne çabucak su vurup kurulandı. Islak saçlarını elleriyle geriye attı, yürüdü. Salona girince şaşırdı birden. Bir kız, üç oğlan ayağa fırlamışlardı. Ciddi, saygılı!.. İki oğlanı şöyle bir tanıyordu yalnızca.

— Merhaba, dedi Günsel, hoş geldiniz...

Kimsenin bir demesine kalmadan pencere önündeki Sermet takım komutanı gibi yürüdü, birden sarıldı. Neye uğradığını bilememişti Günsel. Öylesine canı yanmıştı ki Sermet'in kolları sırtına değince, güç tuttu kendini bağırmamak için. Tedirgin bir direnişle kurtuldu. Bozulur gibi olmuştu Sermet de.

— Kusura bakma Sermetciğim, dedi. Sırtım biraz şey de!..

Bu sözler, Günsel'in yüzündeki saklanamayan acılı anlatım, Sermet'in duygululuğunu daha da artırmıştı:

— Buluştuğumuzdan beri sözünü ediyoruz senin, dedi. Duraladı, ciddi, saygılı baktı.

— Çok korktuk senin için, dedi. Hiç kimse senin kadar yürekli çıkmadı.

Ne diyeceğini bilmeden şaşkın, utangaç kaldı Günsel. Gülümsemeye çalışarak kekeler gibi:

— Büyütme Allah aşkına, dedi, ne yaptık ki?

— Hücrelerdeydik biz, dedi Sermet.

Kapı yanında duran çiçek bozuğu oğlanı gösterdi başı ile:

— Özkan da gördü... Canavar gibi heriflerle boğuştun, ne yapacaktın daha. Bir sırtındaki acıyla kurtuldunsa... Gık diyemedik biz...

Başını önüne eğdi yavaşça, içtenlikle mırıldandı:

— Utanıyorum vallahi...

Yüzü sararmıştı Sermet'in. Boynuna, göğsüne yayılmış tırmıklar, sıyrıklar, çizikler, yer yer morluklar vardı... İyice şaşaladı Günsel. Demek o

olayı... Ayrıntılarıyla yeniden anlatmaya başladı Sermet. Özkan da karışıyordu arada. Hücrelerdeki deliklerden bakıyorlarmış... Günsel kapattırmak, kısa kestirmek istedikçe daha da ballandırdılar. Hoşlanıyor insan ne olsa!.. Övgülerden kolla kendini!.. Bu övgü mü ağbinin dediği? Kendinden başka kimsenin sözünü ettiğini gördün mü Sermet'in, nerden esti böyle? Etkilenmiş olacak. Oyunsa?.. Niye kalksın oyuna? Beni mi avlayacak?.. Duygulanmış belli ki, içtenlikle konuşuyor. Duygulanan sensin asıl!.

— Bırakın artık da bundan sonrasına bakalım, dedi Günsel. Kızarmıştı söylerken de. Alçakgönüllülük gösterisi gibi mi oluyor?.. Çocukların hepsi güç tuttukları evecenlik içindeydiler. Sabahtan beri bahçedeymişler. Yarışır gibi bir solukta özetleyiverdiler o gün olan bitenleri. Dünkü pısırıklar bile aslanmış bugün!.. Günsel'in de gözleri dolacaktı nerdeyse. Öyle bir duygululuk yayıldı ki odaya.

— Hadi, diyordu Sermet, hazırlan, gidelim... Bir sürü iş bekliyor...

Diyecek söz kalmamıştı Günsel'e. Kalktı, içeri geçecekti ki içindeki kazıntıyla durdu birden; kızardı, gülmeye vurarak:

— Yalnız, dedi, kusura bakmayın çocuklar... Çok açım, bildiğiniz gibi değil... Dün de bir şey yemedim, diyecekti, demedi; al bir yiğitlik övgüsü daha!.. Odadaki kıza döndü:

— Yardım ederseniz hep birlikte yiyelim... Mutfak orda... Ne olduğunu da bilmiyorum ya...

Çocuklar karşı çıktılar. Hemen gitmeleri gerekmiş, aç değillermiş. Sermet Sermediğini gösteriverdi o arada...

— Siz gidin, dedi, ben Günsel'i alıp gelirim...

Ekledi hemen de:

— Zaten ben de çok açım.

Ne desindi Günsel? Kalsın, ne yapalım, hiç mi yemek yemedi burada? Hele böyle bir günde!.. Masayı hazırlarken Nahide Hanım yadırgamış gibiydi yalnız... Asıl yadırgayan da... Tam yemektelerken çat kapı, Handan daldı içeri fırtına gibi...

— Kız rospik, diye atıldı.

— Aman Handancığım...

Elleriyle göğüsleyip karşı çıkarak güç kurtuldu Günsel. Nedenini öğrenince bir süre üzgün baktı Handan...

— Oh olsun eşşek karı, dedi, dilimde tüy bitti...

Soğuk soğuk Sermet'e baktı bir, sonra yine Günsel'e dönerken anlamlı:

— Ne mutlu ki bu kadarla kurtardın, dedi...

Yüreği hop etmişti Günsel'in, öyle korkuyordu ki bir zevzeklik etmesinden. Sermet'le bahçeye gideceklerini öğrenince iyice tepesi atmıştı Handan'ın. Vurdu vuracaktı her şeyi ortaya. Ne olacağı belli mi imiş bugün de, daha kötü olabilirmiş. Evden çıkmasınmış Günsel. Aşağıdan aldı, övmeye başladı Handan'ı. Yürektendi yaptığı övgü aslında ya, tam bu sıra başlaması bir oyun gibi gelmişti kendine de. Etkisi olmadı da değil... Acılı bir mutlulukla karşılıklı anlatarak dünkü olayları yeniden yaşadılar kısa bir süre:

— Bir taş indirdim ki herifin beline, canıma değdi oh, diyordu Handan... Vallahi ölüm mölüm hiçbir şey görünmüyor insanın gözüne...

Yemekten sonra odaya geçince Handan hemen peşinden geldi Günsel'in, dün akşam Kenan'la karşılaşmalarını, Kenan'ın bitikliğini öylesine ballandırarak anlattı ki... Hele Günsel'in Sermetler'i görüp de kavgaya atıldığını söyleyince... Ne bilsinmiş o aslında hiçbir kötülük düşünmemiş söylerken... Bir de kötülük düşünseydi bari... Öyle belli ki Kenan'ı kışkırttığı. Biraz söylendi Günsel... Sırtına bakmak istedi Handan. Yok önemli bir şey deyip bırakmadı hırsından. Kendi de bilmiyordu daha ne olduğunu. Yıkanmak, çamaşır değiştirmek geldi aklına... Tam sırası!.. Handan sürekli dırdır edip duruyordu. Yatmalıymış bugün; iş açacakmış başına. Olacak şey değildi ya, söyleyip duruyordu işte... Günsel'in aldırmadığını görünce iyice kızdı sonunda.

— Gidiyorum ben, dedi, yürüdü kapıya...

— Saçmalama, dedi Günsel, dur da çıkalım işte...

— Durmayacağım, dedi hırsla... Bu oğlanla çık sen!.. Başına bir şey gelsin de o zaman görürüm... Katır inadı karı...

Bazı nasıl da çekilmez oluyor bu kız. Saçmacı, kıskanç, kötü huylu... Asıl kendisi inatçı katırdı ya... Hep kendini çirkin sanmaktan bunlar!.. İstemediği olmuştu Günsel'in; Sermet'le çıkıp ikisi gitmişlerdi bahçeye. Hem de Handan'ın tepkisiyle daha da sivrileşerek... Yolda özellikle kuşkulu incelemişti Sermet'i; en küçük bir sululuğu, sırnaşıklığı olmamıştı. Saygılı, ağırbaşlı, sinirli bir dalgınlıkta ara sıra... Tek tük sözcüklerden öte konuşma da geçmemişti. Sonuna kadar diretmekten söz etti bir ara. Aslında kesin bir yargıya varamamanın bunalımındaydı o da. Bir şey diyemiyordu Günsel de.

Öyle bulanık ki her şey... Sonuna kadar diretmek iyi de, sonu nedir? Kim biliyor ki onu biz bilelim? Olayların akışına mı bırakacağız? İster istemez. Bir şu kara çarşaf yırtılsa altında ne fingir fingir taze yosma çıkacağı belli olmaz demişti, Baba bir gün yarı alaylı. Kara çarşaflı kadına benzettiği Türkiye'ydi. Yırtılacak mı bu kara çarşaf? Dolmuştan Laleli'de inmişler, Fen, Edebiyat Fakülteleri'nin ardındaki sokaklardan Beyazıt'a yürüyorlardı. Vezneciler'de zırhlı araçlar, tanklar, cipler dizilmişti. Yollar palet izleriyle oyuk oyuktu. Silahlı, çelik miğferli askerler dolaşıyordu. Alana yaklaşırlarken Sermet durdu birden:

— Sana bir şey diyeceğim, dedi.

Canı sıkılmıştı Günsel'in. Başladı işte... Ses çıkarmadan bekledi. Bir-iki adım attı Sermet, sessiz, işkilli... Daha da artmıştı Günsel'in tedirginliği. Ne olur bu tatlı havayı bozmasa...

— Kenan'la evlenecek misin?

Ne demeli şimdi buna? Terslesen olmaz... Yumuşak, arkadaşça:

— Şimdi sırası mı bunların Sermet? dedi...

— Yanlış anlama beni, dedi birden...

Sesi titriyor gibiydi...

— Çoktandır düşünüyordum söylemeyi ya... Kızıyordum da sana... Bana ne deyip geçiyordum...

Duygululuğunu örtmeye çalışarak yavaşça ekledi:

— Diyemiyorum artık... Uyarma görevinden kaçıyormuşum gibi...

Durup baktı Günsel'e... Günsel de duygulanmıştı nedenini bilmeden...

— Evlenin, dedi Sermet, bir an önce evlenin...

Günsel bir şey demedi. Anlamını çözmeye çalışıyordu. Anlamı var mı? İyiliğime konuşuyor kendince.

— Her yerde birliktesiniz... Sözünü etmeyen yok... Bilirsin ben aldırmam böyle şeye...

Söyleyip söylememe arası kaldı bir:

— Evliymiş, çocuğu varmış bir de, diye ekledi yavaşça... Kötü niyetime verme sakın... Sen pek tanımazsın, erkekleri... Göründükleri gibi değillerdir... Benden kötüleri de var...

Daha bir şeyler söyleyecekti belki de, Günsel tedirginlikle kesip bağladı hemen.

— Sağ ol, uyarın için... dedi. Sırasında düşüneceğim bunları da, şimdi işimize gelelim.

Bozulmuş gibiydi Sermet. Gönlünü almak geliyordu içinden Günsel'in.

— Nasıl davranacağız? dedi. Bir kararınız filan var mı? Ya da senin bir düşündüğün?..

Zırhlı araçları gösterdi.

— Baksana nasıl bekliyor adamlar.

Günsel'in de tanıdığı birkaç ad verdi çabucak; güvenebilirmiş bunlara... Olayları izleyip yerinde bilinçli atılacaklarmış...

Yuvarlak şeylerdi söylediği. Başka ne diyecek? Gönlünü aldık işte Sermet'in, kırılmasın!.. Alan kıyılarındaki halk, gözlerini Üniversite bahçesine dikmiş bakıyor, marş sesleri yayılıyordu alana. Biz de geldik işte!.. Aklı Kenan'daydı Günsel'in. Hele Sermet'le birlikte yürüyünce sorumlu olacaktı sanki biraz gecikirse. Saçma ama, öyle işte!.. İçeri girer girmez kapıdaki postaneye, telefona koştu. Burak'ın çocuksu coşkulu konuşması, Kenan'ın durumunu yansıtıyordu içtenlikle. Kenan Ağbi iki gündür hep sizi... Hele ablacığım, ablacığım deyişi. Yadırgayacak oldu önce Günsel. Doğru dürüst bir konuşmamız bile yok bu oğlanla. Kenan'ı çok seviyor belli ki. O da hep iyi konuşur bu oğlan için. Telefonu kapatıp da bahçeye çıkınca bir düş başladı sanki yeniden. Kıra çıkmış gibiydi bahçede öğrenciler; öbek öbek toplanmışlar, radyo dinliyor, marşlar söylüyorlar, kimileri söylev veriyor; arada bir yumuşak tartışmalar oluyordu ara sıra parlasalar da aşırı taşkınlıkla. Üniversite kapısının bahçeye bakan duvarlarındaki ateşli sözler kalmıştı daha çok. Dişe diş, göze göz diyordu birisi sağdaki duvarda. Tebeşirle yazılmıştı çabucak. Bir de Osman Paşa marşı. Kapı yanındaki duvara yaklaştı; alanda çepeçevre bekleşen halk vardı yine... Bir ara çıkıp Kenan'a bakmak geldi Beyazıt avlusunda. Rastlaşamazsak bir de... Dönüp bahçeye, çocuklara bakıştırarak yan sokaktaki kapıya yürüdü. "Geçmiş olsun" diyorlardı tanıdık bazıları. Bıraksa halka olacaklardı çevresinde. Daha erkendi ya, aklı öylesine Kenan'daydı ki çocukları bir-iki sözcükle savıp duvarın kıyısına varmıştı hemen. Omuzları çökük, başı önüne düşmüş, ağır ağır uzaklaşan dalgın, yaşlıca bir adamdı arkadan Kenan'a benzettiği!.. Tanıdık bir-iki öğrenci de vardı parmaklıklarda dışarıyla konuşan; onlardan da utanmıştı nedense. Çekinerek yavaşça seslendi. Kenan birden dönüp de şaşkın gözlerini üstüne dikince tanımlayamadığı bir acıyla içi burkuldu. Böyle bırakmamıştım bu adamı ben. Ne olmuş buna? Ayaküstü konuşurlarken Teşvikiye'ye

koşuvermek; boynuna sarılmak, öpmek öpmek, acıyan yaralarını göstermek, çektiklerini açık açık anlatmak ona, kapkara bir dünyaya birlikte sövmek onunla, ışıklı geleceklerin özlemiyle mutlu olmak, mutlu etmek... Sarılacakmış gibi eğilen Kenan'a, "Sakın ha!.. " derken kendineydi biraz da bu uyarı... Birden söyleyiverdiği yalanın yıkıntısı da büyük olmuştu onun için. Baş başa kalınca, söylediğim yalanları açıklamak olacak ilk işim. Bebeği de mi? Söylesem mi onu da? Öyle güç ki karar vermek. Emniyette, hücrede, bol keseden atmasını biliyordun. "Seni doğuracağım bebeğim!.." Kolaydı doğurması!.. Dayanışacak birini arıyordum orda, bebekten güç aldım. Katı yürekli karı; işin bitti ya, kıy şimdi. Senin gibi ananın!.. Off bilmiyorum, düşüneceğim. Bankın üstüne çöküp kalmıştı; sağlıklı, kesin yargıya varamıyordu bir türlü. Gerçeğin soluğu, hücrenin dumanlı geriliminde verilmiş kararları sararmış yaprak gibi düşürecek güçteydi ya, düşüremiyordu yine de. Bu sallantı en kötüsü. Bulantı yapıyor... Öğürtüyle eğilip birkaç kez tükürdü bankın önünde çam dikenleriyle kaplı kuru toprağa... Utanarak bakındı. Çamların ötesinde, ilerden, kapı yöresinden sesler, bağrışmalar, marşlar geliyordu durmaksızın. Kızlı erkekli öğrenciler çıkıverdi birden ağaçlar arasından. Yakınındaki bir banka yerleştiler; bir tartışmayı sürdürüyorlardı. Görmemiş gibiydiler onu. O da ilgilenmedi. Uzanıversem şu banka biraz. Amma da dayanıksızmışım ha!.. Baygınlık duygusundan, bulantıdan eskisi kadar korkmuyordu; alışmıştı, geçiştirmesini biliyordu. Kurtulmam gerek bu bencillikten. Bir bahçe dolusu insan küçümsenebilir mi? Kenan'ın söyledikleri mi etkiledi beni. Hiç değil... Yabancılık duygusu bir tür... Düşünen, iyi kötü çözüm arayan başları bunlar ülkemizin. Beğenmeyip dışında kalmakla daha mı yararlı olacaksın? Tarihimizin önemli bir anını yaşıyoruz belki de!.. Bin bir oyun dönüyor Üniversite bahçesinde, Beyazıt Alanı'nda belki. Bizim için de bir olumlu yanı yok mu bunun? Olmaz olur mu? Niye inanmıyorsun? İnanmıyor değilim de... Dün başladığımızın bir sonrasıdır bu işte... Yarını ne olacak? Ne bileyim? Bugünü kavra önce... Kalkıp ağır ağır dolaşmaya başladı. Ağaçlar altına dağılmış, tartışan, kapı yöresinde marşlar, söylevler, bağrışmalarla kaynaşmış yığın yığın öğrencilere baktı uzun süre. Karışmalıyım bunlara... Sırtındaki acılar, bulantı, içindeki ağırlık, yanı sıraydı hepsi; birlikte dolaşıyorlardı. Sıkıntısına alışılmış tatsız arkadaşlar gibiydiler; üstelemiyorlardı, Ali, Mahmut, Gül, Sermet, başkaları birkaç kez sokulup bir şeyler söylediler, sordular, yanıtladı. Handan da geldi bir ara,

küskünlüğünü unutmuştu. Hep böyledir bu kız... Bir tür ilaç sıkıştırdı eline...

— Bir tane yut, kötülük duyarsan...

İri yapılı, saçları omzuna dökülmüş, cırlak sesli bir kız:

— Arkadaşlaaaar!.. diye fırlıyordu ikide bir.

Ona da alışmıştı artık. Uğraşıyor kızcağız!.. Ben niye böyleyim? Nasılım? Pek de iyiyim işte!.. Akşama doğru Beyazıt Alanı'ndan askerler seslenmeye başladı megafonla... Bahçeyi boşaltmasını istiyorlardı öğrencilerin. Önce bir yadırgama oldu, sonra karşı çıkmaya başladılar yer yer. Çıkmayacaklardı bahçeden. Niye çıkmayacaklardı? Çıkmayacaklardı işte!.. Gelişine gösteriler yaptıkları ordu ile karşı karşıyaydılar şimdi. Şöyle bir bakındı, azalmışlar mıydı ne... Salt coşkuya dayanan, tutarsız bağırıp çağırmalar dağılıp gitmelerine yol açmıştı birçoklarının. Yine her kafadan ses çıkıyordu ya, belirli, somut bir şey vardı önlerinde: Bahçeyi bırakmamak. Ateşli söylevler başladı yeniden. İkide bir ortaya atılan, iri yapılı, incecik sesli kız, özgürlük, demokrasi, anayasa, Atatürk diye tutturmuştu yine yanık yanık... O bırakmadan bir başkası aldı. Bir başkası, bir başkası daha!.. Çıkmayacağız arkadaşlaaaar! Biz bugün arkadaşlaaaaar! Atatürk demiştir kiii, vatan millet, özgürlük, demokrasi... Handan sokuldu yine:

— Çıkmayalım değil mi? dedi.

Dinlemezmiş gibi görünür ya, sormadan da edemez... Gizli bir alayla:

— Bilmem, sen ne dersin? dedi Günsel. Handan bozulmuş gibiydi.

— Çıkılır mı ayol? dedi.

Ayıp olur gibisine bir karşı çıkıştı. Direnen bütün öğrencilerin tutumu da böyle gibi... Hele kızlarınki, kendini gösterme çabası üstelik!.. Çabanın sonucuna baksana sen, dedikoducu mahalle karısı!.. Bakıyoruz işte... Sermet yaklaştı. Uğur, Nuri daha birileri vardı yanında.

— Azıcık gel bizimle, dedi.

Yapının ardına doğru yürüdüler. Günsel şaşaladı önce; yine gizlicilik oynayacak oğlan. Sermet yalnız olsa gitmezdi belki de. Kalabalıktan ayrılıp arka bahçeye yürüdüler; bir kapıdan girdiler, koridorumsu bir loşlukta durdular. Daha önce gelen başkaları da vardı. Günseller'i bekliyorlardı belli ki. Ötekiler birbirlerini, aralarına yeni giren Günsel'i adından tanıyor, güveniyor olmalıydılar. Uzatmadan söze girdi birisi.

— Direniş, yardımlaşma, ölüleri, yaralıları araştırma komiteleri kuracağız.

İrkilir gibi oldu Günsel. Kim bunlar? Kışkırtmak için yapıyor olmasınlar? Konuşmaları biraz daha dinleyince duruldu. Akıllı, gerçekçi önerilerdi hepsi. Bu gece bahçedekilerin aç kalmamaları için para toplamak, yardımlaşmayı en azından yurtlar çapında genişletmek, yaralıları, ölüleri saptama, araştırma komitesi kurmak, direnişi örgütlemek... Olumlu şeyler hepsi de... Niye öyle korktun birden? Bugüne kadar bulunduğu en olumlu öğrenci toplantısıydı. Ayaküstü, tartışmasız, gösterişsiz, içten... Bütün öneriler günün gereklerinden çıkıvermişti, bulanık kafaların ürünü değildi. Yüzlerini şimdi daha iyi ayırabildiği öğrencilere baktı bir daha. Birkaçını dünkü olaylardan tanıyordu. Çeşidi fakültelerdendiler. Öğrenci olaylarında ön sırada görünenlerdendi. Kızların biri İktisat'ta mıydı ne. Dün kara tahtalara yazıları yazarken yan yana dolaşmışlardı sınıfları. Adını çıkaramadı. Önemli mi? Herkesin adı bir burda!.. Görev bölümüne geçiverdiler hemencecik. İktisat'taki kızla iki oğlan, bir de Günsel'e para toplama, yiyecek aldırma, dağıtma görevi düşmüştü. Sermet de hem bunlara yardımcı olacak, hem de bağlantıyı sağlayacaktı öteki komitelerle. Polise, kışkırtmacılara karşı, karşılıklı uyarıda bulundular birkaç kez. Bahçeye çıktıklarında kızlar kapıları tutmuştu, kimseyi çıkarmıyorlardı. Cüzdanları açtırdılar ya pek para yoktu çocuklarda. Günsel sabahleyin yirmi lira almıştı teyzesinden. Sermet'te iki yüz lira vardı. Telefon açayım Kenan da bir şeyler getirsin. Hem görmüş olurum. Söz de verdi. Gelsin de bir yalan daha uydur adama!.. Kaldı mı? Dışarı telefon edenler o kadar çoktu ki bir-iki sözcükle kapatıverdi. Gece gelemeyeceklerini bildiriyorlardı evlerine, olayları anlatıyorlardı; yardım istiyordu bazıları da. Öğrencilerin bahçeden çıkmaları için alandan megafonla sürekli sesleniyordu askerler, iyiden iyiye artmış gerilim. Diretme kararı, sigara, yiyecek için para toplama, bir devinimle yeniden kaynaştırmıştı öğrencileri. Örgütlenme coşkusuydu bir tür. Geldiğinden beri bir türlü kurtulamadığı sinsi bezginliğe, güvensizliğe dayanan küçümseme duygusu yerini güvenli bir atılıma bırakmıştı Günsel'de de. Beyazıt Alanı'na açılan kapıda askerler görünmeye başladı. Öğrenciler ana yapıya, heykele doğru çekiliyorlardı ağır ağır. Yine megafonda seslenmeler, yine söylevler, marşlar... Her kafadan bir ses çıkan kargaşalık içinde:

— Ekmekler geldi arkadaşlaaar! diye bir ses duyuldu.

Onurlarına dokunmuştu sanki. Özgürlük, demokrasi, vatan, millet derken... Söylenecek şey miydi bu? Bağrışmalar oldu birden:

— Ekmek istemiyoruz!.. Özgürlük istiyoruz!..

Bir an sessizlikten sonra açlığın mı, bilincin mi ağır bastığı bilinemeyen bir tepkiye yer yer karşı çıktılar:

— Ekmek de istiyoruz!.. Özgürlük de istiyoruz!..

Alaylı bağrışmalar birbirine karışıyordu... Kalınca bir oğlan sesi de taşralı ağzıyla ağırdan, bastıra bastıra,

— Saçmalamayın lan, dedi, ekmeksiz olur mu?..

Öbek öbek toplanıp kopararak bölüştükleri zeytin ekmekle, çeşitli toplum katlarından sıyrılıp arınmanın coşkulu düşünde birleşmiş, mutluydular! Yeni yiyecek yardımları geliyordu dışardan. Yakınları paltolar, kalın giysiler veriyorlardı parmaklıklardan çocuklara. Lise öğrencisi kılıklı bir oğlan bahçeye bağırıyordu:

— Hadi abla beee! Annem bekliyor!..

Aldıran yoktu... Sanatçılar, tiyatrocular sırtlarına çuvalla ekmeği vurup parmaklıklara sokuluyorlardı. Zırhlı araçlardaki askerlere, duvar diplerindeki erlere parmaklıklardan soruyordu çocuklar:

— Bize ateş açacak mısınız?..

Üzgün, başlarını çeviriyorlardı erler. Birkaçının ağladığını söylüyordu çocuklar. Biri de dolu dolu bakıp:

— Get işine, demişti, kimseye ateş edeceğim yok benim...

Çocuklardaki şaşkınlık, güven, doruğuna çıktı birden. Alanda bekleyen zırhlı araçların subayları, erlerin tayınlarını, sigaralarını göndermişlerdi. Söylevler, marşlar yinelendi...

Günsel duvarda Kenan'ı beklerken, parmaklıklardan uzanan çocuklara, ekmek, sigara, yiyecek taşıyan kadınlı erkekli birçok kişiye duygululukla baktı bir süre. Halktan kişilerdi hepsi de. Ne güzel şey halk desteği. Coşkulu bir güven, bilenmiş bir direnç kazandırıyor. Garibi dövmüşler vay arkam demiş!.. Arkamızda halk olsa kim yıkar bizi?.. Şimdi Kenan da karışacak bunlara. Ama o inanmadan, ben kırılmayayım diye yapıyor belki de... Pisi pisine diyordu bugün... Halk Partisi'nin oyunu!.. Aşırı kuşkulu biraz. Eşref Ağbi'yi de polis sandı!.. Pek de doğal yanılması, ne var bunda?.. Oyuna gelmemden korkuyor. Kendinden çok benim için... Onun yerinde olsam daha mı az işkilli olurdum ben?.. Şimdi bile bir sürü olumsuz şeyler saldırıyor kafama. Ajan yok mu şu kalabalıkta? Çocukların

bir ara itiş kakış dışarı attıkları bir oğlan vardı ya; polis kimliği de çıkmış üstünden... Başka yok mu? Polis kışkırtması da var demek. Gizli gizli sokulup direnmeyi öğütleyen genç subaylar da mı kışkırtmacı? Niye olmasın?.. Bak nasıl bozuluyor insanın kafası... Sonra da pırr deyip çek git buradan!.. Ne de yakışır ya!.. Bir yüzü de korkaklık bunun... Kenan korkak mı?.. Saçmalama... Sokakta duran arabadan Kenan'ın indiğini görünce sevinç doldu içine. İşte o da karıştı bizi desteğinden yoksun etmeyen halka!.. Hele Kenan'ın arabadan taşıdığı yiyecekleri, sigara paketlerini, ekmekleri, tanıdığı, tanımadığı çocuklarla birlikte duvardan, parmaklıklar arkasından alırken mutlulukta yüzüyordu sanki. Birkaç kez kendine de uzanan güçlü kolları, dolu elleri, sıcak bir gerilim içindeki hafif terlemiş yüzü, kır düşmüş saçları, bu bahar akşamında acıyla koyulaşmış gözleri, tutarlı çelişkilerin uyumundan doğan bir üstünlük veriyordu Kenan'ın her davranışına. Öylesine yürekten yapıyordu ki her yaptığını. Özentisiz... Ben kırılmayayım diye olamaz yalnız... Tümüyle inanmıyor demek Halk Partisi oyunu olduğuna, öyle söyleyiverdi. Niye akla gelmesin o da?.. Ne iyi etmişim de sevmişim bu adamı!.. Şu ortalıkta koşturan oğlanların hangisi benzeyebilir buna? Sermet mi? Daha bir şey bildiği de yok, aptalcık!.. Bebeği karnımda... Söyleyecek miyim? Yine kapılma duygululuğa... Hem, bir daha görecek misin bakalım?.. Dünü atlattıktan sonra!.. Belli mi olur? Bakarsın daha da kızışır bu gece işler... Orduya karşı mı? Neler olmuş Ankara'da bugün?.. Korkuyor musun? Uff bilmiyorum, öyle istiyorum ki bu adamı... Umutlu umutsuz duygu alacasında Kenan'dan ayrılıp da heykelin oraya geldiğinde, ağaç altlarında banklarda oturan, yerlere yayılmış, ayaküstü dolaşan, zeytin, peynir, ekmek yiyen, sigara içen, konuşan, tartışan kızlı oğlanlı öğrenci kalabalığı, bahçenin ana kapıya yakın yarısına, heykel yöresine çekilmişlerdi. Işıklar karartılmıştı, bahçe karanlıktı. İsteksizce çiğnediği zeytin ekmek iyice büyüdü ağzında, güç yutuyordu lokmaları. Demin tayınlarını, sigaralarını, mataralarındaki sularını bize verişlerini çocukların duygululukla anlattığı erler bunlar; kardeşlerimiz... Şimdi süngüyle çepeçevre kuşattılar bizi. Kardeş kardeşi vurur mu? Baş oyunları bu aslında... Kardeşi kardeşe vurdurtuyorlar hep... Kızgınlıktan kendini yitirmiş gibi, Nuri, demir kazıkları söküp çıkarmaya başladı bir yerlerden, dövüşeceklerdi. Güçlükle geçtiler önüne. Karanlık basmıştı iyice. Bahçeye girmiş bir asker aracından megafonla Sıkıyönetim Komutanlığı'nın emrini okuyordu subaylar; hemen dağılmazlarsa ateş

açılacakmış... Dağılmayacaklardı... Önce yer yer gösterilen tepki, bütün yığının malı oluyordu bir anda. Bir şeyler daha söyledi subay; tepki daha da arttı. Osman Paşa marşına başladılar yine. İkircikliği uçup gitmişti Günsel'in. Mızmızlık yok, diretmek var sonuna kadar!.. Akıp giden serin bir ırmağa dalar gibi bütün yüreği ile Osman Paşa marşına katıldı birden. Askerler oldukları yerde kalmışlardı. Saldırıyı başarı ile savuşturmanın coşkusuna kapılmıştı çocuklar. İçerdeki hademelere baskı yapılmış, söndürülen ışıklar yeniden yakılmıştı... Gülüşerek bağırıp çağrışıyorlar, şarkılar, türküler söylüyorlardı. Alevler yükseldi karanlıkta. Ateşin çevresinde sevinçle toplanıverdiler. Halay çekenler, dans edenler, bağıra çağıra türkü söyleyenler vardı. Şakalaşıyorlar, günün olaylarını fıkra gibi anlatıyorlardı. Beyazıt Kulesi'ne çıkmış çocuklar; dünyaya yayın yapacaklarmış ordaki telsizle akıllarınca. Açmışlar bir aygıtı, nöbetçi itfaiye eri çıkmış karşılarına. Bağırıp durur muş, "Yangın nerede?" diye. "Demokrasi yanıyor, demokrasi!.." demiş çocuklar. Ateş sönmeye başlamıştı, beslemeye çalışıyorlardı. Karanlıkta kuru dal aranırken kaçışmalar, kaynaşmalarla duraladı Günsel. Elindeki kuru dalları atıp koşarak heykel önünde toparlanan öğrenciler arasına karıştı. Süngülü erler yaklaşıp iyice kuşattılar öğrencileri: Sıkıyönetim Komutanı general gelmiş. Kendini gerilerde kol kola kenetlenmiş bir öğrenci yığını içinde buldu. Karanlıkta ağır ağır yaklaştı general. Yanında hazırolda bekleyen başkaları da vardı. Yüzü asıktı generalin. Bir sessizlik oldu önce.

— Üniversite öğrencileri, diye başladı general!..

Daha da sertleşti birden:

— Size ihtar ediyorum!.. Dağılın evlerinize!.. Açlığa, susuzluğa, karanlığa mahkûm edeceğim sizi...

Önce yer yer, çekingen başkaldırma biçimindeki tepki bir anda toplu bir gürlemeye dönüşüverdi.

— GİTMEYECEĞİİİZ!..

Bütün gücüyle bağırıyordu Günsel... Gitmeyeceğizzzz!.. Bir duvarı aştık... Zaman zaman patlayan kocaman bir uğultu biçiminde sürüp gidiyordu başkaldırma!..

— GİTMEYECEĞİZZL

— Yapın istediğinizi!..

— Hürriyet...

— Anayasa...

Kötü bozulmuştu general, allak bullaktı. Ön sıradaki kikiyim, şişko bir mimarlık öğrencisini hırsla çekip sarstı. Öğrenciler üstüne çepeçevre dikilmiş süngülerden birinin saplanıvermesinden kılpayı kurtulmuştu oğlan. General çevresindekilere sertçe bir şeyler söyleyerek dönüp gitti. Subayların baskısı artmıştı. Işıklar söndü, yeniden karanlığa battı bahçe. Kaynaşan yığın birden parlayan asker araçlarının farları altında kaldı. Yasaları çiğniyormuş öğrenciler, acımasız davranacaklarmış onlar da... Davranın!.. Hiçbir çözülme belirtisi yoktu çocuklarda. İyi bile olmuştu, dayanışmayı artırmış, daha görkemli olmuştu haykırışmaları. Askerlerin birden dalarak ön sıradaki çocukları çekip koparmaya çalışmaları da boşuna oluyordu. Askerlerle yüz yüze olan ön sıradakiler, kızlı oğlanlı kol kola yere çöküp yayılmışlar, ayaklarını öndekilerin bellerinden dolamışlar, iç içe birbirine kaynaşmış çelik çemberler oluşturmuşlardı. Ne yapacaklarını bilmiyor gibiydi subaylar. Psikolojik baskılar denemekten öteye de gidemiyorlardı: Sert emirlerle erleri diziyorlar, süngü taktırıyorlar, dönüp çocuklara yapacağız, edeceğiz söylevleri çekiyorlardı sonunda. Ne gösterilerin, ne sözlerin hiçbir etkisi olmuyordu. Çözülenler çözülmüş, gizlice sıvışanlar daha başlarda çekip gitmişti; duygusal ya da bilinçli, sonuna kadar diretmek için içtenlikle söz verenler kalmıştı. İstiklal Marşı söylüyordu öğrenciler. Yine bir duraladı askerler. Marş bitince gerilim doruğuna varmıştı. Hıçkıranlardan birinin, Erdinç'in sesi duyuldu birden:

— Arkadaşlaaar... Bir gün evlenip de çocuklarımız olursa... Söz verin arkadaşlaaaar, ilk doğacak çocuğumuzun adını Hürriyet koyalım...

Garip bir duygululukla yüzüyordu koca yığın. Gülmekle ağlamak arası bir şey geçirdi Günsel... Saçma... Niye Hürriyet koyacakmışım bebeğimin adını?.. Ne olur koysan? Peki koyalım!.. Hürriyet gelinceye dek yaşatabilirsek koruz!.. Bir de babasına soracağız!.. Bebeğin mi olacak senin? Başlama yine... Tanımadığı iki erkek öğrenci ile kol kola, diz dizeydi... Böylesine bir duygululuk içinde farların, parçalı alacalı ışıkların altında tanıyıp ayırma olanağı yoktu kimseyi. Dişilik, erkeklik, anlamını yitirmişti. Karanlığın içinden, ışıklı noktaların arasından ikide bir çıkıp bağıra çağıra öğrencileri yıldırmaya çalışan görevlilerle, diretmek, karşı koymak için yürekleri, gövdeleri kaynaşmış bir gençlik yığını vardı gecenin ortasında. Aliler, Nuriler, Handanlar, Günseller, Ergunlar, Uğurlar, Sermetler, Eceler, Erdinçler, Aydalar, Mahmutlar, Mehmetler, Yurdagüller, Günaylar, Haticeler, Alpler, Raifler, Tanseller... adları sayılmakla bitmeyen

binlerce genç, istediğini apaçık bilerek, bilmeyerek ışıklı bir geleceğin bilinçli, bilinçsiz özlemiyle çığlık çığlığa idiler karanlığa karşı... Bir albay yaklaşıp bağırdı yeniden:

— Çıkın burdan... Uyarıyorum sizi... Yasaları çiğniyorsunuz... Yeni asker gelecek arka bahçeden!.. Çıkın diyorum...

Sözünü bitirmeden bir kız fırlayıp var gücüyle bağırdı:

— Çıkmayacağız!..

Kısa süreli şaşkın sessizlikle bir mırıltı duyuldu. Doğru mu, eğri mi, bir söz dolaşıvermişti ortada. Bu albayın kızı değil miymiş meğer bu kız!.. Albay da şaşkın... Görevimi yapıyorum ben deyip duruyordu... Araçlar kangal kangal dikenli telleri bahçede, karşıdaki boşluğa yıkmaya başladılar... Dikenli tellerle çevirip çekeceklerdi öğrenci yığınını... Gerçekten kanlı bir olay hazırlanıyordu. Farlar çoğaltılıp iyice döndürüldü öğrenci yığınının üzerine. Ana yapının ardından, arka bahçeden süngü takmış erler sökün etti birden. Arkada kalanlar geriye dönünce süngülerle yüz yüze buldular kendilerini. Kuşatılmışlardı iyice. Hortumlar da vardı askerlerin ellerinde. Süngülerin, hortumların, farların ortasında tam bir çember içindeydiler şimdi. Arkadan bastıran erlerle yön değişiverince önden ikinci sıraya düşüvermişti Günsel de. Kol kola yerlere çöküp ayaklarını, bacaklarını öndekilerin koltuk altlarından geçirmişler, kenetlenmişlerdi birden. Arkadaki erkek öğrenci bacaklarıyla sımsıkı sırtına, omuzlarına bastırınca önce öylesine bir acı duydu ki Günsel, güç tuttu kendini bağırmamak için. Parıl parıl farlar, üstlerine dikilmiş süngüler, su hortumları altında herkesin daha sıkı kenetlenmek için özgürlük diye bağıra çağıra, kımıl kımıl birbirlerine sokulup yapışmaları ossaat silik bir anıya dönüştürdü acıyı. Saldırıverdiler mi çiğneyecekler. Apaçık ortada karnım. Parıldayan süngü, bir tokat gibi patlayacak hortum suyu, çivili asker postalı, hepsi karnıma doğru... Bebeğime... Yine bebeğin mi oldu? Hürriyet koyacakmışız adını. Kurtulacağız...

— Dağılın!..

— Hürriyet, HÜRRİYET, HÜRRİYET...

— Su sıkacağız!..

— Hürriyet, HÜRRİYET...

— Kalkın diyoruz gençleer... Son uyarı bu...

— HÜRRİYET, HÜRRİYET, HÜRRİYET...

— Haydi bittiii. DAĞITIN!..

— HÜRRİYET...

Ön sıradakilere saldırıp çekmeye başladılar birden. Askerlerin yakalayıp yerden söker gibi kaldırdıkları çocuklarla birlikte, onların bacaklarıyla sardıkları öndekiler de karşılıklı diretme, çekişme içinde kalkıp kalkıp hızla yere düşüyorlardı. Poposu, kalçası birkaç kez yere çarptı Günsel'in. Tamam, bittik bu kez... Çözülme korkusuyla yıkılacaktı nerdeyse. Toparlandı hemen, bebeği, acıyı macıyı attı kafasından. Kopmamak, bırakmamaktan başka her şeyi yasaklanmıştı. Birkaç kez daha beli, kalçası çarptı yere. Sağdan soldan, gerilerden atılanların da yardımı ile askerlerin elinden kurtulmuş öndekiler. Bacaklarının kıskacında sımsıkı tuttuğu oğlanın başı Günsel'in yumuşak karnına düştü birden. Yasakladığı korku şöyle bir görünüverdi ki tezden kovdu yine. Yok bir şeyim... Başardık...

— HÜRRİYET, HÜRRİYET... !

Evecenlikle titrek, bir kız sesi çın çın ötmeye başladı birden:

— Ey Türk gençliği, birinci vazifen...

Hıçkırık sesleri karışıyordu duygulu söyleve. Bütün duyarlılığını yitirmiş gibiydi Günsel. Birinci ödevimiz çözülmeden direnmek şimdi... Sonu gelmişti onun da... Askerler son kez topluca dalıverdiler bütün güçleriyle. Biraz daha diretecek gibi oldu öğrenciler ya boşunaydı, çelik halka parçalanıvermişti her yanından. Kolundakilerle bir-iki düşüp kalktı Günsel. Sırtı yerde sürüklendi bir ara, acıya battı. Sonra çekip ayağa kaldırdılar alacakaranlıkta. Askerler çekip sürüklüyordu herkesi birer ikişer. Ana baba gününe dönmüştü alan bir anda. Kızların çığlıkları duyuluyordu. Kolundan tutup Günsel'i de sürüklemeye başlamışları. Kaçışanlar vardı. Askerlerin sesi duyulmaya başladı:

— Kızlar kalsın, evlerine gidecek... Erkekler kışlaya...

Gecenin içinde ışıklı farlardan burun delikleriyle garip canavarlar gibi hırlaşan asker taşıt araçlarına, kamyonlara, GMC'lere, ciplere doldurmaya başlamışlardı erkek öğrencileri. Günsel'i bırakmışlardı şimdi. Ne yapacağını bilemeden bir an kalıverdi öylece... Bakındı, tanıdık arandı itiş kakış çekip sürüklenen, ışıklı karanlıklı kalabalıkta. Gördü, görmedi birilerini. GMC'lerden birine doluşan erkekler arasında bir-iki kız da vardı. Ben niye eve gideceğim? Kısık bir ses, Sermet'in sesi gibi: "Kimse dağılmasın arkadaşlaaar, hep birlikte gidelim!.." diyordu. Birkaç kişi daha yineledi bu sözleri. Kaçılmasını istemiyorlardı. Doğru belki de... Kızlar

niye ayrılacakmış?.. Bırakılmak, geride kalmak duygusuyla ürktü birden, bir kamyona doluşanların arasına dalıverdi. Askerlerin gözünden kaçırır gibi aralardan kamyona çektiler onu da. Araçlar yola çıkar çıkmaz marşlar başlamıştı. Yenilgiden çok şenlik dönüşünde gibiydiler. Aksaray'a doğru konvoy biçiminde sokaklardan geçerken HÜRRİYET diye var güçleriyle bağırıyorlar, marşlarla inletiyorlardı ara vermeksizin her yeri. Evlerde, apartmanlarda ışıklar yanıyor, halk pencerelere doluşuyordu. Kamyonda, kucak kucağa oğlanlar arasında, kendine açtıkları bir köşeye ilişip kalmıştı Günsel. Bağrışmalara katılmak gelmiyordu içinden. Yorgundu, uyumak istiyordu. Çocuklara karışmakla iyi edip etmediğini düşündü bir ara, onu bile sürdüremedi. Ağrı sızı içindeydi her yanı. Kenan bekleyip duruyordu. Uyusaydım gidip. Kentten çıkıp da karanlık yollara dalınca bir sessizlik başladı kamyonda da. Atlayıp kaçalım diyordu bazıları. Hızla uçup giden kamyondan atlamak da kolay değildi. Dönüp Günsel'e de önerdiler, karşı çıktı. Atlayacaktıysam binmezdim. Kandırmaya da çalışmadı atlamak isteyenleri. Bir yokuşta öylesine ağırlaşmıştı ki kamyon, işten değildi inip binmek. Arkadaki iki oğlan atlayıp kayboldular karanlıkta. Günsel'in karşı çıkması oğlanları da etkilemişti ne olsa. Başka atlayan olmadı. Araçlar durmaya başlamıştı. Yavaşlayıp durdu Günseller'in kamyonu da. Davutpaşa Kışlası diyorlardı. Yandaki muşambanın aralığından söyle uzanıp baktı Günsel. Farların alacasında içeri sokuyorlardı öğrencileri. Onlar da indiler. Gecenin ıslak serinliği ile ürperdi; pardösüsünün yakalarını kaldırıp büzüldü. Yemekhane gibi büyücek bir salona kadar yürüdüler ağır ağır. Salonda tahta masalar, sıralar vardı dizi dizi. Erler dolaşıyordu arada. Masalara, sıralara ilişti çocuklar. Subaylar bırakıp gidiyorlardı. Günsel de bir sıraya oturmuş, tanıdık birine bakınıyordu. Yandaki bir sigara yakmıştı. Günsel istekle bakmış olmalıydı, ona da uzattı. Aldı Günsel, öyle sarmıştı ki sigara. Derin bir soluk çekti. Karşı sıraya oturmuş gözlüklü, alaycı bir oğlanla bakıştılar. Olup biten her şeyle dalga geçiyor gibiydi oğlan. Erlere takılıyordu:

— Kumandan Bey nerde kardeşim, gelip bir hoş geldin demek yok mu?

Erler öylece bakıyorlar, karşılık vermiyorlar, uzaklaşıyorlardı. Korku, çekingenlik izi bile yoktu kimsede. Nerde dünkü emniyet, nerde bu kışla!.. Biraz sonra bir çavuş gelip Günsel'e el etti kapıdan:

— Bayanları istiyor kumandan!..

Sigarayı yere atıp çiğneyerek yürüdü Günsel. Salondakiler saygı ile bakıyorlardı. Erkek kız mı diyorlardı ne? Övün bakalım. Koridorda bir kapıda altı kız buluştular. Şişmanca, uzun boylu, ince sesli kızdı biri. Ötekileri tanımıyordu. Handan yok demek. Er kapıyı vurup içeri soktu kızları. Bir masa çevresinde üç subay oturmuşlardı. Albaydı biri.

— Sizi evlerinize göndereceğiz, dedi albay, bayanlar için yerimiz yok burda.

Hepsi de karşı çıktılar sözleşmiş gibi. Erkek arkadaşlarını bırakmak istemiyorlardı hiçbiri. Albay onları da salıvereceklerini söylüyordu.

— Üç bin kişiyi ne yapacağız, zimmetimize geçirecek değiliz ya!., diyordu. Hemencecik olmazmış yalnız!.. Yarısı yumuşamıştı kızların!.. Direten iki kızla Günsel'i ayırdılar, ötekileri yollayıverdiler hemen. Diretmenin yararını, anlamını düşünmeye başlamıştı Günsel. Kesin yargıya varamıyordu birden. Karşı çıkan öteki kızlara baktı, onlarda da ikircilik var gibiydi. Dışarı çıkmışlardı, koridorda ayaküstü konuşmaya başladılar. Akıllı uslu sözler ediyordu biri ya, ötekinin ne dediğini, ne istediğini anlayan beri gelsin. Söyleve kalkıyordu ikide bir: O ki özgürlük için bu yola baş koyduk, gerekirse, zindanlara kadar...

— İyi kardeşim ya, dedi öteki, zindanlara filan göndermiyorlar işte!.. Yararı var mı, yok mu kışlada kalmanın, sorun bu. Kalıp ne yapacağız? Gidip de sağa sola haber yaysak, çocukların evlerine durumu bildirsek; rektörlere, dekanlara çıkıp olaya ilgilerini çeksek...

Günsel'e de iyi gelmeye başlamıştı bu. Ordan da Teşvikiye'ye gidip Kenan'ın kollarına atılsak!.. Onu mu düşünüyorum şimdi? Yok düşünmüyorsun?..

— Merhaba, sen burda mısın?

Yanında birkaç arkadaşı ile Sermet'ti. Kısılmış sesi ile ekledi hemen:

— Kızlar gittiler de...

— Biz de gidiyoruz, dedi, olumlu bir önerisi var arkadaşın. Buğdaysı, temiz bakışlı kızı gösterdi. Az konuşan bir kızdı, susuyordu. Günsel özetleyiverdi kızın söylediklerini. Sermet pek beğenmemişti ya yanındakilere iyi gelmişti. Günsel'in kalmasını istiyordu belli ki Sermet. Açıkça söyleyemezdi. Kuramsal bir neden de uyduramamıştı birden; hık mık edip kaldı. Çocuklardan ufak pusulalar, telefon numaraları toplamaya başladılar hemen. Kısa sürede Günsel'in cebi, kâğıtçıklarla dolmuştu. Sonunda Sermet de evin telefon numarasını yazıp uzattı:

— Seni tanırlar, dedi, adını verirsin.

Ötekiler dolaşıyordu daha. Er gelip kızları götürecek cipin hazır olduğunu söyleyinceye kadar ayaküstü kaldılar Sermet'le. Günsel'in kamyona bindiğini görmüş. Bir suç açıklar gibi gözlerini kaçırarak ekledi yavaşça:

— Arkandaydım bahçede... Yaralarını biliyordum, kolladım canın yanmasın diye ya, olmuyor. Her şeyi unutuyor insan.

Günsel şaşırmıştı, bir şey diyemedi. Sermet savunma gereği duymuştu sanki:

— Rastlantı, dedi yavaşça...

Bunu söylemese daha çok inanacaktı rastlantı olduğuna. Konuyu değiştirmek için bir şeyler araştırıyordu ki er gelip cipin hazır olduğunu söyledi. El sıkışıp ayrıldılar. Cip avludan çıkarken şöyle bir göz attı, Sermet içerde, bıraktığı yerde öylece bakıyordu. Oğlan iyice duygulu âşık rolüne verdi kendini!.. Sen de bayılıyordun ya... Hiç değil... Böyle saygılı kaldıkça zararı yok. Onun bacaklarıydı demek... Uff öyle acıyor ki sırtım. Kışlaya girip çıkan araçların farları daha soluk yalıyordu karanlığı, sabah alacası başlamıştı.

XXVII

Anahtarı kilitte usulca çevirirken yüreği küt küt atıyordu Günsel'in. Yavaşça araladı kapıyı. Nedeni belirsiz bir korkuyla yapıyordu her şeyi. Ne var şimdi böyle olacak? Ya erkenden çıkıp gittiyse Kenan... Ya evine gitmişse dün gece... Bekleyeceğim dedi ya... Aynı ürkeklikle kapıyı biraz daha açınca sevinçli bir soluk aldı yavaşça. Kenan öylece yatıyordu biraz ilerdeki kanepede. Pardösü ile uzanmıştı. Pabuçları bile ayağındaydı. Yine bir korku doldu içine. Niye böyle yatıyor? Duymadı da; çıt olsa gözünü açar oysa ki. Uyandırmaktan çekinir gibi daha da yavaş kapattı kapıyı, tırk diye. Sessiz odaya, duvarlara, perdesi aralık pencerelere baktı. Havasız içersi, kokuyor. Kenan'a baktı yine. Öyle derin uykuda ki; gece uyumadı mı yoksa... Parmaklarının ucuna basarak ağır ağır yaklaştı kanepeye. Sevinç vardı içinde. Yalnız sevinç de değil, acılık. Niye acılık? Ne bileyim öyle karışık ki... Gülümseyerek baktı Kenan'a. Yavaşça çömeldi başucuna. Uyandırmaya kıyamadan bakıp kaldı bir süre. Yüzü yorgundu Kenan'ın.

Solunumu belli belirsizdi. Kuytu bir karaltıyla çevrelenmiş gözkapaklarında sinirli titreşimler vardı. Alt dudağını, bir şeye kızdığında sık sık yaptığı gibi yavaşça sarkıttı bir ara. Düş görüyor belki de... Kötü düşler mi yoksa?.. Nasıl uyandırayım... Sokaklar daha tam ağarmamış. Yüreğinde bir eziklikle eğilip yavaşça uzandı, dudaklarının kıyısına değdiriverdi dudaklarını. Birden gözlerini açtı Kenan. Şaşkın, kıpkırmızıydı gözleri.

— Bu ne uykusu?

Günsel çekilmiş, gülerek bakıyordu hemencecik karşısında... Kısa bir süre acılı gibi kaldı Kenan. Sonra doğruldu yavaşça. İnanamamıştı sanki. Coşkuyla fırladı, kollarıyla saracaktı ki Günsel ürkek, çekingen ellerini tuttu birden:

— Ne olursun yavaş Kenancığım, canım acıyor.

Nedenini anlamamıştı belli ki ya, üstelemedi, sormadı da. Yavaşça kucakladı Günsel'i, çekti yanına, dudaklarını dudaklarına yapıştırdı, soluk soluğa, içiyor gibi uzun uzun öptü. Kısa bir aralıkla bakışıp yine başladılar öpüşmeye, kanamıyorlardı. İyice unutup yitirdi yitiriyorlardı ki her şeyi, Kenan'ın hoyratça sarılışı ile kendini tutamadı, kısık bir çığlıkla çekiliverdi Günsel. Kenan ürkek bakıyordu. Acıya dayanıksızlığından utanmış gibi gülümsemeye vurdu Günsel... Soluk soluğa mırıldandı:

— Sırtım çok acıyor... Kusura bakma...

Bir şeyler daha diyecekti, sustu. Geçiştirmek ister gibi, pardösüsünü çıkarmaya çalıştı yavaşça. Kenan uzandı, yardım ederken:

— Ne oldu sırtına? dedi.

Günsel kızarır gibiydi. Sözünü etmek istemiyordu ya, mutluluk duyuyordu belli ki Kenan'ın sormasından, ilgilenmesinden. Anlamıştı Kenan da. Öyle yavaş, öyle yumuşak tutuyordu ki artık. Acılaşmıştı yüzü:

— Neyin var, dedi, söylesene... Müdüriyette mi yoksa?..

Kenan pardösüyü kanepeye atarken Günsel yün kazağını çıkarmaya davrandı yavaşça. Suskundu.

— Namussuz herifler, demek sana da...

Acı gülümsedi Günsel. Bana da yaa!.. Ne demek sana da?.. Bu kıza yapmazlar da kime yaparlar. Soycak fişli... İyi ki Rasim'e başvurdum... Yoksa... Uzandı, incitmemek için kollayarak yardımcı oldu Günsel'in kazağı çıkarmasına.

— Daha bakamadım ben de neyim olduğuna, diyordu Günsel, eğilip sıyırdığı kazağını başından çıkarırken.

Saçları dağılmış, yüne takılan bir tokayı el yordamıyla kurtarmaya çalışıyordu. İrkilerek kaldı Kenan. Kadife gibi sırtı yer yer morluklar, çürükler içindeydi Günsel'in. Beyaz sutyeninin kancası kürek kemiklerinin arasını derince çizmişti. Kurumuş, pıhtılaşmış bir kan çizgisi vardı. Ensesi ile sol kürek kemiği arasında ciğer gibi kızarmış yol yol kabarıklar vardı. Kırbaçlanmış sanki. Kısık dişlerinin arasından tükürür gibi:

— Namussuzlar!., dedi Kenan.

Kuduz bir kızgınlıkla sövüp saymak geliyordu içinden. Günsel kazağından kurtardığı kan yürümüş eğik başını kaldırıp gözlerini merakla yüzüne dikince utanç duydu. Biliyor musun, ben korktum? Senin gibi değilim. Bir sövmek geliyor elimden.

— Çürümüş mü?., dedi Günsel. Bir türlü geçmedi acısı. Arttı sanki. Daha da kızardı birden, gülmeye vurdu.

— Ne de tatlı canım var değil mi? dedi. Alay edeceksin benimle. Pamuğa diken batmış, derdi annem.

Günsel'in dupduru gülümseyen bakışlarından kurtulmak ister gibi uzandı Kenan, dağınık saçlı başını göğsüne çekip yavaşça bastırdı. Bir şeyler demek istiyor, beceremiyordu. Ne desem küçük düşeceğim. Şu sırta bak, minik kızı ne duruma sokmuş canavar herifler?.. İçi titrer gibi eğildi yavaşça, çürüklerin, morlukların üstüne dudaklarını değdirmeye başladı usul usul. Sırtında dolaşan dudakların, sıcak soluğun dayanılmaz yalazası bir anda içini kaplayıvermişti Günsel'in. Kenan'ı kuşatan giysilerden kurtulmak, etine, göğsüne, güçlü kolların çıplak kıskacına kavuşmak için duyduğu ürpertilerle biraz daha sokuldu. Bir de bebek var şimdi. Derin derin soluyordu Kenan da. Doğruldu, pardösüsünü, ceketini sıyırıp attı birden. Gömleğinin düğmelerini koparırcasına açtı. Yavaşça çekti Günsel'i. Sert göğüslerini göğsüne bastırdı. Tam sıcak solukları birbirine karışacaktı ki irkilerek kaldılar birden. Kapı vurulmuştu sanki. Dönüp ürkek bakakaldılar bir an. Oynamış gibiydi kapı. Günsel korkuyla çekilip yün kazağını geçiriverdi başından. Kenan da gömleğinin düğmelerini iliklerken ayağa kalkmıştı kapıya bakarak. Günsel de kalktı. Gözleri kapıda öylece kaldılar. Kenan dönüp Günsel'e baktı. Durulmaya çalışıyor gibiydi. Kapıya yürüdü sessizce, ağır; dinler gibi önünde durup bekledi bir süre. Sonra birden açtı kapıyı. Kimse yoktu. Kuruntularından utanmış gibiydiler. Koridoru yürüdü Kenan, merdiven başından aşağılara baktı; loştu, sessizdi.

Niye bu kadar ürkek olduk biz?.. İçeri döndü. Günsel bir camı açmış, Kenan'a bakıyordu pencere önünde.

— Bu acıkmış, dedi, cereyan yaptı belki, kapı sallandı.

Bir şey demeden kapattı kapıyı Kenan. Irgaladı, gerçekten de sallanıyor ya, bu ses değildi deminki. Neydi peki?.. Bir şimşek çaktı kafasında. Birisi saklanmıştı sanki deminki loş sessiz merdivenlerde. Bir katın kapısına çekilmişse nereden görürüm?.. Nedenini bilmediği ürperti dolaştı içinde. Aşağıya inip baksam... Seni bekleyecekti çünkü!.. Ne diyeceksin?.. Bekledi diyelim, gördün. Kim?.. Ne bileyim kim? Pencere önünde öylece duran Günsel de toparlandı birden. Görünmez kişilerden korkuyoruz artık. Gülümsemeye çalışarak yaklaştı.

— Yakında gözümüze de görünürler, dedi, iyi saatte olsunlar!..

Durgunluktan kurtulamamışlardı yine de. Gizli polis izlemesi, Nermin'in, Rasim'in bir oyunu, çözmeye ürktükleri karanlık bir yumaktı içlerinde. Odaya girip de yatağa yaklaşınca sığındıkları durgun bölgede yeni başlıyorlarmış gibiydi her şey.

— Kışlaya götürdüler bizi, diye mırıldanmıştı Günsel.

Yasaksızdı artık. Kuruntudan, acıdan tutkularla soyunuk düşüverdiler. Yorgun dalıp gittiler sonra. Kenan gözlerini açınca kolundaki saate baktı. İkiye geliyordu. Cumartesi bugün. Artık gitmem işe. Pazartesiye kadar burdayız. Günsel gitmek isterse?.. İstemesin. Yanında çıplak yatan Günsel'e baktı. Tedirgin bir yüz bu. Niye tedirgin olsun, dupduru. Tedirginlik senin içinde. Nasıl söyleyeceğim Nermin'in benden çocuk türettiğini?.. Ne çok şey var anlatacak. Çok mok değil, bir şey var, benim yenilgim o da... Nasıl anlatırım?.. Bırakıp kaçmaz mı beni?.. Kaçmaz da yüzüme tükürür belki. Bırakayım da Sermet'e mi gitsin?.. Nermin'e mi kalayım ben?.. Doğrusu bu belki de... Doğrusu bu mu?.. İyice çürümeye başladın, aşşağılık herif?.. Bana göre doğru demedim ki. Birçokları öyle düşünür. Sen değil!.. Ben değil. Hiçbir gün öyle düşünmedim ben. Yalnız sabahleyin kapı vurulur gibi olunca korktum doğrusu. Korkmak değil de, birden... Gerçekten neydi o?.. Soycak fişli bunlar. Belki de polis izliyor bizi. Ya da Nermin'le Rasim. İçim kazınıyor. Çıkıp yiyecek bir şeyler alayım. Nasıl kestirirsin ne olacağını?.. Dün gece buraya gelip de kanepeye yıkılınca (gerçekten de yıkılmaktı o) hiç aklıma gelir miydi gözlerimi açınca Günsel'i bulacağım?.. Bitti, diyordum. Demek yeniden başlıyor her şey. "Her şey değişip akmada, bu hal beni hayran bırakmada..." Ne güzel demiş Nâzım. Karyoladan yavaşça

kaydı. Fanilasına uzandı. Pantolonu, gömleği, çorapları, iç giysileri odaya saçılmıştı. Günsel'in giysileriyle karışıktı yerlerde. Sabırsızca soyunurken Günsel'inkileri de çekip atmıştı. Günsel'e baktı, uyuyordu. Yer yer morarmış çıplak kolları, omuzları, uçlarına kadar dolgun göğüsleri, yastığın, örtülerin beyazlığında, oportadaydı. Yeniden bir özlemle atılmak geldi içinden. Tuttu kendini. Sessizce, çabucak giyinip banyoya geçti. Biraz sonra su sesiyle gözünü açmıştı Günsel de. Şaşkın bakındı önce. Çıplaklığından utanır gibi kollarını sokup çenesine kadar çekti örtüyü. Kenan saçlarını tarayarak odaya girince gözlerini kapadı oyun yapar gibi. Uzanıp öpmesini bekliyordu. Hep böyle yapar.

— Çıkıp da bir şeyler alayım, dedi Kenan. Çok açım.

Gözlerini açtı Günsel. Kenan kapıda durmuş bakıyordu. Yine gözlerini kapatırken:

— Olur, dedi. Uyuyacağım ben.

— Bir isteğin var mı?..

— Çabucak dönmen.

Kenan bir şey demeden çıktı odadan. Dış kapının açılıp kapanma sesiyle gözlerini açtı Günsel. Yadırgamıştı öpmeden gitmesini. Bir durgunluğu var. Bir şeyler mi saklıyor yoksa?.. Sen saklamıyor musun?.. Bugün söylerim belki de. Bir piçimiz olacak derim!.. İyice şaşkına dönsün adam. Dönsün, ne yapalım?.. Tek başıma nasıl çözerim?.. Sorumluluğu bölüşürüz hiç değilse. Uyuyamayacağım, kalkıp yıkanayım. Saat ikiyi geçmiş, bugün çıkmayız artık. Çıkmaz mıyız?.. Karyolada doğrulmuştu ki birden donup kaldı. Allah belamı versin benim! Bir sürü adres aldım çocuklardan, telefon numaraları aldım, haber iletecektim. Fırladı birden. Çabucak yıkanıp giyiniverdi. Delice kızgınlığa kapılmıştı, sürekli suçluyordu kendini. Pencere önünde sinirli beklemeye başladı. Dışarıya bakıyordu ya, bir şey gördüğü yoktu. Kışladan görevli ayrıldıktı sözde. Sevgilimin kollarına attım kendimi, oooh!.. Kapı açılıp da Kenan bir sürü yiyecekle girince atıldı hemen:

— Ben çıkıyorum Kenancığım, dedi, sen ye. Bir-iki saate gelirim sanıyorum.

Şaşaladı Kenan, diretecek oldu.

— Saçmalama, dedi, nereye gideceksin şimdi. Daha yeni...

Birden sözünü kesti Günsel:

— Sevişmeye dalıp gittik, sabahtan haber vereceğim yerler vardı, çocuklar kışladan görevli bıraktılar beni.

Bir şey diyemeden kalmıştı Kenan. Günsel uzanıp çabucak bir öpücük kondurdu yanağına. Kapıdan çıkarken:

— Hoşçakal canım, dedi, gece buradayız. Yarın da pazar.

Fırlayıp çekti kapıyı; koridorda, merdivenlerde koşuşan ayak sesleri uzaklaştı, bitti çabucak. Neye uğradığını anlayamamış, paketler elinde öylece kalmıştı Kenan. Çocuklar kışladan görevli bıraktılar. Çocuklar... Gidip mutfaktaki masaya koydu elindekileri. Bütün açlığı dağılmış, bir acılık yayılmıştı ağzına. Taze francalanın ucundan kopardı biraz, bir parça peynir aldı ısırdı. Salona geçti, pencere önündeki koltuğa bıraktı kendini. Pardösüsünün cebinden gazeteleri çıkarıp bakmaya başladı. Üniversite bahçesindeki dünkü olaylara şöyle bir değiniyordu sıkıyönetim bildirisi. Ankara'da da olaylar olmuş. Tutuklananlar varmış Ankara'da, İstanbul'da. Niye bıraksınlar? Yoksa? Doğru dürüst bir şey de anlatmadı ki... Bıraktın mı anlatmaya?.. Kızı yemekten, uyumaktan başka bir şey bildiğin yok ki... Soğutacaksın kendinden. Kalktı, dolaşmaya başladı salonda. Radyoyu açtı, parazitli bir müzik başlayınca kapattı. Mutfağa geçip bir şeyler arandı. Bilmiyordu ne aradığını, öylece dolaşıyordu. Kesekâğıdından birkaç maltaeriği alıp yıkadı muslukta. Birini ısırıp bıraktı. Yıkanayım en iyisi. Yoksa çıkıp Burak'a telefon mu etsem?.. Ne olacak edeceğim de?.. Banyoya geçip şofbeni yaktı. Ağır ağır soyunup ılık duşun altına geçti. Nasıl kurtulurum bu kargaşadan?.. Kışladan bırakmışlar çocuklar ki Sermet, Nermin'in de karnında canavar, herifler mosmor kızın sırtı... Nasıl çekip gitti?.. Hep çekip gider bu kız. Soycak fişli. Kapattı duşu, kurulandı. Giysilerini alıp banyodan çıktı; yatak odasında sandalyeye bıraktı. Yatağa çırılçıplak girip battaniyeyi çekti üstüne. Ya gelmezse?.. İzleyip yakalarlarsa?.. Belki de benden sakladığı bir şeyler var?.. Gizli bir örgütten görev alıyordur. Niye saklasın benden?.. Saklayacaksın demişlerse saklar. Böyle sürüp gider evlensek de... Kötü mü?.. Değil de yoruyor insanı. Nasıl evleneceğiz?.. Uyusam. Dudaklarıyla uyandırır belki yine. Uyusam uyusam uyusam... Niye saklıyor benden?.. Güveni yok. Güvenilecek adam mısın sen?.. Bir Nermin'e diretemedin. Yine kazıntı duydu içinde. Kalkıp iç giysilerini, gömleğini geçirdi çabucak. Mutfağa gidip paketleri açtı. Çabuk çabuk yemeye koyuldu, soluk almadan, sanki kızgınlıkla tıkıştırıyordu. Kesekâğıdından bir yumurta düşüp de kabuğu, akı, sarısı yere dağılınca

durdu. Süt şişesini açıp yarısına kadar dikti başına, bıraktı. Yere yayılmış kırık yumurtayı kaldırdı, kıyıdaki yer beziyle sildi. Ellerini yıkadı. Geriye kalan sütü de dikti başına, boş şişeyi bıraktı. Çıktı mutfaktan. Şimdi ne yapmalı?.. Okumalı en iyisi. Okuyacağım da ne olacak?.. O ne demek?.. Cehennemin dibi demek. Yorgunum işte. Bezginlik bu; bezginim, ne yapalım?.. Düzenin bozuldu değil mi?.. Düzenim mi? Yok ki bir düzenim. Karışık, her şey karmakarışık. Neye varır, nasıl düzelir?.. Ne oluruz sonunda belli mi?.. Niye buradasın öyleyse?.. Git işine, para kazan, akşamları da evine, karıcığına, yavrucuğuna dönersin!.. Bir düzenin olur!.. Çok özendiğim şeyler sanki... Özenmiyorsun da bu çöküş niye çizginin dışına çıkınca?... Çizginin dışına mı?.. Ne çizgisi? Ne çöküşü?.. Uykum var belki de... Biraz da yorgunum, o kadar. Saat üçe geliyor. Yatak odasına girip karyolaya bıraktı kendini, gözlerini kapattı. Uykum filan yok. Belki de iyi oldu Günsel'in gitmesi. Tek başıma kalıp düşüneyim biraz. Bir bastırsalar bizi burada, cezaevini boylarız. Yapar mı Nermin?.. Niye yapmaz?.. Günsel'i izliyorsa polis bile doldurabilir Nermin'i. Doldurabilir. O zaman da... Ne yaparız o zaman da?.. Kuzu kuzu bekleriz böyle, başka ne yaparız?.. At şunu kafandan be... Askerler geldi, sıkıyönetim var, senin kafan nelere çalışıyor?.. Ya Selim?.. Çarpılmışa döndü. Tamam işte, o puşt öğrenirse burayı tamamdır işimiz! Allak bullak oldu bir anda. Gezinip dolandı bir süre, camdan dışarılara baktı. Durulamıyordu. Kapıya baktı yaklaşıp, açıp koridora baktı. Herif kapıda bekliyor çünkü!.. Hırsla çarptı kapıyı. Ağır ağır gidip kanepeye oturdu. Nasıl düşünemedim şimdiye kadar?.. Asıl tehlike bu oğlan. Yoluna çıkarsa uyma demişti Nermin. Yolumu gözleyeceğini biliyor demek. Öyle bulanıktı ki içi, ne yapacağını bilmeden sırtüstü yattı kanepeye, gözlerini kapadı. Yum gözlerini, kapat içindeki ışıkları da, görülmeye değer bir şey yok; dışarda da yok, içerde de yok. Günsel de yok. Belki de hiç gelmez artık. Sıkıyönetim var, yakalayıp götürürler onu da... Selim?.. O orospu çocuğu var. Uykuda mı, uyanık mı, tıkanıp kalmıştı öylece. Kapıdaki ayak sesleriyle fırladığında oda loştu, saat altıya geliyordu. Zil sesiyle içi eziliverdi birden. Ne oluyorsun be?.. Günsel'dir... Günsel'di. Yorgun, soluk soluğa gülümseyerek baktı kapıda. Yavaşça kapatıp boynuna sarıldı Kenan'ın.

— Gene mi uyudun? dedi. Uykucu. Kenan'ın dudaklarından kurtulma çabasıyla:

— Tanklar dolaşıyor, dedi, sokaklarda çocuklar yürüyor, biz burada...

Demin yarım yamalak kurtarabildiği ağzını dudaklarıyla iyice kapatmıştı Kenan. Bıraktı bırakacaktı o da, kanepeye düşüyorlardı ki direndi. Soluk soluğa:

— Dur Kenancığım, dedi, ne olursun dur. Öyle yorgunum ki...

Yan yana oturdular kanepede, bir süre bakışıp kaldılar. Neyi örtüyordu bu gözler?..

— Sevmiyorsun artık beni?..

Donuk, küskün bakan Kenan'a hüzünlü gülümsedi. Günsel:

— Delisin, dedi.

Paltosunu kanepeye atarken takıldı:

— Bu kadar gürültü içinde düşündüğün şeye bak.

Neresi şaka bunun?.. Bakışı iyice acılaşmıştı Kenan'ın. Savunmak için bir şeyler diyecekti, beceremedi. Doğru söylüyor. Örtbas etmek için hızla tutup çekti Günsel'i. Kendini yitirmiş gibi öptü öptü. Yine yarım bıraktı Günsel. Yavaşça sıyrılır gibi kanepenin köşesine çekilip yaslandı. Sırtı mı acımıştı yine?.. Kadınca bir oyun sanki... Gülümseyerek bakıyordu.

— Bırak, dedi, açlıktan öleceğim. Bir sandviçle duruyorum.

Gülerek ekledi birden:

— Hem biraz kollasak artık. Bir de gebe kalırsam?..

Öylesine alaylı söylemişti ki pek de inanmıyor gibiydi olacağına. Yüzünden bir bulut geçti Kenan'ın. Bir bu eksikti gibisine acı bir gülümseme. Bütün tutkusu sönüvermişti. Yavaşça dönüp koltuğa yaslandı, gözleri bir noktaya takılı kaldı. Şaşkın bakakalmıştı Günsel de... Bir şeyler demesini bekliyordu sanki. Gözleri doldu dolacak, ayağa kalktı hemen. İyi ki bakmıyor.

— Bir şeyler hazırlayayım ben.

Mutfakta yiyecek paketlerini açarken bir bulantıyla duraladı birden. Elini ağzına bastırarak öğürtüsünü kapatmaya çalıştı. Kenan'ın duymasından daha da korkar olmuştu şimdi. Yandaki banyonun musluğuna dar attı kendini. Ne çıkaracaktı... Yolda aldığı bir sandviçle duruyordu sabahtan beni. Tükürdü, ağzını çalkaladı. Yüzüne su vurdu. Geçirmişti. Yine başlarsa?.. Hele Kenan'ın yanında?.. Handan'ın verdiği ilacı düşündü. Birkaç kez denemişti, iyi geliyordu ya, salona gidip çantasından almak gerekti. Nasıl da bıraktım orada?.. Çantamı karıştırmaya bayılır. Bir de görürse, anlar ossaat. İlk kez görecek çantamda ilaç taşıdığımı, açıp

bakmadan, prospektüsünü okumadan kor mu?.. Salona girerken Kenan'la karşılaştı.

— Hadi yardım et, masayı açıyorum.

Öylesine yersiz ki şu sözlerim. Bereket Kenan oralı değil. Yine bir şeyler var kafasında. Sermet mi yoksa?.. Tamam, odur. Niye unuttum?.. Bana çatmaya mı kalkacak?.. Hele bir çatsın. İlacı gizlice yutup şişeyi paltosunun cebine koydu. Tedirgindi yine de. Belli olur mu hiç, buraya da el atar. Bir şeyciğimi bile saklayacak hiçbir şeyim yok şu adamdan, yine de kuşkuda... Yokmuş!.. Koskoca bebek saklıyorsun karnında!.. Düşse de kurtulsam. Babasız çocuk mu olurmuş?.. Niye babasız olsun?.. Aman ne babalık?.. Şakası bile ağır geldi adama. Söyle gitsin açıkça. Dünyada söylemem. Derdi ona da bulaştırmanın ne yararı var? Pencereye yaklaşıp dalıp gitti dışarılara. Ne olacağımız belli değil daha. En iyisi Handan'la konuşmak. Bir an önce kurtulayım şu piçten. Allah belanı versin senin. Versin ne yapayım? O da bu sırayı mı buldu... Bir ara düşeceğim sandım bugün yollarda. Böyle miydim ben?.. Hep bu piçin yüzünden. Otobüste gelirken Radyoevi'ne yürüyen gençleri görmüş, Taksim Harbiye Bulvarı'nda otobüsten inip aralarına katılmak istemişti. Harbiye'ye doğru yürüyen Teknik Üniversiteli öğrencilerdi. Yüz metre bile yürümeden bitkin kalmıştı. Başı dönüyor, içi bulanıyor, soğuk terler döküyordu. Sokak başında duran taksiye binmek zorunda kaldı. Şoför Elmadağ'ın altlarından, Dolapdere'den Osmanbey'e çıkmıştı. Bomonti'de, Bulgar Çarşısı'ndaki bir apartmanın kapıcısına bir öğrencinin pusulasını bırakacaktı. İki adımlık yol büyüdükçe büyümüştü gözünde. Telefonla bile, evlere haber vermenin böylesine güç olacağını düşünmemişti. Çoğu ağlamaklı oluyordu telefonun ötesindeki seslerin, haberi alınca. Kışlaya mı götürdüler?.. Yalnız bir adam ile bir anne sevinmiş gibi oldular kışla sözünü duyunca. Adam askerdi belki de, kadın da subay karısı... Birkaç pusulayı da postaya atmıştı. Öyle demişlerdi. Pendik, Beykoz filan vardı içlerinde. Cibali'de bir eczanedeki kalfa da nasıl kuşkulu bakmıştı pusulayı uzatınca. Teşekkür bile etmeden aldı; içeri giren bir kadının reçetesine uzandı hemen, rafta ilaç aramaya koyuldu. Etiler'deki kasap da öyle... Her yanda korku. Bir Beyazıt'ta bahçedeki çocuklar mı aştılar korkuyu?.. Boşuna değil birçoklarının bizden hem çekinmeleri, hem de saygı duymaları. Ar daman derler, bizim de korku damarımız mı çatlamış nedir?.. Öyle de değil ya. Biz korkmuyor muyuz?.. Öyle anlamsız şeylerden korkuyorlar ki bizi kahraman görüyorlar. Sanki

çok önemli şeyler yapıyoruz da... Önemsiz mi olanlar? Biz mi yaptık? Kim yaptı? Kökü bizde yine. Övünmeye kalkma, kökünün kimde olduğu da belli değil daha. Bir kez bile görmedim ağabeyimin övündüğünü. Övüneceği kalmış. Eziklik, ürkeklik öyle bir bastırmıştı ki üstlerine!

Kolaydı yıllar yılı cezaevlerinde, Birinci Şube işkencelerinde... Nişantaşı'na inerken Hukuk'tan bir oğlana rastlamıştı. Dün gece bahçedeydi o da. Kaçmış demek. Halk Partiliydi. Adını çıkaramadı bir türlü. Oğlan sokulmuştu, yanına yöresine bakınarak. Pazartesi Şehzadebaşı'nda toplantı varmış. Nato'cular Belediye'de olacaklarmış da... Bunlara gösteri! Sözünü tamamlayamadan uzaklaştı. Birini görmüş olmalıydı. Günsel'in içine de bir korku düşmüştü. Eve gelmeden Nişantaşı, Teşvikiye yöresinde arkasına bakınarak dolaştı durdu uzun süre. Nato'culara gösteri!.. Türkiye'ye kıyanlardan mı yardım isteyeceğiz?..

— Niye daldın?..

İrkilir gibi döndü Kenan'a.

— Hiç, dedi, karanlıkta ışıkların parıltısı... Hep severim.

Çabucak döndü mutfağa. Yiyecekleri taşıyıverdiler. Konuşmaya istekli görünmüyorlardı. Kenan, Günsel'in radyoyu açmasına da karşı çıktı. Sarıldı birden, sımsıkı bastırdı göğsüne. Sıcak soluğu saçlarından dolaşıp durdu bir süre.

— Hiç göremeyeceğim sanmıştım artık seni, dedi.

Aşırı duygululuk Günsel'i de kuşatıvermişti bir anda. Yanağını, sıcak dudaklarını yumuşak gömleğin üstünden ağır ağır göğsüne sürttü Kenan'ın.

— Bana da öyle gelmişti, dedi.

Hiç de öyle gelmemişti oysa ki. Söylemekten hoşlanacağını söylemeye başladım, istediklerimi değil. Masada şarap içmekte de hem istekli, hem çekinceliydi. Ya söylemek istemediklerimi söylersem?.. Bunca mı yabancılaştık?..

— Bugün de olaylar var mıydı?..

— Çocuklar yürüyordu. Elmadağ'da inip bir süre izledim.

Kenan şaraptan bir yudum aldı, sessiz baktı Günsel'e:

— Bakalım ne olacak? dedi.

Başını önüne eğmiş, bir şeyler yiyordu Günsel. Duymamış gibiydi Kenan'ı. Açmak, tartışmak istiyor, göze alamıyordu Kenan. Ne diyecekti?.. Yaptığımız iş saçma, yanlış, C.H.P. kışkırtması. Kullanıyorlar sizi. Pisi pisine gidecektin az kalsın. Bereket Rasim... Bir şey tıkanıyordu içine. Nasıl söylerim bunu?.. İnandığı bir kavgadan yeni çıkmış daha. Sen inanmıyor musun?.. Niye inanayım?., inanmak değil de...

— Ne yapsak?., dedi birden.

Ağzından bilinçsiz çıkıvermişti. Sesli düşünür gibi. Neyi ne yapsak?.. Yine bir tepki göstermedi Günsel. Duymamıştı sanki. Niye böyle dalgın bu kız?.. Yorgun belki de... Daha da mı olmasın?.. Nasıl seviyorum bu kızı. Niye böyle karmakarışığım ben?..

— Şarap da içmiyorsun?

Bir yudum alıp bırakmıştı Günsel. Başını yavaşça kaldırıp yorgun gülümseyerek baktı.

— Bilmem, dedi, hiçbir şeyi içim çekmiyor.

Gözlerini kırpıştırıp yeniden gülümsedi.

— Uyku mu bastırdı ne?.. Yorulmuşum iyice.

Fırlayıp boynuna sarılmak isteğiyle yanmaya başladı Kenan. Şarabın etkisi mi yoksa?.. Suçlu gibiydi. Ağlamak, özür dilemek, öpmek, olan biten her şeyi anlatmak, içinden geçenleri de... Sonra yine öpmek, öpmek. Bağışlaması için yalvarmak, sonra yine...

— Yatalım istersen, dedi.

Bir de sözcüklere sığınmasak...

Günsel ağır ağır başını sallayıp şarap bardağını kaldırdı, yarıya kadar içti; yarım bardağı masaya koyup kalkarken:

— Seninle konuşmak istediğim şeyler var, dedi.

Donakalmıştı Kenan. Tamam, kıstıracak beni. Bir şey sezinledi, ondan durgunluğu. Ya alırsa ağzımdan Nermin'in...

— Bırak konuşmayı, dedi birden, yarın çok vaktimiz var daha. Dökülüyorsun. Ben de öyle.

Kollarından yakalayıp kucağına çekiverdi Günsel'i, dizine oturttu. Öylece yüzüne bakıp durdu bir süre. Öyle yumuşak, öyle sıcak ki boşuna arayıp durma, hiçbir art düşünce yok bu kızda. Kuşkusu filan da yok. Kuşku senin batağın. Hiç böyle rahat gülümseyebildin mi sen?.. Peki nedir benimle konuşmak istedikleri?.. Anlamadın mı?.. Günsel birden kollarını boynuna doladı, başını omzuna dayadı, öylece kaldı. Konuşmak istememesine

sevinmişti Kenan'ın. Ne diyecektim ki?.. Nasıl derdim ki?.. Yarı alaycı bir sesle:

— Yatalım en iyisi, dedi.

En iyisini yaptıklarında saat on bire geliyordu!. Sevişmenin tatlı yorgunluğunda sırtüstü bırakmışlardı kendilerini.

— Ankara'da da çok ölü varmış diyorlar. Hukuk'u, Siyasal Bilgiler'i makineli ile taramışlar.

Kenan karşılık vermeden, gözleri tavanda, boşlukta öylece kaldı bir süre. O da duymuştu. Halk arasında daha da büyütülmüş yaygın söylentiler vardı.

— Ölü sayısı artıyor boyuna, dedi yavaşça.

Bir şeyler daha demek istiyordu, toparlayamıyordu bir türlü. Uyku ile uyuşukluk arası bir bilinç çöküntüsündeydi sanki. Ölümün soğukluğu mu?.. Ya bu kızı öldürürlerse?.. Ne yaparsın değil mi?.. Kendim düşünüyorsun aslında. Hep kendini, sadece kendini. Basbayağı bilincindesin de bunun. Ne çöküntüsü?.. Bencilsin. Söylemesi zor. O kadar. Yavaşça dönüp Günsel'e baktı:

— Günsel!..

— Hımmmm...

Uyandırma, demek bu. Sırtüstü, yarı açık göğsü, çıplak kollarıyla üşümez de bu kız. Sıvaslıyık demişti ya... Neye varacak bu işin sonu?.. Seviştikten sonra uyumamak kötü. Hem de öyle kötü ki... Sabahlayacak mıyım yoksa?.. Günsel'in koynunda da olur muydu... İlk kez... İlk kez milk kez, oluyor işte. Nasıl yorgunum... Yavaşça döndü Günsel'e, bakıp durdu bir süre. İnsanlara, her şeye sövüp saymak geldi içinden. Ne biçim kör dövüşüdür bu be?.. Ne isterler bu kızdan?.. Uyuyor işte... Sokaklarda koştu, alanlarda bağırdı çağırdı, poliste dövüldü (sözünü de etmiyor...), sevgilisi ile yatıyor şimdi. Ya sevgilisi?.. Bir örgütte olsak der sevgilisi... Örgütte olacakmış! Beyazıt'ta en önce kaçıyordun. Halktan sonra kaçsaydın ya hiç değilse! Halk mı?.. O halkın ben... Ne kaçması?.. Kaçmadılar bile be... İnekler gibi bakıyorlardı. Öküz sürüleri... Hiçbir şey olmaz bu halktan! Üç tane romantik ülkücü ile... Topu fişli zaten. Soycak fişli. Tomurcuk bir sızı çatlayıvermişti içinde. Uyandırsam şu kızı, anlatsam her şeyi; ben desem, Beyazıt'ta sonra Nermin'le de korkup... Şimdi de... Nasıl yorgun düşmüş bu kız. Yıkanmadı bile seviştikten sonra. Gerçekten de, ben banyodan döndüm, uyudu uyuyacaktı. Çok ölü varmış dedi, uyudu gitti. Oysa nasıl temizdir.

Gebe kalmak sorunu da var. Tamam, bir de sen gebe kal ki... Ben damızlık boğa gibi... Başka ne boka yararım zaten?.. Sevsinler; kırkında damızlık boğa!.. Uyanıp sarılıverse de, bir daha istiyorum dese gülünç olur giderim. Bereket tam kadın değil daha. Azgın değil. Benim isteklerim ona da yetiyor. Yetiyor mu, yoksa?.. Ne yoksası?.. O da Sermet'le... Söyle söyle... Çıksın bütün çirkefliğin ortaya. En ufak bir saygın yok şu kıza. Sen yalan söylediğin için inanmıyorsun bir türlü. Orospular her kadına pislik atar. Sen de erkeğin orospusu... Neydi benimle konuşmak istediği?.. Niye yüreksizlik ettim sanki?.. Günsel'i uyandırıp konuşmak isteği ile yanmaya başladı. Sırtının acısını bile duymuyor belli ki. Demin sevişirken de kolladım ya, yine de sabahki kadar acımıyordu gibi. Sabah naz etti belki de! Bak benim sırtıma, neler yaptılar demez. Rasim olmasa kim bilir daha neler gelecekti başına. Bunu da söylemem gerek. Niye çekmiyorsun?..

Ne var bunda?.. Uyansa da bir şiir okusa Nâzım'dan. Zaten kızar şiir okutulmasına. Niye kızar?.. Duygusallıktan kurtulmaya çalışıyor aklı sıra. Hep ağbisinin etkisi. Daha biraz fazla, nasıl demeli, sınırlı bir kafanın, tek yönlü, belki pek basit de değil gibi, fişli... Günsel biraz uzak olsaydı ondan... Tehlike bakımından yani zarar görmemesi devrimci olarak... O adam olmasa Günsel de olmazdı, budala!.. Böyle olmazdı. Hadi uyu biraz, belki açılırsın. Çıkmaza girdin yine. Ne çıkmazı be? Adam İzmir'de. Daha uzak nasıl olsun?.. Bir uyusam. Uzanıp yandaki küçük lambayı söndürdü. Oda iyice kararmıştı birden. İşte Türkiye!.. En küçük bir ışık umudu yok. İçinde ışık yok senin! Bu kadar mı karardın?.. "Hiçbir zaman tam karanlık değildir gece..." Yine şiir. Dön yanındaki şu minicik kıza bak. Ne konuşacaktı benimle?.. Kent askerlerin elinde. Kimin için bu sıkıyönetim?.. İsmet Paşa Meclis'ten kovulmuş. Ordu demek değil mi İsmet Paşa?.. Peki, sana ne?.. Bize ne?.. Onu diyorum ben de... İşçi sınıfının sorunları mı bunlar?.. Pisi pisine heriflerin oyununa geliyoruz. Ben gelmiyorum da, bu kıza nasıl anlatsam?.. O da bunu konuşacaktı belki. Nermin'in doğumunu soracak değildi ya. Allah belasını versin Nermin'inin de... Nerden çıktı bu karanlıkta?.. Hep karanlıkta çıkar. Uyusam... O da uyuyamıyordur şimdi. Cehenneme!.. Karanlığa alışan gözleri Günsel'in yüzündeydi. Nerden çıkardımdı o oyunu?.. Nermin'e benzetme oyununu?.. Neyi benziyor bu kızın ona?.. Şu dudaklarını böyle... Eğilip yavaşça öptü dudaklarından. Birden irkilir gibi oldu Günsel. Gözlerini açtı korkuyla. Alaca karanlıkta ışıltıydı, şaşkındı. Durup gülümsedi çocuksu çocuksu. Dudaklarıyla bir

öpücük gönderdi, yorgun yumdu gözlerini. İşte bu yanı benziyor o kadına. O da böyle... Günsel yine açtı gözlerini, daha bilinçli baktı.

— Uyumadın mı sen? dedi yavaşça

— Uyumadım.

Bir şeyler daha deyip gözlerini kapatacak gibiydi. Kenan yakalanmaktan kaçar gibi sırtüstü döndü yavaşça. Öylece kaldılar bir an. Günsel uykunun ağırlığından kurtulmakla kurtulmamak arası bir duralamadan sonra mırıldandı yine:

— Uyanamıyorum. Nasıl da...

Sonunu getiremedi. Bir sessizlik daha oldu. Kenan'ın susması tedirgin mi etmişti ne?.. Biraz sonra daha ayılmış bir sesle:

— Bir şeyin mi var... dedi.

Hasta olmasından mı kaygılanmıştı?..

— Hayır, dedi Kenan, sen uyu canım.

Uykusu iyice açılmıştı Günsel'in. Uzanıp saçlarını tuttu Kenan'ın, okşar gibi yaptı, çoğu kez yaptığı gibi. Karşılıksız kalmanın kırıklığı ile dönüp baktı. Bir şeyi var bunun. Yeni değil ki... Akşamdan, dahası sabahtan belliydi. Sorsam söylemez. Söyler ya, bir de Sermet filan derse?.. Amaan, şeytan diyor ki git yat Sermet'le, o da kurtulsun sen de! Ne kolay!.. İyice ele aldık utanmazlığı. Uff be... Başım da ağrıyor. Sırtım da... Onun da bir acısı var. Sırtını kollayarak yavaşça doğruldu, başını Kenan'ın göğsüne koydu. Ufacık öpücükler kondurdu. Kenan öylece dalgın duruyordu. Duymamış gibi. Belki de korkuyor. Benim polise düşmemle ürküye kapılmışa benziyor. Onuru kırılmış gibi. Beni yitirmekten korkar hep. Bırakmasalardı beni yitip gitmiştim onun için. Daha da belli değil ne olacağım. Seviyor beni. Yıllarca kapatılsam cezaevine ne yapar?.. Ben ne yaparım?.. Hiç... Böylesine sevseydi ağabeyim, ne yapardı yıllarca?.. On dört yıl ayrılık. On dört güne dayanamıyor bu. Sen dayanabilir misin?

— Kalkalım mı? dedi yavaşça. Sonra gülerek ekledi:

— Sana şiir okuyayım mı?

Mutluluk duymuştu Kenan bu alaycılıktan. Bu kız hep alay mı ediyor benimle?.. Zayıf yanlarımı çok iyi biliyor. Öyle sanıyor daha doğrusu. Gerçekten zayıf olan yanımı, yanlarımı bir bilse...

— Hiç uyuyamayacakmışım gibi, dedi... Seni uyandırmak istemedim, öyle güzel uyuyordun ki... Hep de konuşmak istiyorum seninle. Ne çok şey var. Karmakarışık.

Biraz durdu, ekledi:

— Sen de konuşmak istedin...

Gerçekten ben de konuşmak istedimdi. Ne konuşacaktım?.. İyice dönüp sarıldı Kenan'a, öptü göğsünü.

— Hep konuşmak isterim seninle, dedi. Canım benim, biricik erkeğim...

Yine öptü yumuşacık. İçtenlikle yapıyordu; okşamak, durultmak için değil. Kenan daha da tedirginleşmişti sanki. Yavaşça çekildi. Ezileceğim iyice. Bu da benim biricik kadınım! Yüreğinde bir daralma duydu, çarpıntıya tutulmuş gibiydi. Döndü, Günsel'e baktı, kurtulmak ister gibi birden:

— Gebe olduğunu söyledi Nermin, dedi.

Gebe olduğunu mu söylemiş Nermin?.. Önce anlamsız, sonra ummayacağı kadar acı geldi Günsel'e. Katılıp kaldı bir süre. Bir gülmeyle çözülüverdi. Bilinmezi buymuş demek adamın. Kırılıverdi kapalı kutu. Vicdan azabından uykusu kaçmış!.. Bıraktı Kenan'ı, yavaşça çekilip yastığa yaslandı. Böyle yapmak da istemiyordu aslında. Hiçbir şey yapmak gelmiyordu içinden. Sırtım çok acıyor. Yarışta kazanacağı sıra tökezlemiş gibiydi, ayağı burkulmuştu. Yarışta kazanacağım kuruntuymuş. Ne gülünç durum. Yeniden gülmeye başladı. Bulanıyordu içten içe, öğürtü takıldı boğazına, hemen kayıverdi yataktan. Gülerken inip kapıya yönelmesini anlamamıştı Kenan. Gülmesini de anlamamıştı ya...

— Nereye?., dedi çekingen.

Günsel duymamış gibi, sinirli gülmesini eliyle kapatıp loş odadan tuvalete dalmıştı. Ne yapacağını bilmeden yatakta doğrulup kalmıştı Kenan da... Neler olacak şimdi?.. Nasıl tepki bu?.. Ağlıyor mu?.. Yalnız beni değil, kendini de kurtarmalı. Bütün pisliğini bu kız temizleyecek senin, hayvan herif!.. Yataktan indi, çıktı odadan. Bir sigara yaktı salonda, koltuğa çöktü. Şofben, duş sesi geliyordu banyodan. Biraz sonra, bornozu, başında havlusuyla Günsel çıktı. Arınmış, yenilenmiş gibiydi. Ağlamışa benzemiyordu, yine de yorgun ilişti karşıdaki koltuğun koluna. Başını eğip sarkmış ıslak saçlarını kuruladı. Sonra anımsamış gibi uzanıp bir sigara aldı yandan, yaktı. Kenan öylece bakıyor, bir şeyler demesini bekliyordu. Günsel hiç oralı değildi sanki. Kenan kaygısını iyice belli etmek ister gibi sigara yenilerken:

— Nefret mi ediyorsun benden?., dedi. Günsel sinirli gülümsedi.

— Öyle olmasını mı isterdin?..

Anlamamış gibi kaldı Kenan. İster miyim hiç?.. Deli mi?.. Şakayla gülümser gibi ekledi Günsel:

— Öyle olsa da çekip gitsem kurtulurdun belki.

Şaka da değil bu gülümseme. Taş atıyor, inanıyor belki de. Kurtulur muydum?.. Gerçekten mi düşünüyor bırakıp gitmeyi?.. Bir sızı çöktü içine. Ağu gibi ağzım da. Niye içerim bu zıkkımı? Sigarayı söndürüp kalktı. Günsel, kurutmak için havlu arasına aldığı sarkık uzun saçlarıyla oynarken, davranışlarını kaçırmaktan korkar gibi Kenan’a dikmişti gözlerini.

— Doğru mu? dedi.

Duraladı Kenan. Dönüp baktı Günsel’e:

— Ne doğru mu?..

Günsel aynı yumuşaklıkla açıkladı:

— Gebeliği. Seni bağlamak için uydurmuş olmasın?

Sevindi Kenan. Ben niye düşünmedim bunu... Yapmayacağı var mı o karının beni kıskıvrak tutmak için... Nelere başvurur daha... Ferahlatıcı bir kolonya kokusu gibi uçup gitti sevinci. Doğruluğuna inanıyordu bunun. Niye?.. Doğru olmasını istediğimden mi?.. Daha neler... Günsel kalktı, kanıksamış gibi döndürdü başını.

— Kapatalım bu konuyu Kenancığım, dedi. Yatak odasına giderken söyleniyordu:

— Memleket bu durumda. Bir sürü sorun... Bakalım ne olacağız?

Sırtını dönüp uzaklaşması sesindeki acılığı örtememişti. Beceriksizliğine başkaldırmak ister gibi gülerek dönüp baktı kapıda.

— Takma kafana artık. Ummadık bir anda bakarsın hepsi çözülüverir!

Aslında kendini güçlendirmek içindi söylediği. Kolu kanadı kırılmıştı. Hangi ummadık anda?.. Nasıl çözülüverir ki?.. O kadar önemli mi?.. Ha bir çocuklu, ha iki çocuklu adam. Bir de sen doğur, üç çocuklu olsun. Tez elden kurtulmalı bu piçten. İyi ki söylememişim. Geceliğini çabucak geçirip de yatağa girince yeniden bir ağırlık çöktü üstüne. Her şeyi unutturan bir uyku ağırlığı. Elinde dolu şarap bardağı ile Kenan geldi odaya. Ne beylik görüntü. Gözlerini yumdu hemen. Kızgınlığı tiksintiye dönüşmüştü. Yine de tuttu kendini.

— Hadi çabuk dik kafana da yat, dedi, uykuya iyi gelir.

Kenan uysallıkla içti şarabı. Bardağı bıraktı komodinin üstüne. Işığı söndürdü, yattı. Başı döner gibi oldu şaraptan. Boşalmış, hafiflemiş gibiydi.

Daha söylemem gerekli o kadar şey var ki... En önemsizine bile dayanamadı. En önemsizi miydi?.. Uyumalı. Gözleri kapanıyordu. Çok geçmeden derin uykuya daldılar.

İlk Günsel uyandı. Kolundaki saate baktı, bir daha baktı. Bire mi geliyor?.. Yataktan inerken Kenan da açmıştı gözlerini, anlamsız, kuşkulu bakıyordu sanki.

— Günaydın, dedi Günsel, haydi fırla bakalım. Bir Mayıs... Günü uykuda bitirdik. Saat bir olmuş.

Çabucak yıkanıp da yemeğe otururlarken dün geceyi unutmuş gibiydiler. Bir Mayıs mutluluğu geçti içinden Kenan'ın. İşçi bayramı. İşçi yok ki bayram olsun ülkede! İşçi yok mu?.. Olmaz olur mu?.. Menderes diyordur yine çoğu. Öyle işçinin...

— Radyo verdi demin, dedi, sen tuvaletteyken, sıkıyönetim emriymiş; bugün sokağa çıkılmıyor. Yarına kadar. Çocukları da memleketlerine gönderiyorlar. Üniversite, yurtlar filan kapanmış.

Günsel, dünden biliyordu bunları. Akşam gazetelerinde okumuştu. Gazeteleri getirmedim mi buraya?.. Akşam sözünü etmedik demek. Niye öyleydik dün akşam?.. Yorgunluk, sinirlilik... Karı da gebeymiş patlayasıca!.. At kafandan şunu. Kolaydı.

— Yarın sabah Şehzadebaşı'nda toplanılacakmış, dedi. Kenan'ın neşesi kaçmış gibi oldu birden.

— Ne toplantısı?..

— Belediye Sarayı'na geliyormuş Nato'cular, dedi Günsel, seslerini duyuracak çocuklar. Tepkiyi gösterecekler. Özgürlük filan diye bağıracaklar.

Günsel'in dışındaymış gibi söz etmesine sevinmişti Kenan. Yine de kuşkulu sordu:

— Gidecek misin?..

İkircikliydi Günsel.

— Giderim, dedi. Bizimkileri bir görsem önce iyi olacak. Dün yolda duydum ben de. Hukuk'tan bir oğlan söyledi. Bizimkiler dediği Sermetler. Başka kim olacak?.. Kenan iyice tedirginleşti birden.

— Nato'ya mı duyuracaksınız sesinizi?..

Öyle sert, öyle saldırgandı ki, sorudaki acı, ağır taşta hiçbir gizlilik bırakmıyordu.

— Özgürlüğün gerçek katilleri onlar değil mi Türkiye’de?.. Nato’cular.

Suskun kalmıştı Günsel. Ürkek, ezik baktı Kenan’a. Doğru dedikleri ya... Kenan sürdürdü:

— Tam Menderes Sovyetler’e yanaşacağı sıra özgürlük ayranı kabardı birilerinin. Bilmem nasıl yutuyoruz bu oyunu?.. Nasıl göremezsin sen?..

Gözlerini Günsel’e dikmiş bekliyordu.

— Beni mi suçluyorsun?..

— Bilmiyorum, dedi Kenan. Suçlamak mı, uyarmak mı?.. Pisi pisine gitmen, heriflerin oyununa gelmenden korkuyorum.

Başka nelerden korkuyorsun onları da söyle. Haydi... Beyazıt’ta nasıl kaçtığını... Rasim’e sığınıp... Bir sıkıntıyla ayağa kalktı Kenan. Barışığım içimle. İnandıklarımı söylüyorum.

— Kahraman oldu İnönü başımıza yeniden, dedi. Biz devrimciler de...

Acı, alaylıydı sesi. Sonunu getiremedi. Gidip pencereden bakmaya başladı. Günsel dalgın oturuyordu masada. Sessizliği bozmak ister gibi kaşığı ile soğumuş çay bardağının kıyısına vuruyordu usulca. Belki de doğru söyledikleri.

— Peki ne yapalım? dedi yavaşça. Karışmayalım mı?.. Karşı mı çıkalım öğrencilere?.. Daha mı devrimci oluruz?..

Kenan pencerede, duymamış gibiydi. Dönüp baktı Günsel:

— Otur da tartışalım, dedi, biraz kızgın. Niye susuyorsun?.. Haklısın belki de...

Kenan bakınca sürdürdü:

— Yanlış yapmaktan ben de korkuyorum. Ne bileyim, biraz da olayların akışına kapıldık belki de. Başka ne yapardık?..

Kenan dönüp ilişti koltuğa. Önce yavaştan, sonra gittikçe artan bir sertlikle tartışmayı sürdürdüler uzun uzun. Saatler boyu dedikleri, aslında hep aynı şeylerin başka başka sözlerle yinelenmesiydi. Kenan eleştirilerini sıralıyor. “Ne yapalım?”a gelince açık seçik bir şey diyemiyordu. Girmeyelim mi öğrencilerin arasına, uzak mı duralım?.. Yoo, durmayalım da... Bunun bir oyun olduğunu... Yine aynı yuvarlak sözler başlıyordu. Üçüncü kezdi, aynı sonuca vardıklarında iyice parlamıştı Günsel.

— Anladık bunları! diye bağırdı, yüzdür söylüyorsun. Sorumu yanıtla sen benim. Ne yapalım diyorum ben sana. Bunca olay ortada. Bırakıp kaçalım mı?

— Kaçalım mı diyorum ben?.. Nerden çıkardın?.. Kaçmaktan söz eden kim?.. Ne kaçması?..

Kaçmak sözcüğü üzerine çeşitlemeler!.. Bir şeyler biliyor bu kız. Sezinledi belki de... Biri görüp de söylemiş olamaz mı?.. Seninki öyle bir kaçıyordu ki Beyazıt'ta!.. Kesti tartışmayı, sigara yaktı. Gözlerini sürekli kaçırıyordu Günsel'den. Çok mu ileri gitmişti Günsel de?.. Kalkıp Kenan'a yaklaştı. Koltuğun kıyısına ilişip kollarıyla dolandı Kenan'a. Gülümseyerek şakaklarını dudaklarının kıyıcığını öptü, onun kendisine yaptığı gibi çoğu kez.

— Kaçmayı önermeyeceğini bilmiyor muyum ben senin?., dedi yavaşça. Sözün gelişi işte. Çok sinirliyiz. Hadi bir şeyler içip kafayı bulalım azıcık. Akşamı ettik nerdeyse. Kavgayla mı geçirecez Bir Mayıs'ı?..

Bir türlü durulamadığını görüyordu Kenan'ın. Niye böyle alıngandır bu adam?.. Kolay mı üç çocuk babası?.. Hani atmıştın kafandan bu pisliği?.. Hiç değilse bugünlük... Canım benim. Öptü, öptü... Hem istekle öptü uzun uzun. Kazanmıştı sonunda. Çılgın bir sevişmeyle, içeriye bile gidemeden yayları bozuk kanepeye bıraktılar kendilerini. Sonra akşam karanlığında gün yeni başlıyormuşcasına neşeyle işe koyuldular. Bir içki masası donattılar çabucak. Oturuyorlardı ki Radyo Menderes'in konuşmasını vermeye başladı.

— Dinleyelim şunu, dedi Günsel.

Dalgın, sessiz, dikkatli dinlemeye koyuldular. Konuşma uzundu. Kalkınmadan söz etti. İhracat, ithalatta parlak duruma övgüler düzdü. Tutkulu kötülerin kıskançlıkla bu görülmemiş kalkınmayı yıkmaya çalıştıklarını anlattı. “Milletin hür iradesiyle vazife başında” olduklarını, özgür, dürüst bir seçime hazırlandıklarını belirtti. “Sevgili vatandaşlarım,” dedi. “İhtilalden dem vurulmakta, ihtilalin bir hak olduğu felsefesinden bahis açılmakta. Bu bir ihtilal mi sanki?.. İhtilali kim yapıyor?.. Hazırlanmış, tertiplenmiş ve içleri kinle doldurulmuşların teşkil ettikleri bir zümrecik, mesela İstanbulumuzun iki milyon nüfusuna nispetle, üç dört gündür, köşe kapmaca oynar gibi, sokaktan sokağa, meydandan meydana kaçışıp dağılan, dağılıp tekrar toplanan, sanki bir gerilla teşkilatı. Ve tıpkı bir iskeleti, etin ve adalenin sarıp kaplayarak vücudun meydana gelmesi

gibi, bu gerilla iskeletinin etrafında bir miktar avare insanlar. Ve bunun karşısında İstanbul'un büyük kitlesi vakar ve metanet içinde, yüzlerinin çizgileri hayret ve nefretle gerilmiş, karşıdan seyirci. Bu mu ihtilal?.. Bu İstanbul sokaklarında dolaştırılan bir yapmacık, bir uydurma göstermelik... " İçine bir sıkıntı oturdu Kenan'ın. Demin tartışmada söylediklerine ne çok benzer yanları vardı şu sözlerin. Utanma duydu. Senin ağzınla konuşuyor Menderes de...

Nasıl alaylı bakıyor Günsel?.. Böyle gülümsedi mi tamam; ne bok olduğunu anlamış demektir. Kapatsak, şu herifi konuşturmasak ya... Senin konuşman dururken Menderes'e ne gerek var? Günsel öyle vermişti ki kendini, bir şey diyemeden katlanmak zorundaydı Kenan. Gaziantep olaylarından söz etti bir ara. Hain tertipçiler diyordu boyuna. Bir merkezden idare edilen... "Muhterem Vatandaşlarım," diye başladı yeniden. "Bugün Bir Mayıs İşçi Bayramı, işçi kardeşlerimize, elemsiz, kedersiz birçok bayram idrak etmelerini ve onların refah ve saadetlerini temenni ederken, bu gayede kendilerine her zaman yardımcı olmanın en aziz emelini teşkil ettiğini... " Sözlerini tek tek duydukça önce şaşkınlıkla gözlerini açmış, sonra gittikçe artan bir tiksintiyle yüzünü buruşturmuştu Günsel.

— Tuu Allah cezanızı versin pis herifler!., dedi birden. Ağzına sıçtığımın...

Utanarak kesti hemen. Ağzından kaçmıştı. İlk kez sövdüğünü duyuyordu Kenan. Gülümsedi. Kadınların sövmesinden hoşlanmazdı ya, bu hiç batmamıştı. Yakışıyor bile buna... Sıvazlı... Günsel kalkıp dolaşmaya başladı. Yüzü sinirli, gergindi.

— İşçi kardeşleriniz ha?.. Bir Mayıs İşçi Bayramı demek bugün?.. Tek bu sözler için, Bir Mayıs İşçi Bayramıdır, sözü için yapmadıkları işkence kalmadı namuslu bir sürü insana yıllarca... Aşağılık, rezil herifler!.. Kıçı sıkışmış belli ki... Demek Bir Mayıs İşçi Bayramı bugün?.. Refah ve saadetine yardımcıymış... Namussuz...

Bir şeyler daha diyecekti, sinirden diyemedi. Kendini tutamayıp sövmekten mi korkuyordu ne?.. Handan'laştık... Yeniden oturdu yerine, sonuna kadar da dinledi öylece. CENTO toplantısı için Tahran'a gideceğinden, 2 Mayıs'taki NATO toplantısından, tertiplerin tam böyle bir zamana, hele Bir Mayıs İşçi Bayramı'na rastlanmasındaki art niyetten söz etti Menderes. O gün yayımlanan sıkıyönetim bildirisini de gözdağı olarak öne sürüp bitirdi. 15 numaralı sıkıyönetim bildirisi, alkışlama, bayrak

verme gibi kışkırtıcı eylemler de içinde olmak üzere her türden gösterilere, göstericilere ateş açılacağını kesinlikle duyuruyordu. Önce bir sessizlik oldu odada. Kenan kapatmıştı radyoyu. Birbirlerinden uzaklaşmışlar gibi karşılıklı bakıştılar bir an. Ne dese kötü bir savunma yapar duruma düşeceğinden korkarcasına kaygılı bakıyordu Kenan. Günsel'in beklenmedik mutlu bir gülümsemesi ile hava birden değişiverdi.

— Daha ne istiyoruz?., dedi. Sevinecek günümüz. Bu duruma düşmüş herifler; oh bee!..

Masaya geçti.

— Öyle de acıkmışım ki, dedi, otur Kenancığım. Al şu bardağını canım. İşçi sınıfımızın ilerdeki en güzel bayramları için. Yurdumuzda göreceğimiz gerçek Bir Mayıs Bayramlarının onuruna!

Aynı coşkuyla dikti içki bardağını, sonuna kadar içti. Kenan da izlemişti ya, kırık döküktü yine de... Gülerek bardağı korken:

— Ee artık şiir okumanın da vakti, dedi Günsel'e takılır gibi. Günsel gülerek kırma bir Anadolu ağzıyla:

— Helbet gardaşım, o nassı söz?., dedi. Sen emret ağzını yidiğim...

Ancak çok sevinçliyken yaptığı bir şeydi bu. Bir kahkaha ile doyasıya güldü yeniden. Bu coşkuda şarabın da payı vardı belki de. Tatlı, yorgun bir gülümsemeyle ciddileşti:

— Söyle bakalım, hangisini?., dedi.

— İçinden geleni.

— Dur önce bir İstanbul'u okuyayım sana.

Kenan birkaç kez dinlemişti Günsel'den İstanbul şiirini. Tatlı acı karışımı bir düşe kaptırdı yine. Günsel'in içtenlikle kuşatan duygulu sesi şiirin etkinliğini öyle artırıyordu ki... Her seferinde olduğu gibi bu kez de, nedense şiirin sonuna doğru öğrencilik yıllarının derinlerine gömülmüş kavgacı, inançlı anılarına dalıp gitmişti. Niye bu kız o zaman çıkmadı karşıma benim?.. Hep bunu aradım, bunu bulduğumu sandım. Kenan'ı daha da yıkmak ister gibi gözlerinde mutlu, yine de hüzünlü bir ışıltı ile şiiri bitiriyordu Günsel.

Boşuna çekilmedi bunca acılar İstanbul Bekle bizi
Büyük ve sakin Süleymaniye'nle bekle.
Parklarınla, köprülerinle, kulelerinle, meydanlarınla
Mavi denizlerine yaslanmış
Beyaz tahta masalı kahvelerinle bekle.

Ve bir kuruşa Yeni Hayat satan
Tophane'nin karanlık sokaklarında
Koyun koyuna yatan
Kirli çocuklarınla bekle bizi.
Bekle zafer şarkılarıyla caddelerinden geçişimizi.
Bekle dinamiti tarihin
Bekle yumruklarımız
Haramilerin saltanatını yıksın
Bekle o günler gelsin İstanbul bekle
Sen bize lâyıksın.

Daha çok devrimci anılarla yüklü bir kavga söylevine benzeyen şiir bitince suskun kaldılar bir süre. Acılı bir mutluluğu sindirmek istiyorlardı sanki. Kenan bozdu sessizliği.

— Bir tuhaf oluyorum bir şiiri senden dinleyince, dedi. Günsel sorguyla baktı.

— Biliyor musun, bu şiir hem seninle ne kadar yakın olduğumuzu, hem de aramızdaki...

Uygun bir sözcük arar gibi durdu biraz. Uzaklığı dese olmayacaktı, yaş farkı da... Kızıyordu artık Günsel bu yaş sözcüğüne. Ben de senin kadar yaşlıyım demişti bir gün.

— Aramızdaki, diye yineledi, kuşak ayrılığını öyle belirliyor ki... Hüzün çöküyor içime.

— Yine mi?..

Kenan karşıladı hemen.

— Ne demek o bir kuruşa Yeni Hayat satmak?..

— Ağbim söyledi. 43 - 44'lerin şiiri bu. Daha eskilerden çocuklar bir kuruşa kâğıtlı şeker satarmış sokaklarda. Markası Yeni Hayat'mış.

Gülüyordu Günsel. Umulmadık bir sınavı başarı ile atlatmanın üstünlüğünde idi sanki. Kenan bir şey demeden baktı. Ağabeyin söylemiş. Bense ağabeyin kadar yaşadım o günleri. Hem de kimle?.. Yaşadın mı diyorsun o günleri budala?.. Hıyarağası!.. Kaçtın... Hem de kimle?.. Allah kahretsin. Nasıl kaçtım o günlerin kavgasından?.. Müdüriyette bir tokatla hem de... Üstüne çökmeye başlayan ağırlıktan kurtulmak çabasıyla,

— Tanımış mıydın bu adamı? dedi Kenan. Bu şiiri yazanı?..

— Cezaevinde görüşmede ağabeyim uzaktan göstermişti bir gün. Ağabeyim şiire kızar gibidir çoğu kez. Şairlere de... Alay eder. Nâzım'a bile

öyle uzun boylu sevgisi olduğunu sanmıyorum!

Ağbisine karşınmış gibi Nâzım'dan şiirlere geçti. Birini bitirince, şarabını yudumluyor, birkaç lokma bir şeyler çiğniyor kendi havasında, yenisine geçiyordu. Devrimci marşlar söylemeye başladı. Enternasyonal, Komintern Marşı, Parti Marşı, Gençlik Marşı... Marş... Marş... Marş... Fabrikanın, sokakların, alanların özlemi ile kıvranan ne çok, ne bitmez marş birikimi yapmıştı, yılların karanlığında, acılı, umudu kavga yürüten bir avuç devrimcinin ateşli soluğu... Uyan artık uykudan uyan, uyan esirler dünyası... Kavga sesleri geliyor köylerden ve şehirlerden. Devrimciler ilerliyor, bugün esir, yarın her şey... Fabrikalar durun, safları doldurun, kavgaya yürüyün... Yürüyün... Yürüyün... Bir Mayıs, Bir Mayıs, İşçi Bayramı...

Günsel'den, çoğunu yarım yamalak öğrenmişti Kenan. Birlikte söylemeye çalışıyor, bilmediği yerleri atlayıp yeniden katılıyordu. Günsel öyle dalmış, öyle içten söylüyordu ki oralı bile değildi sanki Kenan'ın katılıp katılmamasına. Sonunda Jandarma türküsüne başlayınca sustu Kenan. Günsel'den dinlemeyi yeğlerdi her zaman. Yanık, içli bir Anadolu türküsü dinler gibi. Hele son dörtlükte gözleri yanar gibi oldu iyice, zor tuttu kendini.

— ... Jandarma biz Sosyalistiz
Biziz gerçek dost sana
Kurtuluşun bizimledir
Elini uzat bana.

Jandarma köylüyse, polis de halk çocuğu!.. Ama jandarmayken, polisken ne köylülüğü kalıyor, ne halk çocukluğu. Yok canım yazanlar bilmiyor bunu değil mi hıyarağası?!.. Nâzım'ın derler. Bir şeyler kazandırıyor bu marşlar. İyileştirmiyor ya, acı dindiriyor! Kökeninden senin yaran, doğuştan; iyileşmez ki... Bu marşlar senin afyonun sadece. Herkes için de öyle sanma. Ben bu kadar mır..

Gece yarısını bulduklarında tam olmuşlardı. Kenan gülerek:

— Yakışıyor sana, dedi, bir daha sövsene. Anımsamaktan kızardı Günsel. Gözlerini kaçırırken:

— Amaan... diye gülmeye vurdu.

Sonra yapmacık bir pişkinlikle sürdürdü yine.

— Daha bizde ne ağzı açılmadık sövgüler var. Ah utanmasam!..

Kızarak gülüyor, gülüyordu. Bu arada birkaç kez tuvalete gidip geldi. Bir keresinde çıkardığını söyledi. Yüzü sararmıştı. Şaraptan olmalıydı! Üstüne öyle bir ağırlık çökmüştü ki Kenan'ında... İçki her şeyi silip götürdükçe tek kalan şeyle daha da ağırlaşmıştı: Şehzadebaşı'nda ne olacak yarın?.. Zorla örtmeyi başardığı içkili bir dille sordu sonunda:

— Yarın gidecek misin?..

Günsel önce ne diyeceğini bilmeden baktı. Sonra kalkıp Kenan'ın yanına geldi. Kollarını dolayıp öptü öptü. Bütün kötü şeyleri unutmak çabasındaydı sanki. Mutluluk savaşındaydı.

— Gitmemi sen de istiyorsun, değil mi Kenancığım? dedi Ne olursun kırma kolumu, kanadımı, istiyorsun değil mi?

Öyle çocuksu bir içtenlikle, öyle sevgi dolu söylemişti ki... Yüreğinde bir şeyler tutuşturdu Kenan'ın.

— İstiyorum canım, dedi. Yanlış şey yapmazsın sen. İstiyorum.

Sesi yine de titrek, isteksiz çıkmıştı. Nasıl isterim? Ateş edecekler yarın.

XXVIII

İki Mayıs pazartesi korkuyla, evecenlikle beklenen gün olmuştu bütün İstanbul'da. Ordu ateş edecek deniyordu kesinlikle. 29 Nisan Cuma'daki kanlı Ankara olayları, askerlerin üniversiteli gençlere karşı acımadan silah kullandığı, fakülte duvarlarının mermilerle delik deşik olduğu; ağır yaralananların, öldürülenlerin yanı sıra birçok genç kızın da kör edildiği haberleri ürküyle konuşulan şeylerdi halk arasında. Aynı gün İstanbul'da Üniversite bahçesinde gençlere sevecen davranmıştı askerler ya, bu yüzden Sıkıyönetim Komutanı'nı adamakıllı haşlamış Genelkurmay Başkanı!.. Ateş emrini Menderes vermiş bu kez. Genelkurmay Başkanı Rüştü Erdelhun da kendi emri olarak iletmiş İstanbul'daki bütün birliklere. Günsel'le Kenan arabayla geçerlerken Şehzadebaşı'ndaki yol kıyıları yine de dolmaya başlamıştı meraklı seyirci kalabalığıyla. Yabancı basından bir sürü kişinin izlediği Nato Dışişleri Bakanları'nın toplantısının yapıldığı Belediye Sarayı önünde, işi adam vurmaya götüreceklerine kimse olası gözüyle mi bakmıyor muydu ne... Polis yoktu görünürde, askerler dolaşıyordu. Ne Menderes'in radyo konuşması, ne toplanacaklara ateş

edileceği üstüne radyoda sürekli yinelenen sıkıyönetim bildirisi, ne de bu bildirinin yüz binlerce bastırılıp evlerin altından atılmış olması istenen etkiyi yapmamıştı. Belediye Sarayı tören gönderleri Nato ülkeleri bayraklarıyla donatılmıştı. Basılı bildiriyi Günsel'le Kenan da apartmanın kapısında bulmuşlardı sabah çıkarken. Ayrılmak istemiyordu Kenan, birlikte gidelim diye tutturmuştu. Günsel karşı koymak istedi, olmadı. Bir, eve uğraması gerekiyordu önce, teyzesi merak etmişti belki. Ne yapacaklarını da kesin bilmiyordu daha. Dün Nişantaşı'nda rastladığı Hukuk öğrencisinin bir sözü yeterli değildi... Yurtlar kapandığına göre belki Handan da bizde kalmıştır. Başka haberler de olabilir evde... Başkaları da... Araba Aksaray'ı geçiyordu.

— Sen gelmesen iyi olacaktı ya, dedi yavaşça Kenan'a.

Kenan susuyordu. Bir kez aklına koydu mu çıkaramazsın. Gelsin, ne yapayım? Rezilliği iyice ele aldık zaten!.. Allah vere de evde yabancılar olmasa. Kim olabilir ki?.. Ne bileyim, bunca öğrenci açıkta kaldı... Tekke bizim ev... Merdiveni çıkıp da kapıya yanaşırken içerden kalabalık sesler geliyordu... Daha zile uzanmadan kapı açıldı. Loş merdivende birden seçilmeyen bir kızla iki oğlan çıkıyorlardı ki Günsel'le karşılaşınca durdular...

— Aha Günsel Abla da geldi, diye dönüp içeri seslendi oğlanın biri... Handan fırladı... Kenan'ı görünce duraladı önce, Günsel'i kucaklayıp öptü içeri alırken. Giden öğrenciler de dönmüştü. Teyze yatıyormuş daha. Handan da çocuklar da burda sabahlamışlar. Bildiriler, dövizler yazmışlar. Bir de bez pano vardı odaya uzatılmış... KAHROLSUN DİKTATÖRLER yazılıydı kocaman kırmızı harflerle. Turgut da boya karmış, karton kesmiş sabahlara kadar; diretmiş, yatmamış. Biraz önce sızmış odada. Kışlaya gitmediğine önce pişman olmuş Handan da; ummamış onun da gideceğini. Davutpaşa'dan çıktığını duymuş Günsel'in. Reşat —dün Şehzadebaşı'nda toplanılacağını haber veren oğlan— Günsel'i Nişantaşı'nda gördüğünü söylemiş Handan'a. Birinci Şube'den tanıdığı bir sivil de varmış karşıki çiçekçinin orda. Sıkı arananlardan olduğu için hemen toz olmuş. Korktum diyordu Handan, seni mi izliyorlar diye. Günsel bir şey demedi ya, içine bir kuşku oturmuştu onun da. Koyunları bildirilerle, dövizlerle doluydu. Yalnız panoyu bırakmışlardı Handan'a. Oğlanlar Akademi'den, kız Teknik Üniversite'denmiş. Doktor Aliler'in yöresindenmişler, iyi çocuklarmış. Adlarını da söyledi ya, Günsel dinlemedi bile. Odaya girip Turgut'a baktı.

Elbise ile yatmış, horlayarak uyuyordu. Teyzesi yoktu, tuvalete gitmiş olmalıydı. Bir duygululuk çöktü yine içine, eğilip öptü Turgut'u. Ensesi, kulağı kara kir içindeydi, ekşi ekşi ter kokuyordu. Çocukla da ilgilenmiyorum. Köşedeki bakkal da polis!.. Başkaları da vardır... Ev de gözaltındadır belki. Pano nasıl çıkacak?.. Bu oğlan yıkansa bir... Bir mektup var mı diye odasına baktı, boştu masa... Handan gelmişti peşinden...

— Söyledin mi? dedi.

— Neyi söyledim mi?..

Birden anımsadı, çekti Handan'ı fısıldayarak:

— Sakın ha, dedi. Kesinlikle söylemeyeceğim... Kaçırma ağzından sakın, çok kötü olur... Kurtulacağım piçten!.. Olmaz...

Öylesine sinirli, kesin konuşmuştu ki bir şey diyemedi Handan. Boşalmak ister gibi kendi dilince koridorda taş attı yalnız:

— Oooooohh, bizim anamız ağladı sabaha kadar, karı herifin koynunda fingirdedi... Devrimciliği de kimseye bırakmaz... Kavgaya koşturman da devrimcilik filan değil senin. Piçin düşsün de kurtul diye...

Ona da ses çıkarmadı Günsel. Çatışmanın sırası değil. Erkek diye geberiyor kız!..

Saat sekizi geçiyordu. Muslukta yıkanan teyzesiyle bir-iki söyleşip ayrıldı. Çıkıyorlardı ki loş merdivenlerde ayak sesleriyle durdular. Basamakları çabucak çıkıp yaklaşan kızı tanıdı Günsel, Sevil'di. Ardında biri vardı. Loşlukta iyi seçilmiyordu ya, sivilceli yüzlü, bozalak, çekingen bir oğlan, birkaç basamak geride durmuş bakıyordu. Sevil kızararak, evecen, biraz da tutuk bir dille:

— Çıkıyor muydunuz ablacığım, dedi, ben de sizi görecektim. Bu da İsmail... Hani demiştim size, ahretliğimin kaynı vardır demiştim... Sizde okur...

Bütün bu kadar sözü bir solukta nasıl söylediğine kendi de şaşmış gibi durdu birden. Daha da kızardı... Sonra yine ekledi hemen:

— Fatma Ablamın, Şevket Ağbimin de selamı var çok çok. Hastadır ikisi de...

Yine tutuluverdi. Yutkundu... Günsel de ne diyeceğini bilemeden kalmıştı önce, toparlandı çabucak...

— Hoş geldin Sevilciğim, dedi. Kusura bakma, biz de çıkıyorduk... Girip dinlenin istersen... Teyzem evde... Biz...

Sevil kesti hemen:

— Yok ablacığım, dedi... Tabiidir... Çıkalım biz de... Zati kalamam...

Günsel, İsmail'in elini sıktı. Merdivenleri inip sokağa çıktılar. Handan sabırsız bakıyordu konuşmalarına. Kenan da... Sevil İsmail'i tanıştırmak istemiş... Sigorta Hastanesi'ne gidecekmiş o da. Hastalığı mı? Gülüyordu kızararak... Karnı kabarmış gibi. Asıl neden de Şevket Ağbi'nin istemesiymiş gelmelerini. Günsel'i bekliyormuş. Kız biraz da gizlilik vermek ister gibi yavaşça çekti Günsel'i.

— Akşama gelir misiniz ablacığım? dedi fısıldar gibi. Hastadır Şevket Ağbi de, Fatma Abla da... Yoksam onlar geleceklerdi.

Günsel ne diyeceğini bilemiyordu... Gülümsedi...

— Ne diyeyim Sevilciğim, dedi. İnşallah!.. Saraçhanebaşı'na gidiyoruz... Akşama ne oluruz bilmem ki?..

Sokağı sessizce yürüdüler. Bu kız da nerden çıktı şimdi?.. Bu kadar çabuk niye istesinler beni? Sokağın başına varmışlardı. Sevil, Günsel'e baktı, kızararak Kenan'ı gösterdi:

— Ağbiniz midir? dedi.

Günsel ne diyeceğini bilemedi bir an. Ne saçmacı kız bu be. Kenan da tedirginleşmişti birden. Handan atıldı:

— Benim ağbim, dedi. Onun da nişanlısı... Sevil iyice kızarmıştı.

— Ne bilem, dedi. Ağbisi vardır derler de... Bir sessizlik oldu...

— Ben gideyim ablacığım. İsmail sizinle gelsin mi?..

İsmail kızarıp bozarıyordu yalnızca...

— Gelsin, dedi Günsel... Bir arabaya atlasak biz... Geç kaldık...

Hiç konuşmadılar arabada. Fatih Kıztaşı'na çıkan bir ara sokakta arabadan indiler. Sözleşmişler. Orda buluşacaklarmış... Kıztaşı'na yürüyorlardı. Handan birden döndü Kenan'a:

— Siz uzakta dursanız iyi olmaz mı ağbiciğim? dedi gülümseyerek... Bizi tıkarlarsa bir kollayanımız olsun dışarda...

Kenan duraladı birden. Üstüne varsa sanki her şeyi açıklayacaktı kız. Günsel'i kurtarmak için Rasim'e başvurduğunu, Rasim'in polisteki tanıdıklarına... Nerden bilecek o budala?.. Niye atlatmak istiyor bu kız beni? Yakıştırmıyorlar beni aralarına. Tedirgin oluyorlar. Ak saçlı kart bir herif... Günsel'in ağbisiymişim demedi mi o salak kız? Amcası da derdi... Batıyorum bunlara. Günsel de istemiyor. Az mı diretti sabahleyin...

— Peki, dedi Kenan.

Günsel utangaç uysallığına şaşmıştı Kenan'ın. Sevinmişti de. Durgun, acılı bakışına aldırmadan gözlerini kırpıştırdı gülümseyerek. Hoşça kal... Dedim sana, doğrusu bu!.. Kenan duralayıp kalmıştı sokağın kıyısında. Günsel, kolunda panoyla Handan, sivilceli bozalak İsmail önde, yürüyorlardı... Sağdan soldan tanıdık yüzler, kızlı erkekli öğrenciler doluşmaya başlamıştı çevrelerine. Demin evden çıkanlar da oradaydılar. Dipdiri bir gençlik kalabalığında Günsel birden yitivermişti. Kırçıl saçları, çizgili yüzü, yorgun, çekingen bakışlarıyla unutulmuştu Kenan. Göze batmak da istemiyordu. Kıyıya çekilip uzaktan bakmaya başladı. Caddeye çıktılar, Saraçhane'ye yürüyorlardı. Yeniden koşup aralarında karışmak geldi içinden. Beceremedi bir türlü. Ayaklarını zincirli tutan ürkekliği bir türlü atamıyordu üstünden. Karşı yola geçti, gerilerde kalmamak için biraz da koşturarak izlemeye başladı çocukları. Meraklı, ürkek halk, dükkânların önünde, yol kıyılarında toplanmış yan sokaklardan caddeye çıkan, "Diktatörler Kahrolsun", "Hürriyet", vb. dövizlerin altında yürüyen kızlı oğlanlı gençlik kalabalığına bakıyordu. Aksaray yönünden, karşıdaki itfaiye önündeki sokaktan, Kemeraltı'ndan çıkan öğrenciler de karıştılar yürüyen kalabalığa. Belediye Sarayı karşısındaki yıkıntılı yollar, köşeler dolmuştu bir anda...

— Diktatörler kahrolsun...

— Hürriyet... Hürriyet...

— İstifa Menderes...

Yendi çekingenliğini, fırlayıp karşı yakaya geçti Kenan. Biraz ilersinde kaynaşan kalabalık içindeki Günsel'den ayırmıyordu gözlerini. Buraya gelişindeki tek sorun yitirmemekti onu! Hiç oralı değildi Günsel'se... Kenan var mı yok mu dünyada? Yitirdi gitti işte kendini kalabalığın ortasında. Aranmak değil, bir dönüp baksa ya şu yana... Ben niye yalnızım, niye tek başımayım ben yine? Panolar, pankartlar yükselmişti yer yer... Freedom, Liberte, özgürlük... Kızlı oğlanlı genç çığlıkları... İngilizce, Fransızca sözcükler karışıyordu arada bir. Yabancı delegelere, gazetecilere kendi dilleri ile duyurmak istiyorlardı. Aksaray'dan gelen delege arabalarının yöresinde bitiveren kızlı oğlanlı gençler de bağırıp çağırmıştı daha önce. Şimdi öbek öbek yığınlaşmışlardı iyice... Üzeri yazılı balonları uçurmaya çalışanlar vardı kemerlerin yöresindeki yol kıyısında. Göğüslerindeki birkaç dilden özgürlük yazısını gösterip bağıran kızlar vardı. Sürekli fotoğraf, film çekiyordu yerli, yabancı gazeteciler. Toplantı

yapılan Belediye Sarayı'nın pencerelerinden delegeler bakıyordu. Askerler tutmuştu yöreyi. Yaygın bir evecenlik içinde yer yer bağrışmalarla gösteriler sürüp gidiyordu ya, örgütlü görünmüyordu; başıboşluk, düzensizlik vardı daha çok. Çıkarılan bütün gürültüye, uğultuya karşın ürkeklik çekingenlik de denebilirdi. Neye varacak gibisine... Sokak kıyılarında, duvar diplerinde yığın yığın meraklı halk, ortada koşuşan, bağıran çağıran genç kalabalıklara bakıyordu. Niye yalnızca bakıyorlar? İşe ne zaman karışacaklar? Menderes haklı değil mi? Yalnızca, bakıyorlar işte!.. Bakan halkla devinimler içinde bağırıp çağıran gençliğin sınırında şaşalayıp kalmıştı Kenan. Cehennem, cennetle dünyanın sınırı demek!.. Hangi yanda olduğunu bilmeyen bir ben varım!.. Haklı değil Menderes, biliyorum... Bu çocuklar haklı mı? Bakıp duran halk mı haklı? Ben miyim haklı? Değilim biliyorum. Günsel de değil... Ama devinim içinde... Haklılığa gidiyor belki de!.. Tek başımayım, benim üstüme çöküyor bütün yanlışlar... Nasıl direneyim? Ezer beni... Yirmi adım ötemde işte Günsel... Bir atılışta varırım yanına... Nasıl varırım?..

— HÜRRİYET... HÜRRİYET...

— KATİLLER... KATİLLER...

— MENDERES İSTİFA... İSTİFA... İSTİFAAA...

Panoyu Günsel'den alıp ilerde açmışlardı çocuklar. "Kahrolsun Diktatörler." Bildiriler dağıtıyordu tomar tomar. Yazılanları okuyamamıştı bile Günsel. O da dağıtıyordu. Yığınla birlikte, var gücüyle bağırıyordu arada. Hürriyet... Katiller... İstifa Menderes... Geceki tartışmanın izi mi kalmıştı ne, tam yürekten de bağıramıyordu. Kenan doğru diyor aslında. Özgürlüğün asıl katili Nato'cular değil mi ülkede?..

Sesimizi onlara duyurma çabasındayız şimdi de... Yoksa onlar mı sürüklüyor bizi bu oyuna? Katiller!.. Kim gerçek katiller? At şunları kafandan... Kavgaya girmişsin, yararı var mı içini bulandırmanın? Niye karşı çıkıyor bu adam bana? Karşı çıktığı yok. Doğru yolu bulmaya çalışıyor. Doğru yol kavga yolu!.. Nerdedir ki şimdi o?.. Yakınımda olsaydı. Niye ayrıldık sanki?.. Ateş etmeyecekler galiba... Tank mı o karşıdan gelenler? Tankla mı saldıracaklar? Antep'de saldırdılar ya!.. Ne de tatlı hava... Karga uçuyor... Silahlar patlarsa kaçar mıyız? Katiller... Katiller... İstifa Menderes... Hürriyet... Hürriyet... Nato'dan mı istiyoruz özgürlüğü? Niye Nato'dan isteyelim? Onlara karşı istiyoruz... Onlara başkaldırmak da var bu isteklerin, haykırışların içinde. Gerçekten de nasıl düşünmedim bunu

şimdiye kadar? Hürriyet... Hürriyet... Hürriyet... Herifler pencerelere dökülmüşler... Haklı değil Kenan. Daha güçlü bağırın, daha yürekten... Nato'culara karşı bir gösteri bu temelde. Hürriyet... Hürriyet... Tüyü bozuk İsmail de bağırıyor... Panoyu o tutmuş bir yanından... Garip oğlan... Ne canavar çıktı şu Handan da... Aslan kız... Şevket Ağbi'ye Kenan'la gitsek mi? Nerde, nasıl buluşacağımızı bile konuşmadan ayrıldık... Hürriyet... Hürriyet... İşyerinde ararım, eve gelir belki de. Askerler geliyor galiba... General o. Emir veriyor... Subaylar... Şevket Ağbi de... Sevil de ne salak... Ağbin midir?.. Cehennemin dibidir. Doldurmuş karnını Faik!.. Benim piç... Hürriyet... Hürriyet... Allah kahretsin. Bu yollar da nasıl bozulmuş. Şu taşlara düşenin bir yanı kırılır. Turgut uyanmış mıdır?.. Leş gibi oğlan. Nasıl büyütürüm babasız çocuğu... Aldırmalı... Bu taşlar... Menderes'in İstanbul'u bayındırına oyunu. Arsa vurgunu, soygun, yağma... Yetmedi mi bağırdığımız... Hürriyet... Hürriyet... Sesim kısıldı şimdiden... Amma yüksekte uçak. Bulut da... Sermet mi şu oğlan? Sermet kışlada. Hürriyet diye bağırmak niye kızdırıyor herifleri?..

Askerlerin ateş etmesini artık kimse olası görmüyor muydu ne? Kımıl kımıl gençlik yığını Belediye Sarayı'na doğru yolları tutmuş, aktı akacaktı. Bağrışmalar, haykırışlar daha yüksekten, daha yürekli, daha bütündü. Birden her rütbeden subaylar, askerler kaynaşıverdi yol başlarında. Bir de general vardı. Sert kesin emirler veriyordu. Erlerin süngü taktığı, saldırıya geçtiği görüldü beklenmedik bir anda. Kızlı oğlanlı öğrenci yığınları şaşalayıp duraksadı birden. Süngülü erler acımasız üstlerine geliyordu. Taş yığınları, çukurlarla dolu, açılmış, kazılmış yollarda bir kıyıya sığınma çabasıyla itiş kakış kaçışmaya başladılar. Panolar, dövizler yerlere düşmüştü. İlk şaşkınlığın yarattığı içgüdüsel ürküyü aşan birkaç genç, karşı çıkma çabasıyla atıldılar birden:

— Arkadaşlaaaaaaar...

Üstüne yüklenen kalabalıkta Günsel de ne yapacağını şaşırmıştı ilk anda. Çevresine bildiri dağıtıyordu o sıra. Birkaç kişinin çarpmasıyla sallandı, tökezledi. Yandaki yıkık bir taş duvara tutunup toparladı kendini... Kaçışıyordu herkes... Bir sopası elindeki panoyu yerlerde sürükleyerek İsmail kaçıyordu... Handan kaçıyordu... Ali, Mahmut, Selim, San Kız, Necla, Gülsen, Ekrem... Generale bak... Kenan mı o? Pencerelerde herifler... Süngüleyecekler be... Erler... Allah kahretsin... Kaçmak olur mu? Birden atılıp karşı koymak geldi içinden... Fırladı... Daha ağzını açamadan

yığının çarpmasıyla ters döndü, yüzükoyun kapaklanıyordu ki kollarından yakaladı biri. Hiç tanımadığı bir oğlandı. Karman çorman insan yığınından bir yol kıyısına çekip attı Günsel'i, delice akan kalabalığa karışıp gitti. Hızır olmalı! Günsel korkuyla soluk aldı. Düşmekten kupayı kurtulduğu yeri çılgına dönmüş yüzlerce, binlerce ayak, bir santim bile ezilmedik yer bırakmadan acımasızlıkla çiğneyip geçiyordu. Ölürdüm, sakat kalırdım en azından... Bebek de... Allah belasını versin bebeğin... Kenan da bir ara sanki yanı başımda mıydı? Hiçbir tanıdık yüz kalmamış... Nerdeler ki bizimkiler?.. Yanında yöresinde birkaç kişi kaçışmaya başladılar yeniden. Günsel de fırladı nedenini bilmeden, taşlar, yıkıntılar arasından koşup kıyıda, duvar dibi bir tümseğe attı kendini. Dönüp yöresine bakmıyordu ki yedi sekiz er bir anda kuşatıverdiler. Yanında birkaç kız, bir de oğlan vardı. Oğlan fırlayıp attı kendini duvarın ardına. Birkaç er peşinden koştular. Yakaladılar mı? Erlerin ardında bir general vardı, çakmaklı gözlerinden ateş saçarak kısık sesle bağırıyordu:

— Götürün!

Erler sürüklemeye başladılar. Günsel diretmek istedi, olmadı. Kurtuluş olanağı yoktu. Paralarlardı. Yürümeye başladı... Erler, subaylar böylece yer yer yakaladıklarını ciplere, GMC'lere sürüklüyorlardı. Kocaman brandalar atıp altında kalanları toparlıyorlardı. Tanıdık bir yüz aradı yeniden. Öyle karıştı ki. General sert yüzü, sesi, erler, subaylar, kaçışan kalabalık, sürüklenen, direten, diretmeyen gençler. Hangisi tanıdık, hangisi değil!.. Dost düşman ayrımı var yalnızca... Ateş etmediler ya... Belki daha kötüsünü kuruyorlar. Tıkış tıkış bir GMC'ye sokulurken yorgunluk, bıkkınlık duydu Günsel. Yine mi Müdüriye'te? Bu kez tamam. Zor kurtarırız paçayı... Vay canına, bildiri kalmış cebimde. Ne etsem bunları?.. Handan'ı, Murat'ı da sürüklüyorlar. Kenan değil mi?..

Kenan'dı. Erlerin itiş kakış arabaya soktuğu Günsel'e katılaşmış, donuk bir yüzle bakakalmıştı yıkıntıların ötesinde.

Arabada tıkış tıkış olmaları işine yaradı Günsel'in. Araç hızla giderken cebindeki bildirileri oğlanların sırtlarını dayadıkları pencere aralığından dışarı bırakmak güç olmadı. Yükten kurtulmuştu, derin bir soluk aldı. Şimdi ne olacak bakalım? Ah Kenancığım. Taş gibi kaldı zavallıcık. Ne yapabilirdik ki... Cumartesi akşamından, Kenan'la konuştuklarından beri gittikçe yoğunlaşan bir duyguydu yalnızlık. Karnımdaki bebeğe yabancılaştığımdan beri! Müdüriyet'e götürülürken güç

vermişti bana geçende, yoldaşımdı, şimdi kurtulmak özlemi duyduğum bir yük. Kenan'ı yıkıntıların ötesinde yapayalnız bırakıp gitmen de önemli değil artık... Bir gün olacaktı nasıl olsa!.. Saçmalıyorsun... Kızgınlığından!.. O karıyı da gebe bırakmış... O karı değil, karısını... Cehenneme... Gene Müdüriyet'e mi bakalım? Asker bunlar...

Müdüriyet önüne vardıklarında kıyıya çekip uzun bir süre beklettiler arabayı... Gergin bir suskunluk vardı arabada. Üst üste, kucak kucağa idiler nerdeyse. Günsel kapıyla pencere arasına sıkışmıştı. Bir-iki kız daha vardı içerde, dipte. Tanıdık yüz yoktu aralarında. Belki bir saatten çok bekleyip durdular öylece. Sonunda kapı açıldı, bir inzibat astsubayı:

— Erkekler insin, dedi.

Araba boşaldı. Bir sivil polis girip oturdu içeri. Dipteki kız bir şey diyecek oldu yanındakilere. Sivil tersledi hemen.

— Konuşmak yok!..

Neyi bekliyoruz! Niye çıkarmadılar Müdüriyet'e? Yoksa... Kapı açıldı, kimlik kartlarını topladılar. Bir süre de öyle geçti. Yine kapı açıldı, orta yaşlı bir kadın soktular içeri. Günsel dibe doğru yürüyen şaşkın, ürkek kadına dalmıştı ki Handan girdi kapıdan. Günsel'i görünce gözleri sevinçle parladı. Günsel de sevinmişti.

— Burda mısın?..

Günsel'in bir şey demesine kalmadan polis sertçe çıktı:

— Konuşmak yok dedik...

Handan, Günsel'in yanına otururken ters ters baktı polise.

— Öyle mi dediniz? dedi alaylı. Vah Vah, ben duymadım...

Günsel'in yüreği hop etti nedense. Takışacak herifle, gereksiz. Polis üstelemedi bereket. Kötü kötü baktı. Onlarda da bir çekingenlik var. Zavallı köpekçikler. Zavallı mı? Aradabadakilere baktı Günsel. Hepsi tedirgin, sinirden sararmış hafifçe. En aldırmazı Handan yine. Günsel'e bakıp gülerek göz kırptı, ne demekse... Boş ver demek belki... Saatine baktı Günsel, on biri beş geçiyordu. Araba yürüdü. Büyük Postane önüne kıvrılıp Ankara Caddesi'ne çıktı. Vilayetin önünde durdu. Kapı açıldı. İnin dediler. Vilayetten içeri sokup koridorlardan geçirdiler. Ağır kadife perdeli, halı döşeli, mobilyalı bir odaya aldılar beşini de; kapıyı çekip gittiler. Şaşkın, susakaldı bir süre beşi de. Handan sevinçle döndü Günsel'e:

— Şimdi ne olacak? dedi.

İstemeden güldü Günsel. Deli bu kız! Bana sorar.

— Vali bey çağırmış öğle yemeğine... dedi.

Esmer kız -Fen Fakültesi'ndenmiş- korkuyla açtığı gözlerini duvarlarda gezdirerek:

— Dinliyorlardır, dedi.

Önce bir suskunluk oldu, Handan atıldı hemen.

— Dinlerlerse dinlesinler, dedi. Bok canlarına olsun...

Ürkerek sustu ötekiler. Günsel gülümseyerek bakıyordu. Handan gidip vişneçürüğü kadife koltuklardan birine uzandı.

— Oooh, dedi. Biraz uyusam... Dün gece bir saat uykum var.

Handan'ın davranışları itmişti ötekileri. Soğuk bakıyorlardı. Hele yaşlıca kadın... Biraz sonra Günsel'le konuşmaya başladı azıcık azıcık... Gerçekten pazara giderken alıp getirmişler kadıncağızı. Olanların pek dışında değil belki, ama polise getirilecek yanı da yok zavallıcığın. Meraklı seyirci olsa olsa. Gözleri doldu bir ara. Çocukları halasıyla bırakmış evde... Vah vah!.. Kocası Anadolu'daymış. Banka müfettişi. Öteki iki kız öğrenci, Handan'ın davranışıyla iyice itilmişlerdi. Ürkek, kuşkulu bakıp duruyorlardı bir köşede. Eski arkadaşlar olmalılar. Çirkince, içlerine kapanık türden. İşleri neydi ki Şehzadebaşı'nda... Geçiyorlarmış ordan... Günsel üstelemedi. Belki de doğrudur. Saklamak istiyorlar belki de. Peki niye buraya getirdiler bizi? Sessizlik içinde iyice sıkıcı bekleyiş başladı. Handan kalkıp yanına geldi Günsel'in. Yaptığı şaklabanlıklar yüreklenme, yüreklendirme çabasıydı ya, ters etki yapmıştı. Günsel'le pencere dibi sandalyelere ilişip konuşmaya başladılar. Kenan'ı o da görmüş erler çocukları toplarken. İyi etmiş adam, tutmuş kendini. Yoksa o da şimdi...

— Belki almışlardır onu da, dedi Günsel. Sonra ne oldu bilmiyoruz ki...

Neşesi sönmüş gibiydi Handan'ın. Müdüriyete doldurulan erkek öğrencileri sille tokat dövüyorlarmış. Ana baba günüymüş orası. Sonra bir subay gelmiş, yarbay belki, bir şeyler konuşmuşlar içerde odalarda, bırakmışlar dövmeyi. Çocukların bir kısmını da alıp götürmüş subay... Sonra Handan'ı indirmişler bu yaşlıca kadınla... İyi yine subaylar, ateş ettirmediler diyordu. Karnını işaret etti göz kırparak bebek durumu nasıl gibisine. Boş ver anlamına başını salladı Günsel. Konuşacakları tükenivermişti, suskun kaldılar yine. Handan kalkıp sinirli dolaştı, gidip kapıyı dinledi...

— Bizi burda unuttular herifler! dedi.

Bir süre daha geçti sessiz, somurtkan. Günsel daha da meraklanmıştı şimdi. Gerçekten neydi buraya getirilmeleri? Bir daha göz gezdirdi odaya. Perdeler, halılar, kanepeler, koltuklar, avize, sigara masaları, duvarda kitaplık... Bir anlam veremiyordu bir türlü. Alışılmışa benzemiyor, bakalım nasıl oyun bu? Handan somurtuk oturmuştu koltuğa. Saat yarıma geliyordu. Kapı açıldı birden; ak saçlı, buruşuk yüzlü, açık renk giysiler içinde semizliği iyice belli bir adam girdi içeri, şöyle bir süzdü odadakileri. Açtı kapıyı.

— Gelin bakalım, dedi yavaşça...

Yandaki bir odaya aldılar bir yan koridordan geçirerek. Deminkinden kat kat üstün döşeli idi oda, kocaman bir büro, maroken koltuklar, karşıda büyük kapitone kapı, halılar, perdeler, duvarlarda tablolar, kristal avize... En üstten bir bürokratın odası belli ki. Valinin belki de. Ak saçlı, semiz adam sıraladı onları büronun karşısına.

Sonra cebinden çıkardığı kimlik kartlarını tek tek elden geçirerek yüzlerine baktı birer birer. Günsel'de biraz daha mı çok durdu ne? Kartları baştaki kıza verdi, dağıt gibisine. Girdikleri yan kapıdan çıktı.

Kartlarını almışlardı ki karşıdaki çift kanadı büyük kapı açıldı birden, süzgün gestapo bakışlarıyla, Günsel'in tanıyıp da şaşkınlıktan ilk anda çıkaramadığı Namık Gedik girdi odaya. Ardında Kemal Aygün vardı. Gedik hızla yürüdü, bürodaki koltuğa oturdu. Kemal Aygün ağır ağır yürüyüp ardından ayakta durmuş, asık yüzle bakmaya başlamıştı. Gedik parladı birden:

— Devleti yıkmaya çalışıyorsunuz...

Sağlıksız sesi odadaki canlı her şeye karşıydı sanki. Günsel ölgün gözlerine baktı adamın, kara sarı derili yüzüne baktı. Arkaya taramış bir tomar kıl yığını saçları, beyaz gömleği, parlak kravatı, koyu giysileri ile devletin koruyucusu!..

— Ne istiyorsunuz! diye aldı yeniden, aynı sağlıksız, ağılı sesle... Gözlerini tek tek üstlerinde dolaştırdı odadakilerin, sonra daha da etkilemek için bastırarak:

— Sizin yaptığınızı bu ülkede komünistler yapmadı, diye bağırdı.

Yine canlıya düşman bir sessizlik. Günsel adamın ağılı soluğunu dağıtma çabasıyla konuşmak, bir şeyler yapmak isteği ile yandı birden. Saçmalıyorum. Başını önüne eğdi. Düşündüğünden ürkmüş gibiydi. Komünistler bile yapmamış bizim yaptığımızı!.. Namık Gedik ayağa kalktı,

elleri ile masaya dayandı, eğilir gibi yaptı yavaşça. Sesini yumuşatarak başladı bu kez:

— Sizleri öne sürüyorlar. Vatan hainleri var ardınızda. Belki de bilmeden araç oluyorsunuz... Düşmanları var bu ülkenin...

Sustu. Baştaki kızdan başladı sormaya. Kimdi, neydi, niye katılmıştı devleti yabancılara karşı küçük düşürmek isteyen hainlere? Korkudan duyulmaz olmuş mızmız sesleriyle bir şeyler söylüyorlardı sırayla. Yaşlı kadıncağız hıçkırıklı bir sesle yemine başladı. Pazara gidiyormuş, tam o sırada... Üstelemeden geçiyordu yandakine. Sıra Günsel'e gelmişti. Günsel dimdik bakmaya başlamıştı adama. O da gözlerini dikip kaldı bir süre. Günsel'in konuşmadığını görünce:

— Siz? dedi.

Yudumdu Günsel. Çelişkili duygularla güç tutuyordu kendini.

— Felsefe öğrencisiyim... Ordaydım... Cipe sürüklediler... Buraya getirdiler...

Kesik kesik, uzunca aralıklı söylemişti. Gedik bir süre dikip kaldı gözlerini. Günsel de bakıyordu. Şimdi başlayacak herif. O zaman da ben... Aptallık etme... Konuşmaman gerek... Aptallık etme... Kahramanlık mı edeceksin budala. Ağbim ne dedi?.. Aptallık etme... Şu herife ağız dolusu...

— Felsefe okuyorsunuz demek... Vatanınızın, devletinizin yararına düşünmeyi öğretmediler mi size?..

Öğretmediler de senden öğreneceğiz bir numaralı cellat!.. Sus, sakın konuşma. İçine atmaktan, sinirden sırtı tere batmıştı. Adam bir an daha baktı dik dik. Sonra Handan'a geçti. Handan doktor olduğunu söyleyince, gerisini beklemeden başladı hemen:

— Ben de doktorum. Çok acı duydum bir meslektaşımın karşıma böyle çıkarılmasından. Daha dün polisleri, yasa adamlarını taşlayıp kanlarını akıtanların arasında ne arar sizin gibi doktor hanım? Teessüf ederim. Utanmazlığa bak. Çocukların katilleri. Ağız dolusu tükür şu herifin suratına... Aman Handan bir şey demese. Bir şey demedi Handan. Gedik başladı yeniden. O da öğrencilik yıllarında gençlik örgütlerinde çalışmış; millet, memleket sorunları söz konusu olunca en önde koşmuş. Ama hiçbir gün devlet, millet zararına çalışmamış... Ve hiçbir gün... Etkilediği inancı ile konuşup durdu bir süre...

— Yakınlarınızı uyarın, dedi sonunda. Milletimizi, devletimizi yıkmak için komplo hazırlanmıştır. Alet olmasınlar... Biz daima gençlerimizin...

Bir şeyler daha söylüyordu ki deminki semiz herif girdi kapıdan. Dışardan da sesler gelmeye başlamıştı. Kemal Aygün'e bir şeyler fısıldadı gelen. Namık Gedik de dönüp baktı onlara. Anlamlı bakıştılar. Sözünü bağlayıp kapıya yürürken, son bir sert bakış attı odadakilere!..

— Umarım anladınız dediklerimi, dedi...

O önde, Kenan Aygün ardında, çıktılar. Semiz adam başıyla kapıyı gösterdi kızlara. Çıkarıp deminki odaya aldı onları da.

Kuruntu mu ediyordu ne, semiz adam sanki Günsel'e bakmıştı sürekli! Müdüriyette kaldığım gece Birinci Şube'de değil miydi bu adam? Gece yarısı karşısına çıkartıldığı masada oturanlardan biriydi sanki. Yeniden odaya girince birbirlerine bakakaldılar önce şaşkınlıkla. Handan gülmeye başladı.

— Vay canına be, dedi. Üşenmeden amma da dil döktü herif...

Soğuk hava dağılmış gibiydi. Ötekiler de daha canlanmışlardı. Gülümsediler. Gedik'teki tatlı sert yumuşaklık onları da yüreklendirmişti belli ki. Handan kapıya baktı:

— Peki ama şimdi ne olacak sayın meslektaşım?

Hiçbir şey olmadı uzun süre. Saat bir buçuğa kadar sıkıntılar içinde bekleyip durdular. Arayıp soran da yoktu. Ara sıra dışarda gürültüler oluyor, sonra yine sessizlik. Bir ara kapı açıldı, kumral çilli bir baş uzandı içeri, hızla çekti kapıyı. Yaşlı kadın bönsü bir bakışla gözlerini dolaştırdı ötekiler üstünde.

— Unuttular bizi, dedi.

Bir gülmek tuttu Günsel'i. Karşılaştığı şeyler öylesine beklenenin dışındaydı ki kadının safça söylediği iki sözcük olağanüstü güldürücü gelmişti. Handan atıldı, kapıya vurmaya başladı. Yoktu gelen giden. Kapıyı yavaşça açıp dışarı uzattı başını, döndü içeri şaşkın şaşkın:

— Kimseler yok burada ayol, dedi...

Hepsi doluşup baktılar kapıdan. Boştu koridor. Çıksalar mı çıkmasalar mı, duraladılar bir süre kapıdan bakışarak...

— Girin içeri!.. Ne oluyor?..

Loş koridorda bitiveren esmer, lacivert giysili, polis görünüşlü biri yaklaşıyordu. Yaşlı kadın korkuyla çekiliverdi hemen. Bir kapı açılmış, semiz adam da görünmüştü.

— Girin içeri!..

Kızlar da çekildiler. Handan'la Günsel kalmıştı kapıda. Handan bir adım da dışarı attı kapıdan.

— Niye girelim? dedi. Namık Gedik Bey bıraktı bizi...

Lacili herif sertleşti.

— Girin diyorum!..

Semiz adam aşağıdan alıyordu sanki... İçerdekiler de yüreklenmişti. Yaşlı kadın ağlamaklı başladı kapıdan:

— Kardeşim, evde çocuklarımı aç bıraktım vallahi... Bakın file elimde... Pazara gidiyordum...

Semiz adam kesti:

— Peki... Peki, girin bakalım şimdi...

Odaya soktular hepsini... Handan bağırıp çağırmaya başlamıştı. Evecenlikle çarpık çurpuk tümceler yuvarlıyor; Namık Gedik Bey gidin dedi bize'ye bağlıyordu sonunda. Kapıyı aralık bırakmışlardı. Handan yine çıktı kapıdan. Ötekiler de izlediler. Koridorda yine bir sessizlik olmuştu. Biraz sonra yaşlıca bir adam göründü, gelin gibisine el salladı. Yan koridordan, kapı önlerinden geçirip ana koridora, büyük kapıya getirip bıraktı. Kapılardan girip çıkanlarda, koridorlarda koşturanlarda bir karmaşa, bir güvensizlik, bir bezginlik vardı. Yıpranmışlık vardı her şeyde.

Vilayetin çevresi tanklarla sarılıydı. Erler, subaylar, zırhlı araçlar... Günsel'le Handan şaşkın, mutlu, olan bitene inanmaz bir yeğnilikle koşar gibi Cağaloğlu'na doğru yürümeye başladılar. Ötekiler kapıda ayrılmışlardı.

— Nasıl oldu bu iş ayol?., diyor, gülüyor gülüyordu Handan. Sayın meslektaşımın centilmenliği mi?..

— Sayın meslektaşın da ne bok yiyeceğini şaşırmış kızım...

Günsel işin iyice bilincine varmış gibi dönüp baktı Vilayete doğru...

— Bitmiş herifler, dedi. Boşalmış içleri. Tanktan, askerden kabukları olmasa, tamam...

Böyle söylemek yüreğini soğutuyor insanın ya, gerçekten öyle mi? O ki kuşkun var, ne diye palavra sıkıyorsun? Palavra değil de... Kenan'ın oraya bir uğrayalım... Eve gidelim demişti Handan. Yorgunmuş, hem de evden ararmış çocuklar onları.

Doğruydu. Dolmuştan inip de sokağa girerlerken Handan'ı gönderip bakkaldan telefonla Kenan'ı aradı Günsel. Burak çıktı, Kenan Ağbi gelmemiş daha. Evde bekleyeceğini söyledi, kapattı.

Handan'ı yatağının üzerine uzanmış, uyudu uyuyacak buldu evde. Salona geçip koltuğa bıraktı kendini. Teyzesi mutfaktaydı, Turgut yoktu. Sormadı. Öyle yorgundu ki. Açtı, hiçbir şeyi içi çekmiyordu. Polisten kurtulmaktan doğan sevinç dağılmış, nerdeyse acılık çökmüştü içine. Bir sürü çocuk Müdüriyet'te dayakta, işkencede. Nasıl bıraktılar bizi? Belki Kenan da Müdüriyet'te. Yıkıntılar ötesinde bakakalmış, dimdik görüntüsü gözünün önündeydi hep. Bırakırlar mı onu öyle?.. Kapı çalındı. Fırladı birden. O'dur. Sermet'ti... Şaşırdı, beklemiyordu. Yine de sevinmişti.

— Hoş geldin, dedi, Hayrola... Bıraktılar mı?..

— Vallahi bilmiyorum, dedi Sermet. Bıraktılar mı, biz mi kaçtık?.. Vilayetteki gibi... Ne oluyor bu adamlara? Her yandan mı dökülüyorlar?.. Subaylar basbayağı koruyorlarmış çocukları. Yoksa?..

— Bir oyun olmasın bütün bunlar?..

Sermet de kuşkuluydu. Öğle karavanasından sonra birkaç çocuk duvardan atlayıp çıkmış bir yola. Kente de ordan geçen bir asker taşıtı ile gelmişler. O günün olaylarını konuşuyorlardı ki kapı çalındı. Tedirginlikle kapıya gitti Günsel. Kenan'sa şimdi?.. Bu oğlanı görünce... Doktor Ali'yle, şöyle bir tanıdığı bir kızla bir oğlandı. Tıp'tan. Handan'ın tayfası. Yolgeçen hanını geçti ev, altından ne çıkacak bakalım... Ne çıkarsa çıksın... Olayları tartışmaya koyuldular. Herkeste bir kuşku, bir tedirginlik vardı. Kimse iyiye yormuyordu olanları. Akşama doğru Handan kalktı. Hukuk'tan, İktisat'tan çocuklar da geldi. Bugün alınanların çoğu Harbiye'ye, Merkez Kumandanlığı'na, Rami Kışlası'na götürülmüş. Bırakılan da varmış. Avukatlar yürümeye kalkmışlar... Dağıtmışlar... Kumandanlar ateş etmeye yanaşmamış... Polis en çok beş altı çocuk üstünde duruyor; herkese onları soruyormuş. Günsel bu sürekli arananlardan Raif'le Nuri'yi tanıyordu yalnızca. Her şeyi bunlara yıkıp ipe kadar götürebilirler ibret olsun diye bakarsın... Cız etti içi. Bizim için daha iyisini mi düşünüyorlar? Yukardan alıyorlardı ya, acılarla dolu olasılıkların tedirgin evecenliği vardı herkeste.

Akşam karanlığı basmıştı ki Kenan geldi. Çocuklar çıkıyorlardı, Sermet'le Handan kalmıştı yalnızca. Kapıda Kenan'la karşılaştılar. Kenan içeri girip de Sermet'i görünce duralar gibi oldu önce, toparlandı. Günsel'i kucaklamak için yanıyordu. Ne arar bu hergele burda? Durgundu. Sonuna kadar da gitmedi durgunluğu. Sermet de damarına basmak içinmiş gibi kımıldamıyordu yerinden. Yapışkanlığı üstündeydi. Ne güzel oyun çıkmıştı Handan'a da... Günsel'le mutfakta yemek hazırlıyorlardı ki:

— Seninkiler içerde birbirlerini öldürmesinler, dedi.

— Kovsa mıydım? dedi Günsel. Bu oğlan da çok münasebetsiz... İyi arkadaş belki ama...

— İyi arkadaş mı oldu şimdi?..

Girmedi tartışmaya. Zaten canım sıkkın; bu kız da hep üstüme gelir böyle. Kenan'la Sermet çıktıklarında 10'a geliyordu. Sinir yarışı yapar gibi birbirlerinin çıkmasını beklemişlerdi. Sıkıyönetimin yasak saatinde sokakta olacaklardı nerdeyse. Konuşmalar da günlük olayların sönük, soğuk yinelenmesiydi. Yalnız bir ara Sermet, Müdüriyet'te Günsel'in yiğit davranışını hücredeki delikten nasıl gördüğünü anlattı daha da abartarak. Kenan'a inat yapıyordu sanki; orda yoktun sen, biz yan yanaydık der gibi. Mutluluk duyuyordu, çekiniyordu da Günsel. Şimdi Kenan... Kenan da o günkü olaylara değindi şöyle bir. Günsel'in yakalandığını görmüş, bir türlü karar verememiş hangisi doğru olacak diye. Atılsam mı, yoksa...

— Doğrusunu yaptınız, dedi Handan... Olur mu hiç?..

Gözlerinin içinde alaylı bir gülümsemeyle sessiz bakıp durmuştu Sermet. Kenan ne diyeceğini bilemiyordu. Bir şeyler dese ya şu hergele de versem ağzının payını. Korkmadım, kaçmadım ki... Yumruk bile yedim... Ne yapardım başka... Handan anlamıştı. Dünden hazırdı Sermet'e yüklenmeye...

— Siz ağbimizsiniz Kenan Bey, dedi, çoluk çocuk gibi aptalca atılır mısınız ortaya hiç...

Günsel ne diyeceğini bilememişti... Çıkarlarken Kenan:

— Yarın ararsın değil mi, dedi, bir ara fısıldar gibi...

Ertesi gün evde olmayı düşünmüştü Günsel. Turgut'la teyzesiyle kalmalıydı bir gün olsun. Safi köpeğine dönmüş oğlan! Anneciğimin sözü... Akşam yemekteki davranışlarından, pisliğinden utanmıştı. Telefon ederim bir ara... Yarın ne olacak bakalım?.. Şevket Ağbi de beklemişti bugün... Niye çağırdı ki?.. Ölü gibi düşüp yattılar.

Sabah hafif ateşle kalktı Günsel. Handan daha önce kalkmış, çay hazırlamıştı. Nabzına filan baktı.

— Çıkma sen bugün, dedi...

Bir de hastalık mı? Tam da sırası. Öyle yorgundu ki... Akşama ateşi yükselmeye başladı. Kenan'a Handan telefonla bildirmişti. Kenan geldiğinde yine birçokları vardı evde. Ankara'da Meclis'te geçen haftaki kavgaları anlatıyorlardı ayrıntılarıyla. CHP yeraltı muhalefete geçecekmiş!

Ulus'u gizli çıkarıyorlarmış. İsmet Paşa'nın konuşmasını çoğaltıp yayıyorlarmış gizliden... Polis saklanan gençleri arıyormuş deli gibi... Neyi iyiye, neyi kötüye yoracağını bilemiyordu Günsel. Bu hastalık da... Geç saate kadar gelip gidenle doldu ev. Kenan'la bile şöyle bir rahat, baş başa konuşup tartışamıyorlardı ki... Sürekli bir durgunluk vardı onda da. Somurtur gibi. Sermet'e taktı kafasını, biliyorum. Şımarıklık, karısının koynuna gitsin!.. Uff, kafamın içi de Türkiye gibi, arapsaçı çelişkilerle dolu. Başka nasıl olacaktı Türkiye'deki kafa... Ayağa kalkınca ilk işim karnımdaki piçten kurtulmak olacak. Ateşim bir düşse. Nerde üşüttüm?..

Beş gün kadar sürdü ateşi. Gelip giden öğrenciler hiç eksik olmuyordu evden. Sokaklarda yürüyüşe çıkanlar da akşama uğruyorlardı en geç. Hele Sermet... Bu ev gözaltında diye geldi bir gün Handan. Yok canıııım!.. Ev değil ki diyordu Handan, çüklü baba tekkesi!.. Giren çıkan belirsiz. Daha iyiydi Günsel, kalkmış salonda oturuyordu. Aliler geldiler. Önemli bir sorun vardı. Kaçan çocuklardan ikisinin, Reşat'la Hasan'ın saklanacak yerleri yokmuş, sokaktaymış oğlanlar, Kurtuluş'ta bir kilisede gizlenmişler dün gece. Tabutların arasında yatmışlar. Çok sürmez bu iş diyorlardı, gizli polis her yerde canavar gibi. Sağ komazlar bir ellerine geçirirlerse. Suriye ya da Yunanistan'a mı kaçsalar, dendi. Nereye kaçacaklar?.. Buraya gelsinler diyecekti nerdeyse Günsel. Handan sürekli bakıyordu Günsel'e. Önce anlamadı, sonra kulaklarına kadar kızardı. Bomboş ev duruyordu Teşvikiye'de. Olur mu?.. Niye olmaz ki?.. Kenan'la konuşmak gerek. Hem ötekilere kimin evi diye... Düşünülecek şey mi bu durumda o...

— Gel kız şu iğneni yapalım, dedi Handan.

Ötekiler kalkacak oldu, tuttu onları... İçerde anlaşıverdiler. Handan bir akrabalarının evi diye verecekti anahtarı çocuklara. Kenan'la da konuşurlardı nasıl olsa. Böyle bir zamanda karşı koyacak değildi ya. Günsel de sanmıyordu. Bir iş yapmanın sevincini duyacaktı belki... Adresi yazdı, planını çizdi. Handan da çıktı onlarla. Önce o gidip hazırlayacaktı evi. Hem sevinçli, hem de işkilliydi Günsel. Kenan'a bir sormadan... Kocaman kırmızı güllerle geldi Kenan akşama doğru. Nasılsa kimse yoktu evde. Turgut okuldan dönmemişti, teyze de yatıyordu içerde. Deli gibi sarıldı Kenan. Günsel yavaşça çekip kurtardı kendini.

— Ne yapıyorsun? dedi.

Kenan suçlu gözlerle kapılara baktı. İsteksizliğindendi aslında Günsel'in. O geceden beri Kenan'a, Teşvikiye'deki eve, gittikçe bilinçüstüne çıkan bir soğukluk mu birikiyordu içinde ne? Hastalık çabuklaştırmıştı bunu. Handan'a anahtarı vermeye kolayca yanaşmam da bundan belki. Geçecek, biliyorum... Bir süre sonra ancak...

— Haydi, dedi Kenan, çocuksu sabırsızlığı ile. Gidelim bu akşam... Üşütmem ben seni birtanem... Arabayla doğru...

Günsel ne diyeceğini bilemeden kaldı. Kötü mü? Öç almak olanağı işte... Karşı da çıkamaz.. Hele çıksın...

— Gidemeyiz oraya, dedi soğukça bir sesle. Anlamadan bakıyordu Kenan.

— Bir süre başkaları kalacak orda...

— Başkaları mı kalacak?..

Belli ki bir anlam verememişti Kenan. Şaka mıydı, bir taş mı vardı sözde? Gize dayanmanın üstünlüğü ile bakıyordu Günsel. Ağır ağır açıkladı. Sonra olağan, önemsiz bir konuya değinir gibi:

— Artık hiçbir şey kendimizin değil, dedi. Öyle bir döneme girdik ki... Acımasız...

Akşam karanlığındaki odada sessiz kaldılar bir süre. Günsel gözlerini dikmiş Kenan'ın tepkisini kolluyordu. O geceki tartışmalardan sonra bir olup bitti idi bu davranışı, ne yapacaktı bakalım... Bir sigara yaktı Kenan. Bir-iki soluk çekti, düşünceli. Karşı konacak bir şey değildi aslında Günsel'in yaptığı ya, sonucu ne olurdu? Rasim, kapıcı... Polisler... Biz... Öyle bir döneme girdik ki... Ne denir?

— Keşke beni bekleseydiniz, dedi. Benim götürmem daha doğru olurdu belki... Handan bir aksaklık yapmasın?..

Kendini güç tuttu Günsel. Boynuna atılmak gelmişti içinden. Ne çok seviyorum, gevşeyiverdim.

— Sanmam, dedi. Ayrıntılarına kadar öğrendi Handan... Beceriklidir... Gece gidecekler... Dış kapının anahtarını da aldı... Ben hasta olmasaydım...

Bir şey demeden bakıp kaldı Kenan. İyi ki hastasın! İki delikanlıyla gece yarısı o eve girip... Başladım yine... Nermin'in

evinden başka yer kalmadı gidecek!.. Ne yapacağız?.. Nereye gideceğimiz belli mi?.. Bizi daha iyi şeyler mi bekliyor? Rasim'in söyledikleri boş değil...

— Çok kanlı bir oyuna girişeceklermiş, dedi. Rasim söyledi... Kulağı deliktir onun, bilirsin... Daha doğrusu herif... Neyse...

Nerden başlayacağını bilmez gibi duraladı. İçinde kabaran bir heyecanla gözlerini Kenan'a dikmişti Günsel.

— Neymiş oyun?..

Dili varmıyormuş gibiydi Kenan'ın. Ya da inanamadığı için başlayamıyordu bir türlü...

— Diyor ki... dedi, öldürteceklermiş kırk elli kişiyi.

— Öldürtecekler mi?..

— Öyle diyor... Özellikle eski devrimcilerden kırk elli kişiyi toplayıp bir alanda... Asker giysileri içinde kendi adamlarına bombalarla, makinelilerle öldürteceklermiş...

Bir ürpermeyle baktı Günsel, yine de kavrayamamış gibiydi.

— Nasıl?..

— Nasılım bilmiyorum, dedi. Öyle diyor... Kesinmiş kararları... Sonra da öldürülmüş o fişli komünistlerin resimlerini basınla dünyaya, kamuoyuna dağıtacaklarmış... İşte CHP'nin işbirliği yaptığı, ön saflarında çarpışan azılı komünistler diye...

Ürpertici bir sessizlik çökmüştü birden. İnanamıyordu Günsel... Himmler'in Polonya'da uyguladığı yöntem... Niye olmasın?..

— Yapar bu canavarlar, dedi Günsel... Sonra anımsamış gibi ekledi:

— Tahkikat Komisyonu'nun CHP'yi suçlamasında gizli hücre kurmak, Bizim Radyo'nun önerilerine göre eylemde bulunmak filan var... Tanıtlayacaklar bunu... Vay canına... NATO'ya düşman olduklarını da yayıyorlar CHP'lilerin... Nasıl uygulayacaklar, kimleri alacaklar?..

Birden ağbisi geldi aklına... İyi ki burda değil... Baba'ya, eskilere hemen yaymalı... Peki ya yalansa... Boşuna tedirginlik en azından... Belki bunu da kasıtlı yayıp başka hesaplar peşinde herifler... Birden her şeyi unutmuştu, kalktı koltuktan, Kenan'ın boynuna doladı kollarını... Öptü öptü... Sığınmak isteği...

— Uff, dedi... Ne aşşağılık dünyadayız...

Bir şeyler daha söylemek istedi. Özellikle Nermin'in gebeliği ile ilgili. Aldırmamasını filan... İçinden gelmiyordu. Yıkılmış bir yanı vardı daha onaramadığı... Ne küçük-burjuvayım... Kapı çalındı... Ayrılıp koltuğa oturdu, Kenan açtı. Turgut'tu... Teyze de kalkmıştı. Biraz sonra da Sermet'le bir oğlan damladılar... 5 Mayıs'ta saat beşte Ankara'da

Kızılay'da çok önemli olaylar geçmiş. Menderes'i yuhalayıp tartaklamış halk... Zorla kurtarmışlar herifi... Sermetler'in bir general yakınları gelmiş Ankara'dan... Kara Kuvvetleri Komutanı Cemal Gürsel, Ethem Menderes'e mektup yazmış; Demokrat Parti Yönetimine tepkisini bildiriyormuş. İçlerinde Ankara milletvekili Ecevit'in de bulunduğu dört milletvekilinin İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Fahri Özdilek'e verdikleri dilekçede, vatandaşlara, işgal kuvvetlerinin bile reva görmediği çirkin ağır muamelelerden, tırnak söküldüğünden, kulakların sağır edildiğinden söz edilmiş. Ayın dördünde CHP Meclis Grubu adına Yönetim Kurulu yıldırımla Menderes'e başvurmuş. Sermet'in yanındaki oğlan -babası CHP il yönetimindeymiş- çıkarıp kopyasını gösterdi telgrafın. Anayasa dışına çıkıldığı için millet kararlı infial göstermek zorunda kalmış. Bütün baskı rejimleri gibi karanlığa sürüklüyormuş ülkeyi. Baş aşağı gidiyormuş Menderes. "Milletin haklarını müdafaa etmekle hiçbir haysiyetli milletten daha geri bir anlayışta olmadığını..." diye bitiyordu telgraf. Bir tümce okunurken Günsel'le Kenan bakıştılar. "Milleti ve dünyayı aldatacak iftira olarak CHP'nin hür milletler camiası ve NATO ittifakının aleyhtarı olduğunu yaymaktasınız..." CHP'ye ettikleri iftiraya dünyayı inandırma oyunu peşindeler demek. Kenan'ın anlattıklarının şimdi daha da etkisindeydi Günsel. Bunlara açıklasa mı açıklamasa mı bilemiyordu. Kenan ona bırakmıştı belli ki. Daha gereği yok gibi geldi. Hem bunlar değil ki tuzağa düşürülecekler. Dokuzda kalkıp gittiler. Kenan pirelenmiş baktı Sermet'in bir ara ayaküstü fiskos eder gibi Günsel'e sokulmasına. Yarın sabah uğrayacağını söylemişti Sermet. Çok önemliymiş... Kim bilir ne halttır! Kenan'ın kuşkulu, kıskanç bakışlarını görünce gülmek geldi içinden, Günsel'in. Çocuk bu adam... Bencil, her çocuk gibi...

Uzun saatler uyuyamadı gece. Handan ne yaptı ki... Kenan'ın söylediklerini hemen Baba'ya, Şevket Ağbi'ye... Şevket Ağbi'ye de ayıp oldu... Hastalığımı duymuştur belki de... Kafası karmakarışıktı yine. Sabaha karşı dalmıştı. Teyzesinin sesi ile uyandı. Şevket Ağbi gelmiş, salondaymış... Yedi'ydi saat. Başı öylesine ağrıyordu ki. İlaçlardan belki... Çabucak giyinip yüzünü yıkadı, salona geçti. Şevket Ağbi tedirgin bakışıyla köşedeki koltuğa ilişmişti. İçini yakan bir sıkıntı duydu Günsel. Nedenini bilmediği bir korku vardı içinde. Önemli bir şey olmalı... Düşleyemeyeceği kadar önemliydi... Ne diyor bu adam... Kenan polis miymiş? Allah hepsinin belasını versin, eşşoğlueşşekler!

XXIX

Saraçhanebaşı olayları kendine güven kazandırmıştı Kenan’a. Günsel’i gözden yitirdiği ürkülü kaçışa o da kaptırmıştı ya, tez tutup toparlamıştı kendini de, yöresindekileri de...

İtiş kakış, birbirini çiğneyen yığından sıyrılmış, yıkıntıların ardındaki bir yapının kirli duvarını sırtına vermiş, kaçan birkaç kişiyi elleri ile karşılayıp göğüslemişti. Önceleri pek ipleyen olmamıştı, çılgın gibi kaçıyorlardı. Önünden yıldırım akışıyla geçen yüzler Kenan’ı etkiliyordu daha çok. Şaşkın bilinçsiz kaçışın, ürkünün, topluluk içindeki bireyci çirkinliği ayna tutmuştu yüzüne. Kendine başkaldırır gibi güçlü atıldı birden...

— Durun be!.. Ne kaçıyorsunuz?.. Durun!..

Kırlaşmış saçları, çizgili olgun yüzü, sesinde, atılışındaki içtenliğini daha da etkili kılmış olmalıydı. Çevresindeki gençler duralamıştı. Bu yanı boşlayıp karşıya saldırmıştı askerler de tam o sıra. Anayoldaki kaçış durdurulur gibi değildi. Tankların, süngülü erlerin yığınla baskısı olanak bırakmıyordu karşı koymaya. Kenan, kıyıda, çevresinde birkaç genç, ne yapacağını bilmeden gözleriyle Günsel’i arıyordu çılgın gibi. Asker taşıtına bindirilen Günsel’i görünce ne yapacağını kestiremeden kalmıştı yine. Atılmalı mıydı? Niçin?.. Var mı niçini?.. Arabaya akmışlardı bile Günsel’i... Fırlıyordu ki askerlerle kuşatılmış araba hızla atıldı ileri... Donup kalmıştı...

— Ağbiii!..

Yöresindekiler çekiyordu kolundan... Kıztaşı’ndaki kalabalıkta kendini görüp tanıyanlardan olmalıydılar... Ya da deminki direnişinden yakınlık duymuşlardı... Yandan üstlerine gelen bir subayla yirmi otuz erin saldırısından kurtulmak için sürüklenircesine kolundan çekip kaçışmaya başlamışlardı. Öyle ağırına gidiyordu ki kaçmak, silkinip kurtardı kolunu, duvarın dibine çekilip dimdik durdu. Kaçmamasından mı, yaşlılığından mı nedir, subay, erler Kenan’ı bırakıp kaçanların peşine düştüler. Yöresi boşalıvermişti bir anda. Tek başına, alana, olaylara seyirci bir yaşlıca vatandaş olmuştu duvar kıyısında. Gözleri, Günsel’i tıktıkları, şimdi uzakta yol boyu küçülerek giden arabadaydı. Araba da ilerdeki sokağı dönünce boşalmış gibi kaldı. Alan, yollar da boşalmıştı. Tanklar, asker araçları,

subaylar, erlerdi ortada dolaşan. Kemerlerin, kemerlerin ardında aralıktan, boşluktan görülen duvarlarıyla Gazanfer Ağa Medresesi'nin, Şehzade Camisi'nin soylu yapıları, biraz önce süngüyle, tankla özgürlük çığlığına kapatılan alanı yüce bir umutla sınırlıyor, sağda NATO'cuları barındıran Belediye Sarayı'nı, bir sessizlik içinde, yapısal çirkinliğinden de öte suçluyor gibiydi. Gökte bir helikopter dolanıyordu. Günsel gitti; kalmadı yapılacak bir şey! Kenan, Aksaray'a inen yol kıyısında ağır ağır yürümeye başladı. Bir ara sokağa saptı biraz sonra. Niye ayrıldım alandan? Kavga bitti mi? Benim kavgam değil bu. Günsel'in kavgası da değil aslında. Karmaşık duygularla çalkalanarak Aksaray Postanesi'ne kadar yürüdü arka sokaklardan. Rasim'e telefon açtı. Önce evde aradı. Refiş çıktı, işyerine gitmiş biraz önce. Bir yakınlıkla konuştu ki Refiş, çoktandır böyle değildi. Ya da ben... Canı cehenneme şırfıntının... Rasim'i hemen buldu.

— Yine mi? diyordu Rasim. O haspa da biraz evinde otursa ya!..

Ne kızıyorsun, senin dediğini diyor o da... Şimdi çıkması gerekiyormuş, işyerinde arayacakmış öğleden sonra, üçte filan... Üçe kadar ne yapacağım? Yine alana dönsem? Ne var alanda?.. Yenikapı'ya doğru yürüdü, deniz kıyısına çıktı. Aylarca önce Günsel'le dolaştıkları yerlere doğru yürüdü. Çekiciliği yoktu anıların, kafasındaki her şey geleceğe yönelikti. İçinde bir eziklik, uzun süre dolaştı. Bir kahvede çay içti. Denize, dalgalara gemilere baktı uzun uzun. Yoldan geçen araçlara baktı. Nasıl kurtulacak Günsel? Ülkece nasıl kurtulacağız?.. İyice karamsarlığa düşmekten korkuyordu. Son gecelerini düşünüyordu çok bunaldı mı, Günsel'in gülen gözlerini, marşlar söyleyişini düşünüyor düşünüyordu... İçindeki kazıntıyı bastırmak için Aksaray'da bir lokantaya girdi öğlende. Herkeste bir sessizlik vardı. Düşünceli yiyordu insanlar. Saat üçe doğru işyerine gelip de Günsel'in haberini alınca, yorgunluğunun bilincine birden varmış gibi yukarı çıkıp koltuğa bıraktı kendini. Yine kurtulmuştu Günsel. Korkuyordu Rasim'in gücünden. Onun gücünden mi kurtuldu?.. Başka nasıl olur ki? Günsel'i görmek için hemen eve koşmak gelmiyordu içinden. Gittikçe artıp çoğaldığına inandığı suçluluğu, yüz yüze gelip de Günsel'den saklayınca daha da büyüyordu. Rasim'e başvurup kurtarıyorum seni desem... Nasıl derim? Rasim nasıl kurtarıyor? Ne bileyim? Nerden bileyim? İkidir kurtarıyor işte... Karşılığında bir şey de istemiyor ki benden. İstemesi gerekmiyor hıyarağası. İstediğini alıyor belki de... Nasıl? Ne bileyim, nerden bileyim? Binemeyeceği eşşeğin önüne ot kor mu o herifler...

Sırtımızdalar, öyleyse? Rasim'in araması gecikince çıkıp yürüdü Beyazıt'a doğru, dolaştı durdu yollarda. Günseller'e gidip de Sermet'i görünce başka sağlıksız duyguların da karmaşasına kapıldı bu kez. Günsel'in nasıl olup da bıraktıklarına şaşıp bir anlam verememesi, heriflerin laçka olduklarına bağlaması daha çok, Kenan'ın içindeki acı baskıyı daha da ağırlaştırmıştı... Peki Sermet niye ayrılmaz bu kızın peşinden? O da hani, oğlan peşini bırakmasın diye elinden geleni ardına koymuyor! Bıktı benden, güven olur mu bu kızlara!.. Kim bu kızlar dediğin... Seninle yattı diye... Onu demiyorum ben... Ne dediğini sen de bilmiyorsun ya, hıyarağası... Ne dediğimi ben de bilmiyorum ya... Biliyorsun pek iyi, Sermet'i kullanıyorsun kendi suçunu küçültmesi için...

Gece Sermet'le birlikte çıkınca bir arabaya atlamışlardı. Pek az konuştular yolda. Çok şeylere gebe olaylar, diyordu Sermet. Yok canım!.. Kenan önce Sermet'i evine bıraktı. Şişli'de lüks bir apartman. Bilmem kaç katı kendilerininmiş... Gidinin burjuva piçi... Kötü çocuk değil belki de... Günsel de öyle düşünüyor... Kafası gittikçe bulanıyordu. Evde Nermin, akşamüstü Rasim'in aradığını söyledi. Evde yoklarmış, bilmem nereye gidip kalacaklarmış bu gece. O işi oldu demiş Rasim. Nermin sormuyordu ne işi olduğunu... hiçbir şey sormuyordu... Bir de onunla uğraşmıyorum bereket. Karnındakiyle büyüyor o, budala. Yarın öyle uğraşacaksın ki... Bugünü çözdük de yarın kaldı... Günsel'in hastalığına sevinmişti sanki. Sokaklara çıkamayacak oturacak oturduğu yerde haspa!.. Ne güzel!.. Birkaç kez aradı Rasim'i, Ankara'ya gitmiş. Refiş'te bir yakınlık... Günsel'i öğrendiyse Rasim'den... Böyledir orospular... Ne de tanırsın ya orospuları...

Sonunda bir sabah gelip karşısına oturdu Rasim, işyerinde... O korkunç oyunu açıkladı:

— Sakın bir yerde ağzından kaçırma, iyi olmaz, dedi. Gerçekten mi çekiniyor, ağız mı yapıyordu yoksa?

— Nerden duyuyorsun sen bunları?

— Sana ne ulan, dedi... Sen paçam kurtarmaya bak... O ki bu kadar düşkünsün o karıya da...

Ağzından kaçırmış gibi duralayıp düzeltti:

— ... kıza da söyle, ortalarda görünmesin pek... Valla şakası yok bu kez...

Biraz daha üstelersem suç ortağıyız. Günsel'in tepkisi umduğundan büyük olmuştu. Korkuya kapılmaktan güç kurtulmuş gibiydi. Hastalığın,

yorgunluğun sonucu doğal sinirlilik! Nermin'in gebeliği de doğal... Sen de doğalsın! Daha ne kadar yükleneceksin bakalım parmak kadar kıza?.. Günsel'in atılıp boynuna sarılmasıyla, sıcacık öpücükleriyle doldu dolacaktı. O bana sığınmak istiyor, ben kime sığınacağım? Günsel'in korkusunda, evde saklamaya kalkıştığı çocukların da payı var belki. Pek iyi olmamış ya, nasıl karşı çıkılır? Rasim'den, kuşkularından açsa, namuslusu, son olaylara da getirmesi gerekecek... Olmuş, bitmiş o ki... Bir hafta kadar oraya uğrayacakları da yoktu nasılsa. O geceyi, ertesi günü pek tatlı geçirmemişti yine de. Öğlene doğru Rasim'i açtı. Niye açtı? Kendi de bilmiyordu. Bir ağzını arayayım... doğal olmayan bir şey var mı bakalım herifte? Çabucak kapattı Rasim. Başı dertteymiş bilmem hangi sirkede. Arkasında kim olduğunu bir bilsen pezevengin, diye okkalı sövgülere geçmişti hemen baştakilere. İyice sonu geldi dünyanın!.. Doğal olmayan bir şey mi? Doğal ne kalmış ki?..

Öğlene kadar Günsel'i bekledi. Matmazel'le hesaplara daldı bir süre. İşler pek kötüye gitmiyordu. Bütün başıboşluluğuna, ipin ucunu Burak'la Matmazel'e bırakmasına karşın, gelir, önemli biçimde artıyordu. Özellikle pahalı meslek kitaplarının satışı çok şey bırakıyordu. Sallantıda sayılırdı yine de. Birikim yapamıyordu. Kazandıklarını rahat harcıyorlardı o kadar... Nermin'in ağzını kapatıyor bu da!.. Burak iyi oğlan çıktı, en büyük şansım Burak. Öğleden sonra, Günsel'e gidip de evde kimseyi bulamayınca canı sıkıldı. Demek kalktı Günsel. Eczaneden Burak'ı açtı, aramamış. Biraz dolaştı sokaklarda. İşyerine gidip beklemeli en iyisi... Bir türlü atamıyordu içindeki sıkıntıyı. Belki de Sermet'le... Evet Sermet'le... Yatmıştır değil mi?.. Çok alçağım ben... İşyerine gidip Burak'ın yanında kaldı biraz. Ara sıra yardımcı oluyor, daha çok da konuşuyorlardı. Burak her gün daha ateşliydi olayların gelişmesi üstüne. Bir süre sonra Kenan'daki dalgınlığı sezmiş olmalı, sustu o da. Gözü kapıda, kulağı telefondaydı Kenan'ın. Yorgun düştü, çıkıp yukarda koltuğuna çöktü. Bir şeyler okumayı denedi. Birkaç telefona atıldı... Saat altıya geliyordu, iyiden iyiye merak etmeye başlamıştı artık. Çıkar da nasıl aramaz beni bu kız? Korkunç olasılık parladı birden kafasında... Yoksa?.. Aldılar mı kızı yine?.. Teyzesi peki?.. O da peşinden gitti... Gitmez!.. Nereye gittiyse gitti kocakarı, dert mi?.. Günsel nerde? Bir sesle fırlayıp aşağıya baktı. Kitap alan bir kızdı. Burak'la cilveleşiyorlardı. indirim yapsınmış... Bedava versin!.. Yediyi geçe kapattılar dükkânı. Bir arabaya binip Günseller'in kapısında indi. Gözü

pencerelerdeydi... Kapalıydı perdeler... Bir yere mi gitti bunlar? Nereye giderler? Merdivenleri çıkarken yüreği duracak gibi çarpıyordu. Kimse yoktu evde. Ne yapacağını bilemeden, ayaküstü kaldı bir süre... Ağır ağır indi merdivenleri. Soracak birilerini arandı. İstemiyordu da. Komşularıyla ilişkileri soğuktu Günseller'in. Demokratmış çoğu. Yalnız en üst katta bir emekli astsubayla karısı teyzesinin dostuydular, duymuştu. Koyu Halk Partiliymişler. Onlara mı çıksa... Teyze oradadır belki de... Döndü, birkaç basamak çıktı, vazgeçti. Sekize on vardı. Biraz dolaşırım sokaklarda, dokuzda uğrarım. Sıkıyönetim yasağı onda başlıyordu artık. Çıktı, akşam alacasında ki Kocamustafapaşa sokaklarında yürümeye başladı. Taşıt araçlarından inen, dükkânlarda son alışverişlerini yapıp evlerine giren yorgun argın akşam kalabalığı gittikçe seyrekleşiyordu. Cerrahpaşa'ya kadar yürüdü, hastanenin kapısında bakıp kaldı bir süre. Anlam veremiyordu bir türlü bu işe. Bir, ürküye kapılıyordu Günsel'in başına bir şeyler geldiğine inanıp; bir, delice kızgınlıkla sövgüler yağdırıyordu Günsel'e nedenini tam bilmeden... Nasıl yapar böyle?.. Yine bulamazsam dönüşte... Dokuza bile kalmadan dönünce yine bulamadı kimseyi; pencereler kapkara, kapı duvardı yine... Kapıcıları yoktu Günseller'in, komşu bir apartmanın kapıcısı bakıyormuş. Hangisi, bilmiyordu. Ağır ağır merdivenleri çıkıp çatı katına geldi, zili çaldı. Çiçekbozuğu yüzlü, kır saçlı bir adam açtı biraz sonra. Emekli astsubay olmalı. Günsel Hanımlar mı? Nerden bilsindi. Üç dört gün var ki görmemişlerdi. Teyze hastaydı ya... Adam kapıyı soğukça kapatınca biraz ferahlamış gibi oldu. Hastaneye yatırdılar... O kargaşada ne yapsın Günsel de?.. Hey Allah... Ağır ağır indi, sokağın alacasında dönüp bir daha baktı. Eve mi döneceğim? Hastaneleri dolaşacak değilsin ya! Belki de Cerrahpaşa'da yatıyordu; oraya çekip götürdü demin ayaklarım! Keşke girip bir... Taksiye atladı... Daha vardı sıkıyönetim yasağının başlamasına. Cerrahpaşa'ya uğrayayım, ordadır. Handan da orda çalışıyor. Boşuna mı çekti demin orası beni?! Öyle inanmıştı ki teyzenin Cerrahpaşa'da olduğuna -Günsel de yanındadır- hastanede yok denince nerdeyse kavgaya tutuşacaktı hemşirelerle. Şırfıntılar; doktorlarla fingirdeşmekten başka ne bilirler? Handan Hanım da yokmuş... Bilmiyorlarmış. Arabaya dönüp bir kez daha uğradı Günseller'in sokağına. Aynı umutsuz karanlıktaydı pencereler... Yine de çıkıp sürekli çaldı kapıyı. Çaldı. Çaldı... Ağır ağır indi merdivenleri. Sokakta bir daha

dönüp baktı kara camlara... Arabaya yıkılmış gibi girdi, evinin adresini verdi şoföre, arka koltuğa büzüldü.

XXX

Şevket, Kenan'ın gizli polis olduğunu söyleyince deli bir kızgınlığa kapılmıştı Günsel. Adamı kovdu kovacaktı. Güç tuttu kendini.

— Bir o kalmıştı pislik atmadığınız, dedi, tiksintiyle. Şevket'in tersliği de ünlüydü ya, böyle bir tepkiyi beklediğinden midir, kızarıp sarardı, tuttu kendini.

— Kime pislik attık, dedi kekeler gibi... Biz senin için söylüyoruz kızım.

Toparlandı, uzun uzun anlatmaya koyuldu Şevket, onu neden, nasıl düşündüklerini. Kızgınlığı ağır ağır dağılmıştı Günsel'in, yerini şaşkınlığa, meraka, gittikçe yüreğine oturmaya başlayan ürpertili bir acıya bırakmıştı. Şevket uzun konuşmasını bitirince taş kesilmişti. Bir noktaya takılı, boş anlamsız gözlerini, bir süre sonra ağlamaya mı, acılı bir gülümsemeye mi dönüvereceği ayırt edilemeyen belli belirsiz bir titreyişle odada, duvarlarda ağır ağır gezdirmeye başladı. Silkinir gibi bir çabayla tuttu kendini birden. Yandaki bir masaya uzanıp bir sigara aldı, yaktı; derin bir soluk çekti, üfledi uzun uzun. Belki dağıtamamıştı ya, hiç değilse aralamıştı bulutları.

— Ne kadarı doğru bunların bilmem, ama polis demek bir insana...

Sonunu getirememişti; ağlamaktan, yıkılmaktan kaçınıyordu. Şevket yine bir şeyler anlatmış, sonunda:

— Gerisi sana kalır, demişti. Bizden söylemesi... Gizli polisin çekmeceleri elimizde değil. Nerden biliriz daha kesinini?

Aslında öyle kesindi ki söyledikleri, pek de kolay değildi daha kesinini bulmak!.. Felsefe'de öğrenciyken Müdüriyet'e alınışında başlamış Kenan'ın polisliği!..

Hasan Ağbisi söylemiş daha önce bir sorsunlar, diye. Bu korkulu, dağınık ortamda, bu koşullarda kimden beklenir türlü sakıncası olan bir araştırmaya kalkışmak? Kimse pek anımsamıyormuş da... Hamza diye biri kuşkulu sözler etmiş ya, o da bilmiyormuş işin aslını; bilmem kimden duymuş ki bir zamanlar... Önemsememişler... Yöresine uğrayıp kaybolan

yüzlerce gençten biriymiş Baba için de, ne dermiş?.. Bir rastlantı çözmüş her şeyi!

Eşref görmüş Günsel'le Kenan'ı Üniversite bahçesinin kapısında. Şevketler'e gelmiş doğruca. Selami'yi bulmuşlar... Yeldeğirmeni'ndeymiş. En eski arkadaşı Kenan'ın. Onun hiç kuşkusu yokmuş, Kenan satmış onları poliste... Eşref de o tutuklanmadaymış, işin aslını ordan biliyormuş...

Nerden nereye!.. Selami'nin arkadaşı bir matematik öğretmeni varmış Konya'da, Tahir; o da tanırmış Kenan'ı. Bütün Konya biliyormuş Kenan'ın dokunulmazlığını! Kimlerin çocuklarını çaktırmış da gık bile diyememişler... Hem de edebiyat dersinden!.. Uluorta da konuşurmuş orda burda; başkası söyleseymiş o sözleri, bitikmiş işi... Eczacı bir Fadıl Bey varmış Konya'da. Mason derlermiş. Yedikleri içtikleri birmiş Fadıl Beyler'le Kenanlar'ın. Bilmeyen yokmuş bu eczacı Fadıl'ın gizli polis ajanı olduğunu. Sonra yine bu Selami...

Olaylar, öyküler, hem ayrıntılarla... Zekai varmış üniversitedeyken. Bu Kenan'ın yakın arkadaşı... O da öyle ajanmış... Bu ikisi... Günsel, Zekai'den söz edildiğini anımsadı üniversite bahçesi önünde. Eşref sormuştu Kenan'a. Hiç görmedim, demişti. Ne diyecekti ya!.. Kızarmış mıydı?

Yıkılır gibi oldu Günsel bu soruyla. Duyduklarını önemsememek için baştan beri gösterdiği çaba tükenmiş, kuşku başlamıştı demek... Kızarmış mıydı? Demek sen de bunlarla birlikte... Kuşkuya bile yer bırakmayan son olayı da söyledi Şevket. Bir avukat arkadaşının kayınpederinin -bir emekli albaymış- eski bir arkadaşı istihbaratçıdan -Milli Emniyet Müfettişiymiş- çok gizli olarak öğrenmişler: İstihbaratçıymış Kenan!..

Ondan sonra düşünemez oldu Günsel uzun bir süre. Tek tük söz etti. Şevket bir şeyler soruyor, o da bir şeyler mi diyordu ne... Ne diyordu? Ne kalmıştı diyecek? Yalan söylüyor bu herifler. Hepsi yalan söylüyor. Niye kovmuyorsun bu baykuşu? Dalgın kalkıp ağır ağır dolaşmaya başladı odada. Bakışları, davranışları göze batacak kadar sağlıksızdı. Şevket de çekingenleşmeye başlamıştı. Bu kadarını ummamış olmalıydı...

Salona girip çıkarken bir şeyler mi duymuş ya da Günsel'in göze batan çöküntüsünü mü görmüştü ne, teyze geldi, usulca ilişti kanepeye, dolaşan Günsel'e baktı merakla:

— Ne olmuş? dedi.

Önce duymamış gibi dolaştı Günsel, boş gözlerle baktı teyzesine. Yaşlı kadının sorgu dolu bakışlarıyla ayılmıştı sanki; tutunacak bir şey aranır gibi, kırık dökük:

— Polismiş Kenan!., dedi.

Dudakları kurumuştu. Ben de söyleyebiliyorum Kenan polis... Benim ağzımdan da yan yana çıkabiliyor bu sözcükler... Teyze anlamamış mıydı, şaşırmış mıydı ya da ne diyeceğini mi bilemez olmuştu, köşedeki koltukta ezilmiş gibi oturan Şevket'e baktı, Günsel'e baktı:

— Namussuzlar, dedi. Benim de ayağımı çiğnedi polisler...

Kısa bir sessizlik oldu önce. Teyzenin sözlerinin bilincine yeni varmış da kendini tutamamış gibi, Günsel'in dudaklarında beliren acı gülümseme boğazına takılan hıçkırığa dönüşüverdi birden. Bütün direnci, denetimi tuz buz olmuştu. Sarsıldı, tutamayacaktı kendini, salondan fırladı; koridorda karşılaştığı Turgut'un şaşkın, ürkek bakışları altında ağlayarak koşup odasına daldı, kapattı kapıyı, sürgüledi; dağınık yatağın üstüne yüzükoyun bıraktı kendini. Sarsıla sarsıla ağlıyordu, bir süre sonra ağlayış nedenini de unutarak... Hiçbir şey düşünmeden... Bulantı, öğürtü başladı. Korkuyla toparlanmaya çalıştı... Musluğa koşmak istedi bir, vazgeçti. Çıkmayacaktı bu odadan. Kimseyi görmek istemiyordu. Yeniden sarsıldı öğürtü ile, çekip havluyu tuttu ağzına, tükürdü. Kolonya şişesini aldı başucundan, döktü avcuna, alnına, şakaklarına sürdü, kokladı. Aklına ilacı gelmişti. Pardösüsünün cebindeydi. Çıkmayacaktı. O baykuşun yüzünü göremem bir daha. Niye baykuş? Sen de devrimcisin ha?.. Adam sana, sana da değil, devrimci eyleme zarar gelmesin diye görev bilmiş, hasta hasta uyarmaya gelmiş seni... Durulmaya çalıştı. Yine bir hıçkırık nöbeti geldi, yine bulantı... Yine kolonya şişesini devirdi avuçlarına... Düzelmişti biraz... Kalkıp pencereye gitti, açtı. Temiz, serin havayı çekti ciğerlerine. İyi gelmişti. Dönüp yatağa oturdu, gözleri bir noktaya takılı düşünmeye başladı. Düşünmeye çalışıyordu daha doğrusu. Ne kaldı ki düşünecek?.. Gözleri yatak üstündeki tükürükle dolu havluya takıldı; tiksinerek baktı. Her şeyi tükürüğe boğmalı böyle!.. Uzanıp topladı havluyu, içinde bıraktı pis yerlerini... Durulmuş gibiydi. Daha sağlıklı düşünebiliyordu artık. Bir başkaldırma duydu içinde. Nasıl inanabiliyordu hemen söylenenlere? Az mı düşüldü böyle yanlışlara? Az mı oynandı böyle oyunlar? Ağbim bile kaç kez demedi mi polis denmeyen kalmadı ülkede diye... Nâzım'a bile denmiş. Benerci'yi de o yüzden yazmış... Benerci'ye polis derler, hem en yakın...

Kenan da Benerci mi? Coşkusu, tutkuları, tertemiz bakışları, iyi yüreği, insancıl... Nasıl polis olur?.. Benzeyen en küçük bir yanı... Benzeyen bir yanı olsa “gizli” olmaz, budala... Artık savunmak için bulduğu her şey, düşündüğü her durum tam zıddına dönüyor, Kenan’ı suçlamaya yarıyordu. Gerçekten de nasıl inandım ben? Daha surda... Tanıştıkları günden saydı; eylül sonuydu, demek sekiz ay kadar bir şey. Bırak devrimciliği, aklı başında bir kız, bu kadarcık bir sürede bir erkeğe, hem de evli, çocuklu bir erkeğe böylesine bırakır mı kendini?.. Ayrılıyormuş da karısından... Demek hepsi beni uyutmak için... Nasıl yuttum bunları? Fırladı ayağa, odada dolaşmaya başladı ağır ağır. Ne sersemim ben, ne eşşeğim ben... Anneciğim... Yine çöktü karyolaya, “anneciğim, anneciğim” diye ağlamak geliyordu içinden. Burnu sümüklü, gözü yaşlı küçük kız çocukları gibi annesinin dizine başını koyarak. Ta içini yakan bir özlemdi duyduğu... Anneciğim, anneciğim... Büyümemişti, 23 yaşında değildi sanki... Saçımı başımı yolardı belki de, döverdi... Dövseydi... Anneciğim!.. Bunlar gelmezdi başıma o olsaydı. Böyle bırakmazdı ki beni başıboş. Eteğimden çekerdi, uyarırdı beni... Anneciğim... Hıçkırıklarını tutup yeniden toplanmaya çalıştı. Dünyayı değiştirmeye kalkan devrimciye bak, bilinçsiz mahalle kızları gibi feodal ahlak kurallarının savunucusu anasına sığınıyor!.. Bu kadar mı devrimciliğin?.. Onuru kırılmıştı... Güçlü olmalıydı, dik durmalıydı... Yeniden uzandı kolonya şişesine. Avcuna döküyordu ki sesler duydu kapı önünde. Ürpererek kaldı birden. Ya o geldiyse?.. Kapıyı açmaya zorladı biri, olmayınca küt küt vurmaya başladı.

— Aç kız!..

Handan’dı. Gidip sürgüyü çekti. İtip açtı kapıyı Handan. Sararmıştı o da. Ardında teyze, şaşkın, ürkek Turgut vardı. Günsel’i görünce dudaklarını büzüp ağladı ağlayacaktı Turgut da...

— Gitti mi? dedi teyzesine Günsel, Şevket için.

— Gitti...

Ötekiler dışarda kaldılar yine; Handan kapıyı örttü. Belli ki ne diyeceğini, nerden başlayacağını o da bilmiyordu. Yeni öğrenmiş, donup kalmıştı. Toparlanmaya çalıştı.

— Peki nerden öğrenmişler? dedi. Bu kadar kesin!.. Yanıtlamadı Günsel. Bir sürü şey mi anlatacaktı ona şimdi...

Birden aklına gelmiş gibi,

— Çocuklar ne oldu? dedi.

Handan şaşırmış, biraz da korkmuş gibiydi...

— Hiiiç, dedi... Konuştuğumuz gibi oldu her şey... Yerleştiler... Öyle de iyi bir yer ki...

Birden duralamış gibiydiler. Bir şey diyemeden birbirlerine bakıyorlardı. Ne de güvenli yer bulmuşlardı ya polisin kuduz köpek gibi saldırdığı çocuklara... Başına, yüzüne birden kan yürümüş gibi oldu Günsel'in...

— Çocukları ne yapacağız şimdi?.. Ya bir de...

Sonunu getiremedi... Bir hıçkırık takılmıştı yine boğazına. Başını döndürdü birden. Handan'dan utanıyordu. Onun da gözleri dolar gibi olmuştu, tez toparlandı.

— Sizin işinize aklım ermez ya, dedi... Nerden çıkmış bu? Sonra öyle olsa...

Tamamlayamadı. Yadırgamıştı Handan, yakıştıramıyordu; o kadar... Nedenini bilemiyordu da, bir sakatlık sezinliyordu yalnızca... Daha bir şeyler demesini, yanıldıklarını söylemesini, ola ki tanıtlamasını bekler gibi dönüp umuda bakmıştı Günsel. Öyle olsa?.. Evet, öyle olsa?.. Susuyordu Handan. Söyleyecek neyi olabilirdi ki?..

— Kendine gel de biraz serinkanlı düşünelim, dedi. Önce git bir yüzünü yıka istersen...

Günsel son umudunu da yitirmiş gibi duraladı, başını kaldırdı, alt dudağını dişledi sinirli sinirli.

— Önce burdan gidelim, dedi. çıkar gelirse...

Kötü, yanlış, zararlı olacaktı hemen yüz yüze gelmek. İster doğru, ister iftira. Öğrenmek, saptamak istediği daha çok şey

vardı Günsel'in. Kesin yargıya varacak değildi ya hemen?.. Handan da doğru bulmuştu... En iyisi evi kapatmaktı bir süre... Zaten sürekli polis gözetiminde bir yer. Basacaklar belki de. Niye bassınlar? Ev adamlarının elinde... Yine bir hıçkırığı güç tuttu Günsel... Duraladı yine. Polisin yakalayıp da kendisi kadar kolayca bıraktığı kim vardı? Hem de iki kez. Demek... En son Vilayet'teki semiz herif geldi gözünün önüne; bakışı, duruşu... Ben ağbime ne yüzle... Ya Teşvikiye'deki çocuklar... Onlara bir şey olsun, kıyarım canıma... Cezasız mı kalacak senin gibi aşağılık, budala, azgın orospu!..

— Nerde kalacaksın? dedi Handan... Sonra bunlar...

— Bilmiyorum, dedi. Gerekirse ağbime giderim!.. Bunlar giderler bir yere...

Düşündü bir.

— Hamdiye öğretmene gitsinler, dedi. Silahtar'da... Teyzemin en yakını...

Çıktı odadan. Yaslı koridorda sararmış, dilsiz gibi duran teyzesine, aslını daha pek kavrayamadığı kötülüklerle ürküye kapılmış, acılı çocuk yüzüyle bakan Turgut'a takılmadan tuvalete geçti; yıkanıp temizlenmeye koyuldu çabucak. Ne yapacaklarını çıkıp Handan anlattı onlara. Karşı koymadı teyze. Yarım saate hazırlanıp çıktılar evden. Günsel ağlamaktan kızarıp şişmiş gözlerini sürekli kaçırmıştı Turgut'tan. Alanda otobüse binecekleri sıra, zorunlu bir görev gibi eğilip öptü Turgut'u:

— Babanneni üzme Turgutçuğum, dedi. Hiç çıkma sözünden e mi? Bak çok üzülürüm.

"Üzülürüm" sözü mü etkilemişti çocuğu ne, sarıldı Günsel'in boynuna, boşalıverdi hıçırarak.

— Gitmek istemiyorum ben halacığım... Ne olursun seninle kalayım ben halacığım... Ne olursun halacığım...

Günsel hiç böyle görmemişti Turgut'u. Aşın duygululuğa kapılmıştı o da. Öptü, öptü çocuğu. Güç bindirdiler otobüse. Camda gözleri halasında, içini çeke çeke ağlıyordu otobüs giderken...

Başını çevirip dolu gözlerle yöreye bakındı Günsel. Kenan'ın çıkıvermesinden korkuyordu. Handan'la Cerrahapaşa'ya doğru yürüdüler.

— Baba'ya uğrayacağım, dedi.

— Birlikte gidelim, dedi Handan. Sakıncası yoksa...

Duymamış gibiydi Günsel. Kafasında burgu dönüyordu. Teşvikiye'deki çocuklar. Demek Kenan... Neye yarardı yıkılmak? Yeni bir dönemdi başlayan. İstersen güçlü olma, daha da ezilirsin. Dayanmak ister gibi koluna girdi Handan'ın.

— Önce çocukları çıkaralım ordan, dedi... Handan başı önünde, ses çıkarmadan yürüyordu.

— Bir de bu piçi, dedi Günsel. Karnımdakini... Bulantı başlamıştı yine...

XXXI

İlk şaşkınlığı geçtikten sonra kafasına saldıran en kötü olasılıkların işkencesinde çılgına dönmüştü Kenan. Günler boyu aramadık yer komamıştı Günsel'i. Her gün en az beş kez eve bakmış, birkaç komşuya, köşedeki bakkala, bir sabah çöpleri çıkarırken yakaladığı Günseller'in kapıcısına sormuştu. Ağız birliği etmişlerdi sanki; kimse bir şey bilmiyordu. Fakülte kapalıydı ya, çıkıp hademelerle konuşmuştu birkaç kez. Olaylardan bu yana uğramamıştı Günsel; yokmuş gören. Hocalar hiç uğramıyormuş. Cerrahpaşa'ya taşınıp durmuştu bir süre. Handan da yoktu. Önceleri, "Burdaydı, bakalım" gibi karşılayanlar sonraları ters yanıtlarla yüz çevirir olmuşlardı sanki. Kapıdaki bir hastabakıcıyla dövüştü dövüşüyordu bir kez. "Ne bilem? Handan Hanım'ın bekçisi miyik?" diye bağırmıştı herif. Rasim'e başvuracaktı, kuşkuyla yerindi. Ya bir gizli örgüt emrine uymuşsa Günsel! Polise duyurmuş olmayacak mıydı? Böyle bir delilik kesinlikle yapmamam gerek. Şakaya gelmez. Peki ne örgütü bu? Bana söylemez mi böyle bir şey olsa? Söyleme denmişse nasıl söyler? Saçma! Teyze, Turgut da mı örgütte?.. Baba'ya gitmişti iki kez de. Alt katlardan bir yaşlı kadın çıkıp yoklar, diyordu hep. Gitmişler. Bilmiyormuş nereye gittiklerini. Dönüp dönmeyeceklerini nerden bilsin?.. Demek örgüt işi bu!.. Peki bana niye söylemez Günsel?.. Hiç mi güveni yok bana?.. Yalnız onun güvenmesi yeter mi? Benim Rasim'den duyup götürdüğüm kıyım haberi üstüne mi karar aldılar yoksa?.. Niye olmasın?.. Bir küçük haber iletmek de mi yoktu bana? Katrana batmış bir toplumda kolay mı gizli örgütte çalışmak, budala? Kimsin sen ki seni düşünecekler bir de? Günsel... Gizli örgüt diyorsun hıyarağası, senin için ayrıcalık mı isteyecek Günsel? Hem Günsel kim? Bir minicik vida ola ki!.. Söylenene uymaktan başka ne yapabilir ki, içi yansa da... Öyküler uyduruyorum, örgüt, mörgüt yok... Anlamaz mıydım bu kadar süre... Bu kadar mı ustalıkla sakladı? Saklayamaz mı o kız?.. Geçmiş olayları yeniden yaşar gibi bir bir gözden geçiriyor, gizli örgüt belirtileri arıyor, yakıştırmalara kalkıyor, kuşkulara düşüyor, sonunda hepsinin düşten, kuruntudan öte bir şey olmadığına varıyordu. Kaç kez içtenlikle örgütün yokluğundan yakınmamış mıydı, Günsel? Onlar da mı gizli örgüt emriydi? Peki nedir bu olan?

İki kurşun tabuttu evle işyeri. Her şey Burak'a kalmıştı. Günsel'in gelmesi, telefonla araması olasılığını düşünmese hiç uğrayacağı yoktu işyerine. Sokaklarda dolaşıyor. Beyazıt'a, yöresine, Çırnaraltı'ndaki

kahveye uğruyor, kitaplıklar, kahveler, lokantalar, meyhaneler, akla gelen gelmeyen her yere bakıştırıyor, günde en azından üç dört kez de, umudu bir çarpıntıyla hem de, Günseller'e koşuyordu. Taksim'de, Beyoğlu'nda, Aksaray'da birçok öğrenci gösterisinde arandı günlerce. Yolun kıyısında duruyor, tek tek geçenlere bakıyor, yeniden ön sıralara koşuyordu belki atlamışımdır diye. Ne gösteri, ne yürüyüş umurunda değildi. U-2 casus uçağını yakalamış Sovyetler. Adana'dan kalkmış diye ateş püskürüyorlarmış Türkiye'ye... Yıkarız üsleri, diyorlarmış. Yıksınlar!.. Dünya yıkılsın isterse!.. Günsel'i arayıp bulmaktan başka hiçbir şey umurunda değildi... Sermetler'e niye uğramadım? Şaşkına döndü, sevince battı birden. Niye daha önce düşünmedim? Biliyordur Sermet, bilmez mi? Duraladı. Kırılmış gibi oldu. Sermet'in bildiğini Günsel nasıl saklar benden?.. Hıyarağası.. Sen de devrimci olacaksın da... Öyle gerekmişse ne yapsın kız? Sermetler'e uğrayıp uğramamakta ikircikliydi yine de. Sabahtı, evden yeni çıkmıştı. Şişli'de Sermetler'in apartmanının kapısına kadar heyecanla gelmiş, duralamıştı bir süre. Apartmana baktı, yeni başlayan güne saldırır gibi sabahla sokaklara fırlamış koşuşanlara baktı, üşüdü. Serindi hava. Girip sormak en iyisi. Ne var bunda? Her şey onur sorunu, pis küçük -burjuva... Sabah sabah kapıyı çalarken iyice inandırmıştı kendini yaptığının doğallığına, doğruluğuna. Ya Sermet de yoksa?.. Yüreği küt küt atıyordu. Kapıyı orta yaşlı bir kadın açtı; kara kaşlı, Doğulu köylü kılıklı... Daha uykuda mı herkes?.. Öylece baktı Kenan'ın yüzüne, ne istiyorsun gibisine. Sermet'i sordu Kenan. Başını salladı kadın:

— Gel dedi...

Konuşması davranışı tam Doğulu hizmetçi. Besbelli yeni; yontulmamış daha!.. Hemen karşıdaki kocaman bir salona soktu Kenan'ı.

— Otur ki çığıram... Adın ney?

— Kenan...

Oturmadı Kenan. Ayakta beklemeye başladı. Halılar, kristal avizeler, eski tablolar, sedef kakmalı masalar, sehpalar, vazolar, altın sırma işlemeli dua levhaları, guguklu saat... Şişli apartman katında yadırganacak kadar soylu, varlıklı bir eski İstanbul evi... Duvara yaslanmış, salona bekçilik eder gibi duran kocaman saatin sarkacı evin sessizliğini bir tartımla vurguluyordu. Gözü, Sermet'in çıkıvermesini beklediği kapıdaydı Kenan'ın. Ne diyeceğim şimdi? Nasıl karşılayacak?.. Ya bir de... Kapı

açıldı, hizmetçi kadın girdi, şöyle bir durup baktı, kaşını kaldırıp başını salladı iki yana:

— Yohumuş, dedi...

Yohumuş mu? Bu ne demek? Var mı ne demeği, evde yokmuş Sermet işte...

— Yok muymuş?

Kenan'ın ağzından şaşkınlıkla çıkmıştı sözler. Bönsü baktı kadın. Üsteleyeceğini mi sanmıştı ne, omuz silkti birden:

— Ne bilem ben, dedi, öyle diyiler...

Tıkanır gibi oldu Kenan. Kendini sokağa atınca tere batmıştı. Vay orospu çocuğu!.. Belki de yoktu gerçekten... Ulan hıyarağası... Soramaz mıydın nerde olduğunu, ne zaman geleceğini? Kime, o aptal karıya mı? Niye bana karşı herkes, her şey? Kargışlı bir bilinçten başka ne oluşturabilir bu kadar acımasız rastlantıyı?.. Yöremdeki her şey tuzağa dönüşüyor... Bir rastlantı da işyerinde, bitkin, gazeteleri karıştırırken dikildi karşısına. Hiç bakmadığı ölüm haberlerine takılmıştı gözü nedense. Sait ölmüş. Şaşırıp kaldı. Ölümün soğukluğu eksikti bir... Öğle namazından sonra Şişli Camisi'nden... Bir tohumcuk umut serpilip gelişivermiş güler yüzlü kocaman bir çiçek açmıştı yüreğinde!.. Ölmüş demek... Üzüldüm!.. Belki de borçluluğum artacak sana Sait. Rastlantı bu, hiç ummadığım biri gelir cenazene!.. En güzel geceme sen götürdün beni? Biz yaşıyoruz Sait, benciliz... Her şeye gülerek baktın sen. Buna da... Sıkıyönetim yasağından olmalıydı -on mu, yirmi mi ne kişiden çoğuna izin yoktu cemaat için- kalabalık değildi cami avlusu. Duvara birkaç çelenk dayalıydı. Üç tabut vardı. Sait'inki hangisi? Ne soğuk şeydir bu ölüm törenleri... Sıcak mı olacaktı? Hava iyice serindi. Revakın altında tanıdık arıyordu Kenan. Yoktu kimse. Namazlar kılındı, tabutlar omuzlanıp çıkarılmaya başlandı avludan. Babıâli'den yüzlerini tanıdığı birkaç kişinin omuzladığı tabut sona kalmıştı. Bir de çelenk vardı. Basın bilmem ne diyor. Bu olmalı Sait'inki. Niye kimse gelmedi? Kim gelecekti? Caddeye çıkınca ikircikli kaldı önce. Babıâli'ye inecekti. Bencilliğinden mi utandı, içinden mi geldi, mezarlığa gideceklerin, önü sıra doluştukları bir arabaya girdi o da. Sait'in babacan gülen yüzü, gözleri karşısındaydı hep. Hiç evlenmemiş derlerdi. Uzun yıllar bir kadınla yaşamış, veremden ölmüş o da yıllar önce. Hay Sait... Çok acı çektin değil mi?.. Bitti işte... Biz yaşayacağız daha, trafikti, kanserdi, alıp götürmezse... Götürmesin sakın, yapacak işimiz var daha!.. Geçecek bu da, Günsel de

gelecek... Açılarıyla da güzel yaşamak... Her ölüm yaşayanlara kurtuluş sevinci mi veriyor? Güçlüydü. Mezarlıkta o da omuz verdi tabuta. Yeri kazıp ölüyü toprağa örten insanların gerçekçiliğine saygıyla baktı. Herkes de biliyor başına geleceği... Yol yordam öğretiyorlar birbirlerine; beni de böyle yapacaksınız der gibi... Eluard'ın dizeleri geçti içinden:

C'est la dure lio des hommes se garder intact malgre.

Les Guerres et la misere -Malgre les dangers de mort.

Türkçe çevirisini sevmiş, Fransızcasını ezberlemişti, insanlarda en ağır yasa... Ölüme karşı yaşamalarıdır.

— Merhaba ağbi... Başınız sağ olsun...

Dönüp baktı, tanıyacaktı bu gençten adamı.

— Sadi, dedi, Sadi Yılbak... Hani sizinle bir gece...

Boynuna sarılacaktı oğlanın!

— Merhaba kardeşim, tanımaz olur muyum? Sizin de başınız sağ olsun...

Sait için, ölüm üstüne bir şeyler söyleşerek bekleyen arabalardan birine bindiler. Yol boyunca konuşacak epeyi şey çıkmıştı. Sait için yakındılar uzun uzun. Ölüm ne tatsız... Sadi bir dergide çalışıyormuş. Ajanstan ayrılınca güç günleri olmuş biraz, şimdi daha iyi... Çocukları mı?

— Vallaa pek görmüyorum, dedi. Bir yer var Tepebaşı'nda Yakup diye, ordaymışlar akşamları... Kimsenin eski tadı da kalmadı ya... Kaçamak yapalım isterseniz biz de bir...

— Yapalım, dedi Kenan... Bu akşam gidelim...

Sözü varmış bu akşam. Şöyle bir tanımladı Yakup'u... Sait'e döndüler yine. Sadi anılarından söz açtı. Sait'e sevgisinden... Büyük ozan olduğundan, anlaşılmadığından, ülkenin durumundan...

— Tuz buz edecekler her şeyi, dedi Kenan... Ettiler ya daha da edecekler...

— O belli değil ağbi, diyordu Sadi, kendileri tuz buz olur bakarsın...

Taksim'de ayrıldı uğrarım deyip... Bir şeyler mi var oğlanın dilinin altında? Kendileri tuz buz olacaklarmış!.. Olmazlar ya, tut ki oldular... "Risto nedir bu? Zafer veya hiç!.." Sinemacı Salih Bey bile biliyor; Halk Partisi'nin hırsızları bekliyor sırada... Günsel de yok... Yakup'a gidip bakayım bir. Dolaştı durdu sokaklarda. İşyerine akşama doğru uğradı. Rasim oradaydı... Donuk, üzgün görünüyordu o da. Kimsenin eski tadı kalmadı ya... Birlikte çıktılar...

— Evde bırakayım seni... Sirkeci'ye inmiştim...
— Daha erken, dedi Kenan, Tepebaşı'nda atlarım. Bir yere uğrayacağım...
Susuyorlardı. Niye bir şey sormaz bu herif? Niye uğradı?
— Ne yapıyor Günsel Hanım yengemiz?
Yanıtla hadi, işte sordu...
— Bilmem, dedi Kenan, görmüyorum epeydir.
Sesindeki titremeyi güç örtebilmişti.
— Görmüyor musun?..
Kenan duymamış gibi dışarıya dönmüştü yüzünü. Niye soruyor bu herif?
— Ne o küsüştünüz mü yoksa?
Yine ses çıkarmadı Kenan. Kuşku belirmeye başlamıştı içinde.
— Darılmacalar, barışmacalar mı?.. Tatlı oyundur...
Bankalardan yukarı çıkıyorlardı.
— Bozuk çalışıyorsun, dedi Rasim...
Bakalım nereye getirecek sözü? Bir şimşek çaktı kafasında. Teşvikiye'deki çocukları biliyorsa... Bir şeylerin peşinde bu!..
— Sen bozuk çalmıyor musun? dedi Kenan. Kim var bozuk çalmayan?
— Öyle değil, dedi Rasim. İki yanlı bozuk çalıyorsun sen!..
Neler bulur söyler eşşoğlueşşek! Hem de doğru... İki yanlı bozuk çalıyorum ben... Güldü... İki yanlı bozuk...
— Tasarılarını gerçekleştirecekler mi senin kuduz köpekler?
Yanıtlamadı Rasim. Trafik tıkanmıştı, Şişhane'de bekliyorlardı. Bir sigara yaktı Rasim, üfledi dumanını. Üstelemekten çekiniyordu Kenan. Arabayı sürmeye başlarken Rasim bozdu sessizliği.
— Saklanıyor mu seninki? dedi.
Nasıl karşılayacağını bilememişti Kenan. Saklanıyor mu? Benden bile...
— Bilmem, dedi. Saklanması mı gerek?
— Ben de bilmem, dedi Rasim. Siz bilmedikten sonra...
Hay Allah, ne anlama geliyor bütün bu sözler? Tepebaşı'na yaklaşmışlardı. Birbirimizin ağzından bir şeyler koparacağız kurnazlıkla!..
— Var mı saklanacak yeri? dedi Rasim.

Neresi kurnaz bu herifin? İşte açık verdi itoğluit. Günsel'in yerini öğrenmek istiyor benden!..

— Bilmiyorum, dedi Kenan. Görünce sorarım!.. İniyorum ben eyvallah...

Atladı, dönüp arabaya bakmadan yandaki sokaklara doğru yürümeye başladı. Var bir bokluk bu herifte ya. Yok canım? İyi ki anladın!.. Tutup çocukları da bizim oraya gönderdi Günsel. Tutarsızlıklar içindeyiz. Kaç kez dedim ona, bu herife güven olmaz diye. İki yanlı bozuk çalıyorum... Günsel... Durdu sokağın başında. Niye düşünmedim daha önce. Belki de Teşvikiye'ye gidip saklandı Günsel. Çocukları gönderdim, numarası. Gönderir mi hiç, deli mi bu? Kendi gidip saklanır! O değil de sen delisin! Teşvikiye'ye saplanıp kalmıştı kafası. Yakup'u arandı sokakta; kirli, yeşil boyalı kapı üstündeki yazıyı okuyup içeri girdi. İzbece, bomboş bir meyhaneydi. Şaşaladı. Bir süre bakakaldı kapıda. İlerde tezgâhtan çıkan bir garson koşturur gibi geliyordu. Çabucak dönüp sokağı çıktı. Kızgın yürümeye başladı kararmış sokakta. Benimle alay ediyor itler!.. Ağzına sıçtığımın puştları... Galatasaray'a gelince durulmuştu, düşünebiliyordu. Bu sıkıyönetim baskısından kim gider oraya... Birazdan yasak başlayacak... Her akşam ordalar demedi ya oğlan. Beyoğlu Caddesi boyunca yürüdü ağır ağır. Üşüyordu. Girip bir sandviç yedi yol üstü. Taksim'e çıkıp Şişli dolmuşuna atladı. Alanda inip Sermetler'in evine yürüdü. Apartmanın kapısında durup baktı kata, ışık vardı. Kapının karşısındaki yaya kaldırımına geçti. Beklemeye başladı. Çıkıp sorsam. Gelmiştir bakarsın. Kapıdan sorup dönerim hemen. Çakılmıştı, kımıldamıyordu yerinden. Gelip geçenler vardı karanlık sokakta. Ne kaldı ki yasak saatine. Saatine bakıyordu ki Sermet indi sokağın başında duran arabadan. Yüreği duracak gibi oldu birden. Çıkmış, şoförden paranın üstünü alıyordu Sermet, arkası dönüktü. Görmedi beni; rastlantı olsun bu. Ben de eve geçiyordum da... diye... Sokağın başına doğru yürümeye başladı. Sermet döndü, birkaç adım sonra yüz yüze geldiler. Ne diyeceğini bilememişti Kenan. Uçup gitmişti düzenledikleri. Kekeler gibi:

— Merhaba, dedi...

Uzattı elini Sermet'e. Sermet de şaşalamıştı. Toparlanır gibi yaptı, buzdan maske oturttu yüzüne. Kenan'ın uzattığı eli karanlık boşluktaydı. İsteksiz mırıldandı Sermet:

— Merhaba.

Yürüyüp geçecek gibi yaptı. Kenan iyice bozguna uğrayacaktı ki tuttu kendini, davranıp önüne geçti Sermet'in:

— Konuşalım biraz seninle, dedi. Sabah da uğradım yokmuşsunuz...

Sermet duralamış, soğuk bakışlarını Kenan'a dikmişti. Tutuklu gibiydi Kenan da, sürdüremeyecekti sanki. Niye yılan gibi bakıyor bu orospu çocuğu!..

— Günsel yok, dedi bozuk bir sesle. Evleri de kapalı... Yok, on gündür... Aramadı da...

Tıkanır gibi sustu? Öylece bakıyordu Sermet. Kenan kısık kısık ekledi:

— Öldüm meraktan... Kötü bir şey mi oldu? Belki siz biliyorsunuzdur dedim...

Soğuk bir sessizlikle ikircikli kalmıştı Sermet de. Sinirliliğini ırgalayıp bozmak ister gibi kımıldadı.

— Bilmiyorum, dedi. Ben de görmedim sizden sonra...

Heyecanını bastıramadığı sesinden yalan akıyordu. Yıkılır gibi oldu Kenan. Toparlandı. Bir atılım daha yapacaktı.

— Korkuyorum, polis filan almış olmasın...

Niye bir şey demiyor bu orospu çocuğu?..

— Söylesenize bir şey...

— Ne söyleyeyim, dedi Sermet... Siz daha iyi bilirsiniz...

Sesi bakışından da soğuktu... Şaşalayıp kalmıştı Kenan. Şimdi ne diyeyim? Ben daha iyi bilirmişim. Nasıl bilirim ben?

— Eyvallah... İşim var evde...

Yürüyüp apartmana girdi Sermet. Otomatiği yakıp ilerdeki asansöre girdi. Işıklı asansör yükselip kayboldu. Otomatik de karardı biraz sonra. Yıkılmış bir duvar gibi kımıltısızdı Kenan. Gözlerini apartmanın karanlık kapısından, girişinden ayıramıyordu. Siz daha iyi bilirsiniz... Ne duruyorsun, çık sor anlamını bu ibneye, açıklasın!..

Karanlık sokaklarda birkaç adım attı. Ne yapayım şimdi ben? Ne yapacaksın, sokakta kalma önce. Yasak saati başlıyor. Caddeye çıktı, seyrek geçmeye başlayan arabalardan birine atladı, Teşvikiye dedi şoföre. Olur mu? Niye olmayacak? Oradakilerle konuşurum. Bu puştla konuşacak ne vardı? Bir kaşık suda boğacak beni. Sevgilisini aldım elinden. Aldım ulan eşşoğlueşşek!

Yedim bitirdim hem de. Döndüre döndüre... Artıklarımı da sen yalıyorsun şimdi. O orospu da demek beni böyle bırakıp... Ne diyor Salih Bey, karı dediğini yatıracaksın... Yüreği duracak gibiydi merdivenleri çıkarken. Günsel hiç burda saklanır mı be hıyarağası... Ne diyeceğim çocuklara şimdi. Tanımaz etmezler beni. İyice yerinmeye başlamıştı son kata gelince. Yanlış mı yapıyorum? Soruyor! Bir de korku oturdu içine. Ya silahlıysa çocuklar. Polis sanıp da... Basıldılar diye silaha davranıp... Niye olmasın, kelle koltukta çocuklarda... Polis mi sanacaklar... Bir de açmışım ki Günsel içerde. O da polis sansın!.. Çocuklara Günsel'i mi soracağım? Duraksayıp kaldı üst katın ilk basamağında. Niye bu deliliği ettim ben? Hep o orospu çocuğunun yüzünden. Otomatik yandı, aşağı kattan biri çıkıyordu, kapıcıysa en kötüsü. Aynı ikirciklikle çekingen çıktı merdivenleri, yaklaşıp kapıya baktı. Kapıcı aşağı katların kapılarını çala çala çıkıyordu. Çöp alıyor. Çalsam mı kapıyı? Çalayım bir. Açarlar mı? Zile basıp bekledi. Ses yoktu. Bir daha bastı. Kapıcı bir alttaki kattaydı. Çabucak çıkardı anahtarı, açtı kapıyı, içeri girdi. Soluğu kesilecek gibiydi çarpıntıdan. Karanlık salona bakıp ardındaki kapıyı örttü yavaşça. Sırtı kapıda bir süre öyle durakladı. Camlarda uzak ışıkların parıltısı. Gözleri karanlığa alışmıştı, loştu içersi. Kimse yok burda. Ürküye kapılacaktı nerdeyse. Yok kimse! İçerdeler belki de. Saklandılar. Tabancalarını çekip... Uzanıp yaktı ışığı. Durup dinledi yine, derinlerde zırıl zırıl akan bozuk rezervuar sesi vardı yalnızca. Çekinceli bir yalnızlık içinde ağır ağır dolaştı her yeri, yoktu kimse. Mutfakta bayat, kırık bir somun ekmek, birkaç zeytin, kâğıtta bol zeytin çekirdeği, birkaç bulaşık tabak, yumurta kabukları, kirli çay bardakları... Dolapta genellikle bulunan peynir, reçel, yağ gibi yiyeceklerden almışlar biraz. Salona gelip koltuğa çöktü. Ağzına kadar izmaritle doluydu yan masadaki sigara tablası, çıkarıp bir sigara yaktı o da. Bitkindi. Paramparçaydı yüreği, kafası. Hay Saitcik. Ne güzel rastlantılar getirdin bana. Ölü gördüm yine... Ya Rasim'in sözleri. Ya o orospu çocuğu Sermet. Nerde Günsel peki? Sermet'le olduklarından en küçük kuşkum yok. Ağzından, yüzünden akıyor ibnenin. Dalga geçiyor benimle, "Siz daha iyi bilirsiniz..." Örgüt emri mi bu? Ağzına sıçtığımın... Soycak fişli... Öyle örgütün... Doğru demek kuşkularım, Sermet'e döndü, onunla yatıp kalkıyor şimdi. Belki de buraya gelip Sermet'le... Gözlerini yılgıyla dolaştırdı duvarlarda, tavanlarda. Dayanamayacaktı. Saçmalıyorum. Üstüne yuvarlanan dağ gibi bir kayadan kaçmak için fırladı ayağa; çiğneyip pestili

çıkmaktan kılpayı kurtulmuştu! Bu iş bitti! Gidip bir yıkanayım. Her şeyi oluruna bırakacağım artık. Cehenneme kadar. Günsel'in de, Sermet'in de... Onlar arasınlar beni! Benimle yatan karı başkasıyla niye yatmasın? Daha önce de Sermet'le az mı oynaşmış? Ellenmedik yeri mi kalmıştı orospunun. Ben de bir güzel Salih Bey Uzun Yayla'dan Çerkez kızını deldim kanını akıtıp da al senin olsun orospu çocuğu hayrını gör... Alçağın birisin sen. Değilim. Bitti bu iş. Günsel gelip her şeyi açıklamadıkça bitti. Yoksa deliririm. Ya hiç gelmezse? Hiç mi gelmezse? Neden peki? Neden? Neden? Neden? Ağzına sıçtığımın. Sallanıyor duvar işte... Niye uyuyamıyorum ben? Karar gecem bu gece. Bitti. Sağlıksız bir inatla gerçekten tuttu kendini, günlerce uğramadı Günseller'e. İşyerinde oturuyordu. Bir şeyler okur görünüyor, gazete dergi karıştırıyordu. Telefonlara bile ilgi göstermez görünüyordu. Equanil alıyordu ara sıra, Refiş'ten duymuştu. Sevmezdi uyku ilaçlarını. Bir sinir doktoruna görünsem mi? Ne diyeceğim herife? Yatarken banyoya ılık su doldurup içinde uzanıyordu bir süre. Bir yerde okumuştu, sinirlere iyi gelir diye. Yararı oluyor. Ne gündüz, ne gece üç-beş sözcükten öte bir şey konuştuğu yoktu kimseyle. Kara bulutlarla örtülü bu kapkara durgun denize, umutla mı, umutsuzlukla mı bakması gerektiğini kestirmeden bekliyor, gözlüyor gibiydi Nermin de. Kızıyordu ya, daha çok bir acımaydı Nermin'e karşı içinde biriken. Acımaz da ne yaparsın böylesine zavallı düşmana. Tohumumu çaldı, karnında saklıyor, bir gün o da çıkacak ortaya!.. Çıksın, oda bir şey katsın bunca pisliğe.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Cağaloğlu'nda bir gün Sadi'nin dergisinin önünden geçerken daldı içeri. Ordaydı Sadi. Sevinerek karşıladı.

— Kusura bakma ağbi, diyordu, gelemedim. Görüyorsun durumu. Tek başınayım. Matbaaya koşacağım şimdi de...

Acılı bir gülüşle:

— Alıştık, dedi Kenan. Herkes kaçıyor bizden.

Yakınmaktan çok, sözgelimiydi yine de. Sadi üzgün durdu; sıcak, sevgi dolu baktı.

— Boş ver ağbi, dedi. Olgun adamsın sen. Böyle bu ülke... Bizim Muhittin Ağbi'nin bir sözü vardır. Biri çıktı mı ortaya, başlarlar önce, yetişiyor yetişiyor demeye, ondan sonra başlarlar, bizden bizden derler; ondan sonra da polismiş polismiş... Uğrayayım istersen akşama, birlikte gidelim Yakup'a. Kimse olmasa da iki kadeh çeker, dertleşiriz. Boş veeer...

Sokağa çıkıp da Sadi matbaaya diye ayrılıncaya kadar Kenan duyduklarını çözümleme, algılama çabasındaydı. Günlerdir sürüp gelen acıların kiri pası içindeki kafası yeteneklerini yitirmiş gibiydi. Sokakta yalnız kalınca birden anladı her şeyi. Gözleri kararır gibi oldu. Peşinden koşup daha bir şeyler sorup öğrenmek istedi Sadi'den, yapamadı. İnmeli gibi çakılıp kalmıştı sokağın köşesine. Artık ne var soracak? Demek o oğlan da onun için bana... "Siz daha iyi bilirsiniz... " Vay orospu çocukları. Ulan namussuzlar... Polismiş, polismiş... Demek bunun için Günsel... Ağzına sıçtığımın hepsinin sizin ben... Peki nerden çıkmış bu? Toparlanmış, yürümeye başlamıştı. Acı gülümsedi kendi kendine. Polismiş, polismiş... Siz daha iyi biliyorsunuz diyor o ibne de bana. Nasıl anlamadım ben. Nerden gelir aklıma hıyarağası!.. Yıkıntı, çöküntü, başkaldırma, sövgü, güven, tiksinti; giderek sevinme bile zıp zıp zıplıyordu içinde; kimlerden yana olacağını bilemiyordu o da. Sonunda bir çözüme, hem de böylesine gülünç bir çözüme kavuşmanın rahatlığıyla boşalıvermiş gibi oldu. Onurumu kırdı Günsel bir kuruntuyla. Yalnız onurumu mu? Handan'ı görsem hiç değilse... Cerrahpaşa'da taksiden inerken güvenliydi kendisine. Handan'a gidip polismiş polismiş polismiş... Niye bana, siz daha iyi bilirsiniz dedirtti Sermet'e... Söyle ona bıraksın aptallığı, namuslu adamım ben. Onu da deliler gibi seviyorum. Çoktan bağışladım. Nermin'in de

yakında ağzına sıçıp, Zeynep'in de... Yok demişlerdi Handan için yine. Ses çıkarmadı. Günseller'e uğrarım bir de. Yoklardır ya, önemli değil. Ara sokaklara daldı, Kocamustafapaşa'ya doğru ağır ağır yürümeye başladı. Kızmıyordu artık. Her şey doğal görünüyordu. Günlerdir anlamazmış gibi bakıp durduğu gazetelerin yazdıkları, yazmadıkları, Burak'ın gittikçe artan çekingenlikle gelip gelip anlattığı, İstanbul'da, Ankara'da günlük olaylar, dedikoducular, bir sarsıntıda parıl parıl ışıkların ortasına dökülüvermişlerdi sanki. Onların yansıttığıyla aydınlığa, anlama kavuşuyordu şimdi içindeki her şey de. Üç gün önce Harbiydiler yürümüştü Ankara'da. Birçok evin kapılarını tebeşirle çizmişler; Demokratlar temizleteceklermiş buradakileri. Bakalım Günseller'in kapısında var mı? Belki de benden bilirler onu da! İçini hüzünlü bir sevinç kapladı birden. Ara sokaktan Günseller'in evine geçen arsada bez kaplı bir topla tek kale futbol oynuyordu birkaç çocuk. Kaledeki Turgut'tu yine. Günsel'e ilk geldiği günü anımsadı mutlu bir acıyla. Babaanne bak bu adam halamı arıyor. Yine arıyorum işte. Gülerek yaklaşıyordu ki Turgut'a, dönüp de Kenan'ı görünce köpek saldırısıyla tüyleri kirpi gibi kabaran kediye dönmüştü oğlan. Yadırganacak, şaşılası bir nefretle, düşmanlıkla doluvermişti çocuk gözleri. Duraksadı Kenan, umursamazlıkla yaklaştı yine de. Korkmuş gibiydi çocuğun bakışlarından. Gülümsemeye çalışarak:

— Merhaba Turgut, dedi. Evde mi halan?

Dudakları kımıldadı oğlanın; bir şeyler diyecekti de beceremiyor gibiydi. Sonra birden tükürür gibi:

— Yok, dedi...

Çevirdi başını birkaç adım attı, topu kollar görünmeye başladı. Aslında Kenan'ı kolluyordu yan yan. Yavaşça dönüp yürümeye başladı Kenan. Ne duruma düşürdün beni Günsel. Nasıl utanç duymam böylesine çirkin, gülünç melodramdan? Bir parmak çocuklara da mı?.. Sokağa kıvrılıyordu ki önündeki evin tuğla duvarına kocaman bir taş çarpıp ayaklarının dibine yuvarlandı. Donakalmıştı. Döndü yavaşça. Arsadaki çocuklar da oyunu bırakmışlar, yerlerinde çakılmış gibi ona bakıyorlardı. Turgut yoktu aralarında. Eli ayağı tutulmuştu Kenan'ın, dili tutulmuştu. Yuhalandığı sahneden çekilemeyen beceriksiz bir oyuncu gibi kalmıştı alanın kıyısında. İlerdeki sokağın aralığından gözetlemek için başını yavaşça ileri uzatan Turgut'u görür gibi oldu. Kenan'ın baktığını görünce kendini çekivermişti oğlan. Yine mi atacak? Kafama gelirse bu kez,

parçalarsa... Kanlar içinde... Yazgısına boyun eğer gibi döndü acıyla; ağır ağır yürüyüp ilerdeki sokağı geçti. İşte o ev. Kocakarı da bulaşık suyunu döksün başımdan aşağı! Günsel? Onun yapacak neyi kaldı ki?.. Merdivenleri çıkarken yüreği küt küt atıyordu yine. Çaldı kapıyı, bir süre bekledi. Ses yoktu... Bir daha bastı zile, uzun uzun zırlattı. Biraz sonra yaklaşan bir ayak sesi duyuldu -teyze bu- kapının ardına zincir vurulduktan sonra, sesi geldi karının:

— Kim o? Duraksadı Kenan.

— Açar mısınız? Benim...

Bir sessizlik oldu. Yüreği duracaktı! Kimi istiyorsunuz?

— Yok kimse evde...

Ne demeliydi? Ağzı, dili kurumuş gibiydi.

— Ben Kenan efendim... Bir haber bırakacağım Günsel’e... Açar mısınız lütfen?..

Yine bir sessizlik oldu.

— Yok Günsel, dedi kadın, yok. Ağbisine gitti... Hastayım ben... Çalmayın kapıyı...

Uzaklaşan yorgun bir sürüngen gibi ufalıp gitti içerdeki ayak sesleri. Otur, bekle istersen kapının önünde, Günsel İzmir’den dönene dek! Sokağa çıktığında daralma duydu içinde. Kaçar gibi yürüyordu. Karşı arsadaki çocuklara görünmekten korkuyor, utanıyordu da. Git evine, bir Equanil al, yat en iyisi. Bu saatte mi? Caddeye çıktı. Dolmuşlar, taksiler, otobüsler yanından geçerken içindeki bunalım artıyor gibiydi. Zorla içeri çekeceklerdi sanki onu. Kimsenin sokulmasını istemiyordu yakınına. Kafasından silip atmıştı her şeyi; yürüyordu, o kadar. Cerrahpaşa Hastanesi’ni geçiyordu, baktı yapıya. Demin hemşire, Handan Hanım yok derken, yüzünde... Aksaray’dan gelen bir dolmuş durdu hastane önünde. Handan indi. Şaşkın, ürkek kaldı Kenan. Seslenmek istiyor, sesi çıkmıyordu sanki. Kapıya yürürken şöyle bir dönüp baktı Handan, görmüş, duralamıştı o da... Kenan’ın bakışı, duruşu, bitkin, yıkık görünüşü yürüyüp geçmesini önlemiş olmalıydı. Ağır ağır yaklaştı. Borçlulukla baktı Kenan:

— Teşekkür ederim, dedi. Kaçmadınız benden!..

Sesi titriyordu, doldu dolacaktı. Pis küçük-burjuva; direğe bayrak çekseler törenle, gözlerin dolar!.. Handan da tedirgindi; aralığı korumak ister gibi, soğukça:

— Niye kaçayım, dedi. Saçma!..

Kenan ne diyeceğini bilmeden başladı. Saçmaydı, her şey saçmaydı. Turgut bile taş attı, piç kurusu, nasıl severim oysa, söyle ona aramayacağım artık, yıktı, kırdı beni, hangi namussuz siz daha bilirsiniz diyor Sermet. Yazın ona İzmir'e, dönünce söyleyin olmazsa, aramayacağım, namuslu adamım ben, anlıyor musunuz?.. Ağlıyordu! Başını çevirdi utançla. Güç tutuyordu hıçkırıklarını. Bir şeyler diyordu Handan. Onun da mı sesi titriyor? Doldu dolacak... Duraksamalarla konuşuyor o da... Baba'ya gidin! Kanserden yatıyormuş. Asıl kötüsü o diyor... Günsel de bitkin...

Dinleyemedi Kenan, kaçar gibi yürümeye başladı. Sarsıla sarsıla ağlayacaktı Günsel deyince Handan. İyice rezil olacağım. Olacağım mı kaldı? Bitkinmiş Günsel de... Bitsin... Yol üstü bakkaldan bir küçük limon kolonyası aldı. Döktü avuçlarına, alnını, şakaklarını, boynunu ovaladı. Açılmıştı biraz. Açarlar mı kapıyı? Açmasınlar. Hani doğaldı her şey... Daldı sokak aralarına. Güneş batıyordu Baba'nın kapısını çalarken. Her şey kestirdiği gibi oldu. Yalnız biraz avluda beklettiler bu kez. Yaşlıca kadın çıktı, indi merdivenlerden. Pencerelerde gölgeler mi vardı ne, bakıyorlardı sanki. Ağırmış Baba'nın durumu, kimseyle görüşemiyormuş. Doğal bu da... Çıktı, aşağıya, Etyemez'e doğru yürümeye başladı. Aylarca önce bir akşamüstü Günsel'le yürümüşlerdi bu yolda? Aylar mı? Bin yıl filan... İzmir'de şimdi... Doğrular çıkacak ortaya nasıl olsa; anlayacak o da. Bağışlamayacağım.. Senin başın üstüne yemin ederim ki bağışlamayacağım seni!.. Bu mu doğal? Değil, ne yapayım? Sevgim doğal mı? Yedikule tramvay yolunu geçti. Sıkıyönetim yasağı var şimdi. Olsun. Alıp götürsünler sokaklardan. Ben de onlardanım nasıl olsa!.. Polismiş... Polismiş... Etyemez'den demiryolu üstündeki köprüye çıkarken banliyö treni yaklaşıyordu.

Durup baktı, geçişini bekledi. Upuzun demir yılan, yöreyi sarsarak köprünün altından kaçıp gitti. Bir yaygara koparmıştı uzaklaşırken. Kazlıçeşme'ye bu tren götürmüştü beni. Dövdü işçiler. Son basamakta dalgın durmuş, parıltılı raylara bakıyordu. Nereye varacaklarını biliyor bunlar! Peki ben... Basamaklarda bir ayak sesiyle boş bulunmuş gibi irkilerek döndü. Soluğu kesilip yüreği duracaktı nerdeyse... Günsel'di. Kenan'ın dönüşüyle o da duralamıştı ilk basamaklarda. Durulmaya çalıştı Kenan. Hani İzmir'deydi? Yok canım, o işte; düş, sanrı filan değil, Günsel bu. Baba'da mıydı? Beni mi izledi? Günsel işte; söyle, yap, ne yapacaksan... Ya sövmek, ya yalvarmak geliyordu içinden; yoktu başka tür

söz! Anlamış mı yanılgısını, suçlu suçlu mu bakıyor? Polise suçlu suçlu bakar mı o hiç? Güç tuttu kendini, raylara döndü. Günsel ağır, yorgun çıktı merdivenleri, bir-iki basamak altta durdu; dönüp raylara bakmaya başladı o da. Bir süre öylece sessiz kaldılar. Söze ilk giren yitirecekti sanki. Oyunu bozmanın kaçınılmazlığını anlatır gibi döndü Günsel, sönük, kısık bir sesle:

— Konuşulması gerekli şeyler var, dedi isteksizce.

Ürperdi Kenan. Sesi nasıl değişebilmiş böylesine? Söyleyemedikleri ile eziliyor belli ki. Konuşulması gerekli şeyler var! Öylesine çok ki hem, hangi çaba, hangi uğraş kalkabilir bu işin altından; gücümüz yeter mi bizim? Göz göze gelmekten korkar gibi son basamağı çıkıp ağır ağır yürüdü Kenan. Döndü birkaç adım sonra. Günsel kımıldamadan, gözü raylarda, öylece duruyordu. Kenan'ın bir şeyler demesini önlemek ister gibi:

— Dönmem gerek, dedi aynı kısık sesle. Çok hasta Baba... Bırakamıyoruz...

Kısa bir sessizlikten sonra ekledi hemen:

— ... Yarın ararım belki.

Gidecek mi şimdi bu? Gözü kararır gibi oldu Kenan'ın. Tutamayacaktı; atılıp yakasına yapışacak, bağırıp çağıracak, sövgüler yağdıracaktı, dövecekti bile. Yarın ararmış belki! Baba hastaymış! Peki ben neyim? Polissin. Üstüne yürür gibi bir adım atıp sağlıksız bağırdı birden:

— İstersen hiç arama artık... Cehenneme kadar... Bana pislik atmayın yalnız... Parçalarım hepinizi!.. Pis... Çirkef...

Sesi, dudakları, her yanı titriyordu. Kesik kesik soluyarak gözlerini Günsel'e dikmişti. Gider artık şimdi. Gitsin orospu!. Gitmesin. Gitmesin. Ne olur gitmesin. Ölürüm giderse. Acıya batmışlık içinde işte o da! Sevindi mi ne, böyle başkaldırmama! İşte böyle ol mu demek istiyor? Böyleyim, ne sandın?.. İçinde kabaran yeni bir dalgayla indi basamakları, Günsel'in karşısına dikildi, ateş saçıyordu gözlerinden, yeniden bağırmaya başladı:

— Bir siz varsınız dünyada namuslu. Biz polisis, biz ajanız...

Soluk soluğa kaldı birden. Sesi kısılmış da çıkmıyordu sanki kızgınlıktan... Günsel başını acıyla çevirmiş, raylara bakıyordu. Eğildi Kenan:

— Bağışlamayacağım seni, dedi boğuk boğuk. Anlıyor musun, bağışlamayacağım. Sen...

Hay Allah, ağlayacaktı şimdi de. Güç tuttu kendini, başını çevirdi birden. Bir kadınla, bir çocuk geliyordu aşağıdan basamaklardan. Dönüp

ağır ağır yürümeye başladı Kenan. Duracak gibiydi yüreği, ya Günsel kalırsa orada, gelmez de dönerse. Peşi sıra yürümeye başlayan Günsel'in ayak sesleriyle duruldu biraz. Bırakmadı beni. Demek... Nasıl bitik o kız da öyle. Çöküp gitmiş de, güzel yine halka halka gözleri. Seviyor beni!.. Seviyor ya Sermet denen o hergele siz daha iyi bilirsiniz polismiş polismiş... Eşşekoğlueşşekler... Kadınla çocuk çabuk çabuk geçip gitmişlerdi. Merdivenlerden inerken deminki ezik, kısık sesle duraladı Kenan:

— Nereden duydun bunları? diyordu Günsel.

Birkaç basamak üstte durmuş, yargılar gibi kımıltısız bakıyordu. Gözlerindeki sönük kıvılcımlar gün batışıyla parıldamaya başlamıştı sanki. Şaşaladı Kenan. Yine suçlayarak mı bakıyor bu kız? Nerden öğreneceğim, memurlarım rapor getirdi. Komiser değil miyim ben? Komiser Kenan Bey. Polis neferi mi sandındı yoksa? Bunca yıldır... Diplomam da var kocaman!.. Böyle yanıtlamak değil mi en iyisi?

— Önce sen söyle, dedi. Sen nerden duydun? Hangi namussuzdan, kahpe dölünden çıktı bu? Sonra sen...

Sonunu getiremedi. Batan günün kaçak aydınlığında birbirlerinin yolunu kesmiş gibi karşılıklı bakışıp duruyorlardı. Kenan'ın gözlerinde bir şeyler arıyor gibiydi Günsel. Şaşaladı Kenan. Üzgün, korkulu, mutlu, yıkılmış, direten, başkaldıran her şey vardı bu kızda... Nasıl koşullamışlar bunu böyle?

— Niye konuşmuyorsun? dedi Kenan. Söylesene. Nasıl inanırsın sen?..

Yine bitiremedi sonunu. Sesi titremiş, boğazına bir şey takılır gibi olmuştu. Tren yoluna döndü. Atlatmıştı... Durdu bir süre. Toparlandı. Bütün istemiyle karşı koyacaktı; yenilmeyecekti artık küçük-burjuva duyarlılığına.

— Kim inandırdı seni, dedi, böylesine aşşağılık yalana? Söylesene kim? O oğlan mı?

"O puşt oğlan mı?" diyecekti, demedi. Günsel susuyordu. Dönmüş, raylara dalmış gibiydi.

— Kendisine baksın önce o zengin piçi... Orospu çocuğu...

Tutamamış, sövmeye başlamıştı yine. Benim çok mu güvenim var onlara. Daha ilk gece anladım ne bok olduğunu o puştun. Deli gibi kıskandın oğlanı; sevgilisini de aldın elinden. Sıçtı ağzına o da senin işte... Duracak mıydı?

— Asıl öyle hergelelerden korunmak gerek, dedi dişlerinin arasından tükürür gibi.

Günsel'in kırık dökük sesi bozdu kısa sessizliği.

— Boş konuşuyorsun, dedi. Bir ilgisi yok Sermet'in...

Sustu, raylara daldı yine. Bir ilgisi yok Sermet'in? Omuzlarından bir yük düşüvermişti Kenan'ın! Sermet yoksa ne olabilir başka? Kim olabilir ki? Sermet olmasın da, kolay!

— Kimlere kandın peki, dedi sertçe. Nerden çıktı bu? Kim soktu bu aptalca kuşkuyu? Senden başka kimim var benim? Sen de bana... Hele böyle günde...

Olmamıştı, boşunaydı istemi filan; bir hıçkırık takılmıştı boğazına yine. Duraladı, yutkunup atlatmaya çalıştı... Günsel de mi duygulanmıştı... Kenan dönüp bakınca yüzünü, gözlerini kaçırmak ister gibi başını çevirmişti. Bir duraksamadan sonra yavaşça sokuldu Kenan; bir gün bitimiyle koyulaşan, solgun şakağına, çenesine, yeşil süveterinin altındaki yuvarlacık omuzlarına bakıp kaldı bir süre. İçin için ağlıyor mu bu? Senin kuruntun! Değil. Saklamaya, örtbas etmeye çalışıyor ya; kesik kesik soluyor işte belirsiz. Bu minicik omuzlar pek becerikli değildir yalanda; güç gizliyor sarsıntıyı işte, bilmem mi? Sımsıkı tutup çevirmek kucaklamak geliyordu içinden, güç tutuyordu kendini. Olacak şey mi burda, köprü başında? Hem nasıl uzak benden, baksana şuna. Ağladığı filan da yok. Sirkeci'ye doğru bir tren geçti hızla. Sarsıntı bütün büyüyü dağıtmıştı sanki. Günsel başını kaldırıp döndü Kenan'a. Terlemiş de silinmiş gibi nemliydi gözlerinin yorgun halkaları.

— Bütün kötü rastlantılar niye gelip seni buluyor, dedi birden. Anlamamıştı Kenan. Bakıp kaldı. Hangi kötü rastlantılar? Alaydan kaçınma çabası iyice acıya batırıyordu Günsel'in sesini.

— Seni bulmam da rastlantı... dedi Kenan. Kötü mü o da?

Günsel birden başını çevirdi, dolacak gibi mi olmuştu? Bütün direncini yitirmişti Kenan da. Uzanıp iki eliyle yakaladı omuzlarından sertçe çevirmek istedi. Daha omuzlarından kavradığı anda umulmaz bir çeviklikle silkinip kurtulmuştu Günsel. Dönüp buz gibi baktı Kenan'a:

— Yapma öyle bir şey, dedi.

Donup kalmış yaşlar vardı gözpınarlarında. Ürkek, şaşkın bakıp duruyordu Kenan da. Nasıl kurtulacağım bu yeniklikten? Yıktıkça yıkacak bu kız beni. Yüreğinden kopan bir başkaldırmayla sarsıldı. Ne yaparsın

sövüp saymazsın da?.. Tepkisini umursamazmış gibi bakıyordu Günsel. O da dikti gözlerini.

— Söyle, dedi sesi titreyerek, söyle hadi neymişim ben? O ki inandırmışlar bu kadar... Ne diye susuyorsun, ne var uzatacak? Senden duymak istiyorum. Söyle açık açık. Yarını marını yok bu işin. Dayanamam artık ben. Yeter günlerce çektiğim. Söyleyeceksin her şeyi... Hem şimdi... Tanıtlamak zorunda da değilsin. İnandığın neymiş bakalım, onu göreceğim. Yoksa bir adım attırmam sana... Gidemezsin... Söyle diyorum sana... Söyle!..

Son sözcükleri boğulur gibi bir sesle haykırmıştı. Bastıran akşam karanlığında sağlıksız bir solumayla kesintili, boğuk boğuk konuşup duran Kenan'ın acılı bakışı, bir gözbağı ile dondurmuş gibiydi Günsel'i. Kenan'ın duralamasıyla ayrılır gibi oldu, gözlerini kaçırdı yavaşça:

— Biliyorsun her şeyi, dedi, söylemeye ne gerek var?

— Yoo, dedi Kenan aynı boğuk sesle, senden duymak istiyorum. Söyle neymişim ben? O ki inandırmışlar seni, niye korkuyorsun söylemekten. Polissin diyeceksin! Hem de gözlerimin içine bakarak. Haydi bekliyorum...

Günsel döndü, Kenan'ın gözlerinin ta içine sessiz bakıp durdu bir süre. Sonra önemsiz bir bildiri açıklar gibi renksiz, kupkuru bir sesle:

— Benim sevdiğim Kenan polis değil, dedi... Bu kadar!..

Durdu, Ne diyeceğini bilemeden bakıyordu Kenan. Niye mutluluk vermiyor bu sözler; söyleniş biçiminden mi? Eksik bir yan mı var?

— Bu kadar mı? diye mırıldandı. Yetmiyor mu bu kadarı?

— Bilmem, dedi Günsel aynı donuklukla. Sana yetiyor mu?

Bilmece çözümleme uğraşındaydı Kenan.

— Bana yetiyordu, dedi... Senin sevginin dışında neyim var ki benim? Yetiyordu bana...

Yine duygulanmıştı. Oralı olmadı Günsel. Gözlerini Kenan'dan ayırmadan:

— O kadar çok şeyin var ki benim sevgimin dışında kalan...

Şaşalayan Kenan'a yardımcı olmak istermiş gibi ekledi yavaşça...

— Hiçbir gün bütününle benim olmadın. Bir parçanla benimdin. Yalnızca bir parçanla. Ötesini nerden bileyim?

Her çözüm uğraşıyla biraz daha çıkmaza giriyor gibiydi Kenan. Kirliyim belki, ama her parçamla namusluyum ben. Demek anlatamamışım

buna.

— Senin için karanlık olan bir şeyim yok benim, dedi. Bildiğinden öte yok...

Öyle içtenlikle söylemişti ki yenilgiden kurtulmak ister gibi başını çevirdi Günsel.

— Orasını bilemiyorum işte, dedi yavaşça.

Orasını bilemiyor mu? Kızgınlıkla saldıracaktı ki duraladı Kenan. Yok mu karanlık yanım? Döndü yine Günsel, suçüstü yapmak ister gibi dikti gözlerini.

— Teşvikiye'deki çocuklar yakalandı, dedi.

Sarsılmıştı Kenan.

— Apartmanda mı? dedi kekeler gibi.

Günsel en küçük ayrıntıyı bile kaçırmaktan korkan acımasız bir gözlemci gibi kaskatı bakışlarını Kenan'a dikmişti.

— Beş-on metre ilersinde, dedi. Niye apartmanda yakalansınlar?

Beş-on metre ilersinde mi? Peki ya, ne diye beni suçlar gibi bakıyor bu kız? Ben mi yakalatmış oluyorum? Üstüne bir suçluluk çökmüştü kötüsü. Bir çabayla:

— Niye gönderdin oraya çocukları? dedi birden. Rasim'in ne olduğunu söylemedim mi?

Kurtulmak bir yana, daha da artmıştı sanki suçluluk duygusu.

— Doğru, dedi Günsel, suçlu benim.

Dönüp raylara daldı yine. Deyişindeki acılık Kenan'ı suçluyordu. İçinde Rasim'e kabaran kızgınlıkla mırıldandı Kenan:

— Vay orospu çocuğu!

Günsel duymamış gibiydi. Öylece kaldılar bir süre. Sessizlik tedirginliğini daha da artırıyordu Kenan'ın. Sövgüyle de kurtulamamıştı suçluluk duygusundan. Ne ağır şey namusluluğunu tanıtlamak zorunda olmak! Niye tanıtlayacak mışım? Yine de kurtulamıyordu suçluluk içtepisinden. Ne söylesem oynuyorum sanısı yaratıyor! Oysa... Bunalmıştı.

— Bu mu suçum? dedi başkaldıran bir sesle... Bundan mı çıkarıldı polisliğim?

Suskundu Günsel. Bezgin, çaresiz bir sesle:

— Bırak şimdi bunları, dedi, sonra konuşuruz. Çok geç kaldım... Arayacağım dedim. Gitmem gerekiyor şimdi...

Dönüp baktı ayrılmak için. Yüreği küt küt atıyordu Kenan'ın.

— Baba hasta diye mi gidiyorsun? dedi titrek bir sesle.

— Evet, dedi Günsel. Kızgınlıkla bakıyordu Kenan.

— Ben de hastayım, dedi...

Kesin bir umursamazlıkla hemen yanıtladı Günsel:

— Sana yararım dokunmaz benim.

Akşam alacasında upuzak bakıştılar karşılıklı.

— Bu kadar mı yıldırdılar seni? dedi Kenan.

— Kimse yıldırmadı beni, dedi Günsel, aynı acılı saldırganlıkla. Vurgular gibi ekledi sonra:

— ... Senden başka!..

Kendini yitirdi yitirecekti Kenan. İyi ki birileri geçiyordu köprüden. Susup beklemişlerdi ikisi de. Ayak sesleri kesilince deminden beri dudaklarını ısırıp duran Kenan:

— Çek git hadi, dedi sağlıksız boğuk bir sesle... Kötü şeyler yaptıracaksın sen bana... Arama da artık beni!.. Dönme sakın, özür dilesen de bağışlamayacağım. Beni böyle yıkıntı içinde yalnız bırakan biri, kesin yok demektir benim için. Kesin...

Birbiri peşi sıra ağzından kızgın dökülen sözler hem doygun ediyordu, hem mutsuz. Günsel dönüp gitmedi. Umutlarla dolmuştu Kenan. Nasıl dayanırım bırakıp gitse. O da oynuyor benim gibi. Kadıncalık var biraz da!.. Sevmez mi beni? Bölüştüğünden yakındı. Bir parçamla onun olmuşum, yalnızca bir parçamla. Öteki de Nermin'de. Haksız mı? Değil öyle, çok uzaklara gitmiş bu kız benden. Sevgi mevgi yok bu kararmış bakışta.

— Selami'yi tanıyor musun, dedi Günsel birden.

Şaşırır gibi oldu Kenan. Selami'yi mi? Nerden çıktı bu şimdi? Şu bizim Selami!.. Zaman kazanmak ister gibi:

— Hangi Selami? dedi... Şu bizim fakültedeki...

— Evet, dedi Günsel. Şu sizin fakültedeki...

— Tanırım, dedi. Yıllardır görmedim. Ne olmuş?

— Göremezdin, dedi Günsel. Beş yıl verdiler ona.. Sürgüne gitti... Hastalık, askerlik... Nerden göreceksin?.. Seni görmek istemiyor ki o...

Ürperdi Kenan... Toparlanmaya çalıştı. Yarasına vuruyorlardı. Günsel gözlerini acımasız dikmişti yine.

— Birlikte düşmüşsünüz Müdüriyet'e, dedi. Durumunuz da aynıymış aşağı yukarı...

Sırtına ter basmıştı Kenan'ın:

— Anlatmadım mı ben sana bunu?., dedi ezik bir sesle...

— Anlattığın kadar mıydı? dedi Günsel bastırarak. Başka şey yok muydu?

Yanıtlamıyordu Kenan. Sesim titreyecek bir de kekelersem... Başka yok muymuş? Var, olmaz olur mu. İki tokat var, bir de... Ezip yıkan beni...

— Ne olacak başka, dedi mırıldanır gibi...

Sessiz bakıyordu Günsel. Biraz daha uzaklaşmıştı sanki.

— Peki, eczacı Fadıl Bey?

Şaşkınlığı daha da artmıştı Kenan'ın.

— Konya'daki mi? dedi.

— Konya'daki...

— Onu nerden tanıyorsun sen? dedi.

— Üzüldün mü tanımama? dedi Günsel acı, alaylı acımasızlıkla. Anlamamıştı Kenan.

— Yooo, dedi. Hiç sözü geçmedi sanıyorum.

— Geçmedi, dedi Günsel. Nasıl geçsin!..

Yorgun kafası iyice durmuş gibiydi Kenan'ın. Fadıl Bey'in ne gereği var burda? Yoksa Nermin'le mutluluğumuz Konya'da bu Fadıl Beyler'in...

— Ne olmuş Fadıl Bey'e? dedi bezgin.

Günsel gözlerini dikmiş, sağlıksız bir dikkatle bakıyordu. Durdu bir süre sonra:

— Günü gelince bir şeyler olur, dedi. Şimdi ne olur o namussuzlara?..

— ... O namussuzlara mı? dedi Kenan. Niye Fadıl Bey'e...

Susmuştu. Bakışıp duruyorlardı yine karşılıklı anlamsız. Günsel bir denemeyi daha gerekli bulmuş gibi:

— Matmazel'i niye çalıştırıyorsun yanında? dedi birden.

— Matmazel'i mi? Niye çalıştırmayayım?

— Onun da mı bilmiyorsun, dedi, polisten olduğunu?

İyice allak bullaktı Kenan. Matmazel'in polis olduğunu...

Fadıl Bey namussuzlar... Onun da mı?

— Nerden çıkıyor bunlar? diye kekeledi şaşkın.

— Çıkıyor işte, dedi Günsel... Ne kadar saklansa çıkıyor!..

Yılgıyla açıldı Kenan'ın gözleri, söndü yine. Konuşamıyordu. Yorgun, bezgin, darmadağınıktı. Toparlanıp algılamaya çalıştı. Yıkılmış bu kız... Beni de yıkacak... Korktu. Ağzından çıkacak her söz biraz daha uzağa

itecekti Günsel’i. Demek o göt solucanı karı, Matmazel... Ulan Rasim... Ulan orospu çocuğu!..

— Yetti mi bunlar?

Günsel’in Kenan’a sapladığı tiksinti dolu bakışlarındaki kıvılcım par par yanıyordu akşam alacasında. Ekledi hemen:

— Karanlık bir yanın yoktu değil mi, dedi, benim için? Rastlantı bunlar değil mi? Niye konuşmuyorsun? Dilin mi tutuldu bu kadar acıklı rastlantıdan?

Ürküye kapılmıştı Kenan. Dudakları titriyordu. Söylemek, bağırmak, başkaldırmak geliyordu içinden ya, o da yetmeyecekti. Ne yapsa yetmeyecekti!

— Rasim... diyebildi kekeler gibi. Rasim bana Matmazel’i...

En güçlü doğrular bile beceriksiz yalana dönüşüyordu ağzında...

— Rasim, ya dedi Günsel tiksinerek bakarken... Rasim... Ne olsa Rasim!.. Bir de Nermin!..

Nermin’in sözünü edince onurundan bir şey yitirecekmiş gibi durdu... Yine de tutamamıştı kendini:

— Sen nesin peki? dedi birden.

Kenan’a, acılı karanlığa çakar gibi baktı bir süre, sonra döndü, çabuk çabuk yürüyüp geçti köprüyü, akşam alacasında ilerdeki sokağı dönüp kayboldu.

Günsel’in karanlıkta çekip gittiği olgusundan öte hiçbir şeyi yaşamadan, uzun süre öylece bakakaldı Kenan. Yitirdiği gücünü, direncini yeniden kazanma çabasıyla kımıldayınca, Günsel’in biraz önce yağdırdığı acı yargılar, içinde yüzdüğünün biraz daha tiksinerek bilincine vardığı bütün pislikler, çirkinlikler sanki yeniden; hem artık bir umuda, tatlı bir düşe bile olasılık tanımadan, üşüşüverdi çevresine. Rasim... Bir de Nermin... Sen nesin peki?.. Gerçekten neyim ben?.. Yola inip de bir arabaya atlarken anladım her şeyi... Gördüm işte!.. Polis Kenan Bey!.. Kanser olduğunu biliyor muydu Baba? Gizli gizli, için içindi demek? Polislik de böyle... Şimdi çıkıp oturdu yanıma. Komiser Kenan Bey. Belki de yükseltmişlerdir bunca yararlı görevlerden sonra. Fadıl Bey de Konya’dayken Matmazel’in maaşına da zam yapılmalı!.. Gizli polis sözünün anlamı bu! Nerden bilirsin kanser olduğunu biri çıkıp da yüzüne

vurmazsa! Saklama, işte sen bal gibi kansersin de başkomiser oldun üstün başarından Kenan Bey. Bilinçaltı denen bir şey var hıyarağası. Bilinçaltında yaşıyordu, şimdi açıklandı her şey. Ne kız şu Günsel. Soycak fişli... Hasan da... Bir de Nermin... Başkomiser Kenan Bey'in karısı... Her şey gizli bu akşama batan kentte... Geldik işte... İnelim Kenan Bey! Birlikte gireceğiz bu eve. Daha kapıda merak ettiğinden söz ederek karşıladı Nermin. İlk yumrukta kan fışkırdı burnundan. Bilinir mi? Sonrası görev! Vurdukça bir ağırlık kalkıyordu üstünden. Gömleği, kravatı, kolları kan içindeydi Kenan'ın. Nermin'in giysileri... Gözleri yılgı içindeydi. Uzun kumral saçları darmadağınıktı, kana bulanmıştı her yanı. Hırıltılı bir şeyler söylemeye çalışıyor, elleriyle karşı koyuyordu. Zeynep ağlayarak çıktı, bir tekmeyle çığlık çığlığa koridora yuvarlandı. Canavarlaştın sen de şimdi ha! Kaltak, bileğimi ısıracak. İmreniyor insan daha da kıyasıya vurmaya, karakolda başkomiser oldun mu al sana ağzına sıçtığımın orospusu, bana ne olun bu karnındaki dölünün de, Zeynep'inin de eşşoğlueşşekler... Siktirin başımdan ulan!.. Neyimi merak edeceksiniz siz benim!?.. Karşı koymaya bırakmıştı Nermin, duvar dibine yumulu, karnına kapanmış öylece kalmıştı. Tekmeleri, yumrukları, içine gömdüğü iniltilerle, hıçkırıklarla karşılamaya çalışıyordu. Duvar dibinden halıya bulaşan kanı görünce ayılmış gibi duraladı Kenan. Yürüdü koridoru, deminden beri çığlık çığlığa ağlayan Zeynep'i geçti, banyonun kapısına el atarken bırakıp odasına girdi. Aynaya filan bakındı anlamsız. Yatağa uzanıp öylece kaldı. Nedensiz gibi görünen bir korkuyla doğrulunca dışarda sesler kesilmişti. Mutfağa baktı, salona çıktı, ev bomboştu. Nereye gitti bunlar? Dokuza yirmi filan vardı. Sokağa çıkma yasağı onda. Niye yarını bekleyeyim bu evde yapayalnız? Ya evde yoksa, Ankara'daysa? Kan içindeydi üstü başı; odaya girip giysilerini değiştirdi çabucak. Telefonu çevirdi, düşmedi Rasimler'in telefonu. Yineleyecekti, bıraktı. İndi sokağa. Arabada giderken içi yanıyordu bir tabancası olmadığına. Ne biçim polislik bu? Yumruklarım yeter o orospu çocuğuna. Kafasına vuracak bir şey de geçer elime salonda. Kristal tablalar var, vazolar var... Bu Matmazel'i anlat önce puşt! Sonra çocuklar nasıl yakalandı orospu çocuğu? Anlatmana da gerek yok artık... Ya evde yoklarsa? Kapının ziline basıp da içerde yankılar uyandıran tatlı melodi başlayınca yüreğindeki çarpıntı bezginliğe dönüştü sanki. Yoklar. Bir kere daha bastı.

Derinlerden gelen kapı, ayak seslerini, yankılanan melodiden arıtmak evecenliğiyle elini zilden çekti çabucak. Biri yaklaşıyordu kapıya. Hizmetçi karı mı? Dürbünden bakıyor olmalı. Kapı aralarıda birden, Refiş'in ıslak, dağınık saçlı başı göründü aralıktan. Bornozla mıydı? Sonra ardına kadar açıldı kapı. Rasim Ankara'daysa dönüp gitmek mi gerek hiç girmeden. Niye? Bu karı variste! Sevinmiş görünüyordu Refiş. Gel diye almıştı içeri.

— Ne o? dedi Refiş, bir tuhafsın.

Senin bakışın hiç tuhaf değil, orospu. Bir de Nermin'i sorar. Yıkanıp yatacakmış da. Olur yatarız... Niye yapmayacakmışım? Yap!.. Bir bu kalmıştı. Öyle ki Rasim'i bulamadığına... Bir gülücük, bir dokunuş yetti. Ortaya konan her şeyi dünden bekliyordu Refiş. Islak bornoz altındaki ılık, yumuşak memelerine el attı. Salondaki divana yıkıldılar. Dişlemek, paralamak geliyordu içinden. Sakınmadı da. Damgalamadan olur mu bu orospuyu? Refiş sağlıksız hıçkırıklarla hemen kendinden geçmişti. İlk kez şaşalıyordu Kenan. Ne biçim kadın bu? Parçalasan umursamıyor. Göğsünde, koltuğuna doğru eski çürükler, morartılar vardı. Ohh canım... Hadi, hadi... Dural ayınca bir ara tam bir ustalıkla, yırtar gibi soydu Kenan'ı. Derisi ıslak, nemli, çırılçıplak dişinin saldırısıyla yenildim mi ne? İstekli değil miyim yoksa? Asıl istediğim öç almak da ondan bu... Başarısızdı... Usta dişinin en azgın oyunu da yetmiyordu güçlü olmasına... Utançla karışık bir yılgınlık çökmüştü üstüne. Ne denli bitik olduğunun o anda bilincine varmış gibiydi. Kuduz bir tutkuyla çırpınarak bekleyen kadının doyumsuz hırıltısı, dişlerini Kenan'ın kollarına, yastıklara, kendi bileklerine geçirmesi, isteğini acımaya, tiksintiye dönüştürdü birden. Buz gibiydi artık. Akvaryumdaki kırmızı balıklara takıldı. Bir tanesi gelip gelip bakmıştı hani. Yine bakıyor muydu? Hadi diyordu Refiş, kendinden geçmiş... Kenan'ın elini yakaladı yine, ısıracak mıydı? Çekip kurtardı, kalktı divandan, pantolonunu çekiyordu ki Refiş sarıldı bacaklarına. İrkilerek çekildi Kenan.

— Bırak, dedi tiksinerek.

Doyumsuz kadının istekle çarpılmış kırmızı etli dudakları, beyaz dişlerini, dilini yardıma çağırır gibi, kımıltılarla göstere saklaya, soluk soluğa fısıltılarla anlaşılmaz bir şeyler sayıklıyordu. Ne biçim erkeksin mi diyor... Ağzına sıçtığımın dişi köpeğine... Utanç duyacağım bir de... Kapıya döndü, çıkacaktı ki öç olmadan çekilmenin yenildiği ile patlar gibi yandaki akvaryuma yüklendi birden, salonun ortasına iteledi. Divanda şaşkın,

tutkulu bakan çıplak Refiş'in yanı başına yıkılıp şıngırtıyla parçalanmıştı koca akvaryum. Sular, cam kırıkları, deniz bitkileri birden ortalığa yayılmış, kırmızı balıklar halılar üstünde sıçramaya başlamıştı. Fırlayıp bir çığlık attı Refiş. Gözleri fırlayacak gibiydi evinden. Bütün yapıda yankılanan bir çarpışla çekti kapıyı Kenan, merdivenlerden koşarak indi, kendini sokağa attı. Hay Allah, iyi yapmadım mı? Zavallı balıklar. Bir suçu mu vardı Zeynep'in?.. Yasak saati yaklaştıkça damarları boşalan bir umutsuz kentin yalnızlığında yürüyüp arabalara bakındı bir süre. Eve geldiğinde onu geçiyordu. Karanlık, yaslı bir kenti sırtında taşıyıp getirmiş gibiydi evin sessizliğine. Işıkları yakmadan girip salondaki koltuğa bıraktı kendini. Gözlerini kapayıp bir süre kaldı. Bugün de mi yirmi dört saat? Neler oldu oysa. Tek bir günün sırası gelsin diye yaşam boyu bekliyoruz. Durulmaya başlamıştı. İçine ilk çöken Zeynep'in acısı oldu. Fırlayıp kalktı, yaktı ışıkları. Gözü Nermin'in yıkılıp kaldığı duvar dibindeki kana gitti. Yaklaştı. Eğilip baktı. Koridora, Zeynep'in yuvarlandığı mutfak kapısına doğru baktı, içinde dayanılmaz bir sızı duydu birden. Ben yanından geçerken nasıl korkuyla açmıştı gözlerini... Şimdi mi görüyorsun? Şimdi görüyorum. Vay yavrum!.. Nermin'in kanlı saçları, yüzü gelip çakıldı kafasına, içindeki sızı arttıkça artıyordu. Nereye gitti onlar bu gece yarısında? Annesine mi? Başka nereleri var ki? Tekmelerden bebeğini korumak için yumuldu karnına; ya vursaydın! Kızgın bir eriyik ağır ağır kaplıyordu içini. Bir sigara yakıp yine oturdu koltuğa. Günsel... Yok artık Günsel. O bitti. Bağışlamayacağım. O seni bağışladı da! Aptallığına doymasın. Polismişim!.. Bahane arar beni karanlıkta bırakıp gitmeye. Bu son. Daha ilk gördüğüm gün anlamıştım; ukala, kendini beğenmiş!.. Hah, alış bunlara! Altıma yatmış orospu da dersin ilerde! Der miyim?.. Nerden almış bir sürü bilgiyi benim üstüme. Onlar asıl polis!.. Niye olmasın?.. Demek Matmazel... Ulan ağzına sıçtığımın puşt Rasim'i... Belki o da yalandır ya. Her yanı polis olsa ne olur o karının... Fadıl Bey? Ufff, hepsinin canı cehenneme... On biri geçiyor, banyomu yapıp yatayım. Bitsin artık bu iş. Vah Nermincik... Aptal, zavallı karım benim... Gözü duvar dibindeki kana takıldı yine. Orospu Refiş nasıl ayırdı bacaklarını, kırmızı balıklar. Kalktı, gidip telefonu açtı. Çabucak çevirdi numaraları. Bir süre sonra ince, yaşlı kadın sesi "Aloo" deyince duraksadı.

— Aloo, ben Kenan, dedi yavaşça... Rahatsız ettim... Nermin sizde mi?

Bir sessizlik oldu... Yüreği küt küt vurmaya başlamıştı. Niye yanıtlamıyor bu kadın? Yoksa Nermin...

— Bir dakika, dedi Melahat Hanım, ince titrek bir sesle.

Bir süre bekledi Kenan. Kapı, ayak sesleri, gidip gelişler derinden yankılar veriyordu telefonda. Sonra Nermin'in belli belirsiz sesi duyuldu telefonda:

— Efendim...

— Beni bağışla, dedi Kenan, aynı yorgunlukta bir sesle... Duraladı. Bir şeyler daha demek için uygun sözcükler arıyordu ki Nermin umulmaz bir canlılıkla başladı hemen:

— Bağışlayacak bir şey kalmadı, dedi. Bitti bu iş...

Şaşkın, bir şeyler diyecekti ki Kenan.

— Yarın başvuracağım mahkemeye, dedi Nermin... Oldu istediğin... Kurtulacaksın bizden...

Boğazına takılan bir hıçkırığı duyurmamak için mi susmuştu?.. Hiç etkilememişti Kenan'ı... Kurtulacak mıyım? Ayrılıyor işte kadın. Pencerelerin ötesindeki sokak kapkaranlıktı.

— İstemiyorum ayrılmak, dedi Kenan... Bağışla beni...

Durdu... Bir sessizlik oldu yeniden... Olan bitenlerin anlamını çözmek ister gibi karanlık camlara bakıyordu sürekli.

— Sabah erkenden gel, dedi. Gidelim buralardan bir süre... Zeynep'i alalım... Yeniden düşünelim her şeyi... Biliyorum çok üzdüm seni... Bağışla!..

Telefonda çınlayıp kaybolan bir hıçkırıkla duraladı. Nermin ağlıyordu belli ki... Bir şey diyemeden bekledi. Biraz sonra Nermin'in hıçkırıkla katılmış sesi geldi:

— Ne olursun benimle oynama Kenan... Bittim ben... Ne olursun...

Sonunu getirememişti... Ne diyeceğini bilemeden kalmıştı Kenan da. Gözlerini yakan iki damla yaş iniverdi yanaklarına. Küçük-burjuva duyarlılığım... mış... Camlar kapkara...

— Sabah gel, dedi yavaşça. İnan bana... Artık hiç eskisi gibi olmayacak...

Hıçkıra hıçkıra ağlıyordu Nermin. Yanıtlamasını beklemeden telefonu kapattı. Günsel sorununu çözümlemeliyim bir de! Kaldı mı o sorun? Kendisi çözümledi, çekip gitti karanlıkta. Sen nesin peki? Ben mi? Hiçbir gün onun bildiği gibi değilim ben. Olamam da. İşte onu anlatacağım ona.

Anlamıştır ya, iyice girsin kafasına... Çıraydım, tutuşturdun beni, ağulu bir solukta üfleyip söndürün şimdi de; kara kara tütüyorum. Yatak odasına gidip geçti masaya. Neler yazacağını kesin biliyordu, yine de birkaç kez yırtıp yeniden yazdı. Günselciğim, diyordu, ne polisim ben, ne de senin düşlediğin gibiyim. Kendi düşlediğim gibi bile değilim. Senin düşlediğin gibi olamadıktan sonra. Karanlıkta son kez bırakıp gidince sen, birden anladım her şeyi. Sokakta rastlarsan bir daha öyle bakma bana. Bitti bu iş... Ne olursun benimle oynama! Bittim ben... Ne olursun... Vay canına bu sözleri Nermin söylemişti demin. Ne doğru söylemiş; kalsın böyle... Tarih atmamıştı mektubun üstüne, durdu. Yarın mı atsam? Daha yarın olmadı ki... Saate baktı, on ikiye iki vardı. Kalem elinde, yelkovanın dönüşünü izlemeye başladı. Tam on ikiyi geçince, mektubun üstüne tarihi koydu: 26 Mayıs 1960. İmzalayıp zarfı kapattı. Üstüne Günsel'in adını yazdı. Yarın Burak'a bırakır. İzmir'e gideriz Günsel'le... Nermin'le... Hiç görmedim İzmir'i, öyle istiyorum ki görmek. Uğrar ya da telefon ederse verir Burak. Biz dönünceye kadar aramazsa dönünce ben yırtarım. En iyisi de o belki. Kalkıp banyoya geçti. Banyo küveti ovulmuş, temizlenmiş, pırıl pırıldı. Geceleri suya girdiği için Nermin hazırlıyordu gündüzden. Şofbeni yaktı, musluğu açtı, ılık suların akışına baktı bir süre. Dönüp odaya geçti, yatağa uzandı sırtüstü. Tavana bakakaldı. Boşalmıştı iyice, içerden, banyoya dolan suyun şarıltısı geliyordu.

XXXII

Evi kapattıktan sonra ilk gece Babalar'da kaldı Günsel. Aklı Teşvikiye'deki çocuklardaydı. Ağırdan alıyordu Handan. Günsel'in söyledikleriyle önce o da irkilir gibi olmuş, sonra başlamıştı Kenan'dan yana karşı çıkmaya. İnandırıcı değilmiş bunlar!.. Kötü rastlantı da olabilirmiş, iftira da!.. Hiç böyle adama benzemiyormuş Kenan!.. Yüzde yüz kesinlik olmadan ne denebilirmiş? Her konuda septik olurmuş doktorlar! Üsteleyince de, "Aklım ermez sizin işlerinize," deyip çıkıyordu. Çocukları Teşvikiye'de bırakmanın yanlış olduğunu sonunda Hatice Hanım da söyleyince bir yoluna bakmak için gitti. Kenan'ın bir yakınının evi demişlerdi Hatice Hanım'a yalnızca. Gezideymişler de, Kenan önermiş orasını. Baba'yla pek konuşmuyorlardı, iyice hastaydı o. Sapsan yüzü, yorgun bitkin bakışlarıyla yine bir şeyler okuyup yazıyor, elli yıldır aramalarda kuduz saldırılarla yağmalanmış bir köşelerdeki eski yazılarını,

kitaplarını derleyip toplamaya; eklemeler, çıkarmalarla biçim vermeye çalışıyordu. Yeni bir polis baskınına karşı da kulakları, gözleri kapıda, yine bir şeyleri bir yere saklamanın yollarını arıyordu kaygıyla... Baba'nın yanı başından ayrılmayan kedisi Şaziment'in yüzüne de bir acılık çökmüştü sanki... Kanser olduğunu o gün Günsel'e fısıldamıştı Handan. Kimse bilmiyordu daha. Tam bir duyarlılıkla:

— Böyle olacağına kanser olsaydım ben de, dedi Günsel.

— Sus kız, dedi Handan, gözleri yılgıyla açılarak. Bok!.. Manyak mısın nesin?.. Allah korusun!..

Oysa öyle içtenlikle söylemişti ki Günsel. Nerden bilecek benim acımı bu kız? Çözümsüz, umarsız kıvranıp durdu sabaha kadar. Aslında herkes herkesten kuşkuluydu.

Karardıkça kararmıştı ülke. Birbirini çok yakın tanıyan, acı sınavlardan birlikte geçmiş kişiler bile güvensizlikle tedirgindiler. Günsel'i uyarıya gereksinim duymaları ağbisindendi. Başına buyruk gitmeye kalkıştığı anda kuşkuların cüzamlı yalnızlığına acımasız itileceği kesindi. O bile umurunda değildi Günsel'in. Birazcık olsun arınsam kuşkudan, başkaldırmayacağım ne var, kim var şu yeryüzünde O'nun için? Bir tutam ağulu tohum öylesine savrulup saçılmıştı ki içine, her saniye filizlenip dal budak salıyor, giderek saplantıya dönüşüyordu nerdeyse. Kenan'la aralarında geçen eski konuşmaları, olayları, durumları, ilk günden bugüne, uzaktan yakından onunla ilgili her şeyi gözden geçiriyor, anımsadığı ne varsa kuşkuların merceğinden abartılıp çarpıtılarak değil de gerçek boyutlarıyla günyüzüne çıkmış gibi, apaçık, yeni yeni kavrıyordu sanki. Onur kırıklığının acılı ürünü sınırsız kızgınlık, onulmaz bir düşmanlık yarasını sabaha kadar kanatıp durdu için için. Alık, aptal, gülünç buluyordu kendini. Nermin'den kurtulamadığı masalına nasıl kandım? Dayalı döşeli evi Rasim'in bize bıraktığı masalına nasıl kandım? Tutup tutup bırakmaları beni Müdüriyette!.. Nasıl kandım bütün bunların rastlantı olduğuna. Yok canım, rastlantı olur mu? Kuramsal biçimde açıkladım ya; herifler yıkılmışlar, onun için bırakıyorlarmış bizi!.. Kendini bir bok sanan hayvan orospu!.. Nasıl bakıyordu o semiz herif Vilayet'te!.. Bir gün ne demişti, Taksim'e yürüyorduk hani, uykulu bakıyormuşum! Hep uykulu baktım sersem ben!.. Alay edermiş demek! Hele son günlerde nasıl sinsiceydi!.. Ne sinsicesi be eşşek karı? Açık açık söylüyordu herif. Biz karışmamalıymışız, Halk Partisi'nin oyunlarıymış bunlar!.. Ne diyecekti daha? Menderes'in

dediği de bu değil mir Gözü kararmış orospu!.. Namık Gedik ne dedi Vilayet'te?.. Karışmayın... Polisin sözü bu açık açık!.. Bir duraksamayla irkildiği oluyordu bazı. Bu kadar oyunu nasıl oynar bu adam? Öyle içtenlikle, öyle sıcak, öyle insancıl... Çok sürmüyor, yanılsama saydığı bu bir anlık mutluluktan korkuyla, kaygıyla daha sancılı ayılıyordu sanki. Sabah erkenden Handan gelip de çocukların dün akşam yakalandığını söyleyince iyice bitti. Şaşkın, sararmış yüzü ile olayın ayrıntılarını anlatan Handan'ı dinlemiyor, boş boş bakıyordu yalnız. Yakalandı çocuklar. Dinleyecek ne kaldı? Doktor Aliler'e gitmiş dün burdan çıkınca Handan. Sermet'i de çağırıp konuşmuşlar. Sermetler Vaniköy'e gitmişler, yazlığa. Ev hoşmuş. Bize getirin demiş. Akşamüstü ayrı ayrı çıkmışlar apartmandan. Handan'la. Tam ilerde Teşvikiye Camisi'nin yanındaki sokağın başında beş sivil... Şaşkına döndüm, diyordu Handan. Nerden çıktı deyyuslar? Yolun öte yanındayım ben. Çocuklar öyle istemişti. Peşim sıra geleceklerdi. Donup kaldım. Tabancalıydı herifler. Birini tanıyorum sanki. Fakültede mi gördüm?..

Baba kalkmamıştı daha. Hatice Hanım yılların acı deneylerinden özümlenmiş bir yalınlıkla:

— O kadar çok kişi biliyormuş ki olayı, dedi, bir tek o adamı düşünmeniz de yanlış!..

Kenan'ı aklamıyor, kuşkuyu geniş tutmak için uyarıyordu yalnızca. Bu ağır suçlamadan kendi payına da bir şeyler düştüğünü aklına bile getirmeden Kenan'ı savunma sevinciyle başını salladı Handan.

— Evet, dedi, Sermet de biliyordu.

Sofada dalgın kalmışlardı ki kapıdan gelen seslerle duraladılar. Hatice Hanım pencereye yaklaşırken Günsel ürküyle çekildi. Handan da aynı şeyi düşünmüş olmalıydı, evecenlikle Günsel'e bakıp pencereye yaklaştı o da. Kenan değildi!

— Polis bu, dedi Hatice Hanım. Siz geçin odaya.

Kapıyı açıp karşıladı merdivenleri çıkan esmer, gençten adamı. Aralık kapıdan Günsel'le Handan dinliyorlardı.

— Reşit Ataşlı'yı göreceğim, diyordu adam.

— Yatıyor, dedi Hatice Hanım. Ağır hasta...

Duraladı adam.

— Siz karışısınız değil mi? dedi. Şuraya bir imza atın; perşembe günü Müdüriyet'e gelsin, Birinci Şube'ye..

— Neymiş? dedi Hatice Hanım...

— Bilmiyorum, dedi adam...

Hatice Hanım'ın imzaladığı kâğıdı alıp gitti. Sese Baba da kalkmıştı, çıkıp yorgun gözlerini kırpıştırarak baktı.

— Ne o? dedi.

— Perşembe günü Birinci Şube'de bekliyorlarmış, dedi, Hatice Hanım. Baba dalgın baktı, sonra yeni algılamış gibi başını salladı.

— Olur, dedi. Gideriz.

Yorgun, ağır, odasına girdi:

— Perşembenin gelişi çarşambadan belliydi, dedi Hatice Hanım.

Bir süre acı gülümseyerek bakıp kalmıştı Baba'nın ardından. Her şey suçluluk duygusuna dönüşmeye başlamıştı Günsel'de; olan bitenden, olacak bitecek her şeyden o sorumluydu sanki. Polisi içimize kadar sokup... Eskileri toplayıp bir alanda, adamlarına öldürtüp... Böyle mi başlardı uygulama? Daha anlatmamıştı kimseye.

— Önemli bir şey var, dedi, bu olayla da ilgili.

Uyanır gibi baktı Hatice Hanım. Günsel, Baba'nın da dinlemesini istiyordu. İçeri geçtiler, Kenan'ın söylediklerini olduğu gibi anlattı Günsel. Bir sessizlik çöktü odaya. Ağır ağır konuşmaya başladı Baba. Birçok olasılığı sıraladı. Asılsızdı; kaşıdı yaymış da olabilirdi; ürkü yaratmak, kaçırmak, dağıtıp parçalamak için.

— Buna gerek var mı? dedi, kendini yanıtlar gibi. Zaten dağınık, parça parçayız... Bilmiyorlar mı?

Duralayıp aldı yine:

— Gerçek dersek, önemli bir haber sızmış oluyor. Sızdıran Rasim mi diyordunuz, kişisel bir iyilik duygusuyla yapıyor diyelim. Kenan'ın bize iletmesi bunu aşar. Polis olan adam niye yapsın bunu?

Yüreği duracak gibiydi Günsel'in. Tutamayıp Baba'nın boynuna sarılıp boşalacaktı. İçten içe bir sevinçle başını sallıyordu Handan da. Çekinceyi sezmiş gibi uyarıya geçti Baba.

— Aydınlar çok akıllı bulur kendini, dedi. Ustaca yönetmeye kalkar iki yanı da!.. Küçük-burjuvazinin iki kişilikli olduğunu unutmamak gerek... Uzak dur sen!.. Soruşturun bir süre...

— Kim bilir daha kimler var aramızda!..

— Müdüriyet'e gidecek misiniz? dedi Handan.

— Bilmem, dedi Baba. Düşüneceğiz...

Hatice Hanım daha üzgündü. Bir şey demeden dalgın bakıyordu. Handan'la çıktı Günsel. Yıkılmakla bitmiyor. Kurtarabileceğini kurtarmakla yükümlüsün; ölüm bile kaçaklık. Ne belalar getirecek yeni durum? Handan ne yapacak çocuklar konuşursa?

— Sen beni düşünme, dedi Handan, toz ol!.. Anladım... At onu kafandan... Düşüneceğiz... Bebeği de... Gün alırım bizim doktor hanımdan... İlacın var...

Şevketler'e akşam karanlığında gitti Günsel. Ürkek bakışlarla Fatma Abla araladı kapıyı. Tanımamıştı önce, sonra içeri alıp boynuna sarıldı Günsel'in; ağladı, şapur şupur öptü yanaklarından. O gün polis gelip Şevket Ağbi'yi de çağırmış perşembe günü Birinci Şube'ye. Tedirgindiler. Günsel, Baba'yla konuştuklarını onlara da açınca tedirginlikleri de, şaşkınlıkları da arttı. Gerçekten bir kıyım düşünüyorlarsa, polis olan biri bize neden duyurur bunu? Bulanık, kaygılı, çözümsüz kaldı onlar da. Günsel, Şevket'in kendine kızmış, kırılmış olmasından korkmuştu. Yoktu öyle bir şey. O acımasız görünüşü altında nasıl duygulu bir yürek taşıdığını, Günsel'i yıkan bir haberi iletmek zorunda kalmanın ağırlığından kurtulmak için, belki Fatma Abla'nın da etkisiyle olayı nasıl irdeleme çabasından olduğunu görünce, yalnızlığa düşmenin çöküntüsünden kurtulur gibi oldu. Adam belki de ölüme gidecek üç-beş gün sonra, benim mutluluğumun kaygısında. Ben... Allah belamı versin benim... Kenan için duyup öğrendiklerini yöneltti Şevket'e. Yüreği paramparça olsa da umursamıyormuş gibi dinliyordu artık. Şevket yeniden sorup soruşturmuş, hep aynıymış sonuç... Evde söyledikleriydi. Günsel'in gönlünü almak ister gibi ekledi yine:

— Bana da sorsan hiç aklımdan geçirmezdim, dedi. Bir kez gördüm Babalar'da, öyle iyi birine benziyordu ki... Fatma'ya da dedim...

Günsel yine duygululuğa kapılacaktı, tuttu kendini. Evi kapatması iyiydi de, ağbisine gitmesini doğru bulmadılar. Onlarda da kalmamalıydı. Sevillerde kalsındı, doğrusu oydu.

On günden çok Sevillerde kaldı Günsel. Basma perdeli pencere içlerinde, avlusunda dizi dizi karanfilli, fesleğenli konserve kutuları, kireç badanalı duvarları, avlu kıyısında sürekli koku saçan kuyulu apteshanesi ile Taşlıtarla'nın Halic'e, Kâğıthane'ye bakan sırtlarındaki briket gecekondu kalabalığına karışmış iki odalı (bir buçuk da denebilir) bir yerdi oturdukları. Kendi yattıkları büyük karyolalı odayı ona bırakmak için yalvardı Sevil. Günsel kesin karşı koydu. Pencere dibinde, bir tahta sette yatıyordu küçük

odada. Perşembeyi kıvranarak beklemişti Günsel. Elli kişiymiş Müdüriyet'e çağrılan. Şevket Ağbi gidecekti. Baba da gidecekmiş.

Gitmemek, saldırıya kışkırtmak olabilir diyorlardı herifleri. Kim bilir, belki de onun için çıkardılar o sözü. Kaçmaya kalksınlar da... Kuzu kuzu ölüme gidiyorlarsa ya. Bağırmak haykırmak geliyordu içinden Günsel'in. Gitmeyin öldürecekler sizi. Yalan söylemedi Kenan. Bu kadar mı namussuz bu adam?.. Söyleyen Rasim, Kenan değildi ki... Peki, Kenan...

Bütün gerginlik umulmadık biçimde şaşkınlığa dönüşmüştü perşembe günü. Güler yüzle karşılamışlar Müdüriyet'te. Sıkıyönetimce İstanbul'da bulunmalarının istenmediğini, İstanbul dışına nereye gitmeyi yeğleyeceklerini sormuşlar, gitmek istedikleri yerleri saptayıp bırakmışlar. Evinizde bekleyin, günü gelince çağıracağız demişler. Buruş kırıştı Günsel'in içi. Artık konuşmuyordu da... Elli lira almıştı teyzesinden ayrılırken. Bütün parası oydu. İşi kalmıştı öylece; uğramamıştı Fakülte'ye, maaş da almamıştı. Hem harcamak istiyor, hem harcamaktan korkuyordu. Ne olacağım belli değil. Gerçi onur konuğuydu evin. Para sözünü ettirmiyordu Sevil.

— Delirmiş misin be ablacığım?.. Sen otur, ben kıyamete kadar bakayım sana!

Bu yüzden de tedirgindi Günsel. Yüktü, asalaktı ne olsa bu iyi yürekli işçilere. Gerçi pek bir şey yediği de yoktu. Küçük odada gazete, kitap okuyordu geceleri yatak diye kullandığı sedirde uzanıp. Casus Amerikan uçağı olayı ortalığı birbirine katmıştı yine. Sovyetler ateş püskürüyordu Eisenhower yönetimine, Türkiye'ye...

— Kılçık attı namussuzlar, dedi Faik bir akşam... Tam Menderes yukarıya yanaşıyordu, Amerikan bozdu işi...

Böyle mi yorumlamalıydı? Kentte de öğrenci yürüyüşleri, gösteri çabaları oluyormuş yine, sıkıyönetime karşın. Kışlalara yığmışlar bir sürü genci, Müdüriyet de doluymuş. Haberler İsmail'dendi. Sevil getiriyordu kırık dökük. Teşvikiye'de yakalananlardaydı aklı Günsel'in. Nerden bilecek İsmail? Yalnız bildiği bir şey daha çıkmıştı İsmail'in! Saraçhanebaşı'ndaki gösteri günü Kenan'ın yanı başındaymış Günsel'i götürürlerken. Dimdik bakıp durmuş uzaktan Kenan. Askerler saldırınca da kaçmamış; öğrencileri canavar gibi kovalayanlar dokunmamışlar ona. Subay yaklaşınca bir bakışmışlar, İsmailler'in duymadığı gizli bir konuşma mı geçmiş aralarında

ne, Kenan'ı bırakıp geçmiş askerler!.. Sonra da kaybolmuş Kenan!.. Bunu da Sevil anlatmıştı Günsel'e.

— Zati, te o zaman, demiş İsmail!..

Ne demişse?.. Öyküyü bilmeyen mi kalmıştı?.. Herkes bir şey ekleyecekti gönlünce! Şevketler'e Kenan'ı suçlayanlarla tek tek, yüz yüze konuşmak için gelmişti Günsel. Kim yanaşırdı bu koşullarda? Sedirin yanındaki küçük pencereden Halic'e bakıyor, Kâğıthane'de, Silahtar'da, Eyüp'te, Defterdar'da alçala yüksele sıralanan fabrika bacalarına dalıp gidiyordu. Bir gün gelecek... Ama ne zaman? Kenan'la ilk tanıştıkları gecenin konuşmalarını anımsar gibi oldu irkilerek. Atmaya çalıştı kafasından. Her sabah alacasında, Halic'e, fabrikalara inen akın akın işçi yığınlarındaydı gözleri. Ne çok, ne büyük işleri var. Karanlıkta uyanıp kenti uyandırmakla görevli bunlar! Güçleniyordu baktıkça ya, içindeki acı da güçleniyordu. Baba'nın karaciğer kanserinden kalkamayacak biçimde yatağa düştüğünü haber verdiler bir akşam. Hatice Hanım da hastaymış.

— Yarın gideceğim, dedi Günsel. Teyzemler de eve dönmeli artık...

Yaşamın, olayların dışına itilmişti suçlulukla. Neden kaçıyorum hem?.. Bitti artık!.. Herkes yoluna. Taşlıtarla'daki Demokrat Parti militanlarının silahlandırıldığı, kıyıma geçileceği yayılmaya başlamıştı iyiden iyiye. Gerçekmiş bu kez, İsmail de görüp izlemiş çevresinde!.. Onu da kanıksamıştı Günsel. Doğruyla yalanı yaşayınca bile ayıramadıktan sonra!.. Kenan'la da rastlantıya hazırım artık. Yakalanan çocuklara hiç üstelememişler nerde saklandıklarını; kilisede, mezarlıkta gibi sözlere inanır görünmüşler hemen. Şevket'e, Baba'daki doktor hanım (Handan) söylemiş. Oğlanlar, Harbiye'deymiş şimdi. Dövmüşler yalnız... Dönmeli eve. Handan ne yaptı bakalım şu piçin kazınması işini. Kurtulayım artık. Güçlü dönüyordu. Dinlenmişti ne olsa. Baba'yı yatakta görünce inanamadı gözlerine; nasıl yıkımdı bu on günde. Müdüriyet'te, Birinci Şube'nin merdivenlerinden inerken düşmüş. Polis cipiyle getirmişler. Gün günden bitmiş. Handan'la Doktor Ali bakıyorlardı. Günsel bütün kaygılarını atıp yardıma başlamıştı Hatice Hanım'a. Kenan uğramış, yok gitti onlar, dedirtmişler. Aşağıdaki Mediha Hanım uyarılmıştı önceden. Handan da artık eskisi gibi savunmuyordu Kenan'ı. Üzgün susuyordu. Sermet geldi bir gün Baba'yı görmeye. Günsel'i belki de! Doktor Ali'den öğrenmiş Günsel'in geldiğini. Sofada ayaküstüydüler. Bir doçenti getirmişti Doktor Ali, Baba'nın odasındaydı onlar.

— Çok önceleri duymuştum bazı şeyler ben de, dedi Sermet. Söyleyemedim bir türlü... Yanlış anlayacağından korktum.

— Neymiş duyduğun? dedi Günsel.

— Engin söylemişti, dedi... Kenan'da çalışan yaşlı bir kadın varmış, sağ koluymuş! Çok iyi tanıyormuş Engin kadını bir yerden; polismiş... Engin'i bilirsin bizim, gazeteci... Karıyı orda gördüm, bir daha uğramadım dedi...

— Başka?..

— Karısının bir ağbisini tanıyorlar Ankara'dan... Pek pismiş herif... Başkaldıracaktı Günsel. Ona ne karısının ağbisinden. Hepsini biliyorum ben. Biliyor musun? Senin bildiğin Kenan'ın anlattıkları.

Silkinir gibi baktı Sermet'e.

— Bıktım, dedi. Kapansın artık bu konu.

Dedi ya, Matmazel'in polisliği de acılıkla yeniden çöktü içine. Teyzesini, Turgut'u çağırdı birkaç gün sonra. Evi açtılar. Gerekli uyarılarda bulundu. Akşamları eve dönecekti artık Babalar'da kalmayacaktı. Handan yirmi bir günlük rapor uydurmuş

Günsel'e, izinli sayılıyormuş; maaşını da göndermişler Handan'la. Ayın yirmi altısında -perşembeye geliyordu- kürtaj için gün almış. Raporu da uzatacakmış doktor hanım. Toplatılma, kıyım, evlere baskın söylentileri arasında Baba da ağırlaşmıştı iyice. Hatice Hanım'la yeğeni sırayla sabahlıyorlardı başında. Gündüzleri bakıyordu Günsel. Başka yardımcıları da oluyordu. Kenan'ın geldiği akşam ayrılmak üzereydi Günsel de. Sofada perde arkasından bakıp kalmıştı Kenan'a. İşte o!.. Yüreğinin böylesine küt küt atmasına kızıyordu. İkircikliydi yüreği, ona kızıyordu. Ya suçu yoksa bu adamın? Ne duruyorsun, koş boynuna atıl, gir koynuna!.. Onun için mi diyorum be!.. Ya suçsuzsa?.. Bu kadar rastlantı gelip bunu buldu!.. Bunu değil budala, seni buldu. Benimle ilgisi kalmadı bu işin! Yok canım! Evet öyle... Avluda bitkin, omuzları çökmüş duran Kenan'ın, eve alınmayınca, yazgısına boyun eğerek hiçbir şey demeden, sessiz dönüp çıkması, beklemediği kadar sarsmıştı pencere ardında dalgın bakan Günsel'i. Kaçmak, onun yaptığını söylediklerimizden... -Söylediklerimizden mi? Başladın mı savunmaya görür görmez, biz uyduruyoruz çünkü... Değil be...- Daha alçakça yaptığımız bizim. Niye çıkamayacakmışım ben bu adamın karşısına? Çık da görelim!.. Suçsuzluğunu da tanıtlasın sana! Yine de çok güç tuttu Kenan'ın karşısında kendini. Doldu doldu boşaldı içinden. Taş

mıyım ben?.. Bereket akşam örtüyordu her şeyi. Kolundan tutmak isteyince Kenan, bütün gövdesini sarsan bir ürpertiyle çarpılmışsa döndü bir anda. Daha da arttı korkusu. Yener beni bu adam! Güç yener! Ya yenerse demek istedim! Savunma, suçsuzluğunu tanıtlama çabasıyla Kenan'ın yaptığı bir-iki çıkışla tutukluluk bağlarını kopardı koparacaktı Günsel'in; bundandı korkusu. Saldırıya geçişi de bundandı. Karanlık köprüde parçalayıp bırakmıştı Kenan'ı. Üste çıkmanın, gücünü tanıtlamanın ilkel tadıyla yenik düşme, kıpır kıpır kuşkulara yeniden batma ürküşünün çelişkili karmaşasından boğulur gibi yürüdü sokaklarda. Yine mi inanıyorsun bu adamın... İnanıyorum dedim mi? Neye inandığını biliyor musun sen? Eve gelip de gündüz polislerin baskın yaptığını, her yanı didik didik edip evde aranmadık yer komadıklarını; onların hemen ardı sıra Kenan'ın geldiğini, ağlamaklı teyzesinden öğrenince, neyi neye yoracağını bilmeden çöküp kaldı kapıdaki tahta sandalyeye. Ne rastlantısı? Her yanı kaplamış bunca pisliğin rastlantısı mı olur? İyiler rastlantıdır ancak. Günsel'i sormamışlar, evi aramışlar yalnızca. Odasına geçti. Raftaki kitaplar yerlerdeydi daha. Ağbisinin eski mektuplarını almışlardı. Hiçbir şeye el sürmeden uzandı karyolaya. Yatacağını söyledi teyzesine, yemeyecekti, yorgundu çok, uyuyacaktı. Işığı da yakmadan kaldı öylece. Yalın açık düşünme yeteneği gitmişti elinden, beceremiyordu; hele bir sonuca, kesin sonuca varmayı hiç... Arama günü mü yollarlar bu adamı bana? Bu da mı yutturmaca? Olmaz mı? Niye olur? Hangi yönden bakarsak doğruyu görmüş oluyoruz hangi olaya? Yarın bebeği ile birlikte onu da kazısalar içimden, bütün bu düşünceleri de! Kurtulsam artık, yeniden başlasam her şeye. Ya da bitsem ben de; beni de kazısalar yarın... İrkiliyorsun ölüm dendi mi. Uff, irkilmiyorum artık!.. Sabahı etti. Daldı dalıyordu ki, Handan girdi odaya.

— Gördün mü adamı diyordu evdeki arama üstüne tek söz etmeden.

Teyzeden öğrenmişti oysa ki. Dağılmış kitapları kaldırırken uzun uzun konuştular. Handan'ın umursamazlığına şaşıyordu biraz; Günsel için olağandı, doğaldı. Küçüklüğünden beri gördüğü bu kaçıncı aramaydı evlerinde... Sayısını bile unutmuştu. Handan da hiç oralı değildi. Yine Kenan'daydı o. Kızacak gibi oluyordu Günsel'e, kızamıyordu; onun durumunu da görüyordu.

— Adamı da gördüm, bitkin, dedi. Ne biçim polis o? Hep mi delirdik? Hele bu ite de...

Turgut'un yaptığını anlattı. Gözleri doldu Günsel'in. Ne diyeceğini bilemeden kaldı. İçinde bir şeyler kıyım kıyımdı.

— Bilmiyorum, dedi, anlamını düşünmeden, dalgın.

— O ki bir kez konuşmuşsun, diyordu Handan, git, adamla doğru dürüst konuş, bütün açıklığı, ayrıntısıyla konuş bir kez daha. Korkuyor musun? Yitireceğin bir şey mi var? Dün arama üstüne niye sana gelsin polis olsa, sözgelimi. Sonra polis olsa...

Günsel'in de kafasına takılıp kovduğu bir sürü şeyi sıraladı. Polis olsa...

— İki kişilikli küçük-burjuvayı nerden bileceksin sen? diyemiyordu bir türlü. Anlayamadığından değil, anlayıp doğrusunu deyivereceğinden korkuyorsun. Hiçbir şeyi sevememekten korkuyorum artık!.. Sen yine toz ol diyor Handan. Kürtajdan çıkınca gidip Sevil'e, kalmalı bir uzunca. Param da var. Bir şeyler alayım onun bebeğine de. İyice büyüdü karnı.

Öğlende çıktı evden; bir yere yemeğe çağıracaktı Kenan'ı, serinkanlılıkla konuşacaktı. Bak diyecekti... Beyazıt'a vardığında anladı yapamayacağını. Yalpalayıp duruyordu içinde bir şey. Konuşamam. Hele yemekte... Bir simit aldı, Çınaraltı'nda oturdu, çayını yudumladı, gazetelere baktı. Menderes Eskişehir'de, Tahkikat Komisyonu'nun işini bitirdiğini söylemiş. Niye geriliyor herif? Müdüriyet'e de kimseyi çağırmadılar daha. PTT'ye telefonlara niye sansür koydular? Ne diye telefon edeyim Kenan'a!.. Yarınki gösteriye de gidemeyeceğiz be... Beyoğlu'nda bir sinemaya topluca bilet almış çocuklar. Dağılınca çıkıp Taksim'e yürünecekmiş. Doktor Ali söylemişti dün Baba'ya. Sinemadan çıkan çocuklara, damlara yerleşmiş azılı Demokratlar ateş edecek diye bir şey yayılmış; çocuklar da tabanca edinmiş. Annesinin altınlarını mı satmış ne, biri üç-beş tabanca satın alıp dağıtmış el altından. İş, Halk Partisi'nden de kopuyor demek. Paşa çok kızmış, İki Mayıs olaylarına. Bunlar büyütüyor işi diyormuş. Taksim'de Halk Partililerin elindeki Küçük Kulüp'e sokmuyorlarmış artık çocukları, kovuyorlarmış. Bıraktılar çocukları ortada. Ne yapacaklardı ya?.. Asıl yarınki gösteriye gitmeliydim. Bir kurtulsam senden piç!.. Kahveye baktı; Kenan'la ilk gece oturdukları köşeye baktı. Hay Allah, yine tutacak küçük-burjuva duyarlılığımız! Nasıl içtendi o gece. Sonra değil miydi?.. Yanardöner anıların baskısını iteler gibi kalkıp yürüdü Sahaflar'a doğru. Bire geliyordu daha. Doktor hanımla buluşma dörtteydi. Cağaloğlu'nda muayenehanesi. Kitaplara dalgın bakarak giderken ağbisinin

bir eski arkadaşı avukatla karşılaştı. Beğenir, ileri, devrimci bulurdu ağbisi. Hasan'ı sordu. Kalın gözlükleri ardından gözlerini açarak eğildi yıldırmak ister gibi:

— Ortada dönen numaralara sakın karışayım deme kızım, dedi. Halkçılarla Demokratların ortak oyunu bu, devrimcilere!., sakın ha, sakın!.. Hayınlık olur. Deyyus oğlu deyyuslar. Hasta mısın sen?.. İyi bak kendine de, sapsarısın. Ağbine selam yaz.

Uzaklaştı çabuk çabuk. Günsel ne diyeceğini bilmeden kalmıştı bir süre. Bu işlere karışmak hayınlık demek!.. Gülmek tatsızdı. Bir sıkıntı çöktü içine. Nuruosmaniye'ye çıkınca kesindi karan. İki saatten çok var daha. Doktora gitmeden konuşacağım Kenan'la. Yokuşu yarılayıp da sokak içindeki hana yaklaşırken dayanamayacaktı çarpıntıya. Dönmeyi düşündü birkaç kez. İşyerine yaklaşınca duraladı. Açık değil miydi. Cam kapı açıktı ya, ışıksızdı içersi. Duraksayarak yaklaştı. Burak çıktı o sıra, dönüp kapatıyordu ki işyerini, Günsel'i gördü. Birden çakılmış gibi kaldılar karşılıklı. Gözleri kızarıktı Burak'ın, şaşkın, ürkekti. Bir şeyler diyecek gibiydi. Kızgın burgu donuverdi yüreğinde Günsel'in. Ne diyecek bu? Gelecek misiniz diyordu... İkindi namazındaymış... Zincirlikuyu'ya diyordu... Şişli Camisi'nden... Duymadınız mıydı diyor... Öldü yüreğindeki burgu. Hanın kirli kara duvarlarına başını çarpar gibi sürüyerek kaldırıma yığıldığında bilmiyor muydun öldüğümü bağışlamayacağım seni diyor. Kenan niye ölsün rezil herifler bırak kolumu hamallar da gelecek misiniz Şişli Camisi'ne Burak... Gözlerini araladı, kalkmaya çalıştı.

— Dinlenin biraz, diyor ak giysili adam.

Anlamsız baktı Günsel. Gidip yatsın, diyor, ak giysili adam Burak'a. Sarsıntı... Geçer... Geçer mi? Yumdu gözlerini. Duygusuzdu. Niye fısıl fısıl anlatıyor Burak? Bileklerini kesmiş banyoda. Sabah karısı gelmiş, kıpkırmızı sular... İşyerini kapatıyordum. Ağlıyor Burak sessiz hıçkırıkla niye?.. Saat dörtte doktor hanım. Burası değil. Handan bekleyecekti Cağaloğlu... Ak giysili öldüm ben. Kıpkırmızı sular...

Doktor'dan Burak'ın koluna dayanarak çıkıp da yokuş aşağı inerlerken hanın hamalları merakla, acımayla bir süre izlediler. Demin onlar taşımıştı Günsel'i aralık içindeki Ermeni doktorun muayenehanesine. Saralı sanmıştı biri.

— Evinize götüreyim sizi abla, dedi Burak. Şu arabaya...

Başını salladı Günsel.

— Yürüyeceğim, dedi, yok bir şeyim...

— Doktor dedi ki siz yatın...

Sonunu getiremedi Burak, iyice titredi sesi, sustu. Bir şey demeden yürüdü Günsel. Sirkeci'ye inen kalabalığa karıştı.

Ne çok insan, ne çok taşıt dolaşır kentin yollarında. Köprü, vapurlar, direkler, motor, sandal, duba, martı. İliştiği taştan ayılır gibi yöresine bakındı Günsel. Kabataş'la Dolmabahçe arasında, deniz kıyısındaydı. Sızı içindeydi ayakları. Bilmediği sokaklara dalıp çıkmıştı saatlerdir. Ağlayamıyordu. Buraya nasıl gelip iliştiğini de anımsamadı. Saatine baktı, dördü geçiyordu. Ben nereye gidecektim. Çamlıca'ya çıkalım deyip duruyor Kenan. Karşıda Çamlıca. Ne saçma, ne hoş! Bir gün giderim. Niye yaptı bunu? Küçük-burjuva iki kişilikliliği... Hiç yoksun artık. Neyi tanıtlamak istedin? Polis denmesi mi yıktı seni, biz mi yıktık. Bizi de yıkmak istiyorlar, bilmiyor musun? Gözlerinden yaşlar inmeye başladı yanaklarına. Sessiz hıçkırıyordu. Seviniyordu ağlayabildiğine. Düşünebiliyordu artık. Kalkıp yürüdü durağa. Zincirlikuyu'da otobüsten inip de mezarlığa yaklaşırken soyunmuş gibiydi duygudan, kaskatıydı. Değilim. Öyle olmam gerekli. Kapıdan geçip yürüdü içerde. İlerde, birkaç arabanın bekleştiği ara yolun altındaydı beş-on kişinin toplaştığı mezar. Toprak örtülmüş, üstüne bir-iki çelenk konmuştu. Dua sesleri de kesilmişti. Ayakları taşımıyordu. Korktu yıkılmaktan. Yandaki bir mezar taşına tutunup kaldı bir süre. İlerde Burak, tanımadığı bir-iki yüz. Üç kadın vardı. Citroen arabanın arkasında. Rasim'in arabası bu. Hangisi Nermin, şu ağlayan mır Yaşlı kadın annesi olmalı. Refiş mi bu da?.. Hangisine benziyorum ben... Nasıl benzetirsin? Birkaç adım daha atıp mermer bir mezarın yan taşına ilişti. Kimse görmüyordu. Dağılıyordu artık. Kadınların arabasına yaklaşan Rasim'i anımsadı. Boşalmıştı mezar çevresi., Hoca da uzaklaşmıştı ölü arabasına doğru. Bitti görevleri. Kenan orda. Öldürüp üstüne toprak yığana kadar bırakmadılar peşini. Acıdan yıkıldı yıkılacaktı. Bir hıçkırık takıldı boğazına, gelmedi sonu. Tıkanmıştı, taş gibiydi yine. Hırıldayıp uzaklaşan araba sesleri; otlarda, toprak, asfalt yollardan biten ayak pıtırtıları, sonra yalnız, gömülenlerin sürüp giden yaşamı, kımıl kımıl otların, çiçeklerin, dalların esintili, serin soluğu. Bulutlar geçiyordu. Mezara yaklaşıp bakakaldı Günsel. Rasim'in, Nermin'in kırmızılı, beyazlı karanfillerden, güllerden çelenkleri vardı ıslak toprak üstünde. Ölümde de aramızdalar! Çelenkleri fırlatıp uzaklara atmak geldi içinden. Uzanacaktı ki iğrenerek

çekti elini. Dokunamayacaktı. Bir şeyler söylemek istedi. Niye yaptın?.. İnan ki ben seni... Boştu hepsi. Ağlayamıyordu. Yine bir hıçkırık takıldı boğazına. Niye ağlayamıyorum? O kadar çok şey var ki söyleyecek. Hep aramızda oldular. Bir kez daha tiksintiyle baktı çelenklere. Kenan'a da acıyarak bakıyordu ilk kez. Duramadı. Yıkılacağım. Döndü birden, yürümeye başladı. Otlar, çiçekler arasında kanayan bir yerine basarak yürüyordu. Serindi. Bahar serinliği yüzünü okşuyor, ayıltıyordu. Kapıdan geçip yola çıkınca birden anımsamış gibi elini tayyörünün cebine soktu, karnına, bebeğine bastırdı yavaşça. Yepyeni bir korkuyla ürperdi. Seni de alsalardı elimden kiminle yan yana savaşırdım ben? Yeter mi gücüm bunca pisliğe karşı? Yıkılmamalıyız onun gibi bebeğim, güçlü olmalıyız. Silahlı saldırıya yarın silahla karşı koyacakmış çocuklar; yanlarındayız seninle birlikte. Ne yapardım ben sensiz?

Başkaldırmıştı; gittikçe artan bir güven duygusuyla Zincirlikuyu kavşağına doğru yürüyordu. Islaktı gözleri. Bir asker aracı geçiyordu; subaylar vardı içinde. Dizi dizi arabalar geçiyordu. Açık bir kamyona doluşmuş yapı işçileri vardı; yorgun, dalgındılar. Güneş bulutlara girip çıkıyordu.